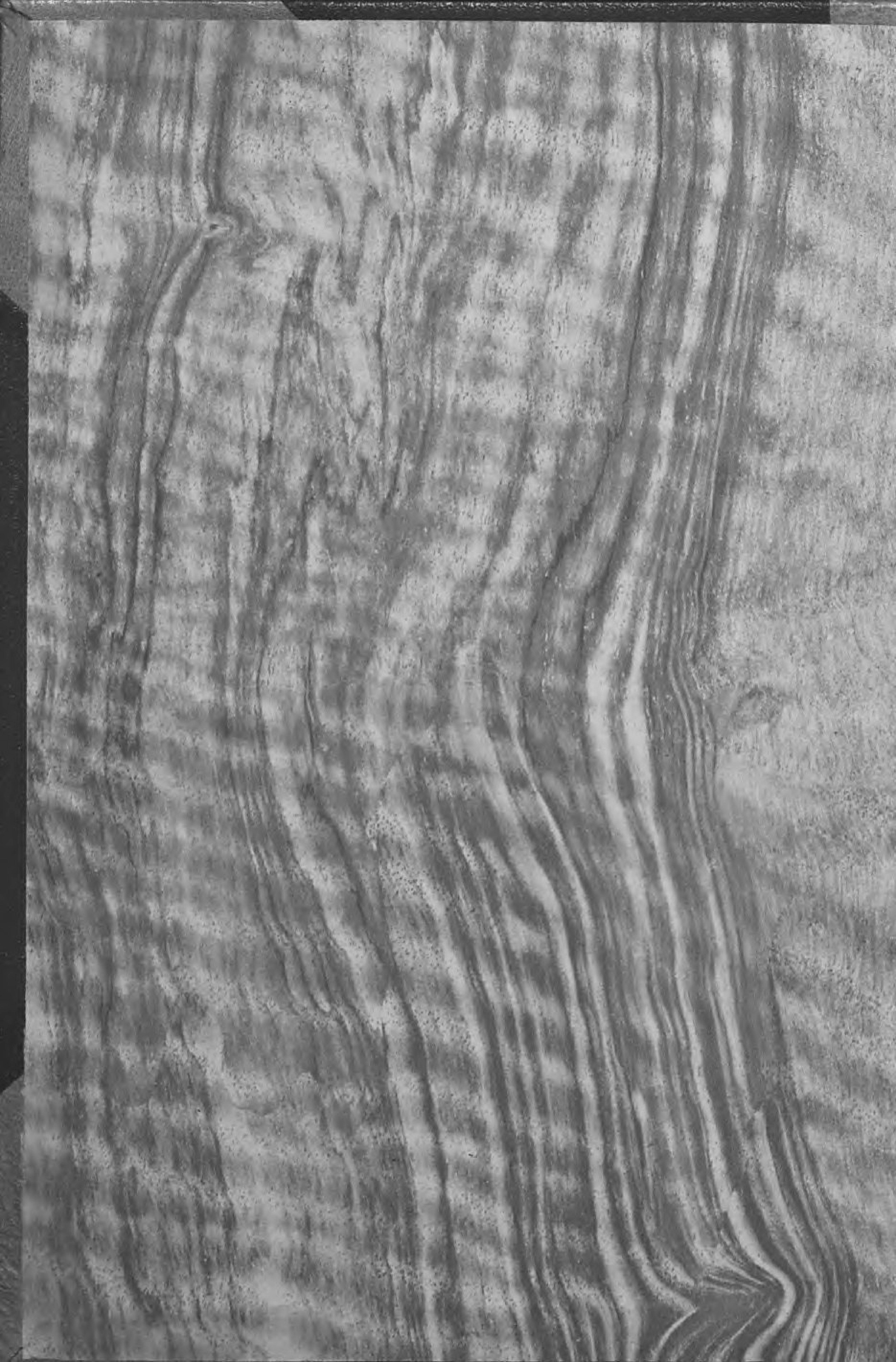

ΣΩΚΡ. Ν. ΛΙΑΚΟΥ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΝΙΩΝ

(Τουπίκλην ΒΛΑΧΩΝ)

L'ORIGINE DES ARMAGNI

(ou Macedonovalaques)

« 'Αταλαίπωρος δὲ τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕτοῖμα μᾶλλον τρέπονται ... »

Θουκυδίδης Α'. 19

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α' ΕΞΑΜΗΝΟ 1965

ΣΩΚΡ. Ν. ΛΙΑΚΟΥ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

(ἢ 'Αρμᾶνιων)

«'Αταλαίπωρος δὲ τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται...»
Θουκυδίδης Α'. 19

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1965

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΜΝΗΜΗ
ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821
ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

ΚΟΚΚΙΔΙΣΜΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

α̇	καὶ	Ȧ	—	προφορὰ	σὰν	τοῦ	εμιουὲ	τῆς	Γαλλικῆς	
β̇	»	Ḃ	—	»	»	τὰ	b, B	»	»	
γ̇	»	Γ̇	—	»	»	»	g, G	»	»	
δ̇	»	Δ̇	—	»	»	»	d, D	»	»	
ζ̇	»	Ż	—	»	»	»	j, J	»	»	
λ̇	»	Λ̇	—	»	»	στὶς	λέξεις	λυώμα	λιανὰ	
ν̇	»	Ṅ	—	»	»	»	»	νειάτα,	νιάμα	

ΕΞΙΣΤΟΡΗΣΙ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΧΡΟΝΗΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ

(ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ)

'Ασχολούμενοι μὲ τὸ πρόβλημα τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων ἀπὸ τὰ νεανικά μας χρόνια καθὸ καὶ προερχόμενοι ἀπὸ τὸ σκέλος τοῦτο τοῦ 'Ελληνισμοῦ, πρωτογράψαμε κατὰ τὸ 1939 σειρὰ ἀπὸ τέσσερα ἄρθρα μὲ τὸν τίτλο *«Οἱ Κουτσόβλαχοι εἶναι τὰ ὕστατα καὶ μόνα γνήσια λείψανα τοῦ Μακεδονικοῦ ἔθνους»*, σὰν ἀπάντησι στὴν ὑπὸ τὸν τοιοῦτο *«Τί εἶναι οἱ Κουτσόβλαχοι»* μελέτη τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Α. Κεραμόπουλου, ἡ ὁποία πρωτοδημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῶν 'Αθηνῶν Καθημερινὴ (φύλλα 29, 31]|219—38 καὶ 1, 4, 5]1—1939). 'Απὸ τὰ ἄρθρα μας ἐκεῖνα ὅμως δημοσίευσε ἡ αὐτὴ ἐφημερίδα (φυλ. 30]1]1939) μόνο τὸ πρῶτο, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ὁ τότε νομάρχης Κοζάνης ἐξώθησε τὸν δήμαρχό της νὰ τηλεγραφήση στὸν δικτάτορα Μεταξᾶ καὶ στὴν Καθημερινή, ὅτι ξεσηκώθηκαν δῆθεν οἱ Κοζανῖτες γιὰ τὸ ἀντεθνικό του περιεχόμενο. Διότι, τέτοιο τοὺς ἔπεισε πὼς ἦταν (καθὼς ἔμαθα ὕστερα ἀπὸ μία ὁλόκληρη εἰκοσαετία) κάποιος Δονκιχωτικὸς ὑπερπατριώτης καὶ λόγιος, ὁ ὁποῖος μὴ ἔχοντας ἀντιληφθῆ οὔτε κἂν τὰ ὅσα λέγει ἡ ἱστορία Κοζάνης τοῦ Λιούφη, ἀγανάκτησε ἐπειδὴ ἔγραφα ὅτι τὰ Σέρβια, ἡ Κοζάνη, ἡ Σιάτιστα, ἡ Σέλιτσα, ἡ Μπλάτσα, τὰ Γρεβενὰ κ.λ.π., ἦσαν Βλαχόφωνοι οἰκισμοὶ ἀκόμα καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πάτερ - Κοσμᾶ.

Στὴν ἐλεεινὴ αὐτὴ ἐνέργεια τῶν προαναφερομένων κυρίων θὰ μποροῦσα βέβαια νὰ ἀπαντήσω, ἀντιπαρουσιάζοντας τὴν δρᾶσι τῆς γενέτειρας ὅσο καὶ τῆς οἰκογένειάς μου οἱ ὁποῖες πρωταγωνίστησαν κατὰ τὸν Μακεδονικὸ 'Αγῶνα, ποὺ προσεπόρισε τὴν Μακεδονία στὴν 'Ελλάδα καὶ σὰν συνέπεια θέσεις, ἀξιώματα, σπουδές, εὐμάρεια κ.τ.λ., στοὺς *σκώρους τοῦ πατριωτισμοῦ*. 'Απὸ τοὺς ὁποίους καὶ μόνο μποροῦσαν νὰ προέρχονται οἱ ὡς ἄνω κατήγοροί μου καὶ κάθε ἄλλος ὁμόγνωμός τους, ἀφοῦ ἀγνοοῦσαν ἢ προσποιήθηκαν πὼς ἀγνοοῦν ὅτι οἱ ***Βλάχοι οἱ ὁποῖοι*** (καθὼς ὁμολογεῖ ὁ Παπαρηγόπουλος, 'Ιστορία 'Ελλην. "Εθνους, τόμ. Ε', βιβλ. 14ο κεφ. γ'. σελ. 44, ἔκδ. 1925) ***μαζὺ μὲ τοὺς 'Αρβανῖτες πρωταγωνίστησαν κατὰ τὴν 'Επανάστασι τοῦ 1821***, στάθηκαν καὶ πάλιν πρωταγωνιστὲς τοῦ Μακεδονικοῦ 'Αγῶνα, χωρὶς τὸν ὁποῖο τὰ 'Ελληνικὰ σύνορα εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ἔφθαναν καὶ στὴν Κοζάνη. 'Ο ἀγώνας αὐτὸς δέ, βασίσθηκε κατ' ἐξοχὴν στὴν παραδεκτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπιστήμονες τοῦ κόσμου ἀρχή, ὅτι ἡ γλῶσσα (ποὺ ἀλλάζει ὅπως τὰ ροῦχα ἑνὸς ἀτόμου) δὲν

ἀποτελεῖ καὶ τεκμήριο ἐθνικῆς καταγωγῆς, ἐνῶ ἀκαταμάχητο τέτοιο εἶναι μόνο τὰ ἀνθρωπολογικὰ φυλετικὰ χαρακτηριστικά. Τὰ ἀρχαιομακεδονικὰ ὥστε τέτοια καλὰ θὰ κάνουν νὰ τὰ μελετήσουν οἱ σκωροπατριῶτες, γιὰ νὰ παύσουν νὰ νομίζουν π.χ. ὅτι καὶ ὅσοι ἀπὸ τοὺς Γύφτους τῆς ἐποχῆς μας εἶναι Γραικόγλωσσοι, μποροῦν καὶ αὐτοὶ νὰ διεκδικοῦν καταγωγὴ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσωπευτικοὺς φυλετικοὺς τύπους τῶν Μακεδονοδωριέων (ποὺ ἦσαν καὶ οἱ μόνοι γνήσιοι Ἕλληνες), *τοὺς ξανθογάλανους δηλαδὴ Ἀχιλλέ ι καὶ Ἀλέξανδρο*. Νὰ ἐρευνήσουν ἐπίσης καὶ τὸ θέμα τοῦ ποιὸς ἀπὸ τοὺς πληθυσμοὺς τῆς Χερσονήσου μας, ἔμεινε φυλετικὰ περισσότερο ἀνόθευτος ἀπὸ τὰ τέλη τῆς Ρωμαιοκρατίας καὶ μέχρι σήμερα, καὶ νὰ μὴ λησμονοῦν πρὸ παντὸς τὸ παράδειγμα τῶν Νέγρων τῆς Ἀμερικῆς ποὺ εἶναι σήμερα Ἀγγλόφωνοι, ἀλλὰ ὄχι καὶ Ἀγγλοσάξωνες.

Λίγους μῆνες ἀργότερα πάντως καὶ μολονότι μᾶς ἀπασχολοῦσε πιεστικὰ ἡ βιοπάλη, δώσαμε τὴν πρέπουσα ἐπιστημονικὴ ἀπάντησι στοὺς ὡς ἄνω ὑβριστές μας, δημοσιεύοντας στὴν ἐφημερίδα Ἀθηνῶν Ἔθνος (φύλλο 21|4|40) σημείωμα γιὰ τὴν Βλάχικη τοπογραφικὴ ἑρμηνεία τῆς τοπωνυμίας Κόζιανη, ποὺ μέχρι τότε θεωροῦνταν σὰν ἀδιαμφισβήτητα Σλάβικη. Διότι καὶ ἡ προέλευσί της αὐτή, πιστοποιοῦσε ἐπίσης τὴν Βλάχικη καταγωγὴ τῶν οἰκιστῶν τῆς Κοζάνης, οἱ ὁποῖοι συνεπῶς δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἦσαν Σλαῦοι ὅπως τοὺς προτιμοῦσαν φαίνεται οἱ ὡς ἄνω Βλαχομάχοι κατήγοροί μου, καὶ ὅπως τοὺς παρουσίαζαν κατὰ τὴν αὐτὴ ἐποχὴ ὁ Σλαυολόγος Γερμανὸς Vasmer καὶ ὁ Γιουγκοσλαῦος Scot. Οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πλέον, στηριζόμενοι καὶ σὲ μιὰ ἀβάσιμη (ὅπως ἔχουμε ἀποδείξει) γνώμη τοῦ Πορφυρογέννητου, ἑρμήνευσαν μὲ τὴν Σλαυϊκὴ τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν τῆς περιοχῆς Κοζάνης καὶ ἔβγαλαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὅλοι τους ἱδρύθηκαν ἀπὸ Σλαύους ποὺ μέσον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ κατέληξαν κατόπιν νὰ γίνουν Γραικόφωνοι. Τὰ δημοσιεύματά τους ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ τὰ σταματήσῃ ἡ δικτατορία Μεταξᾶ, οὔτε δὲ καὶ νὰ τὰ ἀνατρέψῃ ἡ σοφία τῶν ἐπικριτῶν μου. Ξεσκεπάζοντας λοιπὸν καὶ τὴν ἀμάθεια τῶν τελευταίων, τὰ ἀναιρέσαμε μὲ τὸ ὡς ἄνω δημοσίευμά μας, τὸ ὁποῖο συμπληρώσαμε κατόπιν μὲ δεύτερο ποὺ γράψαμε στὴν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης Μακεδονία (φύλλο τῆς 1]11]1955), καθὼς καὶ μὲ τὰ ὅσα προσθέσαμε κατὰ τὸ 1961 στίς σελίδες 21, 84, 94, 131, τῆς ὑπὸ τὸν τίτλο ***Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου*** συγγραφῆς μας. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι ἤδη, ὅτι μὲ τὰ τρία ταῦτα δημοσιεύματά μας τὰ ὁποῖα στηρίζονται σὲ τοπογραφικὴ καὶ ὄχι λογιωτατικὴ διερεύνησι τῆς κάθε τοπωνυμίας, ἐλύθη ὁριστικὰ καὶ τὸ θέμα καταγωγῆς τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Κοζάνης. Ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους βέβαια, δὲν ἀποκλείεται νὰ παρεισέδυσαν καὶ μεμονωμένες οἰκογένειες Σλαύων ἐποίκων, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἦσαν

οἱ ἐπικριτές μου, ἀφοῦ προτιμοῦσαν νά θεωροῦνται Σλαυογενεῖς Γραικοί καί δέν ἤθελαν νά εἶναι ἀπόγονοι ἐκλατινισμένων Ἑλλήνων, ὅτι καί εἶναι οἱ Βλάχοι ἐμποροβιοτέχνες. Πάντως, ἀπόγονοι ἰθαγενῶν ἀρχαιομακεδόνων Γραικόφωνων δέν μποροῦσαν νά εἶναι, μια πού καθώς πιστοποιοῦν τά ὅσα γράφουμε στήν ἀκολουθοῦσα μελέτη, περί τά τέλη τῆς 800χρονης Ρωμαιοκρατίας εἶχαν παύσει νά ὑπάρχουν ἀνά τό ἐσωτερικό τῆς Μακεδονίας, γηγενεῖς Γραικόφωνοι ἐλεύθεροι πολῖτες.

Μετά τόν πόλεμο κατά τῶν Ἰταλῶν στόν ὁποῖο εἴχαμε καί πάλι τήν τιμή νά λάβουμε μέρος, ἄθλιοι συνεργάτες τῶν Ἰταλῶν καί Γερμανῶν μᾶς κατήγγειλαν καί πέτυχαν νά συλληφθοῦμε ἀπό τούς δεύτερους, οἱ ὁποῖοι ὅμως μή βρίσκοντας βάσιμες ἀποδεἰξεις ἐνοχῆς μέ ἀπέλυσαν, ἀλλά θέτοντάς με ὑπό παρακολούθησι. Μᾶς δόθηκε τότε ἡ ὑποχρεωτική εὐκαιρία, νά μελετήσουμε τά ἀναφερόμενα στήν Μακεδονία συγγράμματα ἀπό τά ὅσα διέθετε ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τήν ἐλεύθερη εἴσοδο στήν ὁποία μᾶς ἐξασφάλισε ὁ ἀλησμόνητος φίλος καί ἀνεκτίμητος τόν χαρακτῆρα σεμνός ἐπιστήμων μακαρίτης καθηγ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ν. Παπαδάκης, καθώς καί ἡ εὐγενική διάθεσι τοῦ τότε διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Φορμόζη Ι., πρός τόν ὁποῖο θεωροῦμε ὑποχρέωσί μας νά ἐπαναλάβουμε καί ἐδῶ τίς εὐχαριστίες μας, ὅπως καί πρός τόν ὑποδιευθυντή του φίλο κ. Γαλανόπουλο.

Μέ πιό πρόσφατη πλέον καί ὁλική μελέτη τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαίας καί μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, καθώς καί τῶν ξένων τῆς σύγχρονης οἱ ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μέ τήν Μακεδονια, ξαναρχίσαμε νά γράφουμε γιά τό θέμα τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων ἀπό τίς 17 Μαρτίου τοῦ 1952, μέ μελέτη πού δημοσιεύθηκε στήν ἐφημερίδα Θεσσαλονίκης Νέα Ἀλήθεια (ἀπό τίς 17]3]1962 μέχρι καί τῆς 1]4]1952), ὑπό τόν ἀρχικό τίτλο: ΙΔΟΥ ΠΟΙΑ ΗΤΟ Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ.—Καί ὁ τίτλος τῆς μελέτης μας αὐτῆς ὅμως, ὁ ὁποῖος ἀποσαφήνιζε τήν Γραικογλωσσία τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων καί ἀπαντοῦσε στίς φλυαρίες τῶν ὁμορών μας Σερβοβούλγαρων τῆς μέσης καί ἄνω λεκάνης τοῦ Ἀξιοῦ (πρώην Βαρδδάρσκα Μπανοβίνα καί ἤδη Μακεδονία τῆς Γιουγκοσλαυΐας), ξεσήκωσε τόν μέχρι τότε ἐφησυχάζοντα πατριωτισμό καμαρίλλας ἀπό δύο-τρεῖς ὀμφαλοσκόπους πατεντούχους Μακεδονολόγους (ὅπως αὐτολιβανίζονται), τῆς Θεσσαλονίκης αὐτή τή φορά. Οἱ κύριοι αὐτοί πού ἔχουν αὐτοχρισθεῖ καί ἡρακλεῖς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας, πρός τήν ὁποία σημειωτέον εἶναι πέρα γιά πέρα ξένοι ὅλοι τους σχεδόν, πίεσαν κρυπτομασωνικά τήν ὡς ἄνω ἐφημερίδα νά ἀλλάξη τόν τίτλο τῆς μελέτης μας, ἀντί νά γράψουν ἔστω καί τό ἐλάχιστο πού νά διαφώτιζε τόν κόσμο, ὅτι οἱ παρά τά σύνορά μας

Σερβοβούλγαροι εἶναι ἐντελῶς ἄσχετοι πρὸς τοὺς Μακεδόνες. 'Ανήκοντας καὶ αὐτοὶ στὴν χορεία τῶν λογίων μας, ποὺ πιστεύουν ὅτι τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀρχαίων 'Ελλήνων ὀφείλονταν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον στὴν Γραικογλωσσία τους, ἀγνοοῦν ὅλοι ἀνεξαίρετα ὅτι φορεῖς τῆς Γραίκικης στάθηκαν πανάρχαιοι πολιτισμένοι 'Ασιᾶτες ἔποικοι, τοὺς ὁποίους κατέκτησαν οἱ Ἕλληνες Μακεδονοδωριεῖς ποὺ μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τῶν Γραικῶν προσέλαβαν καὶ τὴν γλῶσσα τους (ὅπως π.χ. οἱ μεσαιωνικοὶ 'Αρβανῖτες τῶν 'Ελλαδικῶν περιοχῶν). Γιαυτὸ ἀναμηρυκάζουν διαρκῶς τὸ ἐπιχείρημα τῆς ὕπαρξης Γραικόφωνων ἐπιγραφῶν (στὸ ὁποῖο καὶ μόνο στηρίζουν τὸν 'Ελληνισμὸ τῆς Μακεδονίας), παραβλέποντας οἱ ὀμφαλοσκόποι τὸ ὅτι οἱ Γραικικὲς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφὲς τῶν Βλαχόφωνων Μακεδόνων, δὲν ἀποτελοῦν καὶ ἀπόδειξι Γραικογλωσσίας αὐτῶν. 'Αναμασσοῦν ἐπίσης πολλὰ κύρια ὀνόματα τῶν Μακεδόνων τὰ ὁποῖα τὰ θέλουν Γραίκικα, ἀγνοῶντας ἀσφαλῶς ὅτι π.χ. τὰ 'Αλέξανδρος, Βύλλιπος (καὶ ὄχι Φίλιππος), 'Αντίπας (καὶ ὄχι 'Αντίπατρος), Περδίκας, Γαυάνης, 'Αρύββας, Κύννα, Ἴρρα, Ζειρήνη, κ.τ.λ.,προέρχονταν ἀπὸ διάλεκτο ποὺ συγγένευε ἴσως μὲ τὴν Γραίκικη, δὲν ἦταν ὅμως καὶ τέτοια. Οὔτε καὶ σκέφθηκαν δὲ ποτέ, τὸ αἴτιο τῆς ἀλλογλωσσίας μεταξὺ Μυκηναίων (ποὺ ἦσαν καθὼς ἀποδείχθηκε πλέον Γραικόγλωσσοι) καὶ τῶν τέκνων τῆς 'Αρμονίας ποὺ κατέκτησαν τὶς Θῆβες διώχνοντας τοὺς 'Αραβοεβραίους οἰκιστὲς αὐτῶν. Σὰν ἐκδικητὲς τῶν ὁποίων προσέτρεξαν στὶς Θῆβες οἱ 'Εφτὰ Γραικομυκηναῖοι βασιληάδες τῆς Πελοποννήσου, ποὺ ξανάδιωξαν τοὺς 'Αρμόνιους στὰ Μακεδονοϊλλυρικά τους ὁρμητήρια, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς στάθηκαν τέτοια καὶ τῶν Μακεδόνων καὶ Δωριέων (ποὺ ἦσαν καὶ οἱ μόνοι πραγματικοὶ Ἕλληνες). Οὔτε καὶ πρόσεξαν ἐπὶ πλέον τὴν μικρὴ εἰδησοῦλα ποὺ μᾶς λέγει ὁ Δικαίαρχος, ὅτι δηλαδὴ οἱ γυναῖκες τῶν Θηβαίων οἱ ὁποῖες εἶχαν κληρονομήσει τὸν φερετζὲ τῶν προκάτοχών τους 'Αραβοεβραΐσσων, ἦσαν οἱ πιὸ ξανθοκόκκινες ἀπὸ τὶς γυναῖκες τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδας, ὄντας συνεπῶς καὶ φυλετικὰ γνήσια τέκνα τῆς Λευκῆς Φυλῆς, τὴν ὁποία καὶ ἐκπροσωποῦσε ἡ 'Αρμονία.

'Αγνοῶντας ὅλα αὐτὰ οἱ προμνημονευμένοι ὀμφαλοσκόποι ἡρακλεῖς τοῦ 'Ελληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας, καὶ μὴ μπορῶντας νὰ καταρρίψουν τὴν ἄποψί μας ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιοελληνικὴ καταγωγὴ τῶν Βλάχων, τὴν ὁποία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ συλλάβῃ ἡ ὀμφαλοσκοπική τους σοφία, μᾶς κατηγόρησαν ἀνώνυμα πάντοτε ὅτι παρουσιάζαμε δῆθεν τὶς Μακεδονοδωρικὲς λέξεις γιὰ Βλάχικες, ἐνῶ ἡμεῖς ἀποκαλύπταμε ἁπλούστατα ὅτι τὶς διασώζει καὶ μέχρι σήμερα ἡ Λατινομακεδονική. Μὲ τὶς μασωνικές τους αὐτὲς ἐνέργειες ὅμως ἀποκάλυψαν πεντακάθαρα καὶ χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθοῦν, ὄχι μόνο τὴν ἐπιστημονική τους χωλότητα ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθική τους κατωτερό-

τητα. 'Απόδειξαν ἐπὶ πλέον ὅτι τὸ μόνο ποὺ φοβήθηκε ἡ ὑπερπατριωτική τους συνείδησι, ἦταν μήπως ὁ προμνημονευμένος ἐπικήδειός μας τῶν Βλάχων τοὺς νεκραναστήση. Διότι μόνο τότε θὰ μποροῦσαν ἴσως νὰ ζητήσουν τὴν ἐπανασύστασι τῆς Βλαχόφωνης 'Εκκλησίας τους ποὺ εἶχε ἱδρύσει ὁ 'Ιουστινιανός, τὴν ὁποία ὅμως ἐξεσλαύϊσε ἀντὶ νὰ τὴν Γραικώση τὸ ἴνδαλμα καὶ πρότυπο τῶν ἐπικριτῶν μου Βλαχομάχων πατεντούχων λόγιων, ὁ ὑπερλόγιος ἀλλὰ καὶ κόλακας τῶν ἰσχυρῶν πλαστογράφος καὶ ἰδιοτελὴς Πατριάρχης Φώτιος. Γιὰ νὰ ὁλοκληρώσουν φαίνεται τὸ ἔργο τοῦ ὁποίου, προτιμοῦν οἱ ὑπερπατριῶτες αὐτοὶ νὰ παρουσιάζωνται οἱ Μικρευρωπαῖοι Νεοέλληνες σὰν Σλαῦοι τὴν καταγωγὴ (γιατὶ ἔτσι κομπάζουν πῶς τοὺς ἐξελλήνισε ὁ λογιωτατισμός), ἐνῶ μᾶς προσάπτουν ἀντεθνικότητα ἐπειδὴ τοὺς ἀποδεικνύουμε Βλαχογενεῖς (ἢ καὶ 'Αλβανογενεῖς), ἀλλὰ καὶ τοὺς Βλάχους 'Ελληνογενεῖς. 'Αγνοοῦν οἱ σοφώτατοι ὅτι ἡ Γραίκικη γλῶσσα μονάχα Βλαχόφωνους καὶ 'Αλβανόφωνους πληθυσμοὺς κατόρθωσε νὰ κατακτήση, καὶ ὅτι ὅπου ἀντιμετώπισε συμπαγεῖς Σλαυόφωνες μᾶζες παντοῦ κατανικήθηκε ἀπὸ τὴν Σλαΰϊκη.

'Η Σλαυόφιλη ὅμως αὐτὴ προδιάθεσι τῆς καμαρίλλας τῶν Βλαχομάχων λογίων μας, ἀποκαλύπτει ἐπὶ πλέον δύο τινά. Εἴτε δηλαδὴ ὅτι οἱ ἴδιοι ἔχουν πραγματικὰ Σλαβικὴ καταγωγή, εἴτε ὅτι διαπνέονται ἀπὸ ἀταβιστικὴ ἀντιπάθεια κατὰ τῶν Βλάχων. 'Αντιπάθεια ποὺ εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὀφείλεται στὸ προγονικὸ μῖσος τῶν πρώτων χριστιανῶν κατὰ τῶν Ρωμαίων, οἱ ὁποῖοι ἐξώθησαν ἢ ἀνέχθησαν νὰ τοὺς βασανίσουν τρομακτικά, οἱ ὁμοεθνεῖς ἑνὸς ἑκάστου ἀπὸ αὐτοὺς εἰδωλολάτρες. 'Αλλὰ καὶ τὸ ὁρμέμφυτό τους τοῦτο μᾶς πιστοποιεῖ, ὅτι οἱ προαναφερμένοι ὑπερπατριῶτες εἶναι ἁπλούστατα ἀπόγονοι τῆς πρωτοχριστιανικῆς παμφυλιακῆς μάζας, ἡ ὁποία μέσον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ αὐτῆς κατέληξε Γραικόφωνη. Εἶναι εὐκολοεξήγητη λοιπὸν ἡ ἀντιπάθειά τους κατὰ τῶν Βλάχων, καθὼς καὶ κατὰ τῶν ὅσων γράψαμε σχετικὰ μὲ αὐτοὺς στὴ προαναφερμένη μας μελέτη. Τὴν ὁποία καὶ ἀναδημοσιεύουμε στὸ τέλος τῆς παρούσης γιὰ νὰ σχηματίση δική του ἀντίληψι ὁ κάθε ἀναγνώστης, ἀντιγράφοντας ὅμως ἐδῶ τὰ ἑξῆς ὀλίγα.

«Τίτλους ποὺ διότι δὲν εἶχαν τὶς ἀπαιτούμενες γνώσεις νὰ τοὺς ἀποκρυπτογραφήσουν, τοὺς θεώρησαν ξενικοὺς οἱ δουψαρομακεδονόχοι μας καὶ τοὺς περιφρόνησαν ἀφίνοντάς τους νὰ χαθοῦν ἀνεπιστρεπτεί, καὶ παρέχοντας ἔτσι στοὺς Σλαυοβούλγαρους τὴν δυνατότητα νὰ ὁμιλοῦν περὶ Μακεδονίας, καὶ νὰ διεκδικοῦν μαζὺ μὲ αὐτὴ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μακεδονικοῦ ἔθνους. 'Από τὴν ἱστορία τοῦ ὁποίου οἱ σοφοὶ μας διαγράφουν τοὺς ὀκτὼ αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας μὲ τὸ νὰ πρεσβεύουν ὅτι δὲν εἶχε καμμία γλωσσικὴ ἐπίδρασι στοὺς Ἕλληνες, καὶ αὐτὸ ἐνῶ παραδέχονται ἀντίθετα ὅτι οἱ Σλαῦοι

μὲ 150χρονη μονάχα Βουλγάρικη κατοχὴ τῆς Μακεδονίας καὶ 50-χρονη Σέρβικη τέτοια, κατάφεραν νὰ ἐκσλαυΐσουν δῆθεν καὶ τὶς πέτρες της ἀκόμα. Βλακωδέστερα πράγματα δὲν εἶπαν ποτὲ ἀνίδεοι ἱστοριολόγοι. Οἱ ἀφελέστατοι νομίζουν ὅτι ὁ ἐξελληνισμὸς τοῦ 'Ανατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ὑπῆρξε ἔργο τῆς κάστας τῶν δουψαροῦ στὴν ὁποία ἀνήκουν, καὶ δὲν βλέπουν ὅτι αὐτὸς ἄρχισε νὰ ἐκκολάπτεται μόλις περιῆλθε ἡ αὐτοκρατορία στὰ χέρια ἐκλατινισμένων 'Ιλλυριῶν, Δάρδανων, Θρακῶν καὶ Μακεδόνων, (*δηλαδὴ τῶν Βλάχων*). Τὴν γλῶσσα τῶν ὁποίων μιλοῦσαν καὶ ἐπὶ 'Ηράκλειου ἀκόμα τὰ τάγματα τῆς Δύσεως (=Βαλκανικῆς), ποὺ τότε τὰ προμήθευε ἡ Κέντρικὴ καὶ ἡ Νότιος Βαλκανικὴ ἀποκλειστικά.

Ξεχνοῦν ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ στρατολόγησαν μόνιμους λεγεωναρίους (μὲ θητεία 12 ἕως 20 ἐτῶν) ἀπὸ τὴν Μακεδονία γιὰ ἕξ λεγεῶνες τους (36.000). Μὲ τὶς ὁποῖες κατέκτησαν τὴν Θράκη καὶ τὴν Δακία, ἀπώθησαν ἐπανειλημμένα τοὺς Πέρσες στὰ ἀνατολικὰ ὅρια τῆς αὐτοκρατορίας, φρούρησαν καὶ αὐτὰ καὶ τὰ νοτιώτερα πρὸς τὴν 'Ερυθρὰ θάλασσα, πολὺ περισσότερο χρόνο δὲ τὰ ἑκάστοτε σύνορα τῆς Δακίας καὶ τῆς Μυσίας, ὅπου ἐπέβαλαν καὶ τὸ λατινογυρισμένο Μακεδονικό τους ἰδίωμα, τὴν Βλάχικη γλῶσσα ἤτοι. Λησμονοῦν ὅτι Βλαχόφωνοι ἀπόγονοι τῶν λεγεωνάριων αὐτῶν ἦσαν οἱ Μακεδόνες, Θρᾶκες καὶ Στερεοελλαδῖτες ἄνδρες τῶν Δυτικῶν ταγμάτων ποῦ πῆρε μαζύ του ὁ 'Ηράκλειος, ἀφήνοντας ἀπροστάτευτες καὶ στὴν διάθεσι τῶν 'Αβαροσλαύων τὶς κοιτίδες τους, γιὰ νὰ ἀνακτήση ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ τὴν Μικρὰ 'Ασία (ποῦ τότε ἦταν ἑστία τῶν Γραικόγλωσσων πληθυσμῶν) καὶ τοὺς "Αγιους τόπους, καὶ τὴν ἰδική του πατρίδα Μεσοποταμία. Καὶ ἀγνοοῦν ὅτι ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Ταγμάτων ἐκείνων ποὺ κυνήγησαν ἄλλη μιὰ φορὰ τοὺς Πέρσες ὡς τὸν 'Ινδικὸ 'Ωκεανό, τὴν 'Ερυθρὰ δηλαδὴ θάλασσα τῶν ἀρχαίων καὶ Μάρε ρόσσιε τῆς 'Ιταλικῆς καὶ Βλάχικης (στὴν ὁποία ὅμως μέρ(ου)—αρόσιου εἶναι ἡ κόκκινη μηλιά), προῆλθε ἡ ἀκατανόητη γιὰ τὴν δουψαροσοφία τους φρᾶσι τῶν θρύλλων μας, σχετικὰ μὲ τοὺς ἀπὸ 'Ανατολῶν ἐχθρούς. "Οπως δὲν ξέρουν ἐπίσης, ὅτι ἀπὸ τὸ αὐτὸ γλωσικὸ ἰδίωμα προέρχονται καὶ ὅλοι οἱ ὅροι τοῦ ἁρματωλισμοῦ ἤτοι : καπετάνιος, ψυχογυιὸς (ὅπως παραποιήθηκε τὸ οψικίοζους=ὑπασπιστής, ἀκόλουθος), παλληκάρι (ὅπως κατέληξε τὸ μπέλλιγκερ=πολεμιστής), ἁρματωλὸς (ὅπως γραικοποιήθηκε ὁ αρμάτ'ουλ=ὁ ὁπλίτης), καὶ τοῦτο διότι μόνιμοι ἰσόβιοι ὁπλῖτες τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους ἀρχικὰ καὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ Βυζαντινοῦ κατόπιν ἦσαν οἱ κλεισουροφύλακες, δηλαδὴ οἱ ἁρματωλοὶ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας...»

'Αμέσως μετὰ ἀπὸ τὴν μελέτη μας αὐτή, καὶ ἀναιρῶντας τὰ ὅσα ἀνέπτυξε σὲ σχετικὴ διάλεξί του γιὰ τὴν προέλευση τοῦ ὀνό-

ματος Βλάχος ὁ ἀκαδημαϊκός μας μακαρίτης Κεραμόπουλος, δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα Θεσσαλονίκης ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ καὶ πάλι (φύλλα 13ης καὶ 14ης Μαΐου 1952), τὴν κάτωθι διατριβή.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΒΛΑΧΟΣ

Ὁ σεβαστὸς ἀκαδημαϊκὸς κ. Κεραμόπουλος, ἀνέπτυξε καὶ στὴν τελευταία του διάλεξι τὴν γνωστὴ ἀπὸ τὸ ὑπὸ τὸν τίτλο ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ βιβλίο του θεωρία, γιὰ τὴν προέλευσι καὶ ἀρχικὴ σημασία τοῦ ὀνόματος ΒΛΑΧΟΣ. Ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ ἔχουμε ἀσχοληθῆ κάπως ἰδιαίτερα μὲ τὸ θέμα αὐτό, ἂς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ παρουσιάσουμε στὸ κοινὸ καὶ τὰ σχετικὰ συμπεράσματά μας. Καὶ ἰδοὺ αὐτά.

Μελετῶντας κανεὶς τὰ κείμενα τῶν Βυζαντινῶν ποῦ μνημονεύουν τὴν λέξι Βλάχος, διαπιστώνει ὅτι φέρεται ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὶς ἑξῆς σημασίες : α) Σὰν ταυτόσημη πρῶτα μὲ τὴν λέξι νομαδοκτηνοτρόφος (Κεκαυμένος, Ἄννα Κομνηνή, Χωνιάτης). β) Σὰν ἐθνικὸ ὄνομα κατόπιν τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων κατοίκων τῆς περιοχῆς τῶν Ἑλληνικῶν Ἄλπεων (=Πινδικῆς ὀρροσειρᾶς), τῆς Ὀρεστίδος δηλαδὴ ἡ ὁποία κατὰ τὸν Στράβωνα ἐκτείνονταν ἀπὸ τὴν λίμνη τῆς Ὀχρίδας ὡς τὴν Βοιωτία περίπου. γ) Σὰν ἐθνικὸ ἐπίσης ὄνομα ὅλων γενικὰ τῶν ὁμόγλωσσων μὲ αὐτοὺς πληθυσμῶν τῆς βόρειας Βαλκανικῆς (Κίνναμος, Χαλκοκονδύλης). δ) Τέλος φέρεται καὶ σὰν ταυτόσημη μὲ τὶς ἔννοιες παγανός, ἐθνικός, εἰδωλολάτρης, ὄχι χριστιανός, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν διαδεδομένη ἰδιαίτερα ἀνὰ τὴν Ἤπειρο φράσι «εὐλογημένοι χριστιανοὶ καὶ σεῖς οἱ βλάχοι», κυρίως δὲ ἀπὸ τὶς διαλαμβανόμενες σὲ μεσαιωνικὰ χρυσόβουλλα κ.τ.λ. ἐκχωρήσεις ἀτόμων οἰκογενειῶν καὶ πατριῶν (οἱ ὁποῖες εἶναι φανερὸ πῶς ἦσαν νομαδοκτηνοτροφικὲς) σὲ Ἐκκλησίες καὶ Μοναστήρια, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα φορολογητέου ἐνοικιαστοῦ μᾶλλον καὶ ὄχι δουλοπάροικου, ἴσως διὰ νὰ προωθηθῆ ἔτσι ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν προκύπτει ὅμως τίποτε ποῦ νὰ πιστοποιεῖ ὅτι ἡ λέξι βλάχος δήλωνε ποτὲ εἰδικὰ τὸν γεωργό, περίπτωσι ποὺ καὶ νὰ συνέβαινε ἀκόμα, πάλι δὲν θὰ εἴχαμε ἀνάγκη νὰ προστρέξουμε στὴν σημιτικὴ λέξι τῶν Ἑβραίων μισθοφόρων τῆς Αἰγύπτου φελλάχ (=γεωργός), Τοῦτο διότι καὶ ἡ Ἀρβανίτικη γλῶσσα τῆς χερσονήσου μας ἡ ὁποία εἶναι ἀρχαία ὅσο καὶ ἡ Σημιτικὴ ἂν ὄχι καὶ περισσότερο, λέγει καὶ αὐτὴ ἕως σήμερα μποῦλκ(ου) (καὶ bujku) τὸν γεωργό, τὸν ὁποῖο καὶ ἡ Βλάχικη ἀποκαλεῖ vârgâr(u) καὶ plugar(u), ὅπως plug (ἀπὸ Κελτοϊλλυρικὴ κληρονομία) λέγει τὸ ἀλέτρι.

Ὡς πρὸς τὴν περίπτωσι ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν ὁποία θὰ ἀποδεικνύονταν ὅτι ἡ λέξι βλάχος ἦταν ταυτόσημη καὶ μὲ τὶς ἔννοιες

φρουρός, φύλαξ, θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι καὶ πάλι νὰ ἀναζητήσουμε τὴν προέλευσί της στὸν τύπο φύλακος (=φύλαξ) τοῦ Ἡρόδοτου ὅθεν καὶ τὸ ταυτόσημο πουλιάκ(ου) τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἐφόσον μάλιστα οἱ Μακεδόνες προτιμοῦσαν τὸν φθόγγο β ἀντὶ τοῦ φ. Ἐπίσης ὅμως καὶ στὴν λέξι velox (βήλωξ κατὰ Ἑλληνικὴ μεταγραφὴ)= ἐλαφρὰ ὡπλισμένος μαχητής, εὔζωνος, πελταστής, τῆς Λατινικῆς, ὅθεν καὶ ἡ ταυτόσημη veloce τῆς Ἰταλικῆς στὴν ὁποία ὁ στρατιώτης λέγονταν καὶ vallone. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Μακεδόνες κατακτητὲς τῆς Ἀσίας καὶ Αἰγύπτου εἶχαν ἀσύγκριτα ἀνώτερη στρατιωτικὴ ὀργάνωσι ἀπὸ τοὺς ὑπόδουλους αὐτῶν Σημῖτες καὶ Αἰγύπτιους, ἑπόμενο ἦταν νὰ ἐπιβάλουν σ' αὐτοὺς Μακεδονοελληνικοὺς στρατιωτικοὺς ὅρους καὶ ὄχι νὰ δανεισθοῦν Σημιτικοὺς τέτοιους. Ἡ κατὰ τὸν κ. Κεραμόπουλο συνεπῶς προέλευσι τοῦ ὀνόματος Βλάχος ἀπὸ τὴν Σημιτικὴ λέξι φελλάχ, δὲν εὐσταθεῖ καὶ δὲν εἶναι ὀρθή.

Διερευνῶντας ἤδη τὴν λέξι βλάχος ἀπὸ τὴν σημασία της νομαδοκτηνοτρόφος, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν σχετίσουμε μὲ τὶς λέξεις βῆλα, belua=πρόβατα, κτήνη τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς. Ἐπίσης ὅμως καὶ μὲ τὰ Ἐβραΐκα (Σημιτικὰ) ὀνόματα Ἄβελ, Ἰαβὰλ τῆς Π. Διαθήκης, ἀφοῦ καθὼς γράφει αὐτὴ καὶ ὁ πρῶτος ἦταν ποιμὴν προβάτων, καὶ ὁ δεύτερος πατὴρ τῶν κατοικούντων ἐν σκηναῖς καὶ τρεφόντων κτήνη. Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ ἐξ ἄλλου εἶχε τὸν τύπο γαιάοχος=κύριος, κάτοχος τῆς γῆς μποροῦσε ὥστε νὰ ἔχει καὶ τὸν τοιοῦτο βηλάοχος=κάτοχος προβάτων, προβατοκτήμων, ὅτι καὶ εἶναι οἱ βλάχοι=νομαδοκτηνοτρόφοι, ἀφοῦ μάλιστα εἶχε καὶ τὴν λέξι βηλάρχης=ἀρχιποιμένας. Τέλος βιλλίκους καὶ παγκάνους στὴν Λατινική, λέγονταν ὁ χωρικός, ὁ ἀγρότης, ἀργότερα δὲ καὶ ἐκεῖνος ποῦ διατηροῦσε τὴν προχριστιανικὴ θρησκεία, ὁ εἰδωλολάτρης.

Ἐξετάζοντας ἤδη τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Βλάχος=κάτοικος τῆς Χερσονήσου μας ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ Λατινογέννητο γλωσσικὸ ἰδίωμα, τονίζουμε πρῶτα πρῶτα ὅτι οἱ τοιοῦτοι τῶν Ἑλληνικῶν περιοχῶν (Μακεδονία, Ἤπειρος, Θεσσαλία, Παλαιὰ Ἑλλὰς) αὐτονομάζονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο Ἀρμᾶνιοι (τὸ ᾶ προφέρεται σὰν τὸ ε-μιουὲ τῆς Γαλλικῆς). Ὄνομα ποῦ ὁ Γερμανὸς Weigand τὸ παραποίησε σὲ Aromunen (Ἀρωμοῦνοι) δίδοντάς του τύπο τὸν ὁποῖο οἱ Βλάχοι ἀγνοοῦν, καὶ συνεπῶς μὴ ἐπιτρεπόμενο νὰ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἐπιστήμονες. Οἱ Ρουμᾶνοι ἐξ ἄλλου, καθιέρωσαν τὸ νέο τους αὐτὸ ἐθνικὸ ὄνομα ὅταν πρὶν ἀπὸ ἕναν αἰῶνα ἑνοποιήθηκαν οἱ ἡγεμονίες τους τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἀπὸ τὶς ὁποῖες καὶ αὐτονομάζονταν μέχρι τότε Munteani, Ardeani, Vlahuts, καὶ Mulduveani. Vlahuts' (Βλαχοῦτοι) ἀκριβῶς τοὺς ἀποκαλοῦσαν καὶ οἱ Ἑλληνόβλαχοι, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἡ ἡγεμονία τῆς Βλαχίας ἦταν ἡ πλησιέστερη πρὸς τὴν Μακεδονία, ἄρα καὶ ἡ πλέον γνωστή.

"Οπως παραδέχονται όμως οἱ ἴδιοι οἱ Ρουμᾶνοι, Βλαχία ὀνομάζονταν ἀρχικὰ ἡ παρὰ τὸν Δούναβι δασωμένη καὶ γεμάτη τέλματα περιοχή, ὡς γνωστὸν δὲ στὴν Γαλλικὴ τὸ τέλμα λέγεται flaque, ὅτι σημαίνει καὶ ἡ ἀρχαιοελληνικὴ λέξι βράχος, βράγος, καθὼς καὶ ἡ Λατινομακεδονικὴ vâloagâ (ποῦ σημαίνει ἐπὶ πλέον καὶ ἄδενδρη ἔκτασι μέσα σὲ δάσος) ἡ ὁποία εἶναι ὁμόρριζη μὲ τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ ἀβλογῶ=βρέχω, χύνω νερό, καὶ τὴν Λατινικὴ uligo=ὑγρασία.'Η τοπωνυμία Βλαχία τῆς Δουνάβικης βαλτοπεριοχῆς ὥστε, εἶναι ὁμόρριζη μὲ ὅλες αὐτὲς καθὼς καὶ μὲ τὸ ὄνομα Βλάνγκα συνοικίας τῆς Κων)πόλεως, ὅπου τρέχουν ὑπόγεια ὕδατα καὶ εἶχαν τὰ ἀνάκτορά τους οἱ Κομνηνοί. Μὲ τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Βλάχος συνεπῶς, δὲν ἔχει καμμιὰ σχέσι ἡ Ρουμάνικη αὐτὴ τοπωνυμία, ὅτι πιστοποιεῖται καὶ ἀπὸ τὰ παρακάτω.

Ὡς γνωστόν, ἀπὸ τοὺς Κέλτες (ἢ Γαλάτες, ἢ Γάλλους) τοὺς ἀρχαίους δηλαδὴ κάτοικους τῆς σημερινῆς Γαλλίας, πειὸ καθαρόαιμοι ἦσαν οἱ βορειότεροι, δηλαδὴ οἱ Βέλγαι ὅπως τοὺς ἀποκαλοῦσαν οἱ ἀμέσως ἀνατολικώτερά τους Γερμανοί. Οἱ ὡς ἄνω Βέλγαι ἀπὸ τὰ 500 π.χ. ἀκόμα ἄρχισαν νὰ κατεβαίνουν πρὸς τὴν Νότιο Γαλλία, τὴν Ἄνω Ἰταλία, τὴν Ἐλβετία, καὶ Νότιο Βαυαρία, ἀπὸ ἐκεῖ δὲ πρὸς τὴν Μέση Ἰταλία καὶ τὴν Κεντρικὴ λεκάνη τοῦ Δούναβι, ὅπου ἡ Βοημία χρεωστᾶ τὸ ὄνομά της σὲ μιὰ φυλὴ ἀπὸ αὐτούς, πόλις τῶν ὁποίων στάθηκε καὶ ἡ σημερινὴ bârno ἡ Πυρήνη δηλαδὴ ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Ἡρόδοτος. Στα βορειοδυτικὰ τῆς Βοημίας ἀκριβῶς στὴν περιοχὴ δηλαδὴ τοῦ Ἑρκύνιου δρυμοῦ, ζοῦσαν τότε οἱ Γαλάτες Βόλκαι (οἱ καὶ Οὐόλκαι) οἱ Βέλγαι τοιοῦτοι δηλαδή. Περὶ τὰ 400 π.χ. οἱ Γαλάτες εἶχαν ἁπλωθεῖ ἀνὰ τὴν Ἰταλικὴ Χερσόνησο ὡς τὴν Ρώμη, ἀνὰ δὲ τὴν Κεντρικὴ Λεκάνη τοῦ Δούναβι εἶχαν καλύψει τὴν σημερινὴ Αὐστρία, τὴν δυτικὰ τοῦ Δούναβι Οὐγγαρία, καὶ εἶχαν φθάσει στὴν συμβολὴ Σαύου—Δούναβι. Στὰ 300 π.χ. συμπαρασύροντας καὶ τοὺς Αὐταριᾶτες Ἰλλυρίους (ἴσως δὲ καὶ τοὺς Συώπιους) εἶχαν κατακτήσει καὶ ὁλόκληρη τὴν Δουνάβικη Βαλκανικὴ (στὰ 334 εἶχαν παρουσιασθεῖ στὸν Μ. Ἀλέξανδρο ποὺ βρίσκονταν τότε στὴν σημερινὴ Ντοβρουτζᾶ τῆς Ρουμανίας, καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν ἀλαζονικὴ ἀπάντησι ὅτι τὸ μόνο ποῦ φοβοῦνταν ἦταν μὴ τυχὸν καὶ πέσει ὁ οὐρανὸς ἐπάνω στὰ κεφάλια τους, ἐπειδὴ ἦσαν ὑψηλόσωμοι). Εἴκοσι χρόνια ἀργότερα κατέβηκαν καὶ στὴν Μακεδονία καὶ Θράκη, ἀπὸ τὴν ὁποία πέρασαν τελικὰ στὴν Μικρὰ Ἀσία. Ἔτσι ἀπὸ τὰ Ὀλλανδικὰ παράλια ὡς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Δούναβι, οἱ Γαλάτες συνόρευαν μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Γετοδᾶκες τῆς Δακίας (σημερινῆς Ρουμανίας) ποῦ δὲν εἶχαν ὑποταχθεῖ ἀκόμα στοὺς Ρωμαίους.

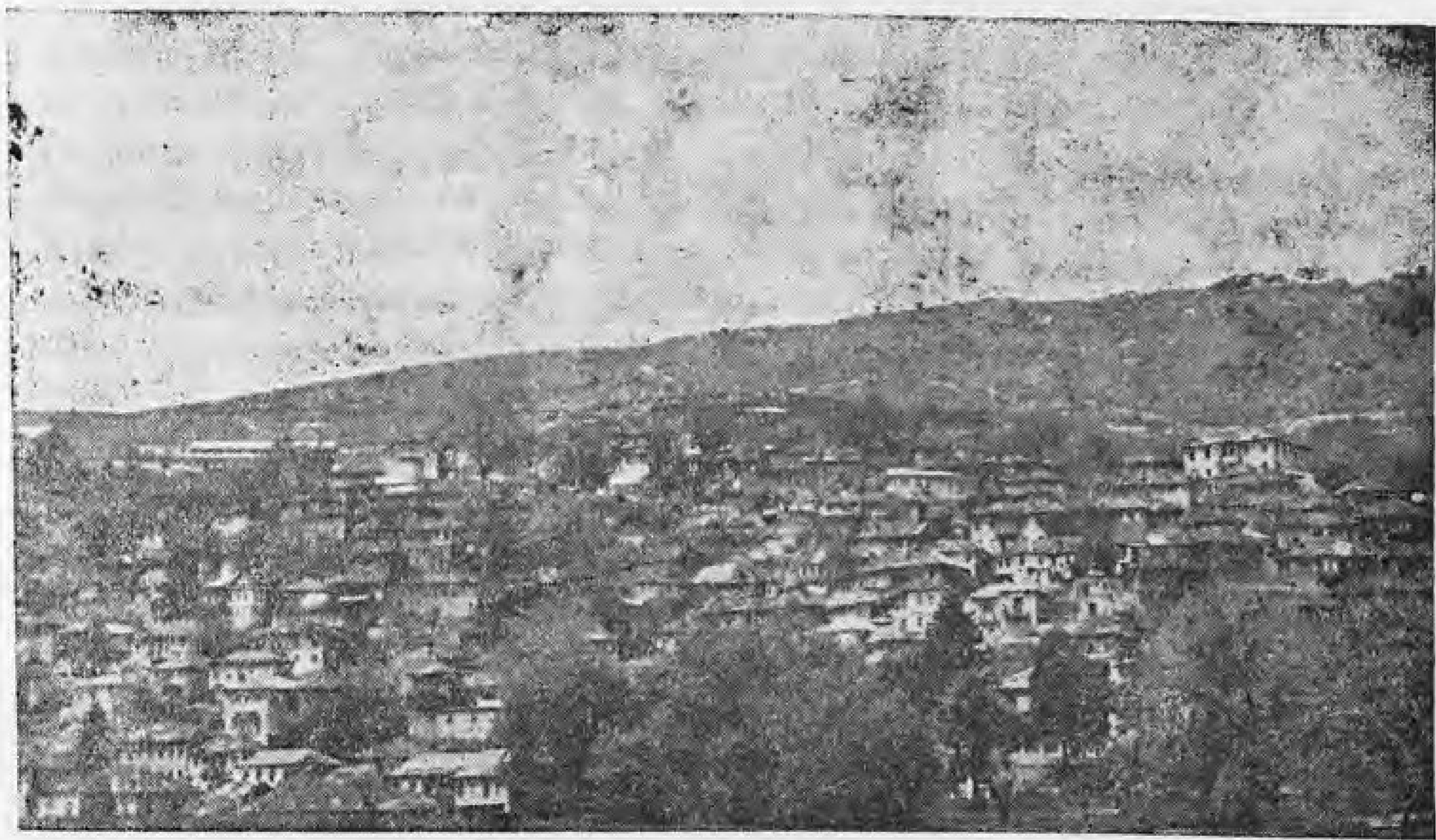
Κατακτῶντας καὶ ἀφομοιώνοντας τὶς Γαλατικὲς φυλὲς οἱ Ρωμαῖοι, οἱ ὁποῖοι καὶ φυλετικὰ προέρχονταν ἀπὸ διασταύρωσι Γαλατῶν

μὲ Ἐτρούσκους καὶ Πρωτοϊταλούς, καὶ γλωσσικὰ συγγένευαν πολὺ μὲ αὐτούς, ἀφοῦ κατάκτησαν ὁλόκληρη τὴν Γαλατία περὶ τὰ 100 μ. Χ. ἐνσωμάτωσαν στὸ κράτος τους καὶ ὅλες τὶς κατακτημένες ἀπὸ Γαλάτες περιοχές. Μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐκλατινίσουν ὅμως κατόπιν ὁλοκληρωτικά, κατέληξε/εὐθὺς ἀμέσως νὰ ταυτισθοῦν μὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, τοὺς Δᾶκες καὶ γενικὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς παλαιότερους γηγενεῖς τῆς Δουνάβικῆς λεκάνης. Ἔτσι καὶ οἱ Ρωμαῖοι βαφτίσθηκαν Βέλγαι [Βόλκαι] Οὐόλκαι=ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν Δύσι καιὰ τὴν Γερμανικὴ γλῶσσα, ἀφοῦ ἄλλωστε ἀπὸ τὴν Δύσι προέρχονταν καὶ οἱ ἴδιοι. Ἀπὸ τὴν Γερμανικὴ (ποῦ καὶ σήμερα ὀνομάζει Welsh, Walch, κ.τ.λ, ὅλους τοὺς λαοὺς οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν Λατινογέννητα ἰδιώματα, παλαιότερα δὲ τοὺς Κελτόγλωσσους τέτοιους) τους γλῶσσα εἶχαν τὸ ὄνομα αὐτὸ καὶ οἱ Γότθοι κατακτητὲς τῶν Σλάβικων κοιτίδων, οἱ ὁποῖοι τὸ διέδωσαν κατόπιν στοὺς διάδοχους αὐτῶν Σκῦθες ἐπιδρομεῖς (Οὔννους, Ἄβαρους, Σλαύους, Μπούγκαρους, κ.τ.λ.). Ἀπὸ τοὺς τελευταίους δὲ τὸ προσέλαβε ἀργότερα καὶ ἡ Νεοελληνική, ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε συνειθίσει νὰ θεωρῇ ὅτι τὸ ὄνομα Ρωμαῖος δήλωνε τὸν Γραικόφωνο, καὶ δὲν μποροῦσε πειὰ νὰ προσονομάζῃ ἔτσι τοὺς πραγματικοὺς δικαιούχους αὐτοῦ Λατινομακεδονόγλωσσους πληθυσμούς.

Τὸ ὄνομα Βλάχος ἄλλωστε ὑπῆρχε ἀνὰ τὶς κοιτῖδες τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὰ πειὸ παληὰ χρόνια. Μόνο ποῦ εἶχε ἀρχαϊκώτερο τύπο, δηλαδὴ τὸν τοιοῦτο V'llà ἢ Ullà ὅπως ὀνομάζει ἡ Ἀρβανίτικη τοὺς Ἀρμᾶνιοι (=Βλάχους). Ὁ τύπος αὐτὸς εἶναι ἀδελφικὸς μὲ τὰ ὀνόματα Βάλλοι, Ουάλλοι, Γκάλλοι τῆς Κελτικῆς, καὶ Βέλγαι, Βόλκαι, Οὐόλκαι τῆς Γερμανικῆς, ὁμόρριζος δὲ μὲ τὴν λέξι Βαλχάλλα (=Ἠλύσια, τόπος ὅπου πήγαιναν μετὰ θάνατο οἱ ψυχὲς) τῆς αὐτῆς, καὶ τὶς ταυτόσημες Avalon τῆς Κελτικῆς, Ααλοῦ τῆς Αἰγυπτιακῆς (ὅθεν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἠλύσια) καὶ Uful=δύσι τῆς Σημιτικῆς. Στὴν Δύσι ἀκριβῶς ὅπου χάνονταν ὁ ἥλιος ἄρα καὶ ἡ ζωή, καταστάλαζαν καὶ οἱ ψυχὲς τῶν νεκρῶν ποῦ κατὰ τὸν Ὅμηρο πήγαιναν στοὺς Κιμμέριους, δηλαδὴ στοὺς Γομέρ ἢ Γομαρεῖς=Γαλάτες τῆς Π. Διαθήκης. V'llà καὶ Ullà ὥστε εἶναι οἱ κάτοικοι τῆς Δύσης, τῶν Δυτικῶν περιοχῶν τῆς Χερσονήσου μας, οἱ Μάκτου—άνου δηλαδὴ τῆς Σουμέρικης ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Μακεδόνες, οἱ Κιττὶμ καὶ Χετιεὶμ=Δυτικοὶ καὶ πάλι, ὅπως μετέφρασαν τὸ ὄνομα Μακεδόνες οἱ γνῶστες τῆς Σουμέρικης σοφοὶ τῶν Ἑβραίων, οἱ Αμεντι-ἰς = Δύσεως τέκνα καὶ κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴ γλῶσσα.

Ἀμαντιεῖς καὶ Ἄμαντες ἀκριβῶς ὀνομάζονταν ἡ δυτικώτατη φυλὴ τῶν Ἀτιντάνων Μακεδόνων, μὲ τοὺς ὁποίους ἦσαν ἀδέλφια καὶ γείτονες οἱ Βυλλεῖς τοιοῦτοι, οἱ V'llà καὶ Ullà τῆς Ἀρβανίτικης δηλαδή. Τοὺς Βυλλεῖς αὐτοὺς ὅμως ἡ μυθολογία τοὺς ἔχει συνάψει

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

AMİNTŞU (Μέτσοβο)

Βρίσκεται στὶς ἀνώτατες πηγὲς τοῦ Ἄραχθου καὶ στὴν περιοχὴ ὅπου ἀνταμώνουν ἡ Ἤπειρος, ἡ Θεσσαλία, καὶ ἡ Μακεδονία. Κατέχει τὸ δυτικὸ στόμιο αὐχενοδιάβασης ποῦ λέγονταν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες Κίτιον (ἤδη Gushe=λαιμός), καὶ συνδέει τὴν Νοτιοδυτικὴ Μακεδονία μὲ τὸ λεκανοπέδιο Ἰωαννίνων. Συγκάτοχος εἶναι καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς πλευρᾶς ἐπίσης δὲ Βλαχοχῶρι Μέρ(ου), ἡ κατὰ τοὺς Γραικόφωνους δηλαδὴ Μηλιά, ποὺ λέγονταν ἐπὶ Βυζαντινῶν Μῶρος καὶ ὑποσκελίσθηκε ἀπὸ τὸ Μέτσοβο μετὰ τὴν ἄφιξι τῶν Τούρκων. Ἀμφότερα στάθηκαν πανάρχαιοι σταθμοὶ κλεισουροφυλάκων καὶ διατελοῦσαν μέχρι τοῦ 1821 ὑπὸ ειδικὸ προνομιακὸ καθεστὼς αὐτονομίας. Περὶ τὰ 1770 μὲ 1830 τὸ Μέτσοβο ἔφθασε νὰ ἔχει περὶ τὰ 1000 σπήτια, ἄρα 7,000 ψυχὲς τουλάχιστο ἀστικοῦ (ἐμποροβιοτεχνικοῦ) πληθυσμοῦ. Οἱ ξένοι περιηγητὲς τὸ βρῆκαν ἀνώτερο σὲ πολιτισμὸ καὶ ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ποὺ εἶχαν τότε περὶ τὶς 21.000 ψυχές. Ἀπὸ τὰ 1830 καὶ τὸ Μέτσοβο ἄρχισε νὰ φθίνει, ἤδη δὲ συγκρατεῖται ἀπὸ νομαδοκτηνοτρόφους ποὺ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα σ' αὐτό. Ἔδωσε στὴν Ἑλλάδα μεγάλους ἐθνικοὺς εὐεργέτες.

ΥΨΗΛΑ [illegible] ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

AMINTSU (Μέτσοβο)

Βρίσκεται στίς [illegible] τοῦ [illegible] καί στήν [illegible] ὅπου [illegible] ἡ Ἤπειρος, ἡ Θεσσαλία, καί ἡ Μακεδονία. [illegible] τό [illegible] [illegible] πού [illegible] ἀπό τούς [illegible] Μακεδόνες [illegible] ([illegible]) καί [illegible] τήν [illegible] Μακεδονία μέ τό [illegible] Ἰωαννίνων. [illegible] εἶναι καί τά ἐπί τῆς Μακεδονικῆς [illegible] [illegible] ([illegible]), ἡ κατά τούς [illegible] [illegible], καί [illegible] ἐπί [illegible] [illegible] καί [illegible] ἀπό τό Μέτσοβο κατά τήν [illegible] τῶν Τούρκων. [illegible] [illegible] [illegible] καί [illegible] τοῦ 1821 [illegible] [illegible]. Περί τά 1770 μέ 1830 τό Μέτσοβο [illegible] περί τά 1000 σπίτια, ἕως 7.000 ψυχές [illegible] ([illegible]) [illegible]. Οἱ [illegible] τά [illegible] οἱ [illegible] καί ἀπό τά Γιάννινα, [illegible] 21.000 ψυχές. Ἀπό τά 1830 καί τό Μέτσοβο [illegible] [illegible] ἀπό [illegible] [illegible] αὐτό. Ἔδωσε στήν Ἑλλάδα μεγάλους ἐθνικούς εὐεργέτες.

στενώτατα μὲ τοὺς Μυρμιδόνες, οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν ἦσαν οἱ μόνοι "Ελληνες τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου καὶ οἱ ὁμόφυλοι πολεμιστὲς τοῦ ξανθογάλανου 'Αχιλλέα. 'Αλλὰ καὶ στὴν 'Αρμένικη γλῶσσα (ποὺ συγγένευε ὡς γνωστὸν μὲ τὴν Φρυγικὴ μητρικὴ τέτοια τοῦ Πέλοπα) mayramud εἶναι ἐπίσης ἡ δύσι, ἄρα Mayramud—anu= Μυρμιδόνες, εἶναι καὶ πάλι οἱ Δυτικοί, δηλαδὴ οἱ Y'llaa — anu Ulla — anu = 'Ελλᾶνες = "Ελληνες, συνεπῶς οἱ Βλάχοι. 'Υλλεῖς ἀκριβῶς ὀνομάζονταν καὶ ἡ βασιλικὴ φυλὴ τῶν Δωριέων, τῶν μόνων πραγματικῶν καὶ γνήσιων 'Ελλήνων κατὰ τὸν 'Ηρόδοτο (I,56), ὁ ὁποῖος προσθέτει ὅτι ἦσαν ἔθνος κάρτα πολυπλάνητον καὶ Μακεδνόν. "Υλλος λέγονταν καὶ ὁ μυθικὸς γενάρχης αὐτῶν, τέκνο τοῦ 'Ηρακλῆ ἄρα τοῦ "Ογμιου κατὰ τοὺς Γαλάτες, Αἰγιμιὸς ἦταν καὶ ὁ μυθικὸς γενάρχης τῶν Δωριέων τὸν ὁποῖο κληρονόμησε ὁ "Υλλος. 'Ηρακλειδεῖς ἦσαν καὶ οἱ Μακεδόνες, Γύλλιος, Γεώγους καὶ Παλαίμων ἦσαν ἄλλα ὀνόματα τοῦ γενάρχη τους, Γυλλὼ καὶ Βυλλὼ ὅμως ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς προέλληνες ἕνα λευκόμορφο φοβιστικὸ φάντασμα, γεγονὸς ποῦ σημαίνει ὅτι οἱ ἴδιοι ἦσαν τέκνα τῆς μαύρης φυλῆς. Γκόγκα (πρβλ. Γυγώ, Γεώγους) λέγει ἐπὶ πλέον ἡ 'Αρβανίτικη τοὺς Λατινομακεδονόγλωσσους νομαδοκτηνοτρόφους, Μπαλαμὸ ὀνομάζει τοὺς "Ελληνες καὶ ἡ γλῶσσα τῶν 'Αθιγγάνων, μητέρα πιθανώτατα ὅλων τῶν 'Ινδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Βλίσσιοι προσονομάζονταν ἀπὸ τοὺς κομπάζοντες γιὰ τὸν αὐτοχθονισμό τους 'Αθηναίους οἱ Βοιωτοί, φυλὴ ποῦ κατέβηκε ἀπὸ τὴν λιμνολεκάνη 'Αχρίδος ἄρα Μακεδονική, καθὼς μᾶς πιστοποιοῦν καὶ οἱ παραδόσεις τους γιὰ τὸν φοίνικα=κόκκινο, ξανθὸ Κάδμο, τὸν Κιττίμ=δυτικοφερμένο μυθικὸ βασιλῆα τους. 'Ο ὁποῖος ἦταν κατὰ πολλοὺς αἰῶνες μεταγενέστερος ἀπὸ τὸν ἐκ Φοινίκης (ἢ Καρίας ὅπως λέγονταν ἐπίσης) Γεφυραιοάραβα ('Αραβοεβραῖο) καδδίμ=ἀρχηγό, ποῦ πέρασε στὶς 'Ελληνικὲς χῶρες περὶ τὰ 2200 π.χ. καὶ μετέφερε σ' αὐτὲς τὸν πολιτισμὸ τῶν Σουμεριοχαλδαίων. Βλάχος κατακτητὴς τῶν 'Αραβοεβραίων ἀντίθετα ὑπῆρξε ὁ Δυτικομακεδόνας Κάδμος, ὁ ὁποῖος κατέβηκε στὴν Βοιωτία περὶ τὰ 1500—1400 π.χ. καὶ ὅταν γέρασε ἐπέστρεψε στὴν γενέτειρά του 'Εγχελάνες (τὴν σημερινὴ Γκιάλλιστα—ἀπὸ τὰ anquilla, nqjal=χέλι τῆς Λατινικῆς καὶ 'Αρβανίτικης—τῆς Στρούγας λίγο βορειότερα ἀπὸ τὴν 'Αχρίδα) γιὰ νὰ πεθάνη καὶ νὰ ταφῆ ἐκεῖ, ὅτι βέβαια θὰ ἦταν ἐντελῶς ἀφύσικο καὶ ἀνεξήγητο γιὰ ἕναν 'Αραβοεβραῖο ἔποικο.

Σὰν σύζυγος τοῦ ὡς ἄνω 'Ιλλυριοῦ Κάδμου φέρονταν ἡ κόρη τοῦ "Αρη (ἀσπρόμορφου γιὰ τοὺς Μαύρους) 'Αρμονία, μὲ τὸ ὄνομα ὅμως τῆς ὁποίας ὁ Καλλίμαχος ἀποκαλοῦσε ὁλόκληρη τὴν 'Ιλλυρία, ποῦ τὴν κατοικοῦσαν ἐπίσης οἱ 'Υλλεῖς | Βυλλεῖς, τέκνα καὶ αὐτοὶ τοῦ "Υλλου καὶ 'Ηρακλειδεῖς. 'Αρμᾶνιοι δηλαδὴ 'Αρμόνιοι αὐτοαποκα-

λοῦνται ἀκριβῶς καὶ μέχρι σήμερα οἱ πειὸ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν Μακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν καθὼς ἀποδείξαμε καὶ μὲ ἄλλη διατριβή μας, διότι ἔτσι λέγονταν ἀρχικὰ καὶ οἱ 'Αργεάδαι Μακεδόνες, οἱ Φλεγύαι ὅπως ἀποκαλοῦσαν οἱ Πελασγοὶ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν Βλλᾶ ἢ Βλίσσων ἐπιδρομέων, τῶν abiat=λευκῶν κατὰ τὴν Σημιτικὴ γλῶσσα τῶν 'Αραβοεβραίων, καὶ Βοιωτῶν (κατὰ παραφθορὰ) τῆς Γραίκικης. Τοὺς ὁποίους οἱ ἀπόγονοι τῶν προελλήνων γηγενῶν 'Αθηναῖοι, χαρακτήριζαν καὶ τότε ἀπολίτιστους βαρβάρους ἄρα βλάχους κατὰ τὴν Νεογραίκικη, ὅπως ἄλλωστε καὶ τοὺς Δωριεῖς ἢ 'Υλλεῖς ποῦ ἦσαν νοτιώτατο τμῆμα τῆς 'Ιλλυρικῆς φυλῆς. Φυλῆς τὴν ὁποία τὰ ὅσα προαναφέραμε, τὴν ἀποκαλύπτουν πανάρχαιο γόνο τοῦ κατάξανθου καὶ ὑψηλόσωμου ἔθνους τῶν Γαλατῶν, καὶ μητέρα τοῦ Μακεδονοδωρικοῦ καὶ καθαυτὸ 'Ελληνικοῦ, ἀπὸ διασταύρωσι τοῦ ὁποίου μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς Προέλληνες ποῦ λέγονταν Πελασγοὶ καὶ Γραικοί, προέκυψε ὁ 'Ελληνισμὸς τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. "Ενας ἀπὸ τοὺς γονεῖς τοῦ ὁποίου συνεπῶς ὑπῆρξαν οἱ Αρμόνιοι='Υλλεῖς =Φλεγύαι=Βλάχοι, οἱ πραγματικοὶ Πρωτοέλληνες δηλαδή».

'Αμέσως μετὰ τὸ ὡς ἄνω δημοσιευμά μας, κατὰ τοὺς πρώτους θερινοὺς μῆνες τῆς ἴδιας χρονιᾶς δηλαδή, ἐμφανίσθηκε ὁ μεσαιωνοδίφης καὶ ἀκαδημαϊκὸς Ν. Βέης νὰ διαλαλῆ (μέσον τοῦ 'Εγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ ποὺ ἔβγαζε τὸ περιοδικὸ "Ηλιος), ὅτι οἱ Κουτσόβλαχοι κατάγονται ἀπὸ Λατινογενεῖς νομαδοκτηνοτροφικὲς φυλές. Ταυτόχρονα σχεδόν, ὁ καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου 'Αθηνῶν (καὶ μάλιστα τῆς ἱστορίας) κ. 'Απ. Δασκαλάκης, ζητοῦσε οὔτε λίγο οὔτε πολὺ νὰ διωχθοῦν ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα οἱ Βλάχοι, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἡ σοφία του ἀγνοοῦσε ὅτι ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Παπαρρηγόπουλος ('Ιστορ. 'Ελλην. "Εθνους, τομ. Ε'., βιβλ. 14ον, κεφ. γ'., σελ. 44, ἔκδ. 1925,) οἱ Βλάχοι μαζὺ μὲ τοὺς 'Αρβανῖτες στάθηκαν πρωταγωνιστὲς τῆς 'Επανάστασης τοῦ 1821. (Τὰ γύρισε κατόπιν καὶ δικαιολογήθηκε ὅτι ἐννοοῦσε τοὺς Ρουμανίζοντες Βλάχους). Τέλος καὶ ὁ ἱστοριολόγος Φ. Μιχαλόπουλος ἔγραφε (ἐφημ. 'Αθηνῶν "Εθνος, φυλλ. 9]6]52) ἐπιπολαιότατα, ὅτι ὁ Ρήγας Φερραῖος δὲν ἦταν Βλάχος ἢ Κουτσόβλαχος ἀλλὰ "Ελλην καὶ μόνο "Ελλην, ἀγνοῶντας φυσικὰ τὴν καταγωγὴ ὄχι μόνο τῶν 'Ελλήνων καὶ τῶν Βλαχων, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Ρήγα μὲ τὴν ἱστορία τοῦ ὁποίου ὅμως ἀσχολοῦνταν κάθε λίγο καὶ λιγάκι.

'Απαντῶντας τότε καὶ στοὺς τρεῖς αὐτοὺς λόγιους τῆς χώρας μας, δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης Νέα 'Αλήθεια (φύλλο 6]8]1952), τὸ σημείωμα ποὺ ἀκολουθεῖ καὶ μὲ τὸν τίτλο :

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ ΕΙΝΑΙ ΓΝΗΣΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

«Οἱ συνεργάτες τῆς ἐφημερίδος τῶν 'Αθηνῶν "Εθνος, ἱστοριολόγοι κ. κ. Φάνης Μιχαλόπουλος καὶ Α. Δασκαλάκης (καθηγητὴς Πα-

νεπιστημίου) καί ὁ πολυρεκλαμαρισμένος σάν μεσαιωνοδίφης ἀκαδημαϊκός κ. Μπέης, πρεσβεύουν καί διαλαλοῦν ὅτι οἱ Κουτσόβλαχοι, οἱ πληθυσμοί δηλαδή τῆς Μακεδονίας Ἠπείρου καί Θεσσαλίας ὅσοι ὁμιλοῦν λατινογυρισμένο γλωσσικό ἰδίωμα, δέν εἶναι Ἕλληνες. Ὅ,τι ἀκριβῶς ἰσχυρίζονται καί οἱ Ρουμᾶνοι καί οἱ Ἀλβανοί καί οἱ Σλαῦοι καί πολλοί ξένοι ἐθνολόγοι, τούς ὁποίους ὅμως οἱ κατανομαζόμενοι κύριοι κατακεραυνοβολοῦν μέρα νύχτα.

Σχετικά μέ τό θέμα αὐτό θά μπορούσαμε νά συστήσουμε στούς παραπάνω κ.κ. ἱστοριολόγους νά διαβάσουν τήν ὑπό τόν τίτλο «Ἰδού ποία ἦτο ἡ Μακεδονική γλῶσσα καί ποῖοι εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν Μακεδόνων» διατριβή μας, πού τήν φιλοξένησε ἡ Νέα Ἀλήθεια ἀπό τίς 18 Μαρτίου ὡς τίς 2 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. Γιά νά μή κουρασθοῦν ὅμως ψάχνοντάς την, θά παρουσιάσουμε τόσο γιαυτούς ὅσο καί γιά κάθε ἄλλον πού συμμερίζεται τίς ἀπόψεις τους ἄλλη σαφέστερη ἱστορική μαρτυρία ἡ ὁποία καθαρά καί ξάστερα ἀποδεικνύει τήν ὑπεργνήσια Ἑλληνική καταγωγή τῶν Κουτσοβλάχων. Ἡ μαρτυρία αὐτή δέν ἔχει καταγραφῆ ποτέ ὡς σήμερα καί σέ κανένα σχετικό μέ τήν καταγωγή τῶν Κουτσοβλάχων σύγγραμμα, ὑπόμνημα, ἤ διατριβή. Γιά πρώτη φορά ὥστε τήν παρουσιάζουμε ἡμεῖς ὅπως ἄλλωστε καί ὅσα γράψαμε στήν πιό πάνω ἀναφερομένη διατριβή μας. Ἄς τήν ἀκούσουν λοιπόν καί ἄς κλείσουν γιά πάντα τό στόμα τους οἱ πασαλειμμένοι μέ ἱστοριολογικές γνώσεις δοκησίσοφοι νεοέλληνες, ἡ σοφία τῶν ὁποίων δέν ξεπερνᾶ τήν τοιαύτη τοῦ ἀμόρφωτου ἀπλοϊκοῦ κόσμου. Ὁ ὁποῖος καί μόνο ἐπιτρέπεται νά πιστεύῃ ὅτι μονάχα ἡ Γραικογλωσσία ἀποδεικνύει τήν Ἑλληνικότητα τοῦ καθενός.

Σύγχρονος μέ τόν μεγάλο Κουτσόβλαχο αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό ἦτο ὁ ἱστορικός Ἰωάννης Λυδός, συγγραφεύς μέ μεγάλη μόρφωσι ὅπως φαίνεται ἀπό τά ὅσα ἔχει γράψει. Ὁ ἱστορικός αὐτός σχολιάζοντας τήν γλωσσική ἀλλαγή πού ἄρχισε νά διαγράφεται ἐπί τῆς ἐποχῆς του κατά τήν ὁποία ἄρχισαν νά πρωτοκοινοποιοῦνται, οἱ νόμοι, διατάγματα, κρατικές ἀποφάσεις κ.τ.λ. καί Ἑλληνιστί, ἐνῶ ὡς τά τότε αὐτό γινόταν μονάχα σέ Λατινική γλῶσσα, σημειώνει ὅτι πρῶτα ἀνά τίς Ἀσιατικές ἐπαρχίες τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους χρησιμοποιήθηκε γιά κρατική γλῶσσα ἡ Ἑλληνική, διότι οἱ ἐπαρχίες αὐτές ἦσαν Ἑλληνόγλωσσες. Ἀντίθετα, καθώς μᾶς πληροφορεῖ, ἡ Εὐρώπη (ἔτσι ἀποκαλεῖ τήν Χερσόνησό μας—ἔκδ. Βόννης σελ. 175—καί ὄχι τήν ἤπειρό μας ὅπως νόμιζαν οἱ λόγιοί μας) ἦτο Λατινόγλωσση, ἄρα Βλαχόφωνη κ. κ. ἱστοριολόγοι. Γεγονός πού πιστοποιεῖται καί ἀπό τά λεγόμενα τοῦ Πρίσκου πού ἔζησε ἕνα περίπου αἰῶνα πρό τοῦ Λυδοῦ καί ὑπῆρξε πρεσβευτής τοῦ Βυζαντίου στόν Ἀττίλα. Μιλῶντας ὁ Πρίσκος γιά τούς αἰχμαλώτους πού εἶχαν πάρει οἱ Οὖννοι ἀπό τήν χερσόνησό μας, λέγει ὅτι ἀπό αὐτούς μονάχα ἐκεῖνοι πού

κατάγονταν ἀπὸ παραλιακὲς περιοχές της μιλοῦσαν 'Ελληνικά. Εὐρύνοντας καὶ ἀποσαφηνίζοντας τὸν Πρίσκο ὁ 'Ιωάννης Λυδὸς μᾶς πληροφορεῖ τὰ ἑξῆς (ἔκδ. Βόννης σελ. 265) : «τὰ δὲ περὶ τὴν Εὐρώπην πραττόμενα πάντα τὴν ἀρχαιότητα διεφύλαξαν ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας καίπερ Ἕλληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας τῇ τῶν 'Ιταλῶν φθέγγεσθαι φωνῇ καὶ μάλιστα τοὺς δημοσιεύοντας».

'Η κλασσικὴ αὐτὴ μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ μᾶς ἀποκαλύπτει ξεκάθαρα ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (μέσα ἕκτου αἰῶνος), οἱ οἰκήτορες=κάτοικοι τῆς Μικρευρώπης (ἔτσι ταιριάζει νὰ ὀνομάζουμε τὴν Χερσόνησό μας, μιὰ ποὺ Εὐρώπη σήμερα ἀποκαλεῖται ὁλόκληρη ἡ ἤπειρος), μολονότι Ἕλληνες τὸ γένος κατὰ πλειοψηφίαν, μιλοῦσαν ὅμως τὴν Λατινική, (ὅπως βέβαια εἶχε διαμορφωθῆ ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας), δηλαδὴ τὴν Βλάχικη. Βλαχόφωνοι μάλιστα ἦσαν καθὼς λέγει κυριώτατα οἱ δημοσιεύοντες=ἀσχολούμενοι σὲ δημόσιες ὑπηρεσίες δηλαδὴ οἱ στρατιωτικοὶ καὶ λοιποὶ κρατικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ κρατικοὶ τεχνῖτες χρυσοχόοι, μεταλλουργοί, ὁπλοποιοί, ναυπηγοί, κτῖστες φρουρίων κτλ. Ὅπως ξέρει ὅμως ὅλος ὁ κόσμος, ἀπὸ τοὺς τότε κατοίκους τῆς Μικρευρώπης (=Βαλκανικῆς) Ἕλληνες ἦσαν οἱ Μακεδόνες (φυλὲς τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονικῆς 'Ιλλυρίας (=σημερινῆς 'Αλβανίας μεταξὺ Μάτι—'Αώου) οἱ 'Ηπειρῶτες, οἱ Θεσσαλοί, οἱ 'Ελλαδικοὶ καὶ οἱ ἄποικοί τους τῶν παραλίων τῆς Θράκης καὶ 'Ιλλυρίας. 'Εφόσον δὲ σύμφωνα καὶ μὲ τὰ λεγόμενα τοῦ Πρίσκου, οἱ Ἕλληνες τῶν παραλίων διατηροῦσαν καὶ τὴν 'Ελληνογλωσσία ὄντας συνεπῶς δίγλωσσοι προκύπτει τὸ ὁλοφάνερο συμπέρασμα ὅτι οἱ μεσόγειοι Μακεδόνες, 'Ηπειρῶτες, Θεσσαλοὶ καὶ Αἰτωλοὶ εἶναι οἱ Ἕλληνες ποὺ «ἐφθέγγοντο τῇ τῶν 'Ιταλῶν φωνῇ», ποὺ εἶχαν καταλήξει ἤτοι ἀποκλειστικὰ Βλαχόφωνοι.

Μεσόγειοι ὅμως Μακεδόνες, 'Ηπειρῶτες, Θεσσαλοὶ καὶ Αἰτωλοὶ ἦσαν ἀκριβῶς οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τῶν Πινδικῶν ἢ 'Ελληνικῶν Ἄλπεων, τῆς 'Ορεστίδος δηλαδὴ τῶν ἀρχαίων (ὅπως τὴν καθορίζει ὁ Στράβων) ποὺ στάθηκε κοιτίδα τῆς 'Ελληνικῆς Φυλῆς. 'Η περιοχὴ αὐτὴ ποὺ ἀπὸ τὰ 1200 ἀκόμα, δηλαδὴ πέντε ὡς ἕξ αἰῶνες μετὰ τὸν Λυδό, ἀναφέρεται μὲ τὸ ὄνομα Βλαχία (Μικρὴ τὸ Αἰτωλικό της τμῆμα, Μεγάλη ἡ ὑπόλοιπη), ἀποδεικνύεται μὲ ἄφθονες μαρτυρίες γιὰ κατοικούμενη τότε ἀπὸ Βλαχόφωνο ἀποκλειστικὰ πληθυσμό, καὶ παραμένει ὡς τὰ σήμερα ἡ περιοχὴ τοῦ 'Ελληνικοῦ Χώρου ὅπου ἐπιζοῦν οἱ πιὸ συμπαγεῖς Κουτσοβλάχικοι πληθυσμοί. Οἱ ὁποῖοι συνεπῶς οὔτε Λατινογενεῖς, οὔτε Θρακογενεῖς, οὔτε Δαρδανογενεῖς, οὔτε ξενογενεῖς γενικὰ εἶναι ὅπως τοὺς ὑπολαμβάνει ἡ δοκησισοφία ἱστοριολόγων σὰν τοὺς κ.κ. Μπέη, Δασκαλάκη, Μιχαλόπουλο καὶ Σία, ἀλλὰ ἀποδεδειγμένα 'Ελληνογενεῖς. Καὶ μάλιστα ἀπὸ τὶς φυλετικὰ ἀμιγέστερες Δωρικὲς φυλὲς τῆς 'Ορεστίδος ποὺ ὅταν ἦλθαν

οἱ Ρωμαῖοι μιλοῦσαν ἀκόμα τὸ ἀρχαιότατο ἀπὸ τὰ 'Ελληνικὰ ἰδιώματα τὴν Μακεδονοδωρικὴ διάλεκτο ἤτοι. Στοιχεῖα τῆς ὁποίας διασώζει ἀφθονώτατα ἡ Βλάχικη ποὺ γιαυτὸ καὶ μόνο ἔχει πολλὰ τὰ κοινὰ μὲ τὴν Τσακώνικη, τὸ μόνο ὡς γνωστόν σύγχρονο λείψανο τῆς Δωρικῆς, ὅπως τὴν μιλοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Κυνούριοι γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ 'Ηρόδοτος μᾶς πληροφορεῖ—VIII, 73—ὅτι ἦσαν παλαιοὶ "Ιωνες ποὺ κατέληξαν Δωριεῖς «ὑπό τε 'Αργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου».

Αὐτὴ εἶναι λοιπὸν ἡ φυλετικὴ καταγωγὴ τῶν Γκετζιὲ—Βλᾶ='Εσπερίων Βλάχων ὅπως ἐπωνόμασε τοὺς Μακεδονοβλάχους ἡ Τούρκικη διότι οἱ 'Αραβομαθεῖς λόγιοί της ἤξεραν ὅτι Κιττίμ=Δυτικοὺς ἔλεγε ἡ Σημιτικὴ τοὺς Μακεδόνες, μεταφράζοντας ἔτσι πιστότατα τὸ Μακτοῦ - άννου=Δύσεως—ἄνθωποι τῆς Σουμέρικης. 'Ιδίωμα τῆς ὁποίας φαίνεται ὅτι μιλοῦσαν οἱ 'Ασιᾶτες τὴν προέλευσι προέλληνες κάτοικοι τῶν τόπων μας, ποὺ μᾶς κληροδότησαν ἐπίσης καὶ τὴν τοπωνυμία Μακετία=Δύσεως—Χώρα ὅπως ἀρχικὰ λεγόταν ἡ Δυτικὴ Μακεδονία καὶ μόνο.

'Απὸ τὸ Γκετζιὲ—Β'λλᾶ τῆς Τούρκικης προέκυψε κατόπιν τὸ Κουτσόβλαχος τῆς Νεοελληνικῆς ἡ ὁποία ξεχνῶντας ὁλότελα τὸ ὄνομα "Ελλην (ποὺ ἀνασύρθηκε στὴν ἐπιφάνεια ἀπὸ τοὺς λόγιους καὶ μόνο, αὐτὸ δὲ χάρις στὴν κλασσικολατρεία τῶν Εὐρωπαίων) κράτησε γιὰ λογαριασμό της τὸ τοιοῦτο Ρωμαῖος τῶν κατακτητῶν, διότι καὶ μόνον οἱ πληθυσμοὶ τοῦ πατρικοῦ 'Ελληνικοῦ Χώρου εἶχαν καταλήξει Ρωμαιόγλωσσοι δηλαδὴ Βλαχόφωνοι. Οἱ ὁποῖοι συνεπῶς ἦσαν οἱ καθαυτὸ Ρωμαῖοι τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Βυζαντινοκρατίας ποὺ ὠνόμασαν καὶ τὸ κράτος τους Ρωμανία, διότι στὸ ἰδίωμά τους τὸ ὄνομα Ρωμαῖος λεγόταν Ρωμᾶνος, ὅπως ἀκριβῶς ξεχωρίζοντάς τους γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τοὺς Γραικόφωνους Βυζαντινούς, τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Πορφυρογέννητος. Γεγονὸς ποὺ μᾶς δείχνει ὅτι στὸ μέχρι τῆς ἐποχῆς του διάστημα σημαντικὲς μᾶζες Βλαχοφώνων ξανάγιναν Γραικόφωνες, πρᾶμα εὐκολώτατο γιὰ τοὺς δίγλωσσους Βλαχογραικοὺς τῶν παραλίων ὅπου σημειωτέον εἶχαν γίνει καὶ οἱ σοβαρώτεροι ἐποικισμοὶ Ρωμαίων. 'Απὸ τότε λοιπὸν εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀπώθησι τῆς Βλάχικης ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὰ μεσόγεια, τὴν ὁποία ὑποβοήθησε σημαντικώτατα καὶ ἡ ἐγκατάστασι ξένων μετοίκων ποὺ μᾶς τοὺς κουβάλησαν οἱ βαρβαρικὲς εἰσβολές, οἱ Βυζαντινοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι. Μόνο δὲ μετὰ τὴν κατάλυσι τοῦ Βουλγάρικου Κράτους ἄρχισαν οἱ Βυζαντινοὶ νὰ ὀνομάζουν καὶ αὐτοὶ Βλάχους τοὺς Λατινόγλωσσους πληθυσμούς, ἀποκαλύπτοντάς μας ἔτσι ὅτι δανείσθηκαν τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τὶς Γοτθικές, Οὐννοβουλγάρικες καὶ Σλαυϊκὲς ἀποικίες. "Ονομα ποὺ ἦτο φυσικὸ καὶ ἑπόμενο νὰ ταυτισθῆ μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ λέξι βηλάοχος=προβατοκτήμων κτηνοτρόφος, ὅ,τι ἐπιμένουν νὰ παρουσιάζουν τοὺς Κουτσοβλάχους ἀφελέστατα οἱ

ἱστοριολόγοι κ.κ Μπέης, Δασκαλάκης, Μιχαλόπουλος καὶ Σία. Ἡ σοφία τῶν ὁποίων ἀνακάλυψε ὅτι καὶ ἡ τοπωνυμία Βᾶσκόπουλεα (=Δασολεκάνη) ὅπως ἀποκαλεῖ ἡ Βλάχικη τὴν Μοσχόπολι, προέκυψε ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ βοσκῶν—πόλις μιά καὶ τὴν εἶχαν χτίσει Βλάχοι=Λατινομακεδονόφωνοι, οἱ ὁποῖοι καὶ τὴν κατοικοῦσαν ἀποκλειστικά. Μόνο ποὺ ἀναγκάσθηκαν ἔτσι νὰ παρουσιάσουν τοὺς φανταστικοὺς βοσκοὺς οἰκιστές της γιὰ μεγαλοφυεῖς οἱ ὁποῖοι κατάφεραν μέσα σὲ δύο αἰῶνες μονάχα νὰ ὀργανώσουν τὴν πόλι τους κατὰ τὰ Βυζαντινὰ πρότυπα καὶ νὰ ἐξελιχθοῦν σὲ ἐμπόρους καὶ τεχνῖτες ἰσάξιους μὲ ἐκείνους ποὺ ἀνέδειξαν τὴν Βενετ.α, τὴν Γένουα, τὴν Φλωρεντία, τὴν Πίζα κ.τ.λ. Οἱ οἰκιστὲς τῆς Μοσχόπολης ὅμως ἦσαν ἁπλούστατα Κουτσόβλαχοι ἀστοὶ οἱ πιὸ ἐξειλιγμένοι δηλαδὴ τῆς Ρωμανίας, οἱ ὁποῖοι φεύγοντας πρὸ τῶν ξένων κατακτητῶν ἐγκατέλειψαν μαζὺ μὲ τὸν ἐπίσκοπό τους τὴν ἀρχαιοτάτη πόλι τους Δαύλια τῶν Μακεδόνων καὶ Δεάβολι τῶν Βυζαντινῶν (δίπλα στὸ σημερινὸ χωριὸ Μαλίκι, στὸ ἀνατολικὸ στόμιο τῆς φαραγγιᾶς τοῦ Ντεβόλη ποταμοῦ καὶ δυτικὰ τῆς Κορυτσᾶς), καὶ ὅπως ἔγραφε ἕνας Πατριάρχης τους, «τῶν πατρώων ἐξέστησαν, τῷ τῆς ὕλης δὲ δάσει πιστεύσαντες ἑαυτούς, ἐνεφώλευσαν.» Ὁμοιοπαθεῖς ἀστικοὶ πληθυσμοὶ ποὺ ἐνεφώλευσαν ἀνὰ τὰ δάση τῶν Ἑλληνικῶν Ἄλπεων, ὑπῆρξαν κ.κ. ἱστοριολόγοι οἱ οἰκιστὲς ὅλων τῶν ξακουστῶν Βλαχοχωριῶν τῆς Μακεδονίας, Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Αἰτωλίας (ἐκτὸς τῶν ὅσων τὰ ἵδρυσαν κλεισουροφύλακες, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Μακεδόνων ἀκόμα). Οἰκισμῶν ποὺ στάθηκαν ἀκμαιότατα κέντρα πολιτισμοῦ καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας, μὲ ἄξιο θαυμασμοῦ πνεῦμα κοινωνικῆς ὀργάνωσης καὶ τάξης καθὼς τονίζει ὁ Πουκεβίλ, οἰκισμῶν διὰ τοὺς ὁποίους γράφει ὁ Ἄγγλος συνταγματάρχης Λήκ, ὅτι ὄντας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (1815—1835) περὶ τοὺς πεντακόσιους περιλάμβαναν τὶς πιὸ μεγάλες, τὶς πιὸ τέλεια ὀργανωμένες, καὶ τὶς πιὸ ὑγιεινές, ἀκμαῖες, καὶ προοδευμένες πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸ δὲ ἐνῶ ἀπὸ τοὺς πιὸ πρώτους καὶ ἀκμαίους τοιούτους, ἡ Βᾶσκόπουλεα (Μοσχόπολις), ἡ Σύπισκα, ἡ Μπιθκούκια, ἡ Φράσσιαρη, ἡ Ζαβαλιάνη, ἡ Βάλιανη, ἡ Λιντόπια, ἡ Γράμουστα, ἡ Νικολίτσα μὲ τὴν Ἄρζα καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλες ἦσαν ἤδη σβυσμένες τὴν ἐποχὴ ποὺ περιώδευε ὁ Λήκ. Ὡς τὸν καιρὸ τοῦ ὁποίου πάνω ἀπὸ ὀγδόντα χιλιάδες οἰκογένειες ἀστῶν Κουτσοβλάχων, εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν γενέτειρά τους καὶ εἶχαν διασπαρεῖ ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς γῆς συναποκομίζοντας καὶ διαδίδοντας τὸν πατροκληρονόμητο Ἑλληνικὸ πολιτισμό. Οἱ μετανάστες αὐτοὶ δὲ ὠργάνωσαν τὸ ἐμπόριο τῆς Αὐστροουγγαρίας ὅπου μεταφύτευσαν καὶ τὴν ὑπερεξελιγμένη συνεταιριστική τους ὀργάνωσι. Ὕστατο ἀνὰ τὶς κοιτῖδες τους πρότυπο τῆς ὁποίας στάθηκε ἡ Ἀμπελακιώτικη, ποὺ κατὰ τὴν σοφία

τοῦ κ. Μπέη ξεφύτρωσε σὰν μανιτάρι καὶ χωρὶς τὴν ἀνάμιξι Κουτσοβλάχων, μιὰ ποὺ οἱ σημερινοὶ 'Αμπελακιῶτες εἶναι πειὰ Γραικόφωνοι. Θὰ ἀγνοῇ φαίνεται ὁ κ. δουψαροακαδημαϊκός, ἢ θὰ προσποιεῖται πῶς ἀγνοεῖ τὰ πολὺ πολὺ γνωστά, ὅτι ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ Καραγκοῦνοι ἀποτελοῦσαν τὴν κάστα τῶν δουλοπάροικων γεωργῶν τοῦ κάμπου, καὶ ὅτι ἡ κλειστὴ ταξικὴ ὀργάνωση τῆς κοινωνίας κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1821 ἐποχή, δὲν ἐπέτρεπε τὸ μαζικὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν κάστα τῶν κολλήγων στὴν κάστα τῶν ἐμποροβιοτεχνῶν. Ἡ ὁποία ὅπως στὴν Μακεδονία ἔτσι καὶ στὴν Θεσσαλία, ἦταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ Κουτσοβλάχικη, ἀφοῦ μάλιστα καθὼς θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ διαβάζοντας τὸν Λὴκ καὶ ἄλλους πολλοὺς Εὐρωπαίους, Κουτσόβλαχοι ἦσαν κυριώτατα οἱ ἐμποροβιοτέχνες καὶ σ' ὅλες τὶς πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σημερινὴ Τούρκικη Θράκη ὅπου εἶχαν ἰσάξιους ἀνταγωνιστὲς τοὺς Μικρασιᾶτες Ἕλληνες καὶ τοὺς 'Αρμένηδες. 'Αγνοεῖ ἐπίσης ἢ προσποιεῖται ὅπως καὶ οἱ ὁμόφρονές του, ὅτι τοὺς Κουτσόβλαχους ἐμποροβιοτέχνες ἡ Τούρκικη τοὺς κατωνόμαζε Ρούμ ἀπὸ Βυζαντινὴ ἀσφαλῶς κληρονομία, καὶ ὅτι συνεπῶς κάθε τι ποῦ ἀναφέρεται σὲ Ρούμ πληθυσμοὺς τῆς Μικρευρώπης ἀπὸ τὰ Τούρκικα ἔγγραφα, ἀφορᾶ καὶ Κουτσοβλάχους ἐμποροβιοτέχνες οἱ ὁποῖοι ἄλλωστε καὶ γνώριζαν καὶ ἔγραφαν πάντοτε τὴν 'Ελληνική. Ὅ,τι συνέβαινε ἀκόμη καὶ μὲ Εὐρωπαίους περιηγητές, οἱ ὁποῖοι πρὸ τοῦ 1800 ὠνόμαζαν Γραικοὺς τοὺς Κουτσοβλάχικους ἀστικοὺς πληθυσμοὺς διότι ἦσαν 'Ορθόδοξοι, καὶ χρησιμοποιοῦσαν τὴν 'Ελληνικὴ γιὰ γλῶσσα θρησκείας καὶ γραφῆς.

Τελειώνοντας ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἐντελῶς ἀστήρικτα καὶ ἀστοχώτατα συνάπτονται ἀπὸ τοὺς κ. κ. ἱστοριολόγους οἱ βλάχοι=νομαδοκτηνοτρόφοι τοῦ Κεκαυμένου μὲ τοὺς Κουτσοβλάχους. Πρῶτα πρῶτα διότι οἱ Σαυοδουναβῖτες αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἀποκλειστικὰ Βλαχόφωνοι, ἀλλὰ μιλοῦσαν οἱ περισσότεροί τους 'Ιλλυρικά, Δαρδανικά, Κελτικὰ καὶ Θρακικὰ ἰδιώματα. Ὕστερα διότι ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν Κουτσοβλάχων ὑπῆρξε ἀνέκαθεν ἐμποροβιοτεχνικὴ καὶ ὄχι νομαδοκτηνοτροφική. Τέλος καὶ κυριώτερα διότι οἱ βλάχοι τοῦ Κεκαυμένου, ὁ ὁποῖος μᾶς λέγει ὅτι «διεσπάρησαν ἐν πάσῃ 'Ηπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, *οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ᾤκησαν τὴν 'Ελλάδα*»,γραικώθηκαν πρὶν ἀπὸ ἀρκετοὺς αἰῶνες καὶ εἶναι ἤδη ἐνσωματωμένοι στοὺς Γραικόφωνους πληθυσμούς. Ὅτι μποροῦμε νὰ τὸ ἀποδείξουμε μὲ ἱστορικὲς μαρτυρίες μὲ παραδόσεις, μὲ ἐπώνυμα, μὲ τοπωνυμίες καὶ μὲ ἀμέτρητα ἄλλα ἐπιχειρήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολὺ φοβούμεθα πῶς μπορεῖ νὰ βγῇ ὅτι καὶ ἡ σκούφια τῶν κ. κ. Μπέη, Μιχαλοπούλου καὶ λοιπῆς χορείας τῶν Κουτσοβλαχοφάγων Δονκιχώτων, κρατᾶ ἀπὸ Κεκαυμενοβλάχους, ἂν ὄχι ἀπὸ πειὸ ξένους ἔποικους ἀκόμα».

Τὸ δημοσίευμά μας τοῦτο πειθει νομίζουμε τὸν κάθε ἔντιμο ἀνα-

γνώστη, ὅτι μὲ αὐτὸ πρωτοπαρουσιάσαμε (ἴσως βιαστικὰ κάπως καὶ ὄχι ὅπως ἐπιβάλλονταν ἀπὸ τὴν σοβαρότητα αὐτῆς) τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ ὁ ὁποία σάρωσε τὶς ἀπόψεις ποὺ ἐπικρατοῦσαν στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμο, ὡς πρὸς τὴν ἀνὰ τὴν χερσόνησό μας τύχη τῆς Γκραίκικης γλώσσας ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας. Ἡ κομπαστικὴ θεωρία τῶν λογίων μας, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ρωμαῖοι κατέληγαν Γραικόφωνοι μόλις πατοῦσαν τὰ Ἑλληνικὰ χώματα, ἀποδείχθηκε ἀνόητη φαντασίωσι ὀμφαλοσκόπων σκώρων τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, οἱ ὁποῖοι κατέφυγαν ἤδη στὸ ἀναμάσσημα τῆς ὕπαρξης Γραίκικων ἐπιγραφῶν καὶ ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας. Οἱ σοφολογιώτατοι αὐτοὶ μύστες τῆς ἱστορίας ὅμως, ἀγνοοῦν φαίνεται ὅτι οἱ Βλάχοι τῶν Ἑλληνικῶν κοιτίδων συνέχισαν χρησιμοποιῶντας τὴν Γραίκικη γλῶσσα σὰν τέτοια γραφῆς καὶ θρησκείας, καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ ἐπιγραφοποιοί τους τῶν χρόνων τῆς Ρωμαιοκρατίας ἔγραφαν Γραικιστὶ χωρὶς νὰ εἶναι Γραικόφωνοι, ὅπως ἀκριβῶς κατὰ τὰ τέλη τῆς Βυζαντινοκρατίας καὶ κατὰ τὶς ἀρχὲς τῆς Τουρκοκρατίας, οἱ Λουντοπῖτες ἁγιογράφοι τους. Ἡ εἰκονολατρεία ἄλλωστε ποὺ ἀποτελεῖ βίωμα τοῦ Γραίκικου (Ἀσιατικοῦ) σκέλους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοὺς κατέστησε καὶ λάτρεις τῶν γραμμάτων τοῦ Φοινικικοῦ ἀλφάβητου (ποὺ καὶ αὐτὸ προέκυψεν ἀπὸ εἰκόνες), τὰ ὁποῖα ἐξακολουθοῦν νὰ τὰ θεωροῦν δικά τους ἀποκλειστικὰ τοτὲμ οἱ ὡς ἄνω μύστες μας.

Ἡ προαναφερμένη μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ, δὲν σάρωσε μόνο τὶς περὶ καταγωγῆς τῶν Βλάχων καὶ τῶν σύνοικών τους Γραικῶν ἐπικρατοῦσες μέχρι τοῦ 1952 δοξασίες. Ἀποδεικνύοντας ἰθαγενεῖς τοὺς Βλάχους ἔθεσε καὶ τὰ ζητήματα : 1ον) Τῆς προέλευσης τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας Γραικόφωνων κάτοικων τῶν Ἑλληνικῶν κοιτίδων ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνο ὅσοι κατάγονται ἀπὸ ξαναγραικωμένους Βλάχους μποροῦν νὰ εἶναι ἀπόγονοι ἰθαγενῶν ἀρχαιοελλήνων. 2ον) Τῆς προέλευσης τῶν Ἀλβανῶν οἱ ὁποῖοι δὲν μπορεῖ νὰ κατάγονται ἀπὸ Ἰλλυριούς, καὶ συνεπῶς πρέπει νὰ εἶναι ἀπόγονοι Θρακῶν (καὶ Γετοδάκων). 3ον) Τῆς προέλευσης τῶν Ρουμάνων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀπὸ τὴν γλῶσσα τους ποὺ εἶναι ἰδίωμα τῆς Λατινομακεδονικῆς, καὶ ἀπὸ τὰ ἀνθρωπολογικά τους χαρακτηριστικὰ ἀποδεικνύονται Νοτιοδουναβῖτες μέτοικοι (καὶ ὄχι ἀπόγονοι δῆθεν ἐκλατινισμένων Γετοδάκων). 4ον) Τῆς προέλευσης τῶν Σλαυόφωνων σήμερα μαζῶν τῆς χερσονήσου μας, οἱ ὁποῖες κατὰ τὸ μεγαλύτερό τους ποσοστὸ εἶναι ἄσχετες πρὸς τὴν Σλαυϊκὴ φυλή, πρὸς τὴν ὁποία ἦταν ἐντελῶς ξένη καὶ ἡ ἀπόλυτη πλειοψηφία τῶν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς Σκλαβήνων.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ προκύπτει ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ τοποθετεῖ σὲ ἐντελῶς νέες βάσεις, τὴν καταγωγὴ τῶν ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας κάτοικων τῆς Χερσονήσου μας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ προέρχονται οἱ σημερινοί της πληθυσμοί. Παρασυρόμενοι ὅμως ἀπὸ τὶς κρατοῦσες

προγενέστερα απόψεις, οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὰ θέματα αὐτὰ ἐπιστήμονες τῆς χώρας μας ἀποσιώπησαν, ἢ δὲν κατανόησαν τὴν σπουδαιότητα τῆς μαρτυρίας αὐτῆς. Τὴν ὁποία ἄλλωστε, ἐλαχιστότατοι ἀπὸ αὐτοὺς τὴν μνημόνευσαν ἀπὸ τὰ 1952 μέχρι σήμερα στὰ συγγράμματά τους, καὶ αὐτοὶ δὲ μὲ τρόπο ποὺ κρύβει καὶ μειώνει τὴν σημασία της, καὶ μὲ ἰδιοτελέστατο τέτοιο ποὺ παρασύρει τοὺς ἀναγνῶστες τους νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ ἀποκάλυψί της ἀποτελεῖ δική τους ἐρευνητικὴ ἐπίτευξι. Τόσο ἡ πρώτη ὅσο καὶ ἡ δεύτερη ἐνέργειά τους ὅμως, δὲν νομίζουμε ὅτι τιμοῦν τὸν Ἑλληνικὸ ἐπιστημονικὸ κόσμο.

Ταυτόχρονα μὲ τὰ ὡς ἄνω δημοσιεύματά μας καὶ μέχρι τὰ τέλη τοῦ 1957 γράψαμε σὲ ἐφημερίδες τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Φλωρίνης πολυάριθμα σημειώματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύαμε τὴν Βλάχικη προέλευσι σωρείας ἀπὸ τοπωνυμίες τῆς Μακεδονίας καὶ λοιπῶν περιοχῶν τῆς χώρας μας. Ἀπὸ τὰ σημειώματα αὐτὰ ἀρκετὰ περιλάβαμε στὸ βιβλίο μας. ***Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Δύγκου***, τὰ δὲ ὑπόλοιπα θὰ τὰ ξαναδημοσιεύσουμε στὸ δεύτερο μέρος τῆς παρούσης μελέτης, τὸ ὁποῖο θὰ περιέχη τοπωνυμιακά, γλωσσικὰ καὶ λαογραφικὰ τεκμήρια γιὰ τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ καταγωγὴ τῶν Βλάχων.

Κατὰ τὸν Αὔγουστο τοῦ 1957 δημοσιεύσαμε στὸ περιοδικὸ τῆς Φλωρίνης Ἀριστοτέλης (τεῦχ. 3, 4, 5.), μελέτη μας γιὰ τὸ ἁρματωλῆκι Πισοδερίου, γιὰ τὴν Βλάχικη προέλευσι τῆς ὁρολογίας τοῦ ἁρματωλισμοῦ καὶ γιὰ τὴν παρόμοια τῆς ἐθνικῆς μας στολῆς. Καὶ στὴν μελέτη (β) αὐτὴ δέ, ἀποσαφηνίζοντας καὶ πάλι τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων, γράψαμε μαζὺ μὲ πολλὰ ἄλλα καὶ τὰ ἑξῆς (τευχ. 3ο σελ. 3-21).

ΓΕΝΙΚΟ ΕΞΑΓΟΜΕΝΟ

«Συνοψίζοντας τὰ μερικὰ συμπεράσματα ποὺ ἀναφέραμε ἔχουμε τὸ ἑξῆς γενικὸ τοιοῦτο:

Ἀνὰ τὴν Μακεδονία διατηρήθηκε ἀδιατάρακτος ὁ θεσμὸς τῶν κλεισουροφυλάκων, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Μακεδόνων ὡς τὴν περίοδο 1630—1700 ἀνὰ τὶς περισσότερες Μακεδονικὲς κλεισοῦρες, ὡς τὰ 1830 δὲ ἀποκλειστικὰ στὴν Πισοδερίτικη, γιὰ τὴν ὁποία ἔχουμε καὶ διαδοχικὲς ἀλληλοσυμπληρούμενες γραπτὲς καὶ προφορικὲς μαρτυρίες. Τὸ ἁρματωλῆκι τοῦ Πισοδερίου ὥστε ἔρχεται πρῶτο καὶ στὴν ἱστορία τοῦ ἁρματωλισμοῦ τῆς Μακεδονίας, ὅπως εἶναι πρῶτο καὶ σὲ ὕψος γιατὶ κατέχει τὴν πιὸ ὑψηλὴ αὐχενοδιάβασι (ὕψομ. 1553), καὶ σὲ μάκρος γιατὶ ἡ κλεισοῦρα του ἔχει σχεδὸν ἑβδομῆντα χιλιόμετρα μῆκος. Τὰ δύο προσόντα του αὐτὰ δὲ εἶναι ἐκεῖνα ποὺ βασικὰ συνετέλεσαν στὴν τόσο μακρόχρονη διατήρησί του. Ἕνας στρατὸς καὶ σήμερα ἀκόμα θὰ προτιμοῦσε νὰ μὴ μπῆ σὲ τέτοια κλεισοῦρα.

β—Ἴδε ἀνατύπωσί της στὸ τέλος.

Φαντάζεται λοιπὸν κανεὶς ἂν ἀποτολμοῦσαν εὔκολα νὰ τὴν πάρουν ἐπιδρομεῖς ὡπλισμένοι μὲ κοντάρια ἢ μὲ καρυοφίλια.

Οἱ Μακεδόνες κλεισουροφύλακες, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁλόκληρης τῆς χερσονήσου μας, ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας κατέληξαν Λατινόγλωσσοι δηλαδὴ Βλαχόφωνοι. Οἱ κάτοικοι λοιπὸν τῶν Βλαχόφωνων χωριῶν ποὺ βρίσκονται μέσα ἢ δίπλα σὲ κλεισοῦρες, μποροῦν νὰ καυχῶνται ὅτι εἶναι σάρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων τῶν προρωμαίων γηγενῶν τῆς περιοχῆς ὅπου βρίσκονται οἱ οἰκισμοί τους. Γιὰ τοὺς Μακεδόνες εἰδικὰ ἡ ὡς ἄνω ἱστορία τοῦ Πισοδερίου ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι καθαρόαιμοι ἀπόγονοι ἀρχαιομακεδόνων, ὅπως τοιοῦτοι ἀρχαιοθεσσαλῶν εἶναι οἱ Βλαχόφωνοι κλεισουροχωρῖτες τῆς Θεσσαλίας, ἀρχαιοηπειρωτῶν οἱ ἀδελφοί τους τῆς Ἠπείρου κ.λ.π. Καὶ ἐπειδὴ ἀνὰ τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων, καὶ παντοῦ καὶ πάντοτε, οἱ ὀρεινοὶ πληθυσμοὶ τῆς κάθε χώρας εἶναι οἱ γνήσιοι καὶ πιὸ καθαρόαιμοι γηγενεῖς, οἱ Βλαχόφωνοι μποροῦν νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι παρὰ τὸ ξενόφερτο ἰδίωμά τους, αὐτοὶ ἔχουν τὴν πιὸ καθαρὴ καὶ ἀποδεδειγμένη Μακεδονοδωρικὴ καταγωγή, ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τοὺς Τσάκωνες. Τοῦτο δὲ ἐπειδὴ οἱ Τσάκωνες, καθὼς μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ ἀδιαμφισβήτητο Δωρικῆς καταγωγῆς γλωσσικό τους ἰδίωμα, καὶ ἀπόγονοι Δωριέων εἶναι, καὶ ἀπὸ τὸν τόπο τους δὲν ἔφυγαν ποτέ, καὶ ξενοφερμένους ἔποικους δὲν δέχθησαν. Ἀντίθετα τὸ ὄνομα Κατσιαοῦνοι, ὅπως ἀποκαλοῦνται ἀπὸ τοὺς Βλαχόφωνους οἱ Γραικόφωνοι κάτοικοι ἀρκετῶν περιοχῶν τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας καὶ Θράκης, μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι οἱ πρόγονοί τους κατάγονται ἀπὸ Μικρασιᾶτες ἔποικους τοὺς ὁποίους οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἔφεραν ἀπὸ τὴν Καταονία. Τὰ Κατσαούνικα[1] χωριὰ τῆς

1) βλ.—Θρακικὴ Ἐπετηρίς, ἔτος 1897 σελ. 222—Ὁμοίως σελ. 230 παραμύθι ἀπὸ τὸν Μικρὸ Αἶμο ὅπου μνημονεύεται ὁ Εὐφράτης ποταμός. Καθὼς βγαίνει ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα στὴν Θρακικὴ Ἐπετηρίδα τοῦ ἔτους 1897 σελ. 222, Κατσιαοῦνοι (καὶ κατὰ παραφθορὰ Κατσαβοῦνοι) λέγονταν ἡ κατηγορία ἐκείνη τῶν Γραικόφωνων κάτοικων τῶν περὶ τὴν Ἀδριανούπολι περιοχῶν, ἡ ὁποία μιλοῦσε τὸ λεγόμενο βόρειο διαλεκτικὸ ἰδίωμα τῆς Νεοελληνικῆς καὶ ὄχι τὸ ὁμιλούμενο ἀπὸ διάσπαρτα ἀνὰ τὴν Θράκη χωρία, νότιο τοιοῦτο. Τὸ ἰδίωμα αὐτὸ εἶναι ἀδελφικὸ μὲ τὸ Μακεδονικό, Ἠπειρωτικό, Θεσσαλικό, Αἰτωλικὸ κ.τ.λ. ὅσοι δὲ τὸ μιλοῦσαν ἐκτός τοῦ ὅτι φοροῦσαν καὶ ξέχωρη στολή, ἀποτελοῦσαν καὶ τὸν κύριο πληθυσμό τῆς περιοχῆς τοῦ λεγόμενου Μικροῦ Αἵμου, (ὀρεινοῦ ὄγκου μεταξὺ Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ Πύργου), χωρία τοῦ ὁποίου ἦσαν τὰ Ἀναστενάρικα. Γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ ὅμως ἔχουμε ρητὲς μαρτυρίες τῶν Βυζαντινῶν—Θεοφ. 600,755,773 ἐκδ. Βόννης—ποὺ μᾶς πιστοποιοῦν ὅτι ἐποικίσθηκαν μὲ πληθυσμοὺς ἀπὸ τὴν Συρία καὶ Ἀρμενία, στὰ σύνορα ἀκριβῶς τῶν ὁποίων βρίσκεται καὶ ἡ Καταονία. Παραβλέποντας τὸ γεγονὸς αὐτὸ οἱ λόγιοί μας ἀκολούθησαν τὶς γνῶμες Βούλγαρων ἱστορικῶν, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ πυροβασία συνειθίζονταν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Θρᾶκες, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ σχετικὴ ἱστορικὴ μαρτυρία σὰν αὐτὴ ποὺ μᾶς δίδει ὁ Στράβων γιὰ τὴν Καταονία. Μεγάλος θεὸς τῆς Καταονίας ἐξ ἄλλου ἦτο ἡ Ἰστάνου (νοὺ ἔλεγαν τὸν θεό), Ιστα-

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

BEALA (Μπεάλα)

(ἀπὸ τοὺς Σλαύους Μπέλιτσα)

— Βρίσκεται βαρειότερα τῆς Στρούγας (λίμνης Ὄχριδας) περὶ τὰ ὀκτὼ χιλιόμετρα—Ἀρχικὰ ἦταν ἐπὶ τοῦ Μαύρου Δρίνου καὶ στὴν θέσι τῆς σημερινῆς Βέλεστα, ὅπου ἀκριβῶς ἦταν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας ὁ σταθμὸς τῆς Ἐγνατίας Pons—Servilius*—Μνημονεύεται ἀπὸ τὸν 12ο αἰώνα, διότι στάθηκε ἀρχικὴ ἕδρα τοῦ Μοραβοτσέχου Κλήμη, «πρώτου Βουλγάρων γλώττη ἐπισκόπου», τὰ ἐρείπια τῆς μονῆς τοῦ ὁποίου σώζονται στὴν Ἄνω Μπεάλα—Οἱ κάτοικοί της ἐμπορεύονταν ἀνὰ τὴν Βόρειο Ἀλβανία καὶ Σερβία—Στὰ 1905 καὶ κατὰ τὴν στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως τὸ δίδυμο αὐτὸ Βλαχοχῶρι εἶχε 400 οἰκογένειες—Σήμερα ἡ Ἄνω ἐξαφανίσθηκε καὶ ἡ Κάτω ἐκσερβίσθηκε σχεδὸν ὁλοκληρωτικά.*

(ἀπὸ τοὺς Σχάρους Μπεάλτσα)

Βρίσκεται ἀπέναντι τῆς Σαρανταπόρου (Λίμνης Ὀχρίδος) περὶ τὰ [illegible] — ἀρχικὰ ἦταν ἐπὶ τοῦ Μπάρου Δρίνου καὶ στὴν δέ-[illegible] Βέλιστα, ὅπου ἀκριβῶς ἦταν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας ὁ [illegible] τῆς Ἐγνατίας Ὁδοῦ — Μνημονεύεται ἀπὸ τὸν 12ο αἰῶνα, [illegible] Μαυροβουνίου [illegible] του [illegible] γλώσσα [illegible] τῆς μονῆς τοῦ ὁποίου [illegible] στὴν Ἄνω Μπεάλα — Οἱ κάτοικοι τῆς [illegible] ἀπὸ τὴν [illegible] Ἀλβανία καὶ Σερβία — Στὰ 1905 καὶ κατὰ τὴν στατιστικὴ τοῦ [illegible] Κουλινάλερ, τὸ δίδυμο χωριὸ Βλαχοχώρι εἶχε 400 οἰκο-γένειες [illegible] καὶ ἡ Κάτω [illegible] σχε-δὸν ὁλοκληρωτικά.

Θράκης ἄλλωστε ἦσαν ἐκεῖνα στὰ ὁποῖα συνειθίζονταν ἡ πυροβασία, τὴν ὁποία κατὰ τὸν Στράβωνα [2] ἀσκοῦσαν οἱ ἱερεῖς τῶν Καστάβαλλων τῆς Καταονίας. Μαζὺ μὲ αὐτοὺς ἐξ ἄλλου ξέρουμε ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ ἔφεραν Ἀρμένιους καὶ Ἴβηρες (Γεωργιανοὺς) τόσο ἀνὰ τὴν Θεσσαλία (ὅπου ἐπιζοῦσαν ὡς τὰ 1500) ὅσο καὶ στὴν Μακεδονία, ἀνὰ τὶς δυτικὲς περιοχὲς τῆς ὁποίας ὁ Βουλγαροκτόνος ἔφερε καὶ μέτοικους ἀπὸ τὴν περιοχὴν Κομοτινῆς, ὅπου ὁ Ζήνων καὶ ὁ Ἀναστάσιος εἶχαν ἐγκαταστήσει Ἴσαυρους. Ὅλοι αὐτοὶ βέβαια ποὺ εἶχαν καταλήξει Γραικόφωνοι, ἦσαν ὁλότελα ἄσχετοι πρὸς τοὺς Μακεδόνες, Θεσσαλούς, Ἠπειρῶτες καὶ Ἑλλαδικοὺς γηγενεῖς, τὰ τέκνα τῶν ὁποίων μιλοῦσαν Λατινικὰ ὅπως μᾶς λέγει ὁ Λυδός, ἢ Δωρικὰ (σᾶν τὰ Τσακώνικα π.χ.) ἀφοῦ ἀδελφικά τους ἰδιώματα ἦσαν ἡ Μακεδονική, Ἠπειρωτική, Αἰτωλικὴ κ.λ.π. Τέτοιο ἀκριβῶς ἰδίωμα ἔπρεπε νὰ ὁμιλοῦν καὶ οἱ Γραικόφωνοι τῶν ἀπόμερων περιοχῶν τῆς Στερεᾶς, Θεσσαλίας, Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας, ἂν ἦσαν ὄντως κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπόγονοι τῶν προρωμαίων γηγενῶν. Μὲ τὸ Τσακώνικο γλωσσικὸ ἰδίωμα ὅμως ἡ Λατινομακεδονικὴ (ἡ Ἀρμάνικη ἢ Βλάχικη) ἔχει περισσότερες ὁμοιότητες ἀπὸ ὅσες ἔχει ἡ Κοινὴ Νεοελληνική. ***Καὶ μὲ αὐτὸ ὥστε πιστοποιεῖται ὅτι οἱ Βλαχόφωνοι εἶναι ἀπόγονοι ἐκλατινισμένων γλωσσικὰ Μακεδονοδωριέων.*** Ἂς μὴ κρύβουν λοιπὸν τὴν Βλάχικη καταγωγή τους ὅσοι Βλαχόφωνοι πίστεψαν ἀνοησίες πολλῶν λογίων μας, καὶ ἂς θυμοῦνται ὅτι ὅποιος ἀρνεῖται καὶ κρύβει τὴν πραγματική του καταγωγή, ἀναπόφευκτο εἶναι νὰ ἀπαρνηθῇ στὴν πρώτη δύσκολη στιγμὴ καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη. Ὁ Βλαχόφωνος ποὺ κρύβει τὴν καταγωγή του, μονάχα εὐτελὴς γραικύλος μπορεῖ νὰ καταλήξῃ, ἐνῶ ὁ περήφανος γιαυτὴ ὑποχρεωτικὰ θὰ εἶναι καὶ ἐκλεκτὸς Ἕλληνας. Ἂς σταματήσουν ἐπίσης καὶ οἱ διάφοροι ψευτοϊστορικοὶ τὴν ἀπὸ καιροῦ ἀναληφθεῖσα παραποίησι τῆς ἱστορίας μας σὲ ὅτι ἀφορᾶ τοὺς Βλάχους, τοὺς ὁποίους

νᾶροι] Νιστανᾶροι ὥστε ἦσαν οἱ μύστες καὶ ὀργιαστὲς τοῦ ὡς ἄνω θεοῦ τῶν Καταόνων, οἱ ὁποῖοι καὶ μόνον μποροῦσαν νὰ ρίχνουν τὶς πεθερὲς στὸν Εὐφράτη ποταμό, ὅπως λὲν τὰ παραμύθια τῶν χωριῶν τοῦ Μικροῦ Αἵμου—ὡς ἄνω Θρακ. ἐπετ. σελ. 230 καὶ 232—Ἀδελφοί, μὲ τοὺς Θρᾶκες Κατσιαούνους, ποὺ νανουρίζοντας ἔλεγαν «Κοιμᾶται τ' Ἄργου τὸ παιδί» - (Θρακ. Ἐπετ. σελ. 200), ἦσαν οἱ τοιοῦτοι τῶν Μακεδονικῶν περιοχῶν ὅπου διασταυρώθηκαν ἰσχυρότατα μὲ Βλάχους, καὶ λένε ὅπως π. χ. οἱ Βογατσικιῶτες «κοιμᾶται τ' Ἀραγίαν' τὸ παιδί» (Μακεδ. τομ. Β', σελ 307) μιλῶντας γλωσσικὸ ἰδίωμα συγγενικὸ πρὸς τὸ τοῦ Μελενίκου—(ἴδε Μακεδ. τόμ. Β'. σελ. 267 περὶ ἰδιώμ. Σιατίστης ὑπὸ κ. Τσομπανάκη).—Καὶ οἱ Μελενικιῶτες ὅμως καυχιόνταν στὸν αὐτοκράτωρα Βατάτζη ὅτι εἶχαν ἔλθη ἀπὸ τὴν Φιλιππούπολι, ὅπου ὡς γνωστὸν δὲν ἔμεινε Βυζαντινὸς αὐτοκράτορας ποὺ νὰ μὴ ἔφερε Μικρασιᾶτες ἐποίκους. Τῆς αὐτῆς καταγωγῆς ἦσαν καὶ οἱ Κατσιαοῦνοι τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ποὺ καὶ αὐτοὶ διασταυρώθηκαν ἰσχυρώτατα μὲ Βλάχους.

2) βλ. Στράβων, XII, 2 § 7.

εὐδοκοῦν νὰ καταλέγουν μονάχα μεταξὺ τῶν «ἐξ ἀλλογενῶν Ἑλλήνων», ὅ,τι ὅμως εἶναι οἱ ἴδιοι. Καὶ ἄς ἔχουν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ὁμολογία τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ μας Παπαρρηγοπούλου [3] ὁ ὁποῖος ἀναγνώρισε ὅτι «οἱ Βλάχοι καὶ ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐπρωταγωνίστησαν». Μετὰ τὴν προσαγωγὴ μάλιστα ἀπὸ τῆς 6|8|1952, τῆς σχετικῆς μαρτυρίας τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννου Λυδοῦ, [4] ἡ ἐπιδίωξί τους γιὰ τὴν ὁποία μιλᾶμε κατήντησε ἀδικαιολόγητη πέρα γιὰ πέρα. ***Ἡ Ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῶν Βλάχων* [5] *εἶναι πειὰ ἀδιαμφισβήτητη***, οἱ κύριοι αὐτοὶ ὥστε ἐγκαταλείποντας μία προσπάθεια ποὺ ὑποτιμᾶ κιόλας τὴν Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, ἐπιβάλλεται νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι ὅπου καὶ ἄν μνημονεύονται Βλάχοι ἀρματωλοί, εἴτε πρὶν εἴτε κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821, πάντοτε ἦσαν Βλαχόφωνοι. Μὲ τὴν προσθήκη ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν γιὰ ἐξωοικογενειακή τους γλῶσσα τὴν Ἑλληνική, ὄντας συνεπῶς δίγλωσσοι Γραικόβλαχοι, κατὰ πῶς τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ Κασομούλης.[6] Τέτοιος ἀκριβῶς ἦταν ὡς καὶ ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ (Κολοκοτρώνης), ἀπόγονος ἄλλωστε Δυτικομακεδόνων ἀρματωλῶν ὅπως θὰ ἀποδείξουμε πειὸ πέρα. Τέτοιοι καὶ οἱ πρωτοαναφερόμενοι ξακουστοὶ ἀρματωλοὶ Γρίβας, Τζιουβάρας Τριμπούκης, Πούλιος Δράκος, Σουμίλας, Μεϊντάνης, Κούρμας, Ζῆδρος Λάππας κ.τ.λ., μὲ τοὺς ὁποίους ὑπῆρξε ἰσάξιος καὶ ὁ μεγάλος Πισοδερίτης πολέμαρχος Μεγδάνης».

Τὸν Νοέμβριο τῆς ἴδιας χρονιᾶς (1957) ἀπαντῶντας σὲ λιβελλογράφημα κατὰ τῶν Βλάχων, τὸ ὁποῖο ἔγραψε στὴν ἐφημερίδα του ἕνας Ἠπειρώτης κοψονούρης (δηλαδὴ Γραικὸς παραγωγῆς ἐργοστασίου Πάτερ - Κοσμᾶ), δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα Φλωρίνης

---

3) βλ. Παπαρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλλ. ἔθν. τομ. Ε. μέρ. κεφ. γ' σελ. 44 ἔκδ. 1925.

4) βλ. Ἐφημ. Θεσ)νίκης «Νέα Ἀλήθεια», φύλλ. 6]8]1952.

5) Οἱ Βλαχόφωνοι αὐτοονομάζονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο Ἀρμᾶνιοι (καὶ ὄχι Ἀρωμοῦνοι ὅπως τὸ παραποίησε ὁ Βαϊγκάντ), μὲ ὄνομα προερχόμενο ἀπὸ συγχώνευσι τῆς προμακεδονικῆς Φρυγικῆς λέξης ἀρμὰν=πόλεμος, μὲ τὸ ὄνομα Romani ὅπως αὐτονομάζονταν οἱ Ρωμαῖοι. Μεγάλοι αρμάνειοι=ἄνθρωποι τοῦ πολέμου=πολεμιστές, ἦσαν ἄλλωστε καὶ οἱ Μακεδόνες φαλαγγῖτες καὶ οἱ ἀπόγονοί τοτς Μακεδόνες λεγεωνάριοι καὶ οἱ ἔγγονοί τους Ἀρμάνιοι=ἀρματωλοί.

6) βλ. Κασομούλη."Ενθυμ. στρατ. τομ. Α' σελ. 74—σημ. Τόσο ὁ Κασομούλης ὅσο καὶ ὁ Πουκεβίλλ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ δώδεκα ὁλόκληρα ἔτη γύριζε ἀνὰ τὶς ὑπὸ τὸν Ἀλῆ πασιᾶ περιοχές, πουθενὰ δὲν μνημονεύουν Γραικόφωνους νομαδοκτηνοτρόφους καὶ τοῦτο ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ οἱ σημερινοὶ Σαρακατσᾶνοι ἦσαν ἀκόμα δίγλωσσοι Γραικόβλαχοι. Αὐτὸ ἄλλωστε μᾶς τὸ λέγει κατακάθαρα καὶ ὁ περιηγητὴς Οὐρκουαρτ—Ἡ ὄψι τῆς Ἀνατολῆς τομ. Ι κ. 7 σελ. 67, κ. 8 σελ. 84—Γερμανιστὶ—ὁ ὁποῖος μιλῶντας γιὰ τὸν Κατσιαντώνη, Τσιόγκα κ.τ.λ. ἀποκαλύπτει ὅτι μιλοῦσαν γλῶσσα συγγενικὴ μὲ τὴν Ρουμάνικη· ἐπίσης ὁ Γάλλος Πρόξενος Θεσσαλονίκης Κουζινερύ, ὁ ὁποῖος λέγει γιὰ τοὺς κατὰ τὴν Ἐπανάστασι νομαδοκτηνοτρόφους τῆς Πελοποννήσου ὅτι ἦσαν Βλαχόφωνοι ποὺ μιλοῦσαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴ—Ταξεῖδι στὴν Μακεδονία τομ. Α', σελ. 18, Γαλλιστί.

'Ελληνική Φωνή (φύλλα 16ης, 23ης καί 30ῆς) τὴν ἀκόλουθοῦσα διατριβή, ἡ ὁποία ἰσχύει καί γιά κάθε ἄλλον Βλαχομάχο τῆς ὁμοταξίας του.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΝ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

«Στόν ἐκδότη τοῦ «Ἔθνους» φίλο Στ. Κωνστατινίδη χρεωστῶ μια μικρή ἀπάντησι μόνο καί μόνο ἐπειδή καυχήθηκε πώς ἀγαπᾶ πρό παντός τὴν ἀλήθεια, τὴν ὁποία ὅμως κακοποίησε ἀνενδοίαστα στό περί «Γενεαλογίας τῶν Βλάχων», λιβελλογράφημά του. Καί ἰδού οἱ ἀποδείξεις.

Πρῶτα πρῶτα μὲ παρουσίασε ἰσχυρισθέντα ὅτι ἡ Βλάχικη γλῶσσα προῆλθε ἀπό τὴν 'Αρχαιομακεδονική,ἐνῶ ὁ καθένας μπορεῖ νά πεισθῆ διαβάζοντας τά ὅσα ἔγράψα στόν «'Αριστοτέλη», ὅτι τὴν ἀποκαλῶ Λατινομακεδονική, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι εἶναι ἰδίωμα τῆς Λατινικῆς τό ὁποῖο ὁμιλεῖται ἀνά τὴν Μακεδονία. Κατά τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο ἀποκαλεῖται Σλαυομακεδονική τό ἰδίωμα τῆς Σλαυϊκῆς πού λαλεῖται ἀνά τὴν ἴδια περιοχή, 'Αλβανοελληνική τό ἰδίωμα τῆς 'Αλβανικῆς πού λαλεῖται ἀνά τὴν 'Αττικοβιωτία, 'Αργολιδοκορινθία κ.τ.λ. καί οὕτω καθεξῆς. 'Επειδή δέ ἡ παραποίησι αὐτή τῆς ἀληθείας ὀφείλεται ἀσφαλῶς καί μόνον στό ὅτι ὁ κ. Κωνσταντινίδης δέν κατάλαβε τά ὅσα ἔγραψα, προσθέτω γιά πληρέστερη κατατόπισί του καί τά ἑξῆς:

Οἱ πειό ἐπίλεκτοι 'Ιταλοί γλωσσολόγοι ἀπό ὅσους μελέτησαν τὴν Βλάχικη, τὴν παραδέχονται σήμερα γιά Νεολατινικό γλωσσικό ἰδίωμα τό ὁποῖο ὅμως γεννήθηκε καί διαμορφώθηκε σέ περιοχές ὅπου πρίν ἀπό αὐτό μιλιόνταν ἡ ἀρχαία 'Ελληνική, καί εἰδικώτερα (προσθέτω ἐγώ), τά Δωρικά αὐτῆς ἰδιώματα, ἕνα ἀπό τά ὁποῖα ἦτο το ἀρχαιομακεδονικό. Τό συμπέρασμα αὐτό τῶν 'Ιταλῶν γλωσσολόγων, τό ὁποῖο μπορεῖ νά τό διαβάσει ὁ καθένας στὴν πειό πρόσφατη Μεγάλη 'Ιταλική 'Εγκυκλοπαίδεια, συμφωνεῖ ἀπόλυτα καί μὲ τά πορίσματα διαπρεπῶν Οὔγγρων γλωσσολόγων τοῦ περασμένου αἰῶνα, οἱ ὁποῖοι μελετῶντας τὴν Ρουμανοβλάχικη κατέληξαν καί γιαυτὴν στό συμπέρασμα ὅτι γεννήθηκε σέ νοτιοδουνάβικες 'Ελληνόγλωσσες περιοχές, πού ὡς γνωστόν ποτέ δέν ξεπέρασαν τά βόρεια σύνορα τῆς Μακεδονίας. Σχετικά μέ τά πορίσματα αὐτά παραπέμπουμε τόν κ. Κωνσταντινίδη καί στὴν εἰσαγωγή τοῦ λεξικοῦ τῆς Κουτσοβλάχικης τοῦ Νικολαΐδη.

Οἱ ὡς ἄνω ἀπόψεις τῶν 'Ιταλῶν καί Οὔγγρων γλωσσολόγων κατέστησαν ἤδη ἀκλόνητες μετά τὴν προσαγωγή τῆς μαρτυρίας τοῦ Λυδοῦ, (ἱστορικοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ 'Ιουστινιανοῦ) ὁ ὁποῖος λέγει κατη-

γορηματικά ὅτι ἐπὶ ἐποχῆς του οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου μας, ἄν καὶ Ἕλληνες τὴν καταγωγὴ οἱ περισσότεροι, μιλοῦσαν ὅμως τὴν Ἰταλική, δηλαδὴ τὴν Βλάχικη, φίλε κ. Κωνσταντινίδη. Τὸ ἴδιο ἄλλωστε μᾶς πιστοποιεῖ καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Πρίσκου (πρεσβευτοῦ τοῦ Ἀρκάδιου στὸν Ἀττίλα), ὁ ὁποῖος ἕναν αἰῶνα πρὸ τοῦ Λυδοῦ μᾶς πληροφορεῖ σχετικὰ μὲ τοὺς αἰχμάλωτους ποὺ εἶχαν πάρει οἱ Οὖννοι ἀπὸ τὴν Χερσόνησό μας, ὅτι *«μόνον ὅσοι κατάγονταν ἀπὸ παράλιες περιοχές της ἤξεραν καὶ τὰ Ἑλληνικά»*. Θὰ συμφωνεῖ λοιπὸν ὁ κ. Κωνσταντινίδης ὅτι καὶ οἱ τότε Φλωρινιῶτες πατριῶτες μου καὶ οἱ δικοί του Κονιτσιῶτες τοιοῦτοι, ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη Βλαχόφωνοι καὶ ὄχι Γραικόφωνοι. Ἀπὸ ὅλους τοὺς πληθυσμοὺς τῆς χερσονήσου μας ἄλλωστε, μονάχα οἱ Βλαχόφωνοι διασώζουν τὴν ἀνάμνησι τῶν Οὐννικῶν ἐπιδρομῶν στὴν παροιμιακή του φρᾶσι «Βίνε Οὖνα=ἦρθε ἡ Οὐννία, ποὺ τὴν λένε σέ περίπτωσι εἰσβολῆς ξένων ἐπιδρομέων ἀπὸ βορρᾶ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο ἀτράνταχτες μαρτυρίες αὐτὲς ὅμως, τὰ πορίσματα τῶν Ἰταλῶν καὶ Οὔγγρων γλωσσολόγων στηρίζονται καὶ στὸ γεγονός ὅτι ἡ Βλάχικη ἔχει ἕνα σωρὸ λέξεις ἀπὸ Μακεδονικὰ ἰδιώματα, τὶς ὁποῖες μάλιστα δὲν τὶς ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ οὔτε τὰ προερχόμενα ἀπὸ αὐτὴν Νεοελληνικὰ ἰδιώματα. Στὸ γεγονὸς δὲ αὐτὸ ὀφείλονται οἱ ὁμοιότητες ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὴν Βλάχικη καὶ στὴν Τσακώνικη, ποὺ ὡς γνωστὸν εἶναι τὸ μόνο νεοελληνικὸ ἰδίωμα τὸ ὁποῖο προέρχεται ἀπὸ τὴν Δωρικὴ διάλεκτο. ***Ἀκικάζεις*** φίλε κ. Κωνσταντινίδη ὅπως ἔλεγαν οἱ Μακεδόνες ἢ ***νοὺ ἀκικασέσκει*** ὅπως λὲν οἱ Βλάχοι: Καὶ διότι εἶναι ἀπόγονοι Μακεδόνων οἱ Βλάχοι, διέσωσαν στὸ Νεολατινικό τους ἰδίωμα, κᾶπου ὀγδόντα λέξεις ἀπὸ τὶς γνωστὲς σᾶν ἀρχαιομακεδονικὲς ἑκατὸν εἴκοσι περίπου τέτοιες. Περὶ αὐτῶν ὅμως ἐς ἄλλοτε. Ἀπὸ ὅσα εἴπαμε παραπάνω πάντως, πιστοποιεῖται νομίζουμε τετραγωνικὰ τὸ ὅτι οἱ Βλάχοι προέρχονται ἀπὸ ἐκλατινισμένους γλωσσικὰ ἀρχαιοελληνικοὺς πληθυσμούς, καὶ ὄχι ἀπὸ πανσπερμιακοὺς τοιούτους ὅπως δογμάτιζε ὁ κ. Κωνσταντινίδης, στηριζόμενος δῆθεν στὰ ὅσα περὶ Βλάχων ἔγραψε ὁ ἀκαδημαϊκὸς Κεραμόπουλος. Τὸν Κεραμόπουλο ὅμως τὸν κατειρωνεύθηκε ἕνας συντοπίτης τοῦ Κωνσταντινίδη, ὁ ἀπὸ Ζαγορίου Γραικὸς παραγωγῆς ἐργοστασίου Πάτερ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ Σία Βιζουκίδης, διότι ἀκριβῶς ἔγραψε ὅτι οἱ Βλάχοι εἶναι οἱ πειὸ γνήσιοι Ἕλληνες. Καὶ εἶναι πρὸς τιμὴ τοῦ Κεραμόπουλου τὸ ὅτι κατέληξε στὸ συμπέρασμα αὐτὸ μολονότι δὲν εἶχε ὑπ' ὄψιν του οὔτε τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ, οὔτε τὰ συμπεράσματα τῶν Ἰταλῶν γλωσσολόγων, οὔτε καὶ τὶς Μακεδονοδωρικὲς λέξεις τῆς Βλάχικης. Ὁ κ. Κωνσταντινίδης λοιπὸν φορᾶται παραποιῶν ἢ μὴ ἀντιληφθεὶς τὰ συμπεράσματα τοῦ Μακεδόνος Ἀκαδημαϊκοῦ, τὸν περὶ Ρωμαϊκοῦ

στρατοῦ γενικὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ ὁποίου ὡς πανσπερμιακοῦ, ἐξέλαβε πιθανώτατα γιὰ ἀναφερόμενο καὶ σὲ μιὰ ἕκαστη ἀπὸ τὶς λεγεῶνες, τὶς ὁποῖες ὅμως συγκροτοῦσαν ὁμόφυλοι πάντοτε λεγεωνάριοι. Ἕλληνες τοιοῦτοι ἦσαν π. χ. οἱ πασίγνωστοι κατακτητὲς τῆς Δακίας (σημερινῆς Ρουμανίας) Μακεδόνες Πεμπταῖοι, καθὼς καὶ οἱ Φαλαγγῖτες τοῦ Σεβήρου, οἱ Ἑλλαδικοὶ τῆς δίδυμης Ἕβδομης, οἱ Ἠπειρῶτες τῆς Ἕκτης κ.λ.π. Καὶ μάλιστα, μιὰ ποὺ ἡ στρατολογία δούλων ἀπαγορεύονταν, οἱ ὡς ἄνω Ἕλληνες λεγεωνάριοι ἦσαν ὅλοι τους ἐλεύθεροι πολῖτες καὶ συνεπῶς φυλετικὰ οἱ πειὸ γνήσιοι Μακεδονοδωριεῖς, ποὺ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἦσαν καὶ οἱ πραγματικοὶ Ἕλληνες. Νὰ λοιπὸν φίλε κ. Κωνσταντινίδη γιατὶ οἱ Βλάχοι μολονότι Λατινόγλωσσοι εἶναι ὅμως φυλετικὰ οἱ πειὸ γνήσιοι Ἕλληνες. Καὶ νὰ γιατὶ οἱ συντοπῖτες σου Ἠπειρῶτες Βλαχόφωνοι, ἐξακολουθοῦν νὰ ὀνομάζουν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον αὐτοὶ Ὦου τὸν Ἀῶο ποταμό, ποὺ ὡς γνωστὸν εἶναι τὸ μεγαλύτερο ποτάμι τῆς Ἠπείρου καὶ περνᾶ ἀπὸ τὴν γενέτειρά σου. Ἀντίθετα σεῖς οἱ Γραικόφωνοι Ἠπειρῶτες τὸν λέτε Βογιοῦσσ, χρησιμοποιῶντας ἔτσι τὸ ὄνομα ποὺ τοῦδωσαν οἱ Ἀρβανῖτες οἱ ὁποῖοι καλοῦν τὸν ὤου=ὠόν, αὐγό, τῆς Βλάχικης βέγι, διὸ καὶ μεταφράζοντας τὸν εἶπαν Βογιοῦσα. Μελετῆστε λοιπὸν πρῶτα τὸ γιατὶ σεῖς οἱ Γραικόφωνοι ἔχετε ὅλες σας σχεδὸν τὶς τοπωνυμίες Βλάχικες καὶ Ἀρβανίτικες, καὶ κατόπιν καταπιάνεσθε μὲ τὴν Γεννεαλογία τῶν Βλάχων, ποὺ προαπαιτεῖ κἄτι παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴ γνῶσι τῆς Νεοελληνικῆς καὶ μόνον. Θὰ μαθαίνατε τότε ποία γλῶσσα μποροῦσε νὰ μεταφράση τὴν Ἀμβρακία σὲ Ἄρτα καὶ τὴν Λιμναία σὲ Γιάννινα, νὰ παραποιήση τὴν Κνίδο σὲ Κόνιτσα, νὰ καθιερώση τοπωνυμίες σὰν τὶς Ζίτσα, Βεΐτσα, Δολιανά, Λεαψίστα, Μανωλιάσα, Σούλι, Πάργα κλπ. κλπ. ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Θὰ βλέπατε ἐπίσης ὅτι καὶ οἱ τοπωνυμίες Στρούγα, Ὀχρίδα, Πρέσπα, Βιτώλια. Χλερηνός, Καστοριά, Τσοτύλι, Λεαψίστα, Σέλτσα, Γρεβενά, Σιάτιστα, Κοζάνη, Σέρβια, Νιάγουστα, Κατράνιτσα, κτλ. κτλ. εἶναι ἐπίσης καθιερωμένες ἀπὸ Βλάχους, καὶ ὅτι ἀρκετὲς ἀπὸ αὐτὲς μνημονεύονται πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Σλαυοβουλγάρων. Σὲ ὅλες τὶς πόλεις αὐτὲς λοιπὸν καθὼς καὶ στὶς περιοχές τους, παλαιότεροι καὶ γηγενέστεροι κάτοικοι εἶναι οἱ Βλάχοι. Αὐτοὶ ἄλλωστε ἐξακολουθοῦν νὰ ὀνομάζουν Σᾶρούνα τὴν Θεσσαλονίκη κατὰ πιστὴ μετάφρασι τῆς ἀρχικῆς ὀνομασίας της Ἅλία, Σεάρ (—ἀρσ. γένους—) τὶς Σέρρες ποὺ κατὰ τὸν Ἡρόδοτο λέγονταν Σῖρις (ὁ), Μπισίκα τὴν Φύσκο τῶν Μακεδόνων κατὰ πιστὴ πάλι μετάφρασι. Αὐτοὶ ὀνόμασαν Ἐρίτσιου τὴν σημερινὴ Ἱερισσὸ κατὰ μετάφρασι τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ Ἄκανθος, αὐτοὶ ἀποκαλοῦσαν καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Βουραμήνσιο ἢ ὀρθότερα Πύρρα—μάνσιο (=Πύρρας—σταθμός) τὸ σημερινὸ Ντερβὲν—Φοῦρκα τῆς Ὄρθρυος, αὐτοὶ ἄλλα-

ξαν τὸν Ἰωλκὸ σὲ Ἄνγκουλους ὅθεν τὸ Γκόλος τῶν Βυζαντινῶν καὶ Βόλος τῆς ἐποχῆς μας κτλ. κτλ.

Τρίτη παραποίηση τῆς ἀλήθειας ἐκ μέρους τοῦ κ. Κων)δη εἶναι τὸ ὅτι παρὰ τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ, ἡ ὁποία δὲν τοῦ εἶναι ἀρεστὴ βέβαια, ἐπιμένει νὰ μὴ ἀνακαλύπτη παλαιοὺς Βλάχους ἀνὰ τὴν Μακεδονία. Μιὰ ποὺ ζῆ ὅμως χρόνια τώρα στὴν χώρα αὐτή, καὶ ἐπὶ πλέον διϊσχυρίζεται πῶς εἶναι θρῆσκος ὀρθόδοξος, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοῆ ὅτι ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἦταν εὐπατρίδης Θεσσαλονικιώτης καὶ συνάμα ἀξιωματοῦχος τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἄρα «δημοσιεύων φθεγγόμενος τῇ τῶν Ἰταλῶν φωνῇ» (ἤτοι Βλαχόφωνος) κατὰ πῶς λέγει ὁ Λυδός. Νὰ λοιπὸν ἕνας παλαιὸς Μακεδονοβλάχος κ. Κων)δη, ὁμόφυλος τοῦ ὁποίου ἦταν καὶ ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Βελισσάριος, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Γερμανίκεια τοῦ Ἄνω Στρυμόνα ποὺ βρίσκονταν δίπλα στὴν μέχρι καὶ σήμερα σχεδὸν Βλαχόφωνη Ἄνω Τζιουμαγία. Μακεδονόβλαχος ἀπὸ τὸ Δυρράχιο ἦταν καὶ ὁ αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος, τέτοιος ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ντίβρας—Στρούγας ἦταν ὁ Ἰουστινιανός, ποὺ γράφει καὶ στὶς Νεαρές του ὅτι εἶχε μητρικὴ γλῶσσα τὴν Ἰταλική. Μακεδονόβλαχος ἀπὸ τὴν περιοχὴ Νευροκοπίου ἦταν καὶ ὁ Βασίλειος Α΄ ποὺ διότι εἶχε μεγάλο κεφάλι προσονομάζονταν Κεφαλᾶς, ὅτι ἀκριβῶς σημαίνει καὶ στὴν Βλάχικη τὸ ἐπίθετο mâgatân (u) ὅθεν καὶ ἡ γνωστὴ προσωνυμία του Μακεδών. Γιὰ τὸν αὐτοκράτορα αὐτὸν μάλιστα τὸν ὁποῖο ὁ πατριάρχης Φώτιος πλαστογραφῶντας (καθὼς τονίζουν οἱ σύγχρονοί του ἱστορικοί) τὴν ἀλήθεια, τὸν παρουσίασε σὰν Ἀρμένιο τὴν καταγωγὴ ἐνῶ ἦταν ἁπλῶς καὶ μόνο Armân (u)= Βλάχος, ξέρουμε ὅτι πῆρε γυναῖκα τὴν κόρη τοῦ Ἴγγερ ἀρχηγοῦ τότε τῶν Μαρτινάκιων, ποὺ ἦσαν μιὰ ἀπὸ τὶς πειὸ ἐπίσημες γενηὲς τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἴγγερ ὅμως φίλε κ. Κωνσταντινίδη λέγεται στὴν Ρουμανοβλάχικη ὁ ἄγγελος, γεγονὸς ποὺ ἀποτελεῖ ἐπιπρόσθετη ἀπόδειξι τοῦ ὅτι οἱ Μαρτινάκιοι ἦσαν Βλάχοι, καὶ πρόγονοι ἀσφαλῶς τῆς μεταγενέστερης αὐτοκρατορικῆς γενηᾶς τῶν Ἀγγέλων. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὁ ἱδρυτὴς (ἢ ὁ διάδοχός αὐτοῦ) τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου ἢ Βλαχίας ὅπως τὸ προσωνόμαζαν ἐπίσης φέρεται στὶς Λατινικὲς πηγὲς μὲ τὸ ὄνομα Mihalicius τὸ ὁποῖο εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀποκλειστικὰ Βλάχικο ὑποκοριστικὸ Μιχαλίτσιου (=μικρόσωμος ἢ νέος τὴν ἡλικία Μιχάλης).

Ἐρχόμενος τώρα στόν λατρευόμενο ἀπὸ τὸν κ. Κων)δη Φώτιο, καὶ ἀφίνοντας κατὰ μέρος τὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀνύπαρκτο κίνδυνο γλωσσικοῦ ἐκλατινισμοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπειλοῦσε δῆθεν τὸ ἐξελληνισμένο κράτος τοῦ Βυζαντίου ἂν ἀναγνώριζε τὰ πρωτεῖα τοῦ Πάππα, ἀντιπαρατηρῶ ὅτι ὅλος ὁ κόσμος παραδέχεται πῶς ὁ Φώτιος ὑπῆρξε ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Σλαυόγλωσσου κολοσσοῦ. Ὁ ἴδιος

ἄλλωστε καυχᾶται σὲ ἐπιστολή του ποὺ σώζεται σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς Μονὲς τοῦ 'Αγίου "Ορους, ὅτι τὸ «εὐγενὲς Βουλγαρικὸν "Εθνος, ὑπῆρξε τέκνον τῶν ἀτρύτων αὐτοῦ πνευματικῶν ὠδίνων». Καθὼς μᾶς λέγουν ὅμως ὁ Πρῖσκος καὶ ὁ Λυδός, ἡ Χερσόνησός μας κατὰ τὴν ἐποχή τους δηλαδὴ ἀμέσως πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Σλαύων καὶ Βουλγάρων ἦταν 'Ιταλόγλωσση, ἄρα Βλαχόφωνη. Μόνο μὲ τὸν ἐκσλαυϊσμὸ τῶν Βλαχόφωνων (καὶ 'Αλβανόφωνων) μαζῶν ὥστε, κατάφερε ὁ Φώτιος νὰ δημιουργήση τὸ «εὐγενὲς Βουλγαρικὸν "Εθνος» του. Οἱ Σλαῦοι συνεπῶς ἔχουν ὑποχρέωσι νὰ τὸν εὐγνωμονοῦν καὶ νὰ τὸν σέβονται, ὅπως θὰ τὸν ἁγιοποιοῦσε κάθε "Ελληνας, ἄν κατάφερνε νὰ καταστήση Γραικόφωνη τὴν μέχρι τότε Λατινόγλωσση Αὐτοκέφαλη 'Εκκλησία τῆς Α' 'Ιουστινιανῆς. Γιὰ τοὺς Βλάχους πάντως στάθηκε μεγάλος ἐξολοθρευτής, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ νὰ ἐκσλαυΐση μεγάλες μᾶζες τους στέρησε καὶ τὸν 'Ελληνισμὸ ἀπὸ ἀνεξάντλητες ἐφεδρεῖες. Καὶ ἀναφορικὰ μὲ τὸν Φώτιο ὥστε, ὁ φίλος κ. Κωνσταντινίδης παραποιεῖ ἢ ἀγνοεῖ τὴν ἀλήθεια.

Παραποιεῖ τέλος τὴν ἀλήθεια ὁ καλός μου φίλος καὶ μέ τὸ νὰ ἀποκρύπτη τὴν Γραικιστικὴ δρᾶσι τοῦ Αἰτωλοῦ Πάτερ—Κοσμᾶ, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἀγνοεῖ ὅτι τρεῖς βιογραφίες του ποὺ δημοσιεύθηκαν στὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια, τὴν ἐκθέτουν λεπτομερέστατα. Τοῦ συνιστοῦμε λοιπὸν νὰ τὶς μελετήση καὶ εἰδικώτερα ἐκείνη ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ ὑπερσωβινιστικὸ περιοδικὸ «Νέον Κράτος» τῆς δικτατορίας Μεταξᾶ. Θὰ ὑποχρεωθῆ τότε νὰ ὁμολογήση ὅτι ὁ Πάτερ Κοσμᾶς, τὸν ὁποῖο ὡρισμένες πηγὲς φέρνουν σὰν 'Αρβανιτόβλαχο τὴν καταγωγή, ἀναδείχθηκε μεγάλος μεταλαμπαδευτὴς τῆς Γραίκικης γλώσσας ἀνὰ Βλαχόφωνους καὶ 'Αλβανόφωνους μέχρι τῆς ἐποχῆς του πληθυσμούς. 'Απὸ τοὺς ὁποίους δὲν ἀποκλείεται νὰ κατάγεται καὶ ὁ φίλος κ. Κων)νίδης, ὄντας στὴν περίπτωσι αὐτὴ κοψονούρης καὶ ὁ ἴδιος, ὁπότε ἐξηγεῖται καὶ τὸ κατὰ τῆς Βλάχικης καὶ 'Αρβανίτικης μῖσος του. Τὸ παράδειγμα τῶν Γενίτσαρων, ποὺ ἄν καὶ παιδιὰ Χριστιανῶν τοὺς μισοῦσαν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο Μουσουλμᾶνο, στηρίζει ἰσχυρότατα μιὰ τέτοια ἐκδοχή».

Στὰ 1960 καὶ στὸ τεῦχος 22 τοῦ περιοδικοῦ Φλωρίνης 'Αριστοτέλης (σελ. 25-26) ξαναγράψαμε μελέτη μας γιὰ τὸ τραγούδι τῆς Γερακίνας τὴν ὁποία εἴχαμε πρωτοδημοσιεύσει στὴν ἐφημερίδα Θεσσαλονίκης Νέα 'Αλήθεια (φύλλο 28]1]1952) μὲ τὴν ἑξῆς κατακλεῖδα: «Γιὰ νὰ τελειώνουμε μὲ τὴν Γερακίνα προσθέτουμε ὅτι ἡ τρισπανάρχαια αὐτὴ Μακεδονικὴ λέξι, μᾶς ἀποδεικνύει κατακάθαρα καὶ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν Δυτικομακεδονικὴ προέλευσι τοῦ ὁμώνυμου τραγουδιοῦ, ποὺ καὶ στὴν νέα του Στρυμονικὴ πατρίδα, διέσωσε τὴν ἀνάμνησι ὅτι ἦταν νυφιάτικο, ἀφοῦ ὁ γάμος εἶναι τὸ ἐπιστέγασμα καὶ στοὺς γραίκικους στίχους τῶν Νιγρητινῶν. Μαζὺ μὲ αὐτὰ

ὅμως ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἴδια (ἡ λέξι Γερακίνα) ἕνα ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα τεκμήρια τὰ ὁποῖα ἀποκαλύπτουν ὅτι οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι προέρχονται ἀπὸ Μακεδονόγλωσσους πρόγονους, ἄρα καὶ ὅτι ἔχουν γνήσια Ἑλληνικὴ φυλετικὴ καταγωγή. Διότι καθὼς τονίζει ὁ πατέρας τῆς ἱστορίας, καὶ τὴν πρώτη ζύμη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους τὰ ἔδωσαν οἱ Μακεδόνες, φυλὴ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσαν οἱ Δωριεῖς οἱ καθαυτὸ γνήσιοι Ἕλληνες ὅπως ἐπεξηγεῖ. Μὲ τὸ νὰ ἀποδεικνύονται συνεπῶς οἱ Βλαχόφωνοι ἀπόγονοι Μακεδόνων, καὶ μάλιστα τῆς προρωμαϊκῆς ἐποχῆς, θὰ πῆ ὅτι ἂν καὶ ὁμιλοῦν σήμερα ἐκλατινισμένο γλωσσικὸ ἰδίωμα, φυλετικὰ ὅμως εἶναι Ἕλληνες καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς πειὸ καθαρόαιμους, μιὰ καὶ εἶναι ἄλλωστε οἱ πειὸ ὀρεινοὶ ἀπὸ τοὺς πληθυσμοὺς τῆς Μακεδονίας, Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας. ***Τὰ βουνὰ εἶναι πηγὴ κάθε φυλῆς καθάριας,*** ἔλεγε ἐπιγραμματικώτατα ὁ ποιητὴς τῆς Μασσαλιώτιδας, καὶ οὔτε οἱ Ρωμαῖοι οὔτε οἱ Σλαῦοι, οὔτε καὶ οἱ Τοῦρκοι πάτησαν ποτὲ τὶς Πινδικὲς Ἄλπεις, ἡ περιοχὴ τῶν ὁποίων (καθὼς μᾶς λέγει ὁ Στράβων) λέγονταν Ὀρεστία καὶ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὸν Πυλῶνα τῆς Μακεδονίας μέχρι τὸν Παρνασσό. Τὴν περιοχὴ αὐτὴ ὅμως ὠνόμαζαν οἱ Βυζαντινοὶ Βλαχία, διότι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας οἱ κάτοικοί της εἶχαν καταλήξει νὰ γίνουν Βλαχόφωνοι, ὅτι ἦσαν καὶ μέχρι στὰ 1750 ἀκόμα. Ὁλότελα δὲ ἄσχετη πρὸς τὴν φυλετικὴ εἶναι πάντοτε ἡ γλωσσικὴ ἐξέλιξι τοῦ κάθε τόπου, ὅτι συνέβη καὶ μὲ τὶς περιοχὲς κοιτίδες τῶν Μακεδονοδωριέων ἢ Ἑλλήνων».

Στὴν κατακλεῖδα αὐτὴ προσθέτουμε ἀκόμα ὅτι καθὼς τονίζει καὶ ὁ ἐθνολόγος Pittard Eug. στὸ βιβλίο του Les races et l' histoire (p. 20), «ὁ βαθμὸς τῆς ἐθνικῆς καθαρότητας κάθε ἀνθρώπινης φυλῆς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν γεωγραφική της ἀπομόνωσι. Οἱ δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζει κάθε ἀνθρώπινη ὁμάδα γιὰ νὰ ὑπερβῆ τὸ γεωγραφικό της λίκνο, ἢ (ὅπερ τὸ αὐτὸ) οἱ δυσχέρειες ποὺ παρουσιάζει τοῦτο στὴν προσπάθεια ἄλλης ὁμάδας νὰ τὸ καταλάβη, ἐξασφαλίζουν στοὺς γηγενεῖς ἀνόθευτὴ (ἀμιγῆ) φυλετικὴ ἀγνότητα». Τὴν πειὸ μεγάλη ὥστε τέτοια ἀνάμεσα στοὺς σύνοικους αὐτῶν λαούς, ἐξασφάλισαν καὶ στοὺς Βλάχους τὰ βουνὰ τῆς Ὀρεστίας, ἀνὰ τὰ ὁποῖα αὐτοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι καὶ σήμερα οἱ πειὸ ὀρεινοὶ καὶ παλαιοὶ γηγενεῖς.

Ἀναδημοσιεύουμε λοιπὸν καὶ τὸ περὶ Γερακίνας ἄρθρο μας, τὸ ὁποῖο ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΕΡΑΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΟΥ

Σχετικὰ μὲ τὸ πασίγνωστο πειὰ σήμερα τραγοῦδι τῆς Γερακίνας, τὸ ὁποῖο χάρις στὸ ραδιόφωνο κατέστη πανελλήνιο, ἔχουμε γράψει

ἐρευνητικὸ σημείωμα στὴν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης «Νέα Ἀλήθεια» (φύλλο τῆς 28]1]1952). Πέρυσι ὅμως ξανάρχισε πάλι καὶ μάλιστα δριμύτερη ἡ διαμάχη τῶν Νιγρητινῶν μὲ τοὺς Χαλκιδικιῶτες ποὺ ἀμφότεροι διεκδικοῦν γιὰ δικό τους τὸ ὡραῖο αὐτὸ Μακεδονικὸ τραγοῦδι. Κρίνουμε σκόπιμο λοιπὸν νὰ ξαναπαρουσιάσουμε σὲ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινό, τὶς ἀπόψεις μας ὡς πρὸς τὴν πραγματικὴ προέλευσί του.

Κατὰ τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ Νιγρητινοῦ ἐρευνητοῦ κ. Α. Θηλυκοῦ, τὸ τραγοῦδι τῆς Γερακίνας σκαρώθηκε ἀπὸ συμπατριῶτες του πρὶν ἀπὸ 70 ἕως 80 χρόνια ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι μιὰ Νιγρητινὴ κοπέλλα, ποὺ ὠνομάζονταν δῆθεν Γερακίνα, ἔπεσε στὸ πηγάδι ἀπὸ τὸ ὁποῖο πῆγε νὰ ἀντλήση νερό. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖο δὲν θίγει καθόλου ὁ κ. Θηλυκὸς εἶναι τὸ ἑξῆς: Τί σκάρωσαν τότε οἱ πατριῶτες του, τοὺς στίχους ἢ καὶ τὸ μέλος (τὴν μουσική); Τὰ συνειθιζόμενα σὲ τέτοιες περιπτώσεις δὲν ἀφίνουν καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὸ ὅτι μόνον τὰ λόγια τοῦ τραγουδιοῦ—οἱ στῖχοι του δηλαδὴ—σκαρώθηκαν ἀπὸ τοὺς ὡς ἄνω Νιγρητινοὺς ριμαδόρους. Καὶ οἱ στῖχοι αὐτοὶ δὲν τοὺς ἐξυψώνουν καθόλου, διότι εἶναι σὲ τέτοιο βαθμὸ κακόφιαχτοι, ὥστε νὰ διερωτᾶται κανεὶς μήπως καὶ δὲν καλομιλοῦσαν τὴν Νεοελληνική. Ἡ ὡραιότατη μουσικὴ τοῦ τραγουδιοῦ τῆς Γερακίνας, ὥστε, ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ποὺ ἐπικαλεῖται ὁ κ. Θηλυκός, καὶ ἀσφαλῶς ἄδονταν μὲ ἄλλους στίχους.

Ἀπὸ τοὺς παληοὺς ἐκείνους στίχους ὅμως πρέπει νὰ δανείσθηκαν οἱ ὄψιμοι Νιγριτινοὶ ριμαδόροι τὸ ἐπιφώνημα ντούμ—ντούμ, ὅπως κατὰ τὸν ὡς ἄνω κ.Θηλυκὸ ἐκφωνοῦνταν ἀρχικὰ τὸ σημερινὸ ντρούμ-ντρούμ, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ρεφραὶν αὐτοῦ καὶ τροποποιήθηκε ἔτσι ἀπὸ τὸν πρῶτο ποὺ ἔγραψε μὲ νότες τὸ τραγοῦδι τῆς Γερακίνας. Ὁ μουσουργὸς αὐτὸς τὸν ὁποῖο μνημονεύει ὁ κ. Θηλυκός, ἀγνοοῦσε φαίνεται ὅτι τὰ τσαπράζια τὰ κιοστέκια, τὰ βραχιόλια κ.τ.λ. δὲν κάνουν ντροὺμ - ντροὺμ ὅταν βροντοῦν ἀλλὰ ντρίνγκ - ντρίνγκ, ἢ ντράνγκ (dràng) —ντράνγκ. Θὰ ἀγνοοῦσε ἐπίσης ὅτι μονάχα τὸ ἀκομπανιαμέντο τοῦ τυμπάνου καὶ τοῦ ντεφιοῦ ἀποδίδεται ἀνὰ ὁλόκληρη τὴν χερσόνησό μας μὲ τὸ ντοὺμ—ντούμ. Καὶ τὸ ντοὺμ—ντοὺμ τοῦ τραγουδιοῦ τῆς Γερακίνας ὥστε ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατὰ τὸν κ. Θηλυκὸ προέκυψε τὸ τραγοῦδι τῆς Γερακίνας.

Τὸ ἐπιφώνημα ντοὺμ—ντοὺμ ἐξ ἄλλου συναντᾶται σὲ δύο πανάρχαια ἀσμάτια τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων (Βλαχόφωνων) πληθυσμῶν τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας. Ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἕνα τὸ τραγουδοῦσαν (χορεύοντας τὰ θηλυκά τους βρέφη ἀποκλειστικὰ) οἱ μητέρες στὰ Λατινομακεδονόγλωσσα πολίσματα, τὸ δὲ ἄλλο οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι Φαρσιαριῶτες (Ἀρβανιτόβλαχοι). Τὸ δεύτερο μάλιστα τὸ ὁποῖο ἔχει γιὰ θέμα τὴν ἐπιλογὴ νύφης ἀπὸ τὴν μητέρα

ὑποψήφιου γαμβροῦ, εἶναι καταχωρημένο στὴν συλλογὴ Βλάχικων τραγουδιῶν τοῦ Καραγιάννη.

Καὶ ἡ λέξι Γερακίνα ὅμως στὴν Λατινομακεδονικὴ ἔχει μαζὺ μὲ δύο ἄλλες σημασίες, καὶ τὴν σημασία νειόνυφη. Στὴν σημασία αὐτὴ μάλιστα φέρονταν παλαιότερα μὲ τὸν τύπο Χᾶρᾶκύνᾶ, ὄνομα τὸ ὁποῖο ἔχει καὶ τὸ τραγοῦδι ποῦ ἄδονταν ὅταν ἡ νύφη μετὰ τὴν σκέψι δρασκέλιζε τὸ κατῶφλι τοῦ συζυγικοῦ της σπητιοῦ. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ καταγράφηκε εὐτυχῶς περὶ τὰ 1885 ἀπὸ τὸν Ρουμᾶνο ἐρευνητὴ τῆς Μακεδονίας Νενιτσέσκου, καὶ λέγει κατὰ πρόχειρη μετάφρασι τὰ ἑξῆς: «Ἔβγα καλὲ μάννα γιὰ νὰ δεχθῇς τὸν γυιό σου ποὺ σοῦ φέρνει τὴν Χᾶρᾶκύνᾶ (ἢ γιρακύνα), γιρακύνα μὲ τὴν ὁποία συμπληρώνεται τὸ σπῆτι· καὶ ἀπαντῶντας ἡ μητέρα: ὦ γαμβρὲ γαμβρὲ ἐλπίδα μου, γέμισες τὸ σπῆτι μὲ χαρά».

Διερευνῶντας ἐξ ἄλλου τὴν λέξι Χᾶρᾶκύνα|γιρακύνα τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι Χάρᾶ εἶναι λησμονημένη σχεδὸν σήμερα λέξι της, ἡ ὁποία σημαίνει τὴν νύφη. Στὰ χρόνια τῶν γιαγιάδων μου ὅμως στὸ Πισοδέρι καὶ σὲ ἄλλα ὁμόγλωσσά του χωριά, τὰ πεθερικὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι προσφωνοῦσαν τὶς γυναῖκες τῶν τέκνων, νεωτέρων ἀδελφῶν, ἀνεψιῶν κ.τ.λ. μὲ τὴν ὡς ἄνω λέξι Χάρᾶ, καὶ ὄχι μὲ τὴν παρόμοια ᾽μβεάστᾶ (=νύφη ἐπίσης) ὅπως σήμερα. Εἶναι ὁλοφάνερο συνεπῶς ὅτι ἡ λέξι αὐτὴ δὲν προέκυψε ἀπὸ τὴν Λατινικὴ hera=κυρία, κυρά, δέσποινα, ἀλλὰ ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ἀρχαιομακεδονικῆς θοῦρις, θρία, θεωρίς=νύφη (ἴδε Ἡσύχιο), ἀφοῦ μάλιστα ἡ Λατινομακεδονικὴ σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἔχει τρέψει σὲ Χ τὸ Θ τῆς Ἑλληνικῆς. Πλὴν τούτων δὲ καὶ τὸ ὄνομα Ἥρα τῆς θεᾶς ποῦ ἦταν σύμβολο καὶ προστᾶτις τοῦ γάμου, καθὼς καὶ ἡ πρώτη νύφη στὸν κόσμο, γράφονταν ἀρχικὰ μὲ **Χ** καὶ πρέπει συνεπῶς νὰ ἦταν ὁμόρριζο καὶ ἀδελφικὸ μὲ τὶς λέξεις Χουρί=νύφη τῆς Σημιτικῆς καὶ heirat=γάμος, παντρειὰ τῆς Γερμανικῆς.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερο συνθετικὸ—κύνα τῆς προαναφερμένης λέξης χᾶρᾶκυνα | γιρακύνα καὶ ἐπειδὴ ἡ Λατινομακεδονικὴ ἐπιτάσσει συνήθως τὸ ἐπίθετο, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι σημαίνει τὴν νέα, ὄντας συνεπῶς ἀδελφικὴ μὲ τὶς λέξεις καινὰ=νέα τῆς Δωρικῆς, Κάνυα= νεᾶνις τῆς Σανσκριτικῆς κ.τ.λ. Κύννα ἀκριβῶς ὀνομάζονταν καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου, μὲ ὄνομα ποὺ οἱ προχειρολόγοι σοφιστὲς τῶν Ἀθηνῶν τὸ νόμιζαν προερχόμενο ἀπὸ τὴν λέξι τους κύων=σκύλλα, ὅτι ἀκριβῶς ἀναμασσοῦν ἐπιπολαιότατα καὶ οἱ σύγχρονοι γλωσσολόγοι μας, οἱ ὁποῖοι ἐπαναλαμβάνουν ἐπίσης ἀφελέστατα ὅτι τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος προῆλθε δῆθεν ἀπὸ τὰ ἀλεξι—ἀν(η)ρος, παραβλέποντας τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη καὶ τὸν Πίνδαρο ποὺ τὸ χαρακτήριζαν Δαρδανοτρωϊκό, καὶ ταυτόσημο μὲ τὰ ἐπίσης τέτοια

Κάσσανδρος καὶ Πάρις, ποὺ δήλωναν τὸν μικρὸ βασιλῆᾶ, τὸν βασιλίσκο, ἢ τὸν γυιὸ τοῦ βασιλῆᾶ, τὸ βασιλόπουλο.

Ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ὡς ἄνω ἀρχαιομακεδονικῆς λέξης κύννα προέρχονται ἐπίσης καὶ οἱ λέξεις tsin=μικρός, πιτσιρῖκος τῆς Λατινομακεδονικῆς, στὴν ὁποία καὶ tsin—matsin=μικρὸς—μικρότατος =Κοντορεβιθούλης (τῶν παραμυθιῶν), καθὼς καὶ ἡ ταυτόσημα tsuni τῆς Ἀρβανίτικης.

Τὰ ὅσα ἐπικαλεσθήκαμε, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ στοὺς Νιγρητινοὺς στίχους τῆς Γερακίνας τὸ ἐπιστέγασμα εἶναι ὁ γάμος, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι τὸ τραγοῦδι αὐτὸ κληροδοτήθηκε ἀπὸ Λατινομακεδονόγλωσσους πληθυσμούς. Τέτοιοι βέβαια δὲν ὑπάρχουν σήμερα στὴν περιοχὴ Νιγρήτας, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ὅμως μαζὺ μὲ πολλὰ ἄλλα ὅπως π. χ. Μακές, Κοπάτς, κ.τ.λ. εἶναι Λατινομακεδονικά. Πλὴν τούτου γνωρίζουμε ὅτι τὸ γειτονικὸ μὲ τὴν Νιγρήτα Φλαμοῦρι τὸ ὁποῖο ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο τὸ πολυπληθέστερο πόλισμα τῆς Βισαλτίας, διέσωζε καὶ ὡς τὰ 1922 γέρους καὶ γρηὲς ποὺ γνώριζαν τὴν Λατινομακεδονικὴ καὶ διατηροῦσαν τὴν ἀνάμνησι ὅτι ἡ πολίχνη αὐτὴ ἦταν παληὸ Βλαχοχῶρι, τὸ ὁποῖο ἐξισλαμίσθηκε βίαια μεταξὺ 1600 καὶ 1650 καὶ ἔκτοτε κατέληξε νὰ γίνη σιγὰ σιγὰ Τουρκόγλωσσο. Ἐπὶ πλέον καὶ ὁ Τοῦρκος Ἐβλιγιᾶ Τσελεμπῆ μᾶς πιστοποιεῖ ὅτι περὶ τὰ 1660 ὑπῆρχαν Βλάχοι στὸν Λαγκαδᾶ, καὶ ὁ σύγχρονός του Χατζῆκαλφᾶ ὅτι ὑπῆρχαν Βλαχοχώρια στὴν περιοχὴ τῶν Βρωμολιμνῶν τοῦ Σωχοῦ, ἄρα ἀπὸ τὴν νότια πλευρὰ τῶν βουνῶν τῆς Νιγρήτας. Τέλος, κατὰ τὸν Σέρβο ἐθνολόγο Τζβίγιτς καὶ ἡ ἀστικὴ κάστα τῆς Νιγρήτας προῆλθε ἀπὸ Μοσχοπολῖτες, Συπισκιῶτες, Γαβροβῖτες κ.τ.λ. ἔποικους, δυὸ χιλιάδες οἰκογένειες ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατέληξαν στὶς Σέρρες καὶ τὴν περιοχή τους, ὅταν περὶ τὰ 1767—1770 καταστράφηκαν οἱ γενέτειρες αὐτῶν. Τοῦτο δὲ μᾶς τὸ βεβαιώνει ἐπὶ πλέον καὶ ὁ περὶ τὰ 1830 Γάλλος πρόξενος Θεσσαλονίκης Κουζινερύ. Ἡ μουσικὴ ὥστε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τραγουδιοῦ τῆς Γερακίνας, εἶναι κληροδότημα τῶν ὡς ἄνω Λατινομακεδονόγλωσσων ἰθαγενῶν ἢ ἔποικων τῆς Βισαλτίας καὶ ὄχι ἄλλο».

Ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἑπόμενο ἡ μελέτη τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων, μᾶς προσεπόρισε καὶ πλεῖστα ὅσα στοιχεῖα ποὺ ἀποσαφηνίζουν καὶ τὴν καταγωγὴ τῶν βορειότερων λαῶν τῆς χερσονήσου μας. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν εἰδικὰ τοὺς Σλαυόγλωσσους τέτοιους, τὰ ἀνακοινώσαμε μὲ τὴν κάτωθι διατριβή μας ποῦ δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα Θεσσαλονίκης «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς» (φύλλα 28ης καὶ 30ης Ἰανουαρίου 1962), ὑπὸ τὸν τίτλο:

ΓΙΑΤΙ ΤΟΥΣ ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΣΛΑΥΟΓΛΩΣΣΟΥΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΣΛΑΥΟΥΣ

Οἱ Ἀρμᾶνιοι (=Λατινομακεδονόγλωσσοι) Μακεδόνες, ποῦ εἶναι

ἀποδεδειγμένα προγενέστεροι ἀπὸ τοὺς Σλαυόγλωσσους κάτοικοι τοῦ τόπου, καὶ ἐπὶ πλέον γηγενεῖς Ἕλληνες καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ (σελ. 265, ἔκδ. Βόνν.), ἱστορικοῦ τῆς ἀμέσως πρὸ τῶν Σλαύων ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, προσονομάζουν τοὺς δεύτερους μὲ τὸ ὄνομα Shop. Γιὰ τὸ ὄνομα αὐτὸ ὁ Σέρβος ἐθνολόγος Τ. Τζβίγιτς (γ) γράφει τὰ ἑξῆς: SHOP καλοῦνται οἱ ὀρεινοὶ τῶν περιοχῶν Βράτσα (βορείως Σόφιας), Σόφια, Ζνιέπολιε, τῆς Βουλγαρίας, Λόσνιτσα, Πιρότ, Μπουκοβίνα Βλασίνια καὶ Βράνια τῆς Σερβίας, Κράϊνα, Κοτζιάκ, Ἐγρῆ-Παλάνκα, Κιουστεντήλ, Ὄφτσιε-πόλιε, Κότσιανα, Ἰστίπ, Ραντοβίτσα, Στρώμνιτσα καὶ Μάλες τῆς βα'. Μακεδονίας. Ἀπὸ ὅλους αὐτούς, κυρίως οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν Βράτσας, Σόφιας, Ζνιέπολιε καὶ Πιρότ σεμνύνονται γιὰ τὸ ὄνομά τους τοῦτο. Οἱ Shop προέρχονται ἀπὸ διασταύρωσι Βλάχων, Σλαύων, καὶ Πετσενέγων.... Οἱ πεδινοὶ τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν προσονομάζονται Τόρλατς». Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Τζβίγιτς, ποὺ ἀποκαλύπτει ἔτσι ὅτι οἱ Τορλάτσοι πρέπει νὰ ἦσαν τὸ Σλαυϊκὸ στοιχεῖο τῆς φυλῆς τῶν Σιώπ, ὅπως φυσικὰ οἱ Κοτζιάκ, Πτσίνια κ.τ.λ. ἦσαν τὸ Πετσενέγικο τέτοιο. Ὁ Αὐστριακὸς Hahn ὅμως (Reise von belgrad nach Salonik 1864), μᾶς πληροφορεῖ ὅτι μιὰ ἀπὸ τὶς Ἀρβανίτικες φυλὲς ποῦ κατοικοῦσαν στὶς περιοχὲς Νύσσας - Βράνιας—Πρόκουπλιε—Κουρσιούμλιε—Νόβο—μπᾶρντο τῆς σημερινῆς Σερβίας, ἦταν καὶ ἡ πατριὰ τῶν Shop (ἢ Heu). (δ) Καὶ ὁ συνεργάτης τοῦ Τζβίγιτς ἐξ ἄλλου καὶ ἐπίσης Σέρβος Dedijer, (ε) στὸ βιβλίο τοῦ Nova Sârbia ποῦ τύπωσε κατὰ τὸ 1913 στὸ Βελιγράδι γράφει ἐπίσης ὅτι εἴκοσι τρεῖς Ἀρβανίτικες οἰκογένειες τοῦ μεταξὺ Πριστίνας καὶ Νοβομπᾶρντο χωριοῦ Γιάνιεβο, ἦσαν τέτοιες τῆς φυλῆς τῶν Shop. Οἱ ὁποῖοι Σιώπ ὥστε ἀποκαλύπτονται ὅτι ἦσαν Ἀρβανῖτες, γεγονὸς ποὺ ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι οἱ Ἀρμᾶνιοι (=Ἑλληνόβλαχοι) τῆς Μακεδονίας προσονομάζουν μὲ τὸ ὄνομα Tship (πληθυν. Tshipanji), ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο τοὺς δίγλωσσους Ἀρβανιτόβλαχους νομαδοκτηνοτρόφους, ποῦ εἶναι γνωστοὶ καὶ μὲ τὸ ὄνομα Fârshiljats' (καὶ παρεφθαρμένα Φαρσιαριῶται) ἀνὰ δὲ τὴν Αἰτωλοακαρνανία μὲ τὸ τοιοῦτο Καραγκοῦνοι. Τέτοιοι ἀκριβῶς ἦσαν καὶ οἱ Σουλιῶτες, οἱ ὁποῖοι κατάγονταν ἀπὸ τὴν περιοχὴ Νταγκλῆ τῆς Ἀλτvτανίας τῶν ἀρχαίων, καὶ καθὼς μᾶς πιστοποιεῖ ὁ Κασομούλης (στ) παρονομάζονταν ἐπίσης Τζιάπ, ὄχι βέβαια διότι ἦσαν δῆθεν κρασοκανάτες καθὼς νόμιζε. Tshibèn

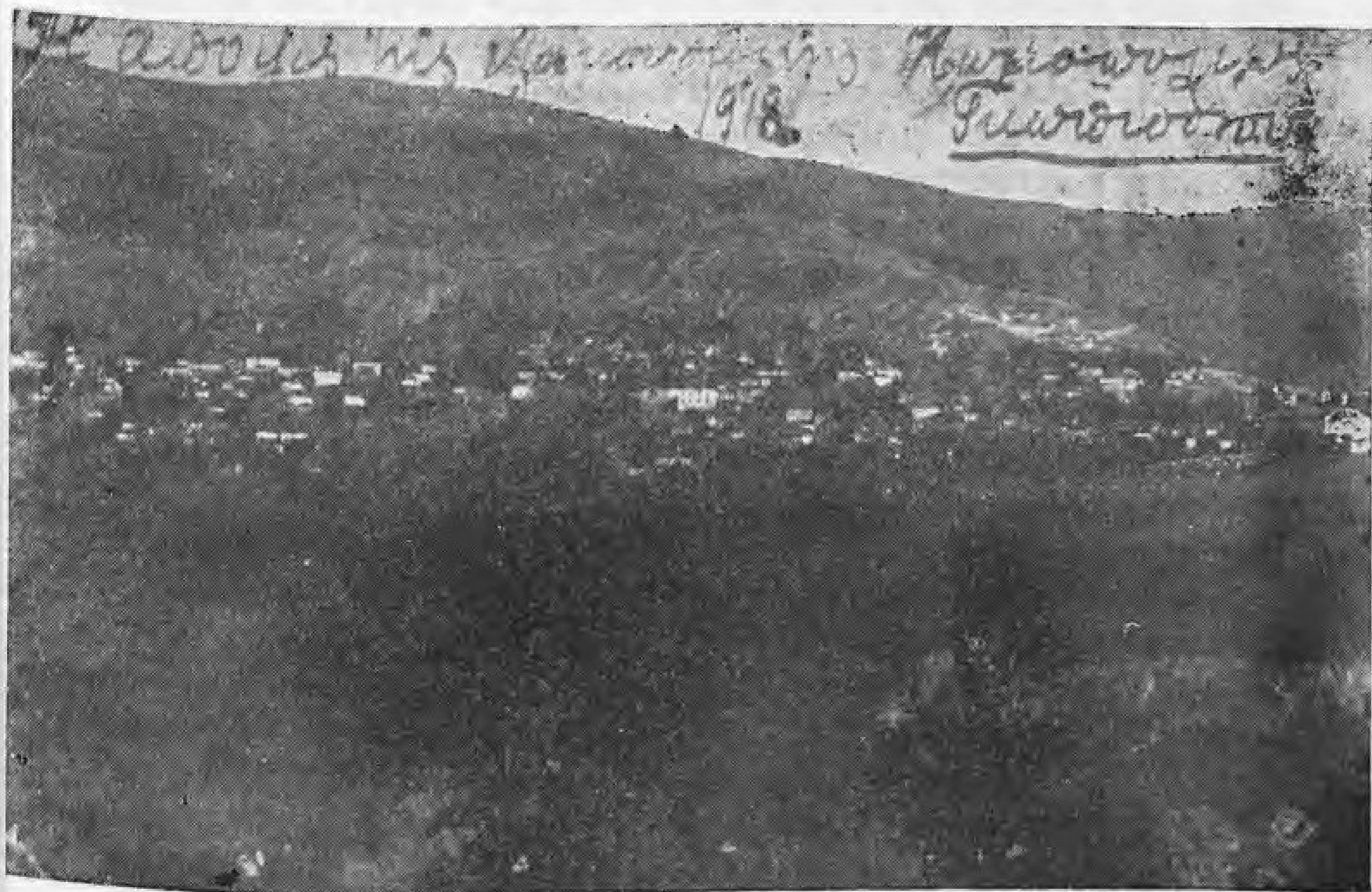
γ—Ἴδε, τούτου Gruudlinien und. Geolog. Makedoniens und Alt Serbiens, S. 120,121. Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ Remarques sur l'Ethnographie etc. p. 19 59, IIe edition.

δ—Ἴδε, ὡς ἄνω s. 126

ε—Ἴδε, ὡς ἄνω s. 270

στ—Ἴδε, Στρατιωτικὰ Ἐνθυμήματα, τ. Α. σελ. 298

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

GOPISIA (ΓΚΟΠΙΣΙΑ)

Βρίσκεται στὸ νοτιώτατο ἄκρο τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου Πλάκι καὶ παρὰ τὸν αὐχένα Διαβάτεα, ὁ ὁποῖος χωρίζει τὸ ὄρος αὐτὸ ἀπὸ τὸν Βαρνοῦντα, καὶ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴν ὅδευσι Μοναστῆρι (Βιτώλια) —Ρέσνα—Ἀχρίδα. Εἶναι πανάρχαιο πόλισμα καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατέχει τὴν θέσι τοῦ Πελαγονικοῦ Πισσαίου τὸ ὁποῖο μνημονεύει ὁ Πολύβιος. Οἱ κάτοικοί του ἐμπορεύονταν ἀνὰ τὶς βορειότερά της περιοχὲς μέχρι Βοσνίας, ἀνὰ τὴν Παλαιὰ Σερβία καὶ ἰδίως ἀνὰ τὴν Βουλγαρία ὅπου εἶχαν ἰσχυρὲς ἀποικίες στὴν Σόφια καὶ στὸ Σαμάκοβο, μικρότερες δὲ σὲ ἄλλες πόλεις— Γκοπισιᾶνοι ἔμποροι ἀναφέφέρονται πρὸ τοῦ 1750 καὶ ἀνὰ τὴν Αὐστροουγγαρία, σημαντικὴ παροικία τους δὲ ὑπῆρχε καὶ στὸ Μοναστῆρι. Κατὰ τὴν στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου περὶ τὰ 1905 εἶχε μόνο 325 οἰκογένειες, ἐνῶ στὰ 1890 ὁ Ρουμᾶνος Νενιτσέσκο, τὸ εἶχε βρῆ μὲ 483 σπίτια. Πολλοὶ τὸ ταυτίζουν μὲ τὸ ὁμώνυμο καὶ ἐπίσης μεγάλο ἄλλοτε Βλαχοχῶρι τῆς φαραγγιᾶς τοῦ Ντεβόλη, πού μνημονεύεται ἀπὸ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μουζάκη.

GORISIA (ΓΚΟΡΙΤΣΑ)

Βρίσκεται στά [illegible] ἄκρα τοῦ [illegible] ὄρους [illegible] καί κοντά τόν [illegible], ὁ ὁποῖος χωρίζει τό ὄρος αὐτό ἀπό τόν [illegible], καί [illegible] ἀπό τήν [illegible] (Βιτώλια) — [illegible]. Εἶναι [illegible] [illegible] ὁ [illegible]. Οἱ [illegible] [illegible] ἀπό [illegible] τήν [illegible] στήν [illegible] καί στά [illegible] [illegible] ἀπό 1750 καί ἀπό τήν [illegible] [illegible]. Κατά τήν στατιστική τοῦ [illegible] τό 1905 [illegible] 325 [illegible], ἐνῶ στά 1920 [illegible] 463 [illegible] τό [illegible] μέ τό [illegible] καί [illegible] μεγάλα [illegible] τῆς [illegible] τοῦ [illegible], ἀπό τό Χρονικό τοῦ [illegible].

καὶ Tshibanò ἄλλωστε ἀποκαλοῦν τοὺς 'Αρβανῖτες καὶ οἱ 'Ατσίγγανοι (οἱ καὶ Γύφτοι) προβυζαντινοὶ κάτοικοι τῆς Παφλαγονίας, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔφερε μέτοικους ἀνὰ τὴν σημερινὴ Βουλγαρία ἀρχικὰ ὁ αὐτοκράτορας Τραϊανός, καὶ μετέπειτα ἕνα σωρὸ ἄλλοι. Γιέφγουτ Εὐχῖτες δηλαδὴ (=ἀνατολῖτες κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴ) ὀνομάζουν ἀντίστροφα οἱ 'Αρβανῖτες τοὺς 'Ατσίγγανους, πιστοποιῶντας μας ὅτι πρὶν ἀπὸ τὸν 4ο μ. Χ. αἰώνα ἀκόμα ἦσαν κάτοικοι τῶν περιοχῶν τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, ὅπου ζοῦσαν οἱ μεταλλουργοὶ Τιβαρηνοί, Χάλυβες κ.τ.λ., ἀπόγονοι τῶν ὁποίων εἶναι συνεπῶς.

'Απὸ ὅλα αὐτὰ προκύπτει τὸ κατακάθαρο συμπέρασμα, ὅτι οἱ Σιὼπ ἦσαν 'Αρβανῖτες γηγενεῖς τῶν περιοχῶν Βράτσας, Σόφιας (ἡ ὁποία σ' αὐτοὺς ὀφείλει ἀσφαλῶς τὸ ὄνομά της), Πιρὸτ καὶ Βράνιας, ἀνὰ τὶς ὁποῖες ἀκριβῶς σημειώνονται ἀπὸ τὸν Προκόπιο (ζ) τὰ 'Αρβανιτώνυμα κάστρα Στάμα-ζῶ (ἀπὸ τὸ ζίου=μαῦρος), Κούτζουσ' οὔρα (ἀπὸ τὸ οὐρά=γέφυρα), Βεμάστες, Φαρανόρες, Βαραχτέστες, Δούσμανες (πρβλ. τὴν Μιρδίτικη φυλὴ Ντουσμάνη), Βρατζίστα, Δουλιάρες, Τζερτζενούτζιας, Κλεμάδες (πρβλ. καὶ Γκέγκικη φυλὴ Κλεμέντι), Τρεδετετύλιους κ.τ.λ., κ.τ.λ. Γιὰ νὰ προσονομάζουν ὅμως οἱ 'Ελληνόβλαχοι Μακεδόνες μὲ τὸ ὄνομα Σιὼπ ὅλους τοὺς Σλαυόφωνους συντοπῖτες τους, συμπεραίνουμε ὅτι οἱ περισσότεροί τους τουλάχιστο ἦταν ἀρχικὰ μᾶζες 'Αρβανίτικες, οἱ ὁποῖες ἐκσλαυΐσθηκαν ἀργότερα κυρίως μέσον τῆς ἐκκλησίας Βουλγαρίας, ποὺ διέδωσε σ' αὐτοὺς τὸν χριστιανισμό. 'Ορθότατα λοιπὸν τοὺς θεωροῦμε Σλαυόγλωσσους ἁπλῶς οἱ ὁποῖοι μιὰ καὶ δὲν κατάγονται ἀπὸ Σλαύους, μποροῦν θαυμάσια νὰ ἀφίσουν καὶ τὴν ξένη τους αὐτὴ γλῶσσα καὶ νὰ γίνουν (οἱ δικοί μας βέβαια) 'Ελληνόγλωσσοι, ἐφόσον μάλιστα οἱ Θρᾶκες καὶ οἱ ἐπίγονοί τους 'Αρβανῖτες εἶναι ὁ πειὸ συγγενικός μας λαός, ὁ ὁποῖος εἶχε ἰδιαίτερους δεσμοὺς μὲ τὸ 'Ιωνικὸ σκέλος τοῦ 'Ελληνικοῦ ἔθνους.

'Εξετάζοντας τώρα τοὺς Τόρλατς, ὅπως κατὰ τὸν Τζβίγιτς προσονομάζονταν οἱ πεδινοὶ τῶν περιοχῶν ὅπου ἐπιζοῦν οἱ Σιώπ, σημειώνουμε πρῶτα πρῶτα ὅτι μὲ τὴν προσωνυμία αὐτὴ φέρονταν ἐπὶ πλέον καὶ οἱ Σλαυόφωνοι τῆς μεταξὺ Περλεπὲ καὶ Μοριχόβου περιοχῆς. (η) Κατὰ τὸν αὐτὸ Σέρβο (θ) ἐθνολόγο μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο

ζ—"Ιδε, Κτισμ. ιν, 6

η—Τὸ ἐθνικὸ Torlak συνάπτεται συνήθως μὲ τὴν 'Αρβανίτικη λέξι torolak (u)=βλάκας, τρελλός, ὁμόρριζης μὲ τὶς ταυτόσημες τρελλὸς τῆς Γραίκικης, turlu τῆς Λατινομακεδονικῆς. drel τῆς Οὐαλλέζικης, dreolan τῆς 'Ιρλανδέζικης κ.τ.λ. Θὰ προέκυψε ὥστε ἀπὸ συσχέτισι τοῦ ὀνόματος Γότθοι μὲ τὴν 'Αγγλικὴ λέξι coot= ἠλίθιος, ποὺ εἶναι ἀδελφικὴ μὲ τὴν ταυτόσημη Λατινομακεδονικὴ χούτ(ου). Βλακεία ἀκριβῶς καταλόγιζαν στοὺς Γότθους, τὰ ὅσα ἀναφέρει ὁ 'Ολυμπιόδωρος

θ—"Ιδε, Τβίγιτς προμν. Grundlinien κ.τ.λ. σ. 122, καὶ Remarques κ.τ.λ. σ. 20.

Τόρλατς ἀποκαλοῦνταν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν Σούμλας (Σιοῦμεν), Μπουργκάζ (Πύργος), καὶ Σλίβεν τῆς βορειοανατολικῆς Βουλγαρίας, οἱ τοιοῦτοι τῶν βόρειων ὑπωρειῶν τοῦ Κεντρικοῦ Αἵμου, καὶ μερικῶν ἀπὸ τὶς περιοχὲς τῆς Σερβίας. Στὶς προαναφερμένες περιοχὲς τῆς Βουλγαρίας ὅμως εἶχαν ἐποικισθεῖ οἱ λεγόμενοι Μικροὶ Γότθοι, οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἔμειναν ὁριστικὰ στὴν Χερσόνησό μας καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Γότθος ἱστορικὸς Ἰορνάνδης. (ι) Γιὰ τοὺς Γότθους πάλι κατέχουμε ἀπὸ τὸν Ὀλυμπιόδωρο, (ια) ὅτι οἱ Βανδῆλοι τοὺς ἀποκαλοῦσαν Τρούλους. Τὸ ὄνομα Τορλάτς ὥστε εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προῆλθε ἀπὸ τοὺς Βανδήλους (μοῖρες τῶν ὁποίων ἔμειναν ἐπίσης ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας) καὶ δηλώνει τοὺς Μικροὺς Γότθους, μοῖρες τῶν ὁποίων κατέληξαν καὶ στὶς περιοχὲς τῶν Σιὼπ καὶ νοτιώτερα τοῦ Περλεπέ. Καὶ τὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας ὥστε εἶναι ἁπλῶς Σλαυόφωνο καὶ ὄχι καταγόμενο ἀπὸ Σλαύους. Μπορεῖ ὥστε θαυμάσια καὶ αὐτό, νὰ ἀφίσῃ τὸ ξενικὸ ἰδίωμα τῶν Μοραβοτσέχων ἐκχριστιανιστῶν καὶ ἐκσλαυϊστῶν τῆς βόρειας Μακεδονίας, καὶ νὰ πάρῃ ὁποιοδήποτε ἄλλο.

Καθὼς γνωρίζουμε ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἱστορία, ὅταν οἱ Βυζαντινοὶ κατὰ τὸ δεύτερο ἥμισυ τοῦ 11ου αἰῶνα κατέστρεψαν τοὺς Κουμανοπετσενέγους, ἐπώκισαν σημαντικὲς μοῖρες τους στὴν λεκάνη τοῦ ποταμοῦ ποῦ λέγεται σήμερα Πτσίνια (ἀνατολικὸς παραπόταμος Ἀξιοῦ ἀμέσως νοτιώτερα ἀπὸ τὰ Σκόπια), καθὼς καὶ στὶς νοτιώτερες αὐτῆς περιοχὲς τῶν Ὀφτσεπόλιε, Ἰστίπ, Κριβολάκ, Βαλάντοβου, Δοϊράνης Γευγελῆς καὶ Μογλενῶν. Στὶς δύο τελευταῖες τοὺς γνώρισαν καὶ οἱ Σταυροφόροι ὑπὸ τὸ ὄνομα Τουρκόπωλοι, ὅπως λέγονταν ἐπὶ πλέον καὶ οἱ πέριξ τῆς λίμνης Δοϊράνης καὶ Ἀμάτοβου Τουρκομᾶνοι ἱπποτρόφοι, τοὺς ὁποίους εἶχε ἐγκαταστήσει ἐκεῖ ὁ αὐτοκράτορας Θεόφιλος. Καὶ ἐπειδὴ στὴν Λατινομακεδονικὴ ὁ πῶλος λέγεται mândzu, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τὸ ὄνομα Ντραγκομάντσα τῆς σημερινῆς Ἀψάλου τῶν Μογλενῶν καὶ ἑνὸς ἄλλου χωριοῦ τῆς περιοχῆς Ὀφτσαπόλιε, προῆλθε ἀπὸ τὰ Τουρκομᾶνοι—Τουρκόπωλοι. Καὶ οἱ Πετσενέγοι αὐτοὶ ὅμως κατέληξαν νὰ γίνουν Σλαυόγλωσσοι, ἕνα μικρὸ ποσοστό τους δὲ καὶ Βλαχομογλενῖτες. Ὅπως λοιπὸν προσέλαβαν ἄλλοτε τὴν ξένη πρὸς αὐτοὺς Σλάβικη γλῶσσα, ἔτσι μποροῦν θαυμάσια καὶ νὰ τὴν ἀφίσουν ἀφοῦ Σλαῦοι δὲν ὑπῆρξαν ποτέ.

Ἀπὸ τὸν Κεδρηνὸ (ιβ) ἐξ ἄλλου κατέχουμε τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Βουλγαροκτόνος μετὰ τὴν νίκη του μετώκισε τοὺς περισσότερους

ι—Ἴδε, Jornades (η) Gothica LI.

ια—Ἴδε, Ὀλυμπ. ἔκδ. Βονν. σελ. 461—Σημ. Ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ Ὀλυμπιόδωρου προκύπτει καθαρὰ ὅτι μὲ τὸ ὄνομα Τροῦλοι οἱ Βανδῆλοι καὶ μᾶλλον οἱ ἰθαγενεῖς Μικρευρωπαῖοι καταλόγιζαν στοὺς Γότθους βλακώδη ἀφέλεια.

ιβ—Ἴδε, Κεδρ. ΙΙ, σ. 462.

Μογλενῖτες (οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἦσαν ὅλοι τους Λατινομακεδονόγλωσσοι καὶ ὄχι Σλαυόγλωσσοι εἴτε Τουρκομᾶνοι) στὸ Βασπουρακὰν τῆς Κολχικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔφερε στὰ Μογλενὰ τοὺς Κόλχους (Λαζοὺς) καὶ "Ιβηρες ἰθαγενεῖς. Στὰ πρὸς τὴν "Εδεσσα Σλαυόφωνα μέχρι τοῦ 1912 χωριὰ τῆς 'Αλμωπίας (Μογλενῶν) ὅμως, σώζεται ἀκόμα ἡ παράδοσι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν Περσία. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ὥστε ἦσαν ἐκσλαυϊσμένοι Κόλχοι καὶ "Ιβηρες, ὄχι ὅμως καὶ Σλαῦοι. 'Η Σαρακίνα ἐξ ἄλλου μαζὺ μὲ τὴν Ρόδδουβα, καὶ μέχρι στὰ 1840 κατοικοῦνταν ἀπὸ Βλάχους νομαδοκτηνοτρόφους (Φαρσιλιᾶτες) οἱ ὁποῖοι τὶς ἐγκατέλειψαν ἔκτοτε. "Εχουμε ὥστε καὶ ἀνὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ Σλαυόγλωσσους πληθυσμοὺς καὶ ὄχι Σλαύους. 'Επιβάλλεται λοιπὸν σ' αὐτοὺς νὰ ἀφίσουν ὁπωσδήποτε τὴν Σλάβικὴ τους γλῶσσα, καὶ νά ξαναγίνουν Πόντιοι.

Περνῶντας στὴν ἀμέσως βορειότερα τῶν Μογλενῶν περιοχὴ τῆς Μουρίχουβας, ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν διακρίθηκε γιὰ τὰ φανατικὰ 'Ελληνικὰ αἰσθήματα τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς κατὰ τὸν Μακεδονικὸ 'Αγῶνα, ἀρκούμεθα νὰ ἐπαναλάβουμε τὰ ὅσα ἔγραψε στὸ προαναφερμένο βιβλίο του ὁ Σέρβος Τζβίγιτς. (ιγ) «'Η Μουρίχουβα εἶναι ὀρεινὴ περιοχὴ κατάλληλη γιὰ κτηνοτροφία καὶ ὁμοιότατη μὲ τὴν περιοχὴ τῶν Μίγιατς. Περιλαμβάνει τόσο μεγάλο ἀριθμὸ ἀτόμων μὲ Βλάχικο ἀνθρωπολογικὸ τύπο, ὥστε εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθοῦμε Βλαχοσλάβικη ἀρχικὴ προέλευσι τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Στὰ ὀλόγυρά της βουνὰ καὶ στὴν ὀροσειρὰ Νίτσιε κατοικοῦν μισοεκσλαυϊσμένοι Βλάχοι κτηνοτρόφοι, καὶ τὰ γειτονικὰ Μογλενὰ ἔχουν ἑδραῖο (ἐγκαταστημένο μόνιμα) Βλάχικο πληθυσμό». Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς Μουρίχουβας ὥστε δὲν προέρχεται ἀπὸ Σλάβους ἐποίκους, καὶ οὔτε ἀπὸ κρᾶμα μὲ τέτοιους ὅπως κρύβοντας τὴν ὠμὴ ἀλήθεια ἔγραψε συγκαλυπτικὰ ὁ Τζιβίγιτς. Εἶναι ἁπλούστατα ἐκσλαυϊσμένος παληὸς Βλάχικος πληθυσμός, ἄρα 'Ελληνικῆς καταγωγῆς τέτοιος καὶ ὄχι Σλάβικης. Δικαιοῦνται συνεπῶς νὰ διεκδικοῦν μειονοτικὰ δικαιώματα τοὐλάχιστο, ἄν ὄχι καὶ τὴν ἕνωσι μὲ τὴν ὅμορή τους μητέρα πατρίδα.

Μεταξὺ Περλεπὲ καὶ Βελεσσῶν ὑπάρχει ἡ περιοχὴ Μπάμπουνα, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας προέκυψε ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Μπάμπουνοι τῶν αἱρετικῶν τῆς Μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ποῦ λέγονταν καὶ Μπογόμιλοι ὅπως ἀκριβῶς ὀνομάζεται καὶ ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα κωμόπολι τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Οἱ Μπάμπουνοι ἦσαν λείψανα τῆς αἵρεσης τῶν Πολίκ (Παυλικιανῶν) καὶ μάλιστα παραφυάδα τους διωγμένη ἀπὸ τὴν Περσία. 'Ανὰ τὴν 'Αρμενία λέγονταν Μπαγμπουγίαν, (ιδ) καὶ

ιγ—"Ιδε, προμν. Grundlinien κ.τ.λ. σ. 224, καὶ Peninsule κ.τ.λ. σ. 399, 411, 443.

ιδ—"Ιδε, Obolensky D The bogomils, s. 27,52

συνεπῶς μέτοικοι πληθυσμοὶ ἀπὸ τὴν χώρα αὐτὴ πρέπει νὰ ἦσαν ἀρχικὰ οἱ ὡς ἄνω Μπάμπουνοι τῆς περιοχῆς Βελεσσῶν. Ἀμέσως βορειότερά τους ἄλλωστε καὶ δυτικὰ τῶν Βελεσσῶν ὑπάρχει ἡ περιοχὴ τῶν Χάζ ἢ Χάζοτ, ἡ ὁποία πρέπει νὰ πῆρε τὸ ὄνομά της αὐτὸ εἴτε ἀπὸ ἔποικους ποὺ κατάγονταν ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη ἐπαρχία τῆς Ἀρμενίας, εἴτε ἀπὸ Ὀσσέτους τοῦ Καυκάσου οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς Σλαύους Γιάς καὶ Χάς. Ἀξίζει μάλιστα νὰ προσθέσω, ὅτι ἀπὸ τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμὸ Σκοπίων ἔχω ἀκούσει λαϊκὰ τοῦ τραγούδια πανομοιότυπα μὲ τὰ δικά μας τῶν Πόντιων, καὶ τὰ δημοτικὰ τέτοια τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν. Τὰ τραγοῦδια αὐτὰ εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἀνήκουν εἰς τοὺς Μπάμπουνους καὶ Γιάς τῶν Βελεσσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι βέβαια καὶ αὐτοὶ Σλαυόφωνοι σήμερα, δὲν κατάγονται ὅμως ἀπὸ Σλαύους μιὰ καὶ εἶναι ἀπόγονοι φυλῶν τοῦ Καυκάσου (ἀπέναντί τους ὑπάρχει καὶ χωριὸ Ἀβάζγκοβο=Ἀβασγικό).

Ἀμέσως βορειότερα ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσα περιοχὴ Χάζοτ καὶ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Σκοπίων, ὑπάρχουν χωριὰ μὲ πληθυσμὸ ὁ ὁποῖος φέρονταν μὲ τὴν προσωνυμία Τορμπέσιοι (Torbesh), καὶ θεωρεῖται καταγόμενος ἀπὸ μιὰ ἀπόμερη περιοχὴ τῆς Ντίβρας ὅπου οἱ κάτοικοι φέρονται μὲ τὴν αὔτη προσωνυμία. Καὶ σὲ ὅλα ὅμως τὰ ἐνδιάμεσα τῶν περιοχῶν τούτων χωριὰ ἐπιζοῦν φάρες καὶ οἰκογένειες Τορμπέσικες. Τὸ ὄνομά τους ἄλλωστε προέκυψε ἀπὸ συνταύτισι τῆς Λατινομακεδονικῆς λέξης turbats=μαινόμενοι, ἔκφρονες, ἐνθουσιασταί, μὲ τὴν Μικρασιάτικη τορβᾶς=πήρα, σακκίδιο, ὅθεν τορβάσιοι=θυλακοφόροι, πηροφόροι. Ἡ λέξι αὐτὴ ὅμως εἶναι πέρα γιὰ πέρα ταυτόσημη καὶ μὲ τὴν μεσαιωνολατινικὴ funda, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Φουνταγιᾶται ὅπως προσονομάζονταν ἀνὰ τὴν Μικρὰ Ἀσία. οἱ Βογόμιλοι, ***αἵρεσις Μανιχαίων Παυλιανι[illegible]μῷ συμμιγής*** κατὰ τὸν Πατριάρχη Κων)πόλεως Θεοφύλακτο (940—946). Ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχη Ἀχρίδος Χωματιανοῦ (ἀρχὴ 13ου αἰῶνα) ἐξ ἄλλου, γνωρίζουμε ὅτι στὴν περιοχὴ τοῦ Πόλογου (μεταξὺ Ντίβρας καὶ Σκοπίων) εἶχε ἐπικρατήσει κατὰ τὸν 11ο αἰῶνα ἡ ὡς ἄνω αἵρεσις τὴν ὁποίαν εἶχαν μεταφέρει Μικρασιᾶτες ἔποικοι δηλαδὴ Φουνταγιᾶται =θυλακοφόροι. Κατὰ τὸν Ἡσύχιο τέλος θυλακοφόροι καὶ πηροφόροι λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του οἱ μεταλλεῖς (=μεταλλευτές, μεταλλουργοί), ἐπειδὴ εἶχαν μαζύ τους πάντοτε θυλάκους μὲ ἀρώματα καὶ δηλητήρια. Ἔθνος μεταλλουργῶν ἀκριβῶς καὶ πανάρχαιοι κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (καθὼς τονίσαμε καὶ παραπάνω) ἦσαν οἱ Ἀθίγγανοι (ιε) τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ἀτσίγγανοι ἢ Γύφτοι τῆς ἐπο-

ιε—Σημ. Εὐρωπαῖοι γλωσσολόγοι δογμάτισαν ὅτι οἱ Ἀτσίγγανοι ἦρθαν στὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ Μικρευρώπη κατὰ τὸν 14ο αἰῶνα ἀγνοῶντας προφανῶς τὴν μαρτυρία τοῦ Πορφυρογέννητου (περὶ θεμάτων λ) ὁ ὁποῖος λέγει ρητὰ καὶ ξάστερα ὅτι οἱ Παφλαγόνες ἦσαν «γένος Αἰγύπτιον καὶ... πομπὴ καὶ ἐξουθένωμα τοῦ ἀνθρω-

χῆς μας, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων συνεπῶς εἶναι οἱ Τόρμπεσιοι. Καὶ αὐτοὶ ὥστε εἶναι ἁπλῶς Σλαυόφωνοι καὶ ὄχι Σλαῦοι. Μοῖρα τους ἐξ ἄλλου ἦσαν οἱ Εὐχῖτες, οἱ Γιέφγουτ ὅπως τοὺς ἔλεγαν οἱ Ἀρβανῖτες ποὺ ἔτσι ὀνομάζουν καὶ σήμερα τοὺς Γύφτους, οἱ Μασσαλιανοὶ (ιστ) καὶ Ἐνθουσιασταὶ καὶ χορευταί, ἄρα οἱ Τσιανγκὲν(= χορευταὶ) τῆς Περσικῆς Τσενγκενὲ τῆς Τουρκικῆς, οἱ baimak (=ἐνθουσιασταί, ἔκφρονες) τῆς Ρουμάνικης, οἱ Πομᾶκοι ἤτοι κατὰ τὴν Σλάβικη παραφθορὰ τῆς ὀνομασίας αὐτῆς. Οἱ αἱρετικοὶ αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἔφεραν οἱ Βυζαντινοὶ κατὰ μυριάδες στὴν Χερσόνησό μας, προτίμησαν νὰ ἐκσλαυϊσθοῦν οἱ περισσότεροί τους ἀπὸ μῖσος πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Κων)πολης, ἐξισλαμίσθηκαν δὲ κατόπιν ἀθρόα ὅταν οἱ Τοῦρκοι κατέκτησαν τὴν Χερσόνησό μας. Ἀχριὰν ἄλλωστε αὐτονομάζονται ἕνα μέρος τῶν Πομάκων τῆς Ροδόπης, οἱ πρόγονοι τῶν ὁποίων εἶναι ὁλοφάνερο πῶς ἦσαν Φρύγες ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτονομάζονταν Ἀχριάν. Κᾶρτζιαλᾶ ἐπὶ πλέον εἶναι ἡ Τούρκικη προσωνυμία τῶν Πομάκων ποὺ κατάγονται ἀπὸ Γκιούρτζ (=Γεωργιανοὺς) ἔποικους τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἐφόσον μάλιστα Χάϊ ἀποκαλεῖται μιὰ μοῖρα τους ἡ ὁποία διέσωσε ἔτσι, καὶ τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ λαοῦ τοῦ Καυκάσου ὁ ὁποῖος γειτόνευε μὲ τοὺς Γεωργιανοὺς ἀπὸ βορρᾶ, καὶ τὴν αὐτονομασία Χάϊ (πληθ. Χάϊκ) τῶν Ἀρμένιων οἱ ὁποῖοι συνορεύουν μὲ αὐτοὺς ἀπὸ νότου. Οἱ Πομάκοι λοιπὸν δὲν εἶναι Θρᾶκες, ἀλλὰ αἱρετικοὶ Μικρασιᾶτες καὶ Καυκάσιοι μέτοικοι τῶν Βυζαντινῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἕνα μέρος κατέληξαν νὰ γίνουν Γραικοὶ (ὅπως π.χ. οἱ Ἀχριάνηδες τῆς Καρύταινας, οἱ Κάφηροι τῆς Λακωνίας, οἱ ζητιᾶνοι τῶν Κράβαρων καὶ Ζαγανάδες τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς κ.τ.λ.), ἄλλοι Ἀρβανῖτες καὶ Ρουμᾶνοι, μηδαμινὸ ποσοστὸ τους Μακεδονόβλαχοι, καὶ ἡ πλειοψηφία τους Βούλγαροι ποὺ ἐξισλαμίσθηκαν κατόπιν μαζικά. Καὶ οἱ Τορμπέσιοι συνεπῶς (ἢ Πομάκ, ἢ Πουλίκ, ἢ Πουλιβάκ (ιζ) κ.τ.λ.) εἶναι ἐπίσης Σλαυόγλωσσοι ἁπλῶς πληθυσμοὶ καὶ ὄχι Σλαῦοι. Ἐπιτρέπεται ὥστε νὰ ἀλλάξουν καὶ πάλι τὴν γλῶσσα τους καὶ νὰ παύσουν ἔτσι νὰ θεωροῦνται τοιοῦτοι.

Στὶς ἀπώτατες πηγὲς τοῦ Ἀξιοῦ (νοτιοδυτικὴ περιοχὴ τοῦ Σκάρδου) ζῇ ἡ Σλαυόφωνη σήμερα φυλὴ τῶν Μίγιατς, διάσπαρτες ἀποικίες τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ἀνὰ τὶς περιοχὲς Ὄχριδας, Μοναστηρίου, Περλεπέ, Πρέσπας καὶ Καστοριᾶς. Γιὰ τὴν φυλὴ αὐτὴ γράφει ὁ Τζβίγιτς (ιη) ὅτι δὲν διεπίστωσε νὰ ἔχει μογγολοειδεῖς ἀνθρωπολο-

πίνου γένους..» Ἡ ταυτότητα ὥστε τῶν Ἀτσιγγάνων (ἢ Γύφτων) μὲ τοὺς Παφλαγόνες εἶναι ἀναμφισβήτητη.

ιστ—Ἴδε, Obolensky D. προμν. s. 48,49.

ιζ—Ἴδε, Τζβίγιτς Remarques κ.τ.λ. σ. 20

ιη—Ἴδε, Peninsule balkanique p. 448 - 458.

γικοὺς τύπους, ὅτι στὸ γλωσσικό της ἰδίωμα ὑπάρχει καταφανέστατη Βλάχικη ἐπίδρασι,ὅτι πολλὲς φάρες της διασώζουν τὴν παράδοσι πῶς ἦσαν Βλάχικες, ὅτι τὰ χωριά της μὲ τὰ σπήτια τους μοιάζόυν ἀπόλυτα μὲ τὰ Βλαχοχώρια, ὅτι ἡ περιοχή της κατέχονταν ἀρχικὰ ἀπὸ Βλάχικες κτηνοτροφικὲς φάρες, τὶς ὁποῖες κατόπιν Σλαῦοι ἔποικοι κατόρθωσαν νὰ ἐκσλαυΐσουν κ.τ.λ.

Σὲ ὅλα ταῦτα προσθέτουμε καὶ ἡμεῖς ὅτι τὰ νοτιώτερα τῶν Μίγιατς Βλαχοχώρια τοῦ λεκανοπεδίου Ὄχριδας, εἶχαν δεσμοὺς καὶ θυμοῦνταν ὅτι τὰ Μιγιάτσικα τέτοια Γκαλισνίκ, Μάβρουβα, Νίτσπούρ καὶ ἄλλα ἦσαν ὁμόγλωσσά τους χωριά, ποὺ ἐκσλαυΐσθηκαν ἐπειδὴ ὁ ἀνδρικὸς πληθυσμὸς αὐτῶν ξενητεύονταν ἀνὰ τὴν Σερβία καὶ Βουλγαρία. Ἐπίσης ὅτι ὑπῆρχε ἐκεῖ καὶ τὸ ἐξαφανισμένο πειὰ σήμερα χωριὸ Καλιντέρεα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ ἀποκαλεῖται μέχρι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας Καλινδδερίτσα τὸ βουνὸ αὐτῆς (γειτονικὸ μὲ τὴν Μπίστρα). Ἔχουμε συνεπῶς καὶ ἐδῶ Σλαυόφωνο πληθυσμὸ ἀλλὰ καταγόμενο ἀπὸ Λατινομακεδονόγλωσσο τέτοιο, ὁ ὁποῖος μπορεῖ εὔκολα νὰ γίνη σήμερα Ἀλβανόγλωσσος μιὰ καὶ ζῆ ἀνάμεσα σὲ Ἀρβανῖτες.

Κατεβαίνοντας τώρα στὴν ἄνω λεκάνη τῆς Τρέσκα, ὅπου τὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς Κοπάτς (Κίτσιουβας) κατοικοῦνται ἀπὸ Ἀρβανῖτες κυρίως, ἔχουμε ἀνατολικὰ αὐτῆς καὶ πρὸς νότον τοὺς Σλαυόγλωσσους Μπ'ρζιατς', ποὺ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς Σλαυολόγους σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες φυλὲς οἱ ὁποῖες κατέβηκαν στὴν Χερσόνησό μας περὶ τὸ 629. Ὁ Σέρβος Dedijer (ιθ) ὅμως ὁ ὁποῖος τοὺς μελέτησε γράφει ὅτι παρουσιάζουν τὰ ἑξῆς ἀνθρωπολογικὰ χαρακτηριστικά : Μέσο καὶ μικρὸ ἀνάστημα, χρῶμα μελαγχροινὸ ἢ πρὸς τὸ μελαγχροινὸ καὶ σπάνια ξανθό, ὀστέωσι λεπτὴ καὶ μικροπροσωπία. Ἔχουν ὥστε χαρακτηριστικὰ τὰ ὁποῖα ἰδιάζουν στὸν Μεσογειακὸ ἀνθρωπολογικὸ τύπο, καὶ ὄχι στὸν Σλαΰϊκο τοιοῦτο. Ἐπὶ πλέον στὸ ἀμέσως δυτικώτερά τους βορειοανατολικὸ τμῆμα τῆς Ὀχριδιώτικης λεκάνης, μνημονεύεται ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο (κ) ἡ φυλὴ τῶν Ἰλλυριῶν Πιρούστων, ποὺ εἶναι ὁλοφάνερα πῶς ἦσαν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς Πενέστες τοῦ Λίβιου (κα) καὶ εἶχαν στὰ νοτιοανατολικά τους (δηλαδὴ στὸ βόρειο τμῆμα τῆς λιμνολεκάνης Πρέσπας) τοὺς Σκιρτιάνους ἢ Σκίρτωνες.

Τοὺς Πιροῦστες ὅμως τοὺς μνημονεύει καὶ ὁ Στράβων (κβ) ἀλλὰ μὲ τὸν τύπο Περισάδυες, τὸν ὁποῖο ἡ Λατινομακεδονικὴ (Βλάχικη) ἦτο φυσικὸ νὰ παραποιήση σὲ Perishadz, Perushadz, Bârshadz,

ιθ—Ἴδε, τούτου προμν. Nova Sârbia, s. 227
κ—Ἴδε, Πτολ. Γεωγραφικά, II, 16, § 8
κα—Ἴδε, Livius XLV, 26
κβ—Ἴδε, Στράβων VII, 7 § 8

Bârzadz. Ἡ φυλὴ αὐτὴ λοιπὸν δὲν κατέβηκε ἀπὸ τὶς κοιτῖδες τῶν Σλαύων, ἀλλὰ προῆλθε ἀπὸ λείψανο τῶν Πιρούστων (ἢ Πενέστων, ἢ Περισάδυων) οἱ ὁποῖοι φαίνεται ὅτι κατοικοῦσαν καὶ ὁλόκληρη τὴν ἄνω λεκάνη τοῦ Τρέσκα (βορειότερος τοῦ Ἐριγῶνα παραπόταμος τοῦ Ἀξιοῦ). Ἐκλατινισμένος μάλιστα (γλωσσικὰ) Πιρούστης δηλαδὴ Ἰλλυριόβλαχος ἦταν καὶ ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός, ὁ ὁποῖος ἔχτισε κοντὰ στὴν γενέτειρά του Ταυρήσιο (νῦν Trebisht) τὴν πόλι Πρίμα Ἰουστινιανή. Ἀπὸ παρεφθαρμένο τύπο τῆς ὁποίας προέκυψε τὸ ὄνομα Ζιτίνιανη, τοῦ Σλαυόγλωσσου ἤδη χωριοῦ ποὺ κατέχει τὴν τοποθεσία της, εὑρισκόμενη πρὸς νότον τῆς Ἄνω Ντίββρας καὶ ἀμέσως παρακάτω ἀπὸ τὴν συμβολὴ Μαύρου Δρίνου—Ράδδικας. Νοτιώτερα δὲ τῆς Ζιτίνιανης βρίσκεται καὶ ἡ ξακουστὴ Kjuteti - Shent τῶν Ἀλβανῶν, Sfetigrad τῶν Σλαύων καὶ Kotshadzik τῶν Τούρκων, ἡ Pilusha δηλαδὴ τῶν γηγενῶν τοῦ τόπου Βλάχων, τοὺς ὁποίους ὁ Farlati ἀποκαλοῦσε Ἠπειρῶτες. Ἡ γλῶσα τῶν ὁποίων ἔχει ἀφίσει τόσα πολλὰ τοπωνυμιακὰ κατάλοιπα στὴν μεταξὺ Ράδδικας καὶ Ντιμπέρτσας (Στρούγας) περιοχή, ὥστε νὰ νομίζη κανεὶς ὅτι στὰ κατάβαθα τῶν πανάρχαιων ἀργυρωρυχείων αὐτῆς, ἐξακολουθοῦν νὰ ὁμιλοῦν τὴν Λατινομακεδονικὴ τὰ σμήνη τῶν σπιθαμιαίων τεχνιτῶν τοῦ Οὒχ(ου) (κγ), ποὺ ἔχουν τριπλάσια ἀπὸ τὸ ἀνάστημά τους γένεια. Οἱ Μπ'ρζιατσοι ὥστε, οἱ ὁποῖοι κατέχουν ἐπὶ πλέον τὸ ἀνώτατο μητρικὸ τμῆμα τῆς λεκάνης τοῦ Ἐριγώνα, εἶναι ἁπλούστατα ἐκσλαυϊσμένοι Πιροῦστες καὶ Πελαγόνες ἰθαγενεῖς, ἄρα ἐπίσης Σλαυόγλωσσοι πληθυσμοὶ καὶ ὄχι Σλαῦοι. Καὶ αὐτοὶ λοιπὸν μποροῦν νὰ γίνουν Ἀλβανόφωνοι ὅσοι κατοικοῦν περιοχὲς της ἀρχαίας Δαρδανίας, καὶ Ἑλληνόγλωσσοι ὅσοι ζοῦν ἀνὰ τὴν Πελαγονία. Στὴν περιοχὴ τῆς ὁποίας ἄλλωστε, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Κρούσιουβα τὴν ὁποία συνώκισαν περὶ τὰ 1700 Βορειοηπειρῶτες Βλάχοι πρόσφυγες, σώζονταν τότε καὶ τὰ χωριὰ τῶν γηγενῶν Πελαγόνων Βλάχων Τρᾶστινίκ(ου), Βυρίνα, καὶ Ζούρτσα. Ἀπὸ τὰ ὁποῖα, τὸ πρῶτο ποὺ ἦταν καὶ πανάρχαιο χωρίο χαλκουργῶν ἔμεινε Βλαχοχῶρι καὶ ὡς τὰ 1912, τὸ δεύτερο (ποὺ ἦταν πιθανώτατα τὸ ἀρχαῖο Βρυάνιο) καταστράφηκε ἀπὸ Ἀρβανῖτες ληστὲς περὶ τὰ 1870, καὶ τὸ τρίτο ἐκσλαυΐσθηκε περὶ τὰ 1820—1840.

Ἐκσλαυϊσμένοι Ἑλληνόβλαχοι εἶναι καὶ οἱ Σλαυόφωνοι ποὺ

κα—Ἴδε, Livius XLV, 26

κβ—Ἴδε, Στράβων VII, 7, § 8

κγ—Σημ. Στὰ παραμύθια τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων Οὒχ(ου) λέγεται ὁ ὑπὸ τὴν γῆ δαίμων, τὸ στοιχεῖο ποὺ κατέχει τὶς πηγὲς τοῦ πλούτου αὐτῆς (μέταλλα, καρποὺς κ.τ.λ.), ἄρα ὁ Πλούτων τῶν ἀρχαίων. Τὸ Βλάχικο ὄνομά του πρέπει νὰ εἶναι ὁμόρριζο, εἴτε μὲ τὶς Σανσκριτικὲς uh=σκέπτεσθαι ἢ ahi=ὄφις, ἔχις, εἴτε μὲ τὴν Ἀρβανίτικη huj=θεός, δαίμων, στοιχειό.

κατοικοῦν τὶς λεκάνες τῶν δυτικῶν παραπόταμων τοῦ ἄνω Ἐριγώνα, Σέμνιτσας καὶ Ντραγκόρ (ὁ ὁποῖος διασχίζει τὸ Μοναστῆρι), γιὰ τοὺς ὁποίους γράφει καὶ ὁ Τζβίγιτς (κδ) ὅτι δὲν εἶναι καθαρόαιμοι Σλαῦοι, ὅτι ἔχουν δεχθεῖ μεγάλη ἐπίδρασι ἀπὸ τοὺς σύνοικους Βλάχους, ὅτι ἀσχολοῦνται ὅπως καὶ αὐτοὶ μὲ βιοτεχνικὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅτι πρὸ τοῦ 1912 ἦσαν κατὰ πλειοψηφία Πατριαρχικοὶ (Ἑλληνόφρονες). Ἐκσλαυϊσμένοι Βλαχολυγκέστες εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῶν περισσότερων ἀπὸ τὰ Σλαυόφωνα χωριὰ τῆς Λύγκου (περιοχὴ Μοναστηρίου—Φλώρινας), ὅπως τὸ ἀποδεικνύουμε ἄλλωστε διεξοδικώτερα καὶ στὴν εἰδικὴ μελέτη μας ὑπὸ τὸν τίτλο *Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου*. Ἐφόσον λοιπὸν δὲν ἔχουν Σλάβικη φυλετικὴ καταγωγὴ καὶ εἶναι ἁπλῶς Σλαυόγλωσσοι, μποροῦν θαυμάσια καὶ αὐτοὶ νὰ ἀφίσουν τὴν παρείσακτη ξενικὴ γλῶσσα καὶ νὰ ξαναπάρουν τὴν Ἑλληνική.

Σκίρτιοι (ἢ Σκιρτιᾶνοι, ἢ Σκίρτωνες) κατοικοῦσαν τὴν βόρεια Πρέσπα ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας, Σκιρτιάνα δὲ λέγονταν τότε ἡ σημερινὴ πρωτεύουσα αὐτῆς Ρέσεαν(οι) ποὺ ἦταν ἀκμαῖο Βλαχόφωνο πόλισμα καὶ μέχρι στὰ 1870 ἀκόμα. Ἡ φυλὴ αὐτὴ ἦταν Ἰλλυρική, καὶ λείψανά της εἶναι οἱ φάρες ποὺ ἔχουν τὰ ἐπώνυμα Σκοῦρτοι, Σκαρτσιᾶν(οι), Κύρτσιοι, Κέρτσιοι κ.τ.λ. Ἀπὸ αὐτὴ ἴσως νὰ προῆλθε καὶ τὸ ὄνομα Κουρτσιάω ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Βλαχόφωνοι τὴν Κορυτσά, ἂν δὲν προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς Λατινικῆς λέξης κόρτη, κούρτη=περίβολος, αὐλή, στρατόπεδο, βασιλικὴ σκηνὴ κ.τ.λ. τῶν Βυζαντινῶν, ἐφόσον μάλιστα καὶ ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς στρατοπέδευσαν ἐπὶ ἀρκετοὺς μῆνες στὴν περιοχή της. Καὶ οἱ Σκίρτιοι Ἰλλυριοὶ ἔποικοι ὅμως καὶ οἱ γηγενεῖς τῆς λιμνολεκάνης Πρέσπας, ἐκλατινίσθηκαν γλωσσικὰ καὶ ἔγιναν Ἀρμᾶνιοι (Βλάχοι), ὅτι μᾶς πιστοποιοῦν οἱ ἀδιαμφισβήτητα Λατινομακεδονικὲς τοπωνυμίες : Μπουκουβίκια, Πέτριν(ου), Γιανκουβέτσεα, Πέρουβα, Ἀσουμάτ(οι), Πρετόρεα, Σλίμνιτσα, Στάρμπουβα, Νακουλέτσεα, Ράμββεα, Γκέρμαν(οι), Οὐπάϊα, Ἀχίλλεα, Ρούδδαρεα, Πόπλεα, Ραβανίκ(ου), Λᾶνκα, Ντρέανα, Βίνανεα, Νᾶβιτσα, Γκραζδδάνεα, Πουστέτσεα, Σιουλίνιοι, Γκλομπότσεα, Κούν'σκου κ.τ.λ. Περισσότερα ἀπὸ τὸ ἕνα τρίτο δηλαδὴ τῶν χωριῶν τῆς Πρέσπας διατηροῦν ὀνόματα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαιοκρατίας, γεγονὸς ποὺ μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι οἱ κάτοικοί τους ἐκσλαυΐσθηκαν καὶ μάλιστα πολὺ πρόσφατα (π.χ. οἰκογένειες τῆς Γέρμανης εἶχαν συγγένεια μὲ Πισοδερίτικες). Ἄλλο ἕνα τρίτο τῶν χωριῶν τῆς Πρέσπας ἐξ ἄλλου ἔχει Ἀρβανίτικα ὀνόματα ὅπως π.χ. Shuets, Tärova, Dargonisht, Tshier, Zaroshka, Laithitsa, Shtipon, Ishtoc κ.τ.λ. (ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ ὄνομα Προχθὴν

κδ—Ἴδε προμν. Pemarques κ.τ.λ. p. 399

τοῦ αὐχένα τῆς Ζβέζδδας, διότι εἶναι πεντακάθαρη ἡ ταυτότητά του μὲ τὸ πανάρχαιο Θρακικὸ Πρόοχθοι ὅπως λέγονταν ὁ Βόσπορος). Ἐπὶ πλέον καὶ κατὰ τὸ 1912 τὰ 35ο)ο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πρέσπας ἦσαν Ἀρβανῖτες καὶ τὰ 5ο)ο Ἑλληνόβλαχοι, ἄρα μόνο τὰ 60ο)ο ἦσαν Σλαυόφωνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὰ δύο τρίτα τοὐλάχιστο προέρχονταν ἀπὸ ἐκσλαυϊσμένους γηγενεῖς. Τὸ ὄνομα Shopsko ἑνὸς ἀπὸ τὰ χωριά τους ἐξ ἄλλου, μᾶς βεβαιώνει ὅτι οἱ ἱδρυτές του ἦσαν Σιώπηδες, ἄρα Ἀρβανῖτες ποὺ ἐκλαβίσθηκαν μέσον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ καὶ τῆς Σλαυόγλωσσης ἐκκλησίας. Καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλες σλαυογυρισμένες Ἀρβανίτικες καὶ Βλάχικες τοπωνυμίες ποὺ ὑπάρχουν παντοῦ ἀνὰ τὴν Πρέσπα πιστοποιοῦν μαζὺ μὲ ὅσα προαναφέραμε, ὅτι οἱ σημερινοὶ Πρεσπιῶτες προέρχονται κατὰ 80ο)ο τοὐλάχιστο ἀπὸ ἐκλαυϊσμένους Βλάχους γηγενεῖς καὶ Ἀρβανῖτες ἔποικους. Εἶναι ὥστε καὶ αὐτοὶ Σλαυόγλωσσοι καὶ ὄχι Σλαῦοι, οἱ ὁποῖο λογικὸ καὶ δίκαιο εἶναι νὰ ξαναπάρουν τὶς ἐθνικές τους γλῶσσες καὶ νὰ παύσουν νὰ παριστάνουν τοὺς Σλαύους.

Πρὸς νότον τῆς Πρέσπας τέλος, ἐκτείνεται ἡ Κούρεστος τῶν γραφιάδων τοῦ Βουλγαροκτόνου καὶ Κουρέστια τῆς ἐποχῆς μας, ἡ ὁποία κατέχει καὶ τὸ ὀρεινότερο τμῆμα τῆς Ὀρεστίας τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, καὶ συνεπῶς εἶναι ἀδιαμφισβήτητο ὅτι ὀφείλει τὸ ὄνομά της στὴν ἀρχαιοελληνικὴ λέξι ἀκρῆστις=ὄρος, βουνὸ (Ἡσύχιος), ἀδελφικὴ ἐπὶ πλέον καὶ μὲ τὴν Λατινικὴ cristis=λόφος, ἄκρα κ,τ.λ. Ἡ Λατινομακεδονικὴ τὴν διασώζει μὲ τὸν παρεφθαρμένο της τύπο κρεάστεα=τὸ ὑψηλότερο σημεῖο ἑνὸς δένδρου, βουνοῦ, χώρας κ.τ.λ, καθὼς καὶ ὁ λόφος=λειρὶ τοῦ πετεινοῦ. Ἡ ὀνομασία Κουρέστεα τῆς Δυτικομακεδονικῆς αὐτῆς περιοχῆς εἶναι ὥστε ἀδιαμφισβήτητα Βλάχικη, ἐνῶ οἱ κάτοικοί της εἶχαν καταλήξει νὰ εἶναι περὶ τὰ 1912 ὁλοκληρωτικὰ Σλαυόφωνοι. Οἱ Κουρεστιᾶνοι ὅμως εἶναι ἀποδεδειγμένα προσφατοεκσλαυϊσμένοι πληθυσμοί, ὅτι τοὺς ἀποδεικνύουν ἐπὶ πλέον ἡ μέχρι καὶ πρὸ αἰῶνος κατὰ τὸν Ζῶτο Μολοσσὸ ὕπαρξι Βλάχων στὰ χωριά τους Βίσιανη καὶ Μπαψιῶρι, τὰ ἀνθρωπολογικά τους χαρακτηριστικά, ἡ στολή τους καὶ μάλιστα ἡ γυναικεία ποὺ ἦταν ἡ ἴδια μὲ τὴν τοιαύτη τῶν κτηνοτροφικῶν Βλαχοχωριῶν τοῦ Πίνδου, ἡ ἀπασχόλησί τους σὲ βιοτεχνικὲς ἐργασίες (κτῖστες, ξυλουργοί, ὑλοτόμοι, κ.τ.λ.) οἱ χοροί τους, τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν τους Τρᾶστεα (ἡ Τύρσια), Τούρια, Στάτιτσα, Κουνουμπλάδδεα, Μπαψιόρεα, Ζέρβανιοι' Βίσιανη, Γκάμπρισια κ.τ.λ., καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα. Καὶ ἐδῶ συνεπῶς πρόκειται γιὰ πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἁπλῶς Σλαυόγλωσοι καὶ ὄχι Σλαῦοι. Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνει νὰ εἶναι καὶ Ἕλληνες τὴν καταγωγή, ἔχουν ὑποχρέωσι νὰ ἀφίσουν καὶ μάλιστα τὸ ταχύτερο τὸ ξενοφερμένο γλωσσικό τους ἰδίωμα.

'Από όσα είπαμε μέχρις έδώ προκύπτει ότι οί Σλαυόφωνοι κάτοικοι τής Μακεδονίας είναι έπίγονοι 'Αλβανοσιώπηδων, Τουρλατσογότθων, Πατζινάκων και Βαρδαριωτών Τουρκομάνων, αίρετικών μετοίκων άπό τίς 'Ασιατικές περιοχές τοΰ Βυζαντινοΰ κράτους (ποΰ ήσαν "Ιβηρες, Κόλχοι, Χάλδοι, 'Αρμένιοι, Σΰροι, Κατάονες, Κίλικες, Καππαδόκες, Παφλαγόνες, Φρΰγες, "Ισαυροι, Κιβυρραιώτες, Λύκιοι κ.τ.λ.) και έπί πλέον τέτοιοι έκλατινισμένων γηγενών (Ίλλυριών, Δαρδάνων, Θρακών και Μακεδόνων). Στήν περιοχή τής Στρώμνιτσας έξ άλλου υπάρχουν και Σλαυόφωνοι προερχόμενοι άπό Μικρασιάτες Γραικόγλωσσους μέτοικους, όπως άλλωστε και στίς πόλεις Περλεπέ, Βελεσσά και Σκόπια, όπου οί Παλαιολόγοι άδειάζοντας τήν Μικρά 'Ασία έφεραν τέτοιους, γιά νά στεριώσουν τήν κατοχή τους.

'Ανά τίς Μακεδονικές πεδιάδες τέλος υπάρχουν και μάζες προερχόμενες άπό πραγματικούς Σλαύους, οί όποιοι όμως ποτέ δέν ξεπέρασαν τό 1|6 τοΰ έκάστοτε πληθυσμοΰ αύτής (17 ο|ο). Οί μάζες αύτές ήσαν άνέκαθεν δοΰλοι καλλιεργητές τής γής τούς όποίους δέν έθιγε κανένας έπιδρομέας διότι χρειάζονταν όλοι τους τά γεωργικά προϊόντα. "Ησαν οί vârgâr(i) όπως τούς ώνόμαζε ή Λατινομακεδονική, (κε) ποΰ άποκαλοΰσε έτσι κάθε γεωργό έστω και άν ήταν Γραικόφωνος, ή Βλαχόφωνος, ή 'Αλβανόφωνος, ή Τουρκόφωνος ή Σλαυόφωνος. Στήν γλώσσα δέ τής πλειοψηφίας τών δουλέκδουλων τούτων καλλιεργητών, οί όποιοι ήσαν άναπόσπαστοι άπό τά χωράφια ποΰ δούλευαν και πουλιοΰνταν ή έκχωροΰνταν μαζύ μέ αύτά, διέπραξε ό ύπερλόγιος και Λατινομάχος Φώτιος τήν 'Ελληνοκτόνο, 'Ιλλυριοκτόνο και Θρακοκτόνο άπρονοησία νά μεταφράση τό Εύαγγέλιο. "Ετσι μέ τήν πράξι του αύτή και όπως καυχιόταν στίς έπιστολές του στάθηκε ***ό πνευματικός πατήρ τοΰ εύγενοΰς Βουλγαρικοΰ λαοΰ,*** και σέ συνέχεια ό δημιουργός τοΰ πανσπερμιακοΰ σημερινοΰ Σλαυόγλωσσου κολοσσοΰ. Τήν ίερά δέ κατόπιν βουλγάρικη αύτή γλώσσα προσέλαβαν εύχερέστατα και οί 'Αθιγγανόγλωσσοι αίρετικοί Μικρασιάτες μέτοικοι, τόσο διότι είχε άρκετές όμοιότητες μέ τήν δική τους, όσο και έπειδή μισοΰσαν άδυσώπητα τήν γλώσσα τής 'Εκκλησίας Κων]πόλεως ή όποία τούς καταδίωκε. "Ετσι προωθήθηκε ό έκσλαυϊσμός τής βόρειας Μακεδονίας, τά όρια τοΰ όποίου συμπίπτουν σχεδόν άπόλυτα μέ τά τοιαΰτα τοΰ Πατριαρχείου 'Αχρίδος.

Στήν κατά τά ώς άνω άποδεδειγμένη καταγωγή τών Σλαυόφωνων κάτοικων τής Μακεδονίας, θά μποροΰσε νά άντιτάξη κανείς ότι τά σημερινά έθνη έχουν γιά βασικό τους έρεισμα τήν όμογλωσσία, συνεπώς και ότι οί ώς άνω είναι πλέον Σλαΰοι. Τήν 'Αγγλική γλώσσα όμως όμιλοΰν και οί Νέγροι τής 'Αμερικής, γιά τούς όποίους

κε—"Ιδε, Τζβίγιτς προαναφ. Remarques κ.τ.λ. p. 166—167

παρὰ ταῦτα κανένας δὲν ἰσχυρίζεται ὅτι ἐξ αἰτίας τούτου εἶναι καὶ Ἀγγλοσάξωνες. Ἂν οἱ Νέγροι αὐτοὶ μάλιστα συνέβαινε νὰ ἔχουν δική τους ἱστορικὴ καὶ ἐξελιγμένη γλῶσσα, ἢ καὶ ἂν βρίσκονταν καὶ κατοικοῦσαν στὶς προγονικές τους ἑστίες, θὰ τὴν εἶχαν ξαναπάρει ἀσφαλῶς πρὸ πολλοῦ. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς συμβαίνει ἀνὰ τὴν Μακεδονία, οἱ Σλαυόφωνοι πληθυσμοὶ τῆς ὁποίας προέρχονται κατὰ πλειοψηφίαν ἀπὸ ἐκσλαυϊσμένους Ἑλληνόβλαχους, Ἀρβανῖτες καὶ αἱρετικοὺς Μικρασιᾶτες μέτοικους τῶν Βυζαντινῶν. Οἱ συμπατριῶτες μας αὐτοὶ ἐξ ἄλλου μέχρι τὴν ἐποχὴ ποῦ οἱ Πανσλαυϊστὲς τῆς Ρωσσίας ἵδρυσαν τὸ κράτος τῆς Βουλγαρίας, δὲν εἶχαν καμμιὰ ἐθνικὴ (κστ) συνείδησι καὶ αὐτοονομάζονταν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο Ριστιὰν (χριστιανοί), ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ αἱρετικοὶ Παυλικιανοί, Μασσαλιανοί, Βογόμιλοι, Μπάμπουνοι, κ.τ.λ. τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων εἶναι κατὰ μεγάλο ποσοστό. Εἶναι καιρὸς λοιπὸν νὰ πληροφορηθοῦν ποιοὶ ἀκριβῶς ἦσαν οἱ πρόγονοί τους, καὶ νὰ ἀφήσουν πλέον τὴν σημερινή τους γλῶσσα.

Ὅπως ἐπίσης εἶναι καιρὸς νὰ μάθουν καὶ οἱ διάφοροι Βλάχωφ, Κουλιτσιέφσκη καὶ Σια, τὴν ἀπάντηση ποὺ ἔδωσε ὁ ἐξισλαμισμένος Βαλαχᾶς στὸν κατῆ ποὺ τὸν ρωτοῦσε πῶς λέγονταν ὁ παπποῦς του. *Κατῆ ἐφέντη μὴ σκαλνᾶς παρακάτω, γιατὶ γκιαούρη θὰ βρῆς.* Καὶ ἕνας Βλάχωφ, ἢ Κουλίτσια, ἢ Ἴμερ, ἢ Τζάνος, ἢ Ἴββερ, ἢ Σιουμββάτ, ἢ Συναδήνωφ, ἢ Μπαμπούνωφ, δὲν μπορεῖ νὰ ἦταν Σλαῦος. Ἂς ἀφίσουν λοιπὸν τὶς ἐθνολογικὲς προβοκάτσιες, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ μεγάλος Μύστης—διδάσκαλος αὐτῶν Μάρξ τὶς παραμέρισε. Ἐκτὸς ἐὰν ὑπὸ τὴν κομμουνιστική τους μάσκα, κρύπτεται καρδιὰ Πανσλαυϊστῶν».

Οἱ πειὸ πάνω ἀπόψεις μας γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν Σλαυόφωνων Μικρευρωπαίων, ἀποκαλύπτουν νομίζουμε καὶ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Γάλλος ἐθνολόγος Pittard Eug. τόνιζε στὸ βιβλίο του Peuples des Balkans τὰ ἑξῆς. Ἴδε σελ. 16 : «Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς μεγάλης μετανάστευσης τῶν λαῶν, οἱ Σλαῦοι (τὴν κάθοδο τῶν ὁποίων σημειώνουμε ἐξ αἰτίας τῶν Σέρβων καὶ Βουλγάρων εἰδικὰ) φέρονται σὰν νὰ καταπλημμύρισαν τὴν χερσόνησο. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅμως ὅτι ἡ ἔκφρασι αὐτὴ εἶναι πολὺ γενική, καὶ ὅτι ἀναφέρονταν σὲ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πλέον εἶχαν ἀνόμοια φυλετικὴ καταγωγή..». Ἴδε σελ. 29 : «Ἰσχυρίζονται πλεῖστοι ὅσοι ὅτι οἱ Κροᾶτες, οἱ Βόσνιοι, οἱ Ἑρζεγοβίνιοι, οἱ Δαλμᾶτες, οἱ Σέρβοι, κ.τ.λ. εἶναι ἀπόγονοι τῶν Σλαύων ἐπιδρομέων. Εἶναι ὅμως βέβαιοι γιαυτό ; Ἡ κατάκτησι μιᾶς χώρας δὲν ἀποδει-

---

κστ—Ἴδε Τζβίγιτς προμν. Remarques κ.τ.λ. p. 14, 19 καὶ Peninsule κ.τ.λ. p. 271

κνύει καὶ τὴν ἐξολόθρευσι τῶν πρὸ αὐτῆς κάτοικών της. Ἂν συνέβαινε ἕνα τέτοιο γεγονός, τότε ἀνὰ τὴν ἴδια χερσόνησο θὰ ὑπῆρχαν μονάχα Τοῦρκοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ 15ου αἰώνα ἀκόμα.» Ἴδε σελ. 42: «ἐπὶ πλέον καὶ οἱ Κροᾶτες μὲ τοὺς Σέρβους προτοῦ νὰ ὑπερβοῦν τὰ Καρπάθια ἀκόμα, ἔχουμε ἐνδείξεις ὅτι ἦσαν ἑτερογενῆ στοιχεῖα.» Ἴδε σελ. 70: «Τὸ Βουλγάρικο ἔθνος δὲν σχηματίσθηκε ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Βουλγάρικα φυλετικὰ στοιχεῖα. Εἶναι ἕνα κρᾶμα στὸ ὁποῖο ἔχουν ὑπεισέλθει παντὸς εἴδους ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἦλθαν ἀπὸ διάφορα καὶ ἄσχετα μεταξύ τους σημεῖα.»

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω περὶ τῶν Σλαυόφωνων Μικρευρωπαίων, ἔχουμε γράψει μερικὰ καὶ γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν Ἀλβανῶν τόσο στὸ περιοδικὸ τῆς Φλώρινας Ἀριστοτέλης (τεῦχ. 5ο, σελ. 33-45, ἔτος 1957), ὅσο καὶ στὸ βιβλίο μας. Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου (σελ. 7,17,18,24,25,62,73). Κατὰ τὸ 1963 ἐπίσης, δημοσιεύσαμε στὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν Βῆμα (φύλλο 19ης Ἰουνίου) τὸ ἑξῆς σχετικὸ μὲ αὐτοὺς σημείωμα. «Συμφωνῶντας μὲ ὅσους ἔχουν τὴν γνώμη, ὅτι ἀβάσιμα μερικοὶ κληρικοί μας ἔχουν θέσει ὑπὸ διωγμὸ τὸ πανάρχαιο ἔθιμο τῆς πυροβασίας ὡρισμένων μας χωριῶν, ἀφοῦ ἄλλωστε οἱ ἀναστενάρηδες (πυροβάτες) ἀποδίδουν τὴν ἱκανότητά τους αὐτὴ ἀκριβῶς στὴν πίστη τους πρὸς ὡρισμένους ἅγιους, θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω ἀναφορικὰ μὲ τὴν προέλευσί του τὰ ἑξῆς: Οἱ Βούλγαροι ἐρευνητὲς ποῦ ἀσχολήθηκαν μὲ αὐτό, καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους παρασύρθηκαν καὶ οἱ δικοί μας, παρουσίασαν τὸ ἔθιμο τοῦτο σὰν πανάρχαιο Θρακικὸ τέτοιο ἐνῶ δὲν ὑπάρχει καμμιὰ σχετικὴ μαρτυρία τῶν ἀρχαίων. Ἡ πυροβασία ἐξ ἄλλου μνημονεύεται μόλις περὶ τὰ 1200 μ. Χ. σὰν ἔθιμο πληθυσμῶν τῆς Θράκης, καὶ μάλιστα τῶν περιοχῶν της ἐκείνων ἀνὰ τὶς ὁποῖες οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειος, Ρινότμητος, Κοπρώνυμος, Λέων Δ. καὶ Τσιμισκῆς, ἔφεραν χιλιάδες οἰκογένειες ἐπόικων ἀπὸ τὶς Ἀσιατικές τους ἐπαρχίες. Οἱ ἔποικοι αὐτοὶ ἦσαν ὡς γνωστὸν αἱρετικοὶ Μανιχαῖοι, Γνωστικοί, Μασσαλιανοί, Μπαρμπουριανοὶ (ἢ Μπαγμπουγιάν, ὅθεν τὸ μετέπειτα Μπάμπουνοι), Παυλικιανοί, (ἢ Μακεδόνες) κ.τ.λ., προέρχονταν δὲ ἰδίως ἀπὸ τὴν Καταονία (θέμα Μελιτηνῆς), τὴν Κιλικία (Γερμανίκεια), τὴν Φρυγία, τὴν Κιβυρραιωτικὴ κ.τ.λ., Ἀπὸ τὸν Στράβωνα ὅμως κατέχουμε (XII, 2, § 7) ὅτι στὴν πόλι Καστάβαλα τῆς Κιλικίας (ποῦ ἀρχικὰ ἀνῆκε στὴν Καταονία) ὑπῆρχε ἱερὸ τῆς Περασίας Ἀρτέμιδος, ὅπου καθὼς γράφει ***Φασὶ τὰς ἱερείας γυμνοῖς τοῖς ποσὶ δι' ἀνθρακιᾶς βαδίζειν ἀπαθεῖς.*** Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι τὸ ἔθιμο τῆς πυροβασίας τὸ ἔφεραν στὴν Θράκη οἱ Κατάονες αἱρετικοὶ ἔποικοι, καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν εἶναι ἀρχαιοθρακικὸ ὁπότε ἄλλωστε θὰ τὸ εἶχαν οἱ σημερινοὶ Ἀρβανῖτες, ποῦ εἶναι καὶ οἱ μόνοι γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν Θρακῶν. Τὸ διέσωσαν ἐξ ἄλλου κυρίως οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ τοῦ Μι-

κροῦ Αἵμου (μεταξὺ 'Αδριανούπολης καὶ 'Απολλωνίας) χωριῶν καθὼς καὶ οἱ λεγόμενοι Καριῶτες τοιοῦτοι (μεταξὺ 'Αδριανούπολης καὶ Στάρα Ζαγορᾶς), γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε (Θρακικὴ 'Επετηρίς, ἔτους 1897, σελ. 221-222) ὅτι προσονομάζονταν Κατσιαοῦνοι καὶ εἶχαν παραμύθια ποὺ ἀναφέρονταν στὸν Εὐφράτη ποταμὸ (ὡς ἄνω σελ. 231), ἄρα τέτοια ποῦ μονάχα ἔποικοι πληθυσμοὶ ἀπὸ τὴν Καταονία ἦταν δυνατὸ νὰ τὰ ἔχουν φέρει. 'Ακριβῶς δὲ καὶ ὁ θεὸς τῆς φωτιᾶς τῶν ἀρχαίων Καταόνων λέγονταν 'Ιστάνου, ὅθεν πιθανώτατα καὶ τὸ ὄνομα 'Ιστανάροι [Νιστανάροι] 'Αναστενάροι τῶν πυροβατῶν. Τὸ ἔθιμό τους λοιπὸν ἔχει ἀδιαμφισβήτητη Μικρασιατικὴ προέλευσι, τὴν ὁποία ἔχουν ἐπὶ πλέον καὶ οἱ πληθυσμοὶ τῆς λεκάνης τοῦ Έβρου καὶ νότιας αὐτοῦ Ροδόπης, καθὼς ἔχουν ἀποδείξει οἱ ἀνθρωπολογικὲς μελέτες τῶν Βουλγάρων καὶ πρόσφατα ἡ περὶ 'Ελλήνων τῆς Θράκης περικοπὴ τῆς παρόμοιας μελέτης τοῦ Ἄρη Πουλιανοῦ. 'Ο ἀρχικὸς Θρακικὸς πληθυσμὸς τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετακινήθηκε κατὰ τὸ μέγιστο μέρος αὐτοῦ δυτικώτερα, λείψανά του δὲ εἶναι οἱ σημερινοὶ 'Αρβανῖτες, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας ἀκόμα ἀποκαλοῦν Shkjau καὶ Shkljau δηλαδὴ Σκῦθες τοὺς σημερινοὺς Σλαύους ποῦ ἦσαν κάτοικοι τῆς Σκυθίας τῶνἀρχαίων. 'Απὸ τὸνἔναρθρο τύπο Shkjau't καὶ Shkljau't ὅμως τῆς 'Αρβανίτικης, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι εἶχαν προκύψει τὰ ὀνόματα Σκύθαι καὶ Σκολόται ὅπως κατὰ τὸν 'Ηρόδοτο (iv,6) ὠνόμαζαν οἱ Ἕλληνες τοὺς κατοίκους τῆς ὅμορης μὲ τοὺς Θρᾶκες Σκυθίας. 'Απὸ τὸ ὄνομά τους Shkjeni (=Σκυθία) πάλι εἶναι ἡλίου φαεινότερο ὅτι προῆλθε τὸ τοιοῦτο Ue-Shkjeniss=Θάλασσα—Σκυθικὴ (Ea - Askenaz καὶ κατὰ τοὺς Βαβυλώνιους), ὅθεν κατόπιν τὸ παρετυμολογημένο καὶ δῆθεν κατὰ εὐφημισμὸ Εὔξεινος (πόντος) τῆς Γραίκικης. 'Η ὁποία παραποίησε ἐπίσης σὲ Συμπληγάδες τὴν ἀρχικὴ 'Αρβανίτικη ὀνομασία τους Zembel—ghiates'=Βράχοι μακρουλοί, σκόπελοι. Τὰ τρία ταῦτα ὀνόματα ὅμως ἀποδεικνύουν ἀκλόνητα τὴν Θράκικη καταγωγὴ τῶν 'Αλβανῶν, ὁμόφυλες τῶν ὁποίων ἦσαν ὥστε οἱ μητέρες τοῦ Μιλτιάδη, τοῦ Θεμιστοκλῆ, τοῦ Θουκυδίδη κ.τ.λ.»

Κατὰ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου τοῦ 1961 (δηλαδὴ ἕνα τετράμηνο πρὶν ἀπὸ τὸ περὶ τῶν Σλαυόφωνων Μικρευρωπαίων δημοσίευμά μας) κατορθώσαμε νὰ ἐκδώσουμε μία τοπωνυμιολογικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ταυτόχρονα μελέτη, ὑπὸ τὸν τίτλο: ***Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου*** (σὰν τεκμήρια καταγωγῆς τῶν πρὸ τοῦ 1912 κάτοικων τῆς Μακεδονίας εἰδικά, καὶ τῆς Μικρευρώπης γενικά). Στὴν ἐργασία μας αὐτὴ ποὺ συμπληρώνει καὶ τὴν ἀπὸ τὰ 1957 ὑπὸ τὸν τίτλο ***Μακεδονικὸς ἀρματωλισμὸς*** μελέτη μας (ἀναδημοσιευόμενη στὸ τέλος τῆς παρούσης), διερευνήσαμε πάνω ἀπὸ 350 τοπωνυμίες τῶν 'Ελληνικῶν καὶ λοιπῶν περιοχῶν τῆς χερσονήσου μας. Βασιζόμενοι δὲ σὲ τοπο-

γραφικά, ἱστορικά, ἐθνολογικά, γλωσσολογικά, λαογραφικὰ κ.τ.λ. τεκμήρια, ἀποδείξαμε (κατὰ τὴν ταπεινή μας γνώμη) πόσο ἀβάσιμες εἶναι οἱ προχειρόλογες δοξασίες, τὶς ὁποῖες σοφίσθηκαν καὶ δογματίζουν ἀνίδεοι τῆς τοπογραφίας καὶ ἀποκλειστικὰ γραικομαθεῖς ἢ σλαυομαθεῖς τοπωνυμιολόγοι, σχετικὰ μὲ τὴν προέλευσι τῶν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς Ρωμαιοκρατίας καὶ μετέπειτα τοπωνυμίων τῆς χώρας μας. Πρωτοπαρουσιάσαμε ἐπίσης ἕνα σωρὸ Κελτικὲς Ἀρβανίτικες καὶ Λατινομακεδονικὲς τοπωνυμίες, ποὺ γνῶστες τῆς Σλάβικης καὶ μόνο τοπωνυμιολόγοι τὶς εἶχαν χαρακτηρίσει σὰν ἀδιαμφισβήτητα Σλαυϊκές. Σημειώσαμε ταυτόχρονα περισσότερες ἀπὸ σαράντα ἀρχαιομακεδονικὲς λέξεις, τὶς ὁποῖες διασώζει μέχρι σήμερα ἡ Λατινομακεδονικὴ (ἄλλες τόσες περίπου ἔχουμε μνημονεύσει σὲ διάφορα ἄλλα μικροδημοσιεύματά μας). Παρουσιάσαμε ἐπὶ πλέον γιὰ πρώτη φορά (ὅπως εἴχαμε πράξει καὶ μὲ τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ) τὴν μαρτυρία τοῦ Βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Χωνιάτη (ἴδε σελ. 45), ἡ ὁποία καταρρίπτοντας τὴν ἐπικρατοῦσα ἱστορικὴ ἄποψι ποῦ θεωρεῖ Σλαυοβούλγαρους τὸν δεινὸ ἀντίπαλο τοῦ Βουλγαροκτόνου Σαμουὴλ καὶ τοὺς φύλαρχους συναγωνιστές του, ἀποδεικνύει πεντακάθαρα ὅτι ἦσαν Ἰλλυριοί, Γαλάτες καὶ Θρᾶκες (Ἀρβανῖτες) νομαδοκτηνοτρόφοι, ποὺ μιλοῦσαν οἱ περισσότεροί τους ἐξωοικογενειακὰ καὶ τὴν Λατινομακεδονική. Μὲ τὴν μαρτυρία δὲ αὐτή, καθὼς καὶ μὲ τὰ ὅσα σημειώσαμε στὸ ἴδιο βιβλίο σχετικὰ μὲ τὸν ὁλότελα ἄγνωστο ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς μας θρῦλλο τοῦ Μάρκου-Κράλ, σαρώνεται τελειωτικὰ ὁ μῦθος τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς Χερσονήσου μας ἀπὸ τοὺς Σλαύους, τὸν ὁποῖο ὡς γνωστὸν ἔχουν ἀποδεχθεῖ ὅλοι οἱ ἱστορικοί μας πλὴν τοῦ Σάθα καὶ τοῦ Παναγιωτόπουλου. Πάντα ταῦτα ὅμως προσποιήθηκαν ὅτι δὲν τὰ βρῆκαν ἄξια προσοχῆς οἱ ἐπαΐοντες τῆς χώρας μας, μολονότι μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἄρχισαν ὄχι μόνο νὰ ἀναμασσοῦν τὰ πορίσματά μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ παρουσιάζουν (καμουφλαρισμένα πάντως) σὰν προσωπικές τους ἐρευνητικὲς ἐπιτυχίες. Δὲν τοὺς ἦταν καὶ εὔκολο βέβαια νὰ ἀφίσουν τὴν πεπατημένη καὶ νὰ ἀκολουθήσουν ἀνυποψίαστους καινούργιους δρόμους, τοὺς ὁποίους μάλιστα ἔχει τὸ θράσος νὰ ὑποδεικνύη μὲ ἔλλειψι σεβασμοῦ πρὸς τὴν πατεντοεπικυρωμένη σοφία τους, ἐρασιτέχνης καὶ ξένος πρὸς τὴν κάστα αὐτῶν ἐρευνητής. Ὅπως οἱ Γερμανοὶ στρατιωτικοὶ ἡγέτες τοῦ τελευταίου πολέμου ποὺ (καθὼς τονίζει μὲ μεγάλη ὀξυδέρκεια ὁ διασημότερος στρατιωτικὸς κριτικὸς τῆς ἐποχῆς μας Liddel Hart (*) ἔβλεπαν μὲ δυσμένεια τοὺς συνάδελφους αὐτῶν οἱ ὁποῖοι εἶχαν νεωτεριστικὲς ἰδέες καὶ περιφρονοῦσαν ἀκόμα περισσότερο τὶς ἰδέες αὐτὲς ὅταν τὶς διετύπωναν ἐρασιτέχνες, ἔτσι καὶ οἱ ἐξ ὀφφικίου ἐπαΐον-

*—Ἴδε, B. H. Liddel Hart—Ἡ ἄλλη πλευρὰ τοῦ λόφου—σ. 575 μεταφρ. Ν. Παπαρρόδου.

τές μας ἦταν ἑπόμενο νὰ περιφρονήσουν τὰ ὅσα ἱστορικά, γλωσσικά, λαογραφικὰ κ.τ.λ. τεκμήρια πρωτοπαρουσιάσαμε. Ἡ ἀποκτημένη ἄλλωστε μὲ μεγάλους κόπους ἢ καὶ πειὸ μεγάλες γονυκλισίες φήμη καθὼς καὶ τὰ ἐπακόλουθά της ἀγαθά, δὲν διακυβεύονται εὔκολα ἔστω καὶ πρὸς χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀλήθειας. Καὶ ἐπὶ πλέον, ἡ ἀποσιώπησι κάθε ἐρευνητικῆς ἐπιτυχίας τῶν ἄλλων διευκολύνει πολλὲς φορὲς τὸν σφετερισμὸ καὶ ἰδιοποίησί της. Ξεχνίεται δὲ κατὰ κανόνα τὸ ὅτι *οὐδὲν τὸ κρυπτὸν ὅ μὴ ἐν τῷ φανερῷ γεννήσεται.*

Ἀντίθετα πρὸς τοὺς δικούς μας μύστες, ὁ ἐκπατρισμένος Ρουμᾶνος συνάδελφός τους κ. Emil Lozovan ἀγανάκτησε πρῶτα πρῶτα κατὰ τοῦ συμπατριώτη του Ρουμανοαμερικάνου καθηγητοῦ Lapadat, ὁ ὁποῖος κριτικάρησε τὸ προαναφερμένο βιβλίο μας μὲ τὴν ἰδιωματικὴ φρᾶσι τῆς Γαλλικῆς : d' un coup d' essais il a obtenu un coup de maître· Μὲ παρρησία κατόπιν καὶ εἰλικρίνεια ποὺ τὸν τιμοῦν ὁπωσδήποτε, ὁ ὡς ἄνω κ. Lozovan σὲ ἀντικριτική του τὴν ὁποία δημοσίευσε κατὰ τὸ 1963 (στὴν Ρουμάνικη ἐφημερίδα Semne ποὺ ἐκδίδεται στὸ Παρίσι), μᾶς χαρακτήρισε ὀρθὰ · κοφτὰ ***Κυνικὸ βάνδαλο ὁ ὁποῖος ἐμίανε τὸν ἱερὸ ναὸ τῆς ἐπιστήμης,*** καθὼς ***καὶ μαινόμενο ταῦρο μέσα σὲ ὑαλοπωλεῖο.*** Ὅλα δὲ ταῦτα (καθὼς ἔγραφε), ἐπειδὴ τόλμησα νὰ παρουσιάσω ἀπόψεις ποῦ δὲν τὶς εἶχαν προβάλει γλωσσολόγοι τῆς ὁλκῆς τοῦ Γερμανοῦ Krahe, τοῦ Ἰταλοῦ Devoto, καὶ τοῦ Ρουμάνου Hasdeu. Παρέλειψε ὅμως νὰ ἐξακριβώση καὶ νὰ δηλώση, ἂν οἱ πράγματι σοφοίαὐτοὶ μακαρῖτεςγνώριζαν τὶς μαρτυρίεςτῶνΠρίσκου, Λυδοῦ, Προκόπιου, Θεοφύλακτου, Πορφυρογέννητου, Χωνιάτη κ.τ.λ. (τὶς μισὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες παρουσίασαν γιὰ πρώτη φορὰ στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμο οἱ μελέτες μας) καὶ ἐπιπρόσθετα τὴν ἀρχαία καὶ νέα Γραίκικη, τὴν Λατινομακεδονική, τὴν Ἀρβανίτικη καὶ τὴν Σλαυομακεδονική, ὅσο καὶ ὁ γράφων τουλάχιστο. Μᾶς κατελόγισε ἀκόμα ὅτι δὲν μελετήσαμε τὸ περὶ τῆς καθόδου τῶν Σλαύων στὴν Ἑλλάδα σύγγραμμα τοῦ Ρουμάνου E. Pettrovici, χωρὶς νὰ σκεφθῆ ὁ εὐλογημένος ὅτι τὸ θέμα τοῦτο εἶναι φυσικὸ νὰ τὸ κατέχουμε καλύτερα οἱ Ἕλληνες, μιὰ καὶ μᾶς ἀφορᾶ εἰδικώτερα. Μᾶς ἐπέκρινε ἐπίσης ὅτι δὲν δώσαμε μεγάλη σημασία στὰ ὅσα ἔγραψαν γιὰ τὶς τοπωνυμίες μας ὁ Γερμανὸς ΣλαυολόγοςVasmer,καὶ ὁ Μακεδονορουμᾶνος Capidan Γιαυτὰ ποῦ ἔγραψε ὅμως ὁ πρῶτος καθὼς καὶ παλαιότερα ὁ ὁμοεθνής αὐτοῦ Falmerayer, ἀφιερώσαμε ὁλόκληρο τὸ VI° μέρος τοῦ βιβλίου μας, γεγονὸς ποῦ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐπικριτής μας κ. Lozovan δὲν τὸ διάβασε ἢ δὲν τὸ κατάλαβε. Ὡς πρὸς τὸν ἐπίσης μακαρίτη Capidan ἐξ ἄλλου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργο Toponymie Macedoroumaine θεωρεῖ οὗτος βασικὸ θεμέλιο κάθε τέτοιας μελέτης, ὁμολογῶ ὅτι παρέλειψα καὶ τὸν μνημονεύσω ἀκόμα. Τοῦτο ὅμως ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ σύγγραμμα του Romani nomazi πείσθηκα γιὰ τὰ ἑξῆς: Ὅτι προέρχονταν

ἀπὸ μισοεκσλαυϊσμένη καὶ χωρὶς παληὲς παραδόσεις Βλάχικη οἰκογένεια τοῦ Περλεπέ, ὅπου καὶ διαποτίσθηκε μὲ ἀνθελληνικὴ ψύχωσι καὶ Σλαυοπληξία· ὅτι ἀγνοοῦσε καὶ τὰ ἁπλούστερα στοιχεῖα τῆς τοπογραφίας, χωρὶς τὴν γνῶσι τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς τοπωνυμιολόγος· ὅτι δὲν γνώριζε καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς μαρτυρίες ποῦ ἐπικαλεσθήκαμε· καὶ τέλος ὅτι ἀγνοοῦσε ἐντελῶς τὰ ἀρχαιογραίκικα καὶ τὰ Κελτικὰ στοιχεῖα τῆς μητρικῆς του Λατινομακεδονικῆς, τὴν ὁποία ἄλλωστε δὲν τὴν καλογνώριζε ἀφοῦ π.χ. φρονοῦσε ὅτι οἱ λέξεις αὐτῆς drum (ἀπὸ τὸ δρόμος), zmeanâ (ἀπὸ τὸ gemina), tsukutit (ἀπὸ τὰ τύκος ὅθεν tsok) κ.τ.λ. εἶναι Σλάβικες, ἢ trastu (ἀπὸ τὸ straitum=βελοθήκη) Γραίκικη, ἢ tserga (ἀπὸ τὸ tergum=τομάρι) Τούρκικη, κ.τ.λ., κ.τ.λ. ὧν οὐκέστιν ἀριθμός.

Ὁ ὀργίλος καὶ ἐκρηκτικὸς κ. Lozovan μᾶς ἐπέκρινε ἐπὶ πλέον καὶ διότι ταυτίσαμε τοὺς Ἀρβανῖτες μὲ τοὺς Γετοδᾶκες, χωρὶς καὶ νὰ ἀποφανθῇ ὅμως ἂν οἱ μαρτυρίες τῶν Ἡρόδοτου, Προκόπιου, Πορφυρογέννητου κ.τ.λ. στὶς ὁποῖες βασίσαμε τὴν ὡς ἄνω ἄποψί μας, τὴν δικαιώνουν ἢ ὄχι. Τέλος χαρακτήρισε τολμηρὴ καὶ τὴν γνώμη μας, κατὰ τὴν ὁποία οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς τοπωνυμίες ποῦ θεωροῦνται σὰν ἀδιαμφισβήτητα Σλάβικες μᾶς κληροδοτήθηκαν ἀπὸ τὴν Κελτικὴ γλῶσσα, χωρὶς νὰ δηλώση ὅμως καὶ πάλι ἂν τὴν στηρίζουν οἱ θυγατέρες αὐτῆς γλῶσσες τῶν Οὐαλλῶν, Σκώτων, καὶ Ἰρλανδῶν. Ὅπως παρέλειψε ἐπίσης νὰ πῇ ἔστω καὶ μιὰ λέξι γιὰ τὶς ἱστορικὲς μαρτυρίες ποῦ ***πρωτοπαρουσιάσαμε***, πιθανώτατα ἐπειδὴ ἀγνοῶντας τὴν Γραίκικη δὲν μπόρεσε νὰ κατανοήση οὐδὲ τὸ ἐλάχιστο ἀπὸ αὐτές. Ἂς ἐλπίσουμε λοιπὸν ὅτι θὰ τὶς μελετήση καλύτερα στὴν νέα μας αὐτὴ ἐργασία, καὶ ὅτι ἔτσι δὲν θὰ χρειασθῇ τὶς τοπωνυμίες ποῦ μᾶς ζήτησε στὴν προαναφερμένη κριτική του, γιὰ νὰ τὶς περάση ἀπὸ γλωσσικὸ μικροβιολογικό του ἔλεγχο. Θὰ μάθη ἄλλωστε ἀπὸ αὐτὴ ἐκεῖνο ποῦ ἀγνοοῦν κατὰ κανόνα οἱ σχολαστικοὶ λογιώτατοι: Ὅτι δηλαδὴ δὲν ἀνεβαίνουν τὰ βώδια στὰ δοκάρια τῆς στέγης γιὰ τὰ κοπρίσουν, ἀλλὰ τυχὸν κοπρισμένα ἀπὸ καταγῆς τὰ ἀνεβάζουν οἱ μαστόροι ὅταν τὴν κατασκευάζουν.

ΕΞΑΦΑΝΙΖΟΜΕΝΩΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΙΜΑ

Ἔχοντας πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἀναπότρεπτη ἐξαφάνισι τῶν Βλάχων στὰ ἑπόμενα τριάντα χρόνια, καὶ τὸ ὅτι ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μόνο ἡ ἱστορία θὰ ἀσχολεῖται μὲ αὐτούς, θεωρήσαμε σκόπιμο νὰ γράψουμε μιὰ πληρέστερη καὶ ἐπὶ πλέον ἄθικτη ἀπὸ προπαγανδιστικὴ ρυμούλκησι ἐργασία, γιὰ τὸ ξεκαθάρισμα τῆς καταγωγῆς αὐτῶν. Ἡ νέα μας τούτη μελέτη ποὺ θίγει ὑποχρεωτικὰ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς προέλευσης τῶν ὑπόλοιπων σύνοικων μὲ αὐτοὺς λαῶν τῆς Μικρευρώπης, συμπληρώνει ἐπὶ πλέον καὶ τὴν ὑπὸ τὸν τίτλο *Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου* ἐθνολογικὴ καὶ τοπωνυμιακή μας παρόμοια, τὴν ὁποία τυπώσαμε κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου τοῦ 1961. Ἐνδιαφέρει συνεπῶς ὅλους γενικὰ τοὺς Μικρευρωπαίους (=Βαλκανικούς), σὰν συμβολὴ στὴν γενικὴ ἱστορία τῶν ὁποίων καὶ τὴν λογίζουμε. Παρουσιάζοντάς την ὅμως κρίνουμε ἀπαραίτητο νὰ δηλώσουμε προκαταβολικὰ *ὅτι θεωρήσαμε ἐντελῶς περιττὴ καὶ ἀνώφελη ἀπασχόλησι*, τὸ νὰ προστρέξουμε ἢ καὶ ἁπλῶς νὰ μνημονεύσουμε τὶς ἐργασίες καὶ γνῶμες τῶν δικῶν μας ἢ ξένων ἐρευνητῶν οἱ ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ πρόβλημα τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων, *ἀλλὰ χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ*. Οἱ γνῶμες τους χρειάζονται πειά, μόνο σὲ ὅσους ἐπιδιώκουν νὰ συσκοτίσουν τὴν μαρτυρία αὐτὴ καὶ νὰ διαστρεβλώσουν ξανὰ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἢ σὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ κάνουν ἐπίδειξι πολυμάθειας. Ἀντίθετα ὅμως θεωροῦμε ἀπαραίτητο νὰ τονίσουμε ὅτι τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ τὴν γνώριζε ὁ Παπαρρηγόπουλος (θέμα γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ μιλήσουμε ἐκτενέστερα παραπέρα), καθὼς καὶ ὁ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ρουμᾶνος ἱστορικὸς Xenopol ([1]) ὁ ὁποῖος τὴν ἀπόκρυψε καὶ αὐτός, ἀσφαλῶς γιὰ νὰ μὴ τινάξη στὸν ἀέρα τὴν θεωρία τῆς Δακογέτικης καταγωγῆς τῶν Ρουμάνων. Τὴν γνώριζε ἐπὶ πλέον καὶ ὁ ἱστοριοδίφης μας Σ. Παναγιωτόπουλος, ὁ ὁποῖος δημοσίευσε στὰ 1884 (περ. Ἑβδομάς, φυλ. 27ης Μαΐου) μελέτη γιὰ τὴν Ἀρβανίτικη καταγωγὴ τῶν Σκλαβήνων ποὺ κατέβηκαν στὴν Πελοπόνησο μεταξὺ 580 καὶ 750. Ὁ ἐρευνητὴς αὐτὸς ἀναγνώριζε ([2]) ὅτι *«οἱ Βλάχοι μνημονεύονται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Στ! αἰῶνα ἀκόμα»*, ἀλλὰ τοὺς χαρακτήρισε ἐπίγονους ἐκλατινισμένων Ἰλλυριῶν. Δάρδανων, Κελτῶν καὶ Τριβαλλοβέσων (Θρακῶν), καὶ δὲν θέλησε νὰ τοὺς δεχθῆ ἐπίγονους Ρωμαίων ἄποικων ἢ ἐκλατινισμένων Ἑλλήνων μολονότι ἀναγνώριζε τὴν προϋπαρξι ἀμφότερων. Τοῦτο προφανῶς ἐπειδὴ ἀγνοοῦσε ὅτι ἡ πολυπληθέστερη μοῖρα τῶν Βλάχων ἀνῆκε στὴν ἐμπο-

1—Ἴδε, τούτου Une enigme historique, Les Roumains au moyen—age, σ. 54—55 Paris 1885

2—Ἴδε, Περιοδ. 1885 Ἑβδομάς, ἐπιφ. 18η, σ. 140 τῆς 1)7)1884

ροβιοτεχνική τους κάστα, καὶ τοὺς νόμιζε ὅλους ἀπόγονους νομαδοκτηνοτρόφων (ἐπηρεαζόμενος ἴσως ἀπὸ τὴν Γραίκικη σημασία τῆς λέξης βλάχος). Τὴν ἴδια ἄποψι ἄλλωστε πρέσβευε καὶ διαλάλησε μὲ τὶς μελέτες του μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια καὶ ὁ Σλαυόπληκτος μισέλληνας Ρουμανιζόβλαχος Θ. Καπιδδάν, ἐπανέλαβαν δὲ σὰν νὰ ἦσαν φερέφωνά του καὶ οἱ ὑποβολεῖς πρόσφατου βιβλίου, στὸ ὁποῖο ἀναμηρυκάζονται μὲ συγχρονισμένο καμουφλάζ οἱ μακαρίτισσες ἤδη ἀντιλήψεις τῶν λογιώτατων τῆς χώρας μας, ποὺ ταύτιζαν τοὺς Βλάχους μὲ τοὺς κτηνοτρόφους. Οἱ νεόκοποι αὐτοὶ Βλαχολόγοι ὅμως, ἀποκάλυψαν μὲ αὐτὸ ὅτι ἀγνοοῦσαν ἐντελῶς τὴν μεσαιωνική ὀργάνωσι τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία κράτησε καὶ ὡς τὰ χρόνια τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1793. Τοῦτο διότι κατὰ τοὺς τότε κοινωνικοὺς θεσμούς, οἱ κάστες (κοινωνικὲς τάξεις) στὶς ὁποῖες ἦταν διαμοιρασμένος ὁ κάθε λαὸς δηλαδὴ ἡ ἀριστοκρατική, ἡ ἐμποροβιοτεχνική, ἡ γεωργική, ἡ κτηνοτροφικὴ κ.τ.λ., δὲν ἐπιτρέπονταν νὰ ἔχουν ἀνάμεσά τους ἐπιγαμικὲς σχέσεις. Αὐτὸ βεβαιοῦται μάλιστα καὶ ἀπὸ σχετικὸ διάταγμα τοῦ μεγάλου Σέρβου βασιληᾶ Στεφάνου Ντούσαν [3] (ὁ ὁποῖος ἔζησε ἀμέσως πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξι τῶν Τούρκων), ἀνὰ τὰ Βλαχοχώρια δὲ ἴσχυε καὶ μέχρι πρὶν ἀπὸ ἕναν μόλις αἰώνα [4]. Ἦταν ἀδύνατο ὥστε νὰ προέλθῃ ἡ ἐμποροβιοτεχνικὴ κάστα τῶν Βλάχων ἀπὸ μᾶζες νομαδοκτηνοτρόφων, ὅτι ἐπὶ πλέον ἔπαυσαν νὰ εἶναι οἱ Μακεδόνες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Φιλίππου Β!. Ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ καθὼς μᾶς πιστοποιεῖ πεντακάθαρα ὁ Λυδός, κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ρωμαιοκρατίας ἐκλατινίσθηκαν κυριώτατα οἱ Ἕλληνες τῆς Χερσονήσου μας, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν καὶ τὴν ἀπόλυτη πλειοψηφία τοῦ ἐμποροβιοτεχνικοῦ της πληθυσμοῦ. Ἀπὸ αὐτοὺς λοιπὸν καὶ μόνο μποροῦσαν νὰ προέλθουν οἱ Βλάχοι ἐμποροβιοτέχνες, οἱ ὁποῖοι μέχρι καὶ στὰ 1767 ἀκόμα ἀποτελοῦσαν τὴν πλειοψηφία τῆς κάστας αὐτῆς ἀνὰ ὁλόκληρη τὴν Χερσόνησό μας.

Τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ τέλος τὴν γνώριζε ὁπωσδήποτε καὶ ὁ ἀνώνυμος ποὺ μὲ τὸ ψευδώνυμο Un Hellene, ἔγραψε τὸ παρακάτω ἄρθρο τὸ ὁποῖο δημοσίευσε κατὰ τὸ 1889 ἡ Revue de Geografie [5] τῆς Γαλλίας.

«Οἱ Βλάχοι τῆς Πίνδου καὶ τῆς Μακεδονίας, προικισμένοι ἀπὸ γενετῆς μὲ ἐξαιρετικὴ εὐφυΐα διακρίνονται κατὰ τρόπον ποῦ ἐπιβάλ-

3—Ἴδε, Γίρετσεκ, Ἱστορ. Σερβίας, τομ. II, σελ. 32, gotha 1918 (Γερμανιστί)

4—Ἴδε, Ἀραβαντινοῦ χρονογρ. Ἠπείρου..—Ὁμοίως Λαμπρίδου, Μαλακασιακὰ σελ. 16. Ἐπίσης γράφ. Μακεδονικὸς ἁρματωλισμὸς σ. 1, (ἀνάτυπο εἰς τέλος παρόντος). Ὡσαύτως καὶ τὰ περὶ κοινωνικῆς ὀργάνωσης τῆς Νάξου (κατὰ τὴν Ἐπανάστασι) τοῦ Κ.ισομούλη. Στρατ. Ἐνθυμήμ. Α' σελ. 172

5—Ἴδε, ὡς ἄνω ἐπιθεώρησι, Quatrieme Livraison, Octobre p. 241—245, Paris 1889

λεται νά τονισθῆ, στά γράμματα, στήν βιομηχανία, στό ἐμπόριο.... Οἱ χρονογράφοι τοῦ Βυζαντίου μᾶς πληροφοροῦν ὅτι κατά τόν 6ο αἰῶνα ὑπῆρχαν Βλάχοι στήν Θεσσαλία, ὄντας πιστοί ὑπήκοοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων στούς ὁποίους πρόσφερναν μέ προθυμία γενναῖα τάγματα, κατά τῶν ἐπιδρομέων πού κατέβαιναν ἀπό τόν Δούναβι. Διακρίθηκαν κατά τήν ἐποχή τῆς Κλεφτουριᾶς γιά τό σφοδρό τους πάθος πρός τήν ἐλευθερία, καί αὐτοθεωροῦνταν ἀχώριστο τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὅταν ἡ τυραννία τῶν Τούρκων κατάντησε ἀνυπόφορη, μετέτρεψαν τίς κλεισοῦρες τοῦ Ὀλύμπου καί Πίνδου σέ ἱερά καταφύγια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.....καί προμήθευσαν στήν ἱστορία τῆς Ἑλλάδας σωρεία ἀπό ἀρχοντογέννητους ἔνδοξους ἁρματωλούς καί κλέφτες, ἐθνικούς ἥρωες, καί διδασκάλους τοῦ γένους. Ἀναδεικνύονται ὡς καί μέχρι σήμερα προστάτες κάθε πνευματικῆς προσπάθειας, ὁραματιζόμενοι πάντοτε τό μεγαλεῖο καί τήν δόξα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, στήν ὑπηρεσία τοῦ ὁποίου ἀφιερώνουν ἀσύγκριτη πατριωτική ζέσι, πού τήν ἐκδηλώνουν παντοῦ μέ γενναιόφρονες πράξεις καί μεγάλα ἔργα..»

Αὐτά ἔγραφε γιά τούς Βλάχους πρίν ἀπό 75 ὁλόκληρα χρόνια ἕνας μορφωμένος ταυτόχρονα δέ καί εἰλικρινής Ἕλληνας, ποῦ ἀσφαλῶς δέν θά εἶχε διαβάσει καί τήν ὑψηλόφρονη καί ὑπερελληνική διακήρυξι, τήν όποία πέταξε στά μοῦτρα τῆς Αὐστρίας καί Ρωσσίας ὁ ἡρωϊκώτατος καί ἔνδοξος Βλαχολιβαδιώτης πολέμαρχος Γιωργάκης ὁ Ὀλύμπιος, λίγο προτοῦ νά θυσιασθῆ κατά τό 1821 μάταια καί πρόωρα στό ἀνά τήν Ρουμανία πολεμικό θέατρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τήν ἀναδημοσιεύουμε λοιπόν καί αὐτή γιά νά μάθουν οἱ κάθε λογῆς σκῶροι τοῦ πατριωτισμοῦ, τό πῶς σκέπτονταν καί δροῦσαν ἀνέκαθεν οἱ ἀχώνευτοί τους Βλάχοι.

«Ἑρμανστάδδ, 1 Ὀκτωβρίου 1821 (6) Ἀνδρεῖοι Ἕλληνες. Ὅλοι μας εὐγενικά ἀδέλφια ὑποκύψαμε σέ μιά τρομερή μοῖρα. Ἀπό τούς ὁμόπιστους γείτονές μας ἐκεῖνοι ποῦ μᾶς ὑποσχέθηκαν βοήθεια μᾶς ἐγκατέλειψαν, οἱ ἄλλοι μέ συκοφαντίες χαρακτήρισαν σάν ἔγκλημα τούς αἱματηρούς ἀγῶνες μας, γιά τήν θρησκεία μας καί τήν ὕπαρξί μας. Ψηλά τό κεφάλι ἀδέλφια. Δεῖξτε πῶς εἶσθε ἀντάξιοι τῶν προγονῶν σας. Σώσαμε ἄλλωστε τήν τιμή μας. Ἡ Εὐρώπη γνώρισε τά τέκνα τῆς Ἑλλάδας. Ἡ βοήθεια ποῦ ὑποσχέθηκε ἡ Ρωσσία, ἔρχεται πολύ ἀργά γιά μᾶς. Οἱ Μοσχοβῖτες μεγιστᾶνες θέλουν πρῶτα νά ξέρουν, ὅτι ἔπεσε νεκρό τό ἄνθος τῆς Ἑλλάδας προτοῦ νά στείλουν τήν βοήθειά τους, γιά νά ἔχουν νά κατακτήσουν μόνον ἀμόρφωτες μᾶζες καί μέ τήν ἐξόντωσι τῶν μορφωμένων νά μή παραλάβουν κανένα πνευματικό παλμό, ποῦ τόν φοβοῦνται στήν ἀναγέννησί μας

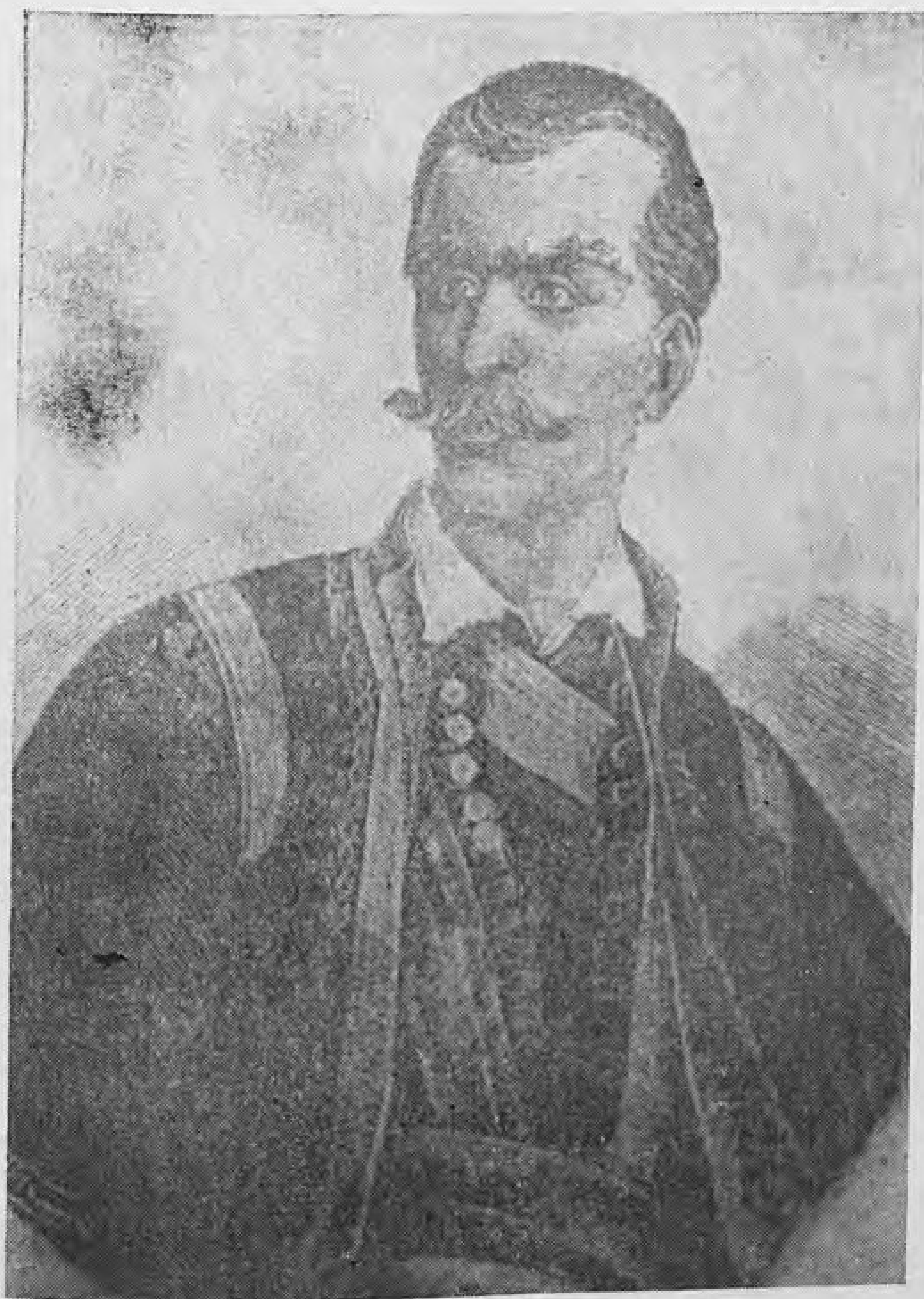
6—Ἴδε, Γεωργ. Λαΐου—Ἀνέκδοτες ἐπιστολές καί ἔγγραφα τοῦ 1821—Ἱστορικά ντοκουμέντα ἀπό τά Αὐστριακά Ἀρχεῖα, σ. 198 - Δίφρος - 1958 - Ἀθήνα

σἂν μελλοντικὸ ἐπαναστατικὸ ὑλικό. Ἐμπρὸς ἀδέλφια. Ἂς πεθάνουμε κυττῶντας ἄφοβα στὰ μάτια τὸν θάνατο. Ζήτω ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. Θάνατος στοὺς βάρβαρους».

Ἀπὸ τέτοιες σκέψεις καὶ αἰσθήματα κατευθύνονταν ὁ ἡρωϊκὸς ἐκεῖνος Ὀλυμπιόβλαχος πολέμαρχος, ποὺ καὶ ὅταν οἱ Σέρβοι ἐπαναστάτησαν στὰ 1807, ἔσπευσε μὲ τὸν Βλαχομπλατσιώτη Φαρμάκη καὶ ἄλλα Βλαχόπουλα νὰ συμπολεμήση μαζύ τους, iz pustog junastva (=ἀπὸ τὴν ἔρμη τὴν παλληκαριά) καθὼς γράφουν οἱ ἱστορικοί (7) τους. Μὲ τὶς ἀκόλουθες φράσεις δὲ χαρακτήρισε τὸν ἀετὸ αὐτὸ τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ὁ ἱστορικός μας, τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 Σπυρίδων Τρικούπης, (8) στὸ σχετικὸ μὲ αὐτὴ ἔργο του: «Μεταξὺ τῶν ἐν Βλαχία σημαντικῶν Φιλικῶν, διέπρεπεν ὡς εἴπομεν ὁ ὁπλαρχηγὸς Γεωργάκης Ὀλύμπιος διὰ τὸν πατριωτισμόν, τὴν σύνεσιν, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐπιρροήν του». Καὶ σχολιάζοντας παραπέρα (9) τὸν ἄδοξο καὶ ἄτυχο τερματισμὸ τοῦ ἀνὰ τὴν Μολδαβοβλαχία ἀγῶνα, προσθέτει ὅτι *«ἡ ἀνὰ τὴν Δακία ἐπταμηνιαία ἐκείνη πάλη* ἐπεσφραγίσθη μὲ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργάκη, τοῦ ἐνδοξοτέρου πολεμάρχου, τοῦ τιμιωτέρου καὶ πιστοτέρου φίλου τοῦ ἐπταμηνιαίου ἀγῶνος. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ μέχρι θανάτου πάλη τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Ἠδύνατο νὰ καταφύγη εἰς ξένην γῆν καὶ νὰ σωθῇ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ συναγωνισταί του, χωρὶς νὰ λογισθῇ φυγόμαχος. Ἔμεινε ὅμως αὐτοπροαιρέτως, ἂν καὶ τετρυχωμένος ὑπὸ βαρείας καὶ μακρᾶς ἀσθενείας, ἐπὶ τῆς ἐγκαταλειφθείσης παρ' ὅλων τῶν ἄλλων καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ (Ὑψηλάντου) γῆς. Δὲν ἔμεινε δὲ οὐδ' ἐπολέμησε ἐπ' ἐλπίδι νίκης διότι ἐλπὶς νίκης δὲν ὑπῆρχε πλέον, οὐδ' ἠγωνίσθη τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος, διότι ὁ ἀγὼν κατεστράφη. Ἀλλὰ ἔμεινεν ἐπολέμησε καὶ ἀπέθανεν διὰ τὴν στρατιωτικήν του τιμήν, διὰ τὸν ὅρκον του, καὶ διὰ τὸν πατριωτισμόν του. Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἡ ἀνθρωπότης ὑπερβαίνει τὴν ἀσθενῆ φύσιν της».

Σὰν τὸν ἄφοβο καὶ ἄψογο Γάλλο ἱππότη Bayard ὥστε ἔζησε καὶ ἔπεσε ὁ Ἑλληνόβλαχος πολέμαρχος Γιωργάκης, γιὰ τὸν ὁποῖο μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ πιστεύουμε ὅτι θὰ κατέληγε νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡγέτης τῆς Ἐπανάστασης, καὶ θὰ κατόρθωνε νὰ ἀπελευθερώση καὶ τὴν Θεσσαλία μὲ τὴν Μακεδονία, ἂν κατέβαινε στὶς ἀητοφωληὲς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Πιέριων ἀμέσως μετὰ τὴν φυγὴ τοῦ Ὑψηλάντη. Διότι θὰ συσπειρώνονταν τότε μονομιᾶς ὁλόγυρά του, ὅλοι ἀνεξαίρετα οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πολυαριθμότατοι εἰσέτι Βλάχοι

7—Ἴδε, D. Popovits O Tsintsarima, s. 252 Beograd 1937
8—Ἴδε, τούτου, Ἱστορ. Ἑλλην. Ἐπαν. Τ.Α. σ. 96 ἔκδ. Πατση ἐπιμ. Βατάλα
9— » » » » » 178 » » « »

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ

ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

Τέκνον τῆς ὀνομαστῆς γεννηᾶς τῶν ἁρματωλῶν Λαζαίων, γεννήθηκε κατὰ τὸ 1772 στὸ Βλαχολίβαδο τῶν Πιερίων καὶ αὐτοανατινάχθηκε μὲ δέκα συμπολεμιστές του στὴν μονὴ Σέκου τῆς Μολδαβίας κατὰ τὸ 1821 (22/9). Μετὰ τὴν αὐτονόμησι τῆς Σερβίας συμπολέμησε μὲ τοὺς Ρώσσους στὴν Ρουμανία, καὶ προήχθη ἀπὸ τὸν Τσάρο στὸν βαθμὸ τοῦ Συνταγματάρχου λαβὼν καὶ τὸ παράσημο τῆς 'Αγ. Ἄννας. Ὕστερα ἀπὸ ὀλιγοχρόνιο ὑπηρεσία στὸν Ρωσσικὸ στρατὸ κατέβηκε στὴν Βλαχία ὅπου ἔγινε ἀρχηγὸς τῶν 'Αρναούτηδων (στὴν πραγματικότητα Μακεδονόβλαχων) πολιτοφυλάκων τῆς 'Ηγεμονίας αὐτῆς, καὶ Γιολὲρ—ἀγᾶς (—ἐπόπτης ὁδικῶν συγκοινωνιῶν, δηλαδὴ ἀρχιαρματωλός). Διέσωσε τὸν 'Υψηλάντη καὶ τὸν συνόδευσε ἕως τὰ σύνορα, δὲν καταδέχθηκε ὅμως νὰ παραδοθῇ καὶ ὁ ἴδιος στοὺς Αὐστριακούς.

τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν μας. Σὲ βορειότατο ἄκρο τῶν ὁποίων καὶ συγκεκριμμένα σὲ γειτονικὴ μὲ τὴν Φλώρινα μονὴ (πιθανώτατα δὲ στὴν Ἁγία Τριάδα Πισοδερίου) κατὰ τὴν ἄνοιξι τοῦ 1867, ἕξ Βλάχοι διανοούμενοι καὶ ἔμποροι καὶ ἕνας Γραικωμένος Ἀρβανιτόβλαχος συνέστησαν τὴν προσονομαζόμενη *Νέα Φιλικὴ Ἑταιρεία* (10), ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται ἤδη ἀπὸ ἄφθονες μαρτυρίες καὶ τεκμήρια ὅτι ὀργάνωσε ἀπὸ τότε τὸν Μακεδονικὸ Ἀγῶνα, τὸν ὁποῖο νέκρωσε πρὸς στιγμὴν ἡ ἧττα μας τοῦ 1897. Ἔργο της στάθηκε μάλιστα καὶ ἡ κατὰ τὸ 1877 ἐπανάσταση τοῦ Κίτρους, πρωταγωνιστὲς τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν κατ' ἐξοχὴν οἱ Σελιῶτες Βλάχοι κτηνοτρόφοι τοῦ Βέρμιου (ποῦ ξεχειμώνιαζαν ἐκεῖ) καθὼς μᾶς πληροφορεῖ καὶ τὸ σχετικὸ δημοτικὸ τραγοῦδι (11) Σύζυγοι καὶ κόρες τούτων ἄλλωστε ἦσαν οἱ: Κυράτσα Γκουδδουβάνου· Ἑλένη Τούλη μὲ τὴν κόρη της Σάντα· Μαρία Μαρίτση· Β α γ γ ε λ ι ὼ Μητριτώνη μὲ τὴν κόρη της Σιούλα. καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Μ. Νιώπα, οἱ ὁποῖες καταδιωκόμενες ἀπὸ τοὺς Τούρκους ρίχθηκαν σὲ κρημνοβάραθρο σὰν τὶς Σουλιώτισσες καὶ τὶς Νιαγουστινὲς ἡρωΐδες, καὶ σκοτώθηκαν ὅλες τους. Γλύτωσε δὲ ἀπὸ θαῦμα τὸ βρέφος τῆς τελευταίας ποὺ τὸ βρῆκαν νὰ βυζαίνη τὴν νεκρὴ μητέρα του, καὶ ἡλικιωμένο πεία τὸν γνώρισα μεταξὺ 1930—1933.

Παρόμοιες στάθηκαν πάντοτε οἱ ἰδέες καὶ οἱ πράξεις τῶν Βλάχων, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγραφε: Στὰ 1851 ὁ στρατηγὸς Σκαρλᾶτος Σοῦτσος, (12) «ὅτι ἂν καὶ ἐγκαυχῶνται ἀδυσωπήτως διὰ τὴν καταγωγήν των καὶ τὸ ὄνομά των, στενάζουν ὅμως διὰ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσίν των». Στὰ 1876 ὁ Γάλλος γεωγράφος E. Reclus (13) «ὅτι πατρίδα τους θεωροῦσαν τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο καὶ ἰδανικό τους τὸν Ἑλληνισμό». Στὰ 1880 ὁ Ἄγγλος Chirol, (14) «ὅτι εἶχαν ἀρρενωπὸ πνεῦμα καὶ πλησίαζαν τὸν Ἑλληνικὸ (φυλετικὸ) τύπο περισσότερο ἀπὸ τοὺς λεγόμενους Ἕλληνες τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος (Καραγκούνους) γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Γάλλος Heuzey (15) ἔγραφε ἀπὸ τὸ 1858 «ὅτι δὲν εἶχαν Ἑλληνικὸ ἀνθρωπολογικὸ τύπο». Στὰ 1888 ὁ Βέλγος Laveley (16), «ὅτι ἦσαν οἱ σημαιοφόροι τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

10—Ἴδε, Β. Ἀντωνιάδου Αἴγλη ἐν Ζόφω, τ. Α! σ. 28. Τεργέστη 1900.

11—Σημ. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ λέγει τὰ ἑξῆς: Φλιβάρης δὲν κουσούριασε κι' ὁ Μάρτης δὲν ἐμπῆκε - Κι'ὅλ' ἡ Βλαχία συνάχθηκε νὰ φέρη τὸ Ρωμέϊκο - Στὸν Ἅγιο - Πάντων βγήκανε ψηλὰ στὸ καραοῦλι - καὶ τὸν Δεσπότη λέγανε καὶ τὸν Δεσπότη λένε - Δεσπότη δός μας δύναμι δός μας τὴν εὐλογία - τοὺς Τούρκους νὰ βαρέσουμε τὰ ἄγρια θηρία

12—Ἴδε, Σκαρλ. Σούτσου (στρατηγοῦ) ἀνέκδοτη Στρατιωτικὴ Γεωγραφία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τομ. I σελ. 45 καὶ 168.

13—Ἴδε, Reclus E. Nouvelle Geographie Universelle, p. 184,

14—Ἴδε, Περιοδικὸν Ἑστία, τ. ΙΑ, σ. 203, 205.

15—Ἴδε, Heuzey, Excursion dans la Thessalie Turque p. 75'

16—Ἴδε, Δελτίον Ἑλληνισμός, Ἰούνιος 1901, σελ. 671.

Στά 1896 ὁ Γάλλος V. Berard, [17] «ὅτι ἀπό τότε ποῦ συγκροτήθηκε τό Νεοελληνικό Κράτος ἕναν πόθον εἶχαν: Νά γίνουν οἱ πειό καλοί Ἕλληνες καί νά διαδώσουν ὀλόγυρά τους ὅσο τό δυνατό περισσότερο τήν Ἑλληνική Ἰδέα καί προπαγάνδα». Στά 1903 τό Δελτίο Ἑλληνισμός [18], «ὅτι εἰς τόν ὁμαίμονα Κουτσοβλάχικον πληθυσμόν ἐπικρατεῖ παρά τήν γλῶσσαν του καθ' ὅλας αὐτοῦ τάς σχέσεις ἡ Ἑλληνική ἰδέα, ὁ Ἑλληνικός Χαρακτήρ, ἁγνότατα Ἑλληνικά ἤθη καί παραδόσεις». Στά 1905 τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο [19] «ὅτι ἀπό ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ Ἑλληνόβλαχοι ἤτοι οἱ κοινῶς Κουτσόβλαχοι ὀνομαζόμενοι, εἶχον καί ἔχουσι κατά τά ἐννέα δέκατα τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν τήν ἐθνικήν συνείδησιν ὅτι εἰσίν Ἕλληνες, μή διακρίνοντες ἑαυτούς ἀπό τῶν ἄλλων ἀδελφῶν αὐτῶν Ἑλλήνων μεθ' ὧν ἦσαν καί εἰσίν ἀδιασπάστως συνδεδεμένοι διά τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας καί Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἧς χρῆσιν ποιοῦνται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καί τῷ σχολείῳ». Στά 1931 τέλος ὁ Κ. Καραβίδας, [20] «ὅτι τά ἀστικά αὐτά Βλαχοχώρια ὅπως π. χ. τό ὑπέρ τήν Φλώρινα Πισοδέρι, ἐκαλλιέργησαν μίαν εἰδικήν Ἑλληνοβαλκανικήν συνείδησιν καί ἐτροφοδότησαν μέ διδασκάλους, ἐμπόρους, ἱερεῖς, τεχνίτας κ.τ.λ., ὅλους τούς πέριξ αὐτῶν καθαρῶς γεωργοκτηνοτροφικούς πληθυσμούς ὅπου ἐπεκράτει ὡς ἐπί τό πλεῖστον τό Σλαυόφωνον στοιχεῖον».

Ὅλα αὐτά ὅμως ξεχάσθηκαν πειά σήμερα δηλαδή πρίν ἤ ὁ ἀλέκτωρ φωνήσει τρίς. Ἀνίδεοι μάλιστα ἱστοριολόγοι καί δημοσιογράφοι, ταυτίζουν πλέον κατά κανόνα τούς Κουτσόβλαχους μέ τό τμῆμα τους ἐκεῖνο ποῦ προσηλυτίσθηκε ἀπό τήν Ρουμάνικη προπαγάνδα, καί κατόπιν τούτου ἀκολούθησε ἄλλες πολιτικές ἐπιδιώξεις. Ἀγνοοῦν φυσικά καί ὅτι τό τμῆμα αὐτό (τό ὁποῖο ἄλλωστε ἀπαρνήθηκε ἤδη τά μειονοτικά του δικαιώματα καί ἐπέστρεψε στούς κόλπους τῆς πλειοψηφίας) δέν ξεπέρασε τό ἕνα δέκατο τοῦ συνόλου καθώς μᾶς πιστοποιεῖ ἡ σχετική μαρτυρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀκόμα περισσότερο δέ τό ὅτι δέν θά ξεφύτρωνε οὔτε καί τό ποσοστό τοῦτο ἀκόμα, ἄν δέν ὑπῆρχαν ἀσυνείδητοι πολιτικοί καί λωποδυτικά κρατικά ὄργανα, πού ἐξαπατῶντας καί τό Δημόσιο καί ἀφελεῖς πιστωτές αὐτοῦ σφετερίσθηκαν μεγάλες καί πολλές ἀποζημιώσεις δικαιούχων τσελιγκάδων (κυρίως), οἱ ὁποῖοι τροφοδότησαν ὅλα τά ἐπαναστατικά σώματα πού ἔστειλε τό Ἑλληνικό κράτος στίς Τούρκικες ἐπαρχίες κατά τά ἔτη 1854, 1866, 1877, κ.τ.λ. Στούς ἔξαλλους ἀπό ἀγανάκτηση ἀρχηγούς τούτους πατριῶν, βρῆκε ἔτσι

17—Ἴδε, Berard Y. La Turqie et l' Hlellenisme contemporain, p. 248.

18—Ἴδε, Ἑλληνισμός, σελ' 99 - ἔτος 1903.

19—Ἴδε, Ἐπίσημα ἔγγραφα Πατριαρχείου Κων)πόλεως. Ἔτος 1906, σελ. 105.

20—Ἴδε, Καραβίδα Κ, Ἀγροτικά, σελ. 417, εἰς Παράρτημα Στ' Τεύχους Γεωργικοῦ Δελτίου Ὑπουργείου Γεωργίας, Ἀθῆναι 1931.

εὐνοϊκὸ ἔδαφος ἡ νεοσύστατη κατὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ Ρουμάνικη προπαγάνδα, τὴν ὁποία ἄλλωστε ὑποβοήθησαν καὶ τὰ ἱστορικὰ φληναφήματα ἀνίδεων δουψαροϊστορικῶν (21) καὶ λόγιών μας, ποὺ διαλαλοῦσαν ἐμβριθέστατα (ὅπως καὶ πολλὰ σύγχρονα βρυκολακιασμένα κακέκτυπά τους) ὅτι οἱ Βλάχοι κατέβηκαν στὴν 'Ελλάδα ἀπὸ τὸν Δούναβι καὶ κατὰ τὸν 10ο αἰώνα. Στὸ 'Ελληνικὸ δὲ ὁρμέμφυτο τῶν Βλάχων ὀφείλεται τὸ γεγονός, ὅτι παρὰ τὰ κάπως ἀληθοφανῆ μυθεύματα ταῦτα καὶ τὸ ἄφθονο χρυσίο τῆς Ρουμάνικης προπαγάνδας, οἱ προσήλυτοι αὐτῆς δὲν ξεπέρασαν τὸ προαναφερμένο ποσοστὸ τοῦ 10 ο)ο. Ποσοστὸ τὸ ὁποῖο οἱ διάφοροι σκωροπατριῶτες, θὰ κάνουν καλὰ νὰ τὸ ἀντιπαραβάλουν μὲ τὸ παρόμοιο τῶν Γραικόφωνων ἐκείνων νεοελλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ 1940 καὶ δῶθε κατέληξαν νὰ γίνουν ὄργανα ξένων. Θὰ παύσουν ἴσως τότε νὰ γελοιοποιοῦνται μὲ τὶς μεγαλόλογες καὶ ἀνόητες φλυαρίες τους, καὶ νὰ εἶναι ὅπως ἔγραφε ὁ ἱστορικὸς Δούκας: (22) ***ὑπόρριζα τῆς ὑπερηφανείας, κλάδος τῆς κενοδοξίας, καὶ τρυγία τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων.***

21—Σημ. Μόνο ὁ πειὸ μορφωμένος ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς μας Καρολίδης, θεωροῦσε τοὺς Βλάχους ἰθαγενεῖς καὶ μάλιστα ἀπόγονους Πελασγῶν - ἴδε, Παγκόσμιος Ἱστορία, τ. Δ, σ. 318—Ὁ Παπαρηγόπουλος ἀντίθετα καὶ ἐνῶ γνώριζε τόσο τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ ὅσο καὶ πολλὰ ἄλλα τεκμήρια τοῦ αὐτοχθονισμοῦ τῶν Βλάχων, τὰ ἀπέκρυψε ἢ τὰ παρερμήνευσε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ ὁμολογήση, ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας οἱ ἐλεύθεροι γηγενεῖς πολῖτες καὶ τῆς Παληᾶς Ἑλλάδος ἀκόμα, ἐκλατινίσθηκαν καὶ ἔγιναν Βλάχοι.

22—Ἴδε, Παπαρρηγοπούλου Κ, Ἱστορ. Ἑλλην. ἔθνους, τομ. 3ος βιβλ. 9ο σελ. 18.

L' ORIGINE DES ARMÂGNI (ou Macedonovalaques)

ABREGE

L' auteur s' occupe depuis 1940 du problème de l' origine des Armâgni (nom falsifiè en Aromuni), c' est à dire de la population qui vit aujourdhui parsemeé â travers l' Albanie, la Macedoine, l' Epire, et la Thessalie, et qui parle une langue sœur de la langue Roumaine. Completant tout ce qu'il a ecrit depuis lors, et surtout le contenu de son livre édité en 1961 sous le titre. ***Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου*** (=Les 150 noms de lieux habités de Lyngos), concentra ses arguments dans son étude ci-dessus. Se basant comme vient d'exposer, sur les temoignages des historiens Byzantins Priscus, Lydos, Procopius, Theophylactos (Simocate), Theophanis, Pissidis, Porfyrogennitos, Cedrenos, Cecaumenos, Anna Comnena, Cinamos, Choniatis, Chalcocondylis, etc, prouve que la Peninsule de Micreurope (injustement appelée de Balcans) et surtout ses regions qui formaient pendant l' empire Romain son Diocése Illyricum, fu romanisèe presque completemet. Il s'ensuit donc (selon son avis) que les Armâgni furent et sont les plus vrais indigénes des regions qu' ils habitent jusqu' à present, cu qu'ils habitaieut auparavant (comme par exemple même en Peloponése). D'ailleurs leurs berceaux moyenageux et contemporains coincident avec les pareils des Macedonodoriens de l' antiquité, qui etaient les vrais Hellénes et racialement bien differents de Graecopelasgues (ou Iono-Chalcideens), qu' ils consideraient comme ecrit Thucydide (A, 102 Δ, 61) des ***ἀλλόφυλοι*** (=hommes d' autre race).

La romanisation des Hellénes de la Grece continentale d' aujourdhui (sauf peut-être leur classe des serfs) est attestée encore et par un trés grand nombre de toponymies citées par les Itineraires Romains, par l' historien Procopius (dans son oeuvre de Aedificiis), et par les chroniqueurs, ou synaxarestes byzantins du IVme au Xme siécle. L' étude de cettes toponymies (basèe sur des données topographiques et non pas sur des mots rassemblants avec n' importe quelle signification) comme aussi des autres qui existaient jusque en 1830, nous certifie ensuite qu'elles sont dûes a des masses qui parlaient les langues Latinomacedcnique (des Armâgni), Illyrienne, Celtique, et Thraceenne (Albanaise) et non pas la langue Slave comme soutenirent Falmerayer, Jirecek, Vasmer, et bien d'autres Slavistes. Cet fait s' explique d' ailleurs pleinement et par la preexistence des bergers—nomades mentionnés par Cecaumenos, qui etaient anciens habitants de regions voisines au Danube et au Save, par consequence des Thraces, Celtes, et Illyriens. Selon l' historien nommè, leurs

ancêtres etaient des tribus qui s' adonnaient au pillage des provinces voisines de l' Empire Romaine, a cause de quoi furent battus vaincus et deportès bien loin, donc dans les regions plus au sud de la Peninsule. D' après ce qu' il a écrit, leur deportation fu realisèe aux temps des a n c i e n s Empereurs Romains, c'est a dire quand regnaient des Empereurs paiens' ou le plus tard aux temps des Empereurs qui parlaient le Latin, ce qui va dire avant la Grecisation de l' Etat byzantin qui a etè operée aprés 610 (pendant le regne d' Heraclius). En tout cas donc, les innombrables Fâlcâri (=reunion de 50—150 familles sous un chef) des bergers —nomades Illyriens, Celtes, et Thraces, deportès dans les provinces de la Gréce continentale d' anjourdhui (ou même en 1800 formaient le 1)3 des habitants), s' installérent dans ces regions avant l' apparition et la descente tres douteuse de tribus Slaves, pour laquelle par contre nous ne savons rien du precis. On peut donc admettre que ces deportès-la furent les nommes Sclaveni par les historiens byzantins, un des quels d' ailleurs Theophylactos le Simocatte (contemporain des invasions Avaro-Slaves), nomme très nettement Sclavènes les Dacogétes qui etaient des Thraces et non pas des Slaves.

D' autre part il est bien clair que les premiers romanisês furent les habitants de l' Illyrie Macedonienne (=la region de l' Albanie d' aujourdhui qui s' étend au sud du fleuve Mati), dans laquelle les habitants etaient de Romani même pendant le regne du Porfyrogenete (Xme siécle). On est forcè donc d' admettre que les Albanais qui l' habitent anjourdhui, y arrivèrent et s' y installérent après le regne du Bulgaroctone Et comme parmi les toponymies designées par Procopius il y en a un assez grand nombre qui sont Albanaises, mais qui se trouvaient dans les regions de Nyssa, Sardica (Sofia) et Aquiensis (embouchures du Timok et Lom), on ne peut pas douter que le berceau des Albanais se trouvait dans ces regions la.

La provenance Daco-Triballienne des Albanais efface d' autre part la pareille de Roumains, ce qui nous force à admettre que le noyau ancêtre des derniers se forma des Armâgni Sud-Danubiens amenès en esclavage au dela du Danube, par les hordes barbares qui ravagèrent la Peninsule. Par consequence et la langue Roumaine (dans lanquelle on trouve est des mots du vieux idiome Grec des anciens Macedoniens) et un vieux rejetton de celle des Armâgni Sud Danubiens, rejetton qui fut separé de sa langue mère apres l' onziéme siécle.

L' origine Thrace des Albanais se prouve encore et par bien d' autres temoignages c' est donc des Albanais que trouvèrent en Thrace les Hunnobulgares d' Asparouch, fait qui explique d' ailleurs

la presence de l' article determinatif des Albanais dans la langue Slavobulgare. On connait encore que la Mysie-Basse etait appellés Bulgarie avant la descente des Hunnobulgares, et on a deja notè que Theophylactos nommait Sclavènes les Dacogètes, c' est à dire les ancêtres des Albanais d' aujourdhui. Enfin nous savons que jusqu' à present subsistent les debris d' une tribu Albanaisse qui s'appelait Shop, tribu pour laquelle nous connaissons encore que vivait dans le regions berceaux des Albanais.

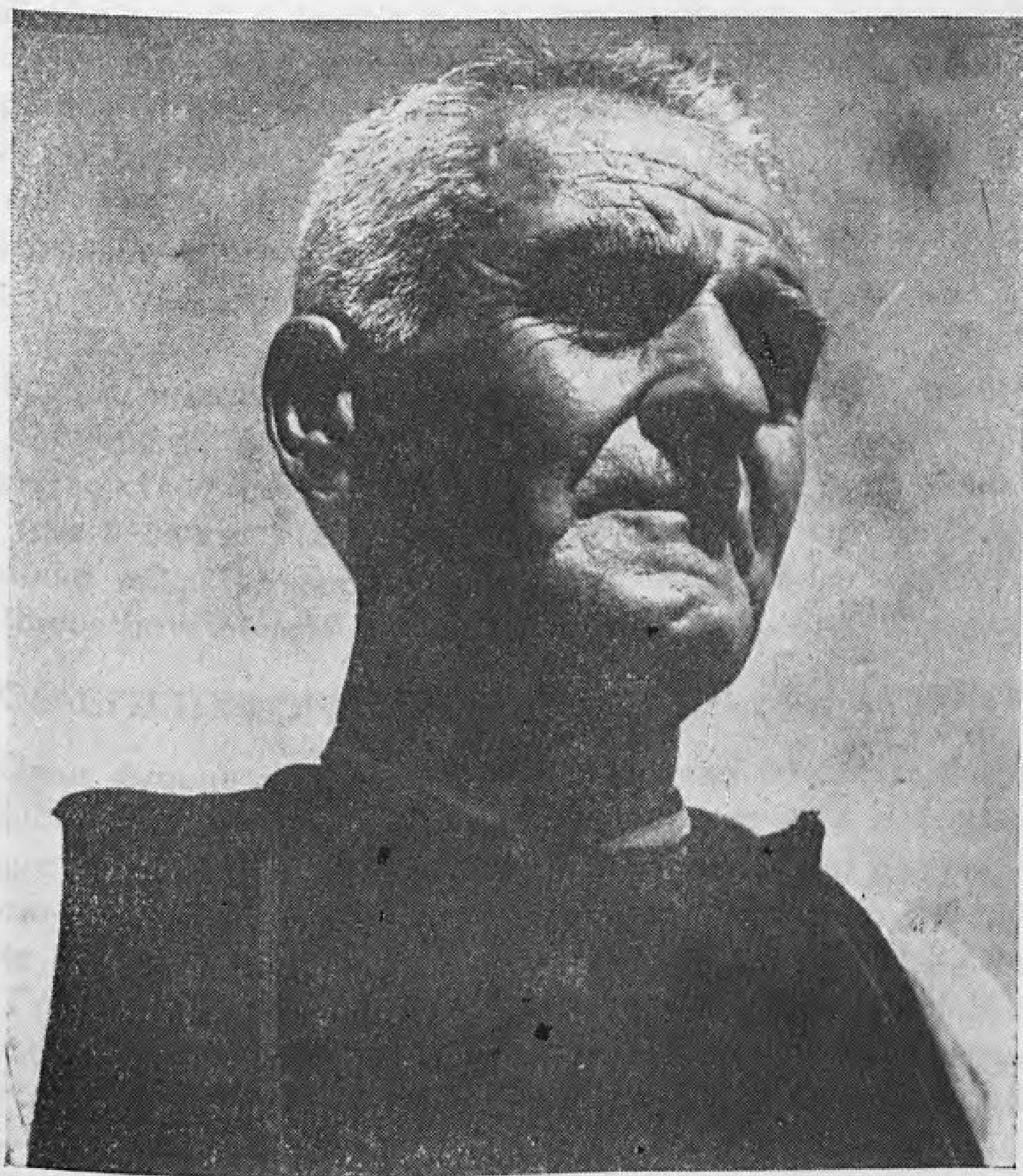
Avec son nom Shop (la provenance ante-Slave du lequel est indiscutable) justement, surnomment les Armâgni même aujourdhui tous les Bulgares, et ce fait prouve aussi que les ancêtres du peuple Bulgare furent des Mysiens, Triballiens, Dacogètes, c' est à dire les ancêtres des Albanais et non pas les Slaves. La foule encore de toponymies ante-Slaves (comme p. e. les noms de tous les fleuves de la Bulgarie Danubiénne) qui existent dans les regions habitèes par les Bulgares, nous oblige a voir une large slavisation de la population ante Slave et non pas une inondation de tribus Slaves.

En ce qui concerne les Sclavini qui descendirent aux regions Helleniques, on doit noter encore et le temoignage du Johan de Nikiu (èvêque Egyptien contemporain de l' empereur Focas qui regna entre 602—610), d' après lequel parmi les nations paiènnes qui ravagaient en ces temps la les provinces de Macedoine, Thessalie etc, et qui assiegèrent même Salonique, se trouvaient aussi et des tribus Illyriènnes. Une pareille dut etre sans doute la tribu Pannonique des Hercyniens on Herculliens qui s' installa a l' est de Thessalonique dans la region nordique de la Chalcidique, ou elle exista jusqu' au temp de l' emprereur Alexios Comminos mais avec son nom modifiè en Rychini. Autre tribu Celtoillyriénne mais qui descendit et s' installa en Thessalie Orientale, etait la tribu Pannonienne de Belzites (ou Belezites et Berzites), qu' elle aussi fut enregistrée comme une des imombrales hordes Slaves, qu' au dire des historiens de nos temps ont innondé presque entièrement toute la Grece d'aujourdui. Aux environs de Salonique s' intalla encore la tribu des Sclavénes Sagudati, pour laquelle même les historiens Slaves ont reconnu qu' elle n'etait pas Slavique. Les restes de tribus Sclavènes nommès apparaissent plus tards parmi les inmombrables F â l c â r i des bergers-nomades citès par Cecaumenos, debris toutes des anciennes tribus Illyriennes, Celtiques, et Thraces. Une de laquelles fut sûrement et celle des Ezerites qui descendirent en Peloponèse et aux environs de Patrae, c' est à dire dans une region pour laquelle ecrivait deja Polybius (II, 5) que depuis tout le temps etait ravagée par les Illyriens. Tribu des lequels etait

aussi celle des Asseriates et mixte Celtoillyrienne la tribu des Ozeriates. Des toponymies mixtesLatines - Illyriennes - Celtiques - et Albanaises, sont jusqu' a nos jours celles des regions ou vecurent les (enregistrès comme des Slaves) Ezeriti du moyen âge. Bilingues Armâgni—Albanais furent la protectrice du Basilé le Macedone (quand il etait encore un simple ecuyer) Daniilis, et son parent Nikitas Rentakios le gerchetiss (=chevelu) de la langue Albanaise, ou garazdoidis selon la grecisation de cet mot par un grammairien parasite de la Cour de Constantinople, qui avait appris peut être et la langue Slave de l' Eglise Bulgare aussi Orthodoxe.

Enfin aux debris de tribus Celtiques qui s' installèrent pour toujours en Micreurope est du le nom dù heros lègendaire Markokral, le marcogwr=chevalier (au commencement) des Galates, donc le Dieu des anciens Thraces qui s' occupait des morts et de la ressuscitation des leurs âmes (comme le Mithras pour les Persanes etc) le Myndrutus peet-être des inscriptions. Les mêmes masses Celtoglosses posèrent aussi les toponymies très nombreuses qui se terminent en va, pa, fa (=lieu, region etc), et sont tenues par tout le monde comme indiscutiblement Slaves-Inombrables sont aussi les mots de la langue Celtique heritès par les Slaves, mots que les Slavistes nous les ont presentè comme super-purs Slaviques. I l y a donc et la question de propagation de la langue Slave, laquelle ne depassa vers le Sud les limites de l' Eglise Bulgare d' Ochrida, supplantèe par le Patriarche Fotios au domaine de l' Eglise Prima Justiniana, (sufragante de Rome)—C' est le Patriarche à qui doit son existence le colosse Slavoglosse d' aujourdhui, et son fin tout prochain le nain deja Hellenisme, auquel Fotios ôta ses inépuisables réserves Thracoillyriènnes (qui devenirent Slavoglosses), pour enlever à l' Eglise de Rome les provinces de Son sufragante Eglise de Justiniana Prima.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

ΒΛΑΧΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΩΒΟΥΣΑ
(βρίσκεται στὶς πηγὲς τοῦ π. Ἀώου)

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι - ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΚΑΛΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΜΙΚΡΕΥΡΩΠΑΙΟΙ

Όπως γνωρίζουν σήμερα ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς Νεοέλληνες, τόσο ἀνὰ τὶς βόρειες περιοχὲς τῆς χώρας μας ὅσο καὶ ἀνὰ τὶς συνεχόμενες τῶν ὅμορων κρατῶν Ἀλβανίας, Γιουγκοσλαβίας καὶ Βουλγαρίας, ἐπιζοῦν καὶ μέχρι σήμερα τὰ ἑτοιμοθάνατα πλέον λείψανα ([23]) τοῦ πληθυσμοῦ ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ Λατινογέννητο γλωσσικὸ ἰδίωμα (ποῦ στάθηκε μητρικὸ τέτοιο καὶ τῆς Ρουμάνικης γλώσσας), καὶ μέχρι πρὸ δύο αἰώνων ἀκόμα ἀποτελοῦσε τὴν πλειοψηφία ([24]) τῶν κατοίκων τῆς δυτικὰ τοῦ Ἀξιοῦ Μακεδονίας, δυτικῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς μεσόγειας Ἠπείρου. Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς ἀποκαλεῖται ἀπὸ τοὺς Γραικόφωνους συντοπῖτες του μὲ τὸ ὄνομα Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι, τὸ ὁποῖο εἶναι ὁμόρριζο καὶ μὲ τὸ τοιοῦτο Vlashi ὅπως τὸν ὀνομάζουν οἱ Σλαυόγλωσσοι Μικρευρωπαῖοι (=Βαλκανικοί). Ἀπὸ τούτους ὅμως οἱ παραδουνάβιοι καλοῦν καὶ μὲ τὸ ὄνομα Tsintsar, εἰδικὰ τοὺς Βλάχους οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν στὴν ἐμποροβιοτεχνικὴ κάστα. Οἱ Ἀρβανῖτες τέλος ὀνομάζουν τοὺς Βλάχους Vlleu't καὶ Vlle't (ἀπὸ ἑνικό τους V'llä καὶ Ullä), προσονομάζοντας ἐπὶ πλέον Gogâ καὶ Γώγεα εἰδικὰ τοὺς Βλάχους τῆς κάστας τῶν νομαδοκτηνοτρόφων. Ἀπὸ τοὺς ἴδιους δανείσθηκαν καὶ οἱ Τοῦρκοι τὸ δικό τους Vla καὶ Ulà.

ΙΙ.-ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΜΝΗΝΟΝΕΥΣΑΜΕ

Ὅπως ἔχουμε γράψει ἀπὸ τὰ 1952 στὴν προαναφερθεῖσα καὶ ἀναδημοσιευομένη στὸν πρόλογο ἀναίρεσί μας τῆς δοξασίας τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ μακαρίτη Κεραμόπουλου, τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Βλάχος (=Λατινομακεδονόγλωσσος) εἶναι τόσο ἄσχετο πρὸς τὸ μεσαιωνογραίκικο ἐπίθετο βλάχος=νομαδοκτηνοτρόφος, ὅσο π. χ. τὸ ἐπίσης ἐθνικὸ ὄνομα Γάλλος πρὸς τὴν λέξι της γάλλος=κοῦρκος, διάνος. Καὶ ὅσο ἀκριβῶς τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Ἕλλην τῶν ἀπολίτιστων Μακεδονοδωριέων κατακτητῶν τῆς Γραικίας, ([25]) μὲ τὸ τοιοῦτο ilán (καὶ κατὰ παρετυ-

---

23—Σημ. Κατὰ τὴν στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως—Ἐπίσημα ἔγγραφα περὶ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ καταστάσεως, ἔτος 1906, σελ' μδ-μθ-οἱ Βλάχοι ἀνέρχονταν τότε σὲ 150.000 ψυχὲς κατ' ἀνώτατον ὅριον. Σήμερον εἶναι ζήτημα ἂν ξεπερνοῦν τὶς 50.000

24—Σημ. Στὴν ἐκδοθεῖσα κατὰ τὸ 1791 (γερμανιστὶ) Γεωγραφία τοῦ D. Gaspari, ἡ ὁποία μεταφράσθηκε στὴ Βιέννη κατὰ τὸ 1808 ἀπὸ τὸν Κυριακὸ Καπετανάκη, ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς (σελ. 332): «Οἱ πλείονες τῶν κατοίκων τῆς Μακεδονίας εἶναι Βλάχοι, Γραικοὶ καὶ Βούλγαροι». Πρῶτοι μεταξὺ αὐτῶν δηλαδὴ ἦσαν τότε οἱ Βλάχοι.

25—Σημ. Ἡ Ἑλλάδα τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς λέγονταν προγενέστερα Πελασγία Οἱ προέλληνες Πελασγοὶ ὅμως ταυτίζονταν μὲ τοὺς προμακεδόνες Παίονες ποὺ ἦσαν

μολόγησι ἕλλην)=φωτισμένος, μορφωμένος, πολιτισμένος, τῶν Ἀραβοεβραιοφοινίκων ποὺ κυνηγημένοι ἀπὸ τὴν Θήβα, Τανάγρα καὶ Χαλκίδα, κατέφυγαν στὴν Ἀθήνα. Οἱ δημαγωγοὶ τῆς ὁποίας νόμιζαν Ἕλληνες τοὺς ἑαυτούς των ἐπειδὴ ἦσαν πράγματι πολιτισμένοι, καὶ ἀποκαλοῦσαν βάρβαρους τοὺς πραγματικοὺς Ἕλληνας Δωριεῖς, Βοιωτούς, Αἰτωλούς, Θεσσαλοὺς καὶ Μακεδόνες.

Ὡς πρὸς τὴν προέλευσι τώρα τῆς ἐθνικῆς ὀνομασίας Βλάχος, ἐπαναλαμβάνουμε καὶ πάλι ὅτι πρέπει νὰ προέκυψε ἀπὸ τὴν λέξι welsch=δυτικὸς μὲ τὴν ὁποία προσονόμαζαν τοὺς Γαλάτες οἱ ἀνατολικώτερά τους Γερμανικοὶ λαοί. Τέτοιοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ Γότθοι ποῦ ὑποτάσσοντας τοὺς ἐνδιάμεσους λαοὺς κατέβηκαν στὶς σημερινὲς Οὐκρανικὲς ἀκτὲς τοῦ Εὔξεινου Πόντου, καὶ οἱ Βαστάρνες ποῦ βρίσκονταν πειὰ στὴν σημερινὴ Μολδαβία ὅταν οἱ Ρωμαῖοι κατακτοῦσαν τὴν Μακεδονία. Ἀμέσως κατόπιν οἱ Ρωμαῖοι ποῦ εἶχαν ὑποτάξει ἤδη ὅλους τοὺς Γαλάτες (μὲ τοὺς ὁποίους καὶ συγγένευαν γλωσσικά), βρέθηκαν ἀντιμέτωποι τῶν Γερμανικῶν λαῶν ἀπὸ τὴν σημερινὴ Ὀλλανδία ὡς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Δούναβι. Ἔτσι κατέληξαν νὰ προσονομασθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὸ ἀρχικὸ ὄνομα ποῦ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τοὺς Γαλάτες, τὸ ὁποῖο κληρονόμησαν φυσικὰ καὶ οἱ ὑπόδουλες τῶν Γότθων Σλάβικες φυλές. Οἱ μοῖρες τῶν Γότθων κατόπιν οἱ ὁποῖες ἔμειναν γιὰ πάντα ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας καὶ τὴν Μικρὰ Ἀσία, ὅπου κατέληξαν ἄλλες νὰ γραικωθοῦν καὶ ἄλλες νὰ ἐκσλαυϊσθοῦν, τὸ μεταβίβασαν σιγὰ σιγὰ στοὺς Γραικοβυζαντινοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ πρωτομνημονεύεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ δέκατου καὶ ἀρχὲς τοῦ ἑνδέκατου αἰῶνα, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν ἀγώνων τοῦ Βουλγαροκτόνου ἐναντίον τοῦ Σαμουήλ. Ὅπως γράφουν ἐξιστορῶντας τὴν δρᾶσι τοῦ τελευταίου ὁ Σκυλίτσης μὲ τὸν Κεδρηνό, [26] Βλάχοι ὁδῖτες (=ὁδοφύλακες) σκότωσαν τὸ καλοκαῖρι τοῦ 976 τὸν πρεσβύτερό του ἀδελφὸ Δαυῒδ στὰ μεταξὺ Πρέσπας καὶ Καστορίας στενά, τὰ ὁποῖα προσθέτουμε ἡμεῖς ὅτι καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας, κατέχονταν καὶ φρουροῦνταν ἀπὸ τοὺς Βλάχους τοῦ Πισοδερίου ποὺ ἦσαν ἀπὸ πάππου πρὸς πάππου ντερβεντζῆδες (=κλεισουροφύλακες). Πλὴν τῶν ὡς ἄνω ἱστορικῶν

ἄποικοι Τρώων, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἄλλου ἦσαν ἀδελφοὶ μὲ τοὺς Φρύγες ὅτι ὡς γνωστὸν ἦταν καὶ ὁ Πέλοπας. Οἱ Μυκηναῖοι πάλι φέρονται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο σὰν ὁμόγλωσσοι μὲ τοὺς Τρῶες ποὺ λέγονταν καὶ Γέργιθες· ἐνῷ Γρααῖοι ὀνομάζονταν μιὰ φυλὴ τῶν Παιόνων. Γράϊοι καὶ Γραικοὶ ἀποκαλοῦνταν οἱ Παιονοπελασγοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἰταλίας, Ἀγραῖοι καὶ Γραικοὶ ἦσαν καὶ οἱ πρὸ τῶν Αἰτωλῶν κάτοικοι τῆς χώρας τους. Γραικία ὥστε εἶναι τὸ πρὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα τῆς Πελασγίας.

26—Ἴδε, Κέδρην, II, σελ. 434, ἔκδ. Βονν.

27—Ἴδε. Κεκαυμ. Νουθετικός, σελ. 96—Ἔκδ. Πετρουπόλεως 1896 — Σημ. Πλὴν τούτου καὶ ἀκριβῶς κατὰ τὸ 1027, σημειώνονται Βλάχοι πολεμισταὶ στὴν Ν.

ὅμως καὶ ὁ Κεκαυμένος, ([27]) μιλῶντας μας γιὰ τὸν Νικολίτσα ποῦ χρημάτισε δούκας τῆς Λάρισσας ἀπὸ τὰ 965 ὡς τὰ 985, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τὸ 981 ὁ Βουλγαροκτόνος ὥρισε διοικητὴ τῶν ἐξκουβιτόρων τῆς Ἑλλάδας (=Θεσσαλίας καὶ Στερεᾶς τότε) κἄποιον εἰδωλολάτρη Γερμανὸ πρίγκηπα. Γιὰ νὰ μὴ δυσαρεστήση δὲ τὸν Νικολίτσα ὁ ὁποῖος καὶ διοικοῦσε μέχρι τότε τοὺς ἐξκουβίτορες, τοῦ ἀνέθεσε τὴν διοίκησι τῶν Βλάχων τῆς Ἑλλάδας. Τὸ νέο τοῦτο ἀξίωμα τοῦ δούκα (διοικητοῦ) Νικολίτσα ὥστε, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἰσόβαθμο μὲ ἐκεῖνο ποῦ στερήθηκε καὶ ἐπίσης στρατιωτικό. Δὲν μποροῦσε λοιπὸν νὰ ἦταν τέτοιο ἀσχολούμενο μὲ διοίκησι νομαδοκτηνοτρόφων (=βλάχων), οἱ ὁποῖοι ἄλλωστε κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦσαν ἀκόμα εἰδωλολάτρες καὶ συνεπῶς δὲν στρατολογοῦνταν. Ἀφοροῦσε ὥστε ὑποχρεωτικὰ τοὺς κλεισουροφύλακες (ἢ ὁδῖτες), οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν καὶ κατὰ τὴν μέχρι τοῦ 1630 περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἦσαν ἀποκλειστικὰ Βλάχοι, ἀκόμα καὶ ἀνὰ τὴν Σερβία καὶ Βουλγαρία. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ λοιπὸν εἶναι φανερό, ὅτι μὲ τὴν λέξι Βλάχοι ἐννοοῦσε τοὺς Λατινομακεδονόγλωσσους καὶ ὄχι τοὺς νομαδοκτηνοτρόφους, τοὺς ὁποίους καὶ ἀφοροῦν ὅλα τὰ ἄλλα ποῦ γράφει στὸ σύγγραμμά του.

Σύγχρονη μὲ τὶς προαναφερμένες μνεῖες τοῦ ὀνόματος Βλάχοι πρέπει νὰ θεωρηθῆ καὶ ἡ ἀναγραφόμενη σὲ χειρόγραφο τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου ἡ φυλὴ τῶν Ρηχίνων προσονομάζεται καὶ Βλαχορηχῖνοι. Τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ χειρόγραφο αὐτὸ εἶναι ὁπωσδήποτε μεταγενέστερο ἀπὸ τὴν ἐπὶ Τσιμισκῆ ἵδρυσι τῆς μοναχικῆς πολιτείας τοῦ Ἄθω, ὅπου ὅμως οἱ Ρηχῖνοι βρίσκονταν ἀπὸ πολὺ ἐνωρίτερα ἐφόσον μνημονεύονται σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς φυλὲς τῶν Σκλαβήνων, οἱ ὁποῖες κατὰ τὸν 7ο αἰώνα ἐπεχείρησαν δύο τρεῖς φορὲς νὰ καταλάβουν τὴν Θεσσαλονίκη. Οἱ Ρηχῖνοι φέρονται στὶς Πράξεις τοῦ Ἅγιου Δημητρίου σὰν κάτοικοι ἀνατολικώτερων τῆς Θεσσαλονίκης περιοχῶν, καὶ γιαυτὸ μποροῦσε νὰ σχετισθῆ τὸ ὄνομά τους μὲ τὸ τοιοῦτο Ρηχίος, ὅπως λέγονταν τὸ σημερινὸ ποτάμι Ρεντίνας—Σταυροῦ τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἐκβολὴ τῶν λιμνῶν τῆς Μυγδονίας (Βόλβης). Καθὼς ἔχουμε γράψει ἀπὸ τὰ 1954 ὅμως, στὸ λιμναῖο τοῦτο λεκανοπέδιο ὑπῆρχε καὶ ἀναγράφεται ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 9ου αἰώνα ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Ἑρκύλλιων, τὸ ὄνομα τῶν ὁποίων μᾶς ὁδηγεῖ στὴν Κελτοϊλλυρικὴ φυλὴ τῆς Κάτω Παννονίας (κάτω λεκάνη ποτ. Σαύου) ποῦ φέρονταν καὶ μὲ τὸν τύπο Ἑρκύνιοι. Ἑρκύλιος δὲ ἀκριβῶς ἦταν ὁ συνάρχοντας τοῦ Διοκλητιανοῦ αὐτοκράτορας Μαξιμιανός, γαμβρὸς τοῦ ὁποίου

Ἰταλία (ὡς Χρονικὸ τοῦ Bari). Μὲ τὴν ἐθνική του σημασία ἀποκλειστικὰ μνημονεύει τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Κίνναμος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Χαλκοκονδύλης, ἐνῶ ὁ Χωνιάτης τὸ ἀναφέρει καὶ σὰν δηλωτικὸ ἔθνους καὶ σὰν δηλωτικὸ νομαδοκτηνοτρόφων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους ὑστερομεσαιωνικοὺς ἱστορικοὺς τοῦ Βυζάντιου.

ὑπῆρξε ὁ Μεγ. Κων]νος καὶ διάδοχος ὁ Γαλέριος, ποῦ ἔφερε τὴν ἕδρα του στὴν Θεσσαλονίκη. Ὁ Γαλέριος κατάγονταν ἀπὸ τὴν σημερινὴ περιοχὴ Πόλογκ τοῦ Σκάρδου, ἀμέσως δυτικὰ τοῦ ὁποίου ἐπιζεῖ ἡ ἐκσλαυϊσμένη ἤδη παλαιοβλάχικη νομαδοκτηνοτροφικὴ πατριὰ τῶν Rekalji, ποὺ ξεχειμώνιαζε παλαιότερα στὴν πρὸ τῆς Θεσσαλονίκης περιοχὴ τοῦ κάτω Γαλλικοῦ. Μποροῦμε ὥστε νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἡ ὡς ἄνω φυλὴ τῶν Ἑρκύλιων κατέβηκε ἀρχικὰ στὸν Σκάρδο, καὶ ἐπὶ Γαλερίου προώθησε μιὰ μοῖρα της στὴν βόρειο Χαλκιδική, ὅπου ἀπὸ παραφθορὰ ὀνόματος κατασκήνωσης αὐτῆς προέκυψε ἴσως τὸ τοιοῦτο Στῖβος Ἡρακλέους, ἑνὸς ὁδικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐγνατίας. Ὑπὲρ τὸν ὁποῖο ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ἕδρα τῆς ἐπισκοπῆς Ἑρκυλίων Ἀρδαμέρι, ἡ ὁποία πρέπει νἀπῆρε τὸ ὄνομά της αὐτὸ ἀπὸ τὴν Κελτικὴ (νῦν Ἰρλανδέζικη) λέξι ardmaor=ἀρχιοικονόμος, ἀρχιεπιμελητής, ἄρα σκοῖδος κατὰ τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ καὶ σκουτέρης (=τσέλιγκας, κατουνάρης) κατὰ τὴν Λατινομακεδονικὴ καὶ Ἀρβανίτικη. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν τοπωνυμία αὐτὴ ἄλλωστε, τόσο ἀνὰ τὴν Μυγδονία ὅσο καὶ ἀνὰ τὴν Χαλκιδικὴ ὑπάρχουν καὶ πολλὲς ἄλλες τέτοιες, ὅπως π. χ. Βησώκα, Ζενάκ, Μαύρουβα, Λάντζα, Βατόνια, (ἴσως δὲ καὶ Χολομόντας) κ.τ.λ. ποὺ μᾶς πιστοποιοῦν καὶ αὐτές, ὅτι οἱ Ἑρκύνιοι]Ρηχῖνοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὁμιλοῦν τὴν μητρική τους γλῶσσα, καὶ πολὺ μετὰ τὴν κάθοδό τους στὴν Μυγδονία καὶ Χαλκιδική. Ἀπὸ αὐτοὺς δὲ οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν ἦσαν κρᾶμα μὲ Ἰλλυριούς, εἶναι προφανέστατο ὅτι διαδόθηκε ἀνὰ τὴν Χαλκιδικὴ καὶ τὸ μέχρι στὰ 1912 διασωζόμενο ἐκεῖ Ἰλλυρικὸ ἔθιμο, ([28]) τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τὴν βρῶσι κρέατος βοοειδῶν.

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ προμνημονευμένο χειρόγραφο καὶ ἀπὸ τὶς Πράξεις τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, οἱ Ρηχῖνοι κατέλαβαν καὶ τὴν Χερσόνησο τοῦ Ἄθω πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν κατὰ τὸν 8ο αἰώνα περίοδο τῆς εἰκονομαχίας. Ἦσαν συνεπῶς κάτοχοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς, αἰῶνες ὁλόκληρους πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκεῖ ἵδρυσι χριστιανικῶν μοναστηρίων. Οἱ μοναχοὶ ὅμως χρησιμοποίησαν κατόπιν ὅλα τὰ μεγάλα μέσα τους, καὶ ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ πέτυχαν νὰ μετοικίσουν στὴν Πελοπόννησο τὰ λείψανα τῶν Ρηχίνων (κἄπου 300 οἰκογένειες), καὶ νὰ μείνουν οἱ ἀποκλειστικοὶ ἰδιοκτῆτες τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀπὸ τὰ περὶ αὐτῶν ἔγγραφά τους δὲ ἀποκαλύπτεται ὅτι οἱ Ρηχῖνοι ἦσαν νομαδοκτηνοτρόφοι, γεγονὸς ποῦ μᾶς ἐμποδίζει νὰ θεωρήσουμε τὴν προσωνυμία τους Βλάχοι σὰν ἀναφερόμενη στὸ ἐθνικὸ ὄνομα τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν.

Ἀπὸ προγενέστερες τοῦ δέκατου αἰώνα παραδόσεις προέκυψε ὡς γνωστὸν καὶ τὸ Γερμανικὸ ἔπος Νιεμπελοῦγκεν, στὸ ὁποῖο μνη-

28—Ἴδε σχετικά, εἰς περιοδ. Χρονικὰ Χαλκιδικῆς, τομ. 2, σελ. 238-39 ἔτος 1961, Ὁμοίως ἐν Μακεδονικῷ Ἡμερολογίῳ ἔτη 1913, σελ. 122-125

μονεύεται ἐπίσης ὁ βασιλιᾶς τῶν Βλάχων τῆς Γραικίας Ρουμόνς. ([29]) Καὶ οἱ παραδόσεις τῶν Γερμανῶν ὥστε γνώριζαν ἀκριβέστατα τοὺς Βλάχους=Λατινομακεδονόγλωσσους τῆς χερσονήσου μας, τὸ ἐθνικὸ τοῦτο ὄνομα τῶν ὁποίων συνεπῶς ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ τεκμήριο τοῦτο, σἄν ὁλότελα ἄσχετο πρὸς τὴν προαναφερμένη λέξι βλάχος=νομαδοκτηνοτρόφος τῶν Γραικοβυζαντινῶν. Τὸ αὐτὸ δὲ πιστοποιεῖται ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ τὸ Χρονικὸ ([30]) τῶν Φράγκων τοῦ Μωριᾶ, τὸ ὁποῖο καὶ τὸν αὐτοκράτορα τοῦ κράτους τῆς Νικαίας Ἰωάννη Βατάτζη ἀκόμα, τὸν ὠνόμαζε βασιλῆᾶ τῆς Βλαχίας. Τὸν ἴδιο βασιλῆᾶ ἄλλωστε, καὶ ἕνας χρησμὸς τοῦ 10ου αἰῶνα (δῆθεν) τὸν ἤθελε Θεσσαλὸ ([31]) ἄρα καὶ Βλάχο, ἀφοῦ ἀπὸ μία μαρτυρία τοῦ σύγχρονου μὲ αὐτὸν Γρηγορᾶ ([32]) προκύπτει κατακάθαρα ὅτι οἱ Θεσσάλοὶ δὲν ἦσαν Ρωμαῖοι (δηλαδὴ Ρωμηοί, Γραικοί), οὔτε Ἰλλύριοὶ (δηλ. Ἀρβανῖτες), οὔτε Τριβαλλοὶ (δηλ. Σέρβοι), οὔτε καὶ Βούλγαροι. Καὶ ἐπὶ πλέον ὁ πρόγονός του στρατηγὸς τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ Λέων Βατάτζης, διοικοῦσε στρατιὰ Βλάχων καὶ ἔδρασε στὴν σημερινὴ Ρουμανία. ([33])

Τὰ ὅσα ἀναπτύξαμε καὶ ἐπικαλεσθήκαμε ἕως ἐδῶ, ἀναφορικὰ μὲ τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Βλάχοι τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν τῆς Μικρευρώπης, ξεκαθαρίζουν ὁριστικὰ καὶ τὴν ἔλλειψι κάθε σχέσης αὐτοῦ μὲ τὴν λέξι fellah=γεωργὸς τῆς Σημιτικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία τὸ ἤθελε προερχόμενο ὁ ἀκαδημαϊκὸς Κεραμόπουλος. Οἱ Αἰγύπτιοι τῆς ἐποχῆς τῶν Πτολεμαίων ἄλλωστε ἀκόμα καὶ ἂν δεχθοῦμε ὅτι εἶχαν τὴν ὡς ἄνω Σημιτικὴ λέξι,πάλι δὲν μποροῦσαν νὰ τὴν μεταβιβάσουν στοὺς Μακεδόνες οἱ ὁποῖοι ἦσαν κυρίαρχοί τους καὶ ὄχι γεωργοὶ αὐτῶν. Τόσο οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες ἄλλωστε ὅσο καὶ οἱ Βλάχοι τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεώτερης ἐποχῆς, περιφρονοῦσαν τὸ γεωργικὸ ἐπάγγελμα καὶ προτιμοῦσαν ὅλα τὰ ἄλλα. ***Οὔτε ἐγὼ οὔτε τὰ παιδιά μου***, ἦταν ἡ παροιμιακὴ ἀπάντησι τοῦ Βλάχου στὸν ὁποῖο πρότειναν νὰ γίνη γεωργός.

29—Ἴδε, Simrock K. Nibelungenlied. s. 295.

30—Ἴδε, buchon—Chroniques etc. P. rol. 1030. s. 23.—«Ἦταν αὐθέντης τῆς Βλαχιᾶς καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδας, κύρ Ἰωάννη τὸν ὀνομάζαν Βατάτζης εἶχεν τὸ ἐπίκλην».

31—Ἴδε, byz. Zeits. t. 14, ἔτος 1905, α! ἡμιτ. σελ. 175.—«Βάτος ἐστιν ὁ Βατάτζης ὁ ἐκ Θεσσαλῶν, ὁ γήμας Λάσκαρη τὴν θυγατέρα...»

32—Ἴδε, Ν. Γρηγορᾶ, σ. 116, ἐκδ. Βόννης.

33—Ἴδε, Κίνναμου, L, 6-σ 260, ἔκδ. Βόννης— Σημ. Ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς μᾶς δίδει ἐπὶ πλέον καὶ μία σοβαρώτατη πληροφορία γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ρουμανίας· ὅτι δηλαδὴ ὁ αὐτοκράτορας Ι. Κομνηνὸς(1118—1143) εἶχε δώσει σὲ κάποιον Βασιλίκα ποὺ ἦταν γυιὸς πρωτοφύλαρχου τῆς Ταυροσκυθικῆς (περιοχῆς ποταμοῦ Μπούγ =Ταύρου) ἕνα αὐθεντᾶτο (κομητεία) παρὰ τὸν ποταμὸ Δούναβι. Τὸ ὄνομα Βασίλα καὶ Βασιλίκα ὅμως εἶναι κατακάθαρα Βλάχικο, καὶ συνεπῶς ὁ πατέρας τούτου Γεώργιος πρέπει νὰ ἦταν Ρουμᾶνος ἡγεμόνας καὶ ὄχι Σλαῦος.

'Ο τύπος Κουτσόβλαχοι πάλι, τὸν ὁποῖο συνείθιζαν νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ λόγιοί μας τοῦ περασμένου αἰώνα σὰν ὄνομα τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων ἀστῶν κυρίως, θεωρεῖται κατὰ κανόνα ὅτι ὀφείλει τὸ ἀρχικό του συνθετικὸ Κουτσο—στὴν ἀντίστοιχη λέξι τῆς Νεογραίκικης, ἡ ὁποία σημαίνει τὸν χωλὸ καὶ ἐπὶ πλέον κάθε τι τὸ μικρό, τὸ ὀλίγο (κουτσοπίνω, κουτσοτρώγω, κ.λ.π.). Ἡ λέξι αὐτὴ ὅμως ὑπάρχει καὶ στὴν Λατινομακεδονική, καὶ στὴν Καλαβρέζικη (cuzzu=μικρός), καὶ στὴν 'Αρβανίτικη, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὥστε φαίνεται πῶς τὴν δανείσθηκε ἡ Γραίκικη. 'Επὶ πλέον, κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Βυζαντινοκρατίας οἱ Βλάχοι τῶν 'Ελληνικῶν κοιτίδων πρέπει νὰ προσονομάζονταν Μεγάλοι Βλάχοι, μιὰ ποῦ καὶ οἱ περιοχές τους λέγονταν Μεγάλη Βλαχία. Εἶναι ὀρθότερο ὥστε νὰ δεχθοῦμε ὅτι τὸ Κουτσόβλαχοι προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ Τούρκικου ὅρου Κοτζὰ—Βαλλά, ὅπως καὶ πρέπει νὰ μεταφράσθηκε ἡ ὀνομασία τους Μεγάλοι Βλάχοι τῶν Βυζαντινῶν. Μποροῦσε νὰ προέλθη ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ τὸν Τούρκικο ὅρο Γκετζιὲ—Βαλλὰ='Εσπέριοι, δυτικοί—Βλάχοι καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴ ἀπὸ τοὺς Καρὰ—Βαλλὰ= Χιονὸ—Βλάχοι, Βόρειοι—Βλάχοι, Καράβλαχοι, ὅπως ἔλεγαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς Βλάχους τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Ρουμανίας. Ὅπως ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα Καιτιαῖοι=Μακεδόνες τοῦ Πορφυρογέννητου ποῦ πρέπει νὰ ἦταν ὁμόρριζο μὲ τὶς λέξεις occadus=δύσι τῆς Λατινικῆς, καταό=δυτικὸς τῆς Τσακώνικης καθὼς καὶ μὲ τὸ ὄνομα Κετιείμ= Δυτικοὶ ἀλλὰ καὶ Μακεδόνες τῶν 'Εβραίων. Τέλος ἡ ὡς ἄνω προσωνυμία Κουτσο—ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθη, καὶ ἀπὸ τὶς μεσαιωνολατινικὲς λέξεις quieti, quitti=αὐτοδιοίκητοι καὶ ἀφορολόγητοι πληθυσμοί, καὶ gachi, gathii guachi, gwaggi=φρουροί, βιγλάτορες, κλεισουροφύλακες, τὶς ὁποῖες χρησιμοποιοῦσαν καὶ οἱ Σταυροφόροι μὲ τοὺς Φράγκους τοῦ Μωρηᾶ. Αὐτοδιοίκητοι ἐλεύθεροι πολῖτες, ἀφορολόγητοι καὶ κλεισουροφύλακες ὑπῆρξαν ἀκριβῶς οἱ Βλάχοι ὄχι μόνο ἐπὶ Βυζαντινῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ 'Αληπασιᾶ ὁ ὁποῖος καὶ καταπάτησε τὰ προνόμιά τους.

'Ως πρὸς τὰ ὀνόματα τώρα V'lla καὶ U'lla ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ 'Αρβανῖτες τοὺς Βλάχους, ταῦτα θεωροῦνται ἀπὸ τὶς λαϊκὲς μᾶζες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ 'Αλβανίας σὰν προερχόμενες ἀπὸ τὴν ἐπίσης 'Αρβανίτικη λέξι velai=ἀδελφός, γεγονὸς στὸ ὁποῖο ὀφείλεται κατὰ ἕνα ποσοστὸ καὶ ἡ ἀνὰ τὶς περιοχὲς αὐτὲς πασίγνωστη 'Αρβανίτικη παροιμιακὴ φράσι=V'lla ede Shkipetar't janë berazéra» ='Ο Βλάχος καὶ ὁ 'Αρβανίτης εἶναι ἀδέλφια. Στὴν πραγματικότητα ὅμως τὸ ὡς ἄνω V'llà εἶναι ἐπιβίωσι τῆς πανάρχαιας ὀνομασίας 'Υλλεῖς, Βυλλεῖς, ὅπως ἀποκαλοῦνταν ἀρχικὰ οἱ 'Ιλλυριοὶ ὄχι μόνο ἀπὸ τοὺς Γραικοπελασγούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς Θρᾶκες πρόγονους τῶν σημερινῶν 'Αλβανῶν. Στὴν Δαλματία ἄλλωστε ἐπιζοῦσε καὶ

— πρβλ. σχετικὰ καὶ τὸ περὶ κίσσας (Ἰταλιστὶ gazza, καὶ Ἀλβανιστὶ gatsha μὲ τὴν ἔννοια φλύαρη) τοῦ Πουκεβίλ; «Ἐγὼ Ρωμάνου εἶμαι παιδὶ κι ἔκλεψασί με φράγκοι..... ἔμαθα τὰ Ρωμαίικα καὶ φράγκικα ὅμοια»

κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας ([34]) ἡ Ἰλλυρικὴ φυλὴ ποῦ ἔφερε τὰ ὀνόματα Ὑλλεῖς, Βυλλεῖς, καὶ Βυλλίονες, ὅπως λέγονταν ἀκριβῶς καὶ μιὰ Μακεδονοϊλλυρικὴ φυλὴ ποὺ μὲ τὴν ἀδελφική της τῶν Ἄμαντων ἢ Ἄβαντων, κατοικοῦσε τὴν κάτω λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ἀώου καὶ τὴν πρὸ αὐτῆς παραλία τῆς Ἀδριατικῆς. Ἀπὸ τοὺς Μακεδονοϊλλυριοὺς αὐτοὺς Ὑλλεῖς καὶ Ἄμαντες (ποῦ λέγονταν καὶ Ὀρέστες) ὅμως κατάγονταν καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς μὲ τοὺς Μυρμιδόνες, οἱ μόνοι Ἕλληνες τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου δηλαδή. Οἱ πρόσφατοι αὐτοὶ τότε κατακτητὲς τῆς Θεσσαλίας, ἦσαν ἀπόγονοι τῶν γνωστῶν μὲ τὸ ὄνομα Κένταυροι (=λευκάνθρωποι ἀπὸ τὴν Δύσι) ἀγριάνθρωπων παλαιότερων ἐπιδρομέων, ποῦ ἀποκρούσθηκαν καὶ ὑποχώρησαν στὶς Πινδικὲς Ἄλπεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες ξαναγύρισαν λίγο ἀργότερα, μὲ τὸ ὄνομα Μακεδνοὶ Δωριεῖς καὶ μὲ ἥρωά τους ἡγέτη τὸν Αἰγιμιό, δηλαδὴ τὸν Ὄγμιο=Ἡρακλῆ τῶν ἀρχαίων Κελτῶν. Γυιὸς τοῦ ὁποίου ἦταν κατὰ τὴν μυθολογία ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ Ἡρακλῆ Ὕλλος, γενάρχης τῆς βασιλικῆς κάστας τῶν Δωριέων ταυτόχρονα ὅμως καὶ τῶν Ἰλλυριῶν. Πυρρὸς ξανθοκόκκινος δηλαδή, ἦταν καὶ ὁ ἡγέτης τῶν Πετθαλῶν ἢ Θεσσαλῶν Ἀλεύας. πρᾶγμα ἀναπόφευκτο ἀφοῦ καὶ αὐτὸς μὲ τὴν φυλή του κατέβηκαν ἀπὸ τὴν Δυτικὴ Μακεδονία καὶ τὴν συνεχόμενη Μακεδονικὴ Ἰλλυρία, ὅπου εἶχαν καταστάλάξει οἱ προερχόμενοι ἀπὸ τὸν μυχὸ τῆς Ἀδριατικῆς πρόγονοί τους. Ἀπὸ τὸ Ἄργος τῆς Ἀμαντίας (ἢ Ὀρεστίας) καὶ τὴν Βυλλιακὴ τράβηξαν γιὰ τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο καὶ οἱ Μακεδόνες, ἀφίνοντας σὰν ὀπισθοφυλακὴ δίπλα της (στὶς σημερινὲς περιοχὲς Δανγκλῆ—Κολώνιας) τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἀτιντᾶνες, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τους τέτοιοι Μάγνητες ἀκολουθῶντας παράλληλο μὲ αὐτοὺς δρομολόγιο, καταστάλαξαν στὶς Αἰγαιακὲς ἀκτὲς τῆς Θεσσαλίας. Μακεδονοϊλλυριοὶ τέλος ἦσαν καὶ οἱ κατακτητὲς τῆς Βοιωτίας ποῦ κατέχονταν ἀπὸ τοὺς Ἄραβες καὶ Γεφυραίους ἱδρυτὲς τῆς Χαλκίδος, Τανάγρας Θηβῶν κ.τ.λ., ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκεῖνοι ποῦ γλύτωσαν κατέφυγαν στὶς Ἀθῆνες. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ βάρβαροι τότε ἐπιδρομεῖς καὶ κατακτητὲς τῶν Γραικοπελασγῶν ὥστε, ποῦ μόνο τοὺς Ἀθηναίους τέτοιους δὲν κατόρθωσαν νὰ ὑποδουλώσουν, κατέβηκαν ἀπὸ τὴν Μακεδονικὴ Ἰλλυρία (σημερινὴ νοτιώτερα τοῦ Μάτι Ἀλβανία). Ἦσαν λοιπὸν ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν Δύσι, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν Ααλοῦ (=δυτικὸς τόπος ὅπου πήγαιναν οἱ νεκροὶ) κατὰ τοὺς Αἰγύπτιους ἱδρυτὲς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν Οὐφοὺλ κατὰ τοὺς Σημῖτες ἱδρυτὲς τῶν Θηβῶν κ.τ.λ. τὴν Αβαλὸν κατὰ τοὺς Κέλτες γείτονες τῶν Ἰλλυριῶν, ἀπὸ τὰ Ἠλύσια δηλαδὴ τῶν Γραικοπελασγῶν. Οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ἐπὶ πλέον αὔλιο τὸν ἑσπερινὸ καὶ βουλυτὸ τὸ δειλινό, ὄχι βέβαια ἐπειδὴ λύναν τὰ

34—Ἴδε; Σκύλλακα, Πλίνιο, Πτολεμαῖο, κ.τ.λ.

βώδια τους ἀπὸ τὰ ἀλέτρια τὴν ὥρα ἐκείνη, ἀλλὰ διότι ἦταν ουφουλούτ=ὥρα δύσης τοῦ ἥλιου. Ἰουλεῖς=δυτικοὶ λέγονταν ἀπὸ τὸ ἴδιο ἔτυμο ἀκόμα καὶ οἱ Ρωμαῖοι, ἀπὸ τοῦτο συνεπῶς καὶ μόνο προέκυψαν καὶ τὰ ὀνόματα Βυλλεῖς, Βουλινοί, Βυλλίονες, Ὑλλεῖς Ὑλλινοί, κ.τ.λ. τῶν Ἰλλυριῶν καὶ Μακεδονοϊλλυριῶν, τὰ Ἀρβανίτικα V'llà Ullà τῶν Βλάχων, καὶ τὰ Βυλλεῖς, Ὑλλεῖς, Ἑλλᾶνες, Ἕλληνες τῶν Μακεδονοδωριέων, οἱ ὁποῖοι καὶ κατὰ τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας ([35]) ἦσαν οἱ πραγματικοὶ Ἕλληνες. Τοῦτο ἄλλωστε μᾶς τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ Θουκυδίδης, ([36]) σημειώνοντας ἀποκαλυπτικώτατα ὅτι οἱ Δωριεῖς θεωροῦσαν ἀλλόφυλους τοὺς Ἀθηναίους (ἄρα καὶ τοὺς Ἴωνες), ποῦ ἦσαν συγγενεῖς μὲ τὸ Χαλκιδικὸ ([37]) γένος (=μεταλουργοί) καὶ μὲ τοὺς ἀπόγονους Καρῶν καὶ Φοινίκων νησιῶτες ([38]).

Τὰ ὀνόματα ἐξ ἄλλου Γόγεα καὶ Gogâ ὅπως προσονομάζουν οἱ Ἀρβανῖτες τοὺς Βλάχους νομαδοκτηνοτρόφους, σχετίζονται ἴσως καὶ μὲ τὰ Γέγεα ἢ Gega (Γκέγκα) ὅπως λέγονται οἱ βόρειοι Ἀλβανοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ αὐτοὶ ὅλοι τους νομαδοκτηνοτρόφοι. Ἡ προέλευσί τους ὅμως πρέπει νὰ ὀφείλεται σὲ ἀρχαιοθρακικὴ λέξι, ποῦ θὰ συγγένευε μὲ τὶς ἀρχαιογραίκικες βούα=ἀγέλη, βουαγόρ=ἀγελάρχης, βῶκος, βοῦκος=βουκόλος, ποιμένας, κ.τ.λ. μιὰ ποῦ οἱ φθόγγοι β καὶ γ ἐναλλάσσονται συχνότατα μεταξύ τους καὶ στὴν Ἀρβανίτικη καὶ στὴν Λατινομακεδονική. Ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω Γόγεα]Gogâ πάντως προέρχονταν, καὶ ἡ προσωνυμία Γκαχάδες ([39]) τῶν Σουλιωτῶν ποὺ ἀποδεικνύονται καὶ ἀπὸ αὐτὸ ὅτι ἦσαν Ἀρβανιτόβλαχοι, καθὼς καὶ ἡ ἀνὰ τὴν Ἤπειρο τέτοια Γόγολης ([40]) τῶν Σαρακατσιάνων, οἱ ὁποῖοι καθὼς θὰ ἀποδείξουμε παραπέρα ἦσαν ἐπίσης Λατινομακεδονόγλωσσοι, ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821.

Ὡς πρὸς τὸ ὄνομα Tsintsar τέλος, μὲ τὸ ὁποῖο οἱ Δουναβῖτες Σέρβοι καὶ Βούλγαροι προσονομάζουν τοὺς Βλάχους τῆς ἐμποροβιοτεχνικῆς κάστας, καθὼς ἔχουμε γράψει πρὸ ἐτῶν ([41]) τοῦτο φέρεται προερχόμενο ἀπὸ ἕνα σωρὸ λέξεις, ἀπὸ τὶς ὁποῖες θεωροῦμε πιθανώτερες τὶς κάτωθι :

35—Ἴδε, Ἡροδ. 1,56. Ὁμοίας ν, 88.

36—Ἴδε, Θουκυδ. Α, 102.

37—Ἴδε, Θουκυδ. Δ, 61.

38—Ἴδε, Θουκυδ, Α, 7.

39—Ἴδε, Κασομούλη, Στρατ. Ἐνθυμ. τομ. Β. σελ. 320. Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸ ἱστορικὸ οἱ Σουλιῶτες προσονομάζονταν καὶ Τζιάπ ἢ ὀρθότερα Tship, ὅπως προσονομάζουν οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι τοὺς Ἀρβανιτόβλαχους (δίγλωσσους) νομαδοκτηνοτρόφους αὐτῶν. Τέτοιοι ἦσαν ὥστε καὶ οἱ Σουλιῶτες ποῦ εἶχαν κατέβει ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτοβλάχικη περιοχὴ Ντανγκλῆ, καὶ εἶχαν τὰ ἀποκλειστικὰ Βλάχικα ὀνόματα Γεώργας, Γκόγκας, Σκοῦμπος, Πανούσιας, Φωτομάρας, κ.τ.λ.

40—Ἴδε, περιοδ. Ἠπειρωτικὴ Ἑστία, τ.. ἔτος 1962.

41—Ἴδε, περ. Φλωρίνης Ἀριστοτέλης, τεῦχ. 16, σελ. 45-46, ἔτος 1959.

1)— Τὴν λέξι quinquarius=πεμπταῖος τῆς χυδαίας Λατινικῆς, ὅπως θὰ πρέπει νὰ κατέληξε τὸ ἀρχικὸ κλασσικὸ quintanus τῶν Μακεδόνων βετεράνων, ἡ λεγεώνα τῶν ὁποίων στάθηκε φρουρὰ τῆς καμπῆς τοῦ Δούναβι καὶ τῆς ἀπέναντι Τρανσυλβανίας ἐπὶ πέντε ὁλόκληρους αἰῶνες. Ἀνὰ τὶς περιοχὲς αὐτὲς λοιπὸν ἦταν ἀναπόφευκτη ἡ ταύτισι τοῦ ἐπίθετου τούτου τῶν λεγεωνάριων μὲ τὸ ὄνομα Μακεδών.

2)— Τὴν λέξι simtsear=παλαιός, γηγενής, ἰθαγενής, τῆς Κελτικῆς, μὲ τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ προσονομάζουν τοὺς αὐτόχθονες Ἰλλυριούς, Δάρδανους, Θρᾶκες, Παίονες, Μακεδόνες, κ.τ.λ. οἱ Γαλάτες ἐπιδρομεῖς ποῦ καταπλημμύρισαν τὸ βόρειο ἥμισυ τῆς Χερσονήσου μας. Ἡ λέξι αὐτὴ ἦταν δυνατὸ νὰ κληρονομηθῆ κατόπιν ἀπὸ τοὺς Γότθους ἐπιδρομεῖς καὶ μέσον αὐτῶν ἀπὸ τοὺς Σλαύους. Τὸ ὄνομα Σιμισαρᾶται μιᾶς μεσαιωνικῆς πατριᾶς νομαδοκτηνοτρόφων τῆς Θεσσαλίας, ὀφείλονταν ἴσως στὴν ὡς ἄνω λέξι τῶν Γαλατῶν.

3)— Τὴν λέξι censarius (=ὑπὸ κῆνσον) τῆς μεσαιωνολατινικῆς, ποῦ ἀρχικὰ δήλωνε τοὺς καταγραμμένους στὰ μητρῷα ἐλεύθερους Ρωμαίους πολῖτες καὶ ἀργότερα τέτοιους ὑπαγόμενους σὲ εἰδικὸ φορολογικὸ καθεστώς, ὡς καὶ τοὺς ἐνοικιαστὲς κτημάτων ἢ φόρων τοῦ δημοσίου. Σχετικὰ μάλιστα ἐπιβάλλεται νὰ προσθέσουμε, ὅτι καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀκόμα ἕνα ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα ποὺ ἀσκοῦσαν οἱ Βλάχοι τῆς ἐμποροβιοτεχνικῆς κάστας, ἦταν καὶ ἡ ἐνοικίασι Δημόσιων φόρων.

4)—Τὴν Ἀραβικὴ λέξι samsar (= μεσίτης σὲ ἀγοραπωλησίες) τῆς Τούρκικης, τὴν ὁποία ἔχουν καὶ ἡ Βουλγάρικη, ἡ Σέρβικη, ἡ Ρουμάνικη, κ.τ.λ. Οἱ ἐμπορευόμενοι Βλάχοι ἀσκοῦσαν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, καὶ ἦταν δυνατὸ νὰ ἀποκαλοῦνται ἔτσι.

5)— Τέλος κατὰ τὴν γνώμη τοῦ σεβαστοῦ καὶ πρὸ πολλοῦ μακαρίτη Ρεσνιώτη προὔχοντα Δημήτρη Μπέλτσιου, τὴν ὁποία παραθέτουμε κυρίως ἐπειδὴ se non e vera e bene trovata, τὸ ὄνομα Tsintsar τῶν Βλάχων ἀστῶν ὀφείλεται στὶς Σλάβικες λέξεις sin(na)Tsar= υἱὸς τοῦ Καίσαρος. Ὡς γνωστὸν κατὰ τὴν παροιμιακὴ φράσι τῶν Ρωμαίων καὶ Βυζαντινῶν ***πᾶς Ρωμαῖος ἦταν υἱὸς τοῦ Καίσαρος***, ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας δὲ πραγματικοὶ Ρωμαῖοι ἦσαν μονάχα οἱ ἐκλατινισμένοι κάτοικοι αὐτῆς οἱ Βλάχοι, τοὺς ὁποίους καὶ ἀποκαλοῦν Tsintsar οἱ Σλαῦοι.

III ΑΥΤΟΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΗΣ

Ὅλα τὰ προαναφερμένα ὀνόματα ὅμως μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἀποκαλοῦν οἱ λοιποὶ σύνοικοί τους λαοὶ τῆς χερσονήσου μας, τὰ ἀγνοεῖ [42] ἡ γλῶσσα τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων τούτων πληθυσμῶν

42—Σημ. Οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι ἔχουν στὴν γλῶσσα τους μονάχα τὸ

πού αὐτονομάζονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο Râmánji (στὸν ἑνικό Râmánu), καὶ συνηθέστερα Armánji (στὸν ἑνικὸ Armânu). 'Από τίς αὐτονομασίες τους αὐτὲς ἡ πρώτη εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ Romani, ὅπως λέγονταν οἱ πολῖτες τοῦ κράτους τῆς Ρώμης τοὺς ὁποίους ἡ Γραίκικη γλῶσσα ἀποκαλοῦσε Ρωμαίους. 'Ο Πορφυρογέννητος ἄλλωστε ξεχωρίζοντας πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλον ἱστορικὸ τοὺς Βλάχους ἀπὸ τοὺς Γραικορωμαίους, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του κάτοικοι τῆς Δαλματίας καὶ τοῦ θέματος Δυρραχίου (σημερινὴ μεταξὺ ποταμῶν Μάτι καὶ 'Αώου 'Αλβανία) ὀνομάζονταν Ρωμᾶνοι, ([43]) ἐπειδὴ ἦσαν (κατ' αὐτὸν βέβαια) ἄποικοι Ρωμαίων. Μὲ τὴν πληροφορία του αὐτὴ δὲ μᾶς πιστοποιεῖ, ὅτι καὶ κατὰ τὸν δέκατο αἰώνα διατηροῦνταν ὁ Λατινικὸς τύπος τῆς ὀνομασίας τῶν Ρωμαίων, τὸν ὁποῖο καὶ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοὶ τῆς Χερσονήσου μας ὑποχρεωτικά. Μᾶς ἀποκαλύπτει ἐπὶ πλέον ὅτι τὸ Γότθικο ὄνομα τούτων Βλάχοι, δὲν εἶχε διαδοθεῖ ἀκόμα ἀνὰ τοὺς Γραικόφωνους πληθυσμοὺς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, οἱ ὁποῖοι μόλις μετὰ ἕναν αἰώνα ἄρχισαν νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν. Καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἀποδεικνύεται ὥστε καθαρά, ὅτι τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Βλάχοι υἱοθετήθηκε ἀπὸ τοὺς Γραικορωμαίους μετὰ τὴν καθυπόταξι τοῦ κράτους τῆς Βουλγαρίας, ἀνὰ τὸ ὁποῖο σημαντικώτατο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι Λατινομακεδονόγλωσσο. Τμῆμα τοῦ κράτους τούτου ἄλλωστε ἦταν μετὰ τὸ 850 καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Μακεδονίας, ἀπὸ τὴν ὁποία οἱ Βυζαντινοὶ κρατοῦσαν μονάχα μιὰ στενὴ παραλιακὴ λουρίδα, ποῦ ἀνατολικά τοῦ 'Αξιοῦ δὲν ξεπερνοῦσε τὴν σημερινὴ σιδηροδρομικὴ γραμμή, καὶ δυτικὰ τὴν ὅδευσι Βέροια-Γέφυρα 'Αλιάκμονος (πρὸ τῶν Σερβίων). Καὶ στὴν Βυζαντινοκρατούμενη αὐτὴ παραλιακὴ ζώνη ὅμως ὑπῆρχαν Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοί, ὅτι μᾶς πιστοποιοῦν π. χ. γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη οἱ ἀναγραφόμενες στὶς Πράξεις ([44]) τοῦ 'Αγίου Δημητρίου πληροφορίες. Σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες, καὶ κατὰ τὸν 7ο αἰώνα ὑπῆρχαν Θεσσαλονικιῶτες πολῖτες ***ἐκ τοῦ Ρωμαίων φύλου,*** καὶ κατὰ τὸν 8ο ὅταν τὶς κατέγραψε ὁ συναξαριστὴς τέτοιοι, ***ἐπιστάμενοι καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν Ρωμαίων*** δηλαδὴ τὴν Λατινική. Τὴν

ὄνομα Vlahút(u)—Vlahúts' (Βλαχοῦτοι), μὲ τὸ ὁποῖο ὀνομάζουν τοὺς κάτοικους τῆς Ρουμανίας ἀποκλειστικά. 'Αγνοοῦν ἐπίσης καὶ τὴν λέξι βλάχος=νομαδοκτηνοτρόφος.

43—Ἴδε, Κ, Πορφυρογέννητου. Περὶ θεμάτων, κεφ' λβ, σ. 152, Βόνν—«Ρωμάνους τούς νῦν Δαλματίαν καὶ τὸ Δυρράχιον οἰκοῦντας.»—Σημ. 'Η μετὰ τὴν Δαλματία μνεία τοῦ Δυρραχίου μᾶς πιστοποιεῖ, ὅτι ὁ Πορφυρογένητος ποῦ ἔζησε μεταξὺ 913-959 ἐννοοῦσε τὴν διοικητικὴ περιοχὴ τούτου καὶ ὄχι τὴν πόλι τοῦ Δυρραχίου ἀποκλειστικά.

44—Ἴδε, Patrol. Gr. t. 116, p. 1362.

ὁποία μάλιστα καὶ ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν «*καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν*» ποῦ γιαυτὸν ἦταν ἡ Γραίκικη, μιὰ καὶ φέρεται πῶς ἦταν ὁ τότε ἐπίσκοπος τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ Ἐκκλησία τῆς ὁποίας ἱδρύθηκε ὡς γνωστὸν ἀπὸ Γραικόφωνους Ἑβραίους καὶ ἔμεινε ἔκτοτε Γραικόφωνη. Ἡ αὐτοονομασία Râmánji ([45]) τῶν Βλάχων ὥστε εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ ἀρχικοῦ Romani (Ρωμᾶνοι), ποῦ ἀπὸ τοὺς Γραικοβυζαντινοὺς φέρονταν μὲ τὸν τύπο Ρωμαῖοι. Μετὰ τὴν Γραικοποίησι ὅμως τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ τῆς Ρωμανίας (=Βυζαντινοῦ κράτους) ποῦ φαίνεται ὅτι ὁλοκληρώθηκε μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰώνα, τὸ ὄνομα Ρωμαῖος κατέληξε νὰ σημαίνη ἀρχικὰ τὸν ὀρθόδοξο ([46]) χριστιανὸ καὶ μετὰ τὸ 1200 τὸν Γραικόφωνο. Ἡ διαφοροποίησί του αὐτὴ ὅμως δημιούργησε πλήρη σύγχυσι ὡς πρὸς τὴν ἑκάστοτε πραγματική του σημασία, ἰδίως γιὰ τὸ μέχρι καὶ τοῦ 11ου αἰώνα χρονικὸ διάστημα ὁπότε καὶ ἄρχισαν οἱ Γραικοβυζαντινοὶ νὰ ἀποκαλοῦν Βλάχους, τοὺς ἀρχικοὺς καὶ πραγματικοὺς Ρωμαίους τοὺς Ρωμάνους ἤτοι. Ἡ σύγχυσι δὲ αὐτὴ τὴν ὁποία παραβλέπουν ἢ δὲν ἔχουν κατανοήσει ἀκόμα καὶ οἱ σύγχρονοι ἱστορικοί μας, ἔγινε αἰτία νὰ ξεχνοῦν οἱ λόγιοί μας ὅτι Ρωμαῖοι ἀρχικὰ ἦσαν οἱ δημιουργοὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους Βλάχοι τῶν μεταγενέστερων αἰώνων, καὶ ὄχι οἱ Γραικοί. Οἱ ὁποῖοι ὁλοκλήρωσαν τὴν ἰδιοποίησί του μόνο μετὰ τὸν 11ο αἰώνα, καὶ ἀφοῦ μέσον τῆς Ἐκκλησίας κατάφεραν νὰ ὑποσκελίσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἰδιοκτῆτες του καὶ τοὺς νόμιμους κληρονόμους αὐτῶν.

Ἐξετάζοντας τώρα τὸν τύπο Armánji τῆς αὐτοονομασίας τῶν Βλάχων, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθοῦμε ὅτι μποροῦσε νὰ προέλθη ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ Râmánji, ὅπως π. χ. προέκυψε καὶ τὸ ρῆμα armaneare=μένειν, παραμένειν, ὑπολείπεσθαι τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἀπὸ τὸ ταυτόσημο remaneo τῆς Λατινικῆς. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ ἀποκλείσουμε τὴν προέλευσί του καὶ ἀπὸ τὸ πανάρχαιο ὄνομα Ἁρμόνιοι=τέκνα, ἀλλὰ καὶ κάτοικοι τῆς Ἁρμονίας, ([47]) ὅπως κατὰ τὴν μυθολογία λέγονταν ἀρχικὰ ἢ μετέπειτα Ἰλλυρία. Τμῆμα

45—Σημ. Ἀπὸ τὰ Romani] Râmanji πρέπει νὰ προέκυψε καὶ ἡ λέξι romun = σκλάβος, εἵλωτας τῆς παλαιότερης Ρουμάνικης, ποῦ μᾶς πιστοποιεῖ καὶ αὐτὴ ὅτι ὁ ἀρχικὸς πυρῆνας τοῦ σημερινοῦ ἔθνους τῶν Ρουμάνων (Ρουμάνων), κατάγονταν ἀπὸ Νοτιοδουνάβικες μοῖρες Ἀρμᾶνιων τὶς ὁποῖες αἰχμαλώτισαν καὶ μετώκησαν στὴν τότε Δακία καὶ νῦν Ρουμανία, οἱ Δακογέτες, Γότθοι, Οὖννοι, Ἄβαροι καὶ Μπούγκαροι λεηλάτες τῆς Χερσονήσου μας, καὶ ἀπὸ τὰ 250 ὡς ἀπὸ τὰ 850 μ. χ.

46—Ἴδε, Patrol. Gr. t. 119, p. 1036. Βαλσαμῶνος πατριάρχου Ἀντιοχείας. «Οἱ γοῦν αὐχοῦντες βίον ὀρθόδοξον, κἂν ἐξ ἀνατολῶν ὦσιν, κἂν ἐξ Ἀλεξανδρέων, κἂν ἑτέρωθεν, Ρωμαῖοι λέγονται..».

47—Σημ. Ἁρμονία λέγονταν ἡ μυθικὴ σύζυγος τοῦ κατακτητοῦ τῶν Θηβῶν Ἰλλυριοῦ Κάδμου, ποὺ ἦταν νεώτερος κατὰ 7 ἕως 8 αἰῶνες ἀπὸ τὸν ἱδρυτὴ αὐτῶν Ἀραβοφοίνικα συνώνυμο. Φέρονταν γιὰ θυγατέρα τοῦ Ἄρη, θεοῦ τότε τοῦ θανάτου

τῆς ὁποίας ἦταν καὶ τὸ Δυτικομακεδονικὸ λιμναῖο ὑψίπεδο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατέβηκαν οἱ Μακεδονοϊλλυριοὶ κατακτητὲς τῆς Βοιωτίας ποὺ ἔδιωξαν τοὺς 'Αραβοφοίνικες μέχρι τότε κάτοχους αὐτῆς στὴν Χαλκίδα καὶ 'Αθήνα, ἀλλὰ νικήθηκαν κατόπιν ἀπὸ τοὺς *ἀλλόγλωσσους* ([48]) Γραικομυκηναίους βασιλῆδες τῆς Πελοπονήσου. Οἱ Μακεδονοϊλλυριοὶ αὐτοὶ ἐπιδρομεῖς ποῦ ὕστερα ἀπὸ λίγο ξαναγύρισαν στὶς Θῆβες, ἦσαν κατὰ τὴν μυθολογία τέκνα τῆς ξανθῆς 'Αρμονίας καὶ ἔγγονοι τοῦ θεοῦ προστάτη τους "Αρη (τοῦ Raman δηλαδὴ τῆς 'Ασσυριοβαβυλωνιακῆς μυθολογίας), συνεπῶς ξανθοί, πυρροὶ καὶ αὐτοί, ἄρα καὶ γνήσια τέκνα τῆς Λευκῆς φυλῆς. Τέτοιες δὲ ἀκριβῶς ἦσαν οἱ Θηβαῖες καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δικαίαρχου, ([49]) ἄρα abiat=λευκές, ἄσπρες, κατὰ τὴν Σημιτικὴ γλῶσσα τῶν προκάτοχών τους 'Αραβοφοινίκων. 'Απὸ τὴν λέξι αὐτὴ τῶν ὁποίων προέκυψαν ἀσφαλῶς καὶ τὰ ὀνόματα Βοιωτοί, Πετθαλοί, τῶν Μακεδονοϊλλυριῶν τους κατακτητῶν.

ΥΙ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΟΥΣ

'Εκεῖνο ποῦ δὲν πρόσεξαν καὶ δὲν μελέτησαν ὅλοι ὅσοι ἀσχολήθηκαν μὲ τοὺς Βλάχους, ἦταν ἡ μέχρι καὶ πρὸ αἰῶνος ἀκόμα διατηρούμενη κοινωνική τους ὀργάνωσι στὴν ὁποία καὶ ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον ἡ ἐξαφάνισί τους. "Οπως τόνισε ἐπανειλημμένα στὶς μελέτες του ὁ μέχρι σήμερα μοναδικὸς ἐθνολόγος τῆς ὅλης Μικρευ-

---

καὶ ἐκπρόσωπου τῆς Λευκῆς φυλῆς, ξανθὴ δὲ τὴν χαρακτήριζε καὶ ὁ παλαιὸς ποιητὴς Καλλίμαχος (Στραβ. Γεωγρ. προλεγ. 39). 'Η μυθολογία τῶν Θηβῶν κατόπιν ἀνέμιξε τόσο τὸ ὄνομά της ὅσο καὶ τὸ τοιοῦτο Κιτίμ=δυτικὸς τοῦ σύζυγου (ὀρθὰ βασιλῆ αὐτῆς) της, μὲ προγενέστερες παραδόσεις τῶν 'Αραβοφοινίκων ποὺ εἶχαν κατασταλάξει στὴν Βοιωτία περὶ τὰ 2100—2200 π. χ. καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει ὁ 'Ηρόδοτος (I,145) σχετικὰ μὲ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς λατρείας τοῦ Διόνυσου καὶ τῆς Σεμέλης, ἀπὸ τὸν 'Αραβοφοίνικα Κάδμο. Οἱ σφηνοειδογράμματες ἐπιγραφὲς ποῦ βρέθηκαν στὶς Θῆβες τὸ περασμένο καλοκαῖρι, ἐπιβεβαιώνουν ρητὰ τὴν πληροφορία αὐτὴ τοῦ 'Ηρόδοτου.

48—"Ιδε, Αἰσχύλου, 'Επτὰ ἐπὶ Θήβαις, στ. 155 - «Πόλιν δορύπονον μὴ προδῶθ' ἑτεροφώνῳ στρατῷ.»—Σημ. 'Η πρὸ ὀλίγων ἐτῶν πραγματοποιηθεῖσα ἀνάγνωσι τῆς γραφῆς τῶν Μυκηναίων ἀπέδειξε ὅτι ἦσαν Γραικόφωνοι. Γιὰ νὰ τοὺς χαρακτηρίζουν ὅμως οἱ Θηβαῖοι ἑτερόφωνους θὰ πῆ ὅτι οἱ ἀπὸ βορρᾶ κατακτητὲς αὐτοὶ μιλοῦσαν ἄλλη γλῶσσα, ὅπως φυσικὰ καὶ οἱ Μακεδονοδωριεῖς ἀδελφοί τους οἱ πραγματικοὶ "Ελληνες δηλαδή. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ ὥστε βεβαιοῦται ὅτι οἱ Γραικοὶ ἦσαν προέλληνες καὶ ὄχι "Ελληνες.

49—"Ιδε, Δικαιάρχου, Βίος 'Ελλάδος. «Αἱ γυναῖκες τῶν Θηβαίων μεγέθεσι, πορείαις, ρυθμοῖς, εὐσχημονέσταται καὶ εὐπρεπέσταται τῶν ἐν 'Ελλάδι γυναικῶν· φοροῦσι δὲ πᾶσαι λευκά· τὸ δὲ τρίχωμα ξανθόν, ἀναδεδεμένον μέχρι τῆς κορυφῆς...» 'Επίσης τὴν μυθολογικὴ παράδοσι κατὰ τὴν ὁποία Ξάνθος λέγονταν ὁ βασιλῆας τῶν Βοιωτῶν ποῦ ἐπεχείρησε νὰ κατακτήσῃ τὴν 'Αττική, καὶ φονεύθηκε ἀπὸ τὸν βασιλῆα της Μέλανθο.

ρώπης J. Cvijits, οἱ Βλάχοι ὑπῆρξαν οἱ πειὸ ἐκβυζαντινισμένοι πληθυσμοὶ αὐτῆς, ἄρα καὶ ἐκεῖνοι ποῦ διατήρησαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους τὴν μεσαιωνική τους κοινωνικὴ ὀργάνωσι. Κατὰ τὸ σύστημα τῆς ὁποίας οἱ λαοὶ ἦσαν κατανεμημένοι σὲ ξέχωρες κάστες, ποὺ δὲν ἐπιτρέπονταν νὰ συνάπτουν μεταξύ τους ἐπιγαμίες. Ἔτσι καὶ οἱ Βλάχοι ἦσαν μοιρασμένοι σὲ τέσσερες κάστες, δηλαδὴ σὲ ἄρχοντες καὶ πολεμιστές, σὲ ἐμποροβιοτέχνες, σὲ νομαδοκτηνοτρόφους καὶ σὲ γεωργούς. Κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας ὅμως ἡ κάστα τους τῶν ἀρχοντοπολεμιστῶν ἢ ἀρμάτων, (50) συγχωνεύθηκε στοὺς περισσότερους οἰκισμοὺς μὲ τὴν κάστα τῶν ἐμποροβιοτεχνῶν, σὲ μερικοὺς δὲ τέτοιους μὲ τὴν κάστα τῶν νομαδοκτηνοτρόφων. Ἡ γεωργική τους κάστα ἐξ ἄλλου ἡ ὁποία ἦταν ἀνέκαθεν καὶ ἡ πειὸ ὀλιγάριθμη ἀφομοιώθηκε σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τοὺς σύνοικους αὐτῆς ἀλλόγλωσσους πληθυσμούς. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς περὶ τὰ 1750 οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοὶ ἀποτελοῦνταν, κατὰ τὸ μεγαλύτερό τους ποσοστὸ ἀπὸ ἑδραίους οἰκισμοὺς ἐμποροβιοτεχνῶν καὶ κατοῦνες (51) νομαδοκτηνοτρόφων, κατὰ ἕνα ἀσήμαντο ποσοστό τους δὲ ἀπὸ ἑδραίους οἰκισμοὺς γεωργῶν. (52) Ἀπὸ τὰ Βλαχοχώρια τῆς πρώτης κατηγορίας ἐξ ἄλλου, ὡρισμένα προέρχονταν ἀπὸ πανάρχαιους σταθμοὺς κλεισουροφυλάκων, τὸ δὲ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν ὑπόλοιπων ἀπὸ οἰκισμοὺς οἱ ὁποῖοι χτίσθηκαν σὲ ἀπόμερες καὶ ἀπρόσιτες περιοχὲς ἢ τοποθεσίες, ὅπου ἀναγκάσθηκαν νὰ καταφύγουν οἱ περίοικοι πληθυσμοὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν μεγάλων ἐπιδρομῶν (53) ποῦ ρήμαξαν τὸ Βυζαντινὸ κράτος. Στοὺς πρώτους ἀνή-

---

50—Σημ. Armatus στὴν Λατινικὴ ἦταν ὁ ὁπλίτης, ὁ μαχητής, armaturus δὲ κατὰ τὸν Ammianus ὁ ὁπλίτης τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, κατὰ τὸν Vegetius ὁ ὁπλίτης μὴ καθοριζόμενης μονάδας, καὶ κατὰ τὸν Μαρκελλῖνο ὁ ὁπλίτης ἐπαρχιακῆς φρουρᾶς. Ἀπὸ τὶς λέξεις αὐτὲς καὶ μὲ τὸ ἐπιτασσόμενο ὁριστικὸ ἄρθρο ul ἢ lu τῆς Λατινομακεδονικῆς, προέκυψε ἡ πασίγνωστη λέξι ἀρματωλὸς τῆς Νεογραίκικης. Armaturus λέγονταν καὶ ὁ ἔνοπλος χορευτής.

51—Σημ. Κατὰ τὸν Κεχαυμένο κατούνα λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ ἐπισταθμεία, τὸ στρατόπεδο. (σελ. 11 ἔκδ. Πετρουπόλεως). Ἡ λέξι αὐτή, τὴν ὁποία γλωσσολόγοι τοῦ γλυκοῦ νεροῦ τὴν παρουσίασαν καὶ Ταταρικη, προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς μεσαιωνολατινικῆς Cautum=ὀχύρωμα, ἀμυντήριο καταφύγιο, ὁμόρριζης μὲ τὴν ἀρχαιολατινικὴ Cautio=προφύλαξις, τὴν Οὐαλλέζικη cader=φρούριο, κτλ.

52—Σημ. Τέτοια ἦσαν π. χ. τὰ Βλαχοχώρια τῶν Μογλενῶν (μὲ ἐξαίρεσι τὸ Λιβάδι ποῦ τὸ ἵδρυσαν Γραμουστιᾶνοι νομαδοκτηνοτρόφοι). Τὰ Κοπατσιάρικα τῶν Γρεβενῶν ποῦ κατόπιν Γραικώθηκαν. Τὰ Βλαχοχώρια τῆς περιοχῆς Λαγκαδᾶ—Σωχοῦ ποῦ διατηροῦνταν τέτοια ὅταν πέρασαν ὁ Γάλλος περιηγητὴς belon de Manche καὶ ὁ Τοῦρκος Ἐβλιᾶ Τσιελεμπῆ (περὶ τὰ 1650), κ.τ.λ.

53—Σημ. Σχετικὰ μὲ τὴν καταφυγὴ αὐτὴ τῶν πληθυσμῶν σὲ ὀρεινὰ κρησφύγετα ἔχουμε τὶς μαρτυρίες τοῦ Εὐνάπιου (σ. 42—46), Ζώσιμου (σ. 195—197) καὶ Ἰορνάνδου (VI) γιὰ τὸν 4ο αἰῶνα, καὶ τὴν τοιαύτη τοῦ Θεοφύλακτου (patr. gr. t. 126, σ. 529) γιὰ τοὺς κάτοικους τῆς ἐπισκοπῆς Δεαβόλεως κατὰ τὴν περίοδο τῶν

κουν ὁ Samédru ([54]) τῆς αὐχενοδιάβασης τῶν στενῶν Πέτρας, τὰ Σέρβια, ([55]) ἡ Κόζανη, ([56]) ἡ Σιάτιστα ([57]) μὲ τὴν Πέτρουβα, ὁ Μέρ(ου) ([58]) μὲ τὸν 'Αμίντσιου, ([59]) ἡ Κλεισοῦρα, τὸ Πισοδέρι, ἡ Μηλόβιστα

Νορμαδικῶν ἐπιδρομῶν. Κτῖσμα δὲ τῶν νεώτερων τούτων φυγάδων ὑπῆρξε ἀκριβῶς ἡ περιώνυμη Vascopulea (Μοσχόπολι), τὴν ὁποία οἱ λόγιοί μας παρουσίασαν γιὰ κατούνα βοσκῶν ἐπειδὴ ἀγνοοῦσαν τὴν Βλάχικη προέλευσι τῆς ὀνομασίας της. Ἡ Νιβεάστα (Νυμφαῖο) καὶ ἡ Μηλόβιστα ἐπίσης. διασώζουν τὴν παράδοσι ὅτι ἀνέβηκαν στὶς σημερινὲς τοποθεσίες τους ὅταν ἦρθαν οἱ Τοῦρκοι.

54—Σημ. Samédru λέγονταν ἐνόσῳ ἦταν Λατινομακεδονόγλωσσο τὸ σημερινὸ Ἅγιος Δημήτριος τῆς αὐχενοδιάβατης Πέτρας, ἀπὸ παραφθορὰ τῆς Λατινικῆς λέξης semitoria=στενοπορία, ποῦ ταυτίσθηκε μὲ τὸν San—Medru=Ἅγ. Δημήτριος. Μαζὺ μὲ τὰ ἐπίσης Γραικόφωνα σήμερα Σέλος, Μηλία (ἀρχικὰ Μέρου), Βροντοῦ, καὶ τὰ πάραμένοντα Βλαχόφωνα Λιβάδι, Κοκκινοπλό, Φτέρη (φεάρικα) ἀποτελοῦσαν τὰ ὕστατα Βλαχοχώρια τοῦ Ὀλύμπου.

55—Σημ. Παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα ὁ Πορφυρογέννητος, ἔγραψε ὅτι ἡ πόλις αὐτὴ χτίσθηκε δῆθεν ἀπὸ Σέρβους καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡράκλειου. Τὸ ὄνομά της ὅμως εἶναι γνησιώτατα Λατινομακεδονικὸ ὅπως καταδείξαμε στὸ βιβλίο μας τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. τῆς Λύγκου (σελ. 12, 13, 14, 52, 118). Καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἄλλωστε οἱ ἐμποροβιοτέχνες τῶν Σερβίων ἦσαν Βλάχοι, ἰδίως ἀπὸ τὸ γειτονικὸ Λιβάδι ὅπου καὶ κατέφυγαν οἱ Σερβιῶτες ποῦ γλύτωσαν ὅταν οἱ Τοῦρκοι κατέλαβαν τὴν πόλι τους.

56—Σημ. Μέχρι τὰ χρόνια τοῦ Πάτερ Κοσμᾶ ἡ Κόζιανη ἦταν καθαρὸ Βλαχοχῶρι.-Ἴδε περὶ αὐτῆς εἰς προμν. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. Λύγκου σελ. 20, 84, 94, 131,132.

57—Σημ. Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πουκεβίλ (Ταξ. στὸν Ἑλλ. βιβλ. 7, σ. 97) οἱ πρόκριτοι τῆς Σιάτιστας ποῦ τὸν φιλοξένησαν κατὰ τὸ 1807, τοῦ διηγήθηκαν ὅτι ἡ πόλις τους εἶχε ἱδρυθεῖ ἀπὸ Βλάχους κατὰ τὸν 13ο αἰώνα δῆθεν. Ὅταν ὅμως τοὺς ρώτησε τί ἀπόγιναν οἱ Βλάχοι αὐτοὶ ἀρχικοὶ κάτοικοι καὶ πῶς ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ Γραικούς, ἀλληλοκυτάχθηκαν ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀπάντησαν τίποτε διότι ἁπλούστατα ἐνδοοικογενειακὰ μιλοῦσαν ἀκόμα τὴν Λατινομακεδονική. Καὶ κατὰ τὸ 1885 ἄλλωστε ποὺ ἐπισκέφθηκε τὴν Σιάτιστα ὁ Σέρβος Γκόπτσεβιτς (Ἴδε τρύτου Makedonien und Altserbien. 145, ἔτος 1889) τὸ 1)4 τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἐξακολουθοῦσε νὰ ὁμιλῇ τὴν Λατινομακεδονική, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονται καὶ ὅλες σχεδὸν οἱ τοπωνυμίες αὐτῆς. Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο καὶ μόνο εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ πιστοποιήσῃ τὴν Βλάχικη καταγωγὴ τῶν κάτοικων τῆς Σιάτιστας, ποὺ καὶ αὐτοὶ γραικώθηκαν ἀπὸ τὸν Πάτερ Κοσμᾶ καὶ τὰ σχολεῖα ἀφοῦ πέρασαν τὸ στάδιο τῆς διγλωσσίας. Ὡς πρὸς τὸ ὄνομά της ἔχουμε τὴν γνώμη, ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν λέξι saxa=λίθος, πέτρα τῆς Λατινικῆς καὶ ὅτι ἀντικατέστησε τὸ ἀρχαιομακεδονικὸ Ἐράτυρα, ὅπως θὰ ἐξηγήσουμε μὲ ἕτοιμη πρὸς δημοσίευσι μελέτη μας, γιὰ τὶς τοπωνυμίες τῆς Σιάτιστας. Ἡ παλαιότερη ἐκκλησία τῆς ὁποίας εἶναι ἐπιπλέον ἡ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ποῦ καθὼς ἔχουμε γράψει στὸ προμν. βιβλίο μας (σελ 47) εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἁγία τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν.

58—Σημ. Μέρ(ου) καὶ κατὰ μετάφρ. Μηλιά, εἶναι ὁ Μακεδονικὸς σταθμὸς τῆς αὐχενοδιάβασης Βενέτικου—Ἀραχθοῦ ποῦ λέγονταν ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες Κίτιον, καὶ ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς πιθανῶς Μῶρος. Γύρω στὰ 1905 εἶχε περὶ τὶς 150 οἰκογένειες.

59—Σημ. Ἀμίντσιου ἀποκαλοῦν οἱ Βλάχοι κάτοικοί του τὸ Μέτσιοβο. Σχετικὰ μὲ τὸ ὄνομά τους τοῦτο ἴδε σημείωμα γράφοντος εἰς ἐφημ. Ἀθηνῶν Βῆμα τῆς 30)3)1962.

μὲ τὴν Γκόπισια, ἡ Πεστερίτσα ([60]) τοῦ Περλεπέ, ἡ Χούμα (παρὰ τὸ Σκρᾶ), ἡ Νιάγουστα ([61]), τὰ Πορόϊα τοῦ Μπέλες μὲ τὴν Ράμνα ([62]) κτλ. Στοὺς δεύτερους τὰ Βλαχοχώρια : τῆς Γκιώνας ([63]), τοῦ Ἄνινου ([64]), τῶν Βαρδουσίων ([65]), τοῦ Ἀπόκουρου ([66]), τοῦ Καρπενησίου ([67]),

60—Σημ. Τὸ ἐξαφανισμένο σήμερα παληὸ αὐτὸ Βλαχοχῶρι, κρατοῦσε τὴν νοτιοδυτικὴ εἴσοδο τῆς αὐχενοδιάβασης ποῦ συνδέει τὸν Περλεπὲ μὲ τὴν περιοχὴ Μπάμπουνας Βελεσσῶν. Γιὰ τὸ ὄνομά του ἴδε ἡμέτ. Τὰ 150 ὀν. οιχ. Λύγκου σ. 37.

61—Σημ. Νιάγκουστα εἶναι τὸ πραγματικὸ ὅπως τονίζει καὶ ὁ Λήκ (Ταξειδ. στὴν Βόρειο Ἑλλάδα, Ἀγγλιστί, τομ. III, σ. 284, ἔτ. 1835) ἀλλὰ συνάμα καὶ Βλάχικο ὄνομα τῆς ἤδη Νιάουσσας. Προῆλθε ἀπὸ τὴν λέξι angustia=στενωπὸς τῆς Λατινικῆς, ὅθεν καὶ τὸ παρεφθαρμένο Inogost τῆς μεταξὺ Βράνιας καὶ Λέσκοβατς (τῆς Σερβίας) κλεισούρας, ἀφοῦ ἄλλωστε ἡ Παληὰ Νιάγουστα βρίσκονταν στὸ στόμιο φαραγγοδιάβασης τοῦ Βερμίου. Ἐπὶ πλέον καὶ οἱ τοπωνυμίες Νταλαμάρα (ἀπὸ τὸ deal—mare=λόφος μεγάλος ὅτι καὶ εἶναι). Ζ'ντουμπάνους (ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ tonfano=ἄβυσσος, βάραθρο ποταμοῦ, ὅτι καὶ εἶναι κ.τ.λ.) ὀφείλονται σὲ παληοὺς Λατινομακεδονόγλωσσους γηγενεῖς καὶ μόνο. Ἐπὶ Λὴκ ὅμως καὶ οἱ Νιαγουστᾶνοι εἶχαν καταλήξει δίγλωσσοι Γραικόβλαχοι, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου οὗτος τοὺς χαρακτήρισε Γραικούς. Ὁ Πουκεβὶλ δὲν τὴν ἐπισκέφθηκε καὶ γιαυτὸ γράφει ὅτι εἶχε καὶ Βούλγαρους (=Σλαυόφωνους) κάτοικους, ἐνῶ τέτοιοι ἐγκαταστάθηκαν μόνο μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1821 καταστροφή της.

Πρβλ. καὶ [illegible]
dibyn = κρημνός

62—Ἴδε, γραφ. προμν. Τὰ 150 ὀν. οἰκ. Λύγκου σελ. 36.

63—Ἴδε, Σάθα, Τουρκοκρ. Ἑλλὰς σ. 492. Ὁμοίως Φιλήμονος Ι., Δοκίμιον Ἑλλην. Ἐπαν. τ. 3ος σ. 362, ὅπου ἀναγράφει καὶ τὸ κατακάθαρα Βλάχικο ὄνομα Γκέγκιος ἑνὸς προεστοῦ αὐτῶν. Ὁ αὐτὸς ὀνομάζει τὴν Γκιώνα μὲ τὸν τύπο Ζώνα, παραποιῶντας τὸν τύπο Zona (Τζόνα) τοῦ Πουκεβὶλ ὁ ὁποῖος (Ταξείδ. στὴν Ἑλλάδα, βιβλ. Χ, κεφ. 8, σ. 56, β' ἔκδ. Γαλιστὶ) μᾶς πληροφορεῖ ἐπὶ πλέον, ὅτι τὰ τέσσερα ὑψηλότερα ἀπὸ αὐτὰ (ἕνα τους ἦταν καὶ ἡ πατρίδα τοῦ Διάκου Μουσουνίτσα) μιλοῦσαν γλῶσσα διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς γείτονες Γραικούς. Οἱ τοπωνυμίες Ζώνα (ὀρθὸ Τζέανα=κορυφὴ καὶ κατὰ παραφθορὰ Γκέανα]Γκιώνα) καὶ Μουσουνίτσα ὅμως εἶναι κατακάθαρες Βλάχικες, Βλάχοι δὲ ἦσαν καὶ οἱ μεσαιωνικοὶ Λεβαχᾶτες. Χωριὰ τῆς πατριᾶς αὐτῆς ἦσαν καὶ τὸ Λεβχάτι (εἶτα Λευκάδι) τῆς λεκάνης τοῦ Σπερχειοῦ (Βλαχοχῶρι καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 21), καὶ τὸ Λεφκαδίτι τῆς Γκιώνας.

64—Σημ. Ἔτσι ὠνόμαζαν οἱ Βλάχοι περίοικοι τὸ βουνὸ ποῦ χώριζε τὰ Κράβαρα ἀπὸ τὴν περιοχὴ Ὑπάτης (ἴδε Πουκεβὶλ ὡς ἄνω τομ. 4ος βιβλ. Χ. κεφ. 6 σ. 8 ἔκδ. β), δηλαδὴ τὴν Οἴτη ποὺ καὶ κατὰ τὸν Στράβωνα ἦταν κατοικία Αἰνιάνων. Ἦσαν οἱ μόνοι ὥστε ποῦ κρατοῦσαν τὸ ἀρχαῖο ὄνομα τοῦτο.

65—Σημ. Βαρδουσιώτικα Βλαχοχώρια ἦσαν ἡ Ἀρτοτίνα, ἡ Κωστάρσα, ἡ Παληοκατοῦνα κτλ. Καθὼς γράφει ὁ Πουκεβὶλ στὰ Βαρδούσια καὶ στὴν Οἴτη κατέφυγαν οἱ Βλάχοι τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀπόκουρου, ἀφοῦ ἐπὶ ἐφτὰ ὁλόκληρα ἔτη ἀγωνίστηκαν κατὰ τοῦ Ἀλῆ—πασσᾶ.

66.—Σημ. Γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ ποῦ μετὰ τοῦ 1807 ἔμεινε μὲ 540 οἰκογένειες μονάχα, μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πουκεβὶλ (προαναφ. 4ος τομ. Βιβλ. Χ. κ. 7, σελ. 27 ἔκδ. β) ὅτι ὡς τότε κατοικοῦνταν καὶ ἀπὸ ἄλλες 1200 οἰκογένειες Βλάχων τῆς φυλῆς Μπούα, ἡ ὁποία κατέβηκε στὴν Αἰτωλία περὶ τὸ 1380.

67—Σημ. Καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πουκεβὶλ (πρόμν. σ. 24), περὶ τὰ 1812 τὸ Καρπενῆσι κατοικοῦνταν ἀπὸ 600 οἰκογ. Βλάχικες καὶ 400 οἰκογ. μουσουλμάνων Ἀλβανῶν, τὰ δὲ 25 χωριά του τὰ ὁποῖα κατονομάζει ἀπὸ ἄλλες 1000 οἰκογ, Βλά-

τῶν Ἀγράφων ([68]), τῶν βορειότερά τους τῶν Παλαιοχωρίων ([69]), τοῦ Ἀσπροπόταμου, τῶν Τζουμέρκων ([70]), τῆς ἄνω λεκάνης τοῦ Ἀράχθου ([71]) τῆς ἄνω λεκάνης τοῦ Ἀώου μὲ τὰ Ζαγοροχώρια ([72]), τῆς Πινδί-

---

χων καὶ πάλι. Κατὰ τὸ Δ. Αἰνιᾶνα ἐξ ἄλλου (Ἴδε Ἅπαντα, σελ. 145, Ἀθῆναι 1962), ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ περιοχὴ Καρπενησίου ἢ Βηλουχίου (ἔτσι φέρεται καὶ στὸν θρῆνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως) διατελοῦσε ὑπὸ αὐτόνομο καθεστώς, ὅτι συνέβαινε ἄλλωστε καὶ μὲ ὅλα τὰ Βλαχοχώρια ἀνεξαίρετα.

68—Σημ. Τόσο ὁ Λὴκ (Travels in Northern Greece, t iv, c. 39, s. 226) ὅσο καὶ ὁ Πουκεβὶλ (προμν. 1 x, ch. 6, p. 16) ἔγραψαν ὅτι ἡ περιοχὴ Ἀγράφων κατοικοῦνταν ἀπὸ καθαρόαιμους Γραικούς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν ἔρθει ποτὲ σὲ ἐπιμιξία οὔτε καὶ μὲ Βλάχους ἀκόμα. Πόσο ἀβάσιμη ἦταν ἡ γνώμη τους αὐτὴ ὅμως, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἐπίγραμμα ποῦ συνέταξε στὰ 1682 Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς γιὰ μιὰ πηγὴ τῶν Ἀγράφων, καὶ στὸ ὁποῖο ἔλεγε τὰ ἑξῆς ἀποκαλυπτικώτατα: «Φοντάνα κικλήσκουσί με νῦν ἐγχώριοι ἄνδρες φωνῇ τῇ Λατίνων, οὐκ Ἀχαιΐδι φίλε». Κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Τουρκοκρατίας αἰῶνες ἄλλωστε ἡ Αἰτωλία λέγονταν Μικρὰ Βλαχία, καὶ οἱ τοπωνυμίες τῶν Ἀγράφων εἶναι κατ' ἀπόλυτη πλειοψηφία Λατινομακεδονικές. Σωρεία τέλος ἀπὸ Λατινομακεδονικὰ γλωσσικὰ καὶ λαογραφικὰ στοιχεῖα διατηροῦνται καὶ μέχρι σήμερα ἀνὰ τὰ χωρία τῶν Ἀγράφων, καὶ πιστοποιοῦν κατηγορηματικὰ ὅτι καὶ ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἦταν ἀρχικὰ Βλαχόφωνη, μετὰ τὸ 1750 δὲ καὶ ὡς τὴν ἀπελευθέρωσί της δίγλωσση Γραικοβλάχικη τέτοια.

69—Σημ. Παλαιοχώρια λέγοντα τὰ εὑρισκόμενα μεταξὺ Ἀγράφων καὶ Ἀσπροποταμίτικων, γιὰ ὁποῖα μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πουκεβὶλ (προμν. βιβλ. VI, κ. 2, σ. 378) ὅτι μιλοῦσαν γλῶσσα ποῦ δὲν ἦταν Γραίκικη. Διευκρινίζοντας τὸ ζήτημά τους αὐτὸ ὁ Heuzey ποῦ τὰ ἐπισκέφθηκε περὶ τὰ 1856, γράφει ὅτι τὰ βρῆκε Γραικόφωνα ἀλλὰ καθὼς τοῦ ἀφηγήθηκαν (οἱ κάτοικοι) παλαιότερα μιλοῦσαν Βλαχικα, τὰ ὁποῖα ἄφησαν γιατὶ τοὺς καταράσθηκε ἂν τὰ κρατοῦσαν κάποιος ἅγιος, (ὁ γνωστὸς Πάτερ Κοσμᾶς)—Ἴδε Heuzey, ἐκδρομὴ στὴν Τούρκικη Θεσσαλία, σελ. 107 Γαλλιστί.

70—Σημ. Καθὼς γράφει ὁ Πουκεβὶλ (προμν. βιβλ. V, κ. 5, σ. 306) ὁ πληθυσμὸς τῶν περιοχῶν Τζουμέρκων καὶ Ραντοβιτσίου ἀποτελοῦνταν ἀπὸ Γραικοὺς καὶ Βλάχους, ἐνῶ σήμερα δὲν ἐπιζοῦν πλέον ἀπὸ τοὺς τελευταίους. Μιλῶντας ἐξ ἄλλου γιὰ τὸ γειτονικὸ Βλαχογαρδίκι ὁ Heuzey, (προμν. σελ. 109), γράφει ὅτι οἱ Γαρδικιῶτες εἶχαν ἐπιγαμίες μὲ τοὺς ὅμορους Γραικοὺς τῶν βουνίσιων χωριῶν διότι τοὺς ἤξεραν πῶς ἦσαν Γραικωμένοι παλαιοὶ Βλάχοι, ἐνῶ δὲν συμπεθέριαζαν οὔτε μὲ τοὺς Καραγκούνους (καμπίσιους γραικοφώνους τῆς Θεσσαλίας) οὔτε καὶ μὲ τοὺς Ἀρβανιτόβλαχους.

71—Σημ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Συρράκο, Καλαρύτες καὶ λοιπὰ μέχρι καὶ σήμερα Βλαχοχώρια, τέτοια ἦταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κασομούλη (Ἴδε Στρατ. Ἐνθυμ. τ. Α. σ. 104) καὶ τὸ Βασταβέτσι ἀπὸ τὸ ὁποῖο φέρεται καταγόμενος καὶ ὁ Κατσιαντώνης. Βλαχόφωνα ἦσαν τότε καὶ ὅλα τὰ Χουλιαροχώρια, τὸ Ματσοῦκι, κ.τ.λ.

72—Σημ. Στὸ Τούρκικο κτηματολόγιο τὰ Ζαγοροχώρια φέρονταν μὲ τὸ ὄνομα Βλαχοχώρια, ὅπως τὰ ἀποκαλοῦσε ὁ λαὸς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀληπασιᾶ (Ἴδε δημοτικὸ τραγοῦδι Ἀλέξη Νούτσου). Καὶ αὐτὰ ὅμως ἄφησαν τὴν ἀρχικὴ τους Λατινομακεδονικὴ μητρικὴ γλῶσσα, καὶ ἔγιναν Γραικόφωνα χάρις στὸν Πάτερ Κοσμᾶ (Ἴδε, Περραιβοῦ, ἀρχαιότεραι ἀπόπειραι βελτιώσεως τοῦ ἔθνους σελὶς 342]598, ἐκδ. Σεφερλῆ, Ἀθῆναι 1956). Ἤθη, ἔθιμα, ἀνθρωπολογικὰ χαρακτηριστικά, ἐπώνυμα στολή, χοροί, τοπωνυμίες, κ.τ.λ., πιστοποιοῦν ἐπὶ πλέον τὴν ὡς ἄνω προέλευσι τῶν σημερινῶν Γραικόφωνων τοῦ Ζαγορίου. Ἴδε σχετ. καὶ ἐ[illegible] περιοδ. Χρυσαλλὶς τ. Δ, φυλ. 73 ἀπὸ 15/1/1866

κῆς κορυφογραμμῆς καί τοῦ Γράμμου ([73]), τῆς Μοράβας ([74]), τῆς 'Ο- στροβίτσας ([75]), τῆς Κάμιας ([76]), τῶν νοτιοδυτικῶν κλάδων τοῦ Σκάρ- δου ([77]), τοῦ ὄγκου Πλάκι ([78]), τῶν μυχῶν τοῦ Περιστεριοῦ ([79]), τοῦ Βιτσιοῦ ([80]), τοῦ Μουρικιοῦ ([81]), τοῦ Βέρμιου ([82]), τοῦ Ὄλυμπου, ([84]) τῶν Καμβουνίων ([83]) κ.τ.λ.

Υ. Η ΑΛΛΑΞΟΓΛΩΣΣΙΑ ΑΙΤΙΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

'Από τά Λατινομακεδονόγλωσσα χωριά ποῦ μνημονεύσαμε καί θά ἀπαριθμήσουμε ἀκριβέστερα πειό πέρα, εἶναι αὐταπόδεικτο ὅτι

73 - Σημ. Τέτοια Βλαχοχώρια εἶναι τὰ Περιβόλι, 'Αβδέλα, Σαμαρίνα, Φοῦρκα, Ντένσκο, καὶ τὰ ἐξαφανισμένα σήμερα Κιάφα, Λιντόπεα, Βαρτεάνικο, Γράμουστα, Βάλιανη, κ.τ.λ.

74 - Σημ. 'Αποκλειστικὰ Βλάχικη καὶ μεγάλη πόλις ἦταν ἡ Νικουλίτσα τῶν πηγῶν τοῦ Ντεβόλη, ἡ ὁποία καταστράφηκε μεταξὺ 1650—1700. Βλαχοχῶρι μὲ 500 σπίτια ἦταν τότε καὶ ἡ γειτονική της "Αρζα. 'Αμφότερες ἦσαν προγενέστερες τῆς καθόδου τῶν 'Αλβανῶν.

75—Σημ. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ βρίσκονταν ἡ περίφημη Βᾶσκόπουλεα (Μοσχόπολι) μὲ τὴν Σύπισκα, Κρούσιουβα, Καρμπανίοσι, Ντούσιαρη κ.τ.λ. Ἡ τελευταία ἀναφέρεται σὰν Βλαχοχῶρι ἀπὸ τὸν 14 αἰῶνα ἀκόμα. Στὴν ἀπέναντί της ὄχθη τοῦ Ντεβόλη βρίσκονταν ἡ Γκράμπουβα μὲ τὴν Βαλεαμάρεα καὶ τὴν Γκόπισια.

76—Σημ. Βλαχοχώρια τῆς Κάμιας εἶναι τὰ διασωζόμενα καὶ σήμερα Νίτσα καὶ Λάνκα.

77—Σημ. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ποῦ βρίσκεται ἀνατολικώτερα τῆς Ντίβρας, ἐπιζοῦσαν Βλάχοι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σκεντέρμπεη. Τούτους ὁ Farlati τοὺς ἀποκαλοῦσε 'Ηπειρῶτες. Καὶ κατὰ τὸν Τζβίγιτς ὅμως οἱ Μίγιατς μὲ τοὺς Ρεκάλιους γείτονες αὐτῶν προέρχονται ἀπὸ ἐκσλαυϊσμένους Βλάχους. Γιὰ τὰ ἀνατολικώτερά τους χωριὰ Μαύροβο Νιτσπούρ καὶ Λιούμνιτσα ἐξ ἄλλου, οἱ παραδόσεις τῆς Μπεάλας ἔλεγαν πῶς ἦσαν Βλαχοχώρια καὶ μέχρι στὰ 1820.

78—Σημ. Πλάκι λέγονταν τὸ ὕστατο Βλαχοχῶρι τοῦ βορειότατου τῆς Πρέσπας ὀρεινοῦ ὄγκου, ὁ ὁποῖος φέρει καὶ τὸ ὄνομά του. 'Εκσλαβίσθηκε μετὰ τὸ 1860.

79—Σημ. Τέτοια εἶναι τὰ μέχρι καὶ σήμερα Βλαχόφωνα Μηλόβιστα, Νιζιόπουλεα καὶ τὰ πρὸ ἀρκετοῦ χρόνου ἐξαλβανισμένα ἢ ἐκσλαβισμένα Ζλουκουτζιάνοι, Οὔστρέτσεα, Κισσιάβα, Ράκουβα, Μπούφ(ου), Γκέρμαν, Μπρατουτσίνα, κ.τ.λ.

80—Σημ. 'Εκτὸς ἀπὸ τὴν μέχρι καὶ σήμερα ὑφιστάμενη Νιβέαστα (Νυμφαῖο), Λατινομακεδονόγλωσσα ἦσαν μέχρι στὰ 1750 ἡ Τούρια μὲ τὴν Βαψιώρεα καὶ τὴν Βύσσιανη, ἡ Μπλάτσα (εἶτα Βουλγαρομπλάτσα) καὶ ἡ Πρικουπάνεα.

81—Σημ. Βλαχοχῶρι τοῦ ὄγκου αὐτοῦ ἦταν ἡ Μπλάτσα ποῦ ἄρχισε νὰ γραικώνεται κυρίως μετὰ τὸ 1860. Τέτοια μένει ἤδη ἡ γειτονική της Πιπιλίστα.

82—Βλαχοχώρια τοῦ Βέρμιου ποῦ καταστράφηκαν ὅμως μαζὺ μὲ τὴν Νιάουσα κατὰ τὸ 1821 ἦσαν ἡ Κατράνιτσα, ἡ Γραμματίκουβα (ἔχει ὡς τὰ σήμερα ἐκκλησία Σᾶν-γκιώργκη (='Αγίου Γεωργίου), ἡ Κουτσούφλιανη, ἡ Φοῦρκα, ἡ Φέτιτσα, ὁ Περισιόρ, ἡ Μαρούσια, ἡ Σκουτίνα, ἡ Σέλια, ἡ Ντοβράεα κ.τ.λ.

83—Σημ. 'Απὸ τὸν Πουκεβίλ (προμν. βιβλ. IX, κ. 2, σ. 330) ξέρουμε ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς Χασίων ἦσαν Γραικοὶ καὶ Βλάχοι. Οἱ τελευταῖοι ποῦ παλαιότερα ὑπερτεροῦσαν τοὺς πρώτους (ὅπως μᾶς δείχνουν οἱ τοπωνυμίες) σήμερα ἔχουν ἐξαφανισθεῖ καὶ μόνο τὰ παληὰ ἐπώνυμά τους ἐξακολουθοῦν νὰ τοὺς ξεσκεπάζουν.

ἀρχαιότερα στάθηκαν ὅσα ἱδρύθηκαν ἀπὸ κλεισουροφύλακες ὁ θεσμὸς τῶν ὁποίων ἦταν γνησιώτατα ἀρχαιομακεδονικός. (84) Οἱ οἰκισμοὶ τούτων λοιπὸν εἶναι προφανέστατο ὅτι ἱδρύθηκαν τὸ ἀργότερο ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας, μὲ τὴν ἐποχὴ τῆς ὁποίας καὶ εἶναι συνυφασμένη ἡ ἱστορία τους, ποὺ ἐξ αἰτίας τούτου ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητο καὶ ἀναντικατάστατο βοήθημα, γιὰ τὴν ἀποσαφήνισι καὶ τὸν προσδιορισμὸ τῆς γλωσσικῆς μεταβολῆς ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε ἀνὰ τὴν Μακεδονία καὶ τὶς ὑπόλοιπες μητρικὲς κοιτῖδες τοῦ 'Ελληνισμοῦ, κατὰ τὴν ὀκτακοσιόχρονη διάρκειά της. 'Η μεταβολὴ δὲ αὐτὴ ἐπιβάλλεται νὰ καταστῆ γνωστὴ εἰς τὸ εὐρὺ κοινό, κυριώτατα ἐπειδὴ διάδοχος τῆς Ρωμαιοκρατίας στάθηκε ἡ Μεσαιωνικὴ ἐποχή, τῆς ὁποίας ὅμως τὴν ἱστορία μας παρουσίασαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ παρουσιάζουν ἀφάνταστα διαστρεβλωμένη, τόσο ξένοι ὅσο καὶ δικοί μας ἱστοριογράφοι. Οἱ ὁποῖοι παρασυρμένοι ἀπὸ μονομερέστατες μελέτες οἱ περισσότεροι, καὶ ἀπὸ σωβινιστικὴ προκατάληψι οἱ ὑπόλοιποι, ἀγνοοῦν παραβλέπουν ἢ καὶ ἀποκρύπτουν τὸ ξεκαθαρισμένο πειὰ σήμερα ἱστορικὸ γεγονός: ὅτι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας οἱ ἐλεύθεροι πολῖτες τῆς Μακεδονικῆς 'Ιλλυρίας, (85) Μακεδονίας, 'Ηπείρου καὶ Θεσσαλίας κατὰ τὸ σύνολό τους σχεδόν, καὶ οἱ τοιοῦτοι τῆς Στερεᾶς 'Ελλάδος καὶ Πελοποννήσου κατὰ τὸ μεγαλύτερό τους ποσοστὸ τοὐλάχιστο, κατέληξαν νὰ χάσουν τὴν μητρική τους Γραίκικη (86) γλῶσσα καὶ νὰ γί-

---

84—Σημ. Ἴδε σχετικά, εἰς γράφ. Τὰ 150 ὀν. οἰκ. Λύγκου σελ. 34, 35, 36.

85—Σημ. Μακεδονικὴ Ἰλλυρία ὠνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι, τὸ μεταξὺ ποταμῶν Μάτι (ἀπὸ βορρᾶ) καὶ Ἀώου (ἀπὸ Νότου) τμῆμα τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας. Τοῦτο καταχτήθηκε ἀπὸ τὸν Κάσσανδρο, καὶ ἔμεινε τμῆμα τῆς Μακεδονίας ὡς τὴν βασιλεία τοῦ Βεσπασιανοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ κατέστησε χωριστὴ ἐπαρχία καὶ τὸ μεταβάφτισε Νέα Ἤπειρο. Καθὼς μᾶς λέγει ὁ Στράβων (VII, 7, § 8), οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονικῆς Ἰλλυρίας εἶχαν τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα μὲ τοὺς Μακεδόνες κουρεύονταν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, φοροῦσαν ὅμοια στολὴ μὲ αὐτούς, καὶ τέλος ἦσαν ὁμογλωσσοί τους (ὄντας ὅμως μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς δίγλωσσοι). Ἡ περιοχή τους κατακτήθηκε ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους περὶ τὰ 200 π. Χ. καὶ στάθηκε ἡ πρώτη καὶ περισσότερο ἐκλατινισμένη τέτοια τῆς Χερσονήσου μας. Ἐπὶ Γραικοβυζαντινῶν λέγονταν θέμα Δυρραχίου, κατοικοῦνταν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορφυρογέννητου (913—959) ἀκόμα ἀπὸ Ρωμάνους (ἴδε σημ. 21). Ἰθαγενεῖς πληθυσμοὶ αὐτῆς εἶναι συνεπῶς οἱ Βλάχοι, ἔποικοι δὲ τοῦ 11ου αἰώνα οἱ Ἀρβανῖτες.

86—Σημ. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτο (II, 56) Ἕλληνες ἦσαν μόνο οἱ Μακεδονοδωριεῖς ἐνῶ οἱ Ἴωνες ἦσαν ἀπόγονοι Πελασγῶν, δηλ. Καρῶν καὶ Φοινίκων κατὰ Θουκυδίδη (Α, 7) ποὺ προσθέτει (Α, 102) ἀκόμα ὅτι οἱ Σπαρτιᾶτες τοὺς θεωροῦσαν ἀλλόφυλους· Τὰ αὐτὰ προκύπτουν καὶ ἀπὸ τὰ περὶ Ἑλληνικῆς καὶ Ἰωνικῆς ἐνδυμασίας λεγόμενα τοῦ Ἡρόδοτου (v, 88) καὶ Αἰσχύλου (Πέρσαι, 183). Ἐπίσης καὶ οἱ Θηβαῖοι θεωροῦσαν ἑτερόφωνους=ξενόγλωσσους τοὺς Μυκηναίους τῆς Πελοποννήσου ποὺ ἀποδείχθηκε πειὰ ὅτι μιλοῦσαν Γραίκικα (ἴδε σημ. 23, 26), Ξάνθος δὲ λέγονταν ὁ μυθικὸς βασιλῆας τῶν Βοιωτῶν ἐνῶ Μέλανθος ὁ Ἀθηναῖος ἀντίπαλός του. Γραικοὶ τέλος ὀνομάζονταν οἱ προέλληνες κάτοικοι τῆς κατοπινῆς Ἑλλάδος, ἄρα Γραίκικη

νουν Λατινομακεδονόγλωσσοι, ([87]). Τοῦτο ἄλλωστε προσεπικυρώνεται καὶ ἀπὸ τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν τοπωνυμίων τῆς χώρας μας οἱ ὁποῖες πιστοποιοῦν περίτρανα, ὅτι γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ἡ Γραικογλωσσία τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν κατέληξε νὰ περιορισθῆ στὰ νησιὰ καὶ τὰ ἀπέναντί τους γειτονικώτατα παράλια. Ὅπου δὲ ὁμιλοῦν οἱ τοπωνυμίες, ἐκεῖ μόνο καγχασμοὺς καὶ μυκτηρισμοὺς προκαλοῦν οἱ ἀντίθετες ἀπόψεις τιποὐκειτων ἱστοριολόγων ἢ μικροβιολόγων τῆς γλωσσολογίας οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν αὐταπάτη νὰ νομίζουν: ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἑρμηνεύουν καὶ τοπωνυμίες ἐνῶ δὲν κατέχουν οὐδὲ καὶ στοιχειώδεις γνώσεις, γιὰ τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους τὶς καθιερώνουν οἱ λαϊκὲς μᾶζες τοῦ κάθε τόπου, γιὰ τὴν σημασία ποὺ ἔχει ἡ ἐδαφικὴ διαμόρφωσι τῆς τοποθεσίας τὴν ὁποία καθορίζουν, γιὰ τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔζησαν κάποτε στὶς τοποθεσίες αὐτὲς κ.τ.λ. Οἱ κύριοι αὐτοὶ παραβλέπουν ἐπίσης καὶ ἀγνοοῦν ἀκόμα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τοπωνυμιολογίας ποὺ δέχεται: ***ὅτι κάθε λαὸς καθιερώνει τὶς τοπωνυμίες αὐτοῦ ἀπὸ τὴν μητρικὴ του γλῶσσα, καὶ ὅτι ἂν ἔχει τέτοιες ποῦ προέρχονται κατὰ πλειοψηφία ἀπὸ ξένη γλῶσσα τότε συνάγεται τὸ ὑποχρεωτικὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος μιλοῦσε κάποτε τὴν γλῶσσα ἀπὸ τὴν ὁποία προέκυψαν οἱ τοπωνυμίες του αὐτές.*** Καθὼς ἐπὶ πλέον καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι μέχρι στὰ 1830 οἱ τοπωνυμίες καθορίζονταν ἀπὸ τὴν ἀνώνυμη λαϊκὴ μᾶζα, καὶ ὄχι ἀπὸ λόγιους ἢ συμβούλια ἀλλαγῆς τοπωνυμίων ὅπως τώρα.

Στὴν ἄγνοια ἢ ἀπόκρυψι ὅμως τοῦ προαναφερμένου γλωσσικοῦ ἐκλατινισμοῦ τῶν Ἑλλήνων (τοὺς ὁποίους κατονομάσαμε), καθὼς ἐπίσης καὶ στὴν ἄγνοια ἢ περιφρόνησι τῶν λογιών μας πρὸς τὸ ἀξίωμα τῆς γεωγραφίας, κατὰ τὸ ὁποῖο ***οἱ πειὸ ἰθαγενεῖς κάτοικοι μιᾶς***

πρέπει νὰ ἀποκαλεῖται καὶ ἡ γλῶσσα τους τὴν ὁποία προσέλαβαν ἀφοῦ τοὺς ὑποδούλωσαν, οἱ Μακεδονοδωριεῖς=Ἕλληνες κατακτητὲς αὐτῶν.

87—Σημ. Ἀνὰ τὴν χερσόνησό μας ἡ Λατινικὴ ἄρχισε νὰ διαδίδεται ἀπὸ τὴν Μακεδονικὴ Ἰλλυρία, ὅπου καὶ βρίσκονται οἱ λιμένες τῆς Ἀπολλωνίας καὶ τοῦ Δυρραχίου, πρῶτοι ἀποβατικοὶ σταθμοὶ τῶν Ρωμαίων καὶ τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς καὶ στρατιωτικῆς ὁδεύσεως αὐτῶν, τὴν ὁποία ὠνόμασαν Ἰγνάτια (=Ἀνατολικὴ), ὅθεν τὸ Ἐγνατία. Οἱ περίοικοι ταύτης κατόπιν ποὺ ὅλοι τους μιλοῦσαν τὸ Μακεδονικὸ ἰδίωμα τῆς Γραίκικης, στάθηκαν οἱ πρῶτοι προσήλυτοι τῆς Λατινικῆς γλώσσας, μὲ τὴν ὁποία ἄλλωστε τὸ ἰδίωμά τους εἶχε σημαντικὴ συγγένεια. Ἐξ αἰτίας τούτου δέ, ἀνὰ τὶς περιοχὲς αὐτὲς ἡ Λατινικὴ προσέλαβε καὶ ἀρκετὰ Μακεδονικὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ξεχώρισαν ἀπὸ τὴν διάλεκτο τῆς Ἰταλίας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο μᾶς ὑποχρέωσε νὰ ὀνομάσουμε τὸ ἰδίωμα τοῦτο τῶν περίοικων τῆς Ἐγνατίας Λατινομακεδονικό, ἀφοῦ μάλιστα περὶ τὴν λεωφόρο αὐτὴ σώζονταν καὶ μέχρις ἐσχάτων οἱ πολυπληθέστερες μᾶζες ἀπὸ τοὺς πληθυσμοὺς ποῦ τὴν ὁμιλοῦν. Παραφυάδα ἐξ ἄλλου τῆς Λατινομακεδονικῆς εἶναι καὶ ἡ Ρουμάνικη γλῶσσα, ἡ ὁποία ὅμως δέχθηκε ἰσχυρότατη ἐπίδρασι τῆς Σλάβικης μεταξὺ 900—1800 μ. χ, καὶ τοῦτο διότι κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ οἱ Ρουμᾶνοι χρησιμοποιοῦσαν γιὰ γλῶσσα γραφῆς καὶ θρησκείας τὴν Σλάβικη τέτοια·

χώρας εἶναι πάντοτε οἱ περισσότερο ὀρεινοὶ ἀπὸ αὐτούς, στηρίχθηκε βασικὰ ἡ λανθασμένη περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων ἐκδοχὴ τῆς ἱστορίας μας. Σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοὶ τῶν Ἑλληνικῶν κοιτίδων, εἶναι ἐκλατινισμένοι ἀπόγονοι Θρακῶν τῆς λεκάνης τοῦ Δούναβι ποὺ κατέβηκαν δῆθεν στὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς μόλις κατὰ τὸν 10ο αἰώνα, δηλαδὴ τρεῖς ὁλόκληρους αἰῶνες μετὰ τὴν ἵδρυσι τοῦ Αου Βουλγάρικου κράτους. Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ συμπληρώνεται καὶ μὲ τὴν ἄποψι ὅτι οἱ Ἀρβανῖτες εἶναι ἀπόγονοι Ἰλλυριῶν, τὴν ὁποία ὅμως ἀναιρεῖ καὶ ἡ προαναφερμένη μαρτυρία τοῦ Πορφυρογέννητου, ([43]) καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα στοιχεῖα ποὺ πιστοποιοῦν ὅτι οἱ Ἀρβανῖτες εἶναι λείψανα Γετοδάκων Θρακῶν. Ἀνὰ τὴν Δακία ἄλλωστε ἡ κυριαρχία τῶν Ρωμαίων κράτησε λιγώτερο ἀπὸ 170 χρόνια, καὶ ὄχι ὀκτὼ ὁλόκληρους αἰῶνες ὅπως ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχές. Ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀκριβῶς καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς Ἰλλυρικὲς τέτοιες, ἁρπάχθηκαν σκλάβοι καὶ μετοικίσθηκαν στὴν σημερινὴ Ρουμανία οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πυρῆνες, ποὺ δημιούργησαν τὸ σημερινὸ Ρουμάνικο ἔθνος. Ἡ περὶ καταγωγῆς τῶν Βλάχων θεωρία τῶν ἱστορικῶν μας ὥστε, κατάντησε πλέον μειωτικὴ γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀξία τους καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἀναθεωρηθῇ τὸ ταχύτερο. Μαζὺ μὲ αὐτὴ δὲ θὰ ἀναθεωρηθῇ ὑποχρεωτικὰ καὶ ἡ ἀναμηρυκαζόμενη μὲ κομπασμὸ ἐκδοχὴ τῶν ἱστοριολόγων μας, κατὰ τὴν ὁποία γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, Θεσσαλῶν, Ἠπειρωτῶν, Αἰτωλοακαρνάνων καὶ λοιπῶν Δωριέων εἶναι δῆθεν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο οἱ Γραικόφωνοι σημερινοὶ κάτοικοι τῶν περιοχῶν τους. Τοῦτο ἰσχύει στὴν πραγματικότητα μόνο γιὰ ἐκείνους ἀπὸ αὐτούς, οἱ ὁποῖοι κατάγονται ἀπὸ πρώην Λατινομακεδονόγλωσσους ποῦ ξανάγιναν Γραικόφωνοι κατὰ τὸ διάστημα τῆς Βυζαντινοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας. Οἱ ὑπόλοιποί τους ἀντίθετα προέρχονται ἄλλοι μὲν ἀπὸ τὴν κάστα τῶν δούλων τῆς ἀρχαιοελληνικῆς ἐποχῆς (ἡ ὁποία καὶ μόνο δὲν ἀποκλείεται νὰ διέσωσε τὴν Γραικογλωσσία της ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας), ἄλλοι δὲ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ὁποίους οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι προσονομάζουν Κατσιαούνους ([88]) Γκραίκους. Γιὰ τοὺς Κατσιαούνους αὐτοὺς ὅμως καὶ καθὼς ἔχουμε ἀποκαλύψει πρὸ καιροῦ, ὑπάρχουν ἕνα σωρὸ μαρτυρίες οἱ ὁποῖες τοὺς ἀποδεικνύουν ἀπόγονους μέτοικων τοὺς ὁποίους μετέφεραν οἱ Βυζαντινοὶ ἀπὸ τὶς Ἀσιατικὲς ἐπαρχίες τους. Εἶναι καιρὸς λοιπὸν νὰ ξέρουν ὅλοι, ὅτι φυλετικὰ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν Μακεδονοδωριέων οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ οἱ μόνοι γνήσιοι Ἕλληνες, τόσο κατὰ τὸν Ἡρόδοτο, ὅσο καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδη ([86]) εἶναι ἀποκλειστικὰ οἱ Λατι-

---

88—Σημ. Ἴδε περὶ Κατσιαούνων εἰς δημοσιεύματά μας : Μακεδονικὸς Ἀρματωλισμὸς (εἰς περιοδ. Φλωρίνης Ἀριστοτέλης, τεῦχ. 3ο λαὶ 4ο, ἔτος 1957, σελ. 8,

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ

Βρίσκεται στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς αὐχενοδιάβασης Νταούλεα, ἡ ὁποία χωρίζει τοὺς ὀρεινοὺς ὄγκους Βίτσι—Μουρίκι καὶ ἑνώνει τὴν 'Εορδαία μὲ τὴν 'Ορεστίδα—Πρό τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν στὴν θέση Γκούρα (=στόμα). Μνημονεύεται ἀπὸ τὰ 1325 μὲ τὸν λανθασμένο τύπο 'Ανακλίσουρον. Εἶναι σταθμὸς κλεισουροφυλάκων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Μακεδόνων, ποὺ φαίνεται πῶς τὴν ἔλεγαν Καρυαὶ (=αὐχένας). 'Επὶ Τουρκοκρατίας διετήρησε τὴν φρούρησι τοῦ ντερβενιοῦ μέχρι στὰ 1630 περίπου ὁπότε τὴν ἀνέλαβαν 'Αρβανῖτες. Κατέστη ὅμως τότε μεγάλος σταθμὸς τῶν καραβανιῶν ποὺ κυκλοφοροῦσαν μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ 'Αδριατικῆς, ἔχοντας ὑποσταθμὸ αὐτῆς τὴν Κατράνιτσα (ὁ Βλάχικος πληθυσμὸς τῆς ὁποίας διαλύθηκε μὲ τὴν καταστροφή της τοῦ 1821). 'Ο Πουκεβὶλ τὴν βρῆκε μὲ 500 σπήτια καὶ μὲ ἐμπόρους καὶ καρβανάρηδες ποῦ ἔφθαναν ὡς τὸ Ζάγκρεμπ τῆς Κροατίας. Εἶχε ἀποικίες στὴν Θεσσαλονίκη, στὴν Καβάλλα, στὴν Κωνσταντινούπολι, στὴν Καστοριά, στὸ Κρούσιοβο, στὰ Βελεσσά, στὰ Σκόπια, στὸ Βελιγράδι, στὸ Σεμλῖνο, στὴν Βουδαπέστη, στὴν Βιέννη, στὸ 'Ιάσιο τῆς Ρουμανίας κ.τ.λ. Ἔστειλε σ' αὐτὲς πάνω ἀπὸ 2.500 οἰκογένειες, οἱ ὁποῖες ἔβγαλαν πάμπλουτους τραπεζῖτες (Κάρζια, Δάρβαρη) καὶ στρατιωτικοὺς (ἀντιστράτηγος Παπίλα Συν)ρχαι Μάνος καὶ Μαντρίνος κ.τ.λ.) στὴν Αὐστρουγγαρία, τὴν ἡγεμονικὴ οἰκογένεια Μάσια - Γκίκα στὴν Ρουμανία, μεγαλέμπορους καὶ ὑπουργοὺς στὴν Σερβία κ.τ.λ. Στὰ 1880 εἶχε φθάσει νὰ ἔχει 1000 οἰκογένειες κατέρευσε ὅμως μετὰ τὴν ἵδρυσι τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκη—Μοναστῆρι. Σήμερα τὴν κατοικοῦν μόνο 120 οἰκογένειες, ποὺ καὶ αὐτὲς τὴν ἐγκαταλείπουν καθημερινά.

νομακεδονόγλωσσοι ἤδη κάτοικοι τῶν κοιτίδων τους, αὐτονόητα δὲ καὶ οἱ καταγόμενοι ἀπὸ αὐτούς: *Γραικόφωνοι* παραγωγῆς κατηχητῶν σἂν τὸν Πάτερ Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ ([89]), Νεόφυτο Δούκα κτλ. *Σλαυόφωνοι* παραγωγῆς κατηχητῶν σἂν τοὺς Μοραβοτσέχους ἐκσλαυϊστὲς Κλήμη ([90]), Ναούμ, κτλ. (γιὰ τοὺς ὁποίους ἐπιβάλλεται

σημ. 27, οὗ ἀνάτυπο εἰς τέλος παρόντος. Εἰς τὰ 150 ὀνόματα, οἰκισμῶν τῆς Λύγκου, σελ. 16, Θεσ)κη 1961. Εἰς Ἐφημ. Ἀθηνῶν Βῆμα, φυλλ. 19]6]1963, σ. 7 ὑπὸ τὸν τίτλο Πόθεν οἱ πυροβάτες.

89—Σημ. Ἡ μεταξὺ Ρώμης καὶ Κων)πολης ἐκκλησιαστικὴ διαμάχη, ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ καταλήξη εἰς βάρος τῆς Λατινομακεδονικῆς (Βλάχικης) γλώσσας, τὴν ὁποία οἱ κληρικοί μας καὶ μέχρις ἐσχάτων χαρακτήριζαν σἂν γλῶσσα τῶν «Π α π ι σ τ ά ν ω ν» καὶ τοῦ «Σατανᾶ». Μὲ τὴν κατὰ τὸν 16ο αἰῶνα ἀναμόχλευσι τῆς διαμάχης αὐτῆς μάλιστα, ὁ κλῆρος μας στράφηκε μὲ μανία κατ' αὐτῆς καὶ ἐπεδίωξε τὴν ἐξαφάνισί της. Φημισμένος τέτοιος διώκτης τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἀναδείχθηκε περὶ τὰ 1750—1780 ὁ ἱεροκήρυκας Πάτερ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ὁ ὁποῖος κατέπεισε νὰ τὴν ἀπαρνηθοῦν μεγάλες μᾶζες πληθυσμῶν τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, Ἠπείρου, Δυτικῆς Θεσσαλίας, καὶ Νοτιοδυτικῆς Μακεδονίας. (Σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσι του αὐτή, ἴδε καὶ Φάνη Μιχαλόπουλου Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, μολονότι τὴν συγκάλυψε ὅσο μπόρεσε). Μιμητὴς φανατικὸς διώκτης τῆς γλώσσας τῶν γονέων του, στάθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ ὁ Ζαγορήσιος Ἠπειρώτης λόγιος Νεόφυτος Δούκας (ἀπὸ τὰ Σουδενὰ) ποῦ ἔγραφε γιαυτὴ τὰ ὑβριστικώτατα: «περὶ γλώσσης τῆς Βλαχικῆς ταύτης, τῆς ῥυπαρᾶς καὶ ἀθλίας, ἐὰν συγχωρῆται νὰ ὀνομάζηται γλῶσσα ἡ πανταχόθεν χωλαίνουσα, ἀλλ' οὐχὶ γλώσσας ἑτέρας μᾶλλον ἀπόρροια, πολλὴν ἔχουσα ἀηδίαν καὶ δυσώδη ἀποφοράν». Ὁ λογιώτατος αὐτός, ἀγνοοῦσε φαίνεται ὅτι οἱ ἦχοι δὲν ἔχουν ὀσμὴ καὶ συνεπῶς ὅτι δὲν ὑπάρχουν βρώμικες γλῶσσες, γιατὶ ἀλλοιῶς θὰ βρωμοῦσε καὶ ὁ ἴδιος μιὰ ποὺ καὶ τὸ ἐπώνυμό του καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ του ἦσαν Βλάχικα.

90—Σημ. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ ὡς ἄνω Πάτερ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἔτσι ἐννέα ὁλόκληρους αἰῶνες πρὸ αὐτοῦ (δηλαδὴ μεταξὺ 884 καὶ 916), καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ Κύριλλου καὶ Μεθόδιου Μοραβοτσέχος Κλήμης μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Λατινομάχου ὑπερλόγιου Πατριάρχη μας Φώτιου, κατόρθωσε νὰ ἐκσλαυΐση τὴν ἀναγνωρίζουσα τὸν Πάπα Ἐκκλησία τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς (πόλης ποῦ βρίσκονταν στὴν Ζιτίνιανη τῆς Ντίβρας, ὡς μελέτη μας εἰς περ. Ἀριστοτέλης, τεῦχ. 32 σελ. 49-56, ἔτος 1962) μαζὺ μὲ μεγάλες μᾶζες ἀπὸ τοὺς ὑπαγόμενους σ' αὐτὴ Λατινομακεδονόγλωσσους καὶ Ἀλβανόγλωσσους πληθυσμούς. Κατὰ τὸν βιογράφο του (Migne, Ἑλλην. Πατρολ. τομ. 126, σελ. 1225) ὁ ὡς ἄνω Σλαυαπόστολος ἐξεπαίδευσε στὴν Κουτμητζιβίτσα (ὅπως λέγονταν οἱ Μακεδονικὲς περιοχὲς τοῦ τότε Βουλγάρικου κράτους) 3.500 δασκαλοπαππάδες, δηλαδὴ ἀναλογικὰ δεκαπλάσιους ἀπὸ ὅσους κληρικοὺς ἔχουν σήμερα οἱ περιοχὲς τῆς χώρας μας. Θεωρούμενοι ἀκόμα καὶ σἂν ἐκπαιδευτικοὶ ἁπλῶς, οἱ ὡς ἄνω 3500 μαθητὲς τοῦ Κλήμη ἦσαν καὶ πάλι διπλάσιοι ἀπὸ τοὺς 1750 τέτοιους, ὅσους καὶ μόνο εἶχε συνολικὰ τὸ Ἑλληνικὸ κράτος ἀκόμα καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1867]1868 (ἴδε Γούδα Α, Βίοι Παράλληλοι, τομ. Β! προλεγομ. σελ. μ καὶ μά). Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὡς ἄνω μαθητὲς τοῦ Κλήμη στρατολογήθηκαν ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς Λατινόγλωσσους καὶ Ἀλβανόγλωσσους πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν καὶ ἀπείρως περισσότερο πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς ξένους ἐποίκους δηλαδὴ τοὺς Κέλτες, Γόττθους Σαρμάτες, Μπούγκαρους, Ἄβαρους καὶ Σλαύους, εὔκολα ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας τὴν ἔκτασι ποῦ προσέλαβε ὁ γλωσσικὸς ἐκσλαυϊσμὸς τῶν ὡς ἄνω γηγενῶν πληθυσμῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν βασιλέων τῶν Βουλγαρίας Βορίση (ἢ Μιχαὴλ) Συμεὼν καὶ Πέτρου.

νὰ τονίσουμε ἐπὶ πλέον ὅτι ὑπῆρξαν δημιουργήματα καὶ ὄργανα τοῦ Πατριάρχου Φώτιου ([91]), ὑπερλόγιου ἀλλὰ καὶ μανιακοῦ Λατινομάχου)· καὶ τέλος ***Ἀλβανόφωνοι*** (ἰδίως τῆς φυλῆς Τόσκ) ([92]) παραγωγῆς τῆς Τουρκοκρατίας καὶ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ.

91—Σημ. Ὅπως γράφει ὁ Παπαρηγόπουλος (Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθνους, τομ. 3ος, μέρος β! σελ. 295) ὁ αὐτοκράτορας Μιχαὴλ Γ! προσονόμαζε τὸν Πατριάρχη Φώτιο Χαζαροπρόσωπο καὶ μαρτζούκα. Ὁ ἴδιος ἐπίσης λέγει, ὅτι στοὺς Λατίνους διασώθηκε παράδοσις κατὰ τὴν ὁποία ὁ Φώτιος κατάγονταν ἀπὸ Χαζάρους, γεγονὸς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκλεισθῇ ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτορας Κων)νος ὁ Κοπρώνυμος εἶχε πάρει σύζυγο τὴν κόρη τοῦ ἡγεμόνα τῶν Χαζάρων, ἡ ὁποία ἴσως νὰ ἔφερε συγγενεῖς αὐτῆς στὴν Κωνσταντινούπολι. Ὡς πρὸς τὴν δεύτερη σκωπτικὴ προσωνυμία μ α ρ τ ζ ο ύ κ α, ποῦ ὁ Φώτιος τὴν ἐξηγοῦσε ἀπὸ τὶς ἀρμένικες λέξεις μαρ-τζου-κα (=κύων ἕλκων, δέρμα), νομίζουμε ὅτι ἀγνοοῦσε ἢ ἀπέκρυπτε τὴν προέλευσί της ἀπὸ τὴν Ρουμάνικη martsoaga=σκελετωμένο ἀπὸ πεῖνα καὶ ἀρρώστιες ἄλογο ποῦ εἶναι ἕτοιμο νὰ ψοφήση, ἢ ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ martshuk(u)=εἶδος φθινοπωρινοῦ μανιταριοῦ μὲ ἀσπροσταχτερὸ (ὑπόλευκο) χρῶμα, μετσφορικὰ δὲ ἄτονος, ἀδύνατος, ψόφιος, ἢ ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ marzocco=βλάκας, ἠλίθιος. Ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ falcone (=γεράκι καὶ μεταφορικὰ ἀνδρεῖος, παλληκάρι) ἄλλωστε, προέρχονταν καὶ τὸ ἐπώνυμο Φαλγᾶνος ἑνὸς Βυζαντινοῦ ἄρχοντα τῶν αὐτῶν χρόνων, ἀπὸ τὴν Ρουμάνικη δὲ inger=ἄγγελος (ἡ ὁποία ἀναφέρεται καὶ στὸν δῆθεν Γοτθικό, καὶ στὴν πραγματικότητα Ἀρβανίτικο ὕμνο τοῦ Πορφυρογέννητου) τὸ ὄνομα Ἴγγερ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Μαρτινάκιων, κόρη τοῦ ὁποίου ἦταν ἡ ἀρχικὰ ἐρωμένη Μιχαὴλ τοῦ Γ!, καὶ κατόπιν σύζυγος τοῦ Βασιλείου Α! Εὐδοκία. Οἱ μεγιστᾶνες τοῦ Βυζάντιου ὅμως ὅσοι εἶχαν Ἀρμένικη καταγωγή, μετέφραζαν τὰ διάφορα ὀνόματα, ἐπώνυμα, σκωπτικὰ ἐπίθετα κ.τ.λ. μὲ τὴν μητρική τους γλῶσσα, ὅπως ἐπεχείρησε νὰ παρερμηνεύση τὸ σκωπτικὸ μαρτζούκα καὶ ὁ Φώτιος. Ὁ ὁποῖος στάθηκε πατέρας ὄχι μόνο τοῦ «εὐγενοῦς Βουλγαρικοῦ λαοῦ», ὅπως αὐτοκαυχιόνταν (ἴδε ἐπιστ· σμθ]α, χειρογρ. 4280]160 μονῆς Ἰβήρων) ἀλλὰ ὁλόκληρου τοῦ σύγχρονου Σλαυόγλωσσου κολοσσοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ μόνο διατρέχει τὸν κίνδυνο νὰ καταποθῇ ὁ νάνος πεία σήμερα Ἑλληνισμός.

92—Ὡς γνωστὸν οἱ σημερινοὶ Ἀρβανῖτες κατανέμονταν μέχρις ἐσχάτων σὲ τρεῖς βασικὲς φυλές: τοὺς Γκέγκ' (Γκέγκηδες) ποῦ κατοικοῦν τὴν μεταξὺ Γιουγκοσλάβικων συνόρων καὶ ποταμοῦ Σκούμπη περιοχή· τοὺς Tóshk' (Τόσκηδες) οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ Σκούμπη μέχρι τῶν συνόρων μας περιοχή, πλὴν τῆς ἀπὸ Πρέβεζας μέχρι Ἀκροκεραύνιων παραλιακῆς ζώνης τὴν ὁποία κατεῖχαν οἱ Λjάπ (Λιάπηδες, καὶ κατὰ τὴν Λατινομακεδονικὴ Ljábari). Οἱ τελευταῖοι φυλετικὰ προέρχονταν ἀπὸ μᾶζες μεσογειακοῦ ἀνθρωπολογικοῦ τύπου (χαμηλὸ ἀνάστημα, βαθυμελάγχροινο χρῶμα, μαῦρα μάτια καὶ μαλλιά, λεπτὴ ὀστέωσι κ.τ.λ.) μοιάζονται ἔτσι ἀπόλυτα μὲ τοὺς Μπήρζιατσους τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας ποῦ εἶναι λείψανα Δάρδανων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὥστε πρέπει νὰ κατάγονταν καὶ οἱ Λιάπηδες. Οἱ Τόσκοι ἀντίθετα ἔχουν τὰ ἴδια ἀνθρωπολογικὰ χαρακτηριστικὰ μὲ τοὺς Λατινομακεδονόγλωσσους, ἀπὸ ἐξαλβανισμένη μοῖρα τῶν ὁποίων καὶ προέρχονται κατὰ πλειοψηφία.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

Β' ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

1. Η ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

Προτοῦ νὰ παρουσιάσουμε τὶς ἱστορικὲς μαρτυρίες ποῦ ἀποσαφηνίζουν τὴν φυλετικὴ καταγωγὴ τῶν Βλάχων, κρίνουμε ἐπιτακτικὸ νὰ ποῦμε λίγα λόγια (πολὺ πρόχειρα ὁμολογοῦμε) καὶ γιὰ τὸν βαθμὸ συγγένειας ποὺ ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὴν γλῶσσα τῶν ἀρχαιομακεδόνων, καὶ τὴν Λατινικὴ τῶν κατακτητῶν τους Ρωμαίων. Οἱ ὁποῖοι Ρωμαῖοι καθὼς εἶναι γνωστό, θεωροῦσαν γενάρχες αὐτῶν τοὺς ὑπὸ τὸν Αἰνεία Τρῶες ποὺ κατέληξαν στὸ Λάτιο. Ἄποικοι Τρώων ὅμως ἦσαν καὶ οἱ προμακεδόνες Παίονες, ποὺ (κατὰ τὸν Ἡρόδοτο) ἀρκετὰ πρὶν ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸ πόλεμο εἶχαν κατακτήσει τὴν ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι Ἀδριατικῆς περιοχὴ τῆς Χερσονήσου μας, ὅπου μετὰ πολλοὺς αἰῶνες ξεφύτρωσε τὸ Μακεδονικὸ κράτος. Σύγχρονος δὲ καὶ συμπατριώτης μὲ τοὺς Παίονες αὐτοὺς ἦταν κατὰ τὴν μυθολογία καὶ ὁ κατακτητὴς τῆς Πελοποννήσου Πέλοπας, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ μεταφύτευσε ἐκεῖ τὴν Φρυγικὴ γλῶσσα τῆς γενέτειράς του.

Ἄποικοι ἀπὸ τὴν Λυδία θεωροῦνταν καὶ οἱ Ἐτροῦσκοι ποὺ κατέληξαν στὴν γειτονιὰ τῶν Λατίνων, ἀδελφοὶ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ Τυρσηνοὶ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, ἀπὸ τὶς ὁποῖες πῆγαν στὴν Ἰταλία καὶ οἱ Πελασγοὶ ποὺ φέρονταν ἱδρυτὲς μερικῶν ἀπὸ τὶς πόλεις τῶν Ἐτρούσκων. Ἔχουμε ὥστε καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὴν παράδοσι μετοικεσίας πληθυσμῶν ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία στὴν Ἰταλία, καὶ μάλιστα μέσον Μακεδονίας· καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν διαπιστωμένη (πρὶν ἀπὸ μερικὲς δεκαετηρίδες) συγγένεια ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ Λατινικῆς καὶ τῆς γλώσσας τῶν Χεταίων, βασιλῆας τῶν ὁποίων ἦταν ὁ κατὰ τὴν μυθολογία πατέρας τοῦ Πέλοπα Τάνταλος. Τέλος σὲ λίγους μῆνες ἀναμένεται νὰ λυθῆ καὶ τὸ μυστήριο τῆς γλώσσας τῶν Ἐτρούσκων, ἡ ὁποία θὰ μᾶς ξεκαθαρίσει καὶ τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς ([93]) αὐτῶν, ποὺ ἦταν ὁπωσδήποτε ἐπίσης Ἀσιατική.

Ὅλες αὐτὲς ὅμως οἱ μυθολογικὲς παραδόσεις καὶ γλωσσικὲς συνάφειες, μᾶς ὑποχρεώνουν νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ἡ Λατινικὴ γλῶσσα πέρασε στὴν Ἰταλία διὰ Μακεδονίας, ὅπου καὶ πρέπει νὰ χώ-

93—Σημ. Ἀπὸ τὶς σχετικὲς μελέτες μας ἔχουμε μορφώσει τὴν γνώμη, ὅτι οἱ Τυρρηνοὶ (ἢ Ἐτροῦσκοι) πρέπει νὰ ἦρθαν στὶς Αἰγαιακὲς ἀκτὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπὸ τὴν γειτονικὴ μὲ τὴν Σουμεροβαβυλωνία χώρα τῶν Ἐλάμ, τὴν Κισσία δηλαδὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, βασιλῆας τῆς ὁποίας φέρονταν καὶ ὁ συγγενὴς μὲ τοὺς Τρῶες Μέμνων τῆς Μυθολογίας. Τὰ ὀνόματα Θαῦλος καὶ Σαυάδαι τῆς ἀρχαιομακεδονικῆς εἶναι ὁλοφάνερα Βαβυλωνιακά, καὶ πιστοποιοῦν ὅτι ἀπ' ἐκεῖ ξεκίνησαν οἱ ἀπόστολοι τῆς θρησκείας τους, ὅπως ἄλλωστε καὶ οἱ χαράκτες τῶν σφηνοειδογράμματων ἐπιγραφῶν ποῦ βρέθηκαν πέρυσι στὶς Θῆβες·

ρισε ἀπὸ τὴν Γραίκικη ἀδελφή της. Τὸ Γραίκικο ἰδίωμα τῶν προμακεδόνων Παιόνων συνεπῶς τὸ ὁποῖο καὶ προσέλαβαν κατόπιν οἱ κατακτητὲς αὐτῶν Μακεδόνες, στάθηκε καὶ τὸ πλησιέστερο πρὸς τὴν Λατινικὴ τοιοῦτο, ἀφοῦ ἄλλωστε καὶ οἱ μᾶζες ποὺ τὸ μιλοῦσαν ἔμειναν ἀνεξέλικτες. Ἀντίθετα ὅπως σημείωσε καὶ ὁ Ξενοφῶν (94), τὸ Ἰωνικὸ ἰδίωμα τῶν Ἀθηναίων ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ Γραίκικη περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο παρακλάδι της, καὶ ἔτσι κατέληξε νὰ γίνη ξένο πρὸς τὴν Ἀρχαιομακεδονικὴ καὶ τὴν Αἰτωλική. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀποροῦμε γιὰ τὸ ὅτι ὁ Θουκυδίδης (95) χαρακτήριζε τοὺς ὁμόγλωσσους (96) τῶν Μακεδόνων Εὐρυτᾶνες σὰν *ἀγνωστότατους τὴν γλῶτταν*, καὶ ἀντίστροφα μετὰ ἕναν αἰῶνα ὁ Φιλώτας (97) σὰν *ξενικὴ γλῶσσα* τὴν Ἀττικὴ διάλεκτο.

Δυστυχῶς ἀπὸ τὸ ἀρχαιομακεδονικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα δὲν κατέχουμε κανένα ἄλλο τεκμήριο, ἐξὸν ἀπὸ 120 περίπου λέξεις ποῦ εἶναι καταχωρημένες ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λεξικογράφους σὰν Μακεδονικές. Ἀγνοοῦμε καὶ τὴν παραμικρότερη φράσι της, διότι καὶ αὐτὴ ποῦ ἐπικαλέσθηκε ὁ Χατζιδάκης σὰν γνήσια ἀρχαιομακεδονικὴ (98), εἶναι μᾶλλον κατασκεύασμα τοῦ κατονομαζόμενου κωμῳδιογράφου μὲ πρότυπο τὴν Ὁμηρική. Γνησιώτερα δὲ ἀρχαιομακεδονικὴ θὰ μποροῦσε νὰ λογισθῆ ἡ γνωστὴ πρὸς τοὺς Κασσανδρινοὺς ἐπιστολὴ τοῦ Ἀλέξαρχου (ἀδελφοῦ τοῦ Κάσσανδρου), ἂν δὲν ξέραμε ὅτι εἶχε τὴν μανία νὰ σκαρώνη καινούριες δικές του λέξεις καὶ νά παριστάνη τὸν μεγάλο λογοτέχνη. Ἀγνοοῦμε συνεπῶς κάθε τὶ τὸ ἀναφερόμενο στὴν διαμόρφωσι καὶ τὸν μηχανισμό της, ἐκτὸς ἂν θεωρήσουμε σὰν κληροδοτημένο κατάλοιπο αὐτῆς τὴν ἔκφρασι τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἡ ὁποία κατὰ πιστὴ ἀντιγραφὴ τῆς ἀρχαιογραίκικης τέτοιας: ἡ τοῦ Φιλίππου=Φιλίππαινα, ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου=Ἀλεξάνδραινα, ἡ τοῦ Κώστα=Κώσταινα, κ.τ.λ. λέγει Τσέα-ἀλ-Φιλίπ(ου)=Τσάλ-Φιλίπ(ου), Τσέα-ἀλ-Λεξάντρου = Τσάλ-Λεξάνδρου, Τσεὰ-ἀλ-Κώστα = Τσάλ-Κώστα κ.τ.λ.

94—Ἴδε, Ξενοφ. Ἀθην. Πολιτ. ΙΙ, 8.

95—Ἴδε, Θουκυδ. Γ, 94.

96—Ἴδε, Livius 31. κ. 29. «Aetolos, Acarnanas, Macedona, ejusdem linguae homines».

97—Ἴδε, Curtius, VI, 9 § 36 καὶ 10 § 39. «nativus ille sermo commercio aliarum gentium exolevit: tam victoribus quam victis peregrina lingua discenda est». (Ἀθηναῖοι ?)

98—Σημ. Κατὰ τὸν Στράτιο ἕνας Μακεδόνας ἐξηγῶντας ποιὸ ψάρι ὠνόμαζαν στὴν πατρίδα του σφύραινα ἀπάντησε: «κέστραν ὕμμες Ὠττικοὶ κικλήσκετε». Καὶ στὴν φράσι αὐτὴ πάντως ἡ ρηματικὴ κατάληξι—σκω εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν ὑπερσυνειθιζόμενη τέτοια—έσκου τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἡ ὁποία λέγει π. χ. ἀκικασέσκου τὸ ἀκικάζω=ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνομαι τοῦ Ἡσύχιου, καὶ σὰν τοὺς Ἐτρούσκους χρησιμοποιεῖ ἀντὶ τοῦ ω τὸ ου.

Ἡ ὡς ἄνω ἔλλειψι καὶ τοῦ παραμικρότερου τεκμήριου περὶ τῆς ἀρχαιομακεδονικῆς, μᾶς ἀναγκάζει νὰ περιορίσουμε τὴν ἀναζήτησι τοῦ βαθμοῦ συγγένειας ἡ ὁποία συνέδεε τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ μὲ τὴν Λατινική, στὶς καταγραμμένες ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λέξεις τῆς πρώτης. Ἀπὸ αὐτὲς λοιπὸν διαπιστώνουμε ὅτι οἱ παρακάτω εἶχαν πλήρη ὁμοιότητα καὶ ταυτότητα μὲ τὶς ἀντίστοιχες Λατινικές: 1) ἄβαγνα=ρόδα, μὲ τὴν Ἰταλικὴ vajano=ρωδιά. 2) ἀβροῦτες=φρύδια, μὲ τὴν ταυτόσημη τῶν Οὐαλλῶν amrant. 3) ἄγημα=μοῖρα, μὲ τὴν Λατινικὴ agmen. 4) ἄδδαι=ρυμοί, μὲ τὶς ταυτόσημες haiteie καὶ attele τῆς Ρουμάνικης καὶ Γαλλικῆς. 5) αἰδῶσσα=αἴθουσα, μὲ τὴν Λατινικὴ aedes=οἶκος. 6) ἄλιζα=λεύκη, μὲ τὴν Ἰταλικὴ aliso=ἀσπρολούλουδο, κρῖνο, καὶ τὶς Ρουμάνικες llis=λευκόθριξ, liseu=μὲ ἄσπρη κηλίδα. 7) ἀλίη=κάπρος, ἀγριογούρουνο, μὲ τὴν παλαιογαλλικὴ laie=ἄγρια γουρούνα. 8) ἀλογεῖ=σπεῖσον, ράντισε, μὲ τὴν Ἰταλικὴ allagare=πλημμυρίζειν. 9) ἀμαλὸς=ἁπαλός, μὲ τὴν ταυτόσημη mollis τῆς Λατινικῆς. 10) ἄξος=δάσος, μὲ τὴν ταυτόσημη μεσαιωνολατινικὴ cosses. 11) ἄργελλα=ὑπόγειο οἴκημα, μὲ τὴν ταυτόσημη λατινικὴ urcus (καὶ τὴν Ρουμάνικη argea). 12) ἄργος=πεδιάς, μὲ τὴν Λατινικὴ regio. 13) ἀρφὺς=ἱμάς, μὲ τὴν Μεσαιωνολατινικὴ erpes=ζωστήρ, ζουνάρι. 14) ἄσπιλος=χείμαρρος (στὴν Περσικὴ silab), μὲ τὴν Γαλλικὴ gibulé=ξαφνικὴ ραγδαία βροχή. 15) βαβρὴν=ζοῦρα, μὲ τὶς ταυτόσημες babeurre τῆς Γαλλικῆς καὶ beverone τῆς Ἰταλικῆς. 16) βαδὰς μὲ τὸ ταυτόσημο futilis τῆς Λατινικῆς. 17) βάσκιοι=δεσμοὶ μὲ τὴν ταυτόσημη Λατινικὴ fascia. 18) βατάρα καὶ ἀθάρα=εἶδος ἄρτου ἢ χυλοῦ, μὲ τὶς ταυτόσημες Λατινικὴ ador, atera (στὴν Ρουμάνικη aituri), 19) βέδυ=ἀήρ, ζωὴ (στὴν Λατινομακεδονικὴ véte=ζωή), μὲ τὶς Ἰρλανδικὲς bit=κόσμος, beta=ζωή, 20) γάρκα=ράβδος, μὲ τὴν Ἰταλικὴ grucia=ράβδος, βακτηρία, 21) γῶπες, σκῶπες μὲ τὴν λέξι τῶν Ἐτρούσκων κάπυς=γεράκι καὶ τὴν Ρουμάνικη coba=πτηνὸ κακκοῦ οἰωνοῦ. 22) δάνος=θάνατος, μὲ τὴν Ἰρλανδέζικη daonna=θνητός, 23) δάρυλλος=δρῦς, μὲ τὴν Οὐαλλέζικη derlwyn=ἄλσος δρυῶν, 24) δάρατος (δράμις ὑπὸ Θεσσαλῶν) ὁ ἄζυμος ἄρτος, ἡ μέχρι καὶ σήμερα τούρτα τῆς Λατινομακεδονικῆς, ἡ tarte καὶ τῆς Γαλλικῆς, 25) δρῆγες, δρῆες=νεοσσοί, μὲ τὴν ταυτόσημη παλαιογαλλικὴ dru, καὶ τὴν Οὐαλλέζικη adar, aderyn=πτηνό. 26) ἐστερικὸς μὲ τὶς Ρουμάνικες streche=strechie=οἶστρος (oestrus—bovis), τάβανος καὶ strechia=λυσσιάζω. 27) ζακελτὶς=κολοκύνθη, μὲ τὶς ταυτόσημες Ἰταλικὲς zucca, zucchetta, zucchettina. 28) ἰζέλλα=ἀγαθὴ τύχη, μὲ τὴν Ἰλλυρικὴ veselia=εὐτυχία, εὐφορία κ.τ.λ. 29) ἴλλαξ=πρῖνος, μὲ τὴν ταυτόσημη Λατινικὴ illex, 30) καλλαρυγή, καλαρύα=τάφρος, ὀχετός, μὲ τὰ culare, galeria, couloir κ,τ.λ, 31) καυσία μὲ τὰ ταυτόσημο causia=πῖλος ἁλιέων καὶ cassis=περικεφαλαία τῆς Λατινικῆς. 32) καιάδας

=βασιλική φρουρά Δωριστί μὲ τὸ cadw=φρουρεῖν, σώζειν τῶν Οὐαλλῶν καὶ caute=προφυλακτικά, τῆς Λατινικῆς. 33) κοῖος=ἀριθμός, μὲ τὰ coter=ἀριθμεῖν, ecot, quot, cote=μερίδα, ἀναλογία, ἀριθμός τῆς Γαλλικῆς. 34) λακεδάμα=ἁλατοζοῦμι, μὲ τὰ ταυτόσημα alec, halec τῆς Λατινικῆς καὶ lake τῆς Γερμανικῆς (δάμα πρέπει νὰ ἦταν ὁ ζωμός, τὸν ὁποῖο καὶ μέχρι σήμερα ἡ Λατινομακεδονικὴ τὸν λέγει τζάμα μὲ τροπὴ τοῦ δ σὲ τζ). 35) λεπαστή=οἰνοχόη μὲ τὴν ταυτόσημη Ἰταλικὴ lepista. 36) λίσσος, λιττός=ὑψηλός, μὲ τὰ ταυτόσημα altus, alto, naltu τῆς Λατινικῆς, Ἰταλικῆς καὶ Λατινομακεδονικῆς. 37) νίβα=κρήνη. πηγὴ καὶ χιόνι, μὲ τὰ anaffiare, nabui=πλημμυρίζειν, ἀρδεύειν τῆς Ἰταλικῆς καὶ Ρουμάνικης, ὡς καὶ τὰ nivaneao=χιόνι. 38) παραός=ἀετός, μὲ τὰ parra=ὄνομα ἄγνωστου πτηνοῦ τῆς Λατινικῆς καὶ τὰ pajera=ἀετός, coroiu=ἱέραξ τῆς Ρουμανικῆς, καὶ éryr=ἀετὸς τῆς Οὐαλλέζικης. 39) Πέλλα μὲ τὸ polla=πηγή, ἀνάβρα τῆς Ἰταλικῆς, ἀφοῦ καὶ τὸ προγενέστερο ὄνομά της Βουνόμεια ἑρμηνεύεται μὲ τὴν Ἀρβανίτικη (Θράκικη) bunim=πηγή. 40) πέχαρι=ἐλάφι, μὲ τὴν Γαλλικὴ biche=λαφίνα, 41) πούμα=γρόθος, μὲ τὰ ταυτόσημα pumilus=πυγμαῖος τῆς Λατινικῆς, paume τῆς Γαλλικῆς, pumn τῆς Ρουμάνικης, 42) ράματα=βοτρύδια, σταφυλές, μὲ τὴν Λατινικὴ ramus, τὶς Γαλλικὲς ramage, ramée, ramure, rafle κ.τ.λ. 43) ρέθη=πρόσωπο, φάτσα, ὀμμόριζο μὲ τὰ ree=ὁρᾶν, urùt=ἄσχημος τῆς Λατινομακεδονικῆς aràt=δείχνω (πρβλ. μοῦτρο-montrer) τῆς Ρουμάνικης καὶ arrast=φάσμα τῆς Ἰρλανδέζικης. 44) σμώγη=βούγλωσσον, μὲ τὰ Ρουμάνικα ὀνόματα φυτῶν zmoaie, zmoaică, smicea, samachisa. 45) σπιδὴς μὲ τὸ ταυτόσημο spatiosus τῆς Λατινικῆς, 46) ταγός, δειγάν=ἄρχοντας, διοικητής, μὲ τὰ Λατινικὰ dioio=ἀρχή, ἐπικράτεια, κυριαρχία, duco=ἄγω, ὁδηγῶ, dux=ἀρχηγός, ἡγήτωρ. 47) τιτύρινος, μὲ τὰ ταυτόσημα ρουμάνικα titilig, tutureg=φλογέρα. 48) ὑετής=μονοετής, μὲ τὸ ταυτόσημο vâtuiu τῆς Ρουμάνικης. 49) χάρμη=μύτη, σουβλερὸ ἄκρο τῆς λόγχης κ.τ.λ. μὲ τὴν Λατινικὴ framea=δόρυ. 50) Χαῖον=βέργα, λεπτὴ ράβδος, μὲ τὰ ταυτόσημα hâhâu, hait τῆς Ρουμάνικης, καὶ houlette τῆς Γαλλικῆς. 51) Χάρων=λέων, ποῦ κατὰ Ἡσύχιο λέγονταν καὶ φὴρ ἄρα θηρίο, καὶ κατὰ τὴν Λατινικὴ fera, ferus, ὅθεν καὶ τὰ fiara, τῆς Ρουμάνικης, ἐνῶ τὸ Χάρ(ου)=τέρας, θηρίο τῆς Λατινομακεδονικῆς εἶναι ἐπιβίωσι τῆς Μακεδονικῆς χάρων, ἀφοῦ καὶ χαρωπός—φοβερός.

Ἀντιπαραβάλλοντας κανεὶς τὶς λέξεις ποῦ ἀπαριθμήσαμε παραπάνω, πείθεται ἀμέσως ὅτι ἀπὸ τὶς 120 ἀρχαιομακεδονικὲς οἱ πενήκοντα καὶ μία ἦσαν ἀδελφικὲς μὲ ταυτόσημες Λατινικές, γεγονὸς ποὺ πιστοποιεῖ ὅτι ἡ ἀρχαιομακεδονικὴ εἶχε τὰ 43 ο|ο ἀπὸ τὶς λέξεις αὐτῆς, κοινὲς μὲ τὴν Λατινικὴ γλῶσσα. Ὁ κάθε ἕνας λοιπὸν ποῦ ἔχει ὑπ' ὄψι του τὴν διαπίστωσι αὐτή, καὶ ἐπὶ πλέον τὸ γεγο-

νὸς ὅτι ἡ Ρωμαιοκρατία τῶν 'Ελληνικῶν περιοχῶν κράτησε περισσότερο ἀπὸ ὀχτὼ αἰῶνες, ἀντιλαμβάνεται εὔκολα πόσο ὑποβιβάζουν τὴν φήμη τῆς 'Ελληνικῆς ἐπιστήμης οἱ ἀβάσιμες δοξασίες ἱστοριολόγων μας, οἱ ὁποῖοι ὑποστήριξαν (ἢ καὶ ὑποστηρίζουν ἀκόμα) ὅτι ἡ ὀκτακοσιόχρονη Ρωμαιοκρατία ποῦ βάστηξε περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸ Μακεδονικὸ κράτος, δὲν κατόρθωσε νὰ ἐκλατινίση οὐδὲ καὶ τοὺς περίοικους τῆς 'Εγνατίας ἀκόμα. 'Ο ὀμφαλοσκοπισμὸς στὸν ὁποῖο εἶναι βυθισμένοι τοὺς ἐμπόδισε νὰ ἀντιληφθοῦν, ἀκόμα καὶ τὸ ὅτι οἱ Γραικοβυζαντινοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ γράψουν λογοτεχνικὰ ἀριστουργήματα σὰν τοὺς ἀρχαίους, ἐπειδὴ οἱ μορφωμένοι τους κατάγονταν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ξενόγλωσσους πληθυσμοὺς καὶ χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἱερὰ γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ καθολικοὶ τὴν Λατινική. 'Η ἔκστασί τους ἐπίσης τοὺς ἔκανε νὰ μὴ βλέπουν, καὶ τὸ ὅτι στὴν ἀδιατάρακτη Γραικογλωσσία τῶν νήσων μας καὶ μόνο ὀφείλεται ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν ἅλωσι τῆς Κων]πολης βλάστησι τῆς νεογραίκικης λογοτεχνίας, ποῦ ἄρχισε νὰ καρπίζη καὶ ἀνὰ τὴν ἠπειρωτικὴ 'Ελλάδα ([99]) μόνο μετὰ τὸν Πάτερ Κοσμᾶ καὶ τὴν ἵδρυσι τοῦ Νεοελληνικοῦ κράτους. 'Ως τότε οἱ κατὰ πλειοψηφία Βλαχογενεῖς καὶ 'Αλβανογενεῖς λόγιοί της τιμοῦσαν καὶ χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἱερὰ γλῶσσα τῆς θρησκείας, περιφρονοῦσαν ὅμως τὸ δημοτικό της παρακλάδι ὅσο καὶ τὶς ἀνεξέλικτες μητρικές τους γλῶσσες. Στὴν περιφρόνησί τους δὲ αὐτὴ ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον καὶ τὸ ξεφύτρωμα τῆς καθαρεύουσας.

ΙΙ - Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΙΣΚΟΥ

'Ο Θρακιώτης τὴν καταγωγὴ ἱστορικὸς τοῦ 5ου αἰώνα Πρίσκος ([100]), στάλθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα 'Αρκάδιο σὰν πρεσβευτὴς στὸ ὁρμητήριο τοῦ 'Αττίλα, ποῦ βρίσκονταν κάπου στὴν σημερινὴ Οὐγγαρία. Τριγυρνῶντας το λοιπὸν μιὰ μέρα ἄκουσε νὰ τοῦ λέγει χ α ῖ ρ ε ἕνα ἄτομο ντυμένο καὶ κουρευμένο σὰν τοὺς Σκῦθες, τὸ ὁποῖο τὸν πληροφόρησε κατόπιν πῶς ἦταν Γραικὸς ποῦ ξενητεύθηκε γιὰ νὰ ἐμπορευθῆ στὴν πόλι Βιμινάκιο, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατέληξε νὰ ἑνωθῆ μὲ τοὺς Σκῦθες ἀκόλουθους τῶν Οὕννων. Τοὺς Σκῦθες τούτους οἱ Σλαῦοι τοὺς διεκδικοῦν σὰν πρόγονους αὐτῶν, ἐνῶ μποροῦσαν νὰ εἶναι καὶ Σαρμάτες ἢ Γαλάτες ἢ Δᾶκες γηγενεῖς τῆς σημερινῆς Οὐγγαρίας, τὸ καὶ πιθανώτερο. Καὶ ἀξίζει νὰ προσέξουμε τὴν παρατήρησι τοῦ Πρίσκου ὅτι κούρευαν τὰ κεφάλια τους περιτρόχαλα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ μέχρι πρὸ ἑκατονταετίας οἱ Γκέγκηδες 'Αρβανῖτες.

99—Σημ. 'Απὸ τὶς στατιστικὲς τοῦ Πουκεβὶλ προκύπτει ὅτι περὶ τὰ 1810, περισσότερο ἀπὸ τὰ τρία πέμπτα (60 ο]ο) τοῦ πληθυσμοῦ της ἦσαν Βλαχόφωνοι καὶ 'Αλβανόφωνοι.

100—"Ιδε, Πρίσκου, σελ. 190, ἔκδ. Βόννης.

Μιλῶντας μας γιὰ τοὺς αὐτοὺς Σκῦθες ὁ Πρῖσκος, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἦσαν ξύγκλυδες (=ἀπὸ πολλὲς ράτσες) καὶ ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μητρική τους βάρβαρη γλῶσσα ἤξεραν καὶ μιλοῦσαν ἄλλος τὴν Οὐννικὴ (παλαιοτούρκικη), ἄλλος τὴν Γοτθικὴ (παλαιογερμανική), καὶ ὅσοι ἀπὸ αὐτοὺς γειτόνευαν μὲ τοὺς Ρωμαίους τὴν Λατινική. Προσθέτει δὲ ὅτι σπάνιοι ἀπὸ αὐτοὺς μιλοῦσαν τὴν Γραίκικη, ἐκτὸς ἂν προέρχονταν ἀπὸ σκλάβους τοὺς ὁποίους εἶχαν ἁρπάξει κουρσεύοντας τὶς παραλιακὲς περιοχὲς τῆς Θράκης καὶ Ἰλλυρίας ([101]). Ἔτσι μᾶς παρέχει τὴν ἀξιοσημείωτη διευκρίνισι ὅτι οἱ Σκύθες γιὰ τοὺς ὁποίους ὁμιλεῖ, ἦσαν πληθυσμὸς διασταυρωμένος καὶ μὲ αἰχμάλωτους ἁρπαγμένους ἀπὸ τὴν Χερσόνησό μας, καὶ ἐπὶ πλέον τέτοιος τοῦ ὁποίου μιὰ μοῖρα μιλοῦσε καὶ τὴν Λατινικὴ ὄντας δίγλωσση. Γεγονὸς βέβαια τὸ ὁποῖο ἀποκλείει τὴν περίπτωσι νὰ ἦσαν Σλαῦοι.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πληροφορίες του αὐτὲς γιὰ τοὺς Σκῦθες ὅμως, ὁ Πρῖσκος μᾶς ἀποκαλύπτει πεντακάθαρα ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ ἡ Γραικογλωσσία εἶχε περιορισθεῖ μονάχα στὰ Ἑλληνικὰ καὶ Θρακικὰ παράλια. Ἀνὰ τὰ ὁποῖα ὡς γνωστὸν ξεχύνεται ἐδῶ καὶ τέσσερες χιλιάδες χρόνια ἕνα ἀένναο ρεῦμα ἐποίκων, οἱ ὁποῖοι προέρχονταν (καὶ προέρχονται) ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου καὶ τὶς ἀπέναντι Μικρασιατικὲς ἀκτές. Ἀπὸ περιοχὲς δηλαδὴ τὶς ὁποῖες δὲν ἔθιξε καθόλου ὁ γλωσσικὸς ἐκλατινισμὸς τῶν χρόνων τῆς Ρωμαιοκρατίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔμειναν ἀδιατάρακτες ἑστίες Γραικόφωνου πληθυσμοῦ. Οἱ Αἰγαιοπελαγῖτες καὶ Μικρασιᾶτες αὐτοὶ ἔποικοι ὥστε, διέσωσαν τὴν Γραικογλωσσία τῶν παραθαλάσσιων πληθυσμῶν τῆς νότιας Μικρευρώπης. Ἀργότερα μάλιστα μὲ τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Γραικοβυζαντινῶν ὑπέρμετρή τους αὔξησι, ἡ ὁποία ὀφείλονταν στὶς διακοσιόχρονες ἐπιδρομὲς τῶν Ἀράβων καὶ τὶς ἀκατάπαυστες μετοικεσίες μαζῶν ἀπὸ Ἀσιάτες αἱρετικοὺς (ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ὑπῆρχαν καὶ Γραικόφωνοι ([102]), καθὼς ἐπίσης καὶ στὴν ἀντικατάστασι τῆς Λατινικῆς ἀπὸ τὴν Γραίκικη ποῦ κατέστη κρατικὴ γλῶσσα, οἱ ἑστίες τους στάθηκαν τὰ ὁρμητήρια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξώρμησε ἡ γλῶσσα αὐτὴ γιὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὶς παληές της μικρευρωπαϊκὲς περιοχές. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πρίσκου ὅμως, εἴμεθα ὑποχρεω-

101—Σημ. Ἰλλυρία ἢ Διοίκησι Ἰλλυρικοῦ λέγονταν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ ὡς τὰ χρόνια τοῦ Λέοντος Ἀρμενίου, τὸ δυτικὰ τῆς γραμμῆς Νέστος—στενὰ Ἰχτιμαν—Ἴσκερ τμῆμα τῆς Χερσονήσου μας. Τμῆμα τῆς Ἰλλυρίας αὐτῆς ἦσαν καὶ ἡ Μακεδονία μὲ τὴν Ἤπειρο, τὴν Θεσσαλία καὶ Παληὰ Ἑλλάδα, τὰ παράλια τῶν ὁποίων καὶ ἐννοεῖ ἡ ὡς ἄνω περικοπὴ τοῦ Πρίσκου μία ποῦ στὰ πραγματικὰ Ἰλλυρικὰ τέτοια δὲν ὑπῆρχαν Γραικόφωνοι.

102—Ἴδε, Πάπα Νικολάου Α. ad Consulta bulgarorum ὅπου ὁμιλεῖ περὶ Ἀρμενίων, Γραικῶν κ.τ.λ. αἱρετικῶν μέτοικων ποῦ ὑπῆρχαν τότε (858—867) καὶ στὴν Βουλγαρία ἀκόμα. Patr. Latina, t.CXIX.

μένοι νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἀκόμα καὶ μεταξὺ τῶν παραλιακῶν Γραικόφωνων πληθυσμῶν τῆς χερσονήσου μας, εἶχαν δημιουργηθεῖ καὶ ὑπῆρχαν ἑστίες δίγλωσσων μαζῶν οἱ ὁποῖες μιλοῦσαν καὶ τὴν Λατινομακεδονικὴ σὰν ἐξωοικογενειακή τους γλῶσσα.

Ἀντίθετα μὲ τοὺς παραθαλάσσιους τούτους πληθυσμοὺς τῆς χώρας μας οἱ μεσόγειοι τοιοῦτοι (καὶ καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὸν Πρίσκο) ἦσαν πλέον Λατινόγλωσσοι ἢ ἀκριβέστερα Λατινομακεδονόγλωσσοι. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ὑπάρχουν τὰ Βλαχοχώρια τῶν ὀρεινῶν ὄγκων τῆς χερσονήσου μας, στοὺς ὁποίους ἦταν φυσικὸ καὶ ἑπόμενο νὰ ἀναζητήσουν καταφύγια οἱ ἐντόπιοι πληθυσμοὶ γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὶς ἀτέλειωτες βαρβαρικὲς ἐπιδρομές, ποὺ μεταξὺ 270 καὶ 670 μ. Χ. ἁλώνισαν τὴν χερσόνησό μας. Ἡ μέχρι καὶ σήμερα διασωζόμενη ἐπιφώνησί τους «V i n e U n n a» (=ἦρθε ληστρικὴ ἐπιδρομικὴ καταστροφὴ) πιστοποιεῖ καλύτερα ἀπὸ κάθε γραπτὴ μαρτυρία, ὅτι τὰ χωρία αὐτὰ ἱδρύθηκαν ἀπὸ πληθυσμοὺς οἱ ὁποῖοι εἶχαν δεχθεῖ τὰ πλήγματα τῆς Μ ά σ τ ι γ ο ς τ ο ῦ Θ ε ο ῦ (=Ἀττίλα).

III. Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΛΥΔΟΥ

Πολὺ πειὸ ξεκάθαρη ἀπὸ τὴν προηγούμενη μαρτυρία τοῦ Πρίσκου ὡς πρὸ τὸ ὅτι ἀφορᾶ τὴν καταγωγὴ τῶν Βλάχων, εἶναι ἡ παρακάτω τέτοια τοῦ σύγχρονου μὲ τὸν Ἰουστινιανὸ Λυδοῦ, ἡ ὁποία τινάζει κυριολεκτικὰ στὸν ἀέρα τὰ ὅσα εἶχαν γίνει παραδεκτὰ μέχρι σήμερα, ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴ καὶ τῶν ὑπόλοιπων λαῶν τῆς Μικρευρώπης. Τοῦτο διότι ὁ Λυδὸς ([103]) ἀναφερόμενος στὴν Χερσόνησό μας τὴν ὁποία ὀνομάζει Εὐρώπη ([104]), μᾶς πληροφορεῖ τὰ ἑξῆς : «***Νόμος ἀρχαῖος ἦν πάντα μὲν τὰ ὁπωσοῦν πραττόμενα . . . τοῖς Ἰταλῶν ἐκφωνῆσθαι ῥήμασιν· οὗ παροραθέντος ὡς εἴρηται, τὰ τῆς ἐλαττώσεως προὔβαινε. Τὰ δὲ περὶ τὴν Εὐρώπην πραττόμενα, πάντα τὴν ἀρχαιότητα διεφύλαξαν ἐξ ἀνάγκης, διὰ τὸ τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας καίπερ Ἕλληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας, τῇ τῶν Ἰταλῶν φθέγγεσθαι φωνῇ καὶ μάλιστα τοὺς δημοσιεύοντας.***

Τὰ γραμμένα αὐτὰ ἀπὸ τὸν Λυδὸ μᾶς πιστοποιοῦν κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρησι, ὅτι στὰ χρόνια του (πρῶτο μισὸ τοῦ ἕκτου αἰώνα) οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου μας ἂν καὶ Ἕλληνες τὴν καταγωγὴ οἱ περισσότεροί τους, μιλοῦσαν ὅμως τὴν Ἰτα-

103—Ἴδε Λυδοῦ, σελ. 261, ἐκδ. Βόννης.

104—Σημ. Πρβλ. καὶ τὰ ὅσα γράφει στὴν σελ. 233—«Κων]νον ὥσπερ ἔφην μετὰ τῆς τύχης τὴν Ρώμην ἀπολιπόντος, καὶ τῶν δυνάμεων ὅσαι τὸν Ἴστρον ἐφρούρουν ἐπὶ τὴν Κάτω Ἀσίαν ψήφω τοῦ βασιλέως διασπαρεισῶν, Σκυθίαν μὲν καὶ Μυσίαν καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων φόρους ἐζημιώθη τὸ δημόσιον, τῶν ὑπὲρ Ἴστρον βαρβάρων μηδενὸς ἀνθισταμένου κατατρεχόντων τὴν Εὐρώπην».—Εὐρώπη ἐπὶ πλέον πρωτονόμασαν οἱ Φοίνικες τὴν Χερσόνησό μας καὶ πάλι, ποῦ γιαυτὸ καὶ ἡμεῖς τὴν ἀποκαλοῦμε ἀκριβέστερα Μικρευρώπη (κατὰ τὸ Μικρὰ Ἀσία).

λική καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους οἱ δημοσιεύοντες. Μὲ τὴν λέξι αὐτὴ ἐξ ἄλλου εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ Λυδὸς ἐννοεῖ τοὺς ἀσχολούμενους μὲ τὸ δημόσιο δηλαδή: τοὺς δημόσιους ὑπάλληλους καὶ ὑπηρέτες· τοὺς ἀξιωματικοὺς οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν τότε ὁ καθένας τους καὶ ἀνάλογη μὲ τὸν βαθμό τους προσωπικὴ φρουρὰ (ὁ Βελισσάριος π. χ. εἶχε ὁλόκληρο σύνταγμα)· τοὺς ἐπαγγελματίες μόνιμους ὁπλῖτες, ποῦ καὶ αὐτοὶ εἶχαν μαζύ τους ἀπὸ δύο ἕως καὶ ὀκτὼ μαθητευόμενους, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀναπλήρωναν, τοὺς νοσήλευαν, μάζευαν, συνόδευαν καὶ φύλαγαν τὶς ἀποσκευές τους, κ.τ.λ· τοὺς ὁπλοποιούς· τοὺς μηχανάριους (κατασκευαστὲς καὶ χειριστὲς πολεμικῶν μηχανῶν)· τοὺς οἰκοδόμους στρατοπέδων, κάστρων, γεφυρῶν κ.τ.λ· τοὺς μεταλλουργοὺς (ὄχι μεταλλωρύχους) διότι κρατικὰ ἦσαν τότε τὰ μεταλλεῖα· τοὺς χρυσοχόους· τοὺς κλεισουροφύλακες· τοὺς ὁδηγοὺς καὶ σταυλῖτες τῶν ἵππων τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, καὶ πλείστους ὅσους ἄλλους. Μὲ λίγα λόγια μονάχα οἱ κληρικοί, οἱ μῖμοι καὶ οἱ ἠθοποιοί, οἱ μαρμαρογλύπτες, οἱ κάπηλοι καὶ παρόμοιοι, δὲν περιλαμβάνονταν στὴν κατηγορία τῶν δημοσιευόντων τοῦ Λυδοῦ. Ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι ἀστοὶ δηλαδὴ τὰ 90 ο|ο τοὐλάχιστο ἀπὸ τὸ σύνολο, ἦσαν δημοσιεύοντες ποῦ μιλοῦσαν τὴν Ἰταλική, δηλαδὴ τὴν δημώδη Λατινικὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθε καὶ ἡ Λατινομακεδονική. Κατὰ τὴν πρὸ τῶν Ρωμαίων ἐποχὴ ἐξ ἄλλου βιοτεχνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Χερσονήσου μας ἦσαν κατ' ἀπόλυτη πλειοψηφία οἱ Ἑλληνικοί, οἱ ὁποῖοι συνεπῶς ἦταν φυσικὸ νὰ ἀποτελέσουν καὶ τὴν πλειοψηφία τῶν ἐκλατινισμένων Μικρευρωπαίων, ὅπως ἀκριβῶς τονίζει καὶ ὁ Λυδός. Ἀντίθετα οἱ Ἰλλυριοί, Θρᾶκες καὶ Γαλάτες προρωμαῖοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου μας ἦσαν κατὰ τὴν πλειοψηφία τους νομαδοκτηνοτρόφοι, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ὑπὸ φυλαρχικὸ καθεστὼς (φαλκάρι, τσελινγκᾶτο) καὶ ἡμιαυτόνομα. Ἡ μεγάλη ζήτησι τῶν προϊόντων τους προσπόριζε σ' αὐτοὺς σχετικὴ εὐμάρεια, ἡ ὁποία καὶ τοὺς συγκρατοῦσε στὸν τρόπο αὐτὸ τῆς ζωῆς. Μονάχα τὸ στρατιωτικὸ ἐπάγγελμα μὲ τὰ λάφυρα ποῦ δικαιωματικὰ ἔπαιρναν τότε ὁπλῖτες καὶ ἀξιωματικοὶ τοὺς μαγνήτιζε, καὶ σὲ τοῦτο κατέληγαν ὅσοι τους εἶχαν μεγαλύτερη ἀνδρεία, βλέψεις, καὶ μέσα.

Αὐτὰ λοιπὸν μᾶς ἀποκαλύπτει γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν Βλάχων τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ Λυδός, ξεκαθαρίζοντας ριζικὰ τὸ θέμα τοῦτο. Ἐκεῖνοι ποῦ ἐκλατινίσθηκαν σὲ πολὺ μεγάλη ἀναλογία ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας ἦσαν οἱ Ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, γιὰ τοὺς ὁποίους ἄλλωστε οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν ὀλάνοικτες τὶς πύλες τῆς κρατικῆς μηχανῆς αὐτῶν. Γραικόφωνοι καθὼς εἴπαμε ἔμειναν ἀπὸ αὐτούς, μόνο οἱ μῖμοι καὶ ἠθοποιοί, οἱ μαρμαρογλύπτες, οἱ θαυματοποιοὶ (ἀγυρτοεπαῖτες), οἱ λογιώτατοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γραμματικοὶ καὶ γραφεῖς, καθὼς καὶ οἱ δοῦλοι. Οἱ πρῶτοι ἐπειδὴ τὰ ἐπαγγέλματά

τους εἶχαν πέρασι καὶ ἦσαν προσοδοφόρα, οἱ δοῦλοι διότι δὲν εἶχαν πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἦσαν κτῆμα τῶν ἀφεντικῶν τους. Οἱ μᾶζες αὐτὲς μάλιστα δυσφήμισαν τὸ ὄνομα τῶν Γραικῶν τόσο πολύ, ὥστε κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας κατέληξε νὰ σημαίνη τὸν ἀγύρτη, τὸν ἀνάξιο λόγου κομπορρήμονα ([105]) καὶ τὸν λόγω ἀνανδρίας ἀστράτευτο, τοῦτο δὲ ἐνῶ τὸ ὄνομα Ἕλλην (Elinu) δήλωνε στὴν Λατινομακεδονικὴ καὶ μέχρις ἐσχάτων, τὸν ἄψογο καὶ ἀτρόμητο πολεμιστή, τὸν ἥρωα ([106]), τὸν ἡμίθεο.

Συσχετίζοντας ἤδη τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ μὲ τὴν παρόμοια τοῦ Πρίσκου, μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρώτου, δηλαδὴ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὁ ἐκλατινισμὸς καὶ τῶν Ἑλληνικῶν περιοχῶν τῆς Χερσονήσου μας εἶχε προωθηθεῖ κατὰ πολὺ περισσότερο. Μὲ ἄλλα λόγια ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ παραλιακοὶ πληθυσμοὶ τῶν περιοχῶν τούτων, πρέπει νὰ εἶχαν καταλήξει δίγλωσσοι Γραικόβλαχοι. Ἡ καταγωγὴ ὥστε τῆς ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐμποροβιοτεχνικῆς κάστας τῶν Βλάχων ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς ἀρχαιοελληνικοὺς πληθυσμοὺς τῶν κοιτίδων τους, εἶναι γεγονὸς τὸ ὁποῖο

105—Ἴδε, Προκοπ. Γότθ. I, 18. «Γραικοὺς τοὺς σφίσιν οὐχ οἵους τε ἀμύνειν ὄντας... ἐξ ὧν τὸ πρότερον οὐδένα ἐς Ἰταλίαν ἥκοντα εἶδον, ὅτι μὴ τραγωδοὺς καὶ μίμους καὶ ναύτας λωποδύτας». Ὁμοίως, Γοτθ. IV, 23. «Γραικοί τε εἰσι καὶ ἄνανδροι φύσει καὶ ἡσσημένοι θρασύνονται». Ἐπίσης, Ἀποκρ. 24. «Ὡς Γραικοὶ εἶεν οἵσπερ οὐκ ἐξῆν τι τὸ παράπαν γενναῖον γενέσθαι». Ὡσαύτως, Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλλην. ἔθνους, τομ. Β! μ. 2ον, βιβλ. 8, ἐκδ. 1925 «graeculi esurientes (=πειναλέοι)...». Σημ. Ἀπὸ ὡρισμένα μισόλογα τῶν ἀρχαίων προκύπτει ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες εἶχαν περιφρονητικὴ κάπως ἰδέα γιὰ τοὺς Γραικούς, τὴν ὁποία φαίνεται ὅτι ἀπὸ αὐτοὺς τὴν πῆραν καὶ οἱ Ρωμαῖοι. Ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες δὲ καὶ τοὺς Ρωμαίους κληρονόμησαν τὴν παρόμοια γνώμη καὶ οἱ Βλάχοι, ποὺ κατὰ κανόνα τοὺς θεωροῦν κομπορρήμονες, πτωχαλαζόνες (εἶναι λέγουν σᾶν τὴ ψωριάρικη γίδα ποὺ κρατᾶ ὅμως ἀνασηκωμένη τὴν οὐρὰ) διὸ καὶ τοὺς προσονομάζουν Corni=κορωνιῶντες· γαυριῶντες. Τοὺς θέλουν ἐπίσης συνυφασμένους μὲ βαθυμελάχροινο χρῶμα, μικρὸ ἀνάστημα, ἀδύνατη σωματικὴ διάπλασι, ρέποντες πρὸς μικροπονηριές καὶ ἀνίκανους γιὰ ἄξια λόγου σωματικὰ καὶ πνευματικὰ ἐπιτεύγματα (ἀπὸ αὐτοὺς κληρονόμησαν καὶ οἱ Σλαβόφωνοι τὴν ἔκφρασι Gârtska—rabota=ἀνάξια λόγου ἐργασία). Ἐξ αἰτίας τούτων περιφρονοῦν τὸ ὄνομα Grec(u)=Γκραῖκος, ἐνῶ ἀντίθετα θεωροῦν ὕψιστη τιμή τους νὰ ἀποκαλοῦνται Ἕλληνες, ὅτι καὶ συνετέλεσε στὸν ἀπεριόριστο ἐπαναγραικισμό τους ὅπως σημείωσε ἀπὸ τὰ 1831 ἀκόμα ὁ Ἄγγλος Οὔρκουαρτ. Οἱ βαθυμελάγχροινοι καὶ βραχύσωμοι Γκραῖκοι ἄλλωστε, ἐξαφανίζονται πλέον καὶ αὐτοὶ μὲ ταχύτατο ρυθμό.

106—Σημ. Μὲ τὶς σημασίες αὐτὲς ἀκριβῶς χρησιμοποιοῦσε τὸ ὄνομα Ἕλληνας στὶς δημηγορίες του, καὶ ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ ἢ Βλαχοβασιλῆας Θεόδ. Κολοκοτρώνης. Ὁ ὁποῖος ἦταν γόνος τῆς πατριᾶς τῶν Ἀρβανιτόβλαχων νομαδοκτηνοτρόφων Τσεργιναίων (ποὺ φέρονταν καὶ μὲ τοὺς τύπους Ζιαρκᾶνιοι, Ζιαρκαναῖοι, Σιαργκᾶνιοι, Σιαργκαναῖοι κ.τ.λ.), καὶ δίγλωσσος (μᾶλλον τρίγλωσσος) πλέον Γραικόβλαχος ὁ ἴδιος (γνωρίζων τὴν γλῶσσα τῶν ἐντοπίων καθὼς ἔλεγε) ὅπως καὶ ὁ πιστὸς σύντροφός του τσέλιγκας Πούλιος (ἴδε Κολοκοτρώνη Ι. Ἤθη καὶ ἔθιμα Ἀρβανιτοβλάχων ποιμένων, εἰς Περιοδ. Ἑστία, τομ. ΙΑ, σελ. 276—280).

μόνο γραικύλοι ψευτολόγιοι ἢ σχολαστικοὶ μύστες τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφισβητοῦν. Μὲ τὰ ὅσα γράφει ὁ Λυδὸς ἐξ ἄλλου, ξεκαθαρίζει καὶ τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν τὴν κάστα τῶν νομαδοκτηνοτρόφων. Ὡς γνωστόν, ἀρχαιοελληνικὲς φυλὲς νομαδοκτηνοτρόφων ἔπαυσαν νὰ ὑπάρχουν ἀφότου οἱ Μακεδόνες κατέληξαν νὰ γίνουν ποιμένες τῶν νοτιοελλήνων καὶ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας. Ἕλληνες νομαδοκτηνοτρόφοι ὥστε δὲν ὑπῆρχαν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας γιὰ νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ Βλάχοι, στὴν γλῶσσα τῶν ὁποίων θὰ σώζονταν τότε καὶ ἀρχαιογραίκικοι ποιμενικοὶ ὅροι. Τέτοιος ὅμως ὑπάρχει ἕνας καὶ μόνο, δηλαδὴ ἡ λέξι cârlabâ (στὴν Ἀρβανίτικη kerrabâ)=γκλίτσα, γιὰ τὴν ὁποία θὰ μιλήσουμε καὶ παρακάτω.Ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι ἀντίθετα προέρχονται ἀπὸ τὴν Λατινική, τὴν Ἰλλυρική, τὴν Κελτική, καὶ τὴν Ἀρβανίτικη (ἄρα Θρακική), δυὸ τρεῖς δὲ καὶ ἀπὸ τὴν Σλάβικη ἢ Παλαιοτούρκικη. Καὶ τὸ γεγονὸς λοιπὸν τοῦτο πιστοποιεῖ, ὅτι οἱ Βλαχόφωνοι νομαδοκτηνοτρόφοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Χερσονήσου μας οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν βορειότερα ἀπὸ τὴν Μακεδονία. Ὅπως ἐπίσης καὶ ὅτι οἱ ἔποικοι οὗτοι μιλοῦσαν τὶς μητρικές τους γλῶσσες, ὅταν φεύγοντας πρὸ τῶν βάρβαρων ἐπιδρομέων ἢ ἀναζητῶντας θερμότερα χειμαδιὰ κατέβηκαν στὶς Ἑλληνικὲς περιοχές. Σ' αὐτὲς δὲ καὶ ἀφοῦ πέρασαν ἀπὸ στάδιο διγλωσσίας, προσέλαβαν τὴν Λατινομακεδονικὴ γλῶσσα ἐπειδὴ αὐτὴ ἦταν τότε ἡ ὁμιλούμενη τέτοια στὶς νέες τους πατρίδες. Τοῦτο ἀκριβῶς πιστοποιεῖται ἀκλόνητα καὶ ἀπὸ τὴν Γερμανικῆς προέλευσης λέξι τους fâlcâre (=πατριά, τσελινγκᾶτο), ἡ ὁποία μᾶς προσδιορίζει ἐπὶ πλέον καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς καθόδου αὐτῶν, ποὺ πρέπει νὰ πραγματοποιήθηκε ὁπωσδήποτε πρὶν ἀπὸ τὴν κατὰ τὸ 488 ἀναχώρησι τῶν Γότθων γιὰ τὴν Ἰταλία, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Μ. Κων)νο ὁ ὁποῖος πρωτοέφερε Γότθους μισθοφόρους στὴν Χερσόνησό μας.

Τὸ ξεκαθάρισμα τοῦτο τῆς καθόδου Θρακῶν, Γαλατῶν, καὶ Ἰλλυριῶν νομαδοκτηνοτρόφων ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς (τὸ ὁποῖο καὶ θὰ διευκρινίσουμε πληρέστερα πειὸ πέρα), ἀποσαφηνίζει ἐπιπρόσθετα καὶ τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν Ρουμάνων. Οὗτοι ἀποκλείεται νὰ εἶναι ἀπόγονοι Γετοδάκων (θαγενῶν τῆς χώρας τους ὅπου ἡ Ρωμαιοκρατία δὲν κράτησε περισσότερο ἀπὸ 170 χρόνια, διότι στὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα δὲν μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ ἐκλατινισμὸς αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ πλέον καθὼς μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἱστορικοὶ ([107]), ποῦ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ἐκκένωσι τῆς Δακίας ἀπὸ τὸν Μάρκο Αὐρήλιο, ὅλοι οἱ ἐγκαταστημένοι τότε ἀνὰ τὴν χώρα αὐτὴ Ρωμαῖοι πολῖτες μεταφέρθηκαν στὶς νοτιώτερα τοῦ Δούναβι ἐπαρχίες, δύο ἀπὸ τὶς ὁποῖες μάλιστα μετωνομάσθηκαν Δακία Ρι-

107—Ἴδε, Vopiscus XXXIX—Eutropius VX 9—Rufus VIII.

πενσία (παροχθία) καὶ Δακία Μεδδιτεράνεα (μεσόγειος). Ἀπὸ τὶς κατοπινὲς δὲ ἱστορικὲς μαρτυρίες ἔχουμε καὶ τὴν διαπίστωσι ὅτι μέχρι καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἡ Δακία δὲν ἐπανῆλθε ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Ρωμαίων. Δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται ὥστε νὰ ἔχουμε ἐνδοιασμούς, γιὰ τὴν προέλευσι τῶν πυρήνων ποὺ στάθηκαν γεννήτορες τοῦ σημερινοῦ λαοῦ τῶν Ρουμάνων ἀπὸ ἐκλατινισμένους Νοτιοδουναβῖτες Μικρευρωπαίους (108), τοὺς ὁποίους μετώκισαν ἐκεῖ οἱ βάρβαροι ἐπιδρομεῖς ποὺ ἁλώνισαν τὴν Μικρευρώπη ἀπὸ τὰ 250 ὡς τὰ 700. Ἡ μετάπτωσι μάλιστα τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος Roman(us) ποὺ κατέληξε στὴν Ρουμάνικη νὰ δηλώνῃ τὸν σκλάβο, καὶ ἐπὶ πλέον ὁ σημαντικὸς ἀριθμὸς ἀπὸ προγενέστερες τῆς Ρωμαιοκρατίας ἀρχαιογραίκικες λέξεις τὶς ὁποῖες διασώζει ἡ γλῶσσα αὐτὴ (λέξεις ποὺ μόνο ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ ἦταν δυνατὸ νὰ τὶς κληρονομήσει), διαλύουν καὶ τὴν παραμικρότερη ἀμφιβολία γιὰ τὴν ὡς ἄνω προέλευσι τῶν Πρωτορουμάνων.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ τέλος ξεκαθαρίζει ὁριστικὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν πρὸ τοῦ 1912 Γραικόφωνων πληθυσμῶν τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν τὸ ἐσωτερικὸ αὐτῆς σὲ ἀπόστασι ὑπὲρ τὰ σαράντα χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας γηγενῶν εἶναι ἀπὸ αὐτούς, μόνον ὅσοι κατάγονται ἀπὸ Βλάχους οἱ ὁποῖοι ξανάγιναν Γραικόφωνοι κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Βυζαντινοκρατίας καὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι εἴτε Γραικωμένοι Θρᾶκες (Ἀρβανῖτες), εἴτε ἄποικοι ἀπὸ τὰ νησιὰ (109), εἴτε Κατσιαοῦνοι (88) Γκραῖκοι, δηλαδὴ ἐπίγονοι μέτοικων τοὺς ὁποίους ἔφεραν στὴν χερσόνησό μας ἀπὸ τὶς Ἀσιατικὲς ἐπαρχίες τους οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Τέτοιοι δὲ Κατσιαοῦνοι ἦσαν π. χ. οἱ ἔποικοι ποὺ ἔφερε στὴν Λακωνία ὁ Νικηφόρος Α! ὁ ὁποῖος «ἐνώκισε (ἐκεῖ) λαὸν σύμμικτον, Καφήρους (110) τε καὶ Θρακησίους καὶ Ἀρμενίους καὶ λοιποὺς ἀπὸ διαφόρων τόπων τε καὶ πόλεων ἐπισυναχθέντας..». Ἀπὸ τοὺς τελευταίους πρέπει νὰ

108—Πρβλ. σχετικὰ Προκοπ. Ἀνέκδ. σ. 108 (Βόννης), Γοτθ. III, 13, 24, 33, IV, 19, Μένανδρος 334, 405 (Βόννης). Ἐπίσης τὴν ἀποκαλυπτικώτατη μαρτυρία τοῦ Θεοφύλακτου (VII, 10) ποῦ γράφει ὅτι ὁ Χαγᾶνος «καταβαλὼν τὰ τείχη τῆς Σιγγιδόνος (=Βελιγράδι) κατηνάγκασε τοὺς λαοὺς τὰ οἶκοι καταλιπόντες εἰς τὴν πολεμίαν (χώραν) τὰς ἀποικίας ποιῆσθαι». Τέλος τὰ περὶ μεταγωγῆς τῶν Βερζητῶν εἰς Βουλγαρίαν (Θεοφάνης, σελ. 691, Βόννης), Ρωμαίων Θράκης εἰς Ρουμανίαν (Συμεὼν Μάγιστρος, 9, Βόννης, καὶ Γεωργ. Μοναχοῦ, σελ. 2), κ.τ.λ.

109—Σημ. Τέτοιοι ἔποικοι πλάκωσαν στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ὅταν ἔσφαξαν τὸν πληθυσμό της οἱ Γότθοι μισθοφόροι τοῦ Θεοδόσιου, καὶ ὅταν τὸν ἐξολόθρευσαν οἱ Ἄραβες πειρατὲς τοῦ Λέοντα Τριπολίτη. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις αὐτὲς λοιπὸν ἀνανεώθηκε καὶ αὐξήθηκε τὸ Γραικόφωνο τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἴδε Καμενιάτην Ἅλωση Θεσ/νίκης σ. 12

110—Ἴδε, Κορδάτου, Ἱστ. Βυζαντ. αὐτοκρατ. τομ. II, σ. 325.

κατάγονταν καὶ οἱ 'Αχριάνιδες τῆς Γορτυνίας, ἀδελφοὶ μὲ τοὺς 'Αχριὰν ([111]) τῆς Ροδόπης ποῦ κράτησαν μέχρι καὶ σήμερα τὴν αὐτοονομασία τῶν Φρύγων τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ προέρχονταν. Μικρασιᾶτες θὰ ἦσαν ὑποχρεωτικὰ καὶ οἱ οἰκιστὲς τῶν Κραβαρίτικων ([112]) ἐκείνων χωριῶν, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦσαν ἐπαγγελματικὰ τὴν ἐπαιτεία καὶ εἰδικὰ ἀνὰ τὴν Μικρὰ 'Ασία ([113]). Μικρασιᾶτες ἐπίσης φαίνονται πῶς ἦσαν καὶ οἱ πρόγονοι τῶν Ζαγανάδων ([114]), καμπίσιων τῆς 'Ανατολικῆς Στερεᾶς τοὺς ὁποίους καὶ μισοῦσαν οἱ ὀρεσίβιοι Βλάχοι κατὰ τὸν Τουδέλα (1150). 'Ασιᾶτες μέτοικοι ἦσαν καὶ οἱ 'Αβασγοὶ ([115]) (ἢ Γεωργιανοὶ) καὶ 'Αρμένιοι ἔποικοι, τοὺς ὁποίους ἔφεραν στὴν Θεσσαλία ([116]) καὶ περὶ τὴν Θεσσαλονί-

111—Σημ. Πολλοὶ δικοί μας ταύτισαν τὸ ὄνομα τοῦτο μὲ τὸ 'Αγριᾶνες τῆς φυλῆς τῶν Παιόνων, ποῦ κατοικοῦσε τὴν σημερινὴ περιοχὴ "Ανω Τζουμαγιᾶς-Ρίλας στὴν "Ανω λενάνη τοῦ Στρυμόνα. Οἱ 'Αγριᾶνες αὐτοὶ ὅμως κατέληξαν νὰ γίνουν 'Αρβανιτόβλαχοι, ὅτι ἀκριβῶς ἦταν καὶ ὁ ξακουστὸς στρατηγὸς Βελισσαριος. Δὲν εἶχιν συνεπῶς καμμιὰ σχέσι μὲ τοὺς Πομάκους σήμερα 'Αχριὰν τῆς λεκάνης τοῦ "Αρδα, ποῦ ἦρθαν ἀπὸ τὴν Μ. 'Ασία

112—Σημ Κατὰ τὸν Πουκεβὶλ ἡ περιοχὴ τῶν Κράβαρων εἶχε 60 χωριά. 'Απὸ αὐτὰ ὅμως μόνο 16 ἀσκοῦσαν τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἐπαιτείας, καὶ τούτους εἰδικὰ ἀφοροῦσε ἡ παρατήρησι τοῦ ὡς ἄνω Γάλλου, ὅτι ἦσαν συγγενεῖς μὲ τοὺς 'Ατσίγγανους (προμν. 4ος βιβλ. Χ, κ. 7, σ. 40).

113—"Ιδε, Δ. Αἰνιᾶνος, "Απαντα σ. 436, ὑπὸ Γ. Βαλέττα 'Αθῆναι 1962. Οἱ Κραββαρῖται «μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα (τοῦ ἐπαίτου) εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Μικρὰν 'Ασίαν..».—Σημ. Σχετικὰ ἐπιβάλλεται νὰ προσθέσουμε ὅτι κατὰ τὸν Κολοκοτρώνη (Συμβάντα 'Ελλην. Φυλῆς, σ. 38) «τὰ τραγούδια τὰ ἔκαναν οἱ στραβοὶ μὲ τὶς λύρες», ἄρα οἱ Κρυβαρῖτες κυρίως, ποῦ ἔμοιαζαν καὶ σ' αὐτὸ μὲ τοὺς Γύφτους οἱ ὁποῖοι καὶ σκάρωναν νὰ τραγούδια (ἴδε, Heuzey Excursiou en Thessalie, p. 119, ἔτος 1858). ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς Παφλαγόνες ἀοιδοὺς τοῦ 'Αρέθα.

114—Σημ. Τὸ ὄνομα Ζαγανάδες εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὸ Ζυγηνὴ ὅπως κατὰ Πτολεμ. (V,I) λέγονταν μιὰ περιοχὴ τῆς Παφλαγονίας. Κατὰ Πορφυρογ. ὅμως (ἴδε, ὑποσ. ιε) κάτοικοι τῆς Παφλαγονίας ἦσαν τότε οἱ Αἰγύπτιοι=Γύφτοι='Ατσίγγανοι, πρόγονοι τῶν ὁποίων στάθηκαν ἀσφαλῶς οἱ Λίγυες τοῦ 'Ηρόδοτου (VII, 72), καὶ οἱ παροικοῦντες τὸν ποταμὸ "Αλυ Βάκτριοι τοῦ Διον. Τραγικοῦ ('Αθήναιος XVI, 638). 'Ομόρριζο μὲ τὸ Ζαγανάδες εἶναι πιθανώτατα καὶ τὸ ὄνομα Γιαοῦζοι τῶν 'Ατσιγγάνων τῆς Βοιωτίας.

115—Σημ. 'Η παρουσία 'Αβασγῶν στὴν Θεσσαλία, πιστοποιεῖται ἀπὸ ὄνομα δωρητοῦ (Γεωργιλᾶ τοῦ 'Αβασγοῦ) μονῆς Μ. Πυλῶν περιοχῆς Καρδίτσας, σὲ χρυσόβουλο 'Ανδρόνικου τοῦ Νέου πρὸς 'Επισκοπὴν Σταγῶν. 'Επίσης ἀπὸ τὴν ἐπὶ Βουλγαροκτόνου ὕπαρξι 'Ιβήρων μοναχῶν στὴ μονὴ Κρανείας τοῦ 'Ολύμπου. Σὲ "Ιβηρες ὥστε ποῦ λεγόνταν καὶ Γεωργιανοὶ κατὰ δὲ τοὺς γείτονες αὐτῶν καὶ Γκιούρδδζ καὶ Γκιοῦργκεν. ὀφείλεται ἴσως τὸ ὄνομα Καραγκοῦνοι τῶν πεδινῶν Θεσσαλῶν, ἂν δὲν προῆλθε ἀπὸ τὸ 'Αρβανιτοβλάχικο Γκεργκούνιοι=Γκραῖκοι.

116—Σημ. Παραβλέποντας τὰ περὶ 'Αρμένικου δῆθεν ἱππικοῦ τῆς Θεσσαλίας λεγόμενα τοῦ 'Ασοτζίκ, ἀφοῦ καὶ αὐτὸ καὶ τὸ τοῦ θέματος Θεσσαλονίκης κ.τ.λ. τὸ συγκροτοῦσαν οἱ ἀπόγονοι τῶν Τουρκομάνων ποῦ προσχώρησαν στὸν Θεόφιλο, ἔχουμε τὸ γεγονὸς ὅτι μετὰ τὸν Βλάχο Νικολίτσα ἔγινε δοῦκας στὴν Λάρισσα ὁ 'Αρμένιος Κεκαυμένος καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι ὁμόφυλοί του. Πατριαρχικὴ τέλος ἐπι-

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

MULUVISTEA (Μηλόβιστα)

Βρίσκεται σὲ μιζγάγκεια τοῦ Βαρνοῦντα (Περιστέρι) περὶ τὰ ἕξ χιλιόμετρα νοτιώτερα ἀπὸ τὴν Κάζιανη ἡ ὁποία κατέχει τὸ στόμιο τῆς αὐχενοδιάβασης ποὺ συνδέει τὴν ἀρχαία Ἡράκλεια Λύγκου (νῦν Μοναστῆρι καὶ Bitulea) μὲ τὸ βόρειο τμῆμα τῆς λεκάνης Πρέσπας. Ἡ Μηλόβιστα ἀρχικὰ βρίσκονταν ἐπάνω στὴν διάβασι αὐτὴ καὶ μάλιστα στὸ σημεῖο ὅπου ἦταν κλεισμένη μὲ τείχισμα (καθὼς γράφει ὁ Μάλχος σελ. 250, ἐκδ. Βόνν.) κατὰ τὸ 484 μ.χ. Ἡ θέσι τούτη καλεῖται καὶ μέχρι σήμερα Tsitate (=πόλις) καὶ κατὰ τὴν παράδοσι ἐγκαταλείφθηκε ὅταν ἦρθαν οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι ἀνέθεσαν τὴν φρούρησι τῆς κλεισούρας αὐτῆς στοὺς Ἀρβανίτες ἐποίκους τῆς Κάζιανης.

Οἱ Μηλοβιστιᾶνοι ἐμπορεύονταν κυρίως ἀνὰ τὴν Σιουμάδδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ ἀνὰ τὴν Βουλγαρία, οἱ ἔμποροί τους δὲ μνημονεύονται στὰ Ἐνετικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὰ 1700. Κατὰ τὸν Νενιτσέσκο ἡ Μηλόβιστα γύρω στὰ 1886 εἶχε 522 σπήτια, ποὺ κατὰ τὴν στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως στὰ 1906 εἶχαν μείνει μόνο 304. Στάθηκε πατρίδα τοῦ ὀργανωτοῦ τῆς Νέας Φιλικῆς Ἑταιρείας Ν. Φιλιππίδου, ὁ ὁποῖος ἐξωρίσθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους στὸ Φεζὰν τοῦ Ἀλγερίου μαζὺ μὲ τὸν Βορειοπειρώτη συνεργάτη του Πασχαλίδη Οἱ Μηλοβιστιᾶνοι καὶ οἱ Γκοπισιᾶνοι προσονομάζονταν ἀπὸ τοὺς Πισοδερῖτες Màltanji, μὲ ὄνομα ποὺ ἴσως νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὴν προσωνυμία Mànttanji ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Νικολιτσιῶτες τὴν καταγωγὴ Νεβεσκιῶτες (χρυσοχόοι), τοὺς ἰθαγενεῖς συγχωριανοὺς αὐτῶν.

κη (117) ὁ Τσιμισκῆς καί ὁ Βουλγαροκτόνος. Τέτοιοι καί οἱ Ἰσαυροπισίδες τοὺς ὁποίους μετώκισε στὸ θέμα Βολεροῦ (περιοχὴ Κομοτινῆς) ὁ Ἀναστάσιος, καί ἀπὸ ἐκεῖ ἀνὰ τὴν Δυτικὴ Μακεδονία ὁ Βουλγαροκτόνος· ὁ ὁποῖος μετώκισε στὴν περιοχὴ τῆς Ἀργυρούπολης τοῦ Πόντου τοὺς Βλάχους τότε κάτοικους τῶν Μογλενῶν, καί στὴν Μυσία (118) (βορειοανατολικὴ Βουλγαρία) τοὺς ἀντίπαλούς του Ἀρβανῖτες καί Βλάχους νομαδοκτηνοτρόφους τῶν περιοχῶν τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας κυριώτατα. Ἀσιᾶτες Ἀρμένιοι, Σύριοι, Καππαδόκες, Κίλικες, Κατάονες, Εὐχαῖται, κ.τ.λ., ἦσαν καί οἱ αἱρετικοί μὲ τοὺς ὁποίους γέμισαν τὴν Θράκη ἕνα σωρὸ Βυζαντινοί αὐτοκράτορες, διώχνοντας πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸ τμῆμα τῆς Χερσονήσου μας τοὺς γηγενεῖς Θρᾶκες ἀπὸ τοὺς ὁποίους καί κατάγονται οἱ σημερινοί Ἀρβανῖτες. Μοῖρα ἀπὸ τοὺς Ἀσιᾶτες αὐτοὺς ἔποικους τῆς Φιλιππούπολης ἦσαν καί οἱ κατὰ τὴν ἄφιξι τῶν Τούρκων Ρωμαῖοι (=Γραικόφωνοι) κάτοικοι τοῦ Μελένικου (119), τὸ ὁποῖο ὅμως μέχρις ἐσχάτων περιβάλλονταν ἀπὸ Βλαχοχώρια. Μικρασιᾶτες ἦσαν καί οἱ πρὸ τοῦ 1380 Κλαζομένιοι στρατιῶτες τῶν Σερρῶν (120), μοῖρες τους καί οἱ Γραικόγλωσσοι, Ἀρμενόγλωσσοι κ.τ.λ. αἱρετικοί οἱ ὁποῖοι πρίν ἀπὸ τὰ 860 ἀκόμα εἶχαν καταπλημμυρίσει καί τίς περιοχὲς τοῦ κράτους τῆς Βουλγαρίας (102), ἄρα καί τίς Μακεδονικὲς καί Μακεδονοϊλλυρικὲς τούτου περιοχές. Σὲτέτοιους δὲ Κατσιαούνους (88) ἔποικους πρέπει νὰ ἀποδώσουμε τὸ ὄνομα Κατσιανοχώρια (121) ὡρισμένων Γραικόφωνων χωριῶν τῆς Ἠπείρου, ἴσως δὲ καί τὸ τοιοῦτο Καστανοχώρια περιοχῆς χωριῶν τοῦ νομοῦ Καστορίας.

στολὴ τοῦ 1480 ὁμιλεῖ περὶ Ἀρμένιων κάτοικων τῆς Μεγάλης Βλαχίας, τοὺς ὁποίους πίεξαν νὰ γίνουν Ὀρθόδοξοι. Ἀρμένιοι ἦσαν καὶ οἱ τότε κάτοικοι τοῦ Πτελεοῦ (περιοχ ς Ἁλμυροῦ) ποὺ οἱ Τοῦρκοι τοὺς μετώκισαν στὴν Κων)πολι. Ἡ λέξι τζιομπανίκα (ῥαβδοκρούστης τῶν Καλάντων) εἶναι κατακάθαρη Ἀρμένικη, καὶ τέλος ἕνα σωρὸ περιηγητὲς ποὺ γύρισαν τὴν Θεσσαλία πρὶν ἀπὸ τὴν ἕνωσι, διεπίστωσαν ὅτι μεταξὺ τῶν Καραγκούνιδων ὑπῆρχαν πλεῖστοι ὅσοι μὲ Ἀρμενοειδῆ χαρακτηριστικὰ κεφαλῆς.

117—Σημ. Ἀρμένικο χωριὸ παρὰ τὴν Θεσσαλονίκη ὑπῆρχε καὶ ὅταν τὴν κατέλαβαν οἱ Σταυροφόροι.

118—Ἴδε, Νικηφ. Γρηγορᾶ, I, σ. 26, ἔκδ. Βόννης.

119—Ἴδε, Σάθα Μεσαιων. Βιβλ. σ. 493.

120—Ἴδε, Fr. Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen berges s. 58.

121—Σημ. Τὸ ὄνομα Κατσιανοχώρια θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς λόγιους μας σὰν προερχόμενο ἀπὸ τὴν λέξι κατσιᾶνος—γυρολόγος, πλανόδιος ἔμπορος ψιλικῶν, ἡ ὁποία εἶναι παραφθορὰ τῆς Λατινικῆς cocio (onis)=ἔμπορος. Στὴν γλῶσσα τῶν Ἀθιγγάνων ὅμως qadzo καὶ qadzano εἶναι ὁ μὴ Ἀθίγγανος, ὁ ξένος, ὁ ξενοφερμένος (καὶ ὁ Τοῦρκος), ξενοφερμένοι δὲ στὴν Χερσόνησό μας ἦσαν οἱ Παφλαγόνες αὐτοὶ ἔποικοι ποῦ ἔφθασαν καὶ ὡς τὴν Γαλλία, ὅπου λέγονταν και Piflos.

IV ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΑΝΗ

Ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ πρῶτος ([122]) ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς αὐτούς, στὰ 579 ὁ στρατὸς τῆς Ρωμανίας (Βυζαντινοῦ Κράτους κατὰ τοὺς λόγιούς μας) ὑπὸ τὸν στρατηγὸ Κομεντίολο ἀνέβηκε ἀπὸ τὴν Κων]πολι στὸν Αἷμο, γιὰ νὰ ἀναχαιτίση καὶ ἀποκρούση τοὺς Ἄβαρους ἐπιδρομεῖς ποῦ εἶχαν κατέβει στὴν Δουνάβικη σημερινὴ Βουλγαρία. Ὁ στρατὸς αὐτὸς λοιπὸν ἔφθασε σὲ κάποιο σημεῖο τῆς περιοχῆς Καρνομπάτ—Ἀετοῦ (στὰ δυτικὰ τῆς Μεσημβρίας), καὶ ἕνα πρωΐ προτοῦ νὰ καλοφέξη προσπάθησε νὰ τοὺς αἰφνιδιάσει τὴν ὥρα ποῦ κοιμοῦνταν ἀκόμα σὲ ἀπόστασι μιᾶς ἕως δύο ὡρῶν. Ἐνῶ βαδιζε λοιπὸν βιαστικά, ἔτυχε νὰ μισογύρη τὸ φορτιὸ ἑνὸς μεταγωγικοῦ ζώου τοῦ ὁποίου ὅμως ὁ ὁδηγὸς προηγοῦνταν. Ἕνας φίλος του τότε κατὰ τὸν Θεοφάνη ([123]) ἔτρεξε καὶ ἀνόρθωσε τὸ φορτίο φωνάζοντάς του «τῇ πατρώα φωνῇ τόρνα, τόρνα φράτρε». Τὰ λόγια του αὐτὰ ὅμως παρεξηγήθηκαν ἀπὸ τοὺς **λαοὺς** (=στρατιῶτες,) οἱ ὁποῖοι νόμισαν ὅτι διατάσσονται νὰ γυρίσουν πίσω ἢ νὰ ἀλλάξουν κατεύθυνσι διότι ἐμφανίσθηκε ἄλλος ἐχθρός, καὶ ἔκαναν μεταβολὴ κραυγάζοντας ὅλοι τους ἐπίσης τόρνα, τόρνα. Δημιουργήθηκε ἔτσι ἀδικαιολόγητος πανικὸς καὶ χάθηκε ἡ ἐξασφαλισμένη νίκη τους, διότι καὶ ὁ ἐχθρὸς ἄκουσε τὸν θόρυβο καὶ ἔσπευσε νὰ φύγη κι' αὐτός. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴ τοῦ Θεοφύλακτου πάλι τὸ φορτίο ἑνὸς μεταγωγικοῦ ἀναποδογύρισε καὶ σέρνονταν, ἐπειδὴ δὲ ὁ προπορευόμενος κάτοχός του δὲν ἔβλεπε τί συνέβαινε ἐκεῖνοι ποῦ τὸ ἀκολουθοῦσαν τοῦ φώναξαν νὰ γυρίση πίσω καὶ νὰ ἀνορθώση τὸ φορτίο. Δημιουργήθηκε ἔτσι φασαρία καὶ ἀκολούθηκε ὁ πανικός, ἐπειδὴ οἱ στρατιῶτες νόμισαν ὅτι τοὺς διατάσσουν νὰ κάνουν μεταβολὴ λόγω αἰφνιδιαστικῆς ἐμφάνισης ἄλλου ἐχθροῦ. Γύρισαν λοιπὸν τότε πρὸς τὰ πίσω κραυγάζοντας «ἐπιχωρίῳ γλώττῃ... ρετόρνα».

Θεωρῶντας ἀνάξιες προσοχῆς τὴν ἐκδοχὴ ([124]) κατὰ τὴν ὁποία, Γραικόφωνοι δῆθεν ὁπλῖτες τοῦ στρατοῦ τῆς Ρωμανίας φώναξαν τὴν λέξι **τόρνα** γιατὶ ἦταν στρατιωτικό του παράγγελμα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Ρωμαίων, καθὼς καὶ μιὰ πρόσφατη ποὺ ἀνακάλυψε ὅτι τὴν κραύγασαν ἀγγαρευμένοι Βλαχόφωνοι ἀγωγιᾶτες, σημειώνουμε πρῶτα πρῶτα ὅτι ὁ στρατὸς ἐκεῖνος τοῦ Κομεντίολου ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἐκστρατευτικὲς μονάδες τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, τὶς ὁποῖες συγκροτοῦσαν ἐπαγγελματίες μόνιμοι ὁπλῖτες (ἐνισχυμένοι πολλὲς φορὲς καὶ μὲ ξένους φοιδεράτους). Οἱ ὁπλῖτες αὐτοὶ ὅμως ποῦ ἔπαιρναν δικαιωματικὰ καὶ τὸ ἕνα τρίτο ἀπὸ τὰ λάφυρα κάθε νίκης, εἶχαν

122—Ἴδε, Θεοφυλ. Σιμοκατ. II, 15.
123—Ἴδε, Θεοφ. σ. 92, ἔκδ] Βόννης.
124—Ἴδε, Γ. Κόλια εἰς Ἐπετηρ. Ἑταιρ. Βυζ. σπουδῶν, ἔτος ΙΔ, σελ. 295.

μαζὺ καὶ ἀπὸ δύο ἕως ὀκτὼ μαθητευόμενους συγγενεῖς ἢ πατριῶτες οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀντικαθιστοῦσαν ὅταν φονεύονταν, φύλαγαν καὶ πουλοῦσαν τὰ λάφυρά τους καὶ γενικὰ ἦσαν ἀχώριστοι συμπαραστάτες αὐτῶν. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φορτηγοῦ ζώου ὥστε ἦταν κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς ἢ ὁπλῖτες τοῦ στρατοῦ, καὶ ὁδηγὸς τούτου ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητευόμενους ἀκόλουθούς του. Ἡ λέξι τόρνα λοιπὸν ἦταν τέτοια τῆς πατρώας γλώσσας τοῦ λαοῦ (=στρατοῦ) τῆς Ρωμανίας, τὸν ὁποῖο ἄλλωστε ὁ Θεοφύλακτος λιγάκι πειὸ μπροστὰ ἀποκαλεῖ ἀκόμα πειὸ ξεκάθαρα στρατὸ Λατίνων ([125]). Μονάχα Βλαχόφωνοι ὁπλῖτες ἐξ ἄλλου, ἦταν δυνατὸ νὰ παρεξηγήσουν τὴν ὡς ἄνω λέξι τῆς μητρικῆς τους γλώσσας καὶ νὰ πανικοβληθοῦν. Διότι ἡ λέξι αὐτὴ λεγόμενη μὲ τὸν ἀπρόσωπο τύπο toarnâ συμαίνει ἀκριβῶς γέρνει, βαΐζει (ἐπὶ φορτίου), ἐνῶ μὲ τὸν συνηρημένο προστακτικὸ τύπο toarnâ—căl'lu ἀντὶ τοῦ ἔναρθρου toarn' ul cal' lu σημαίνει καὶ στρέψε, γύρισε τὸ ἄλογο. Ἡ προσταγὴ δὲ αὐτὴ εὔκολα ταυτίζεται καὶ μὲ τὴν παρόμοια toarnâ—călle=ἄλλαξε δρόμο, καὶ μεταφορικὰ γύρνα πίσω, κάνε μεταβαλή.

Ἀρκούμενοι στὰ λίγα ταῦτα γιὰ τὴν ὡς ἄνω ἱστορικὴ λέξι, ἐπαναλαμβάνουμε καὶ ἡμεῖς τὸν χαρακτηρισμὸ ποῦ τῆς ἔδωσε ἀπὸ τὰ 1909 ἀκόμα, ὁ συντάκτης τοῦ λεξικοῦ ([126]) τῆς Κουτσοβλάχικης Κ. Νικολαΐδης. Κατὰ τὸν ὁποῖο ἡ φράσι torna (ἢ retorna) frater, εἶναι ἡ πρωτοαναφερόμενη ἀπὸ τὴν ἱστορία τέτοια τῆς Βλάχικης ἡ ὁποῖα συνεπῶς μιλιοῦνταν πρὶν ἀπὸ τὰ 589 ἀκόμα ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας. Ἀπὸ τὴν χερσόνησο αὐτὴ ἄλλωστε καὶ μόνο προέρχονταν οἱ Λατινόγλωσσοι ὁπλῖτες τῆς Ρωμανίας, μεγάλοι πολέμαρχοι τῶν ὁποίων ἀναδείχθηκαν ὁ Ἐδεσσαῖος Μακεδόνας Σαβινιανός, ὁ ἐπίσης Μακεδόνας καὶ ὑπερασπιστὴς τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τῶν Γότθων Κλαριανός, ὁ Γερμανικειώτης Παιονομακεδόνας καὶ συνεπῶς Ἀρβα-

---

125—Ἴδε, Θεοφυλ. II, 6—«ἤρετο εἰ τὸ Ρωμαϊκὸν εἴη νενικηκός. Ὡς δ' οἱ περιεστῶτες αὐτὸν κατέφασκον καὶ ἄρασθαι Λατίνους τρόπαιον ἔλεξαν». Ὁμοίως II, II, 9 «τηλικαύτη τις ἦν Λατίνων ἡ μετὰ τῆς ἀκοσμίας ἀπόδρασις».

126—Σημ. Στὰ 1963 ἡ Ρουμάνικη Ἀκαδημία τύπωσε ἕνα μεγάλο Λεξικὸ τῆς Λατινομακεδονικῆς (1131 σελίδες) τοῦ Ἀβδελιώτη Τάκη Παπαχατζῆ. Τὸ ἀξιέπαινο τοῦτο ἔργο θὰ ἦταν τέλειο, ἂν δὲν εἶχε τὰ ἑξῆς μειονεκτήματα: Ἀντὶ νὰ περιορισθῆ στὸ ἰδίωμα τῶν ἐπὶ καὶ παρὰ τὴν Ἐγνατία Βλαχόφωνων οἰκισμῶν ποῦ εἶναι καὶ τὸ παλαιότερο καὶ ἀμιγέστερο, περιέλαβε χιλιάδες νεογραίκικες καὶ σλάβικες λέξεις ποῦ μέχρι τὰ 1912 τὶς χρησιμοποιοῦσαν μονάχα οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ἀνὰ τὶς τότε Ἑλλάδα, Σερβία, καὶ Βουλγαρία. Παρέλειψε νὰ μελετήση καὶ ἀγνόησε τὰ ἀρχαιομακεδονικὰ κατάλοιπα τῆς Λατινομακεδονικῆς. Δὲν ὑποπτεύθηκε κἂν τὴν ὕπαρξι Κελτοϊλλυρικῶν κατάλοιπων. Δὲν μελέτησε ὅσο ἔπρεπε τὰ Μεσαιωνολατινικά της στοιχεῖα, καθὼς καὶ τὰ ἀδελφικὰ παρακλάδια τῆς Παλαιογαλλικῆς, Παλαιοϊταλικῆς κ.τ.λ.

νιτόβλαχος Βελισσάριος ([127]), ὁ ἀνεψιός τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐπίσης Μακεδονοϊλλυριός (Πιρούστης) Γερμανός, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

V Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

Ὅπως γράψαμε ἀπὸ τὰ 1962 σὲ μελέτη μας ποῦ τὴν ἀναδημοσιεύουμε στὸ τέλος τῆς παρούσης, ὁ Ἰουστινιανὸς κατάγονταν ἀπὸ τὴν μεταξὺ τῶν σημερινῶν Ντίββρας καὶ Στρούγας ([128]) φαραγγία τοῦ Μαύρου Δρίνου, πανάρχαιοι κάτοικοι τῆς ὁποίας ἦσαν οἱ Πενέσται ([129]) Ἰλλυριοί. Οἱ Πενέστες αὐτοὶ φέρονταν καὶ μὲ τὸν τύπο Πιροῦσται ([130]), ἀρχικὰ δὲ ἦσαν φυλὴ Δάρδανων μεταλλουργῶν ποῦ μὲ τὸ νὰ ζοῦν σὲ Ἰλλυρικὲς περιοχές, κατέληξαν νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ Ἰλλυριοί. Ὁ Στράβων ([131]) τοὺς ἀποκαλοῦσε Περισάδυες καὶ τοὺς ταύτιζε μὲ τοὺς Ἐγχελεῖς, φυλὴ τῶν Μακεδονοϊλλυριῶν Δασσαρητῶν ποῦ εἶχε πρωτεύουσα τὶς Ἐγχελάνες, δηλαδὴ τὴν σημερινὴ Νγκιάλιστα ([132]) παρὰ τὴν Στρούγα. Πόλις τῶν Περισάδυων ἦταν τὸ Δαμάστιον μὲ φημισμένα καθὼς φαίνεται ἀργυρωρυχεῖα στὰ ὁποῖα ὀφείλει ἀσφαλῶς τὸ ὄνομά του τὸ σημερινὸ χωρίο Ἄρζιαν τῆς ὑπὲρ τὴν Στροῦγα Μαλεσίας. Δικός τους πρέπει νὰ ἦταν καὶ ὁ σταθμὸς Pons—Servilius (ἢ Ervilius) ποῦ κρατοῦσε τὴν γεφυροδιάβασι τοῦ Μαύρου Δρίνου, καὶ βρίσκονταν ὑποχρεωτικὰ στὴν ἀρχὴ τῆς Φαραγγιᾶς τοῦ Δρίνου ὅπου τελείωνε ὁ βάλτος τῆς Στρούγας, ἡ ὁποία δὲν ὑπῆρχε ἀκόμα.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας οἱ Πενέστες ἐκλατινί-

127—Ἴδε, Σημ. Ἡ πατρίδα τοῦ Βελισσάριου Γερμανίκεια βρίσκονταν παρὰ τὴν σημερινὴ πόλι Ντούπνιτσα τῆς Βουλγαρίας, λίγο βορειότερα ἀπὸ τὴν Ἄνω Τζουμαγιὰ ποῦ ἦταν Βλαχοχῶρι καὶ κατὰ τὸν περασμένο αἰώνα. Ἡ τοποθεσία της λέγεται καὶ σήμερα Τζέρμενε. Ἡ περιοχή της κατέχονταν ἀπὸ τοὺς Ἀγριᾶνες.

128—Σημ. Ἡ Στροῦγα βρίσκεται στὸ στόμιο τῆς λίμνης Ὀχρίδας ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεχύνεται πρὸς βορρᾶν ὁ Μαῦρος Δρῖνος. Τὸ ὄνομά της προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξι strinca. strica=στόμιο τῆς Μεσαιωνολατινικῆς ὅθεν καὶ ἡ ταυτόσημη στραγγὸς τῶν Βυζαντινῶν καὶ ἡ σύγχρονη τοιαύτη στρούγγα (strunga)=στενὴ θυρίδα μάντρας γιὰ τὸ ἄρμεγμα τῶν προβάτων. Εἶναι οἰκισμὸς τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαμουήλ, ὁ ὁποῖος ἄνοιξε διώρυγες καὶ ἀποξήρανε τὸ μέχρι τότε ὑφιστάμενο ἐκεῖ τέναγος, διότι τὰ νερὰ τῆς λίμνης ξεχύνονταν ἀπὸ ἑκατὸ καὶ πλέον στόμια. Ἐξ αἰτίας τούτου ἡ περιοχὴ τοῦ ἀνάποδου αὐτοῦ δέλτα ὀνομάζονταν divergia κατὰ παραφθορὰ τοῦ divortia τῆς Λατινικῆς, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Ντιμπέρτσα, Ντεμπρίτσα ὅπως λέγονταν πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Βουλγάρων ἡ περιοχὴ αὐτή, καὶ Ντομπρουτζᾶ ἡ περιοχὴ τοῦ Δουνάβικου δέλτα. Ἴδε σχετ. και σ. 47, 144

129—Ἴδε, Λίβιου, 43,9,10,18 κ.τ.λ.

130—Ἴδε, Λίβιου, 45,26, Πτολεμ. II, 16, 8.

131—Ἴδε, Στράβ. VII,7 § 8.

132—Σημ. Τὸ ὄνομα Νγκιάλιστα εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὴν Λατινικὴ λέξι anguilla=χέλι, ποῦ στὴν Ἀρβανίτικη λέγεται 'ngjaljea. Τὸ μοναστῆρι τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ ποῦ ἀνῆκε στὴν Βλαχόφωνη γειτονικὴ Μπεάλα, φαίνεται πῶς ἀρχικὰ ἦταν κέντρο λατρείας τοῦ Κάδμου καὶ Ἁρμονίας.

σθηκαν ὁλοκληρωτικά, καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν' Ἰουστινιανὸ ὁ ὁποῖος σὲ ἀρκετὲς Νεαρὲς ([133]) γράφει ὅτι εἶχε πάτριο γλῶσσα τὴν Λατινική. Τοῦτο πιστοποιεῖται ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ τὰ ὀνόματα Ἰουστῖνος, Λουπεκῖνα, Πρεϊέκτα, Βιγιλάντια, κ.τ.λ. τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιβίωσι Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν ἀνὰ τὴν Πενεστία ὡς καὶ στὰ χρόνια τοῦ Σκεντέρμπεη ([134]), καὶ ἀπὸ τὶς ἄφθονες τοπωνυμίες οἱ ὁποῖες διατηροῦνται μέχρι καὶ σήμερα στὶς περιοχές αὐτῆς. Ὁ ἐκλατινισμὸς τούτων ἄλλωστε δὲν ἀμφισβητεῖται οὔτε καὶ ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς μας οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νὰ υἱοθετήσουν τὴν γνώμη τοῦ Γίρετσεκ, ποὺ δογμάτισε ὅτι ὁ ἐκλατινισμὸς τῆς Χερσονήσου μας, κατευθύνθηκε μόνο πρὸς τὶς βορειότερα τῆς Ἐγνατίας περιοχές, καὶ ὅτι δὲν ἔκανε οὔτε ἕνα βῆμα πρὸς τὰ νότια αὐτῆς. Ὁ Τσέχος αὐτὸς σοφὸς ὅμως ἀγνοοῦσε τόσο τὶς μαρτυρίες τῶν Πρίσκου καὶ Λυδοῦ, ὅσο καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ τοπωνυμίες Καστορία, Χρούπιστα, Κωσταράτζι, Ντριάνοβο, Πέλκα, Σισιάνι, Μπλάτσα, Λιαψίστα, Μαρτσίστι, Τσοτύλι, Ζουπάνι, Κόνσκο, Σιάτιστα, Πέτροβα, Γρεβενά, Ντραβοντάνιστα, Βελίστι, Κόζιανη, Μπάντσα, Καισαρία, Δισκάτα, Σέρβια, Βελβενδό, Νιάγκουστα, Κουτσοῦφλιανη, Περισιόρι, κ.τ.λ. κ.τ.λ. ὧν οὐκέστι ἀριθμός, εἶναι Βλάχικες καὶ ὄχι Γκραίκικες ἢ Σλάβικες. Μονάχα Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοὶ ὥστε ἦταν δυνατὸ νὰ τὶς καθιερώσουν ἀλλὰ καὶ νὰ τὶς κρατήσουν, ἀκόμα καὶ ἀφοῦ παράτησαν τὴν πατρική τους γλῶσσα τοῦ Ἰουστινιανοῦ (διότι ἦταν γλῶσσα τῶν παπιστάνων καὶ τοῦ σατανᾶ, καθὼς τοὺς δίδασκαν οἱ κληρικοί τους) καὶ προσέλαβαν ἀντὶ αὐτῆς τὴν Νεογραίκικη.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἦταν Μακεδονοϊλλυριὸς καὶ ὄχι γνήσιος Μακεδόνας καὶ ὅτι ἐπὶ πλέον κατάγονταν ἀπὸ τὶς βορειότερα τῆς Ἐγνατίας περιοχές, θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς συγκρατήση ἀπὸ τὸ νὰ ἐπικαλεσθοῦμε τὴν περίπτωσι καὶ τὴν μαρτυρία του, σὰν ἀπόδειξι τοῦ ἐκλατινισμοῦ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν κοιτίδων. Οἱ Πιροῦστες ὅμως βρίσκονταν στὰ βορειοδυτικὰ ὅρια τῆς Μακεδονίας, καὶ σὲ περιοχὴ ὅπου οἱ Ἀρβανῖτες εἶναι προγενέστεροι τῶν Σλαύων ἄρα καὶ πολὺ παλαιοὶ κάτοικοι αὐτῆς. Προστρέξαμε λοιπὸν στὴν μαρτυρία τοῦ Ἰουστινιανοῦ γιὰ νὰ ἀποδείξουμε ταυτόχρονα, ὅτι οἱ Ἀρβανῖτες δὲν εἶναι γηγενεῖς Ἰλλυριοὶ ἀλλὰ ξενοφερμένοι Τριβαλλοδᾶκες. Τοῦτο προκύπτει ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὶς παραδόσεις

133—Ἴδε, Ἰουστινιανοῦ, Νεαρὰ 7η, 38η, 142, κ.τ.λ.

134—Κατὰ τὸν Φαλμεράϋερ (Ἀλβανοὶ ἐν Ἑλλάδι, ΙΙ, σελ. 24, Γερμαν) ὁ Farlatti γράφει ὅτι ἐπὶ Σκεντέρμπεη κατοικοῦσαν στὴν περιοχὴ Ντίββρας, Ἀρβανῖτες, Σέρβοι, καὶ Ἠπειρῶτες. Οἱ τελευταῖοι ὅμως εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἦσαν Βλάχοι, ἀφοῦ καὶ μέχρι σήμερα ἐπιζεῖ ἡ παράδοσι ὅτι τὰ χωρία Μορούνιστα, Ζεββίνιοι, Μαύρουβα, Νιτσποῦρ, Γκαλισνίκ κ.τ.λ. ἦσαν Βλάχικα. [illegible] Ephemeris Dacoromana, t. I, 1929 p. 372 Roma-

([135]) τῶν Γκέκικων πατριῶν τους, πού ἀφηγοῦνται ὅλες ἀνεξαίρετα ὅτι οἱ πρόγονοί τους ἦρθαν στὴν σημερινὴ Βόρειο 'Αλβανία ἀπὸ βορειοανατολικώτερες περιοχές, ἄρα ἀπὸ τὴν κάτω λεκάνη τοῦ ποταμοῦ τῆς Σερβίας Μοράβα καὶ τίς ἀντικρυνές του τέτοιες. Πάντως τὸ ὄνομα Διτίβιστος ἑνὸς ἀπὸ τοὺς δύο σύντροφους τοῦ 'Ιουστίνου, ἂν καὶ δύναται νὰ σχετισθῆ μὲ τὰ 'Ιλλυρικὰ ὀνόματα Dita, Diteius, Ditio, Dito, Ditueius μοιάζει ὅμως πολὺ καὶ μὲ τὰ Γετοδάκικα Βοιρεβίστας καὶ παρόμοια. 'Επὶ πλέον δὲ καὶ τὸ ὄνομα Θερμιδάβα ὅπως λέγονταν μία πόλις τῶν Πιρούστων (παρὰ τὴν Πριζρένη) κατὰ τὸν 5ο μ. Χ. αἰώνα, ἔχει τὴν γνωστὴ Δάκικη λέξι dava=πόλις. Τὰ δύο ταῦτα ὅμως ἀποτελοῦν ἀρκετὰ σοβαρὸ τεκμήριο, γιὰ τὴν ἔκτοτε ὕπαρξι μοίρας Γετοδάκων στὴν ἀνώτατη λεκάνη τοῦ Λευκοῦ Δρίνου, δηλαδὴ ἀμέσως ἀνατολικὰ ἀπὸ τίς δυτικώτατες πηγὲς τοῦ Μοράβα. Δὲν μποροῦμε ἄλλωστε νὰ ἀποκλείσουμε τὴν προέλευσί της καὶ ἀπὸ ἐπίγονους τῶν Πιρούστων μεταλλουργῶν πού εἶχαν στείλει οἱ Ρωμαῖοι στὴν Δακία, τὴν ὁποία ὑποχρεώθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ. 'Η Δαρδανοϊλλυρική τους μητρικὴ γλῶσσα ἦταν συγγενέστατη μὲ τὴν Θράκικη, καὶ συνεπῶς ἦταν εὔκολο νὰ καταλήξουν Γετοδακόγλωσσοι στὰ 170 χρόνια τῆς παραμονῆς αὐτῶν ἀνὰ τὴν Δακία.

VI ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΔΩΔΕΚΑΤΟΥ ΑΙΩΝΑ ΛΟΓΙΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

'Εκτὸς ἀπὸ τίς μαρτυρίες τίς ὁποῖες παραθέσαμε, ὁ μεγάλος βαθμὸς τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῆς Χερσονήσου μας καὶ ἰδιαίτερα τῶν περιοχῶν τοῦ σύγχρονου 'Ελληνικοῦ κράτους (ἐξαιρούμενων τῶν νήσων), πιστοποιεῖται ἔμμεσα καὶ ἀπὸ τὴν καταγωγὴ τῶν λόγιων τῆς Ρωμανίας (=Βυζαντινοῦ κράτους) πού ἔζησαν ἀπὸ τὰ 350 ὡς τὰ 1020. Τοῦτο διότι καθὼς τονίζουν καὶ ὁ δικός μας Παπαρρηγόπουλος ([136]) καὶ ὁ Ρωσσοαμερικᾶνος ἱστορικὸς A. Vassilief ([137]), τὰ ἐννέα δέκατα καὶ πλέον ἀπὸ τοὺς λόγιους αὐτοὺς κατάγονταν ἀπὸ τίς 'Ασιατικὲς ἐπαρχίες τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. 'Η ἀναλογία αὐτὴ ὅμως πιστοποιεῖ ἀντίστοιχα καὶ ὅτι οἱ Γραικόφωνοι κάτοικοι τῶν

135—Ἴδε, Hecquart, Histoire de la Guegarie (Haute Albanie), σ. 112. Οἱ Ducagini ἀντίθετα ἦσαν ἰθαγενεῖς Βλαχόφωνοι Ἰλλυριοὶ ποῦ ἐξαλβανίσθηκαν. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τοὺς Mazarak κ.τ.λ.

136—Ἴδε, Παπαρηγοπούλου, προαν. τομ. 3ος, βιβλ. 9, κεφ. α', σελ. 8, «ἀλλ' ὅτι ὑπέρ πᾶν ἄλλο τεκμήριον μαρτυρεῖ ὁπόσον ἑλληνικαὶ ἦσαν κατὰ τὴν τετάρτην καὶ τὴν πέμπτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα αἱ χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς Συρίας, καὶ τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι πᾶσα σχεδὸν ἡ Ἑλληνικὴ Φιλολογία τῶν πέντε πρώτων αἰώνων ἀπὸ Χριστοῦ παρήχθη καὶ ἤκμασεν ἐν ταῖς ὡς ἄνω χώραις..»

137—Ἴδε, Vassilief A. Ἱστορία Βυζαντ. αὐτοκρατορίας, τομ. Ι, σελ. 151, 152, 289, ἔκδοσις Μπεργκαδῆ, Ἀθῆναι 1954.

Εὐρωπαϊκῶν του περιοχῶν, δὲν ξεπερνοῦσαν τὸ ἕνα δέκατο τῶν ὁμόγλωσσών τους τῆς 'Ασιατικῆς Ρωμανίας ἡ ὁποία μετὰ τὸ 650 περιορίσθηκε στὴν ἔκτασι ποὺ ἔχει ἡ σημερινὴ Τουρκία, μαζὺ ὅμως καὶ μὲ τὰ γειτονικά της νησιά μας καὶ τὴν Κύπρο. 'Η ἔκτασι τῶν 'Ασιατικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους δηλαδὴ ἀνέρχονταν τότε σὲ 800.000 τετραγ. χιλιόμετρα περίπου, ἐνῶ ἡ παρόμοια τῶν ἐπαρχιῶν αὐτοῦ τῆς Μικρευρώτης ὅπου κατοικοῦσαν ἀνέκαθεν Γραικόφωνοι δὲν ξεπερνοῦσε τὰ 180.000 τετραγ. χιλ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Γραικόφωνος πληθυσμὸς τῶν 'Ασιατικῶν τούτων περιοχῶν δὲν ὑπερέβαινε τὸ ἥμισυ τοῦ σύνολου τῶν κάτοικών τους, ἡ ἔκτασι τὴν ὁποία κατοικοῦσαν κάλυπτε τὰ 400.000 τετραγ. χιλ. καὶ ἦταν συνεπῶς, μόνο κατὰ 2,2 φορὲς μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη τῆς Μικρευρώπης ὅπου ζοῦσαν 'Ελληνικοὶ πληθυσμοί. Αὐτὴ ἡ ἀναλογία ὥστε ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη καὶ στὴν καταγωγὴ τῶν Βυζαντινῶν λόγιων τῆς ἐποχῆς ποὺ ἀναφέραμε, ἂν δὲν εἶχαν ἐκλατινισθεῖ οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλίας, 'Ηπείρου, Στερεᾶς 'Ελλάδας καὶ Πελοπονήσου, καθὼς ἐπιμένουν νὰ γράφουν ἀρκετοὶ λόγιοί μας καὶ μετὰ τὴν παρουσίασι τῆς μαρτυρίας τοῦ Λυδοῦ. 'Η ἀναλογία ὅμως τῶν καταγόμενων ἀπὸ τὴν Μικρευρώπη λόγιων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ὡς πρὸς τοὺς Μικρασιάτες συνάδελφους αὐτῶν, ἦταν μικρότερη καὶ ἀπὸ τὸν ἕνα στοὺς δέκα, γεγονὸς ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ ἔκτασι τῶν περιοχῶν τῆς Μικρευρώπης οἱ ὁποῖες εἶχαν διατηρήσει τὴν Γραικογλωσσία τους δὲν ἔφθανε τὰ 40.000 τετρ. χιλ. ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ μισὰ (ἀκριβῶς 18.000) τὰ κατοικοῦσαν οἱ νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ 'Ιόνιου. Μαζὺ μὲ τοὺς νησιῶτες ὥστε οἱ Γραικόφωνοι Μικρευρωπαῖοι τῶν 'Ελληνικῶν κοιτίδων δὲν ξεπερνοῦσαν τὸ 1]10 τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, ὁ ὁποῖος ἀντίθετα καὶ καθὼς γράφει ὁ Λυδὸς ἦταν κατὰ πλειοψηφίαν 'Ελληνικῆς καταγωγῆς, Λατινομακεδονόγλωσσος ὅμως δηλαδὴ Βλαχόφωνος πλέον. Καὶ ἐπειδὴ κάθε πλειοψηφία ὑπερβαίνει τὰ 50 ο]ο τοὐλάχιστο, οἱ τότε Λατινομακεδονόγλωσσοι Μικρευρωπαῖοι ξεπερνοῦσαν τὸ ποσοστὸ τοῦτο, ὄντας ὁπωσδήποτε κατὰ δέκα φορὲς περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁμόφυλους αὐτῶν ποῦ εἶχαν μείνει Γραικόφωνοι ἀνὰ τὶς παραλιακὲς (ὅπως τονίζει καὶ ὁ Πρίσκος) ὑποχρεωτικὰ ζῶνες τῆς σημερινῆς 'Ελλάδας. Καὶ ἀπὸ τὴν καταγωγὴ τῶν λόγιων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ὥστε πιστοποιεῖται, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ρωμαιοκρατίας τὰ ἐννέα δέκατα τοὐλάχιστο ἀπὸ τοὺς στεργιανοὺς (μὴ νησιῶτες) Ἕλληνες κάτοικους τῆς Χερσονήσου μας, παράτησαν τὴν μητρική τους Γραίκικη γλῶσσα καὶ προσέλαβαν τὴν Λατινική. τὴν ὁποία ὅμως παραποίησαν στὸ Λατινομακεδονικὸ (=Βλάχικο) ἰδίωμά της.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

Γ' ΤΟΠΩΝΥΜΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

1 - ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

Κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπολογίας μία φυλὴ καὶ ἕνα ἔθνος παραμένουν γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχικῶν τους πρόγονων, μόνον ἐφόσον τὰ ξενικὰ στοιχεῖα ποὺ ἀπορροφοῦν ἑκάστοτε δὲν ξεπερνοῦν τὸ ποσοστὸ τῶν 25 ο]ο τοῦ συνολικοῦ τους πληθυσμοῦ. Ὅταν τὰ προσλαμβανόμενα ξενικὰ φυλετικὰ στοιχεῖα ὑπερβαίνουν τὸ ποσοστὸ αὐτό, τότε προκύπτει καινούργιος μιγὰς (μιστρέτσος) λαὸς ποὺ ἐνῶ ὁμιλεῖ τὴν ἴδια γλῶσσα ἔχει πλέον ἰδιαίτερα φυλετικά, ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ χαρακτηριστικά. Ἕνα μεγάλο τέτοιο παράδειγμα μᾶς παρέχει ὁ σημερινὸς λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ βέβαια τὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα ἀλλὰ ἔχει μόνο τὸ 11 ο]ο τοῦ πληθυσμοῦ του προερχόμενο ἀπὸ πραγματικοὺς Ἄγγλους. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε καὶ μὲ τοὺς Γερμανικῆς, Σκανδινάβικης καὶ Ὀλλανδικῆς καταγωγῆς πληθυσμοὺς αὐτοῦ συμπληρώνεται τὸ προαπαιτούμενο ποσοστὸ τῶν 75 ο]ο, φυλετικὰ ὁ λαὸς αὐτὸς δὲν εἶναι καὶ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρεῖται Ἀγγλοσαξωνικός. Θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ ἀποκαλεῖται Ἀγγλόφωνος Πανευρωπαϊκὸς μιὰ καὶ τὰ 75 ο]ο ἀπὸ τὸ σύνολό του εἶναι ἀπόγονοι τῶν Εὐρωπαίων ἄποικων.

Παρόμοια ἀκριβῶς ἐξέλιξι εἶχε καὶ ὁ ἀνὰ τὴν Ἀσία Ἑλληνισμός, δημιούργημα τῆς Μακεδονικῆς κοσμοκρατορίας ἀρχικὰ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ κατόπιν. Φυλετικὰ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκεῖνος τῆς ἀλλοδαπῆς, ὁ ὁποῖος ξεπέρασε πάνω ἀπὸ δέκα φορὲς τὸν γνήσιο τέτοιο τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν γεννήτορά του τῶν Ἑλληνικῶν κοιτίδων, στὸν ὁποῖο ἐπικρατοῦσε τὸ Μικρευρωπαϊκὸ φυλετικὸ στοιχεῖο. Ἀπὸ τὸν μιγάδα ὅμως αὐτὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Ἀσίας ποὺ δὲν εἶχε στὶς φλέβες του οὔτε κἂν 10 ο]ο Μικρευρωπαϊκὸ αἷμα, γεννήθηκε ὁ Βυζαντινὸς τοιοῦτος ὁ ὁποῖος θεωρήθηκε ἑνωτικὸς κρῖκος τοῦ προχριστιανικοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν σύγχρονο τέτοιο, ἀπὸ λόγιους ποὺ ταύτιζαν καὶ ταυτίζουν τὸν γλωσσικὸ παράγοντα μὲ τὸν φυλετικὸ τοιοῦτο. Οἱ γλωσσολάτρες αὐτοὶ τιπούκειτοι μάλιστα ἀναμασσοῦν κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὸ ἀνόητο ἐπιχείρημα, ὅτι ἡ γνήσια φυλετικὴ καταγωγὴ τῶν Νεολλήνων ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἐλλαττώματα τῶν ἀρχαίων τὰ ὁποῖα κληρονόμησαν, χωρὶς νὰ ἐξηγοῦν καὶ τὸ γιατὶ δὲν κληρονόμησαν ταυτόχρονα καὶ τὰ προτερήματά τους. Ἀγνοοῦν ἄλλωστε σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ τὴν φυλετικὴ ὑπόστασι τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, γιὰ τὴν ὁποία δυστυχῶς δὲν μᾶς ἄφησαν εἰδικὲς μελέτες οἱ ἀρχαῖοι ποὺ οὔτε καὶ ἀσχολήθηκαν μὲ τέτοια θέματα. Ἀπὸ

διάσπαρτες ὅμως ἀνὰ τὰ ἔργα τους πληροφορίες ἔχουμε ἀρκετὰ σχετικὰ στοιχεῖα καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἕνα σπουδαιότατο ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ οἱ τοπωνυμίες.

Μιὰ πασίγνωστη καὶ πανάρχαια τοπωνυμία ἀκριβῶς εἶναι π.χ. τὸ ὄνομα Χαλκίς, τῆς Εὐβοϊκῆς πόλης ποὺ βρίσκεται ἐπάνω στὸν πορθμὸ ἢ εὔριπο ὅπως τὸν ἔλεγαν ἐπίσης. Τὸ ὄνομά της λοιπὸν εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν λέξι χάλκ=λάρυγξ, καὶ μεταφορικὰ πορθμὸς τῆς Σημιτικῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονταν καὶ τὸ τοιοῦτο Χαλκηδὼν (ἀπὸ τὸ χαλκ-αδδν=πορθμοῦ πόλις) τῆς πόλης τοῦ Βόσπορου. Ἀπὸ τὶς δύο αὐτὲς τοπωνυμίες ὥστε ἔχουμε τὴν ἀπόδειξι ὅτι ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς ἀκτὲς ἔζησαν κάποτε Σημιτόγλωσσοι πληθυσμοὶ (οἱ ὁποῖοι βέβαια δὲν ἦσαν Ἕλληνες), γεγονὸς ἄλλωστε ποὺ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὶς παραδόσεις τῆς μυθολογίας, καὶ ἀπὸ τὶς ἄφθονες Σημιτικὲς λέξεις ποὺ ἔχει ἡ Ἀρχαιογραίκικη, καὶ ἀπὸ τὰ τελευταῖα εὑρήματα τῶν ἀνασκαφῶν ποὺ ἔγιναν στὶς Θῆβες. Ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴ λέξι ptou (=βουνό, ὄρος) ἐξ ἄλλου εἶναι αὐταπόδεικτο ὅτι προῆλθε τὸ ὄνομα Πτῶον ἑνὸς βουνοῦ τῆς Βοιωτίας· ἀπὸ τὴν τοιαύτη ro(=στόμιο) τὸ ὄνομα Ρίον τῆς εἰσόδου τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου· ἀπὸ ἀδελφικὸ τύπο τῆς ἐπίσης τέτοιας ftou (=τέσσαρα) τὸ ὄνομα Ὑττηνία τετράπολης τῆς Ἀττικῆς· ἀπὸ τὴν ell (=κλῆμα, ὅθεν ἀπὸ ἔναρθρο τύπο καὶ ἡ λέξι μας ἄμπελος) φέρονταν προερχόμενο τὸ ὄνομα Ἀλώϊον ἀρχαιοθρακικῆς πόλης τῶν Τεμπῶν ἀφοῦ εἶναι φανερὸ πῶς βρίσκονταν ὅπου τὰ σημερινὰ Ἀμπελάκια· ἀπὸ τὴν veeve (=πηγή) τὰ ὀνόματα Βοίβη, Βεύη, ἀπὸ τὸ Θinaa (=ἀνάκτορα) τέλος τὸ Ἀθῆναι, ποὺ ἦταν φυσικὸ νὰ σχετισθῆ καὶ μὲ τὴν Νηῒθ (θεὰ τῶν φώτων καὶ τῆς σοφίας) ἡ ὁποία στὴν γλῶσσα τῶν Πελασγῶν ἔγινε Ἀθηνᾶ ἐπειδὴ διαβάσθηκε ἀνάποδα, κ.τ.λ, κ.τ.λ. Ὅλες αὐτὲς οἱ τοπωνυμίες πιστοποιοῦν ἐπίσης, ὅτι ἀνὰ τὴν Παληὰ Ἑλλάδα ἔζησαν κάποτε καὶ Αἰγυπτιόγλωσσοι πληθυσμοί, γεγονὸς ποὺ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὶς μυθικὲς παραδόσεις ἰδίως τῶν Ἀθηνῶν. Πλὴν τούτων ὅμως ὑπῆρχαν καὶ οἱ Ἀσιᾶτες ὡσαύτως τὴν προέλευσι Πελασγοί, μοῖρα τῶν Πελασγῶν τῆς Τροίας καὶ οἱ αὐτοὶ ἀσφαλῶς μὲ τοὺς Γέργιθες (ὅθεν καὶ οἱ Γρααῖοι μὲ τοὺς Γραικούς), καθὼς καὶ οἱ δίγλωσσοι πιθανώτατα Ἐτροῦσκοι ἢ Τυρρηνοὶ ποὺ σχετίζονταν ἴσως μὲ τοὺς Σουμέριους τῆς Βαβυλωνίας ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν Κίσσιους. Ὅλοι αὐτοὶ ὅμως οἱ πανάρχαιοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν βέβαια ilàn =μορφωμένοι, πολιτισμένοι, ὄχι ὅμως καὶ ξανθογάλανοι σὰν τοὺς Βυλλεῖς ἢ Ὑλλεῖς ἢ Ἑλλᾶνες =ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Δύσι. Ἀπόγονοι δὲ τῶν πρώτων καὶ φυλετικὰ ἄσχετοι μὲ τοὺς δεύτερους ἦσαν ἀρχικὰ οἱ Ἴωνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Ἀθηναῖοι καυχιόνταν ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι πανάρχαιων γηγενῶν

τοῦ τόπου. Ἕνα Αἰγυπτιακό (138) ἀνάγλυφο τοῦ 16ου π. χ. αἰώνα ἄλλωστε τούς παρουσιάζει μέ χαρακτηριστικά Μινωϊκῶν (ἀλλά καί μέ γένεια Βεδουΐνων), καί μάλιστα τήν γυναῖκα πού ἔχει πλαγιά στό πισογερμένο μέτωπο καί εἶναι πανομοιότυπη μέ τίς κόρες τοῦ τοῦ βασιλῆα Ἀμένοφι 4ον (τοιχογρ. ἀνακτόρου Ἀμάρνας). Καί ἀπό τούς Ἀθηναίους τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς ἄλλωστε ἔχουμε τόν Σωκράτη μέ φυλετικό τύπο τοῦ Σειληνοῦ (ὅπως ἔνραφαν οἱ ἀρχαῖοι) ὁ ὁποῖος συναντᾶται μονάχα στούς Βέδδα τῆς σημερινῆς Κεϋλάνης, τόν Περικλῆ ὀξυκέφαλο μέ χοντρά χείλη καί σγουρά γένεια, τόν Πλάτωνα μέ ἀρχαιομακεδονικό κεφάλι, τόν Μιλτιάδη καί Θουκυδίδη μέ Θρακικά χαρακτηριστικά ὑποχρεωτικά, κ.τ.λ. πού ὅλα μᾶς δειχνουν ὅτι καί μέχρι τότε ἀκόμα οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν φυλετικά μιγάς πληθυσμός. Οἱ τοπωνυμίες ὥστε πιστοποιοῦν κατά τρόπον ἀκλόνητο πανάρχαια ἱστορικά γεγονότα, πού συνάγονται ἄλλωστε καί ἀπό τίς μαρτυρίες τῶν Ὁμηρικῶν (139) θρύλλων ὅπως π.χ. γιά τήν ὕπαρξη Ἀνατολικῶν καί Δυτικῶν Αἰθιόπων καθὼς καί Πυγμαίων, πού τότε (1300 π. χ.) μόνο ἔποικοι ἀπό τόν Ἰνδικό Ὠκεανό μποροῦσαν νά τά γνωρίζουν. Ταῦτα δέ συσχετιζόμενα καί μέ τά ὅσα ἔγραψε ὁ Ἡρόδοτος γιά τούς Παταΐκους (140), μᾶς ἀναγκάζουν νά δεχθοῦμε ὅτι τέτοιοι ἔποικοι ἀπό τόν Ἰνδικό Ὠκεανό στάθηκαν οἱ φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ ἀνά τό Αἰγαῖο. Νησιῶτες ἀπό τόν Ἰνδικό Ὠκεανό ἐξ ἄλλου, ἄρα ὁμόφυλοι μέ τούς Παγχαίους τοῦ Διον. Σικελιώτου καί τούς κάτοικους τῆς Πούντ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐπιγραφῶν, ἦσαν κατά τόν Ἡρόδοτο οἱ πρόγονοι τῶν Φοινίκων, πού φαίνεται πῶς ἔγιναν Σημιτόγλωσσοι ὅταν διά Μεσοποταμίας πέρασαν στίς ἀκτές τῆς Συρίας, ἐνῶ ἡ μοῖρα τους τῶν Φιλισταίων διέσωσε τήν Ἰνδική προγονική τους γλῶσσα. Ἕνα σωρό τοπωνυμίες τῆς ὁποίας μνημονεύονται καί ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, ἀνά τήν Παλαιστίνη.

Τά ἐλάχιστα τοπωνυμιακά παραδείγματα πού μνημονεύσαμε καί τά ὅσα ἡ ὕπαρξί τους μᾶς πιστοποιεῖ, ἀποδεικνύουν νομίζουμε πεντακάθαρα τήν ἀξία πού ἔχουν γιά τήν ἱστορία τῆς κάθε ἐποχῆς ἑνός τόπου οἱ τοπωνυμίες της πού μένουν γνωστές. Ἡ ἀξία αὐτή μάλιστα εἶναι ἀνεκτίμητη, ὅταν συμβαίνει νά λείπουν ὁλότελα ἢ νά εἶναι ἐλάχιστες καί ἐλλειπέστατες οἱ ἀντίστοιχες ἱστορικές μαρτυ-

---

138—Ἴδε Champollion, Λεξ. Αἰγυπτιακῆς –1843.

139—Ἴδέ, Ὀδυσσ. Α, 22, Περί Πυγμαίων ἴδε Ἰλιάδ. Γ,2, καί ψ 206.

140—Ἴδε Ἡρόδοτ. ΙΙΙ, 38 ἀπό τά λεγόμενα τοῦ ὁποίου πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι οἱ πρῶτοι μεταλλουργοί τοῦ κόσμου ἦσαν ἄνθρωποι τῆς φυλῆς τῶν Πυγμαίων, ὅπως ἀκριβῶς δέχονται τούς φανταστικούς μεταλλουργούς τῶν ἔγκατων τῆς γῆς οἱ θρῦλλοι τῆς Λατινομακεδονικῆς (ὅπως καί οἱ Νιμπελοῦγκεν τῆς Γερμανικῆς), στό Ρουμάνικο ἰδίωμα τῆς ὁποίας ὁ νάνος ἤτοι ὁ πυγμαῖος καλεῖται ἀκριβῶς Pitic δηλ. Παταῖκος.

ρίες. Αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ περίπτωσι τῆς ἱστορίας τῆς χώρας μας, ὡς πρὸς τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας καὶ τοὺς πρώτους τοιούτους τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Κατὰ τοὺς ὁποίους καὶ τὴν καταπλημμύρισαν δῆθεν ἀναρίθμητοι Σλάβοι ἔποικοι, ἐνῶ οἱ Βλάχοι (καὶ 'Αρβανῖτες) ἐξαφανίσθηκαν ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς μόλις τοὺς ὑποσκέλισαν καὶ πῆραν στὰ χέρια τους τὸ κράτος οἱ Γραικόφωνοι Μικρασιᾶτες, ποὺ θἄπρεπε τότε νὰ τοὺς εἶχαν ἐξολοθρεύσει ὁμαδικά. Τέτοιο γεγονὸς ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ μὴ τὸ μνημονεύσει ἡ ἱστορία καὶ ἐπὶ πλέον τὸ ἀποκλείουν ἀκλόνητα οἱ τοπωνυμίες τους ποὺ ἐπέζησαν μέχρι στὰ 1830, ὁπότε καὶ ἄρχισε νὰ τὶς ἐξαφανίζει ὁ νεογέννητος σωβινισμὸς τῆς κάστας τῶν λογιώτατών μας. Πίστευαν οἱ ἀφελεῖς ὅτι ἔτσι ἐξαφάνιζαν τὰ τεκμήρια, ποὺ κατέρριπταν τὴν ματαιόδοξή τους θεωρία γιὰ τὴν δῆθεν ἄμεση καταγωγὴ τῶν Νεοελλήνων ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου. Βασίζονται ἄλλωστε μόνο στὸν γλωσσικὸ παράγοντα, καὶ πιστεύουν ὅτι οἱ ἐπίγονοι τοῦ μεγάλου ἀλλὰ καὶ ξενογέννητου 'Ασιατικοῦ 'Ελληνισμοῦ, στὶς φλέβες τοῦ ὁποίου ἀναμίχθηκε τὸ αἷμα 'Εβραίων, Φοινίκων Σύρων, Κιλίκων, Καταόνων, 'Ασσύριων, 'Αρμενίων, Κόλχων, Χαλύβων, Τιβαρηνῶν, Μακρώνων, Καπαδόκων, Παφλαγόνων, Λυκαόνων, 'Ισαυροπισίδων, Λύκιων, Καρῶν, Λυδῶν, Μυσῶν, Κιβυρραίων, Αἰγυων, Γαλατῶν, Γότθων κ.τ.λ., κ.τ.λ. εἶναι περισσότερο Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς Βλάχους, οἱ ὁποῖοι μόνο μὲ τοὺς Μικρευρωπαίους γηγενεῖς ('Ιλλυριούς, Θράκες καὶ Γαλάτες) καὶ τοὺς δυτικώτερους 'Ιταλούς, διασταυρώθηκαν ἀπὸ τὰ 150 π. χ. καὶ μέχρι σήμερα. 'Ομοπάτριες ὅμως ἀδελφικὲς φυλὲς μὲ τοὺς γνήσιους Ἕλληνες, (δηλαδὴ τοὺς Μακεδονοδωριεῖς) ὑπῆρξαν οἱ 'Ιλλυριοὶ μὲ τοὺς Θρᾶκες, στενοὶ συγγενεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Ρωμαῖοι μὲ τοὺς Γαλάτες. Παρεφθαρμένες (ἢ μεταφρασμένες) 'Αρχαιογραίκικες, Λατινομακεδονικές, 'Ιλλυρικές, Θρακικὲς ('Αρβανίτικες) καὶ Κελτικές, εἶναι καθὼς ἀποδείξαμε καὶ μὲ τὸ βιβλίο μας ***Τὰ 150 ὀνόμ. οἰκισμῶν τῆς Δύγκου***, οἱ μεσαιωνικὲς καὶ σύγχρονες τοπωνυμίες ὄχι μόνο τῆς χώρας μας ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπόλοιπων περιοχῶν τῆς Χερσονήσου, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀπόλυτή τους πλειοψηφία. Τὰ παραδείγματα δὲ ποὺ ἀπαριθμοῦμε καὶ ἀμέσως παρακάτω, ἐλπίζουμε νὰ βεβαιώσουν τοῦ λόγου μας τὸ ἀσφαλὲς ὡς πρὸς τὶς μητρικὲς κοιτῖδες τοῦ 'Ελληνισμοῦ ειδικώτερα.

II - ΠΡΩΤΟΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΙΛΛΥΡΙΑΣ

'Ως γνωστὸν ὁ ἱστορικὸς Προκόπιος ἔχει καταγράψει σὲ εἰδικὴ συγγραφή, τὰ ὀνόματα τῶν κάστρων τὰ ὁποῖα κατασκεύασε ἢ ἐπισκεύασε ὁ 'Ιουστινιανός. Δυστυχῶς τὰ κεφάλαιά της ὅπου ἀπαριθ-

μοῦνται τὰ φρούρια τῆς Μακεδονίας, Μακεδονικῆς 'Ιλλυρίας (ἡ Νέας 'Ηπείρου) καὶ 'Ηπείρου, παρουσιάζουν τὸ μειονέκτημα ὅτι δὲν ἀναγράφουν καὶ σὲ ποιές περιοχές τους ἀκριβῶς βρίσκονταν τὰ κατονομαζόμενα κάστρα, γεγονὸς ποὺ καθιστᾶ πολὺ δύσκολο τὸν καθορισμὸ τῆς τοποθεσίας ἑνὸς ἕκαστου ἀπὸ αὐτά. 'Απὸ τὰ ὀνόματά τους πάντως καταφαίνεται ὅτι μιὰ μεγάλη ἀναλογία ἀπὸ αὐτὰ ἦσαν Λατινομακεδονικά (Βλάχικα), ὅπως π.χ. ἀνὰ τὴν Μακεδονία τὰ ἑξῆς : Κάνδιδα, Κολοβώνα, Βριγίζης, 'Οπτᾶς, Βογᾶς, 'Ακρέμβα, "Εδανα, Σίκλαι, Μέτιζος, 'Αργικιανόν, Βάζινος, Κασσωπᾶς, Γεντιανόν, Πρινιάνα. Θήστεον, Γουρασσών, Κουμαρκίανα, Λιμνηδήριον, Βουρβοώδην, Βάβας Κρυνίανα, Πέλεκον, Λάγης, Φασκίαι, Πλακιδιανά, 'Υγέα, "Οπτιον Κάσσωπες. 'Επὶ πλέον κατακάθαρα Βλάχικα εἶναι τόσο ἡ ὀνομασία Καστορία ([141]) τοῦ Κέλετρου τῶν Μακεδόνων, ὅσο καὶ ἡ παραφθορὰ Zium τοῦ ἀρχικοῦ Δῖον τὴν ὁποία μνημονεύει ὁ Γότθος 'Ιορνάνδης ([142]). 'Απὸ τὰ σαράντα ὀχτὼ κατονομαζόμενα κάστρα τῆς πρώτης Μακεδονίας ὥστε τὰ τριάντα δηλαδὴ τὰ 62 ο|ο, εἶχαν ἤδη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ 'Ιουστινιανοῦ Λατινομακεδοκικὰ ὀνόματα. Καὶ στὰ ὑπόλοιπα 38 ο|ο ὅμως ποὺ κρατοῦσαν τὰ ἀρχαιομακεδονικά τους ὀνόματα οἱ κάτοικοι μιλοῦσαν πλέον τὴν Λατινομακεδονική, ὅπως π. χ. εἶναι σήμερα Γραικόφωνοι ἢ Σλαυόφωνοι οἱ κάτοικοι πολυαριθμότατων οἰκισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὀνόματα βαλμένα ἀπὸ τοὺς Βλαχόφωνους ἱδρυτὲς ἢ παλαιότερους κατοίκους αὐτῶν. "Αλλωστε, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὡς ἄνω Μακεδονικὲς τοπωνυμίες ποὺ κατέγραψε ὁ Προκόπιος, ἔχουμε καὶ ἄλλες εἴκοσι καὶ πλέον σύγχρονές τους τὶς ὁποῖες μνημονεύουν οἱ πίνακες τῶν ὁδικῶν σταθμῶν. Τέτοιες εἶνε π. χ. οἱ ἑξῆς : Σκιρτιάνα (ἀπὸ τοὺς Σκίρτιους 'Ιλλυριούς), Κάστρα, brucida (ἀπὸ τοὺς Βρύγους Μακεδόνες), Γκράνδ-

---

141—Σημ. "Οπως ἔχουμε γράψει ἀκὸ τὰ 1952 ἀκόμα ἡ τοπωνυμία Καστορία εἶναι ἐντελῶς ἄσχετη μὲ τοὺς κάστορες, καὶ προέκυψε εἴτε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ἀρχικῆς Κέλετρον (ποὺ ἦταν ἀδελφικὴ μὲ τὴν μεσαιωνολατινικὴ coletra=λαιμός, διάδρομος, αὐχένας κ.τ.λ.) καὶ κατὰ τὴν παρόμοια culter]kâstura=μαχαῖρι τῆς Λατινομακεδονικῆς καὶ cultura]custura=καλλιέργεια τῆς μεσαιωνολατινικῆς, εἴτε ἀπὸ τὰ casterium, costerium, coostrum, hostiaria τῆς τελευταίας, ποὺ σημαίνουν τὸν μυχό, τὸν αὐχένα, τὴν στενοδιάβασι (στρούγκα), τὴν φλειὰ καὶ τὸ Υ]σχημο στήριγμα τοῦ κοπιοῦ, ὅθεν ἄλλωστε καὶ ἡ λέξι gushter=λαιμὸς τῆς Ρουμάνικης. Σὲ λαιμό, σὲ αὐχένα χερσονήσου βρίσκεται ἡ Καστορία, σὲ αὐχένα τὸ Κωστούρινο τῆς Στρώμνιτσας καὶ τὸ Κιοστρὲν τοῦ Τομὸρ ('Αλβανίας), αὐχένας εἶναι καὶ ὁ μεταξὺ Κιουστεντὴλ—'Εγρῆ Παλάνκας Κοστούρ. Σὲ αὐχένα εἶναι θρονιασμένη καὶ ἡ le castera (βδ. τῆς Toulouse), ἡ βορείως τοῦ S. Gaudens Castera, ἡ βορείως τῆς Tarbes ὁμώνυμη, καὶ πολλὲς ἄλλες τῆς Γαλλίας. 'Η καθιέρωσι ὥστε καὶ τῆς τοπωνυμίας Câstúr (ὅπως τὴν λένε) ἀπὸ Βλαχόφωνους εἶναι ἀναμφιβήτητη.

142—"Ιδε, Jornandes Gothica LVI—Σημ. 'Η Λατινομακεδονικὴ τρέπει συνηθέστατα τὸ δ σὲ τζ ὅπως π.χ. τζάμα ἀντὶ δάμα=ζωμός, τζάλα ἀντὶ δάλος=ἄμπελος (Παιονιστί), τζάδδα ἀντὶ δάδα, τζάτσε ἀντὶ decem, τζούα, ἀντὶ δία=ἡμέρα, κ.τ.λ.

δε, Duodecimum (κατά παρετυμολόγησι τοῦ dudiciu = αὐχενίσκος, κλεισουρίτσα), Duodea (ἀπό τά dutea, tutea = αὐχένας), Gallicum (Γαλλικόν), Tauriana (Dorjan τῆς Λατινομακεδονικῆς καί Δοϊράνη τῶν Γραικῶν), Ad - Euristum (κατά παρετυμολόγησι τοῦ 'Ανδάριστος τῶν Πελαγόνων), Tseramiae (κατά παραφθορά τοῦ Interamnae ὅπως μεταφράσθηκε ἡ τοπωνυμία Δερρίοπος τῶν Πελαγόνων), Sabatium (ὁμόρριζο μέ τό Sabate πόλης καί λίμνης τῆς 'Ετρουρίας), Hatera (ἡ νῦν Κατερίνη), Acerdos (ἀπό παραφθορά τοῦ "Ασκορδος), Peripidis, Pennana, Graero, Tabernae Apriane, Mediani, Suritani, Ζάπ-παρα, Τρανούπαρα, κ.τ.λ. 'Επί πλέον ὅμως, ἔχουμε καί ἕνα σωρό πρωτομεσαιωνικές τοπωνυμίες τῆς Μακεδονίας ἡ Λατινομακεδονική προέλευσι τῶν ὁποίων εἶναι ἀδιαμφισβήτητη, ὅπως π. χ. τίς πασίγνωστες Σέρβια, Βουτέλιον, Σέτινα, Μογλενά, 'Ερίτσου ('Ιερισσός), Μπεσίκια, Βαρδάριος, Βοδενά ([143]), Δεββρίτσα ([144]) κ τ.λ. Μόνο ὀμφαλοσκόποι καί ἀνίδεοι ἱστοριολόγοι ὥστε, ἐπιτρέπεται νά ἀμφισβητοῦν τόν ἐκλατινισμό τῆς Μακεδονίας.

'Από τά τριάντα ἑπτά ἐξ ἄλλου κάστρα τῆς 'Ηπείρου τά ὁποῖα κατέγραψε ὁ Προκόπιος, τά παρακάτω εἴκοσι τέσσαρα εἶχαν (κατά τήν γνώμη μας) Λατινομακεδονικά (Βλάχικα) ὀνόματα : Παρμός, Κιόνιν ([145]), Μαρκιάνα, "Αλγος, Κείμενος, 'Ηλέγα, 'Ομόνοια (moenia),

143 – "Ιδε, γραφ. Τά 150 ὀνομ. οἰκισμ. Λύγκου, ὅπου ἀποδεικνύεται ἡ Λατινομακεδονική προέλευσι καί τῶν ἑπτά τούτων τοπωνυμίων. 'Επίσης εἰς παράρτημα παρόντος ὅπου ἀναλύεται ἡ προέλευσι τῆς τοπων. Βοδενά.

144 – Σημ. Δεββρίτσα καί παρεφθαρμένα Δρεββίτσα, ἀποκαλεῖται καί μέχρι σήμερα ἡ περιοχή τοῦ λιμναίου λεκανοπέδιου τῆς "Οχρίδας ὅπου τά νερά τῆς λίμνης ξεχύνονται πρός βορρᾶν σχηματίζοντας τόν ποταμό Μαῦρο Δρῖνο. Στήν περιοχή αὐτή ὅμως ἔχει τίς ἐκβολές του ἕνα ἀρκετά μεγάλο ποτάμι τῆς αὐτῆς λιμνολεκάνης, καί γιαυτό σχηματίζεται ἕνα δέλτα ἐκβολῶν τούτου κανονικό καί ἕνα ἀνάστροφο δέλτα τοῦ Μαύρου Δρίνου ὁ ὁποῖος κατά τήν "Αννα Κομνηνή ἔβγαινε ἀπό τήν λίμνη μέ ἑκατό στροῦγες (=στόμια, ἀπό τά στραγχός, strincus). 'Εξ αἰτίας τούτων ἡ περιοχή αὐτή τῶν δύο δέλτα ἦταν ἕνας μεγάλος βαλτότοπος, τόν ὁποῖο ἀποξήρανε ἀνοίγοντας μεγάλα κανάλια ὁ Σαμουήλ, πού φαίνεται πῶς ἔχτισε τότε καί τήν ὡραία πολίχνη Στροῦγα (Στομία) ἡ ὁποία ὑποσκέλισε τήν κατά πολύ ἀρχαιότερη της Μπεάλα (ἴδε περί αὐτῆς εἰς ὑποσημ. φωτογραφίας). Εἶναι ὁλοφάνερο ὥστε ὅτι ἡ ὡς ἄνω δελταία περιοχή λέγονταν ἀπό τήν Λατινική divotium καί ἀπό τήν μεσαιωνολατινική divertia, divergia ὅθεν καί τό προαναφερμένο μεσαιωνικό ὄνομα Δεββρίτσα τῆς περιοχῆς Στρούγας, καί τό ἀδελφικό του παρόμοιο Dobrouza της περιοχῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δούναβι.

145 – Σημ. 'Η τοπωνυμία Κιόνιν πού κατά πᾶσαν πιθανότητα ἦταν ἡ αὐτή μέ τήν "Ακιον (; Aquium) τοῦ 'Ιεροκλῆ, εἶναι κατά τήν γνώμη μας ὁ πρωταρχικός τύπος τῆς τοπωνυμίας Γιάνινα πού οἱ γραμματιζούμενοι τήν παραποίησαν σέ 'Ιωάννινα. Γιανίνα καί Ζιανίνα λέγονται ἕνας παραπόταμος τοῦ 'Ερζένη τῆς 'Αλβανίας, ἕνας τέτοιος τοῦ π. Τάρα τῆς Βοσνίας, καί ἕνα μικρό ποταμάκι στά παληά Βλαχοχώρια τοῦ 'Ανθαίμου τῆς Βουλγαρίας. Γιάνεα στήν 'Αρβανίτικη εἶναι ἡ coenum= λασπότοπος, βαλτότοπος τῆς Λατινικῆς.

Ἀδανόν, Μουρκιάρα, Κάστινα, Γενύσιος, Μαρμαράτα, Λίστρια, Πετρωνιάνα, Κάρμινα, Ἁγίου Σαβίνου, Κινστέρνα, Μάρτιος, Πέζιον, Κάστελος, Βουλιβάς, Τράνα, Ποσειδών. Κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὥστε, καὶ ἀνὰ τὴν Ἤπειρο τὰ 64 ο|ο ἀπὸ τὰ ὀνόματα οἰκισμῶν εἶχαν καταλήξει νὰ εἶναι Βλάχικα, γεγονὸς ποῦ γιαυτὴν ἦταν ἀναπότρεπτο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐξόντωσι τῶν Μολοσσῶν καὶ λοιπῶν κάτοικων τῆς Ἠπείρου, τὴν ὁποία διέπραξαν οἱ Ρωμαῖοι ὅταν κατέλαβαν τὴν χώρα αὐτή.

Ἐξετάζοντας τέλος τὰ ἀπαριθμούμενα ἀπὸ τὸν Προκόπιο κάστρα τῆς ἀρχικὰ Μακεδονικῆς Ἰλλυρίας (85), τότε Νέας Ἠπείρου, μετέπειτα θέματος Δυρραχίου, καὶ ἤδη Ἀλβανίας (μεταξὺ Ἀώου— Μάτι), διαπιστώνουμε ὅτι ἀπὸ τὰ πενῆντα ὀχτὼ τέτοια τὰ τριάντα ἕξ εἶχαν πειὰ Βλάχικα ὀνόματα. Καὶ στὴν περιοχὴ αὐτὰ ὥστε τὸ ποσοστὸ τούτων ἔφθανε τὰ 62 ο|ο. Καὶ ἐπὶ πλέον διαπιστώνουμε ὅτι λείπουν σχεδὸν ὁλότελα οἱ Ἀρβανίτικες τοπωνυμίες, ποὺ πλεονάζουν ἀντίθετα ἀνὰ τὶς περιοχὲς τῆς Αὐρηλιανῆς Δακίας (107). Κατὰ τὴν πληροφορία τοῦ Πορφυρογέννητου (43) ἄλλωστε καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ περιοχὴ αὐτὴ ὅσο καὶ οἱ βορειότερά της Πρεβαλιτάνα καὶ Δαλματία, ἐξακολουθοῦσαν νὰ κατοικοῦνται ἀπὸ Ρωμάνους δηλαδὴ ἀπὸ Βλάχους. Ἀπὸ τοὺς ὁποίους καὶ προέρχονταν ἕνα σωρὸ μεσαιωνικὲς τοπωνυμίες τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας, ὅπως π. χ. οἱ Πετραλάϊα (κατὰ λάθος Πετρεῖλα, καὶ κατὰ μετάφρασι Κακκὴ - Πέτρα ἀπὸ τὸν Χωνιάτη - σ. 529 - καὶ Gur i-zi ἀπὸ τοὺς Ἀρβανῖτες), Πετράλμπα, Στελούσια, Βούλπιανη, Βαλμπόνα, Ἄλμπουλα, Ἀλμπουλένα, Βαλμόρ, Κόδδρουκόλ, Ὀμπλίκους, Κορυτσά, Κάνινα, Κολώνια, κτλ. κτλ.

Ἀπὸ τὴν πρόχειρη ὡς ἄνω ἐπισκόπησι, βλέπουμε ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὰ δύο τρίτα σχεδὸν ἀπὸ τὰ φρούρια τῶν βόρειων Ἑλληνικῶν περιοχῶν, εἶχαν πειὰ Λατινομακεδονικὰ ὀνόματα ἄρα καὶ κάτοικους οἱ ὁποῖοι μιλοῦσαν τὴν Λατινομακεδονική. Ὅπως γράψαμε δὲ καὶ πειὸ μπροστά, καὶ τὸ ὑπόλοιπο ποσοστὸ τῶν οἰκισμῶν οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ κρατοῦν τὴν πρὸ τῆς ἀφίξης τῶν Ρωμαίων Γραικοπελασγικὴ ὀνομασία τους, εἶχαν ἐπίσης καὶ αὐτοὶ Λατινομακεδονόγλωσσους πλέον κάτοικους, σύμφωνα καὶ μὲ ὅσα μᾶς λέγουν ὁ Πρίσκος καὶ ὁ Λυδός. Γιὰ τὴν Ἤπειρο μάλιστα ἔχουμε ἐπὶ πλέον καὶ τεκμήρια ποὺ μᾶς πιστοποιοῦν, ὅτι ἀπὸ ἐνωρὶς κατέβηκαν ἐκεῖ Δαλματικὲς φυλὲς ὅπως π. χ. οἱ Πλάριοι (146), καὶ οἱ Αὐταριᾶται, τοὺς ὁποίους ὅμως ὁ Στεφ. Βυζάντιος τοὺς μνημονεύει σὰν παληοὺς πλέον κάτοικους αὐτῆς. Δαλμᾶτες ἐπίσης ἀποικο-

146—Ἴδε, Ἀππιανοῦ Χ, καὶ Στεφ. Βυζαντ. λ. Πλάριοι. Σημ. Ἡ τοπωνυμία Calari (=ἱππεῖς) ὅπως καὶ ὀνομάζουν οἱ Βλάχοι τὶς Καλαρύτες, δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ προέκυψε ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ Παλάριοι [Πλάριοι καὶ μὲ τὴν συνειθιζόμενη ἀπὸ τὴν Βλάχικη ἐναλλαγὴ τῶν φθόγγων π καὶ κ (πρβλ. piatra]kiatra).

τῆς Ἠπείρου ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀβάρικων ἐπιδρομῶν ἦσαν ἀσφαλῶς καὶ οἱ Βαγιουνῖται, ποὺ καταγράφηκαν γιὰ Σλαῦοι ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἦσαν μοῖρα τῶν Ναρέντιων Ἰλλυριῶν (πρόγονων τῶν Μορλάκων ([147]). Ὁ Πορφυρογέννητος ([148]) ὠνόμαζε τούτους Ἀρεντανοὺς ἀλλὰ καὶ Παγανοὺς (ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἄργησαν πολὺ νὰ ἐκχριστιανισθοῦν), ὁ Κέλτικος δὲ τύπος τῆς Λατινικῆς paganus (=χωρικὸς καὶ ὀργότερα εἰδωλολάτρης) εἶναι bojun, ἀπὸ τὸν ὁποῖο συνεπῶς προέκυψε τὸ ὄνομα τοὺς Βογιουνῖται] Βαγιουνῖται. Ἀπο τὸ pagani (νῦν pângâni) ἄλλωστε τῶν Βλάχων προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία Πωγώνι τῆς Ἠπειρώτικης περιοχῆς, ὅπου τρύπωσαν οἱ Βαγιουνῖται. Ἡ τοπωνυμία αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἐντελῶς ξένη πρὸ τὸ ἐπώνυμο Πωγωνᾶτος τοῦ γνωστοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα, μὲ τὸ ὁποῖο τὴν συσχέτισαν ἀνιστόρητοι ἂν ὄχι πονηροὶ κληρικολόγιοι οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦσαν ἐπιπρόσθετα ὅτι καὶ ἡ μέχρι τοῦ 1912 γυναικεία καὶ ἀνδρικὴ λαϊκὴ στολὴ τοῦ Πωγωνίου εἶναι ἀδελφικὴ μὲ τὴν παρόμοια τῆς Ἐρζεγοβίνης, χώρας τῶν Στάρι-Βλάχ (=Παλαιόβλαχων) κατὰ τοὺς Σέρβους. Γεγονὸς πάντως ποὺ μπορεῖ νὰ ὀφείλεται καὶ στοὺς Ἐρζεγοβίνιους καὶ Μαυροβούνιους Βλάχους οἱ ὁποῖοι μαζὺ καὶ μὲ Ἀρβανῖτες κατέβηκαν στὴν Ἤπειρο ἐπὶ Σερβοκρατίας, δηλαδὴ κατὰ τὸν 14ο αἰώνα. Ἕνας τέτοιος ἀκριβῶς ἦταν καὶ ὁ κατὰ τὸν χρονογράφο Σερβαρβανιτοβουλγαρόβλαχος, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα δίγλωσσος Ἀρβανιτόβλαχος ποῦ γνώριζε καὶ τὰ Σλάβικα ἄρχοντας τῆς Σαρδδαρίας ([149]) Βογκόης (ὀρθότερα bâgùa), ὁ ὁποῖος περὶ τὰ 1400 κατέβηκε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν περιοχὴ Παραμυθιᾶς. Περιοχὴ δηλαδὴ ὅπου δύο αἰῶνες μετ' αὐτόν, ξεφύτρωσαν οἱ Γενναῖοι τῶν γενναίων καὶ ἐπίσης Ἀρβανιτόβλαχοι Σουλιῶτες. Τέτοιοι ἦσαν καὶ οἱ Ἀρβανῖτες Γκροῦεμιρᾶ ποὺ κατέληξαν στὸ παραλιακὸ τμῆμα τῆς Βαγενετίας, καὶ ἔγιναν αἰτία νὰ μετονομασθῆ Γηρομέρι, κ.τ.λ, κ.τ.λ.Παλαιοὶ καὶ πρόσφατοι ἄλλωστε Ἰλλυριοὶ καὶ Θρᾶκες νομαδοκτηνοτρόφοι ἦσαν καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ περὶ τὰ 1420 ὑπαιθρόβιοι κάτοικοι τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας, γιὰ τὶς ὁποῖες κάποιος ἀνώνυμος ([150]) μᾶς πληροφορεῖ ἀπὸ τότε τὰ ἑξῆς : ***Πάσης δὲ ἐκείνης τὰ μὲν ἐπὶ θάλατταν χωρία Ἕλληνες ᾤκουν, τὰ δ' ἀνωτέρω καὶ πρὸς μεσόγαιαν βάρβαροι καὶ πάλαι καὶ νῦν...καὶ τανῦν ᾤκισται***

147—Σημ. Μορλᾶκοι λέγονταν οἱ Βλάχοι τῆς Δαλματίας, οἱ ὁποῖοι ἐκσλαβίσθηκαν ὁλοκληρωτικὰ μόλις κατὰ τὸν περασμένο αἰώνα. Ὁ τελευταῖος Βλαχόφωνος ἀπὸ αὐτοὺς πέθανε περὶ τὰ 1885.

148—Ἴδε, Πορφυρογεν. Περὶ Θεμ. λστ!

149—Ἴδε, Ἠπειρωτικά, σελ. 238. Σημ. Ἡ Σάρδδα ἦταν πόλις τῆς βαλτοπεριοχῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δρίνου, ὅθεν Σαρδδαρία ἡ λεγόμενη σήμερα Ζάδδριμα περιοχὴ τῆς ὡς ἄνω πόλης.

150—Ἴδε, Ἠπειρωτ. Χρονικά, τ. Α, σ. 76

σποράδην καὶ κατὰ μικρὸν ὑπ' Ἀλβανῶν γένους Ἰλλυρικοῦ ('Αρβανιτόβλαχοι) *ξύμπασα καὶ κωμηδὸν νομαδικὸν γὰρ τὸ γένος καὶ λυπρόβιον οὐ πόλεσιν, οὐ φρουρίοις, οὐ κώμαις, οὐκ ἀγροῖς, οὐκ ἀμπελῶσιν ἀλλ' ὄρεσι χαῖρον καὶ πεδιάσι...αἱ δὲ πόλεις καθαρὸν ἔτι σώζουσι τὸ Ἑλληνικὸν γένος...*

Αὐτὴ λοιπὸν ἦταν ἡ πληθυσμιακὴ κατάστασι τῆς 'Ηπείρου καὶ 'Ακαρνανίας, πέντε δέκα χρόνια προτοῦ νὰ τὶς κατακτήσουν οἱ Τοῦρκοι, ἐλάχιστες πόλεις ἔχουν καὶ σήμερα ἄρα ἀκόμα λιγώτερες εἶχαν τότε. Shkuluar (=ξερριζωμένοι, ἀποσπασμένοι ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ τους κοιτίδα) ἀποκαλοῦν οἱ 'Αρβανῖτες ([151]) τῆς περιοχῆς 'Αργυροκάστρου τοὺς συγκάτοικους αὐτῶν Γραικόφωνους τῆς Δρόπολης ([152]) πιστοποιῶντας μας καὶ μὲ αὐτὸ ὅτι οἱ πρόγονοι τούτων μετωκίσθηκαν ἐκεῖ κάποτε ἀπὸ ἄλλες περιοχές, εἴτε ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας εἴτε κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας, καὶ πάντως μετὰ τὴν αὐτόθι ἐγκατάστασι τῶν 'Αλβανῶν. Πρὶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὅμως πρέπει νὰ κατοικοῦσαν καὶ στὴν περιοχὴ αὐτὴ Λατινομακεδονόγλωσσοι, ἀφοῦ τοπωνυμίες αὐτῶν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν Γαρδίκι, Κολώνια, Δοξάτι, Κεστοράτ(ι), Σέλτσα, Φράστανη κ.τ.λ. Καὶ τὸ ὄνομα 'Αδριανούπολις ([153]) ἄλλωστε, τῆς πόλης ποῦ ὑπῆρχε ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαιοκρατίας ὡς τὴν ἐποχὴ τῶν Σταυροφόρων, χρωστοῦσε τὸ ὄνομά της στὴν μεσαιωνολατινικὴ λέξι andra, andro-na=στενοπορία, κλεισοῦρα, ὅθεν καὶ τὸ τοιοῦτο "Αδρανα ([154]) στενῶν τῆς Παννονίας, καὶ 'Ανδρωνεία στενῶν τοῦ κάτω 'Ολύμπου (κατὰ τὴν "Αννα Κομνηνή). 'Απὸ τὴν λέξι αὐτὴ ἔχει καὶ ἡ Λατινομακεδονικὴ τὴν δική της dreana, ποὺ κατέληξε νὰ γίνη ὄνομα σωρείας οἰκισμῶν τῆς χερσονήσου μας οἱ ὁποῖοι κατέχουν αὐχένες καὶ κλεισοῦρες, ὄνομα ποῦ οἱ Σλαυολόγοι τὸ νομίζουν προερχόμενο ἀπὸ τὴν Σλάβικη dren=κρανιά, ἐνῶ οἱ δικοί μας τὸ ἐτυμολογοῦν ἀπὸ τὰ δρῦς, δρύϊνος.

Exules τέλος ἢ ἐξουλαῖοι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ shkuluar κατὰ τοὺς 'Αρβανῖτες, δηλαδὴ ἐκτοπισμένοι, μετωκισμένοι, σεργκιούνηδες, στάθηκαν ἀσφαλῶς καὶ οἱ πρόγονοι τῶν ἀρχικῶν Γραι-

---

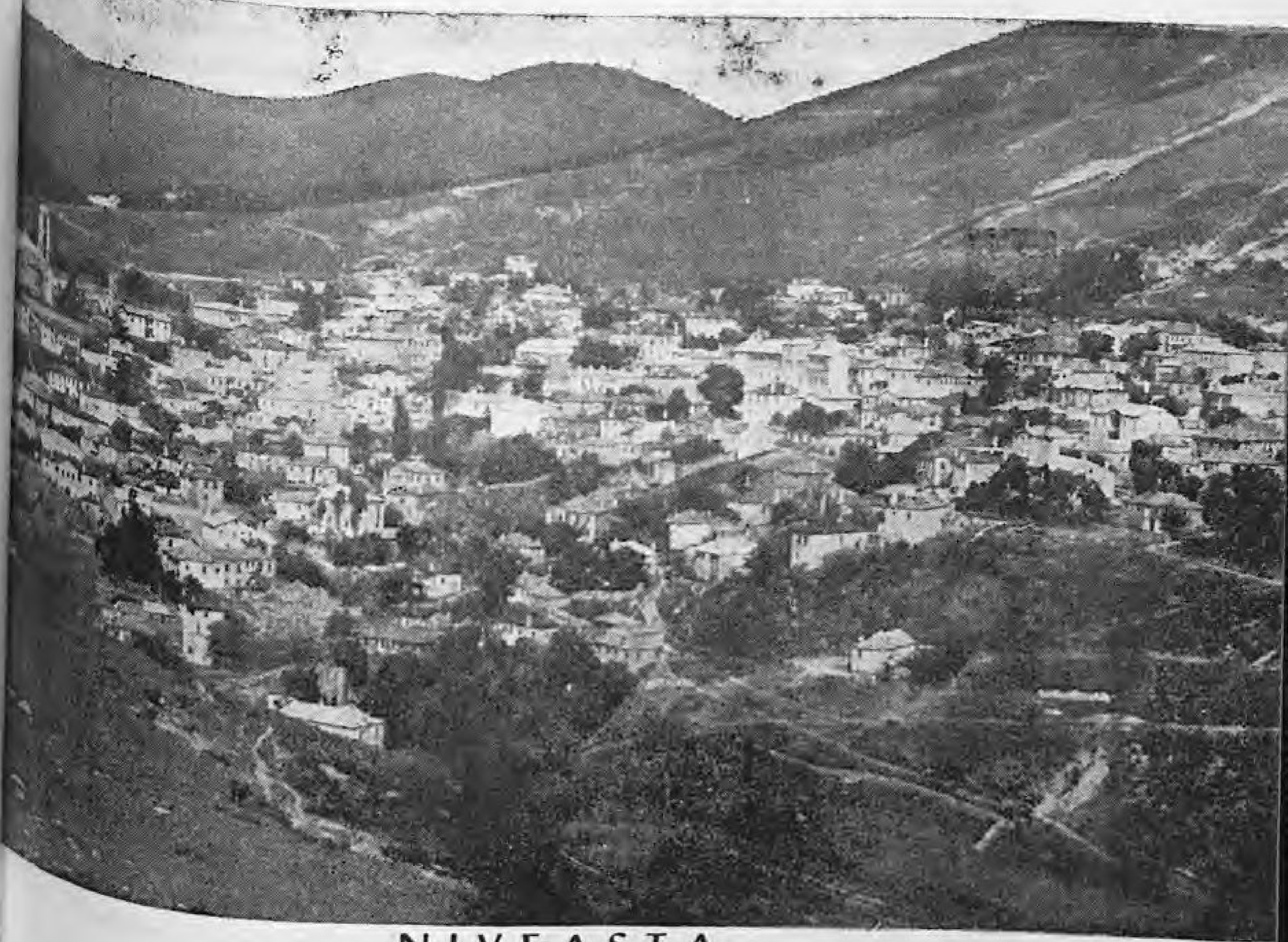
151—"Ιδε, Κουρίλα Ευλ. Τὸ Κράτος τῆς 'Αληθείας. σ. 296.

152—Σημ. Δρόπολη καλεῖται τὸ ἄνω τμῆμα τῆς λενάνης τοῦ Δρύνου, παραπόταμου τοῦ 'Αώου ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν περιοχὴ 'Αργυροκάστρου. Γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ γράφει καὶ ὁ Ψαλλίδας ἀπὸ τὰ 1825 ὅτι ἦταν τὸ μόνο Γραικόφωνο τμῆμα τῆς ὡς ἄνω περιοχῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν τῆς Δρόπολης ὅμως εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ξένα πρὸς τὴν Γραίκικη γλῶσσα.

153—Σημ. 'Η πόλις αὐτὴ φαίνεται πῶς βρίσκονταν ὅπου τὸ νῦν Παληόκαστρο, ἀμέσως βορειότερα ἀπὸ τὸ 'Αργυρόκαστρο καὶ ὑπὲρ τὴν συμβολὴ τοῦ Γαρδικιώτικου στὸν ποταμὸ Δρῦνο.

154—"Ιδε, Ζώσιμου, σ. 111, ἔκδ. Βόννη.

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

NIVEASTA

(Οἱ 'Αρβανῖτες παραποίησαν τὸ ὄνομά της σὲ Νέβεσκα καὶ τὸ διέδωσαν στοὺς Γραικόφωνους, Σλαυόφωνους κ.τ.λ. Μετωνομάσθηκε Νυμφαῖο).

Βρίσκεται στὸ βορειοδυτικὸ τμῆμα τῆς 'Εορδαίας πάνω ἀπὸ τὴν κοιλάδα 'Αετοῦ—Σκλήθρου—Λεχόβου, σὲ ἀετοφωλιὰ τῆς νοτιοανατολικῆς προέκτασης τοῦ ὄγκου Βίτσι καὶ σὲ ὑψόμετρο 1300—1370 μέτρα, μὲ ὑπέροχη πανοραματικὴ ἄποψι τῆς ὅλης 'Εορδαίας. Ἔχει γνησιώτατο ἀρχαιομακεδονικὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖο ὀφείλεται στὴν λέξι ν ί β α ἡ ὁποία δήλωνε καὶ τὴν πηγὴ καὶ τὸ χιόνι. 'Η μετωνομασία της ὥστε ὑπῆρξε ἀστοχώτατη πρᾶξι. Κατὰ παλαιότατη ἐπιτόπιο παράδοσι χτίσθηκε ἀπὸ τοὺς κάτοικους τῆς πόλης 'Ιορδάνας (ἀπὸ παραποίησι τοῦ ἀρχικοῦ 'Εορδαία καὶ 'Ορδαία) ἡ ὁποία βρίσκονταν στὴν ἀποκάτω της λιμναία περιοχὴ Ζάζαρης—Ρούδδνικου, καὶ ὅταν οἱ Τοῦρκοι (περὶ τὰ 1380) κατέλαβαν τὴν περιοχὴ αὐτή. Μεταξὺ 1630—1680 κατέφυγαν στὴν Νιβεάστα πολυάριθμες ἐμποροβιοτεχνικὲς οἰκογένειες ἀπὸ τὴν μέχρι τότε ἀκμαία πόλη Νικολίτσα, ποὺ εἶχε πάνω ἀπὸ 30.000 κάτοι-

κους καὶ βρίσκονταν στὶς πηγὲς τοῦ Ἐορδαϊκοῦ (Ντιβόλη) ποταμοῦ. Οἱ νέοι αὐτοὶ ἔποικοί της, οἱ ὁποῖοι προσονόμαζαν (μὲ περιφρονητικὴ κάπως χροιὰ) Mantanji τοὺς ἰθαγενεῖς τότε Νιβιστιάνους, καὶ προτιμοῦσαν νὰ παίρνουν νύφες ἀπὸ τὸ μακρυνὸ Πισοδέρι ἐπειδὴ ἦταν ἀνέκαθεν συνδεδεμένο στενώτατα μὲ τὴν Νικολίτσα, ἀνέδειξαν τὴν Νιβεάστα κυψέλη χρυσοχόων, ραφτάδων καὶ ἐμπόρων· Ξενητεύονταν κατὰ κανόνα μεμονωμένα ἀνὰ ὁλόκληρη τὴν χερσόνησό μας καὶ ἀνὰ τὴν Ρουμανία, ἀπὸ τὰ 1850 δὲ καὶ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτο ὅπου ἀπέκτησαν μεγάλες περιουσίες. Περὶ τὰ 1905 καὶ κατὰ τὴν Στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου εἶχε 400 οἰκογένειες, ἂν καὶ στὸ μεταξὺ 1680—1905, χρονικὸ διάστημα μετανάστευσαν πάνω ἀπὸ χίλιες ἄλλες οἰκαγένειες. Ἀπὸ τὰ 1912 ἄρχισε νὰ φθίνει μὲ διαρκῶς ἐπιταχυνόμενο ρυθμό, διότι οἱ οἰκογενειάρχες ἔπαιρναν πλέον μαζὺ (στοὺς οἰκισμοὺς ὅπου ἐργάζονταν) καὶ τὶς οἰκογένειές τους. Σήμερα ἔχει κάπου 80 οἰκογένειες περίπου, οἱ ὁποῖες σιγὰ σιγὰ τὴν ἐγκαταλείπουν καὶ αὐτές.

κόφωνων τῆς περιοχῆς Τσαρκόβιστας τῶν Ἰωαννίνων, οἱ ὁποῖοι ἐποικίσθηκαν στὰ ἕνδεκα Κατσιαουνοχώρια ([155]) αὐτῆς ἴσως ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νικηφόρου Α! ποὺ ἐγκατέστησε ἀποικίες Χριστιανῶν στὶς Σκλαβηνίες ([156]). Καὶ οἱ παραδόσεις τοῦ Τσαμαντᾶ ἄλλωστε τὸν συνάπτουν μὲ τὴν Μικρὰ Ἀσία ὅπως τὸ ὄνομά του μὲ τὴν Τσαμανδὸ τῆς Καταονίας, ἐνῶ ἀντίθετα τὸ ὄνομα Μουργκάνα τοῦ ὑπερκείμενου βουνοῦ εἶναι πεντακάθαρα Λατινομακεδονικό.

III ΠΡΩΤΟΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ἀπὸ τὸν Προκόπιο πάντοτε κατέχουμε ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ξανάκανε καινούργια καὶ τὰ ἑξῆς κάστρα τῆς Θεσσαλίας : Ἀλκών, Λόσσονος, Γεροντική, Πέρβυλα, Κερκινέου, Σκιδρεοῦς καὶ Φράκελλα. Ἀπὸ αὐτὰ ὅμως τὸ πρῶτο εἶναι φανερὸ πῶς ἦταν τὸ φρούριο τοῦ Γόννου ἢ Γόννων, ὅπου γεννήθηκε ὁ βασιλῆας τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς. Τοῦτο βρίσκονταν παρὰ τὴν δυτικὴ εἴσοδο τῶν Τεμπῶν καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ καλεῖται ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ Al—Gon(u)=Τοῦ Γόννου, ὅθεν καὶ τὸ κατὰ τὸν Προκόπιο ὄνομά του Ἀλκών. Ὁ Λόσσονος πάλι εἶναι καταφανέστατο πῶς ἦταν ὁ Ὀλοοσσὼν τοῦ Ὁμήρου καὶ Ἐλασσώνα τῆς ἐποχῆς μας, τὴν ὁποία ὅμως οἱ Βλάχοι γηγενεῖς τὴν ἀποκαλοῦν καὶ μέχρι σήμερα Lâssùn(u). Ὡς πρὸς τὴν Πέρβυλα πάλι καὶ ἐπειδὴ ὁ Προκόπιος χαρακτήρισε πόλι τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν Καστοριά, μποροῦμε νὰ δεχθοῦμε πῶς ἦταν ἡ σημερινὴ Πιρβόλεα (τὸ Περιβόλι κατὰ τοὺς Γραικόφωνους γείτονες) τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν, στὴν πρωταρχικὴ θέσι τῆς ὁποίας ὑπάρχουν πράγματι ἐρείπια ἀρχαίου κάστρου. Κερκινέου ἐξ ἄλλου εἶναι αὐταπόδεικτο πῶς ἦταν τὸ μνημονευόμενο ἀπὸ τὸν Λίβιο (31,41) Κερκίνιον, ἀλλὰ μὲ ὑπεργνήσια Λατινομακεδονικὴ ἐκφώνησι. Τέλος καὶ τὸ ὄνομα Σκιδρεοῦς ἑνὸς ἄλλου κάστρου μοιάζει σὰν Λατινομακεδονικὸς ὑποκοριστικὸς τύπος, ἐνῶ τὸ τοιοῦτο Φράκελλα τοῦ τελευταίου εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Φράκουλα δύο σημερινῶν Βλαχοχωριῶν τῆς Ἀλβανίας, Fragellae μιᾶς ἀρχαίας πόλης τῆς Ἰταλίας καὶ ἀρκετῶν σύγχρονων χωριῶν αὐτῆς καὶ τῆς Ἐλβετίας.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τοπωνυμίες αὐτὲς ὅμως Λατινομακεδονικὴ (Βλάχικη) ἦταν καὶ ἡ ὀνομασία Σάλτους Βουραμήνσιος, ὁδικοῦ σταθμοῦ μεταξὺ Λαμίας - Φαρσάλων κατὰ τοὺς Πίνακες Ὁδικῶν Σταθμῶν τῆς

155—Ἴδε, Ἀραβαντινοῦ, Χρονογρ. Ἠπείρου, τ. β! σ. 78.

156—Ἴδε, Θεοφαν. σ. 755 ἔκδ. Βόννης—«Νικηφόρος...Χριστιανοὺς ἀποικίας ἐκ παντὸς θέματος ἐπὶ τὰς Σκλαβηνίας γενέσθαι προσέταξεν...»—Σημ. Ὁ αὐτοκράτορας αὐτὸς ποῦ σκοτώθηκε ὡς γνωστὸν ἀπὸ τὸν Κροῦμο, βασίλεψε ἀπὸ τὰ 806 ὡς τὰ 812. Ἡ λέξη σκλαβηνία δήλωνε τότε περιοχὴ κατεχόμενη ἀπὸ ἡμιαυτόνομη καὶ εἰδωλολατρικὴ φυλή, ὅτι ἦσαν ἀκόμα πολλὲς Ἰλλυρικὲς καὶ Θράκικες τέτοιες.

Ρωμαιοκρατίας, καὶ ἕδρας ἐπισκοπῆς κατὰ τὸν Συνέκδημο. Τὸ πόλισμα τοῦτο συνεπῶς βρίσκονταν στὴν περιοχὴ (δυτικὰ ἢ βορειοδυτικά) τῆς ἀρχαίας Μελίταιας, ὅπου ἀκριβῶς ἦταν ἡ κατὰ Στεφ. Βυζάντιο Πήρεια, *χωρίον* (καθὼς προσθέτει) *Θεσσαλίας παρὰ τὴν Μελίταιαν, ἑλῶδες καὶ ἀγαθὸν τρέφειν ἵππους*. Ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς ὥστε προέρχονταν τὸ ὄνομα Burae - mansio καὶ κατὰ γραικογύρισμα Βουραμήνσιον τοῦ ὡς ἄνω ὀδικοῦ σταθμοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ βρίσκονταν εἴτε σὲ λιβαδοπεριοχή, εἴτε σὲ δασοπεριοχή, εἴτε κοντὰ σὲ αὐχενοδιάβασι, ἀφοῦ ἡ λέξι saltus τῆς Λατινικῆς μὲ τὴν ὁποία προσονομάζονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱεροκλῆ,εἶχε καὶ τὶς τρεῖς αὐτὲς σημασίες.

Σὲ αὐχενοδιάβασι ἀκριβῶς βρίσκονταν καὶ μιὰ ἄλλη Θεσσαλικὴ πόλις τὴν ὁποία ὁ Ἱεροκλῆς ἀποκαλεῖ Σάλτους Ἰωαννούβιος, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ βρίσκονταν σὲ τέτοια ποὺ λέγονταν Janua-ovis=Πύλη—προβάτου. Ἡ πόλις αὐτὴ πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ στὴν περιοχὴ τῶν σημερινῶν χωριῶν Παληὰ καὶ Νέα Γιανιτσοῦ (ὅπου ἡ Ὀρθρυακὴ ὀροσειρὰ ἑνώνεται μὲ τὸν ὄγκο τοῦ Τυμφρηστοῦ) ἀφοῦ ἀπὸ ἐκεῖ περνοῦν καὶ σήμερα οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τῆς Δυτικῆς Θεσσαλίας ποῦ ξεχειμωνιάζουν στὰ παράλια τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ τὴν Λοκρίδα. Ἀπὸ τὸ ὡς ἄνω Janua ἄλλωστε προέρχονταν καὶ τὸ ὄνομα Γιανουλάτι ὅπως κατὰ τὸν Πουκεβὶλ λέγονταν ὄχι μόνο ἡ Νέα Γιανιτσοῦ ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ αὐτὴν περιοχὴ τῆς λεκάνης τοῦ Σπερχειοῦ.

Λατινομακεδονικὴ ἦταν ἐπίσης καὶ ἡ ὀνομασία Καισάρεια ἄλλης Θεσσαλικῆς πόλης, τὴν ὁποία μνημονεύει ὁ Ἱεροκλῆς καθὼς καὶ ἕνας παληὸς κατάλογος ἐπισκοπῶν τῆς Θεσσαλίας. Λατινομακεδονικές, Ἰλλυρικές, Κελτικές, καὶ Θρακικὲς (=Ἀρβανίτικες), ἦσαν καὶ ὅλες οἱ δῆθεν Σλάβικες πρωτομεσαιωνικὲς ὀνομασίες ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν τῆς Θεσσαλίας, ἤτοι: Ἡ τοιαύτη Ὀζερὸς (ἢ Ἐζεροῦ) ποῦ ἦταν εὔκολο νὰ προέλθη πρῶτα πρῶτα ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ἀρχαιογραϊκικης ὤγυρις=βάλτος τέλμα, τόπος μὲ λιμνάζοντα νερά, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονταν ἴσως καὶ οἱ ὀνομασίες Ἄζωρος ([157]) μιᾶς Πελαγονικῆς καὶ μιᾶς Περραιβικῆς πόλης, καὶ Ἀζαρητία κάποιας πηγῆς. Ἦταν δυνατὸ ἐπίσης νὰ προκύψη ἀπὸ παραφθορὰ τῆς τοπωνυμίας Καισάρεια, ποῦ ἦταν φυσικὸ νὰ παρετυμολογεῖται ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ λέξι kâshare (=τυροκομεῖο) καὶ νὰ μεταφρασθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες σὲ γjεζάρ=τυροκόμος. Μποροῦσε ἐπὶ πλέον νὰ ξεφυτρώση ἀπὸ τὴν λέξι sur=ξυνὸς τῆς Κελτικῆς καὶ Ἀγγλικῆς (sour) καὶ κατὰ πιστὴ μετάφρασι τῆς ὀνομασίας Ξυνιάς, ὅπως λέγονταν ἡ παραλίμνια πό-

---

157—Σημ. Οἱ πόλεις αὐτὲς μνημονεύονται ἀπὸ τὸν Στράβωνα (VII, § 9) ὁ ὁποῖος ὅμως μιλῶντας γιὰ τὴν δεύτερη, λέγει ὅτι ἀνῆκε στὴν Τριπολίτιδα, χωρὶς νὰ προσθέση καὶ τὸ Περραιβία ὅτι προκύπτει ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα καὶ ἀπὸ τὸν Λίβιο (XLII,53). Κατὰ τὴν γνώμη μας ἡ Περραιβικὴ Ἄζωρος πρέπει νὰ ἦταν στὰ Χάσια, κάπου περὶ τὴν Δεσκάτη.

λις τοῦ λιμναίου ὑψίπεδου τῆς δυτικῆς 'Ορθρυακῆς περιοχῆς. Ἦταν εὔκολο ἀκόμα νὰ προκύψη καὶ ἀπὸ Κελτικὴ μετωνομασία τῆς ἀρχαίας πόλης 'Ιτών, καὶ κατὰ παρετυμολόγησι ἀπὸ τὸ ἰτεὼν ποὺ ἡ μεσαιωνολατινικὴ τὸν ἔλεγε oseria καὶ ozeria, ἀφοῦ καθὼς θὰ ἐκθέσουμε πειὸ πέρα ἕνα σωρὸ μοῖρες ἀπὸ Κελτικές, Κελτοϊλλυρικὲς, καὶ Κελτοθρακικὲς φυλές, καταπλημμύρισαν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας τὴν μέχρι τὸ Ταίναρο Παληὰ 'Ελλάδα.

Τὸ ὄνομα Λοιδορίκιον τώρα ὅπως λέγονταν ἄλλη μία ἔδρα μεσαιωνικῆς ἐπισκοπῆς τῆς μητρόπολης Λαρίσης, ἀναφέρονταν κατὰ τὴν γνώμη μας σὲ πόλι τῆς Θεσσαλίας μᾶλλον καὶ ὄχι στὴν σύγχρονη κωμόπολι τῆς Στερεᾶς. Ἡ τοπωνυμία αὐτὴ ἦταν εὔκολο νὰ προέλθη ἀπὸ Λατινικὲς λέξεις ὅπως π.χ. τὶς latericius=πλίνθινος ludaricus=βαλτότοπος, altaricus=βωμίσκος, βωμιακός, alta ἢ lata ἢ lutea - arx/rocca=ἀκρόπολι, πετροκορφὴ κ.τ.λ. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ προέκυψε καὶ ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ὀνομασίας Ἄτραξ (πόλης ἡ ὁποία λέγονταν καὶ 'Ατράκιο), ποὺ ἡ 'Ιλλυριοβλάχικη ἔπρεπε νὰ τὴν λέγη ἔναρθρα lu - Atrakju. 'Επίσης καὶ ἀπὸ ἕνα σωρὸ Κέλτικες λέξεις σὰν π.χ. τὶς llithrig=ὀλισθηρὸς τόπος, leitreaga=κρημνός, ἀπόκρημνος λόφος, laitreàc=ἐρειπιὼν (πρβλ. Lautrec Γαλλικὴ πόλι τῶν Πυρηναίων) κ.τ.λ.

Τὸ μεσαιωνικὸ ἐξ ἄλλου ὄνομα Σταγοὶ τῆς ἤδη Καλαμπάκας, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὀφείλεται στὴν Ρουμανοβλάχικη λέξι Stânca, ποὺ δηλοῖ κάθε μεγάλο καὶ πασαλωτὸ βράχο, κρημνόβραχο, σκοπελόβραχο κ.τ.λ., ὅτι καὶ συμβαίνει πράγματι μὲ τοὺς βράχους τῶν Μετεώρων. Ἡ λέξι αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι ὁμόρριζη μὲ τὶς ἀρχαιογραίκικες στόγξ καὶ στόνυξ, τὶς 'Αρβανίτικες shtànk(u)=ἀκίδα βέλους, στόνυξ, ἀλλὰ καὶ πετρωμένος, τὴν 'Ιρλανδέζικη (Κελτικὴ) staic=πάσσαλος κ.τ.λ.

Κατακάθαρα Λατινικὴ εἶναι ἡ ὀνομασία Δομένικον ἄλλης ἐπισκοπῆς τῆς Θεσσαλίας, ποὺ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀντικατέστησε τὴν ἀρχαία Κυρέτιαι. Γνησιώτατα Λατινομακεδονικὸ εἶναι καὶ τὸ ὄνομα Γαρδίκι δύο ἄλλων, τὸ ὁποῖο προέκυψε ἀπὸ ὑποκοριστικὸ τύπο τῆς λέξης gardu ([158])=φράχτης περίβολος, ποὺ καὶ στὴν μεσαιωνολατινικὴ λέγονταν garda.

158—Ἡ Λατινομακεδονικὴ αὐτὴ λέξι ποὺ στὴν Ρουμάνικη κατέληξε ograda =μάντρα, περίβολος, εἶναι ὁμόρριζη μὲ τὴν Αἰτωλικὴ ἀγρίδιον=κώμη, τὶς Λατινικὲς crates=τάρσωμα, hortus=κῆπος (στὴν Λατινομακεδονικὴ gârdina), τὴν ἀρχαιογραίκικη χόρτος=περίβολος αὐλῆς, μάντρα. 'Επίσης μὲ τὴν Φρυγικὴ γόρδιον=πόλις, φρούριο, ποὺ ἦταν ἀδελφικὴ καὶ μὲ τὴν 'Αρμένικη gerda=πόλις φρούριο, καὶ μὲ τὴν Περσικὴ gird=περίβολος, καὶ μὲ τὴν Φοινικικὴ κίρτα=ἄστυ. 'Ωσαύτως μὲ τὴν Γερμανικὴ hürde=μάντρα, μὲ τὴν Ταταρικη jurt=καλύβα, μὲ τὴν Γαλλικὴ courtil=κῆπος κλεισμένος μὲ φράχτη, κτλ. 'Απὸ τὴν ἴδια ρίζα προέρχονταν καὶ ἡ παρετυμολογημένη ἑρμηνεία Κρῆτες=Πυργῖται τοῦ 'Ησύχιου.

Σχετικὰ μὲ τὸ ὄνομα Ραδοβίζδιον (ἢ Ραδοβίτσιον) ἐξ ἄλλου, ὅπως λέγεται καὶ μέχρι σήμερα μιὰ περιοχὴ τῆς λεκάνης τοῦ Ἀράχθου (στὰ βορειοανατολικὰ τῆς Ἄρτας) ποὺ ἦταν τμῆμα τῆς Ἀθαμανίας, τοῦτο ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸ Μακεδονικὸ ὄνομα Ἄρωτος τοῦ Ἡρακλῆ, ἐφόσον μιὰ ἀπὸ τὶς πόλεις τῆς Ἀθαμανίας λέγονταν Ἡράκλεια. Ὁ Ἡσύχιος μᾶς ἀπομνημόνευσε τὶς λέξεις βαθίοι τόποι, καὶ βατὴ=γῆ, ποὺ εἶναι ἀδελφικὲς μὲ τὶς ταυτόσημες Ἀρβανίτικες βίσε καὶ βέντ, καθὼς καὶ μὲ τὴν παλαιοϊταλικὴ vece =τόπος, μέρος, θέσις. Ἐπίσης καὶ τὴν λέξι βῆσσα=ὑδρηλὸς τόπος, κρημνότοπος κ.τ.λ., μὲ τὴν ὁποία ἦσαν ὁμόρριζες καὶ ταυτόσημες οἱ μεσαιωνολατινικὲς baisa, baissa, baussium, bessa, bex, κ.τ.λ. Ἀπὸ τὸ ὄνομα Ἀρώτεια (=Ἡράκλεια) ὥστε καὶ τὴν vece, vitsa, ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψῃ ἡ τυπωνυμία Ραδοβίτσα ὅπως τὴν λέγουν οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι. Μποροῦσε νὰ προέλθῃ ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν μεσαιωνολατινικὴ arduitas | redivitas=τόπος μὲ κρημνοὺς καὶ δάση, μὲ radiu, redie (=ἄλσος, λόγγος) καὶ κατὰ τὴν Ρουμάνικη, ὅτι πρέπει νὰ δήλωνε καὶ τὸ ἀρχαιογραίκικὸ Ἀθαμανία ἀφοῦ (κατὰ τὸν Ἡσύχιο πάντοτε) θάμνα καὶ θάμνος ἦταν ὁ δασωμένος τόπος. Δυνατὸν νὰ ὀφείλονταν ἐπίσης καὶ σὲ Ράτους ἢ Ἀρδαίους Ἰλλυριοὺς ἔποικους, ἀφοῦ μάλιστα μοῖρα Κολαίτιων Ἰλλυριῶν τῆς Παννονίας (τῶν Κολαιτιάνων τοῦ Πλίνιου) ἢ Κολέντιων Ἰλλυριῶν τῆς Δαλματίας, ἦσαν ἀσφαλῶς οἱ κατὰ Στεφ. Βυζάντιο *προσεχεῖς τῇ Θεσσαλίᾳ Κέλαιθοι Θεσπρωτοί*, μιὰ καὶ Καλεντῖνοι λέγονται καὶ σήμερα δυὸ μεγάλα χωριὰ τῆς Ραδδοβίτσας καὶ ὁλόκληρη ἡ ποταμολεκάνη τους. Παλαιοὶ δὲ καθὼς γράψαμε Δαλμᾶτες ἄποικοι, ἦσαν καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν Κέλαιθων Πλάριοι Ἠπειρῶται καὶ Αὐταριᾶται Θεσπρωτοὶ τοῦ Στεφ. Βυζάντιου. Τέλος καὶ γιὰ νὰ λείψῃ κάθε Σλάβικη ἀντίρρησι σχετικὰ μὲ τὴν τοπωνυμία αὐτή, προσθέτουμε ὅτι μποροῦσε νὰ προέλθῃ καὶ ἀπὸ ἕνα σωρὸ λέξεις τῆς Κελτικῆς, μιὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι καὶ ἡ rhad, rad=εὐφορία, εὐτυχία, εὐημερία, γονιμότης κ.τ.λ. Καὶ ἡ ὡς ἄνω μεσαιωνικὴ τοπωνυμία Ραντοβίτζιον ὥστε εἶναι γνήσια Ἰλλυριοβλάχικη τέτοια, καὶ συνεπῶς τελείως ἄσχετη πρὸς τὴν Σλάβικη γλῶσσα.

Διερευνῶντας τώρα τὴν ὀνομασία Πατζηνᾶ ὅπως λέγονταν ἄλλη μία ἐπισκοπὴ τῆς Θεσσαλίας, ἔχουμε τὴν γνώμη ὅτι μοιάζει ἀρκετὰ μὲ τὸ ὄνομα Βίτσαινα χωριοῦ τῆς Θεσσαλίας τὸ ὁποῖο βρίσκεται παρὰ τὴν αὐχενοδιάβασι Κούτσαινας—Παληοκαριᾶς, ποὺ συνδέει τὶς λεκάνες Πηνειοῦ - Ἀχελώου καὶ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴν πανάρχαια ὁδικὴ ἀρτηρία ἡ ὁποία συνδέει τὸ κέντρο τῆς Δυτικῆς Θεσσαλίας μὲ τὴν Ἀθαμανία καὶ Θεσπρωτία (Ἤπειρος τοῦ νότου). Ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν ἀρτηρία αὐτὴ χωριὰ ἦσαν Λατινομακεδονόγλωσσα καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821 ἀκόμα, τὰ ὀνόματά τους προέρ-

χονταν ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ λέξεις τῆς Λατινομακεδονικῆς ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες ὑπῆρχε ἀρχικά, καὶ ἡ μεσαιωνολατινικὴ bacigna=χαράδρα, λάκκα. Λέξι τῆς Λατινικῆς ὅμως ἦταν καὶ ἡ batum=πράσο. Πράσσαιβοι δὲ κατὰ τὸν Στέφανο Βυζάντιο λέγονταν ἕνα ἔθνος τῆς Θεσπρωτίας, ποὺ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς ταυτίσουμε καὶ μὲ τοὺς ἀκόμα ἀρχαιότερους καὶ ἐπίσης Θεσπρωτοὺς Πρᾶκες. Ἀπὸ τὰ Πράκες Πράσσαιβοι ὅμως, ἦταν εὔκολο νὰ προκύψη τὸ ὄνομα Μπροῦτζοι ὅπως προσομάζονται καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας οἱ Ἀσπροποταμῖτες Βλάχοι, οἱ ὁποῖοι ἀποκαλοῦνται ἐπὶ πλέον καὶ Amunènji, ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ πανάρχαιο ὄνομα Ἀμύμονες λαοῦ τῆς Ἠπείρου καὶ Αἵμονες τῶν Πρωτοθεσσαλῶν, ἄποικοι τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ Ἀμίνεοι ποὺ δίδαξαν τὴν ἀμπελοκαλλιέργεια στοὺς Φαλέρνιους τῆς Ἰταλίας. Ἡ τοπωνυμία Πατζουνὰ ὥστε δήλωνε πιθανώτατα τὸν Ἀσπροπόταμο, ἐκτὸς ἐὰν προέκυψε ἀπὸ Patzinates Ἰλλυριοὺς ἐποίκους ἢ ἀπὸ τοὺς λεγόμενους Παίτους Θρᾶκες.

Τὸ ὄνομα Βέσαινα τῆς ἕδρας ἄλλης μιᾶς ἐπισκοπῆς (τὴν ὁποία μερικοὶ τοποθετοῦν στὴν περιοχὴ τῆς σημερινῆς Ἀγυιᾶς) μποροῦσε νὰ προκύψη ἀπὸ Βέσσους Θρᾶκες, ποὺ εἶχαν κατέβει καὶ στὴν Θεσσαλία ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Στράβωνα ἀκόμα. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ ἕνα σωρὸ Ἀρβανίτικες λέξεις ὅπως π.χ. τὴν vesh=βότρυς, τσαμπὶ σταφυλιοῦ, ἡ ὁποία μᾶς θυμίζει τὸν πολύβοτρυν Ἄμυρον τοῦ Ἡσίοδου ποὺ πρέπει νὰ βρίσκονταν στὴν βόρεια κορυφὴ τῆς Βοιβιάδος λίμνης ἄρα στὴν περιοχὴ τῆς Ἀγυιᾶς. Τὸ ὄνομα Σελίτσιανη χωριοῦ τῆς ὁποίας, εἶναι πιθανώτατο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὰ Σιαλέται, Σαλήσιοι, Σάλλα φυλῆς τῶν Θρακῶν τοῦ Αἵμου ποὺ κατέβηκε στὴν Μακεδονία καὶ Θεσσαλία ἀπὸ τὸν πρῶτο αἰῶνα μ.Χ. Καὶ τὸ ὄνομα Θανάτου ἄλλωστε τοῦ ἀνατολικώτερα τῆς Σελίτσιανης χωριοῦ, θὰ προέκυψε ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Θάν(ου), Θάνουτ (ἔναρθρα) ἀρκετῶν Ἀρβανίτικων καὶ Ἀρβανιτοβλάχικων πατριῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι λείψανα τῶν Θουνάτων (λανθασμένα Βαθάνατων) Δάρδανων ποὺ κατοικοῦσαν στὴν περιοχὴ τῆς Νύσσας—Πιρότ—Βράνιας (Σερβίας). Πλὴν τούτου στὴν Ἀρβανίτικη θάνεα λέγεται ἡ κρανιά.

Ἡ τοπωνυμία Βέσαινα (καὶ Βίσαινα) μποροῦσε ἐπὶ πλέον νὰ προέλθη καὶ ἀπὸ πλεῖστες ὅσες λέξεις τῆς μεσαιωνολατινικῆς καὶ Κελτικῆς ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Κελτοϊλλυρικῆς Ἀλπικῆς φυλῆς Viceni. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ πολλὲς ἀρχαιογραίκικες τέτοιες μὲ Βλάχικη ἢ καὶ Ἀρβανίτικη παραφθορά τους, ὅπως π.χ. ἀπὸ τὴν βύσσα=πορφύρα γιὰ τὴν παραγωγὴ τῆς ὁποίας φημίζονταν ἡ πόλις τῆς Μαγνησίας Μελίβοια, ἀπὸ τὴν βῆσσα=τόπος κατάφυτος καὶ γεμᾶτος νερὰ κ.τ.λ. Μόνο ἀνίδεοι τοπωνυμιολόγοι ὥστε ἐπιτρέπεται νὰ ἀναζητοῦν τὴν προέλευσί της στὴν λέξι vissina=ὕψος τῆς Σλάβικης, ἢ

τὴν καθιέρωσι τῆς τοπωνυμίας Νιβόλιανη ([159]) ποὺ ἴσως νὰ προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς παρόμοιας Νεφέλη τῶν ἀρχαίων) στὶς λέξεις τῆς αὐτῆς γλώσσας navliol=παρατηρητής, nevolen=ἀθέλητος, ἀναγκασμένος κ.τ.λ.

Παραμερίζοντας ἐξ ἄλλου τὴν ὀνομασία Μαρμαρίτζιον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν διεκδικήσῃ ἡ Σλάβικη, προσθέτουμε ὅτι τὸ ὄνομα Λιτζᾶ τῆς ἐπισκοπῆς Καρπενησίου καὶ Ἀγράφων εἶναι ὑποχρεωτικὰ Βλάχικο, ἀφοῦ ἀνὰ τὴν περιοχή της κυριαρχοῦσαν οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821. Τοῦτο μποροῦσε νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ ἄλιζα=λεύκη (καὶ λευκὴ φυσικά), ἀπὸ τὶς μεσαιωνολατινικὲς allagia=στρατόπεδο, κατοῦνα, lagia=ἀτραπός, στενοπέρασμα (ὅτι δήλωνε καὶ τὸ lichiae) lazia=ξέφωτο δάσους, lichia, litae=περίφραγμα, περιχαράκωμα, lix=κάπρος, lixe=ὕδατα πηγές, κ.τ.λ. κ.τ.λ. Καὶ τὸ ὄνομα Καρπενῆσι ἄλλωστε (ὅπως λέγεται καὶ ἕνα Ρουμάνικο χωριὸ τῆς Τρανσυλβανίας ποὺ καὶ αὐτὸ ἔβγαλε μεγάλους ἐπαναστάτες πολέμαρχους κατὰ τῶν Αὐστριακῶν) ἔχει ὄνομα κατακάθαρο Βλάχικο καὶ προερχόμενο ἀπὸ τὶς λέξεις cârpinish (=δάσος ἀπὸ νεαρὰ δένδρα ὀστρύας, γαύρου), ἢ τὴν curpenishu (=τόπος γεμᾶτος μὲ κουρπενίες), ἢ καὶ τὴν Carpensium (=οἰκισμὸς Καρποδάκων) κ.τ.λ. Ἀδελφικές του τοπωνυμίες εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ Carpano, Carpanette, Carpeneto, Carpineti οἰκισμῶν τῆς Ἰταλίας.

Τὸ ὄνομα τώρα Χάρμαινα ἄλλης μεσαιωνικῆς ἕδρας ἐπισκοπῆς, ποὺ καὶ ὁ δικόσμας Κορδᾶτος ([160]) τὸ ἀναγνώριζε γιὰ Σλαύϊκο, ἔχει βέβαια στεκούμενη ἐτυμολόγησι ἀπὸ τὴν παληὰ Βουλγαροσλάβικη λέξι hramina=οἶκος, σκηνή, μονή. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐμφάνισι τῶν Σλαύων ὅμως ὑπῆρχε στὴν Ἰλλυρία πόλις μὲ τὸ ὄνομα Χαρμαινὶς ([161]), καὶ στὴν χερσόνησό της Ἰστρία ποτάμι ποὺ λέγονταν Formio (onis) ἄρα καὶ Χορμιόνις ἀφοῦ ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ φθόγγου φ μὲ τὸν χ, εἶναι σχεδὸν κανόνας στὴν Λατινομακεδονική. Ἐπὶ πλέον horminum στὴν Λατινικὴ ἦταν καὶ ὁ ὅρμινος (=δύο εἴδη φυτῶν) καὶ ἡ hormi-

159—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. τῆς Λύγκου, σ. 33,99

160—Ἴδε, Κορδάτου, Ι. Ἱστορία ἐπαρχίας Βόλου καὶ Ἀγιᾶς, σ. 460,461, ὑποσ. 2 καὶ 1—Σημ. Ὁ μακ. Κορδᾶτος παραδέχονταν τὸν μῦθο τοῦ Σλάβικου κατακλυσμοῦ καὶ τῆς Πελοπονήσου ἀκόμα, διότι ἀγνοοῦσε τὸν ἐκλατινισμὸ καὶ τῆς Ἑλλάδας. Ἐξ αἰτίας τούτου ἄλλωστε πίστευε ὅτι οἱ Βλάχοι κατέβηκαν στὴν Παληὰ Ἑλλάδα μόλις κατὰ τὸν 10ο αἰῶνα. Οἱ ἐτυμολογίες τῶν τοπωνυμίων ποὺ τὶς πῆρε κιόλας ἀπὸ τὸν Vasmer, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀβάσιμες.

161—Ἴδε, Krahe H. Die Alten Balkanillyrischen Geograph, namen, s.4 Ἐπίσης καὶ Πλιν. III, 19 ὁ ὁποῖος μνημονεύει τὴν πόλι τῶν Κάρνιων Ἰλλυριῶν Irmina, ὅπως καὶ τὴν Palsicium ποὺ πρέπει νὰ ἦταν οἰκισμὸς τῶν Belgiti οἱ ὁποῖοι κατέβηκαν στὴν Θεσσαλία, ὅπου ὅμως καταγραφηκαν γιὰ σκλαβῆνοι καὶ θεωρήθηκαν Σλαῦοι.

nelle τῆς Γαλλικῆς, στὴν ὁποία τὸ δένδρο φράξος καλεῖται charme, ἐνῶ οἱ Ἀρβανῖτες τὸ λέγουν θράμᾶ. Καὶ ἡ ἀρχαιογραίκικη ὅμως εἶχε πλὴν αὐτῆς καὶ τὶς λέξεις ὁρμανὸν=ἀνεστηκός, χαλεπόν, ἕρμα =τόπος μὲ σκόπελους, ἕρμεον=λιθοσωρός, χέρμα, χερμάς=λίθος, πέτρα, ἑρμάζω=ὀχυρώνω, χηραμός=φωλεά, σπήλαιο, βράχος μὲ κοιλώματα (ὅτι δηλ. καὶ ἡ foramen τῆς Λατινικῆς). Τὸ ἀρχαιομακεδονικό της ἰδίωμα, ἐξ ἄλλου εἶχε τὴν λέξι χάρμη=μύτη, ἀκίδα τῆς σάρισσας (ποὺ ἦταν ἀδελφικὴ μὲ τὴν Λατινικὴ framea=λόγχη, ἀκόντιο), καὶ τὸ Λακωνικό τὴν ἀμφαρμένη=δίκελλα, δικόρυφη, δίμυτη. Ἀπὸ τὶς λέξεις αὐτὲς ἀκριβῶς εἶχε καὶ τὶς τοπωνυμίες της Ἑρμιόνη, Ὅρμινα, Ὕρμινα κ.τ.λ. Ἑρμιὼν καὶ Ἑρμιόνη λέγονταν στὰ χρόνια τοῦ Στεφ. Βυζάντιου ἡ ἀρχικὰ Λακέρεια ([162]), πόλις τῆς Μαγνησίας ποὺ εἶχε συνώνυμη καὶ μία τέτοια τῆς Ἰταλίας. Ἡ Ἑρμιόνη ὅμως στὴν Λατινικὴ θὰ λέγονταν Hermione, μὲ τύπο δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἡ Λατινομακεδονικὴ μποροῦσε εὐκολώτατα νὰ διαπλάση τὸ μεσαιωνικὸ Χάρμαινα, χωρὶς νὰ χρειασθῆ ὥστε τὴν παρέμβασι τῆς Σλάβικης λέξης hramina. Τέλος ἡ τοπωνυμία Χάρμαινα ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψη καὶ ἀπὸ Γερμανοὺς ἔποικους, ἀφοῦ δύο ἀρχαῖες φυλὲς αὐτῶν ποὺ ἔλαβαν μέρος σὲ ληστρικὲς ἐπιδρομὲς κατὰ τῆς χερσονήσου μας, εἶχαν τὰ ὀνόματα Hermiones καὶ Hermunduri. Ὅπως κατέβηκαν οἱ Γότθοι Amalungi, οἱ Rugi, οἱ Heruli κ.τ.λ. ἔτσι ἦταν δυνατὸ νὰ ἔλθουν καὶ Hermiones. Ἀπὸ τοὺς Τούρκους πάντως φαίνεται ὅτι προέκυψε ἡ ὀνομασία Χαρμάενα χωριοῦ προάστειου τοῦ Φαναρίου τῆς Καρδίτσας, ποὺ θὰ ὀφείλονταν στὶς λέξεις τους Χαρέμ—αϊνά (=Γυναικῶν πηγές), ἢ Χαραμή—αϊνὰ (=ληστῶν-πηγές), ἢ Χερέμ—αϊνὰ (=πυραμίδα-πηγὲς) κ.τ.λ. Χάρμαινα λέγεται καὶ μιὰ συνοικία τῆς Ἄμφισσας.

Παραμερίζοντας καὶ τὴν ὀνομασία Βούναινα ἄλλης ἐπισκοπῆς, ποὺ ἂν δὲν εἶναι λανθασμένη γραφὴ τῆς σημερινῆς Βρύναινας (ἀπὸ τὴν Ἀρβανίτικη λέξι vruin=πηγή) θὰ εἶναι ἀδελφικὴ μὲ τὰ Βονωνία, Βίνανη Ἀβινίον κ.τ.λ. καὶ συνεπῶς πέρα γιὰ πέρα ξένη πρὸς τὴν Σλάβικη, κρίνουμε ἀναγκαῖο νὰ ἀσχοληθοῦμε ἰδιαίτερα μὲ τὴν τοιαύτη Ὀξυμοκόβου. Ἕδρα τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῆς εἶναι φανερὸ πῶς ἦταν τὸ γνωστὸ ἀπὸ τὶς λουτροπηγές του σημερινὸ Σμόκοβο, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου οἱ Σλαυολόγοι μποροῦν νὰ τὸ ἐτυμολογήσουν

162—Σημ. Ἀπὸ τὸν Πίνδαρο ξέρουμε ὅτι ἡ Λακέρεια βρίσκονταν στὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο λόφους τοῦ Δώτιου πεδίου, τὸ ὁποῖο ἡ περιγραφὴ τοῦ Ἡσίοδου μᾶς ὑποχρεώνει νὰ τὸ ταυτίσουμε μὲ τὸν σημερινὸ κάμπο τοῦ Μεγάλου Κεσερλῆ. Ἡ Ἑρμιόνη | Λακέρεια μπορεῖ νὰ ταυτισθῆ καὶ μὲ τὴν κατὰ Στράβωνα (XI,14, § 12) πόλι Ἀρμένιον, ἡ ὁποία καθὼς ἔγραφε κεῖται μεταξὺ Φερῶν καὶ Λαρίσης ἐπὶ τῆ Βοίβη, καὶ ἦταν συνεπῶς ἄσχετη πρὸς τὸ Ὀρμένιον (ἢ Ὀρμίνιον) τοῦ Παγασητικοῦ Κόλπου, τὸ ὁποῖο μνημονεύει ἐπίσης (IX,5, § 18).

καὶ ἀπὸ τὴν Ρούσσικη samòc=κάστρο, καὶ ἀπὸ τὴν παλαιοσλάβικη smcc=φεῖδι, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσης τέτοια smokva=σῦκο. Τὸ Σμόκοβο ὅμως (καὶ κατὰ τὴν Λατινομακεδονικὴ ἡ Σᾶμόκουβα) βρίσκεται σὲ περιοχὴ μὲ μεταλλικὲς θερμοπηγές, καὶ ἐπὶ πλέον ἔχει τὸ αὐτὸ ὄνομα μὲ τρεῖς ἄλλους οἰκισμοὺς τῆς χερσονήσου μας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν φημισμένα μεταλλουργικὰ κέντρα μέχρι καὶ ὡς τὸν περασμένο αἰώνα. Οἱ οἰκισμοὶ οὗτοι εἶναι: ἡ Σαμάκουβα (Σαμόκοβο καὶ Σαμοκόβι ἀπὸ τοὺς Γραικόφωνους) τῆς νότιας ὑπώρειας τοῦ Παγγαίου· ἡ Σαμάκουβα τῶν βουνῶν τῆς Στράντζας στὴν Ἀνατολικὴ Θράκη, παληὸ Ἀρβανιτοχῶρι καὶ γειτονικὸ μὲ τὴν βορειότερά του περιοχὴ τοῦ Μικροῦ Τύρναβου, ἀνὰ τὴν ὁποία σώζονται πολυάριθμα ἴχνη ἀπὸ ἀκμαία μεταλλουργία τοῦ καιροῦ τῆς Ρωμαιοκρατίας ([163])· καὶ τρίτον ἡ Σαμάκουβα τῆς ἀνώτατης λεκάνης τοῦ Ἴσκερ καὶ στοὺς βόρειους πρόποδες τῆς Ρίλας ([164]), τὸ ἀτσάλι τῆς ὁποίας φημίζονταν σὰν τὸ καλύτερο τῆς Εὐρώπης μέχρι καὶ πρὶν ἀπὸ ἕναν αἰῶνα ἀκόμα. Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι τὸ ὄνομά τους δὲν προέρχεται ἀπὸ τὶς Σλάβικες λέξεις ποὺ προαναφέραμε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν εἰδικὴ τέτοια samokov=μεταλλοκάμινο ἡ ὁποία διασώθηκε μόνο ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Βουλγαρίας ποὺ βρίσκονται σὲ τοποθεσίες πανάρχαιων μεταλλείων. Ἡ λέξι αὐτὴ ὅμως εἶναι προφανέστατα σύνθετη καὶ ὁμοιόμορφη μὲ τὶς δικές μας μεταλλοκάμινο, μεταλλοπηγή, μεταλλουργεῖο, σιδηκαύσιο κ.τ.λ. Τὸ ἕνα συνθετικό της ἄρα πρέπει νὰ δήλωνε τὴν ἔννοια μέταλλο ἢ κἄποιο ἀπὸ αὐτά, καὶ τὸ ἄλλο τὶς ἔννοιες πηγή, ἢ καμίνι, ἢ γαλαρία, ἢ ἐργαστήριο κ.τ.λ. Καὶ ἐπειδὴ στὴν Σλάβικη γλῶσσα δὲν ὑπάρχουν ἀντίστοιχες λέξεις, συμπεραίνουμε ὅτι ἡ Samokov τῆς Βουλγάρικης ([165]) εἶναι κληρονομημένη ἀπὸ τὶς γλῶσσες τῶν μεταλλουργῶν τῆς Θράκης, ποὺ ἔζησαν ἐκεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν κά-

---

163—Σημ. Στὴν περιοχὴ τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ βρέθηκε ἐπιγραφὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ Καρακάλλα, ἡ ὁποία ἀναγράφει ἀφιέρωσι κἄποιου ἀρχιμεταλλευτὴ πρὸς τὸν προστάτη τῆς μεταλλουργίας Ἀπόλλωνα τὸν Αὐλαριόκα (ὅπως λανθασμένα καταγράφηκε τὸ aurariacus τῆς Λατινικῆς).

164—Σημ. Κατὰ τὰ τέλη τῆς Ρωμαιοκρατίας ὁ ὄγκος τῆς Ρίλας λέγονταν Sacrus montis=Ἱερὸν Ὄρος, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Σακρομοντίσιοι φυλῆς Οὔννων οἱ ὁποῖοι κατέβηκαν στὴν περιοχή του ἐπὶ Μαρκιανοῦ (Ἰορναν. L). Ἀπὸ τοὺς Οὔννους αὐτοὺς ὁ Βελισσάριος ὁ ὁποῖος κατάγονταν ἀπὸ τὴν Γερμανίκεια τῆς ἴδιας περιοχῆς, εἶχε στρατολογήσει ἀρκετοὺς στὴν προσωπική του φρουρὰ (Προκοπ. Γότθ. II, 11). Ἀπὸ τοὺς Σακρομοντίσιους Οὔννους προέκυψε ἴσως καὶ τὸ μεσαιωνικὸ ὄνομα Παπίκιον τῆς Ρίλας, ἐνῶ τὸ τοιοῦτο Ράζλογκα τῆς περιοχῆς εἶναι προφανὲς ὅτι ὀφείλεται στὴν Θρακικὴ λέξι χρύσης]ρῆσσος=ἱερὸς καὶ τὴν Λατινικὴ locus=τόπος χώρα. Ἡ Ρίλα καὶ ἐπὶ μεσαιωνικῆς ἐποχῆς ἔμεινε ἱερὸ βουνό.

165—Σημ. Τὸ πρῶτο συνθετικὸ sama τοῦ ὅρου samakuva εἶναι ἴσως ὁμόρριζο μὲ τὶς λέξεις sim=ἄργυρος, ἀσῆμι τῆς Περσικῆς, καὶ haima=χρυσὸς τῆς Σανσκριτικῆς. Πιθανὸν ὅμως νὰ εἶναι ἀδελφικὸς τύπος τῆς Ἀρβανίτικης χάμουλ=πηγή.

θοδο Σλαβόγλωσσων πληθυσμῶν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ὅμως μᾶς πιστοποιεῖ καὶ ὅτι ἡ πρωτομεσαιωνικὴ τοπωνυμία Σμόκοβα τῆς Θεσσαλίας δὲν προῆλθε ἀπὸ Σλάβους ἔποικους. Ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ Λιβίου ([166]) ἄλλωστε προκύπτει ὅτι στὴν περιοχὴ τοῦ Σμόκοβου βρίσκονταν ἡ κώμη Theuma, τὴν ὁποία εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ταυτίσουμε μὲ τὴν Θαμία ἢ Θαμίεια τοῦ Στεφ. Βυζαντίου, ὅπως καὶ μὲ τὴν ἀναφερόμενη ἀπὸ τὸν Στράβωνα ([167]) πόλι τῆς νοτιοδυτικῆς Θεσσαλίας καὶ πάλι Θαμαία ἢ Θούμαια. Καὶ ἀπὸ τὰ ὀνόματα ταῦτα ὅμως μὲ δεύτερο συνθετικὸ τὴν λέξι τῆς Λατινικῆς Aquae=πηγές, λουτρά, ἦταν εὔκολο νὰ προκύψῃ ἡ τοπωνυμία Σαμάκουβα, Σᾶμόκουβα, Σμόκουβα.

Στὶς πρωτομεσαιωνικὲς αὐτὲς τοπωνυμίες τῆς Θεσσαλίας ποὺ διερευνήσαμε, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ προσθέσουμε καὶ μερικὲς ἄλλες ποὺ δὲν εἶναι σημειωμένες σὲ μεσαιωνικὲς πηγές, ἐνῶ ὑπῆρχαν ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαιοκρατίας ἀκόμα. Τέτοια μία εἶναι π.χ. ἡ μετωνομασία Βελεστίνο τῶν ἀρχαίων Φερρῶν, ἡ ὁποία ὀφείλεται ἴσως στὴν Πελασγικὴ λέξι παλαιστίνος ὅπως λέγονταν ἀρχικὰ ὁ Στρυμών, ὁμόρριζη προφανέστατα μὲ τὴν λέξι πλείστη=θάλασσα τοῦ Ἡσύχιου, (ὁ ὁποῖος μνημονεύει καὶ ποτάμι τῶν Δελφῶν μὲ τὸ ὄνομα Πλεῖστος) καὶ τὴν Ρουμάνικη λέξι ploshtina=τεναγότοπος, βαλτότοπος, τόπος γεμᾶτος νερὰ καὶ δένδρα (τὴν λέξι αὐτὴ τὴν ἔχει καὶ ἡ Σέρβικη ἀπὸ Θρακοϊλλυρικὴ κληρονομία ἀσφαλῶς). Δὲν ἀποκλείεται πάντως νὰ προέκυψε καὶ ἀπὸ παρετυμολογημένη μετάφρασι τῆς ἀρχαίας ὀνομασίας του Φεραὶ (στὴν Λατινικὴ ferae=τοῦ θηρίου) μὲ τὴν εὐχρηστότερη μεσαιωνολατικὴ beluus=θηριώδης καὶ τὴν Κελτικῆς προέλευσης ἐπίσης τέτοια dun, din=κάστρο, ὀχυρό, κ.τ.λ. Ἄλλη εἶναι ἡ ὀνομασία Φανάρι ἡ ὁποία πρέπει νὰ προέκυψε ἀπὸ τὴν μεσαιωνολατινικὴ fenaria=χορτότοπος, χορταποθήκη, λιβαδότοπος καὶ τὰ τοιαῦτα. Τρίτη ἡ ὀνομασία Γκόλος τοῦ σημερινοῦ Βόλου, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ τὴν Λατινικὴ angulus=μυχὸς ἀλλὰ καὶ λιμενίσκος), ἂν ὄχι ἀπὸ τὴν Κελτικὴ gwal=τεῖχος, ὀχυρό, κ.τ.λ., κ.τ.λ. Ἐπιβάλλεται νὰ σημειώσουμε τέλος τὴν ὀνομασία Χαλίκι Ἀσπροποταμίτικου χωριοῦ ποὺ λέγονταν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Χαλκίς, καὶ Κακαρδίτσα βουνοῦ τῆς Βλαχόφωνης περιοχῆς τοῦ Ἀ-

166—Ἴδε, Λιβ. Βιβλ. 32, κ. 13

167—Ἴδε Στραβ. IX, 5, § 17—Σημ. Ὁ Στράβων ταυτίζει τὴν Θαμαία μὲ τὴν Ὁμηρικὴ Ἰθώμη, ἡ ὁποία ὅμως δὲν μποροῦσε νὰ βρίσκεται στὴν πεδινὴ περιοχὴ τῆς Μητρόπολης (Καρδίτσας) ἀφοῦ ἄλλωστε ἦταν καὶ κλωμακόεσσα. Ἡ Ἰθώμη τοῦ Ὁμήρου φαίνεται πὼς ἦταν τὸ μετέπειτα Αἰγίνιον, εἶτα Σταγοὶ καὶ νῦν Καλαμπάκα. Λανθασμένα τοποθετεῖ ἄλλωστε ὁ Στράβων καὶ τὶς Ὁμηρικὲς πόλεις Ὀρμένιον, Ἀστέριον κ.τ.λ.

σπροπόταμουκαί πάλι, τό όποῖο προέκυψε άπό παραφθορά τῆς όνομασίας του Κερκετήσιον τῶν άρχαίων. Καί άπό αύτά ὅμως πιστοποιεῖται ἡ ἰθαγένεια τῶν Βλάχων τοῦ 'Ασπροπόταμου.

IV - ΠΡΩΤΟΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ ΛΕΚΑΝΗΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ

'Από τόν Προκόπιο ([168]) καί πάλι κατέχουμε ὅτι ὁ 'Ιουστινιανός όχύρωσε τά στενά τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπου μάλιστα άντί τῶν μέχρι τότε περίοικων κλεισουροφυλάκων έγκατέστησε μόνιμη φρουρά ἀπό δύο χιλιάδες έπαγγελματίες στρατιῶτες. Καθώς γράφει, στήν πρό τῶν στενῶν αύτῶν περιοχή όχυρώθηκαν μέ φρούρια, ὁ Σάκκος, ἡ 'Υπάτη, οἱ Κοράκιοι, ὁ Οὐννός, οἱ Βαλέαι καί τό καλούμενον Λεοντάριον έπάνω δέ στά στενά ἡ 'Ηράκλεια καί ὁ Μυροπώλης. 'Από ὅλα αύτά ἡ 'Υπάτη καί ἡ 'Ηράκλεια εἶναι γνωστές άπό πρίν, οἱ δέ Κοράκιοι φαίνεται πώς ἦταν ἡ κατ' ἄλλους Κολακεία «πόλις Θεσσαλῶν ἥν νέμονται Μηλιεῖς» ὅπως λέγει κάποιος άπό τούς άρχαίους. 'Ως πρός τόν Σάκκο ἐξ ἄλλου πού ἦταν συνώνυμος μέ μιά Πιερική κώμη τῆς άρχαίας Μακεδονίας (κατά πᾶσαν πιθανότητα ἡ παρά τήν Παλατίτσα σημερινή Συκιά), τό ὄνομά του προέρχονταν άσφαλῶς άπό τήν λέξι σακός=μάντρα τῆς Δωρικῆς, καί πρέπει νά ἦταν ἡ δυτικά τῆς 'Υπάτης σημερινή Συκιά. 'Ο Οὐνός ὅμως ἦταν συνώνυμος μέ τό παρά τόν Δούναβι καί στήν περιοχή Βιδινίου τῆς σημερινῆς βορειοδυτικῆς Βουλγαρίας Κάστρο "Ονος, γιά τό όποῖο προσθέτει ὁ Προκόπιος ὅτι *πύργος εἱστήκει μόνος*, άποκαλύπτοντάς μας ἔτσι πώς ἦταν μονοπύργιο πού πῆρε συνεπῶς τό ὄνομα αὐτό, άπό τήν λέξι unus (=ἕνας) τῆς Λατινικῆς. 'Από τήν ἴδια λέξι ὥστε πρέπει νά εἶχε τό ὄνομά του καί ὁ Οὐννός τῆς κάτω λεκάνης τοῦ Σπερχειοῦ, ὁ όποῖος μπορεῖ νά ταυτισθῆ μέ τήν Λαμία πού δέν μνημονεύεται άπό τόν Προκόπιο. Στήν θέσι της άκριβῶς άντιστοιχεῖ ὁ καταγραμμένος στούς Πευτεγγεριανούς πίνακες όδικός σταθμός Chapedon, τό ὄνομα τοῦ όποίου ἔχει στό τέλος τήν συλλαβή—don πού στήν Κελτική γλῶσσα φέρονταν καί μέ τούς τύπους dun, dyn, καί δήλωνε ὅτι καί ἡ σημερινή λέξι town=πόλις τῆς 'Αγγλικῆς. Τό ὄνομα τοῦτο Chapedon ὅμως ἦταν δυνατό νά παρετυμολογηθῆ τότε στήν Λατινομακεδονική άπό τά saepe - di - Un(u)=όχύρωμα, περίβολος τοῦ ἑνός, ἤ shoppa - di - un(u)=προμαχῶνας, όχύρωμα τοῦ Οὔννου, έφόσον μάλιστα καί τό άρχαιογραίκικο ὄνομα Λαμία τελείωνε στήν λέξι μία πού εἶναι τό θηλυκό τοῦ ἕνας. Παρασυρόμενος λοιπόν καί ὁ Προκόπιος μποροῦσε νά νομίση ὅτι τό πραγματικό της ὄνομα ἦταν τό τελικό on ἤ un, καί άντί τοῦ Chapedon νά γράψη Οὔννος ἤ Οὐννός. "Οτι καί νά συνέβη πάντως τόσο τό Οὐνός ὅσο καί τό Chapedon ἦσαν νέα όνόματα καί άπό τήν έποχή τῆς Ρωμαι-

168—Ἴδε, Προκοπ. Κτίσμ. IV, 2,3,5,6.

οκρατίας, ἀπό τὴν ὁποία πρέπει νά προέρχονταν καί τό Βαλέαι (ὅπως λέγονταν ἄλλο γειτονικό τους κάστρο) ἀφοῦ τό ἔτυμό του εἶναι ὁλοφάνερα ἀδελφικό μὲ τίς Λατινικές vallis=κοιλάδα, αὐλῶνας, ποταμιά, ἤ vallum=στρατόπεδο ζωσμένο μὲ τάφρο ἤ πασσαλόφραγμα, δηλαδή χάραξ κατά τήν ἀρχαιογραίκικη, ὅθεν καί ἡ Γαλλική vallée καί ἡ Λατινομακεδονική vale καί veàla.

Τό ὄνομα τώρα Λεοντάριον ὅπως λέγονταν τό ἄλλο κάστρο τῆς αὐτῆς περιοχῆς, εἶναι τό ἴδιο μὲ τό τοιοῦτο ἑνός οἰκισμοῦ τῆς Χαλκιδικῆς ποὺ μνημονεύεται σὲ ὑστερομεσαιωνικά ἔγγραφα ([169]) τοῦ Ἁγίου Ὄρους, μὲ τὴν διευκρίνησι ὅτι εἶχε καί λιμένα ὄντας συνεπῶς παραλίμνιο ἤ παραθαλάσσιο. Ἡ προέλευσί του ὥστε θά πρέπει νά ἀναζητηθῆ στίς λατινικὲς λέξεις litoreus=παράκτιος, litura=ἐρειπιῶν, ἐξαφανισμένης οἰκισμός ἤ τίς μεσαιωνικὲς τέτοιες ludarius=βαλτότοπος, βουρκότοπος landiarius=ὑδατερός, γεμᾶτος νερά τόπος κ.τ.λ. Ἐπίσης ὅμως καί στίς Ἀρβανίτικες λέξεις ljendera=βαλανίδια (ὅθεν καί ἡ νεογραίκικη ἀλιδδορία=εἶδος βαλανιδιᾶς), ljuajtur=μετακινούμνος, κατολισθαίνῶν κ.τ.λ., ὅθεν ἀσφαλῶς καί τό ὄνομα Λεοντάρι τοῦ οἰκισμοῦ τῆς νότιας Ἀρκαδίας. Τό ὡς ἄνω πρωτομεσαιωνικό τῆς Φθιώτιδας πάντως βρίσκονταν μᾶλλον στὴν περιοχὴ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σπερχειοῦ (τὴν landea τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί Ἑλλάδα τῆς σύγχρονης) καί πιθανώτατα σὲ σημεῖο πορθμειοδιάβασης ἤ γεφυροδιάβασης τούτου, ὁ ὁποῖος χρωστᾶ καί τό σύγχρονο ὄνομά του Ἀλαμάνα στίς λέξεις laminus, lamina=βουρκοπόταμος καλαμοπόταμος, λασπερός, τῆς μεσαιωνολατινικῆς, ἄν ὄχι στὴν Ἀρβανίτικη λιούμ=ποτάμι.

Ἐκτός ἀπό τίς τρεῖς αὐτές τοπωνυμίες, Λατινομακεδονική τέτοια ἦταν καί τό μνημονευόμενο ἀπό τόν Προκόπιο καί πάλι γραικόμορφο ὄνομα Μυροπώλης, κάστρου τό ὁποῖο βρίσκονταν ὅπως γράφει μετά τὴν Ἡράκλεια καί ἐπάνω στίς Θερμοπῦλες. Ὅποιος θυμᾶται ὅτι ὁ Στράβων μνημονεύει τό ἐκεῖ φρούριο Τειχιοῦς ([170]), καί ξέρει ὅτι τειχιοῦς λέγονταν τό τειχίον=μικρό τεῖχος, μικρό ὀχύρωμα, μικρό κάστρο, ἀντιλαμβάνεται εὔκολα ὅτι οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔπρεπε νά τό ἀποκαλοῦν murus—paullus. Ἀπό Γραικοποίησι ὥστε τοῦ Murus—paullus τούτου εἶναι

169—Ἴδε, Franz Dölger, Ἀρχεῖα Ἁγ. Ὄρους (Γερμανιστὶ) σ. 102.

170—Ἀπὸ τὸν Λίβιο - XXVI -, 17, 19—προκύπτει ὅτι ὁ Τειχιοῦς μὲ τὴν Ροδουντία ἦσαν καστέλλια ποῦ βρίσκονταν στὴν περιοχὴ ὅπου μέχρι πρὸ ὀλίγου δρασκέλιζε τὸ ὄρος Καλλίδρομο ὁ δημόσιος δρόμος. Ὁ ὑπέρ τὸ Ἐλευθεροχῶρι ὄγκος Ἀγορασία ἴσως νὰ εἶνε Κελτικὴ μετωνομασία τοῦ Τειχιοῦς τῶν ἀρχαίων ἀφοῦ caer στὴν Οὐαλλέζικη εἶναι τὸ τείχισμα, τὸ ὀχυρό, καὶ gwar ὁ τράχηλος, ὁ αὐχένας. Ροδουντία ἐξ ἄλλου πιθανὸν νὰ ἦταν τὸ ἀπέναντί του σημερινὸ κάστρο τῆς Ὠρηᾶς,

ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἡ τοπωνυμία Μυροπώλης τοῦ Προκόπιου, ποὺ καὶ αὐτὴ ὥστε ἦταν πέρα γιὰ πέρα Λατινομακεδονικὴ ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ ὀνομασία Σκέλος, καθὼς λέγονταν ἀπὸ τοὺς λόγιους τὸ τεῖχος ποὺ ἔκλειε τὴν διάβασι τῶν Θερμοπυλῶν (μὲ τεῖχος ἦσαν κλεισμένες τότε ὅλες οἱ κλεισοῦρες) ἐπὶ Βουλγαροκτόνου. Τοῦτο διότι καὶ ἡ τοπωνυμία αὐτὴ προέρχονταν ἀπὸ γραικογύρισμα τῆς μεσαιωνολατινικῆς λέξης escala, scala= εἴσοδος, δίοδος, στενωπός, ὅθεν καὶ τὰ ταυτόσημα scalo, scala, skele, καὶ scalea τῆς Ἰταλικῆς, Λατινομακεδονικῆς καὶ Ἀρβανίτικης, ἂν ὄχι ἀπὸ μετάφρασι ἀρχαιογραίκικης ὀνομασίας Κλῖμαξ. Λατινομακεδονικὸ ἦταν ἐπιπρόσθετα καὶ τὸ μεσαιωνικὸ ὄνομα Ζητοῦνι τῆς Λαμίας, τὸ ὁποῖο προῆλθε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς προαναφερμένης ὀνομασίας του Chapedon ἢ ἀπὸ τὶς λέξεις ποὺ ἀπαριθμήσαμε μιλῶντας γιὰ τὴν τοπωνυμία Σέταινα (171) τῆς Λύγκου.

Πρωτομεσαιωνικὲς ὀνομασίες οἰκισμῶν τῆς λεκάνης τοῦ Σπερχειοῦ ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ ἕδρες ἐπισκοπῶν τῆς μητρόπολης Νέων Πατρῶν Γάλαζα, Κουτζιάγρα, Σιβίκτου καὶ Βάριανη, τὴν θέσι τῶν ὁποίων ὅμως ἀγνοοῦμε. Ὁ Πουκεβὶλλ (172) πάντως ποὺ πρέπει νὰ εἶχε ἐπιτόπιες πληροφορίες, γράφει ὅτι Βάριανη λέγονταν παλαιὰ ἡ νῦν Μακρακώμη (ποὺ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ὀνομάζονταν Βαρυμπόμπη) (173). Ἀπὸ τὸν Τρικούπη (174) ὅμως γνωρίζουμε ὅτι καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ὑπῆρχε χωριὸ τοῦ κάμπου τῆς Λαμίας ποὺ εἶχε τὸ ὄνομα Σκάλα τῆς Βάριανης. Τέλος καὶ ἕνα γειτονικώτατο μὲ τὴν Γραβιὰ χωριὸ τῆς Παρνασσίδος λέγεται ὡς καὶ σήμερα Βάριανη, σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ὥστε καὶ (κατὰ τὴν γνώμη μας) μᾶλλον στὸ δεύτερο πρέπει νὰ ἦταν ἡ πρωτομεσαιωνικὴ ἐπισκοπὴ τῆς Βάριανης. Τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας εἶναι ἀδελφικὸ μὲ τὸ Variana, σταθμοῦ τῆς Πέμπτης Μακεδονικῆς λεγεώνας ἐπὶ τοῦ Δούναβι καὶ Variana, Variano, Voriano, οἰκισμῶν τῆς σημερινῆς Ἰταλίας, συνεπῶς κατακάθαρα Βλάχικο.

Κατὰ τὸν Πουκεβὶλλ καὶ πάλι Σίβικτος ἦταν τὸ χωρίο ποὺ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του λέγονταν Ἁγιαστίνη (νῦν Ἅγιος Σώστης), δηλαδὴ Ἁγία Σιξτίνη ἀφοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀκόμα τὸ κατοικοῦσαν Βλάχοι καὶ Ἀρβανῖτες, ὅπως γράφει λεπτομερέστατα καὶ πεντακά

171—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνόμ. οἰκ. τῆς Λύγκου, σ. 58.

172—Ἴδε, Πουκεβίλλ, Ταξείδια στὴν Ἑλλάδα, βιβλ. Χ, κεφ. 9 σ. 68, β! ἔκδοσι.

173—Σημ. Τὸ ὄνομα Βαρυμπόμπη τὸ ὁποῖο ἐτυμολογήθηκε ἠλιθιώτατα ἀπὸ τὶς Σλάβικες λέξεις vari bob=βράζει—φασόλια, ἦταν τέτοιο τῆς ὑστερομεσαιωνικῆς Ἀρβανίτικης πατριᾶς Varbob ὅπως λέγονταν μιὰ μοῖρα τῆς Θρακικῆς φυλῆς τῶν Βύβων, χωρία τῆς ὁποίας στάθηκαν ὅσα τέτοια τῆς Μικρευρώτης ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦτο.

174—Ἴδε, Τρικούπη Σπ. Ἑλλην' Ἐπαν. τομ. Γ, σελ. 100.

θαρα. Καὶ τὸ ἀρχικό του ὄνομα Σίβικτος ὥστε ἦταν ὁπωσδήποτε Βλάχικο, καὶ ὁμοιότυπο μὲ τὶς λατινικὲς λέξεις subactus, suffectus, suppactus (=καταχωσμένος) κ.τ.λ.

Μὲ τὸ ὄνομα Κουτζάγρα (ἢ Κουτσάγρα) ἐξ ἄλλου τῆς τρίτης ἐπισκοπῆς, λέγονταν κατὰ τὸν Πουκεβίλλ παλαιὰ τὸ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του χωριὸ Στίγκραφα, τὸ ὁποῖο σήμερα ἀποκαλεῖται Στίρφακα, (ὑπὲρ τὸ Λιανοκλάδι). Τὸ ὡς ἄνω Κουτσάγρα εἶναι πρόδηλα ἀδελφικὸ μὲ τὸ Κατσίγκρι, ὅπως λέγεται καὶ ἕνα χωριὸ τῆς περιοχῆς Ναυπλίου ποὺ εἶχε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχει 'Αλβανόφωνους κατοίκους. Τοῦτο μᾶς ὁδηγεῖ στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ τοπωνυμία Κουτζάγρα ὀφείλονταν στὸ ὄνομα Cuntiegeri ([175]), Θρακικῆς φυλῆς τῆς περιοχῆς Φιλιππούπολης. Ἡ φυλὴ αὐτὴ ἐπιζοῦσε καὶ κατὰ τὸν 12ο αἰώνα, ὁπότε μνημονεύεται μὲ τὸν τύπο Κουδούγεροι καὶ σὰν συνυφασμένη μὲ τοὺς αἱρετικοὺς Βογόμιλους, οἰκισμὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχει καὶ στὴν περιοχὴ Ὑπάτης (μετωνομάσθηκε ἤδη). Φαίνεται λοιπὸν ὅτι μία μοῖρα ἀπὸ Κουδούγερους Θρᾶκες εἶχε κατέβει στὴν Φθιώτιδα, ὄντας πιθανώτατα τμῆμα τῆς μονάδας τῶν δύο χιλιάδων μόνιμων ὁπλιτῶν, τοὺς ὁποίους ἐγκατέστησε ὁ Ἰουστινιανὸς ([176]) σὰν διαρκῆ φρουρὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Αὐτὸ τοὐλάχιστο συνάγεται καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει γιὰ τοὺς Αἰνιᾶνες ὁ Μαλαλᾶς, ([177]), ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι οἱ Μυρμιδόνες τοῦ 'Αχιλλέα ὀνομάζονταν στὰ χρόνια του Βούλγαροι. Διότι ἔτσι καλοῦνταν τότε πρὸ πάντων οἱ Μυσοὶ (ποὺ λέγονταν καὶ Τριβαλλοί), γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε ἀπὸ τὸν σύγχρονο τοῦ Μαλαλᾶ Λυδὸ ([178]) ὅτι λόγω πενίας κατατάσσονταν στὶς προσωπικὲς φρουρὲς τῶν ἀρχόντων, ὑπηρετῶντας ἔτσι σὰν bucari, ἢ buccellaaii, ἢ belligeri, ἢ felgarii, ἢ folgarii, ὅπως τοὺς ἔλεγε ἡ μεσαιωνολατινικὴ (παλληκάριοι κατὰ τοὺς Γραικοβυζαντινούς). Καθὼς μᾶς λέγει ὁ Ἡλιόδωρος ([179]), ἄλλωστε κατὰ τὸν 4ο αἰώνα ἐπιζοῦσαν οἱ ἀπόγονοι τῶν Μυρμιδόνων Αἰνιᾶνες, ποὺ ἐξακολουθοῦσαν μάλιστα νὰ εἶναι εἰδωλολάτρες καὶ νὰ λατρεύουν τὸν 'Αχιλλέα. Καὶ ἐπὶ πλέον οἱ Στερεοελλαδῖτες Βλάχοι διέσωζαν τὸ ὄνομα τούτων, ἀφοῦ καὶ ὡς τὰ 1830 ἀποκαλοῦσαν μὲ μικρὴ παραλλαγὴ (ἀπὸ παρετυμο-

---

175—Ἴδε, Miller C. itineraria Romana, s. 357 δῆμοι Φιλιππουπόλεως.

176—Ἴδε Προκοπ. Ἀπόκρυφα, σ. 147 § 26 ἔκδ. Βονν.

177—Ἴδε, Μαλαλᾶ χρονογρ. σ. 97, ἔκδ. Βόνν. «τῶν λεγομένων Μυρμιδόνων τότε νυνὶ δὲ λεγομένων Βουλγάρων...»—Σημ. Ἐφτακόσια χρόνια μετὰ τὸν Μαλαλᾶ ὁ Παχυμέρης ἔγραφε (I,86) γιὰ τοὺς ἴδιους ὅτι ***τοὺς γὰρ τὸ παλαιὸν Ἕλληνας οὓς Ἀχιλλεὺς ἦγε, Μεγαλοβλαχίτας καλῶν ἐπεφέρετο.***

178—Ἴδε, Λυδοῦ περὶ ἀρχῶν τῆς Ρωμαίων βασιλείας, σ. 159.

179—Ἴδε, Ἡλιόδωρου Αἰθιοπικά, Β' σ. 174, ἔκδ. Παπύρου,—«οἱ μὲν Αἰνιᾶνες Θετταλικῆς ἐστι μοίρας τὸ εὐγενέστατον καὶ ἀκριβῶς Ἑλληνικόν... μητρόπολιν σεμνυνόμενοι Ὑπάταν...» καὶ σελ. 176.

λόγησι) Ἄνιν(ου) ([180]) τὴν Οἴτη, *ἣν διακατεῖχον Αἰνιᾶνες*, καθὼς γράφει ὁ Στράβων ([181]). Ἀποκλείεται λοιπὸν ἡ περίπτωσι τοῦ νὰ ἐξαφανίσθηκαν οἱ Αἰνιᾶνες καὶ μάλιστα σὲ ἐποχὴ παλαιότερη κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸν Μαλαλᾶ, καὶ νὰ ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ Οὐννοβούλγαρους οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν ἦσαν καὶ Τουρκόγλωσσοι. Ἡ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ πιστοποιούμενη ὕπαρξι Βλάχων καὶ ἀνὰ τὴν Φθιωτιδοφωκίδα, συνδυαζόμενη μὲ τὴν μέχρι καὶ στὰ 1830 ἐπιβίωσί τους, τὴν συνύπαρξι Ἀλβανῶν, καὶ τὴν Βλάχικη καὶ Ἀρβανίτικη προέλευσι τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν τοπωνυμίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς, δὲν ἀφίνουν καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὸν ἐκλατινισμὸ τῶν Αἰνιάνων καὶ τὴν κάθοδο Κελτοθρακῶν ἔποικων, ὅτι ἦσαν πιθανώτατα οἱ δύο χιλιάδες μόνιμοι ὁπλῖτες τῆς φρουρᾶς τῶν Θερμοπυλῶν, ποὺ συνοδεύθηκαν ὁπωσδήποτε καὶ ἀπὸ τὶς οἰκογένειές τους. Αὐτοὶ μάλιστα πρέπει νὰ ἔφεραν καὶ τὸν Τσιάμικο μὲ τὸν Χασάπικο, ποὺ δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέσι μὲ τοὺς Σλάβικους χοροὺς οἱ ὁποῖοι γεννήθηκαν στὶς χῶρες τῆς Σκυθίας. Τὰ ὀνόματα τῶν βουνῶν Γκιώνα (κατὰ Πουκεβὶλλ Τζόνα ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Τζέανα) καὶ Βαρδούσια, καὶ τῶν οἰκισμῶν Βαρμπόμπεα, Γαρδίκι, Γκάβρισια, Γκόργιανοι, Γκουρίτσα, Κολοκυθιὰ (ἀπὸ παραφθορὰ ἀρχικοῦ Κλόκουτα), Κουτσούφλιανη, Λαββάνιτσα, Λιάσκουβα, Λιουφκάδα, Μαβρίλου, Μαντέτσι, Μερκάδα, Μούζδρουβα, Μουσιουνίτσα, Πιρλέφτου, Ρουβουλιάρου, Σέλιανη κ.τ.λ, κ.τ.λ, μᾶς παρέχουν τὴν πειὸ ἀκλόνητη μαρτυρία γιὰ τὴν γλωσσικὴ καὶ φυλετικὴ αὐτὴ ἐξέλιξι, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε ἀνὰ τὴν Φθιωτιδοφωκίδα κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας. Σημαντικώτατο τεκμήριο αὐτῆς μάλιστα ἀποτελεῖ καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ μητροπολίτου Νέων Πατρῶν Εὐθυμίου Μαλάκη ([182]), ὁ ὁποῖος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀκόμα δηλαδὴ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 12ου αἰώνα, οἱ πληθυσμοὶ τῆς περιοχῆς του εἶχαν εἰδωλολατρικὰ ἔθιμα ἀναφερόμενα σὲ κάποιον μυθικὸ Μάρκο, ὁ ὁποῖος σχετίζονταν ὁπωσδήποτε μὲ τὸν Μερκούριο ποὺ κατὰ τὸ ὅραμα τοῦ Μ. Βασιλείου ἔστειλε ὁ Χριστὸς νὰ φονεύσῃ τὸν Ἰουλιανὸ ([183]), ὅπως καὶ μὲ τὸν Θρᾶκα ἱππέα ἢ Μαρκοκράλ τῶν θρύλλων τῆς βόρειας Μακεδονίας ([184]), καὶ μὲ τὸν Ἅγιο

180—Ἴδε, Πουκεβὶλλ, προμν. τομ 4, βιβλ. Χ. κεφ. 6 σελ. 8 καὶ κεφ. 7 σελ. 27.

181—Ἴδε, Στραβ. ΙΧ, 4, § 11. Ἐπίσης καὶ ΙΧ, 5, § 22, ὅπου γράφει ὅτι οἱ Αἰνιᾶνες ἦσαν μοῖρα τῶν ὁμώνυμων τοῦ Ὀλύμπου, οἱ ὁποῖοι ἦσαν Περραιβοὶ δηλαδὴ Πρωτοδωριεῖς ἢ Κένταυροι. Ὁμοίως Χ, 2 § 1.

182—Ἴδε, Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἐθνολογ. Ἑταιρείας, τευχ. 18, σελ. 202,

183—Ἴδε, Μαλάλα Χρονογρ. σελ. 333—Σημ. ὁ Μαλάλας γνώριζε τὴν Λατινικὴ καὶ εἶχε ζήσει στὴν Θεσσαλονίκη,

184—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. τ῀ς Λύγκου, σελ. 25,127,129,130.

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

PISSUDEREA (ΠΙΣΟΔΕΡΙ)

Βρίσκεται δυτικὰ τῆς Φλώρινας στὶς πηγὲς τοῦ 'Αλιάκμονα καὶ παρὰ τὸν αὐχένα στενωποῦ ἡ ὁποία: χωρίζει τὴν ὀροσειρὰ ταῦ Βαρνοῦντα ἀπὸ τὸν ὄγκο Βίτσι, ἑνώνει τὸν Λυγκηστικὸ (Φλωρινιώτικο) κάμπο μὲ τὶς περιοχὲς Πρέσπας, Καστοριᾶς, Ντεβόλεας (Μπίγλιστας), καὶ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες ὅταν πρωτοκατέβηκαν στὴν Λύγκο, ἀπὸ τὸν Μέγα 'Αλέξανδρο ὅταν ἔσπευσε νὰ σώση τὸ Πήλιον, καὶ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ὅταν πρωτοεισέβαλλαν στὴν Μακεδονία. Ἔχει τὸν ὑψηλότερο (1553 μ.) ἀπὸ τοὺς πρωτοχρησιμοποιηθέντες αὐχένες τῆς χερσονήσου μας, καὶ τὴν αὐτὴ ἀπόστασι (180 χιλιομ.) ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο (Θεσσαλονίκη) καὶ τὴν 'Αδριατικὴ ('Απολλωνία). Εἶ-

ναι ἐπὶ πλέον ὁ παλαιότερος ἀπὸ τοὺς τρεῖς ὑψηλότερους μονιμοκατοικούμενους οἰκισμοὺς τῆς Μικρευρώπης, (βρίσκεται σὲ ὑψόμετρο 1420—1520 μ.).

Τὸ Πισοδέρι εἶναι οἰκισμὸς κλεισουροφυλάκων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀρχαιομακεδόνων ἀκόμα, ὁ ὁποῖος διατηρήθηκε τόσο ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας ὅσο καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας (ἴδε γραφ. Μακεδον. Ἁρματωλισμός, καὶ Τὰ 150 ὀνόμ. οἰκ. Λύγκου, σ. 34). Ὁ Κασομούλης (Στρ. Ἐνθυμ. Α, σ. 10) γυιὸς ἐκπατρισμένου Πισοδερίτη καὶ ὁ ἴδιος, γράφει ὅτι ἦταν κωμόπολις μὲ κάτοικους ποῦ εἶχαν τὰ αὐτὰ προνόμια μὲ τοὺς Ντερβενοχωρῖτες τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ ἦσαν ντερβεντζῆδες (=ἁρματωλοί), χαντζῆδες (πανδοχεῖς), καὶ τζελέπηδες (ἐνοικιαστὲς φόρων). Συνδέονταν ἐπίσης ἀνέκαθεν μὲ τὴν Νικολίτσα (πόλι μὲ ὑπερτριάντα χιλιάδες κάτοικους στὶς πηγὲς τοῦ Ντεβόλη) μὲ τὴν ὁποία εἶχε συγγενικοὺς δεσμοὺς καὶ μιλοῦσε τὸ αὐτὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα (τὸ πειὸ ἀνόθευτο καὶ πειὸ εὔηχο τῆς Λατινομακεδονικῆς), ποὺ Νικολιτσιάνοι πρόσφυγες τὸ διέδωσαν καὶ στὸ Κρούσιοβο. Τέτοιοι κατέφυγαν καὶ στὸ Πισοδέρι, ὅταν μεταξὺ 1630-1700 διέλυσαν τὴν Νικολίτσα οἱ πολυχρόνιες ληστρικὲς ἐπιδρομὲς τῶν Ἀλβανῶν. Γκέγκικες φυλὲς ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπεχείρησαν νὰ πατήσουν καὶ τὸ Πισοδέρι, ὅταν μεταξὺ 1700-1712 πάτησαν ὡς καὶ τὰ Βιτώλια ποὺ ἦταν ἕδρα τοῦ Μπεηλέρμπεη τῆς Ρούμελης, καὶ τὰ λήστευσαν ὅπως καὶ τοὺς Τούρκους μεγιστᾶνες αὐτῶν. Οἱ Πισοδερῖτες ἁρματωλοὶ ὅμως τοὺς ἀπέκρουσαν ἐπανειλημμένα, καὶ ἔκτοτε φημίσθηκαν σὰν ἀνδρειότεροι ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς Γκέγκηδες.

Μετὰ τὸν χαλασμὸ τῆς Νικολίτσας οἱ Πισοδερῖτες ἀνέλαβαν τὸ παντοπωλειακὸ μικρεμπόριο ὑπερδιακόσιων οἰκισμῶν τῶν περιοχῶν Φλώρινας, Πρέσπας, Κορεστίων, καὶ Ντεβόλεας. Παροικίες τους ἀπὸ τριάντα ὡς ἐννενῆντα οἰκογένειες σχηματίσθηκαν στὴν Ρέσνα (καὶ Γιαγκουβέτσεα), στὸ Μοναστῆρι, στὴν Φλώρινα, καὶ στὴν Χρούπιστα, μικρότερη δὲ (περὶ τὶς 18 οἰκογ.) στὴν Καστοριά. Ξενητεύονταν ἀπὸ πολὺ παληά, κυριώτατα στὸ τετράπλευρο Νύσσα-Ἀραγκέλοβατς—Σεμέντρια—Ποζάρεβατς τῆς Σερβίας, ὅπου μόνο κατὰ τὸ διάστημα 1830-1912 μετώκησαν πάνω ἀπὸ 80 οἰκογένειες. Ὀλιγαριθμότερες κατέληξαν στὸ Χάρκοβο (Οὐκρανίας), Κίσνιεβο (Βεσσαραβίας), Βουδαπέστη, Βουκουρέστι καὶ Τιργκόβιστα (Ρουμανίας) Ρουχτσοῦκι, Πλέβνα, Ἰχτιμὰν (Βουλγαρίας), στὴν Αἴγυπτο, στὴν Ἱσπανία, καὶ τέλος στὴν Ἀμερική. Στὰ 1876 εἶχαν μείνει στὸ Πισοδέρι μόνο 200 οἰκογένειες, ποὺ στὰ 1905 μειώθηκαν στὶς 170. Ἀπὸ τὰ 1917 ἄρχισε ἡ ἐγκατάλειψί του καὶ ἡ μετοικεσία τῶν κάτοικων αὐτοῦ κυρίως στὴν Φλώρινα, καὶ κατὰ μικρότερο ποσοστὸ στὴν Θεσσαλονίκη. Σήμερα τὸ κατοικοῦν περὶ τὰ 60 ἄτομα καὶ μόνο. Ἀνέπτυξε μεγάλη ἐθνικὴ δρᾶσι ἀπὸ τὰ 1860 ἀκόμα, καὶ πρωταγωνίστησε κατὰ τὴν τελευταία φάσι τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα (1897—1908). Σὲ παρεκκλῆσι του θάφθηκε μυστικὰ τὸ κεφάλι τοῦ Παύλου Μελᾶ ὁ ὁποῖος τὸ εἶχε ἐπισκεφθῆ καὶ τὸ προώριζε γιὰ ἕδρα του, σκοτώθηκε δὲ στὸ γειτονικό του χωριὸ Στάτιτσα τῶν Κορεστίων ὅπου ξέπεσε ἀπὸ λάθος τοῦ ὁδηγοῦ.

Δημήτριο πού σκότωσε δῆθεν τὸν δολοφονηθέντα γυιὸ τοῦ Σαμουὴλ Ραδομηρὸ ἢ Γαβριὴλ ([185]), καὶ μὲ τοὺς γίγαντες Morgante ([186]) καὶ Morguto τῶν ἀνάμικτων Βενέτικων καὶ 'Αρβανιτοβλάχικων θρύλλων.

Ξαναγυρίζοντας στὴν τοπωνυμία Κουτζάγρα ἐπιβάλλεται νὰ προσθέσουμε, ὅτι μπορεῖ νὰ ἑρμηνευθεῖ ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ ἕνα σωρὸ λέξεις τῆς Λατινομακεδονικῆς, 'Αρβανίτικης καὶ Κελτικῆς. Εἶναι ὥστε ὁπωσδήποτε ἄσχετη, τόσο πρὸς τὴν Σλάβικη ὅσο καὶ πρὸς τὴν Νεογραίκικη. Τέτοια δὲ εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ ὀνομασία Γάλαζα ὅπως λέγονταν ἡ ἕδρα τῆς τέταρτης ἐπισκοπῆς, ὁμοιότυπη καταφανέστατα μὲ τὰ Calasca, Callozzo, Caluso, Galassi, Gallese, Galluzzo, κ.τ.λ. οἰκισμῶν τῆς 'Ιταλίας, καὶ Γαλάτσι τῆς γνωστῆς Ρουμάνικης πόλης. Ὅτι βέβαια δὲν ἀποκλείει τὴν προέλευσί της καὶ ἀπὸ 'Αρβανίτικες λέξεις ἀκόμα, ὅπως π. χ. πρῶτα, πρῶτα ἀπὸ τὸ ὄνομα Gjallish Μιρδίτικης πατριᾶς τῶν Γκέγκηδων, ἡ ὁποία ἦταν τμῆμα τῶν Shalla ([187]) ἢ τῶν Malundzi. Οἱ τελευταῖοι ἦσαν μοῖρα μεσαιωνικῆς φυλῆς τοῦ Μαυροβουνίου, ἡ ὁποία εἶναι ὁλοφάνερο πῶς ἦταν ἡ ἴδια μὲ τοὺς δῆθεν Σλαύους Μιληγγοὺς πρωτομεσαιωνικοὺς ἔποικους τῆς Πελοποννήσου, οἱ ὁποῖοι ἄφισαν ἀποσπάσματά τους καὶ στὰ ὁμώνυμα χωρία τῆς 'Ηπείρου, Δυτικῆς Θεσσαλίας, Αἰτωλοακαρνανίας κ.τ.λ.

V - ΠΡΩΤΟΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ ΥΠΟΛΟΙΠΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἱστορικός μας Παπαρρηγόπουλος ([188]) ἕναν σχεδὸν αἰώνα πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Σλαύων (φανταστικὴ κατὰ τὴν ἄποψί μας), ἤτοι *περὶ τὰ τέλη τῆς πέμπτης μ. χ. ἑκατονταετηρίδος ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ διετήρει ἔτι ἀκεραίαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἐθνικὴν γνησιότητα εἰς τὰς πρὸς μεσημβρίαν τῶν Θερμοπυλῶν χώρας, δηλαδὴ εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ προσέτι εἰς τὰς πολυαρίθμους ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν νήσους*. Παραδέχεται ὥστε καὶ αὐτὸς ὅτι βορειότερα ἀπὸ τὶς Θερμοπῦλες δὲν ὑπῆρχαν ἀμιγεῖς Γραικοί, ἄρα ἔμμεσα ὅτι οἱ Φθιῶτες, οἱ Θεσσαλοί, οἱ Μακεδόνες, οἱ 'Ηπειρῶτες κ.τ.λ. εἶχαν γίνει Βλάχοι, ἢ εἶχαν διασταυρωθεῖ μὲ ἔποικους προγενέστερους τῶν Σλαύων, δηλαδὴ μὲ 'Ιλλυριούς, Γαλάτες καὶ Θρᾶκες Μικρευρωπαίους ἀπὸ τὴν λεκάνη τοῦ Δούναβι.

185—Ἴδε, Σάθα Κ. Μεσαιωνική, βιβλ. τομ. Ζ, σ. ρ'

186—Ἴδε, » » » » » » σλ. ρέ. Σημ. Οἱ Στρατιῶται στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ὁ Σάθας ἦσαν σχεδὸν ὅλοι τους 'Αρβανῖτες καὶ Βλάχοι μισθοφόροι τῶν 'Ενετῶν. Οἱ Γραικοὶ ἀποτελοῦσαν ἀσήμαντη μειοψηφία μεταξὺ αὐτῶν.

187—Σημ. Ἡ Γκέγκικη ψυλὴ τῶν Shalla πρέπει νὰ εἶναι λείψανο τῶν Σαλήσιων Παίονων τοῦ Στεφ. Βυζάντιον, ἢ τῶν Σιαλέτων Θραχῶν τοῦ 'Ανθαίμου (νῦν Σρέδδνα-Γκόρα τῆς Βουλγαρίας).

188—Ἴδε, Παραρρηγοπούλου 'Ιστορ. 'Ελλην. Ἔθνους, τ' 3ος, βιβλ. 9 κεφ. α' σελ. 1, ἔκδ. 1925.

Όπως θά άποδείξουμε παραπέρα όμως οί νομαδοκτηνοτρόφοι τοῦ Κεκαυμένου κατέβηκαν πρίν άπό τά 400 καί (καθώς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Βυζαντινός αὐτός ἱστορικός) διεσπάρησαν άνά πᾶσαν τήν Μακεδονίαν καί Ἤπειρον, *οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ὤκησαν τὴν Ἑλλάδα*. Ὑποχρεωτικά λοιπόν καταστάλαξαν καί στήν νοτιώτερα τῶν Θερμοπυλῶν Στερεά, ὅπως καί στήν Πελοπόννησο. Ἡ προαναφερμένη γνώμη τοῦ Παπαρρηγόπουλου ὥστε ἰσχύει μόνο γιά τούς κάτοικους τῶν νήσων, ὄχι ὅμως καί γιά τούς Στερεολλαδῖτες καί τούς Πελοπονήσιους. Γιά τούς ὁποίους ἐξ ἄλλου γνωρίζουμε ([189]) ἀπό τόν Στράβωνα, τόν Παυσανία, τόν Δίωνα κ.τ.λ, ὅτι εἶχαν ἐλαττωθεῖ τόσο πολύ ὥστε κατά τόν 2ον μ. χ. αἰώνα δέν ἔφθαναν οὔτε τό 1/3 τοῦ πληθυσμοῦ πού εἶχαν οἱ περιοχές τους κατά τήν ἐποχή τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν. Καί ἐπί πλέον γιά *τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Τιβέριου* (Α! μ.χ. αἰώνας) ξέρουμε ([190]) ὅτι προέρχονταν ἀπό *σύγκλυδα ὄχλον παντοίων ἐθνῶν* καί ὄχι ἀπό τούς ἀρχαίους τοιούτους οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐκλείψει πλέον τότε, ὅπως ἄλλωστε καί οἱ παλαιοί Κορίνθιοι τήν πόλι καί χώρα τῶν ὁποίων κατοικοῦσαν πειά Ρωμαῖοι ἄποικοι.

Γιά νά ὑποστηρίξη ὅμως τήν λανθασμένη ὡς ἄνω γνώμη του ὁ Παπαρρηγόπουλος ([191]), ἐπικαλεῖται ἀκόμα καί τήν μαρτυρία τοῦ Ζώσιμου καί τοῦ Προκόπιου, οἱ ὁποῖοι ὠνόμαζαν Ἑλληνικά ἔθνη τούς κάτοικους τῆς Στερεᾶς καί Πελοπονήσου τόσο κατά τόν 5ο ὅσο καί κατά τόν 6ο αἰώνα. Κατά τήν ἐποχή ἐκείνη ὅμως τό ὄνομα Ἕλλην εἶχε καταλήξει νά σημαίνει τόν εἰδωλολάτρη, καί τέτοιοι ἦσαν οἱ περισσότεροι ἀπό τούς τότε κάτοικους τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν, ἀκριβῶς ἐπειδή προέρχονταν ἀπό τούς νομαδοκτηνοτρόφους ἔποικους τοῦ Κεκαυμένου. Ἀντίθετα μέ τά ὅσα ὑποστηρίζει ὁ Παπαρρηγόπουλος ([192]) λοιπόν, ἡ Γραίκικη γλῶσσα τῶν προαναφερμένων περιοχῶν εἶχε ὑποχωρήσει ὄχι μόνο πρό τῆς Λατινικῆς, ἀλλά καί πρό τῆς Ἰλλυρικῆς, Κελτικῆς καί Θρακικῆς πού ἦσαν οἱ ἐνδοοικογενειακές γλῶσσες τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τοῦ Κεκαυμένου. Αὐτό δέ μᾶς πιστοποιοῦν ἐπί πλέον, καί οἱ τοπωνυμίες τίς ὁποῖες συνεχίζοντας παραθέτουμε.

189—Ἴδε, Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθνους, τ. βος, βιβλ. 8, κεφ. α' σελ. 26, 28, 34, 37, 59.

190—Ἴδε, Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. Ἑλλην. Ἔθν. τ. βος, βιβλ. 8, κεφ. α' σ. 35.

191—Ἴδε, Παπαρρηγοπούλου προαναφ. τομ. 3, βιβλ. 9, κεφ. α, σελ. 15, ἔκδ 1925

192—Ἴδε, Παπαρρηγοπούλου, προαναφ. τομ. Β' βιβλ. 8, σελ. 64 ἔκδ. 1925

Σημ. Στὴν σελ. 35 τοῦ 3ου τομ. ὁ Παπαρρηγ. παραθέτει μιὰ ἐπιφώνησι σοφιστῶν τῶν Ἀθηνῶν (περὶ τὰ 414) ποῦ ἔλεγαν σ τ ᾶ, σ τ ᾶ, ο ὐ λ ο ύ ε ι. Καὶ σήμερα ὅμως ἕνας Βλαχόφωνος θὰ ἔλεγε τὸ αὐτὸ κατὰ πανομοιότυπο τρόπο σχεδόν, δηλαδή stâ, stâ, nu lâ (ἢ nu ti lâ).

Μαργιολάτα ὀνομάζεται σήμερα ἕνα χωριό πού βρίσκεται δίπλα στήν θέσι τῆς Λιλαίας τῶν Φωκέων (ὅπου κατέβηκαν μετά τό 1821 οἱ Ἀγοριανῖτες), κατά πιστή Λατινομακεδονική μετάφρασι τῆς ἔννοιας ποῦ εἶχε τό ρῆμα λιλαίομαι τῆς ἀρχαιογραίκικης, ὁμόρριζη μέ τό ὁποῖο εἶναι ἄλλωστε καί ἡ λέξι lele=ἀγαπητή, ἐρωμένη τῆς Ρουμάνικης. Ἡ τοπωνυμία αὐτή ὅμως μονάχα ἀπό ἐκλατινισμένους Γραικούς μποροῦσε νά καθιερωθῆ, τέτοιοι συνεπῶς (δηλαδή Βλάχοι) ἔγιναν ὁπωσδήποτε οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Λιλαίας καί τῶν πέριξ.

Σκριποῦ λέγεται σήμερα τό χωριό πού βρίσκεται στή θέσι τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Βοιωτίας, ἡ ἀκρόπολις τοῦ ὁποίου βρίσκονταν σέ ἕναν ἀπόκρημνο βραχόλοφο. Στήν γλῶσσα τῶν Ἰρλανδῶν ὅμως πού εἶναι θυγατέρα τῆς Κελτικῆς, κάθε τόπος μέ ἀπόκρημνους βράχους λέγεται Scairb. Ἡ ὀνομασία Σκριποῦ λοιπόν εἶναι ὁλοφάνερα ὅτι ὀφείλεται σέ Κελτόγλωσσους ἔποικους, ὅτι ἀκριβῶς ἦσαν ἕνα μέρος ἀπό τούς νομαδοκτηνοτρόφους τοῦ Κεκαυμένου, *οἱ πλείους τῶν ὁποίων ᾤκησαν τὴν Ἑλλάδα* μεταξύ 350—400 μ. Χ.

Ὄστου λέγονταν κατά τόν 12 αἰώνα καί πρίν ἀπό τήν ἄφιξι τῶν Σταυροφόρων ἡ ἀρχαία Κρεῦσις, λιμάνι τῆς Βοιωτίας στόν Κορινθιακό κόλπο. Τό μεσαιωνικό του ὄνομα συνεπῶς εἶναι ὁλοφάνερα ἀδελφικό μέ τό τοιοῦτο Ostia, ὅπως λέγονταν τό ἐπίνειο τῆς Ρώμης τό ὁποῖο εἶχε ὀνομασθεῖ ἔτσι ἀπό τήν λέξι ostium = θύρα, πόρτα, στόμιο, ἐκβολή. Ἡ ὡς ἄνω τοπωνυμία Ὄστιου | Ὄστου ἄρα εἶναι ἀδιαμφισβήτητα Λατινική, καί πρέπει νά καθιερώθηκε ἀπό κάτοικους οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὁμόγλωσσοι μέ τούς ἐγκαταστημένους ἀκριβῶς ἀνέναντί τους, Ρωμαίους ἄποικους τῆς Κορίνθου.

Καρδίτσα λέγονταν τό Ἀκραίφιον τῶν ἀρχαίων, πολλούς αἰῶνες πρίν ἀπό τήν κάθοδο τῶν Σταυροφόρων καί τῶν Φράγκων ἀνά τήν Βοιωτία. Τήν μεσαιωνική αὐτή τοπωνυμία ὥστε, μπορεῖ νά ὑποστηριχθῆ βάσιμα ὅτι μᾶς τήν κληροδότησαν Σλαῦοι ἔποικοι πού ἔλεγαν gradets τήν πολίχνη, καί ἀβάσιμα ἀπό δῆθεν τοπωνυμιολόγους μας ὅτι ὀφείλεται στήν λέξι μας Καρυδίτσα. Στήν Λατινομακεδονική ὅμως gardu εἶναι ὁ φράχτης· ὁ περίβολος δηλαδή ἡ πόλις ὁ ρᾶχος, τό ἄστυ κατά τούς προέλληνες Γραικούς, gârdiku (ὅθεν ἡ τοπωνυμία Γαρδίκι) δέ καί garditshu ὁ μικρός φράχτης, τό μικρό κάστρο. Δέν χρειάστηκε ὥστε ἡ Σλάβικη λέξι gradets γιά νά προκύψη ἡ τοπωνυμία Καρδίτσα, ἡ ὁποία μποροῦσε νά προέλθη ἀκόμα καί ἀπό τήν λέξι τῆς Κέλτικης ceardéa = σιδηρουργεῖο, χυτήριο, μεταλλουργεῖο, ἐφόσον μάλιστα καί τό βουνό της ἔχει μεταλλεύματα καί ἡ ἴδια γειτονεύει μέ τήν Σκριποῦ, πού καθώς εἴπαμε ὀφείλει τό ὄνομά της σέ Κελτόγλωσσους ἔποικους.

Ζεμενοῦ, Δαμάστα, Μπουδδουνίτσα, Φοντάνα, Μπράλλο, Γραβιά, κ.τ.λ. εἶναι ἐπίσης Λατινομακεδονικά ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς περιο-

χῆς Θερμοπυλῶν, γιὰ τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἔχουμε μαρτυρίες προγε-νέστερες τοῦ 12ου αἰώνα. Γιαυτὸ καὶ δὲν καταχωροῦμε τὶς λέξεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες προέκυψαν. ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ πράξουμε γιὰ τὸν αὐτὸ λόγο καὶ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν τῆς λεκάνης τοῦ π. Μόρνου, ἡ ὁποία μαζὺ μὲ τὴν δυτικώτερά της τοῦ Εὔηνου εἶναι ἀπὸ τὶς πειὸ ἀπόμερες ποταμολεκάνες τῆς Ἑλλάδας. Τὰ ὀνόματα τῶν οἰκισμῶν τους λοιπὸν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρχαιογραίκικα κατὰ πλειοψηφία τουλάχιστο. ἂν οἱ κάτοικοί τους εἶχαν παραμείνει Γραι-κόφωνοι καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ρωμαιοκρατίας, ὅπως ἰσχυρίσθηκε ὁ Παπαρρηγόπουλος (192). Ἀντὶ τούτου ὅμως καὶ οἱ οἰκισμοὶ τῶν δύο τούτων περιοχῶν ἔχουν ὀνόματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Βλάχικα, Ἀρβανίτικα καὶ Κελτικά, ὅπως π. χ. τὰ Μαλαντρίνο, Σιργκούλα, Ἀρτουτίνα, Κωστάρσα (Coasta - arsâ), Γαρδίκι, Βιτόλιστα, Λουμπου-τίνα, Κατούνα, Ἀντριβίστα, Φοσίτσα, Ἀράχουβα, Γρανίτσα, Sinitsa κ,τ.λ. κ.τ.λ. Σάλωνα ἄλλωστε εἶχε μεταβαπτισθεῖ ἡ Ἄμφισσα ἀπὸ Ἰλλυριόβλαχους ἔποικους πιθανώτατα, οἱ ὁποῖοι καθιέρωσαν ἴσως καὶ τὸ ὄνομα Ἀρτοτίνα ποὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ ὀφείλεται καὶ σὲ Κελτόγλωσσους ἔποικους ἀκόμα. Γιὰ τὸ Λιδορίκι ἐξ ἄλλου (ποὺ ἔχει ὄνομα πανομοιότυπο μὲ τοιοῦτο Lattarico οἰκισμοῦ τῆς ἐπαρχ. Κο-σέντζας τῆς νοτίου Ἰταλίας) γράψαμε ὅτι ἴσως νὰ προῆλθε καὶ ἀπὸ τὴν λατινικὴ λέξι altaricus=βωμιακός, ἀφοῦ μάλιστα Βωμιεῖς Αἰ-τωλοὶ φαίνεται πὼς κατοικοῦσαν καὶ τὴν περιοχή του. Ὁ Θουκυδί-δης καὶ ὁ Στράβων γράφουν γιαυτοὺς ὅτι κατεῖχαν τὶς πηγὲς τοῦ Εὔηνου καὶ συνόρευαν μὲ τοὺς Αἰνιᾶνες (ποὺ λέγονταν καὶ Μηλιεῖς καὶ κατεῖχαν τὴν Οἴτη), ὑποχρεωτικὰ λοιπὸν θὰ ἦσαν κάτοχοι καὶ τῆς ἀνώτατης λεκάνης τοῦ Μόρνου ὅπου δὲν ἔφθαναν οἱ Ὀζόλαι (=Δυτικοὶ καὶ ὄχι βρώμικοι) Λοκροί, ποὺ κρατοῦσαν μόνο τὴν νο-τιώτερα τοῦ Μόρνου παραλιακὴ περιοχή. Τόσο ὁ Λίβιος ἄλλωστε ὅσο καὶ ὁ Στράβων μνημονεύουν στὴν περιοχὴ τῶν πηγῶν τοῦ Εὔη-νου καὶ Μόρνου τὸ ὄρος τῆς Αἰτωλίας Κόραξ, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἦταν εἴτε ὁ ὄγκος ποὺ σήμερα ὀνομάζεται Βαρδούσια (193), εἴτε τὸ παρακλάδι του ποὺ χωρίζει τὶς λεκάνες τῶν δύο προαναφερμένων ποταμῶν. Στὴν δεύτερη περίπτωσι μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι καὶ τὸ ὄνομα Κράβαρα τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄνω Εὔηνου προῆλθε ἀπὸ τὰ corvi—area=Κόρακος— περιοχὴ τῆς Λατινικῆς. Τοῦτο πάντως ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψῃ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀρβανίτικη λέξι gjarperrie=φει-δότοπος, κατὰ μετάφρασι τοῦ Ὀφιεῖς καὶ Ὀφιονεῖς ὅπως λέγονταν

193—Ἴδε, Σημ, Τὸ ὄνομα Βαρδούσια πρέπει νὰ προῆλθε εἴτε ἀπὸ τὴν Λατι-νομακεδονικὴ λέξι brad=ἔλατο, βράθυ, εἴτε ἀπὸ τὴν Ἀρβανίτικη bardushi=λευκός, ἀσπρουδερός εἴτε ἀπὸ τὴν Κελτικὴ (Ἰρλανδικὴ) bairdias=κορυφή, ἄκρα, ἢ τὴν brideac=νύφη, ἐφόσον Νυμφαῖον λέγονταν ἕνα βουνὸ τῆς γειτονικῆς Φθιώτιδας.
Πβλ. και τὸ vertex, vortex = κορυφή, ἄκρα τῆς Λατινικῆς

οἱ Αἰτωλοὶ ποὺ κατοικοῦσαν τὴν λεκάνη τοῦ Εὔηνου, ἀφοῦ μάλιστα Φείδαρης λέγεται σήμερα τὸ ποτάμι αὐτό.

Ἀπὸ παρετυμολογημένη ἑρμηνεία τῆς ὀνομασίας Ταφιασσὸς (τάφος ἰάσεως) ἄλλωστε καὶ Ἀρβανίτικη μετάφρασί της κατόπιν (vor i sibea=τάφος-ὑγείας), εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε τὸ σύγχρονο ὄνομα Βαράσουβα τοῦ βουνοῦ ὅπου κατὰ τὸν Στράβωνα ([194]) βρίσκονταν τὸ μνῆμα τοῦ Νέσσου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν μυθολογία ἦταν πορθμέας τοῦ Εὔηνου ποταμοῦ ποὺ χωρίζει τὴν Βαράσουβα ἀπὸ τὸν Ἀράκυνθο (Ζυγό). Στὰ πόδια της ἄλλωστε ὑπῆρχε καὶ κάστρο ποὺ λέγονταν περὶ τὰ 1450 Βρωμιάρης, ἀφοῦ καθὼς γράφει τὸ σχετικὸ ἔγγραφο ([195]) καὶ αὐτὸ βρίσκονταν παρὰ τὸν Ὀφίδαρον ποταμόν, κατὰ δὲ τὴν μυθολογία τὸ μνῆμα τοῦ Νέσσου βρωμοῦσε. Τὸ γειτονικὸ μὲ τὸν Ταφιασσὸ βουνὸ Χαλκία (ἢ Χαλκίς) τῶν ἀρχαίων ὥστε ἦταν ὑποχρεωτικὰ ἡ σημερινὴ Κλόκουβα, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας πρέπει νὰ προέκυψε ἀπὸ Βλάχικη παραφθορὰ τοῦ τοιούτου Χαλκία, ἢ ἀπὸ τὶς λέξεις cloc, clogwyn,=πέτρα, κρημνόβραχος καὶ fa=τόπος τῆς Κέλτικης.

Ἀδιαμφισβήτητα Βλάχικη εἶναι τέλος καὶ ἡ ὀνομασία Μεσολόγγι τῆς ἔνδοξης πόλης, ἡ ὁποία προέκυψε ἀπὸ τὰ moashe—lunca =παληὸς βάλτος, ἢ mass—luncaei=Σταθμὸς τοῦ βάλτου, ἢ masseaolunga=λιβάδι-μακρουλὸ καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα. Ἐπίσης καὶ τὸ ὄνομα Πλώσταινα τοῦ νησιοῦ του, ὀφειλόμενο στὴν Ρουμάνικη λέξι plostina=βαλτότοπος, βουρκότοπος τὴν ὁποία ἔχει καὶ ἡ Σέρβικη ἀπὸ Ἰλλυρικὴ ὅμως κληρονομία. ἴδε σελ. 57 Καθὼς γράφει ὁ Στράβων ἄλλωστε, ἡ περιοχή του ἦταν κτῆμα τῶν Ρωμαίων ἄποικων τῆς ἀπέναντι Πάτρας, ἡ γλῶσσα τῶν ὁποίων καὶ μόνο μποροῦσε νὰ καθιερώση τὸ ὄνομα Pollaca (ὅθεν Πλάκα) μιᾶς πηγῆς, τὰ Aterna (κατὰ παραφθορὰ Τάρνα) ἑνὸς ποταμοῦ, τὸ ταὐτόσημο Mornus (ποὺ μποροῦσε νὰ προέλθη καὶ ἀπὸ τὸ marenus=βαλτοπεριοχὴ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ), τὸ Sabiosus (κατὰ παραφθορὰ Ζιββόζια) ἄλλου ποταμίσκου κ.τ λ. κ.τ.λ. ὧν οὐκ ἔστι ἀριθμός. Κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ἐξ ἄλλου ἡ Αἰτωλία ὀνομάζονταν Μικρὰ Βλαχία, γεγονὸς ποῦ σημαίνει ὅτι καὶ αὐτὴ εἶχε Λατινομακεδονόγλωσσους κάτοικους δηλαδὴ Βλάχους. Οἱ ὁποῖοι ὅμως μόνο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας ἦταν δυνατὸ νὰ ξεφυτρώσουν, καὶ ὄχι μετὰ τὴν Γραίκωσι τοῦ κράτους τῆς Ρωμανίας (ὅπως ἔλεγαν τὸ Βυζαντινὸ τοιοῦτο οἱ πολῖτες του). Ἀπὸ τότε λοιπὸν προέρχονται καὶ οἱ ἀναρίθμητες Βλάχικες τοπωνυμίες τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ὅπως καὶ τῆς ὑπόλοιπης Στερεᾶς Ἑλλάδας, ἀπὸ τὶς ὁποῖες

194—Ἴδε, Στραβ. IX, 4, § 8=«αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ Ταφιασσὸς λόφος, ἐν ᾧ τὸ τοῦ Νέσσου μνῆμα καὶ τῶν ἄλλων Κενταύρων».

195—Ἴδε, Σάβα, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, σελ. 28.

ὅμως σημειώσαμε μόνο ἐκεῖνες τίς ὁποῖες μνημονεύουν οἱ μεσαιωνικὲς μαρτυρίες.

VI. ΠΡΩΤΟΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ

Ὅπως σημειώσαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, ὁ ἱστορικός μας Παπαρηγόπουλος ([188]) ἰσχυρίσθηκε ὄχι μόνο ὅτι ἡ Πελοπόνησος ἔμεινε ἄθικτη ἀπὸ τὸν ἐκλατινισμό, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον καὶ ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἄποικοι τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πατρῶν κατέληξαν νὰ γίνουν Γραικόφωνοι, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας, δηλαδὴ προτοῦ νὰ ἀντικατασταθῆ ἡ Λατινικὴ γλῶσσα τῆς Ρωμανίας ἀπὸ τὴν Γραίκικη. Ὁ ἰσχυρισμός του αὐτὸς ὅμως διαψεύδεται πρῶτα πρῶτα ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ, τὴν ὁποία ὁ Παπαρρηγόπουλος (σκόπιμα ὅπως ἀποδεικνύεται) παρουσίασε μισοκομμένη καὶ ὄχι ὁλόκληρη. Σαρώνεται κατόπιν καὶ ἀπὸ μία προγενέστερη τοῦ 11ου αἰώνα μεσαιωνικὴ ([196]) μαρτυρία ἡ ὁποία γράφει ἀποκαλυπτικώτατα ὅτι ***Σικυὼν ἐστὶν ἡ χώρα τῶν Ἑλλαδικῶν Βλάχων.*** Καὶ ὡς γνωστὸν ἡ Σικυὼν εἶναι πόλις τῆς Κορινθίας, τὴν πρωτεύουσα Κόρινθο τῆς ὁποίας ξανάχτισαν καὶ κατώκησαν Ρωμαῖοι ἄποικοι, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων ὥστε ἦσαν ὑποχρεωτικὰ οἱ Σικυώνιοι Βλάχοι τῆς μαρτυρίας αὐτῆς. Ἀπὸ τὴν γλῶσσα τῶν Κορινθιόβλαχων τούτων ἄλλωστε προέρχονταν, καὶ οἱ μνημονευόμενες ἀπὸ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ἄφθονες Βλάχικες τοπωνυμίες τῆς Πελοπονήσου, σὰν ποιὸ χαρακτηριστικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες κρίνουμε τὶς ἑξῆς:

Μοῦντε Σκοῦβε. Κατὰ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μορέως μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο λέγονταν πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Φράγκων, ἕνα βουνὸ ποὺ βρίσκονταν ἀμέσως πρὸς νότον τοῦ κάστρου τῆς Κορίνθου, καὶ ἦταν καθὼς περιγράφει ὁ στιχουργὸς ἕνα ***βουνόπλαῖον, τραχῶνι γὰρ καὶ σπήλαιον.*** Μοῦντε ὅμως λέγει ἀκριβῶς ἡ Βλάχικη τὸ βουνό, τὸ monte τῆς Ἰταλικῆς καὶ mont τῆς Γαλλικῆς, shcobâ καὶ shcoabâ τὸ scabo τῆς μεσαιωνολατινικῆς δηλαδὴ τὸ σκάμμα, τὸ τρῆμα, τὸ κοίλωμα, τὴν τρύπα, ἄρα καὶ τὸ σπήλαιο. Ἡ Βλάχικη προέλευσιτῆς προγενέστερης τοῦ 1200 τοπωνυμίας αὐτῆς ὥστε, εἶναι ἀδιαμφισβήτητη.

Ζήμαινα. Ἔτσι λέγονταν κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ τὸ σημερινὸ χωριὸ Ζεμενοῦ τῆς Σικυωνίας, ἄρα τῶν Ἑλλαδικῶν Βλάχων, τὸ ὁποῖο ἦταν τότε καὶ ἕδρα ἐπισκοπῆς. Ζεμενὸ λέγονταν καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι ἕνα χωριὸ τῆς περιοχῆς τῶν Θερμοπυλῶν ποὺ μετωνομάσθηκε ἔκτοτε Δύοβουνά, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ οἱ κάτοικοί του γνώριζαν ὅτι geamin(u) στὴν Βλάχικη εἶναι ὁ δίδυμος καὶ zmeanâ τὰ συντρόφια ἤ βρακία (ἀπὸ τὴν Κέλτικη bracae=ζεῦγος), ποὺ ἀρχι-

---

196—Ἴδε, Σχολ. εἰς Τζέτζη, Ἀλληλογρ. ἔκδ. Boissonûd Lutetiac 1851, ρ. 28—
Σημ.—Ἡ μαρτυρία αὐτὴ πρέπει νὰ σχετισθῆ καὶ μὲ τὴν προγενέστερη τοῦ 10ου αἰῶνα παρόμοια τοῦ Σουΐδα, ὁ ὁποῖος ἔγραφε ὅτι Σικυὼν ἔστιν ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη.

κά ἦσαν οἱ ἐπιμηρίδες τῶν ἀρχαίων καί κάλτσες τῶν Βλάχων καί τῶν τσιολιάδων (πρβλ. καί caleçons=βρακιά τῆς Γαλλικῆς). Καί τό ὄνομα Ζήμαινα ὥστε εἶναι κατακάθαρο Βλάχικο, καί προέκυψε εἴτε ἀπό μετάφρασι τῆς ἀρχαιογραίκικης λέξης δίδυμος, εἴτε ἀπό Ρωμαίους ἄποικους πού ἦσαν βετερᾶνοι κάποιας ἀπό τίς πολλές δίδυμες λεγεῶνες τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας.

Τρίκαλλα. Ἔτσι κατέληξε νά γραικωθῆ τό ὄνομα τοῦ οἰκισμοῦ τούτου τῆς περιοχῆς τῶν Βλάχων τῆς Σικυωνίας, τό ὁποῖο προέκυψε ἀπό συμφυρμό τῆς ἀρχαιογραίκικης τράχηλος μέ τήν Λατινομακεδονική treacul = τό πέρασμα, ἡ διάβασι, ἤ καί μέ τήν μεσαιωνολατική trigallo=πανδοχεῖο, νταβέρνα, χάνι. Trigallo ἀκριβῶς λέγονταν ἕνας σταθμός τῆς Ἐγνατίας σέ πέρασμα τοῦ ποταμοῦ Ἀγγίστα, Τρίκκαλα ὀνομάζεται καί ἕνα χωριό τοῦ Ρουμλουκιοῦ, ὅπου ἄλλοτε περνοῦσε τόν Ἀλιάκμονα ἡ ὅδευσι Λάρισσα—Κατερίνη—Θεσσαλονίκη. Καί ἡ τοπωνυμία αὐτή ὥστε εἶναι Βλάχικη, πρᾶγμα φυσικώτατο ἀφοῦ καί ὡς τήν Ἐπανάστασι ἀκόμα ἐφτά χωριά τῆς Κορινθίας προσονομάζονταν Βλαχοχώρια.

Ράχουβα. Ἔτσι ὀνομάζονται δύο οἰκισμοί τῆς γειτονικῆς μέ τήν Κορινθία Ἀχαΐας, μέ κατάληξι Κελτοϊλλυρική ἄν ὄχι ἀρχαιογραίκικη [197] καί μέ ὄνομα ἐπίσης τέτοιο. Διότι τοῦτο ἄν δέν προῆλθε ἀπό τήν λέξι ρᾶχος=τσαλί, παληοῦρι (φυτό) καί γενικώτερα περίβολος, ὀχύρωμα σάν τά κράαλ τῶν Ἀφρικανῶν κ.τ.λ, θά ὀφείλεται στό ὄνομα Ραικός, Ραῖχος, Ρᾶχος, ὅπως κατά τόν Ἡσύχιο ἔλεγαν τούς Γραικούς οἱ ἄλλοι λαοί τῆς Χερσονήσου μας (Θρᾶκες, Γαλάτες, Ἰλλυριοί) ἴσως δέ καί οἱ Μακεδόνες, μιά καί Ραίκηλος ὠνομάσθηκε ἡ ἀποικία τῶν Μυκηναίων πού κατέφυγαν στήν Μακεδονία. Ἀπό τόν Πορφυρογέννητο ἄλλωστε κατέχουμε ὅτι μεταξύ Κορίνθου καί Πατρῶν ὑπῆρχαν κατά τόν ὄγδοο αἰώνα καί Γραικοί κάτοικοι. Κρᾶμα Ἰλλυριῶν, Κελτῶν καί Θρακῶν ἐξ ἄλλου ἦσαν καί οἱ Ὀσεριᾶται [198] τῆς Παννονίας, μοῖρα τῶν ὁποίων πρέπει νά ἦσαν οἱ μεσαιωνικοί Ἐζερῖται τῆς περιοχῆς Πατρῶν, ἄν δέν προέρχονταν ἀπό τούς Ἀσσεριᾶτες τῆς Δαλματίας. Τοῦτο διότι ἡ τοπωνυμία τους Κλουκίνες τῆς κρημνοφαραγγιᾶς τοῦ ποταμοῦ Κράθι, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προῆλθε ἀπό τήν λέξι clogwyn (πληθ. clogwyni) κρημνός τῆς γλώσσας τῶν Οὐαλλῶν, καί συνεπῶς ἀπό τήν Κελτική. Στήν ἀρχή τῆς ἴδιας φαραγγιᾶς ἄλλωστε βρίσκονταν κατά τόν Παυσανία [199] καί ἡ βορειοδυτικά τῆς Φενεοῦ ἐρειπωμένη τότε πόλις Νώνα-

197—Ἴδε, γραφ. Τά 150 ὀν. οἰκ. Λύγκου, σελ, 104, 105, 106.

198—Ἴδε, Πλιν. σ. 293, ἐκδ. Bovv.— «Arviates, Azali, Amantini, Belgites. Catari, Cornacates, Eravisci, Hercuniates, Latovici, Oseriates, Varciani, . Scordisti . . Taurisci . . ». ἴδε καί σημ. 419.

199—Ἴδε, Παυσαν. Ἀρκαδ. (βιβλ. 8ο) κ. 17 § 5.

κρις, παρὰ τὴν ὁποία ὑπῆρχε ὑψηλὸς κρημνὸς μὲ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός. Stânca δὲ ἀκριβῶς λέγει καὶ τὸ Ρουμάνικο παρακλάδι τῆς Λατινομακεδονικῆς τὸν κάθε ὄρθιο βραχοκρημνό, ὅθεν καὶ τὸ μεσαιωνικό ὄνομα Σταγοὶ τῆς σημερινῆς Καλαμπάκας ([200]), πάνω ἀπὸ τὴν ὁποία ὑψώνονται οἱ κρημνόβραχοι τῶν Μετεώρων.

Γκρέκα (ὀρθότερο Γκρεάκα). Ἀπὸ παλαιοὺς Βλάχους κατοίκους πρέπει νὰ προέκυψε καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἑνὸς οἰκισμοῦ τῆς ἄνω λεκάνης τοῦ ποταμοῦ Φοίνικα τῆς περιοχῆς Αἰγίου, μία καὶ ἀμέσως πρὸς τὰ ἀνατολικά του βρίσκεται ἄλλος ἕνας ποὺ ἔχει καὶ αὐτὸς τὸ προαναφερμένο ταυτόσημο ὄνομα Ράχουβα.

Βοστίτσα. Ἔτσι μετωνομάσθηκε τὸ Αἴγιον τῆς Ἀχαΐας ἀπὸ Ἀρβανῖτες ὑποχρεωτικὰ ἔποικους, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἀπορρόφησαν παλαιότερους Λατινομακεδονόγλωσσους κάτοικους ποὺ εἶχαν ταυτίσει τὸ ὄνομα Αἴγιον μὲ τὴν λέξι τους αγίνιε=ἀμπέλι. Στὴν Ἀρβανίτικη vesh εἶναι τὸ τσαμπὶ τοῦ σταφυλιοῦ ἢ βαίεσσα καὶ κατὰ τὸν Ἡσύχιο, veshtei δὲ τὸ ἀμπέλι, ὅθεν καὶ ἡ λέξι τῶν Κερκυραίων βοστίτσα=μιὰ ποικιλία ἀπὸ ἀμπελόκλημα. Ὁμόρριζες καὶ ἀδελφικὲς εἶναι καὶ οἱ ταυτόσημες Ἰταλικὲς posticcia, pusticcia, ὅπως καὶ ἡ Καλαβρέζικη pastanu=νέο ἀμπέλι. Ἐπὶ πλέον ὅμως στὴν μεσαιωνολατινικὴ basta καὶ bastia, ὑποκοριστικὰ δὲ bastida καὶ bastigia, λέγονταν τὸ στρατόπεδο, τὸ ὀχύρωμα, καὶ τὸ ἀγρόκτημα. Μόνο ἀνιστόρητοι καὶ ἀποκλειστικὰ Σλαυομαθεῖς τοπωνυμιολόγοι ὥστε ἦταν δυνατὸ νὰ φαντασθοῦν, ὅτι ἡ ὡς ἄνω τοπωνυμία Βοστίτσα ὀφείλονταν σὲ Σλαύους ἔποικους, καὶ μόνο ἐπιπόλαια μορφωμένοι λόγιοί μας νὰ ἀποδεχθοῦν καὶ νὰ ἀναμηρυκάζουν τὴν ἄποψί τους αὐτή.

Ἀνδραβίδα (καὶ Ἀνδρεβίδα). Ἔτσι βρῆκαν ἀποκαλούμενο τὸν οἰκισμὸ αὐτὸ τῆς Ἠλείας οἱ Φράγκοι ἐπιδρομεῖς, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου οἱ λόγιοί μας τὸ συσχέτισαν μὲ τὸ ἀρχαῖο τοιοῦτο Ἀνδρία, ὅπως λέγονταν μιὰ πόλις τῆς Ἠλείας ποὺ μέχρι τώρα ἀγνοοῦμε τὴν θέσι

200—Σημ. Calabak ὀνομάζεται ἕνας πανύψηλος κρημνόβραχος τοῦ ὄρους Μπέλλες, πάνω ἀπὸ τὰ Λατινομακεδονόγλωσσα χωρία αὐτοῦ Ράμνα—Πορρόϊα καὶ σὲ πανύψηλη αὐχενοδιάβασή του, ἀπὸ τὴν ὁποία πέρασε στὰ 1014 ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ χτύπησε ἀπὸ τὰ νῶτα τὸν Σαμουὴλ στὴ θέσι Κλειδὶ (νῦν Κλιούτς) παρὰ τὸ Πετρίτσι. Ἡ διάβασι του αὐτὴ λέγονταν τότε κατὰ τὸν Κεδρηνὸ Κίμβα—Λόγγου, πραγματικὰ ὅμως kâmbâ-lungâ=βράχος—μακρουλός. Kelebék ὀνομάζεται ἐπίσης μία βραχοκορφὴ τῆς Δυτικῆς Θράκης βορειότερα ἀπὸ τὸν Ἴασμο, Calabak μία τέτοια τοῦ Σκάρδου ὅπου οἱ ἀπώτατες πηγὲς τοῦ π. Radica, golubac ἕνας βραχοκρημνὸς τῆς φαραγγιᾶς τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν τοῦ Δούναβι κ.τ.λ. ὅλα δὲ ταῦτα ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω Kâmba—lunga μὲ παρετυμολόγησι καὶ ἀπὸ τὴν columbaccio=ἀγριοπεριστερά, διότι στὶς τρύπες τῶν βράχων τους φωλιάζουν ἀμέτρητα ἀγριοπερίστερα. Ἡ ἐτυμολόγησι ὥστε τῆς τοπωνυμίας Καλαμπάκα ἀπὸ τὴν λέξι καλαμάκι (ποὺ πρόβαλλε ὁ γλωσσολόγος μας κ. Γεώργακας) εἶνε πέρα γιὰ πέρα ἀβάσιμη, ἀφοῦ ἐπὶ πλέον Γραικόφωνοι δὲν ἔζησαν ποτὲ οὔτε στὶς Σιδηρὲς Πῦλες τοῦ Δούναβι οὔτε καὶ στὶς κορυφὲς τοῦ Σκάρδου.

της. Ἀπὸ τὸ Ἀνδρία ὅμως δὲν ἦταν εὔκολο νὰ προκύψη τὸ Ἀνδραβίδα, ἐκτὸς ἐὰν οἱ συλλαβὲς βίδα προέκυψαν ἀπὸ δεύτερο συνθετικὸ ὅπως π. χ. τὶς μεσαιωνολατινικὲς λέξεις vadium=βαλτότοπος καὶ πόρος, vada=δασμὸς διάβασης, vaytae=φυλάκειο, παρατηρητήριο bedum=κανάλι κ.τ.λ. Πιθανώτερο εἶναι πάντως ὅτι τὸ ὄνομα Ἀνδραβίδα ὀφείλονταν σὲ Ἰλλυριοὺς ἔποικους ἀπὸ τὴν πόλι Anderva [201] τῆς Δαλματίας, χώρας δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ὁποία κατέβηκαν ἐξ αἰτίας τῶν Ἀβάρικων ἐπιδρομῶν οἱ Μάνιοι, οἱ Στάμναι, οἱ Ἀριvισται, οἱ Βαρδαῖοι κ.τ.λ, κ.τ.λ, μεταξὺ 1200 καὶ 1400 δὲ οἱ Ματαράγκαι, οἱ Μαζαρᾶκοι, οἱ Βαρχοῦνοι (Βραχνοί), οἱ Ριόλλαι (Ράλλαι) οἱ Μπούχια (Μπούχαλοι), οἱ Φλόκα, οἱ Μποὺρμπαχοι (καὶ Μπάρμπεσιοι), οἱ Ντούσμαν (Δούσμανη) κ.τ.λ, ὁμώνυμα χωριὰ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν πολυάριθμα ἀνὰ τὴν Αἰτωλοακαρνανία καὶ Δυτικὴ Πελοπόνησο. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ὅμως τὸ ὄνομα Ἀνδραβίδα μποροῦσε νὰ προκύψη καὶ ἀπὸ διάφορες λέξεις τῆς Λατινικῆς ὅπως π. χ. τὶς atervadum (μαῦρος - βάλτος), inter - vadi (=μεσόβαλτα) intriviata (=ἐπάνω σὲ τρίστρατο) κ.τ.λ Καὶ αὐτὴ ὥστε ὀφείλεται, σὲ Λατινομακεδονόγλωσσους πληθυσμοὺς ὁπωσδήποτε.

Χλουμοῦτσι — Ἔτσι μετωνομάσθηκε ἡ Κυλλήνη τῶν ἀρχαίων, μὲ ὄνομα ποὺ βάσιμα μπορεῖ νὰ ὑποστηριχθεῖ ὅτι ὀφείλεται στὴ λέξι hlâm=λόφος, βουνὸ τῆς Σλάβικης, στὴν ὁποία hâlmest=τόπος μὲ λόφους καὶ hlâmtshe=λοφίσκος. Καθὼς προκύπτει ἄλλωστε ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει ὁ Στράβων, [202] ἡ πόλις αὐτὴ βρίσκονταν στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ποὺ εἶναι αὐτονόητο ὅτι λέγονταν ἐπίσης Κυλλήνη, ὅπως δηλαδὴ καὶ ὁ ὀρεινὸς ὄγκος τῆς σημερινῆς Ζήριας. Τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι λόγιοι τὸ συσχέτιζαν μὲ τὴν λέξι κυλλὸς=χωλὸς καὶ στραβός, ὅτι ἀκριβῶς σημαίνουν καὶ οἱ λέξεις fiar καὶ wry τῆς Ἰρλανδέζικης καὶ Ἀγγλικῆς· ἀπὸ τῆς ὁποῖες ὥστε ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψη τὸ ὡς ἄνω Ζήρια, ποὺ μποροῦσε νὰ προέλθη ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὶς μεσαιωνολατινικὲς cier, cherus=ἀπόκρημνη κορυφή, ἄκρα, serra, sierra=κορυφογραμμή, ὀρεινὸς ὄγκος, κ.τ.λ., ἀπὸ ἀρκετὲς Ἀρβανίτικες κ.τ.λ.

Ἡ ἀρχαιογραίκικη ὅμως εἶχε καὶ τὴν λέξι κολωνὸς=λόφος ποὺ εἶναι ὁλοφάνερα ἀδελφικὴ μὲ τὴν Λατινικὴ collina=λόφος, λοφοειδής, γεμᾶτος λόφους κ.τ.λ. ἡ δὲ λέξι αὐτὴ εἶναι πανομοιότυπη μὲ τὸ προαναφερμένο ὄνομα Κυλλήνη ποὺ καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁμόρριζο. Στὴν Λατινικὴ ἐξ ἄλλου culmen ἦταν ἡ κορυφή, ὁ κολοφώνας, culmosus κάθε τι ποὺ ὑψώνονταν πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος σὰν ἀγκάθι, καὶ culmosi οἱ Σπαρτοὶ τῆς μυθολογίας ποὺ ὡς γνωστὸν

201 — Ἴδε, Müller C. Hitineraria Romana.
202 — Ἴδε Στραβ. VIII, 3, § 4.

ξεφύτρωναν ολόϊσιοι καὶ πάνοπλοι, ἀπὸ τὰ θαμμένα δόντια τοῦ δράκου.

Colmo λέγει σήμερα ἡ Ἰταλικὴ τὸ culmen τῆς Λατινικῆς, culmu καὶ culme ἡ Λατινομακεδονικὴ μὲ τὴν Ρουμάνικη, colmisio εἶναι τὸ ὑποκοριστικό του στὴν πρώτη, culmitsh(u) καὶ culmŭtsh(u) στὶς ἄλλες δυό. Καὶ χωρὶς τὴν ἐπέμβασι Σλαύων ὥστε ἡ Κυλλήνη ἦταν δυνατὸ νὰ μεταβαπτισθεῖ σὲ Κουλμοῦτσι, μιὰ καὶ βρίσκονταν στὸν κολοφώνα, στὴν κορυφή, τὴν ὁποία ἐπὶ πλέον τόσο οἱ Κέλτες ὅσο καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀποκαλοῦσαν haelme, helmus, ὅθεν ἀσφαλῶς καὶ ἡ Ρουμάνικη λέξι slemnâ καὶ ὁ σχετικὸς ὅρος τοῦ χαρτοπαίγνιου μπρίτζ. Γαλάτες καὶ Γότθοι ἐξ ἄλλου κατέβηκαν στὴν Δαλματία ὅπου διασταυρώθηκαν μὲ τοὺς Ἰλλυριούς. Ἀπὸ Δαλμάτες ἔποικους ὥστε καὶ πάλι καὶ μὲ παραφθορὰ τῶν colmicio culmutsh(u) τῆς Ἰταλικῆς καὶ Λατινομακεδονικῆς, εἶναι φανερὸ ὅτι προέκυψε ἡ μετωνομασία Χουλμοῦτσι τῆς Κυλλήνης.

πρβλ. καὶ Χαλμούτσα = περικεφαλαία [illegible] Μεγαλέξανδρ.

Ποντικὸν—Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶχε ὅταν κατέβηκαν οἱ Φράγκοι στὴν Πελοπόνησο, τὸ κάστρο ποὺ βρίσκονταν πάνω ἀπὸ τὸ σημερινὸ Κατάκωλο, ὅπου καὶ τὸ κατά τὸν Στράβωνα ἀκρωτήριο Ἰχθύς ([203]) Ἦταν τοπωνυμία ὥστε ποὺ δείχνει καθαρὰ ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὶς λέξεις ponta, punta=κορυφή, ἄκρα, ἀκρωτήριο τῆς Μεσαιωνολατινικῆς, ὅθεν ponticum punticum=κορυφή, ἄκρα, ἀκρωτήριακό, ἐπάκριο, καὶ ὄχι τοῦ ποντικοῦ. Καὶ αὐτὴ συνεπῶς στάθηκε Λατινομακεδονικὴ τοπωνυμία, που δεν [illegible] να προήλθε από [illegible] λέξη [illegible];

Μωρέα. Μουρέϊα καὶ Ἀμουρέϊα εἶναι ἄλλοι δύο τύποι τῆς τοπωνυμίας αὐτῆς ποῦ φέρονταν καὶ μὲ τὸν τοιοῦτο Μώρα. Mureao Amureao ὀνομάζει καὶ σήμερα τὴν Πελοπόνησο ἡ Λατινομακεδονική, στὶς παραδόσεις τῆς ὁποίας μένουν φημισμένα τὰ μοσχάρια καὶ τὰ μουλάρια της, μὲ τὴν παραγωγὴ τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνταν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας οἱ τότε Πελοπονήσιοι ([204]) Ὅπως ἔχουμε γράψει ὅμως πρὸ πολλοῦ καὶ ἐπανειλημμένα ([205]) ἡ Λατινομακεδονικὴ λέγει moare τὴν ἁρμία τὴν ἅλμη ἢ ἁλμαία κατὰ τὴν ἀρχαιογραίκικη, στὴν ὁποία ἡ θάλασσα λέγονταν καὶ ἅλιμος καὶ ἅλς (ἁλός), ἅλιμα δὲ καὶ ἄλικοὶ καὶ ἀλίαι οἱ παραλιακὲς οἱ παραθαλάσσιες περιοχές.

Mare καὶ amare στὴν Λατινομακεδονικὴ εἶναι ἡ mare=θάλασσα τῆς Λατινικῆς καὶ mor τῆς Κελτικῆς, marei, mora, mori κ.τ.λ. στὴν μεσαιωνολατινικὴ λέγονταν οἱ τόποι ποὺ ἦσαν γεμᾶτοι νερά, οἱ ἅμυροι δηλαδὴ κατὰ τὸν Ἡσύχιο. Οα ἐξ ἄλλου καὶ ua στὴν Ἰλλυρικὴ γλῶσσα ἦταν κτητικὴ ἀλλὰ καὶ τοπικὴ κατάληξι, ποὺ ἀντιστοιχοῦσε

203—Ἴδε, Στραβ. XVII, 3, 20.

204—Ἴδε, Στραβ. VIII 7,1—«Βοσκήμασι δ' εἰσὶ νομαὶ δαψιλεῖς (στὴν Ἀρκαδία), καὶ μάλιστα ἵπποις καὶ ὄνοις τοῖς ἱπποβάτοις· ἔστι δὲ καὶ τὸ γένος τῶν ἵππων ἄριστον τὸ Ἀρκαδικόν, καθάπερ καὶ τὸ Ἀργολικόν, καὶ τὸ Ἐπιδαύριον».

205—Ἴδε, γράφ. Τὰ 150 ὄν. οἰκ. τῆς Λύγκου, σελ. 133

ἄρα στὴν λέξι αἶα—γῆ, τόπος, τῆς ἀρχαιογραϊκικης, Mâreao καὶ Amàreao συνεπῶς κατὰ τὴν Ἰλλυριοβλάχικη ἦταν ὁ θαλασσότοπος, ὁ βαλτότοπος, ἡ περίπου - νῆσος, ἡ κατὰ παρετυμολόγησι Πελοπόνησος. Γιὰ τὴν ὁποία ξέρουμε ἀκόμα ὅτι λέγονταν ἀρχικὰ Ἀλία καθὼς καὶ Ἀπία, ὄχι βέβαια διότι ἔβγαζε δῆθεν ἀχλάδια ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν τόπος μὲ άπα=νερό, θάλασσα, ὅπως τὸ ἔλεγε ἡ Ἰλλυρικὴ καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ ἀποκαλεῖ ἡ Λατινομακεδονική. Ἡ ὁποία καὶ σήμερα ἀκόμα ὀνομάζει π.χ. Ουπάϊα μία περιοχὴ τῆς Πρέσπας, τὴν ὁποία κατακλύζουν τὰ νερὰ τῆς Μικρῆς λίμνης καὶ εἶναι συνεπῶς ebba καὶ κατὰ τὴν μεσαιωνολατινική. Ἀπὸ συμφυρμὸ ἄλλωστε τῆς πανάρχαιας αὐτῆς λέξης aϝa ([206]) μὲ τὴν τοιαύτη ἵππος, κατέληξε τὸ ζῶο τοῦτο τῆς στερηᾶς νὰ γίνη σύμβολο τοῦ θεοῦ τῶν ὑδάτων Ποσειδῶνα καὶ νὰ ὀνομασθοῦν: Ἵππιον τὸ μέχρι καὶ σήμερα κατακλυζόμενο Ἄργος τῆς Πελοπονήσου, Ἐπειοὶ οἱ Αἰτωλοὶ ποὺ κατέλαβαν τὶς βαλτοπεριοχὲς τῆς Ἠλείας, Ἀπίλας ἕνα ποτάμι τῆς Μακεδονίας, Ἰάπυγες οἱ παράλιοι Ἰλλυριοὶ τῆς Ἰταλίας κ.τ.λ.

Τελειώνοντας μὲ τὴν ὀνομασία Μουρέϊα, Ἀμουρέϊα, Μωρέα καὶ Μῶρα, ὅπως λέγονταν κατὰ τὴν Μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ἡ Πελοπόνησος, ἐπιβάλλεται νὰ προσθέσουμε ὅτι πρωτομνημονεύεται στὶς Πράξεις ([207]) τοῦ Ἁγίου Δημήτριου, ποὺ γράφηκαν περὶ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰῶνα. Ἀπὸ ἀντιγραφικὸ λάθος ὅμως τὸ πραγματικό της ὄνομα Μαραία ἔχει γραφεῖ Ἀραία, μὲ τύπο τὸν ὁποῖο οἱ κριτικοὶ τῆς ἐποχῆς μας τὸν παρουσίασαν γιὰ λανθασμένη γραφὴ τοῦ ὀνόματος Ἀχαΐα, παραβλέποντας ὅτι ἡ Ἀχαΐα τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ρωμαιοκρατίας περιλάμβανε καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Στερεὰ ([208]), ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μ. Θεοδόσιο καὶ πέρα ἀποτέλεσε τὸ θέμα Ἑλλάδος ἡ δὲ Πελοπόνησος τὸ ὁμώνυμο. Τὸ ὡς ἄνω ὄνομα Ἀραία ὥστε ἦταν λανθασμένη ἀναγραφὴ τῆς μετωνομασίας Μαραία καὶ ὄχι τέτοια τοῦ ὀνόματος Ἀχαΐα.

Κοπρανίτσα (Κοπανίτσα). Ἔτσι λέγονταν πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Φράγκων ἕνας οἰκισμὸς τῆς Τριφυλίας, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ

206—Σημ. Ὅπως γράφει καὶ ἡ Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδεια, Συμπλ. τομ. Δ. σελ. 176, στήλη α', στῖχος 44, ἡ Βλάχικη αὐτὴ λέξι σώζεται καὶ σήμερα ἀκόμα στὰ χωριὰ τῆς Μέσα Μάνης. Ἀπὸ τὸ λεξικὸ τῶν Μανιατῶν τῆς Κορσικῆς ἄλλωστε (Ἴδε Φαρδύ, Ὕλη ἱστορ. ἐν Κορσικῇ Ἑλλην. ἀποικίας, σελ. 189, Ἀθῆνα 1888) προκύπτει ὅτι οἱ πρὸ τοῦ 1680 Μανιᾶτες διέσωζαν καὶ πολλὲς ἄλλες Λατινομακεδονικὲς λέξεις καθὼς καὶ ρηματικοὺς τύπους ὅπως π.χ. ἀλαφρυνέσκω, μεινέσκω, πληθυνέσκω, κ.τ.λ. Ἐπὶ πλέον καὶ ἕνα σωρὸ ὀνόματα καὶ ἐπώνυμα κατοίκων Μάνης τῆς ἴδιας ἐποχῆς ἦσαν κατακάθαρα Βλάχικα (Ἴδε Μακεδ. Ἀρματολισμὸς σελ. 43 ὑποσημ. 141, εἰς ἀνάτυπον παράρ. παρόντος).

207—Ἴδε, Πατρολ. Ἑλλην. τόμ. 116, κεφ. Ι, σελ. 1325.

208—Ἴδε, Στραβ. βιβλ. 17ο, κεφ. 3, § 25.

πανάρχαιοι Καύκωνες καὶ ὅπου κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ καὶ καθὼς γράφει μιὰ μαρτυρία τῶν χρόνων ἐκείνων *οὐδὲ ὄνομα ἔστι Πισατῶν καὶ Καυκώνων καὶ Πυλίων· ἅπαντα γὰρ ταῦτα Σκύθαι νέμονται.* Ἡ τοπωνυμία αὐτὴ ὅμως εἶναι καταφανέστατο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν λέξι cobirna=καλύβη, τρώγλη, τῆς Ρουμάνικης ἢ μᾶλλον ἀπὸ τὴν copria=σπήλαιο, ὄρυγμα μεταλλωρύχων, γαλαρία, τῆς γλώσσας τῶν Δαρδάνων, μὲ τὴν ὁποία εἶναι ὁμόρριζες καὶ ἡ ὡς ἄνω cobirna καὶ καὶ ἡ παρόμοια covru=φωλεά, κοίλωμα, σπήλαιο τῆς Ρουμάνικης, καὶ ἡ cubairu=φωλεὰ τῆς Λατινομακεδονικῆς. Οἱ Δάρδανοι ἦσαν φυλὴ μεταλλουργῶν καὶ μεταλλωρύχων καθὸ ἄποικοι ἄλλωστε τῶν Δάρδανων τῆς Τροίας, ποὺ καὶ αὐτοὶ κατάγονταν ἀπὸ τοὺς Δάρδανους τῶν ὁρίων τῆς Ἀσσυρίας καὶ τοῦ Ἐλάμ. Κατοικοῦσαν συνεπῶς μέσα σὲ κοπρίες=γαλαρίες, καὶ ὄχι σὲ κοπριὰ ὅπως ἔγραψαν ἀφελέστατα ταυτίζοντας τὴν Δαρδάνικη λέξι μὲ τὴν δική τους, πολλοὶ ἀρχαῖοι ἱστορικοί μας. Οἰκισμὸς μὲ σκαμμένες κατοικίες σὰν τὰ ἀμπρὶ ὥστε μποροῦσε νὰ εἶναι ἀρχικὰ ἡ Κοπρανίτσα, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθη καὶ ἀπὸ τὴν λέξι cuprus=χαλκός, ἐφόσον μάλιστα βρίσκεται καὶ στὴν περιοχὴ ὅπου πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἡ ἀρχαία πόλις Χαλκὶς τῆς Τριφυλλίας. Ὅπως ἐπὶ πλέον μπορεῖ νὰ ὀφείλονταν καὶ στὴν λέξι caprinus=κατσικίσιος, αἴγειος, καὶ στὸ ὄνομα Καπρίνα περιοχῆς τῶν Γαλάβριων Δάρδανων παρὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ μεσαιωνικοῦ Novo-Bârdo Οἱ Καπρῖνοι δὲ αὐτοὶ μέτοικοι θὰ λέγονταν τότε ὑποχρεωτικὰ asciti=δεκτοί, ἐπακτοί, φερμένοι, ἄρα καὶ σήτειοι=νέοι κατὰ τὸν Ἡσύχιο καὶ σκιτίοι=νέοι (ἐπίσης) κατὰ τὴν Λατινομακεδονική, χωρὶς νὰ εἶναι ὅμως οὔτε Σκύθες οὔτε καὶ Σλαῦοι, Ὅτι παραδέχθηκαν ἐπιπολαιότατα καὶ οἱ δικοί μας ἱστοριογράφοι, περιφρονῶντας τὰ πορίσματα τοῦ ἀσύγκριτου ἐρευνητοῦ τῆς μεσαιωνικῆς μας ἱστορίας Σάθα (ἀσφαλῶς ἐπειδὴ ἦταν γιατρός), ὁ ὁποῖος πρὶν ἀπὸ ὀγδόντα χρόνια ἀκόμα ἔγραψε ἐπανειλημμένα στὶς μελέτες του ([209]) ὅτι οἱ Σκλαβῆνοι τῶν Βυζαντινῶν ἦσαν Γετοδᾶκες καὶ ὄχι Σλαῦοι.

Μουντρά. Κατὰ τὸ χρονικὸ τοῦ Μωρέως λίγο πειὸ κάτω ἀπὸ τὴν Κοπρανίτσα ἦταν ὁ οἰκισμὸς Μουντρά, *μὲ πανώρηα βρύσι* καθὼς προσθέτει. Γύρω ἀπὸ τὴν βρύσι αὐτὴ (ποὺ εἶναι μεγαλη ἀνάβρα) ὑπάρχει καὶ σήμερα ὁ οἰκισμὸς Ζοῦρτσα, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶναι φανερὸ ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν μεσαιωνολατινικὴ λέξι sorge=ἀνάβρα, πηγὴ (στὴν Γαλλικὴ ἔγινε source). Ἔτσι ὀνομάζονταν ἄλλωστε καὶ δυὸ χωριὰ τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας ὅπου δὲν πάτησαν ποτὲ Σταυροφόροι οὔτε Φράγκοι, γεγονὸς ποὺ μᾶς πιστοποιεῖ ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπῆρχε στὴν Τριφυλλία πρὸ τῶν Φράγκων. Τὸ ὄνομα

209—Ἴδε, Σάθα Κ. Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη VII, ρμ' σημ. 1. Ὁμοίως Ἕλληνες Στρατιῶται ἐν τῇ Δύσει, σελ 32.

Μουντρά ὥστε ὅπως ἀποκαλεῖ τὴν ὡς ἄνω πηγὴ τὸ Χρονικό, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὀφείλονταν στὸ ἐπίθετο τῆς Ρουμάνικης mândra= ὡραία (καὶ μεταφορικὰ ἀγαπητή, ὅτι δηλώνει καὶ ἡ λέξι madira τῆς Σανσκριτικῆς μὲ τὴν ὁποίαν ἦταν ἴσως ὁμόρριζο τὸ ὄνομα Μίνδαρος). Ὁ Ὅμηρος ὁ Στράβων καὶ ὁ Παυσανίας ἐξ ἄλλου μνημονεύουν τὴν Ἀρήνη τῆς Τριφυλλίας, ὁ δὲ τελευταῖος σημειώνει ὅτι ἔτσι λέγονταν καὶ μιὰ πηγή, ποὺ ὑποχρεωτικὰ ὤφειλε τὸ ὄνομά της στὴν λέξι τῶν Χετταίων άρνα καὶ αρίνα=θεότητα ὑδάτων, νηρηΐς, βρύσι, πηγή, (τὴν ὁποία ἔχει καὶ ἡ Ἰρλανδέζικη μὲ τὸν τύπο uaran). Ἡ ὡς ἄνω Ἀρήνη λοιπὸν θὰ μετωνομάσθηκε Mândra – Zurtsa=Παινώρηα Βρύσι, ἀπὸ Λατινομακεδονόγλωσσους ποὺ εἶχαν καὶ τὶς λέξεις mundus, mundulus=καθάριος, κομψός, ἀλλὰ καὶ στόλισμα, καλλυντικὸ κ.τ.λ.

Ἀρκαδία. Ἔτσι λέγονταν κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ἡ Κυπαρισσία τῶν ἀρχαίων, ἀσφαλῶς κατὰ μετάφρασι, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν λέξι ἄρκευθος=κέδρο, συνεπῶς καὶ κυπαρίσσι. Τὴν λέξι αὐτὴ τὴν εἶχαν καὶ οἱ Κρῆτες μὲ τὸν τύπο ἄργετος, τὴν διέσωσε ὅμως καὶ ἡ Ρουμάνικη μὲ τὸν τύπο archit ἐνῶ ἡ Λατινομακεδονικὴ τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὴν λατινικὴ juniperus (giuneapine). Ἀπὸ τὸ archit ὥστε πρέπει νὰ προέκυψε καὶ τὸ Ἀρκαδία.

Ἀράκλοβο—Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο βρῆκαν ἀποκαλούμενο οἱ Φρᾶγκοι ἕνα ὀχυρώτατο κάστρο τοῦ βουνοῦ Μίνθη τῆς Τριφυλλίας, τὸ ὁποῖο καθὼς ἔγραφε καὶ ὁ Σ. Δραγούμης ([210]) εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ ἀναζητήσωμε στὰ βορειοανατολικὰ ἀντερείσματα τοῦ ὡς ἄνω ὀρεινοῦ ὄγκου τῆς Τριφυλλίας, καὶ εἰδικὰ στὴν περιοχὴ Ἄλμπαινα-Μπάρτζελη. Περὶ τὰ τέλη τῆς Φραγκοκρατίας ἄλλωστε τοῦτο φέρονταν μὲ τὸ ὄνομα Porcello ἢ Porcelleto, γεγονὸς ποὺ τὸ ταυτίζει μὲ τὸ ὄνομα Μπάρτζελη τοῦ προαναφερμένου χωριοῦ. Τὸ ὄνομα Ἀράκλοβο (καὶ κατὰ τὸν τύπο τῆς Λατινομακεδονικῆς Ἀράκλουβα) εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ Κελτικὴ μετάφρασι τῆς ἀρχαίας ὀνομασίας Μίνθη, ἀφοῦ arogl στὸ Κελτικὸ ἰδίωμα τῶν Οὐαλλῶν εἶναι τὸ ἄρωμα, τὸ μυρωδικό, ἡ μέντα καὶ ba, va, fa, pa=τόπος, θέσις. Καθὼς γράφει ὁ Στράβων, τὸ ὄρος Μίνθη πῆρε δῆθεν τὸ ὄνομά του αὐτὸ (ποὺ στὴν πραγματικότητα εἶνε ἀδελφικὸ μὲ τὴν λατινικὴ λέξι mons—tis μιὰ καὶ οἱ Ἠλεῖοι εἶχαν πολλὲς λέξεις κοινὲς μὲ τὴν Λατινική), ἀπὸ ὁμώνυμη ἐρωμένη τοῦ Πλούτωνα καὶ εἶχε τέμενος τοῦ Ἅδου. Παρὰ τὸ τέμενος τοῦτο βέβαια πρέπει νὰ ὑπῆρχε οἰκισμός, τὸν ὁποῖο Κελτοϊλλυριοὶ ἔποικοι μεταβάφτισαν Ἀράκλουβα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ρωμαιοκρατίας ἀκόμη, ὅπως Ande-

210—Ἴδε. Σ. Δραγουμη, Χρονικῶν Μωρέως Τοπωνυμικά, σελ. 14,15,22,24, 36,37,39,40.

triani ἢ Andretiani τέτοιοι πρέπει νὰ καθιέρωσαν καὶ τὸ ὄνομα 'Ανδρίτσαινα τῆς γειτονικῆς πολίχνης. Κατὰ τὸν Στράβωνα ἄλλωστε, ἀπὸ τὴν ἐποχή του ἀκόμα ἡ 'Ελλὰς ἦταν *ἔρημος ἡ πλείστη μὲ ἀφανισμένας πόλεις*, ἀλλὰ καὶ μὲ *ἐνστρατοπεδεύοντας* Ρωμαίους.

'Αβαρῖνο — Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶχε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς ἡ Πύλος τῶν ἀρχαίων, ἀπὸ τοὺς "Αβαρους δῆθεν ἐπιδρομεῖς οἱ ὁποῖοι καθὼς δέχονται καὶ σοβαροφανεῖς ἀκόμα ἱστορικοί, προτοῦ νὰ καλομποῦν στὴν σημερινὴ Οὐγγαρία πρόλαβαν καὶ κατέβηκαν στὴν βορειοδυτικὴ Πελοπόνησο, καὶ τοῦτο ἐνῶ δὲν εἶχαν θίξει ἀκόμα οὔτε τὴν Δαλματία, οὔτε καὶ τὶς βορειομακεδονικὲς περιοχές. "Οπως ἔχουμε γράψει ὅμως πρὸ ἐτῶν, καὶ πειὸ πρόσφατα στὴν ἐργασία μας τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμοῦ τῆς Λύγκου (σελ. 133) τὸ ὄνομα 'Αβαρῖνο (καὶ κατὰ παραφθορὰ Ναυαρῖνο) προέκυψε ἀπὸ μετάφρασι τῆς ὀνομασίας Πύλος τῶν ἀρχαίων μὲ τὴν Λατινικὴ λέξι forinus=πύλειος, τῆς πόρτας, τῆς εἰσόδου. 'Η Λατινομακεδονικὴ λέγει χαρακτηριστικώτατα afoara καὶ nafoara τὸ foris=ἔξω, ἐκτὸς τῆς Λατινικῆς, οἱ δὲ Μακεδόνες ἴσως ἀπὸ 'Ιλλυρικὴ κληρονομία δὲν πολυσυμπαθοῦσαν τὸν φθόγγο φ. Γιὰ τὴν καθιέρωσι τῆς τοπωνυμίας 'Αβαρῖνο ὥστε, δὲν χρειάστηκαν "Αβαροι ἐπιδρομεῖς οὔτε δὲ καὶ Ναβαρραῖοι ὅπως δογμάτισαν διάφοροι ἱστοριολόγοι καὶ τοπωνυμιολόγοι.

Βουρκᾶνο — (καὶ Βουλκᾶνο). Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο φέρονταν τὸ μεσαιωνικὸ κάστρο ποὺ ἦταν χτισμένο στὴ θέσι τῆς ἀρχαίας 'Ιθώμης, ἡ ὁποία βρίσκονταν στὴν κορυφὴ τοῦ ὁμώνυμου βουνοῦ. Καθὼς ξέρουμε ἀπὸ τὸν "Ομηρο ὅμως ἡ Θεσσαλικὴ 'Ιθώμη (γιὰ τὴν ὁποία γράψαμε ὅτι πρέπει νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸ κατοπινὸ Αἰγίνιο καὶ ἤδη Καλαμπάκα) ἦταν κλωμακόεσσα, ἄρα καθὼς ἐξηγεῖ τὴν λέξι αὐτὴ ὁ 'Ησύχιος κρημνώδης, δύσβατος, καὶ κλιμακώδης (μὲ ἀναβαθμούς). Καὶ τὸ ὄνομα 'Ιθώμη ὥστε πρέπει νὰ προέρχονταν ἀπὸ ἔτυμο ποὺ εἶχε τὶς ἴδιες σημασίες. Θύεμ καὶ θύμ ἐξ ἄλλου στὴν 'Αρβανίτικη εἶναι ὁ τσακισμένος, breccia στὴν 'Ιταλικὴ εἶναι τὸ τσάκισμα, bricca ὁ κρημνώδης τόπος, ὁ κλωμακόεις, καὶ barca ὁ θημὼν=σωρός, ὁ brac καὶ τῆς Ρουμάνικης. 'Απὸ συμφυρμὸ λοιπὸν τῆς 'Αρβανίτικης μὲ τὴν Λατινομακεδονικὴ ἄρα ἀπὸ 'Αρβανιτόβλαχους, πρέπει νὰ προέκυψε ἡ μετωνομασία Βουρκάν(ου) καὶ κατὰ παραφθορὰ Βουλκάν(ου) καὶ Δουρκάν(ου) τῆς ἀρχαίας 'Ιθώμης. "Οπως γράφει ἄλλωστε μία παληὰ λαϊκὴ ἀφήγησι περὶ Πελοπονήσου ([211]), εἰς τὸν Βουρκᾶνον βρίσκονταν χαλασμένο τὸ κάστρο Βελκία, *ὅπερ λέγεται Παλαιόκαστρον* καθὼς προσθέτει παρακάτω. "Οποιος ξέρει Βλάχικα ὅμως ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὸ ὄνομα Βελκία εἶναι λανθασμένη ἀνα-

211—"Ιδε, Νέος 'Ελληνομνήμων. Τομ. Δ. τευχ. Α' σελ. 138—146

BAEASSA

(Βοῶσσα—Βωβοῦσα)

Βρίσκεται στὶς πηγὲς τοῦ Ἀώου καὶ στὴν δυτικὴ ὑπώρεια τοῦ ὄρους Βοΐου, τὸ ὁποῖο ἀποκαλεῖ "Ωου ὅπως καὶ τὸ ποτάμι της. Μνημονεύεται σὲ χρυσόβουλλο τοῦ Βουλγαροκτόνου καὶ σὰν ἕδρα ἐπισκοπῆς (Βοῶσα) τοῦ θρόνου Καστορίας. Ὁ Πουκεβὶλ (προαναφ. II, κ. 3, ἐπ. VII, κ. 8, σελ. 105) τὴν βρῆκε μὲ 150 σπίτια, ἄρα μὲ 225 οἰκογ. τοὐλάχιστο, πολὺ περισσότερες ὅμως τὴν εἶχαν ἐγκαταλείψει πρὶν ἀπὸ τὰ 1770 ἀκόμα. Αὐτὲς ἵδρυσαν παροικίες στὰ Πορόϊα, Τζουμαγιά, Νιγρήτα, Ἀλιστράτη, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτινὴ καὶ ἰσχυρὴ ἀποικία σὴν Πεστερὰ τῆς Ἀνατ. Ρωμυλίας (περὶ τὰ 20 χιλιόμετρα νοτιώτερα τοῦ Παζαρτζίκ). Πολὺ ἀρχαιότερη παροικία Βωβουσαίων ὑπῆρχε στὸ Βελεστίνο, τέκνο τῆς πα-

CALAR(I)

(Καλαρῖτες)

Βρίσκεται μαζὺ μὲ τὰ Σιράκο καὶ Ματσοῦκι στὴν ἄνω λεκάνη ὁμώνυμου ἀνατολικοῦ παραπόταμου τοῦ "Αραχθου, καὶ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πειὸ ἀπόμερες περιοχὲς τῆς χερσονήσου μας. Κατὰ τὸν Λὴκ φέρονταν πὼς οἰκίσθηκε κατὰ τὸν 14ο αἰώνα, ὅταν δηλαδὴ αὐθέντευε ὁ γαμβρὸς τοῦ Σπάτα Μύρτσιας ὁ Μοκοσιᾶνος (ἀπὸ τὴν πατριὰ Μουγκόσιοι τοῦ Μαυροβουνίου). Ἡ τοπικὴ παράδοσι ὅμως μιλοῦσε γιὰ κάποιο ἀρχαῖο κάστρο Βύλλιζα, ποὺ πρέπει νὰ σχετισθῇ καὶ μὲ ὑπάρχοντα στὴν περιοχή τους ἐρείπια μεγάλης ἐκκλησίας Ἀγ. Βλάσιου. Τὸ ὄνομα Καλάρ(οι) ἐξ ἄλλου ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθῃ, καὶ ἀπὸ τὸ Παλάριοι καὶ ἀπὸ τὸ Τάλαρες, ὅπως λέγονταν δύο ἀρχαῖες φυλὲς τῆς Ἠπείρου. Ὁ Πουκεβὶλ (προμν. VI, κ. 1, σ. 350) τὶς βρῆκε μὲ 580 οἰκογένειες, τὶς ἀποκαλεῖ πόλι καὶ ἐκφράζεται μὲ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὴν ἐργατικότητα, τὸ νοικοκυριό, καὶ τὸν προηγμένο βαθμὸ πολιτισμοῦ αὐτῆς, ὅπως ἄλλωστε καὶ τοῦ γειτονικοῦ Συράκου ποὺ εἶχε καὶ αὐτὸ 500 οἰκογένειες. Παρόμοια γράφει καὶ ὁ Ἄγγλος Λὴκ ποὺ τὰ ἐπισκέφθηκε πρὶν ἀπὸ τὸ 1821. Κατὰ τὸ 1822 ἀμφότερα καταστράφηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀπὸ τότε δὲν μπόρεσαν νὰ ἀνορθωθοῦν. Ἀπὸτὰ 1912 ἄρχισε ἡ νέα ἐγκατάλειψί τους ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ καὶ ἤδη τὸ Συράκο ἐξαφανίσθηκε καὶ οἱ Καλαρῖτες περιορίσθηκαν στὶς 400 ψυχές.

τριᾶς Ρίζου τῶν ὁποίων φέρεται πῶς ἦταν καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Ρήγα Φεραίου. Ἡ πατριὰ αὐτὴ εἶχε παρακλάδι της καὶ στὸ γειτονικὸ μὲ τὴν Βωβοῦσα Περιβόλι, ἄλλο δὲ ἕνα ξεχειμώνιαζε στὸ Κερμελῆ τῆς Ἀγιᾶς. Τοῦτο μεταβαφτίσθηκε ἤδη Κερμελῆ καὶ κατάντησε πειὰ Γραικόφωνο Σαρακατσιάνικο (Καὶ ἡ γειτονική τους Πλασιὰ ἄλλωστε εἶναι κτῆμα τῶν ἐπίσης Ρωβουσαίων τσελιγκάδων Καρανίκα, ποὺ ἐξακολουθοῦν δμως νὰ μένουν Βλαχόφωνοι). Ὁ Ρήγας πάντως ὑπόγραφε μὲ τὸ ἐπώνυμο Κυρίτσης (καὶ ὄχι Κυρι ζῆς) ποὺ καὶ αὐτὸ εἶναι γνησιώτατο Πινδικὸ τέτοιο. Τοῦτο ὅμως τὸν συνάπτει μὲ τὸν φερώνυμο γιατρὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ τὸν σώση μέσον τοῦ αὐθέντη του. Ἡ εἰκόνα του ἐξ ἄλλου τὸν ἀποκαλύπτει σὰν καθαρόαιμο Βλάχο τοῦ λεγόμενου Ἀλπικοῦ ἀνθρωπολογικοῦ τύπου. Γιὰ τὴν ἴδια προέλευσι συνηγοροῦν καὶ τὸ ὅτι γνώριζε ὅλες τὶς γλῶσσες τῆς Χερσονήσου μας. καὶ ἡ ἰδιαίτερη φιλία ποὺ εἶχε μὲ τὸν Σταροβλάχικης καταγωγῆς Πασβάνογλου, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε θεῖο ἁρματωλὸ τοῦ Ὀλυμπου. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ρήγα οἱ ἁρματωλοί, οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι, οἱ ἐμποροβιοτέχνες, καὶ οἱ καρβανάρηδες (κυρατζῆδες) τῆς Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ἠπείρου κ.τ.λ. ἦσαν ἀποκλειστικὰ Βλάχοι. Οἱ Καραγκοῦνοι τῆς Θεσσαλίας ἦσαν γεωργοὶ κολλῆγοι καὶ μόνο κολλῆγοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους συνεπῶς ἦταν ἀδύνατο νὰ κατάγεται ὁ Ρήγας. Θὰ μποροῦσε βέβαια νὰ κατάγεται ἀπὸ Πηλιορείτικη Γραικόφωνη οἰκογένεια ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἦσαν ἐμποροβιοτεχνικές, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀκόμα καὶ ἡ Μακρυνίτσα διατηροῦσε εἰσέτι τὴν Βλάχικη γλῶσσα τῶν πρώτων οἰκιστῶν αὐτῆς. Ὁ πατέρας του τέλος φέρεται σὰν μεγάλος καρβανάρης (κάτοχος μεταγωγικῶν ζώων μὲ τὰ ὁποῖα διενεργοῦσε μεταφορὲς καὶ ἐμπόριο), ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου προσονομάζονταν καὶ κυρατζῆς ὅθεν καὶ τὰ λανθασμένα ἐπώνυμά του Κυριαζῆς ἢ Κυρίτσης. Ἡ μητέρα του πάλι φέρεται σὰν κόρη τῆς μεγάλης Γραμουστιάνικης πατριᾶς τῶν τσελιγκάδων Πισιωταίων.

γραφή τῆς λέξης veclja=παλαιά, ὅπως καὶ ὅτι τὸ ὄνομα Πρετουρία μιᾶς χώρας (=οἰκισμοῦ) τὴν ὁποία ἀναφέρει ἡ αὐτὴ ὡς ἄνω ἀφήγησι καὶ μάλιστα σἀν χτῖσμα τοῦ αὐτοκράτορα Αὐρήλιου, παρετυμολογοῦνταν ἀπὸ τὶς λέξεις imperatoria τῆς Λατινικῆς καὶ mbret=βασιλῆας τῆς 'Αρβανίτικης. Τὸ ὄνομα Αὐρήλιος ἐξ ἄλλου συσχετιζόμενο μὲ τὸ τοιοῦτο Πρετουρία ποῦ τὸ εἶχαν δύο Ρωμαϊκοὶ σταθμοὶ τῆς σημερινῆς Ρουμανίας, μᾶς παρέχει τὸ ἐνδόσιμο νὰ πιστεύσουμε ὅτι προέρχονταν ἀπὸ παράδοσι σχετικὴ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Αὐρηλιανό, ὁ ὁποῖος ἀπέσυρε ἀπὸ τὴν σημερινὴ Ρουμανία τὶς Ρωμαϊκὲς φρουρὲς καὶ τοὺς Ρωμαίους πολῖτες, καὶ τοὺς μεταστάθμευσε ἀνὰ τὶς Δουνάβικες περιοχὲς τῆς σημερινῆς Σερβίας καὶ Βουλγαρίας περὶ τὰ 270—275 μ.χ. 'Απὸ τοὺς πρόσφυγες ὥστε Ρωμαίους πολῖτες ἐκείνους πιθανὸν νὰ κατέβηκαν ἀρκετοὶ καὶ ὡς τὴν Πελοπόννησο, λεγεωνάριοι ἀπὸ τὴν ὁποία ἄλλωστε ὑπηρετοῦσαν ἀνὰ τὴν Δακία, καθὼς μᾶς βεβαιώνουν ἀρκετὲς ἐπιγραφὲς καὶ ἄλλα εὑρήματα.

Σκορτά. Ἔτσι λέγονταν πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν Φράγκων ἀκόμα τὸ 'Αρκαδικὸ τμῆμα τῆς λεκάνης τοῦ 'Αλφειοῦ, ἡ ὁποία καλύπτει τὰ 4]5 περίπου τῆς ὅλης 'Αρκαδίας. Ἡ 'Αρκαδία ὅμως κατέχει τὴν καρδία τῆς Πελοπονήσου καὶ συνεπῶς τὸ ὄνομά της ἦταν φυσικὸ νὰ παρετυμολογεῖται ἀπὸ τὴν λέξι καρδιά, τὴν cor (γεν. cordis) τῶν Ρωμαίων δηλαδὴ καὶ scairt τῆς 'Ιρλανδέζικης. 'Απὸ τὴν λέξι αὐτὴ λοιπὸν ἡ ὁποία σημαίνει ἐπὶ πλέον καὶ τὴν λόχμη, τὴν ἄλλως καὶ argoed κατὰ τοὺς Γαλάτες καὶ πάλι, πρέπει νὰ προέκυψε ἡ μετωνομασία Σκορτὰ τῆς 'Αρκαδίας, ἐφόσον ἐπιπρόσθετα τὸ ὄνομα 'Αλφειὸς τοῦ μόνου ποταμοῦ τῆς 'Αρκαδίας, ἦταν φυσικὸ νὰ συσχετισθῆ ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας μὲ τὴν λέξι τῆς Λατινικῆς alveus=λεκάνη ποταμοῦ, ποταμιὰ (καὶ κατὰ τὸ Χρονικὸ Μορέως παραπόταμο), ποὺ ἡ 'Ιρλανδέζικη τὴν λέγει ἐπίσης scaird.

Πρινίτσα. Ἔτσι λέγονταν κατὰ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μορέως ἕνας οἰκισμὸς ποὺ βρίσκονταν στὴν μεσοποταμία 'Αλφειοῦ—Λάδωνα—'Ερύμανθου, ὅπως τὸν καθώρισε καὶ ὁ Δραγούμης ([212]). Ἡ περιοχὴ αὐτὴ ὅμως ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Κοράκων—νῆσος ([213]) διότι νήσους ἔλεγαν καὶ κάθε μεσοποταμία, brân δὲ στὶς γλῶσσες Οὐαλλῶν καὶ 'Ιρλανδῶν (ποὺ εἶναι θυγατέρες τῆς Κελτικῆς) λέγεται ὁ κόρακας. Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι τὸ ὄνομα Πρινίτσα τοῦ ὡς ἄνω οἰκισμοῦ προῆλθε ἀπὸ μετάφρασι τῆς ἀρχαιογραίκικης τοπωνυμίας μὲ τὶς λέξεις brân—inis=κόρακος—νῆσος, τῶν Γαλατῶν. Λίγο νοτιώτερα ἄλλωστε καὶ παρὰ τὴν συμβολὴ τοῦ Θειοῦντα στὸν 'Αλφειὸ ὑπάρχει καὶ ὁ οἰκισμὸς Καμαρίτσα, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου

212—Ἴδε, Δραγουμη Σ., Χρονικῶν Μωρέως Τοπωνυμικά, σελ. 135, 136.
213—Ἴδε, Παυσαν' 'Αρκαδικὰ (VIII), 25 § 65.

εἶναι ἐπίσης προφανέστατο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν λέξι cymer=συμβολή, ἕνωσις ποταμῶν τῆς Οὐαλλέζικης καὶ πάλι.

Λινίσταινα. Αὐτὸ τὸ ὄνομα εἶχε ἀπὸ τὰ πρὸ τῆς Φραγκοκρατίας χρόνια ἕνας οἰκισμὸς τῆς Ἀρκαδίας, συνώνυμος μὲ τὸ ὁποῖο εἶναι καὶ ὁ ἀποκαλούμενος Ἀλωνίσταινα τῆς αὐτῆς περιοχῆς. Καὶ οἱ δυό τους πρέπει νὰ ἦσαν δίγλωσσοι Γραικοβλάχικοι ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821, ὅτι μᾶς πιστοποιοῦν ἕνα σωρὸ τεκμήρια (ὀνοματεπώνυμα, τοπωνυμίες κ,τ.λ.). Τὸ ὄνομά τους λοιπὸν ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψη ἀπὸ τὴν λέξι alnus=σκλῆθρο τῆς Λατινικῆς, εἶναι ὅμως προφανέστερο ὅτι ὀφείλονταν σὲ Δαλμᾶτες ἐποίκους ἀπὸ τὴν φυλὴ τῶν Ἀρινίστων, ὁ οἰκισμὸς τῶν ὁποίων ἦταν φυσικὸ νὰ ἀποκαλεῖται Arinistiani, ὅθεν κατόπιν Rinistiani [Linistiani, καὶ μὲ ἐκγραικισμὸ Λινίσταινα, Ἀλωνίσταινα. Λίγο βορειότερα ἀπὸ τὴν Ἀλωνίσταινα ἄλλωστε ὑπάρχει ὁ οἰκισμὸς Μοστίτσοι, ποὺ καὶ αὐτὸς ὀφείλει τὸ ὄνομά του σὲ Δαλμᾶτες ἐποίκους καὶ πάλι ἀπὸ τὴν φυλὴ τῶν Μαστίτων, ὅπως σὲ τέτοιους ἐπίσης ἀπὸ τὴν φυλὴ τῶν Στάμνων ὀφείλεται τὸ ὄνομα Στεμνίτσα, ἑνὸς ἀκμαίου ἄλλοτε Κεφαλοχωριοῦ τῆς Ἀρκαδίας.

Δημητσάνα. Τὸ μεσαιωνικὸ τοῦτο ὄνομα τῆς φημισμένης Ἀρκαδικῆς πολίχνης, ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψη ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἀρχαῖες καὶ μεσαιωνικὲς λέξεις τῆς Λατινικῆς, ὅπως π. χ. ἀπὸ τὰ ὀνόματα Domitiani, Timachiani κ.τ.λ, ἀπὸ τὶς λέξεις dumetum=λόχμη, πυκνὸ μικρόδενδρο δάσος, duo-metae=δύο-λόφοι, δύο-κορυφές, δύο πυραμίδες, dimidiana=μισοκομμένη, tumidiana=τόπος μὲ μικροὺς λόφους κ.τ.λ. Ἐπίσης ἀπὸ τὴν λέξι daimgean=ὀχύρωμα, ἔρυμα τῶν Κελτόγλωσσων (ὅθεν τὸ donjon τῆς Γαλλικῆς), ὅθεν πιθανώτατα τὸ ὄνομα Domazzano μιᾶς πολίχνης Ἰταλίας (περιοχὴ Τοσκάνης, περὶ τὰ 16 χιλ. βορειότερα ἀπὸ τὴν πόλι Lucca), τὸ τοιοῦτο Daumazan οἰκισμοῦ τῆς Νότιας Γαλλίας (περὶ τὰ 45 χιλ. ἀνατολικὰ τοῦ S. Gaudens), τὸ Domdzion τῆς περιοχῆς Fani τῶν Μιρδίτων τῆς Γκεγκαρίας κ.τ.λ.

Λαγκάδια. Εἶναι καὶ αὐτὴ μεσαιωνικὴ τοπωνυμία ὑποχρεωτικά, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ λέξι λαγκάδι=χαράδρα, φαράγγι τὴν ὁποία δὲν τὴν εἶχε ἡ ἀρχαία Γραίκικη. Ἡ προέλευσί της ἀπὸ τὶς Λατινικὲς lanx, lancia=λεκάνη καὶ χαράδρα, καὶ ἀπὸ τὴν Κελτικὴ llwnc=κοίλωμα, κόλπος, χάσμα, ἄβυσσος, κ.τ.λ, εἶναι ὁλοφάνερη, ἐφόσον μάλιστα ἡ ἔννοιά της εἶναι συνυφασμένη καὶ μὲ τὴν τοιαύτη δάσος ὅτι σημαίνει ἡ Λατινικὴ λέξι lucus κ.τ.λ. Λατινομακεδονικὴ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ τοπωνυμία Καρύταινα ἄλλης Ἀρκαδικῆς πολίχνης, ὅπως ἔχουμε ἀποδείξει στὸ ἔργο μας. ***Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. τῆς Δύγκου*** (σελ. 136).

Μούχλι. Ἔτσι ὠνομάζονταν ἄλλο ἕνα μεσαιωνικὸ κάστρο τῆς Ἀρκαδίας, τὸ ὁποῖο κρατοῦσε τὴν δυτικὴ εἴσοδο τῆς αὐχενοδιάβα-

σης τοῦ ὄρους Παρθένιου, ἡ ὁποία βρίσκεται μεταξὺ 'Αχλαδόκαμπου καὶ 'Αγιογιωργήτικων. 'Η προέλευσι τῆς ὀνομασίας αὐτῆς ἀπὸ τὴν λέξι μυχλὸς=σκολιὸς τοῦ 'Ησύχιου εἶναι πιθανώτατη, δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ ὀφείλονταν καὶ στὴν λέξι μουχάλα=μυχὸς ὀρέων, ρεματιὰ τῆς Τσακώνικης.

Βελιγόστη. Ἔτσι καλοῦνταν ἕνας μεσαιωνικὸς οἰκισμὸς τῆς νότιας 'Αρκαδίας, μὲ ὄνομα ποὺ θεωρεῖται σὰν ἀδιαμφισβήτητα Σλάβικο καὶ τὸ ἔχουν τὸ χωριὸ Velagosht τῆς περιοχῆς Σουλιόβα (καμπὴ τοῦ ποταμοῦ Ντεβόλη) στὴν 'Αλβανία, καὶ τὸ γειτονικὸ μὲ τὴν Ὄχριδα τῆς Γιουγκοσλάβικης Μακεδονίας Velgoshti Ὅμοιο δεύτερο συνθετικὸ ὅμως ἔχουν καὶ τὰ χωριὰ Delogozda τῆς περιοχῆς Ντιβρρέτσα στὰ β'α' τῆς Στρούγας, Ziligozda (νῦν Πεντάβρυσο) καὶ Radogozda (νῦν 'Αγία Ἄννα) τοῦ νομοῦ Καστορίας, καὶ Mizlogozda (νῦν Μεσόλογγος) τῆς ἐπαρχίας Βοΐου. Τὸ συνθετικὸ τοῦτο Gozd ἢ gozda μοιάζει ἐπίσης ἀρκετὰ μὲ τὴν Βουλγαροσλάβικη λέξι Kâshta=σπῆτι, οἶκος. Καὶ στὴν Ρουμάνικη ὅμως ὑπάρχει ἡ λέξι gazda=πρόχειρη κατοικία, κοίτη, ποὺ εἶναι ἀδελφικὴ μὲ τὴν ταυτόσημη παλαιογαλλικὴ geiste καὶ τὴν Οὐαλλέζικη gwestfa, καὶ προέκυψε μαζύ τους ἀπὸ τὶς μεσαιωνολατινικὲς cassata, cassida, costis=καλύβα, ἀγροικία, σπῆτι, κ.τ.λ. ὅθεν ἀσφαλῶς καὶ ἡ ὡς ἄνω Σλαυοβουλγάρικη. 'Η Ρουμάνικη αὐτὴ λέξι ἔχει ἐπὶ πλέον καὶ τὴν σημασία ξενώνας, πανδοχεῖο, ὅτι σημαίνει καὶ ἡ λέξι τῶν Οὐαλλῶν Gwesty. Τὸ προαφερμένο συνθετικὸ gozd ἢ gozda συνεπῶς ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθη ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω Κελτορουμάνικη λέξι, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἀπὸ ἀρκετὲς ἄλλες μεσαιωνολατινικὲς σὰν τὶς : aggestio=χωματοσωρούς, agestum=ὀχύρωμα, caussetus=κρύπτη, εἱρκτή, cesta=κοιλότητα, costa=πλαγιά, gasta=ἐρείπιο, κ.τ λ. 'Επὶ πλέον δὲ καὶ ἀπὸ τὴν λεξι αὐγουσταῖον ἢ γουστεῖον, ὅπως κατὰ τὸν Προκόπιο καὶ ἄλλους λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν ἡ ἀγορά, τὸ παζάρι, τὸ τσαρσί, τὸ βαρόσι, δηλαδὴ τὸ ἐμπορεῖον τῆς ἀρχαιογραίκικης. Καὶ ἀκριβῶς γιὰ τὸ ἐμπορεῖο τῆς Βελιγοστῆς κάνει λόγο τὸ χρονικὸ τοῦ Μωρέως, τὸ ὁποῖο ἡ Λατινομακεδονικὴ μποροῦσε νὰ τὸ ἀποκαλεῖ π. χ. Balje—gozda=Παληὰ—ἀγορά, ἢ Παληὸ—χάνι, καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα παρόμοια. Καὶ ἡ τοπωνυμία Βελιγοστὴ ὥστε ἦταν Λατινομακεδονικὴ τέτοια καὶ ὄχι Σλάβικη.

Μαΐνη. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἦταν εὐκολώτατο νὰ προέλθη ἀπὸ τὴν λέξι moenia=ὀχύρωμα, κάστρο τῆς Λατινικῆς. 'Η τοποθεσία ὅμως τοῦ μεταγενέστερου οἰκισμοῦ Μίνα ὁ ὁποῖος ἀντικατέστησε τὴν μεσαιωνικὴ Μαΐνη, μᾶς ὑποχρεώνει νὰ προσέξουμε τὴν λέξι muin=αὐχένας τῆς 'Ιρλανδέζικης (ποὺ εἶναι ὡς γνωστὸν θυγατέρα τῆς Κελτικῆς) ἰδίως ἐπειδὴ καὶ τὸ χωριὸ Μόϊνο τῆς Μακεδονίας (ἀνατολικὰ τοῦ Μοναστηρίου καὶ στὴν Γιουγκοσλαβία) βρίσκεται στὴν εἴσοδο

αὐχενοδιάβασης. Δὲν μποροῦμε νὰ παραβλέψουμε ἐπίσης καὶ τὴν λέξι min—ἄκρο, τέρμα τῆς Οὐαλλέζικης (λείψανο τῆς Κελτικῆς ἐπίσης), ἐφόσον καὶ τὸ κάστρο Μαΐνη καὶ ὁλόκληρη ἡ Μάνη κατέχουν τὸ νοτιώτατο ἄκρο τῆς Μικρευρώπης. Ἐπανειλημμένα τονίσαμε ἄλλωστε, ὅτι οἱ Ἰλλυριοὶ τῆς Παννονίας καὶ τῆς Δαλματίας ἦσαν διασταυρωμένοι ἰσχυρότατα μὲ Γαλάτες, στὴν Δαλματία δὲ εἶχε τὴν ἕδρα της καὶ ἡ Τρίτη λεγεὼν ποῦ προσονομάζονταν Gallica, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ στρατολογοῦσε Γαλάτες ὅπως ἡ Πέμπτη Μακεδονικὴ στρατολογοῦσε Μακεδόνες. Ἀπὸ τὶς Δαλματοϊλλυρικὲς ἀκτὲς τῆς Δαλματίας ὅμως κατάγονταν οἱ ἔποικοι ποῦ κατέκλυσαν τὴν Δυτικὴ Πελοπόνησο, ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας. Ἕνα τμῆμα ἀπὸ τοὺς ἔποικους τούτους μάλιστα πρέπει νὰ ἦσαν Μάνιοι ([214]), ὅπως λέγονταν μιὰ Ἰλλυρικὴ φυλὴ ποὺ κατοίκοῦσε τὴν περιοχὴ τοῦ ποταμοῦ Ναρέντα. Οἱ Μάνιοι αὐτοὶ φέρονταν ἐπὶ Πορφυρογέννητου μὲ τὸ ὄνομα Ἀρεντανοὶ (ὀρθότερα Ναρεντανοί), καὶ προσονομάζονταν Παγανοὶ ἐπειδὴ καὶ μέχρι τότε παρέμεναν ἀβάπτιστοι, δηλαδὴ εἰδωλολάτρες. Eilun ὅμως ἔλεγαν οἱ Κέλτες (ἴσως δὲ καὶ οἱ Ἰλλυριοί) τὰ εἴδωλα, ἕλληνες λέγονταν ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ κράτους τῆς Ρωμανίας (Βυζαντινοῦ) οἱ εἰδωλολάτρες, τέτοιοι ἦσαν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ κάστρου τῆς Μαΐνης ὡς καὶ στὰ χρόνια τοῦ Πορφυρογέννητου, Ἰλλυριόβλαχοι Μάνιοι πιθανώτατα καὶ ὄχι Γραικοὶ Ἐλευθερολάκωνες ὅπως γράφουν οἱ λόγιοί μας. Μόνο Κελτοϊλλυριοὶ ἄλλωστε μποροῦσαν νὰ καθιερώσουν ἀνὰ τὴν Μάνη τοὺς ὅρους νικλιάνοι=εὐγενεῖς καὶ φαμέγιοι=πληβεῖοι, ὑποτακτικοί, ἀφοῦ ὁ πρῶτος πρέπει νὰ προῆλθε ἀπὸ τὴν Κελτογερμανικὴ uncail' oncel, oncle=θεῖος, ἄρα καὶ σεβαστός, δῖος, πέλειος, εὐγενής, ὁ δὲ δεύτερος ἀπὸ τὴν λατινικὴ famulus=ὑποτελής, σκλάβος, ὑποτακτικός, μαθητευόμενος, ὑπηρέτης, τὴν ὁποίαν διέσωσε ἡ Καλαβρέζικη. Μὲ τὴν κληρονομημένη ἀπὸ Γαλάτες ἀσφαλῶς ἐναλλαγὴ τῶν φθόγκων λ]γ ἐξ ἄλλου (τὴν ὁποία τὴν ἔχουν καὶ οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι καὶ οἱ Ρουμᾶνοι ὄχι ὅμως οἱ Ἑλληνόβλαχοι), οἱ famuli κατέληξαν στὴν Μάνη φαμέγιοι, ἐνῶ στὴν Λατινομακεδονικὴ familji εἶναι οἱ φαμίλιες, οἱ οἰκογένειες. Ἰλλυριόβλαχοι ([206]), ὥστε πρέπει νὰ ἔζησαν στὴν Μάνη, ὅπου καὶ κατὰ τὸν 14ο αἰώνα κατέβηκαν Μαυροβουνιῶτες Βλάχοι μαζὺ μὲ Ἀρβανιτόβλαχους.

Πενταδάκτυλον. Ἀπὸ τὸν Πορφυρογέννητο ξέρουμε ὅτι ὁ Ταΰγετος λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του Πενταδάκτυλον, μολονότι καθὼς γράφει καὶ ὁ Παυσανίας ἔχει δύο κύριες κορυφὲς καὶ μόνο. Τὸ νέο του ὄνομα ὥστε πρέπει νὰ προῆλθε ἀπὸ Λατινομακεδονόγλωσσους

214—Ἴδε, Σκυλλ. περίπλους. «Ἀπὸ δὲ Νεστῶν ὁ Νάρων ποταμὸς ἐστίν...οὗτοι δ' εἰσιν Ἰλλύριοι ἔθνος Μανιοί...»

πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι ταύτισαν τὸ τοιοῦτο Ταΰγετος μὲ τὴν Λατινικὴ λέξι digitus (γεν. digitulis)=δάκτυλος, καὶ τὸν μεταβάφτισαν bonda, pinta. ponta, punta (=κορυφή, ἄκρα, βουνὸ)—digituli. Ὅθεν κατόπιν μὲ γραικοποίησι προέκυψε τὸ Πεντε]δάκτυλοι]Πενταδάκτυλο.

Μιστρὰ (καὶ ***Μυζηθρᾶ***). Ἡ τοπωνυμία αὐτὴ συμπίπτει μὲ τὶς ἑξῆς: Amestra πολίχνης τῆς ἀρχαίας Σικελίας· Μάστειρα, ἀρχαίας πολίχνης τῆς Θράκης σὲ ἄγνωστη θέσι· ὁμώνυμης τῆς ἀρχαίας Λυδίας ποὺ ἴσως νὰ βρίσκονταν καὶ στὴν γειτονικὴ Φρυγία· Mestry, σημερινῆς πόλης τῆς Γαλλίας (διάμερ. Calvados νομοῦ Bayeux, καντ. (Isigny). Mestre, πόλης τῆς Ἰταλίας σὲ 10 χιλ. νδ. τῆς Βενετίας· Μαΐστροῦ, χωριοῦ παρὰ τὴν πόλι Αἶνο τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, καὶ Θράκης, καὶ τέλος Mezdra, κωμόπολης τῆς βορειοδυτικῆς Βουλγαρίας νοτιοανατολικὰ τῆς Βράτσας καὶ σὲ φαραγγοποταμία. Mezdra ἐξ ἄλλου στὴν Καλαβρέζικη διάλεκτο τῆς Ἰταλικῆς σημαίνει ὀχετό, ἡ λέξι αὐτὴ ὅμως ἴσως νὰ εἶναι δάνειό της ἀπὸ τὴν Ἀραβικὴ τέτοια mezdra=κοίτη ποταμοῦ. Κατὰ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μωρέως ἐξ ἄλλου ὁ Μιστρᾶς λέγονταν ἀρχικὰΜ υζηθρᾶ, τοῦτο δὲ μᾶς ἀναγκάζει νὰ ὑποθέσωμε ὅτι προγενέστερα βρίσκονταν ἐκεῖ κάποιος ἐπαγγελματίας μυζηθρᾶς ἄρα κτηνοτρόφος, ἢ κάποιος γαιοκτήμονας μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο. Στὴν Ἀρβανίτικη ὅμως μεζατάρ - μεζατόρεα εἶναι ὁ μεσαῖος καὶ ἡ μεσαία,ὅπως ξέρουμε δὲ ἀπὸ τὴν ἱστορία κάποια κώμη-προάστειο τῆς Σπάρτης λέγονταν Μεσόα. Δὲν ἀποκλείεται ὥστε νὰ βρίσκονταν ἡ Μεσόα αὐτὴ στὴν θέσι τοῦ Μιστρᾶ,καὶ νὰ μετωνομάσθηκε ἀπὸ Ἀρβανῖτες ἔποικους Μεζατόρεα μὲ ὄνομα ποὺ μποροῦσε νὰ παραποιηθῆ σὲ Μυζηθρᾶ - Μιστρᾶ. Τὸ ὄνομα Ἀθρικοὶ ποὺ μνημονεύεται στὸν βίο τοῦ ἐκχριστιανιστοῦ τῆς Μάνης ὁσίου Νίκωνα, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἀνὰ τὴν Λακωνία ζοῦσαν τότε Βορειοθρᾶκες (ἄρα Ἀρβανῖτες) ἔποικοι ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ ποταμοῦ Ἄθρυ, δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ Γίαντρα στὴν συμβολὴ τοῦ ὁποίου μὲ τὸν Δούναβι ὑπῆρχε καὶ ὁμώνυμή του πόλις, τὴν ὁποία οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι ἀποκαλοῦσαν καὶ Ἰατροῦ. Ἀπὸ τὸν τύπο τοῦτο τῆς ὀνομασίας αὐτῆς μάλιστα, ἴσως νὰ προέκυψε καὶ τὸ ὄνομα Γιατράκοι τῆς μεγάλης Μανιάτικης πατριᾶς, ποὺ στὰ χρόνια τῆς Βενετοκρατίας φέρονταν καὶ μὲ τὴν Ἰταλική του μετάφρασι Medici. Τὰ Ἀρβανίτικα στοιχεῖα τῆς Τσακώνικης, ἐνισχύουν καὶ αὐτὰ ἕνα τέτοιο γεγονός.

Μονεμβασία. Καθὼς ἔχουμε γράψει πρὸ ἐτῶν, ἡ τοπωνυμία Monobassia ὅπως μνημονεύεται ἀπὸ τὰ 728 ἀκόμα, εἶναι αὐταπόδεικτο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὸ ὄνομα Μινώα ([215]) τοῦ βράχου αὐτῆς, μὲ δεύτερο

215—Ἴδε. Παυσαν. Λακωνικὰ (III), 23—«ἄκρα δὲ ἐς τὸ Πέλαγος κατὰ τὴν πόλιν (Ἐπίδαυρον Λιμηρὰν) ἀνέχει καλουμένη Μινώα...αἰγιαλὸς δὲ ὁ ταύτῃ παρέχεται ψηφῖδας σχῆμα εὐπρεπεστέρας καὶ χρόας παντοδαπῆς».

συνθετικὸ τὴν μεσαιωνολατινικὴ λέξι baussa=βράχος τὴν ὁποία κληρονόμησε καὶ ἡ Τσακώνικη ποὺ λέγει πάσσινο τὸν ὀγκόβραχο καὶ πέτσιε τὴν πέτρα, τὴν péshea=βράχος καὶ τῆς Ἀρβανίτικης. Ἕνας κρημνόβραχος τοῦ Πισοδερίου ἀποκαλεῖται καὶ σήμερα ἀκόμα Βash(u), δὲν μπορεῖ ὥστε νὰ ἀμφισβητηθῇ ἡ προέλευσι τῆς ὡς ἄνω τοπωνυμίας ἀπὸ τὰ Minoae—baussa, ὅθεν κατὰ γραικοποίησι τὸ κατοπινὸ Μονεμβάσια. Καὶ οἱ κατὰ τὴν αὐτὴ μεσαιωνικὴ μαρτυρία Σκλαβῆνοι κάτοικοι τῆς περιοχῆς της λοιπόν, ἦσαν ὑποχρεωτικὰ Θρᾶκες (=Ἀρβανῖτες) εἴτε Κελτοϊλλυριοὶ καὶ ὄχι Σλαῦοι. Τὸ βουνὸ ἄλλωστε μόνο στὴν Ἀρβανίτικη λέγεται mal, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Μαλεβὸ τοῦ Πάρνωνα.

Μαρδαῖται. Ἀπὸ τὰ ὅσα γράφει ὁ Πορφυρογέννητος ([216]) προκύπτει ὅτι μαρδαῖται λέγονταν ὁ λαὸς τῶν γαλερῶν, ἄρα οἱ πολεμιστὲς τῶν πλοίων, οἱ ναυβάται τῶν ἀρχαίων. Τὸ ὄνομά τους αὐτὸ ὥστε πρέπει νὰ προέκυψε ἀπὸ τὶς Κέλτικες λέξεις mordaïth=πλοῦς, ταξεῖδι, καὶ mordwyol=θαλασσοπλοΐα, τῆς Οὐαλλέζικης, ἀφοῦ μάλιστα οἱ Βυζαντινοὶ εἶχαν καὶ τοὺς ὅρους ταξειδεύω=ἐκστρατεύω, καὶ ταξατίωνες=οἱ ὁπλῖτες ποὺ πήγαιναν στὴν ἐκστρατεία. Ἀπὸ ὅσα πάλι γράφει ἀλλοῦ ὁ ἴδιος ἱστορικός, πιστοποιεῖται ὅτι μονάδες μαρδαϊτῶν στρατολογοῦνταν καὶ ἀπὸ τὴν Πελοπόνησο. Οἱ μαρδαῖται (=πεζοναῦτες) αὐτοὶ ὅμως δὲν ταυτίζονταν μὲ τοὺς θρυλικοὺς Μαρδαΐτες τοῦ Λιβάνου, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔχουν γραφεῖ διάφορες δοξασίες ποὺ ὅλες τους ἀνεξαίρετα ἀγνόησαν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε διαθέσει γιὰ τὴν φρούρησι τῆς Λιβανησίας τὸ κατα τὴν LV Νεαρὰ αὐτοῦ *γενναιότατον τάγμα τῶν Τερτιοδαλμάτων*. Ἔτσι δὲ λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Tertia (καὶ Martia) Gallica λεγεὼν τῶν ἀρχαιότερων αἰώνων, ἡ ὁποία εἶχε στρατολογικὴ περιοχὴ τὴν Δαλματία καὶ ἀπὸ τὰ πρὸ Χριστοῦ χρόνια φρουροῦσε τὴν Παλαιστίνη μὲ τὴν Φοινίκη. Οἱ περιώνυμοι Μαρδαῖται τοῦ Λιβάνου ὥστε ἦσαν Μάρτιοι ἢ Μαρτιᾶται Κελτοϊλλυριοὶ ἀπὸ τὴν Δαλματία, ὅτι ἀκριβῶς ἦσαν καὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ Πορφυρογέννητου Τουλμᾶτσοι (καὶ ὀρθότερα κατὰ τὴν Λατινομακεδονικὴ ἐκφώνησι Dâlmâts).

216—Ἴδε, Πορφυρογένν., περὶ Βασιλείου τάξεως σελ. 662, ἔκδ. Βονν.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

I. ΠΟΙΑ ΗΣΑΝ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΟΕΛΛΗΝΩΝ ΓΡΑΙΚΟΠΕΛΑΣΓΩΝ

Όπως σημειώσαμε καὶ πειὸ μπροστὰ στὸ σχετικὸ μὲ τὴν ἀξία τῶν τοπωνυμίων κεφάλαιο, οἱ πειὸ παληὲς μυθολογικὲς μαρτυρίες ἀποκαλύπτουν ὅτι ἀνὰ τὰ νησιὰ καὶ τὶς ἀκτὲς τοῦ Αἰγαίου, πανάρχαιοι πολιτισμένοι κάτοικοι στάθηκαν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φοίνικες, οἱ Γεφυραῖοι, καὶ οἱ Κᾶρες μὲ τοὺς Λέλεγες. Ἀπὸ αὐτοὺς ὅμως ξέρουμε σήμερα ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν τέκνα τῆς Μαύρης φυλῆς, καθὼς τονίζει ἐπανειλημμένα ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι ἱστορικοὶ ὅπως καὶ ἡ Π. Διαθήκη τῶν Ἑβραίων. Οἱ Φοίνικες πάλι καὶ καθὼς κατέχουμε ἀπὸ τὴν ἱστορία ἦσαν τέκνα τοῦ Ἰνδικοῦ [217] Ὠκεανοῦ, ἄρα καὶ τοῦ Ἑανοῦ ὅπως κατὰ τὴν Βαβυλωνιακὴ μυθολογία λέγονταν ὁ ἰχθυάνθρωπος (=νησιώτης), ποὺ ἔφερε τὸν πολιτισμὸ στὸν μυχὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου ὅπου καὶ τὸ δέλτα τοῦ Τιγροευφράτη. Ἡ κοιτίδα τους ὥστε συνέπιπτε μὲ τὴν θαλασσινὴ χώρα (=νῆσος) Πούντ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔλεγε καὶ ἡ Αἰγυπτιακὴ μυθολογία ὅτι κατάγονταν οἱ πρῶτοι ἐκπολιτιστὲς τῆς χώρας τοῦ Νείλου, ὅπως καὶ μὲ τὴν Παγχαία τῆς ἀφήγησης τοῦ Εὐήμερου ὁ ὁποῖος εἶδε ἐκεῖ ἐπιγραφὲς σὰν αὐτὲς ποὺ εἶχαν τὰ μνημεῖα τῶν Ἐτεόκρητων (Μινωϊκῶν). Τὸ ὄνομα τῆς πρώτης ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἴσως νὰ ἦταν ὁμόρριζο μὲ τὸ Ποῦνοι (ὅπως ὠνόμαζε ἡ Λατινικὴ τοὺς Χνᾶ τῆς Πελασγικῆς καὶ Φοίνικες τῆς Γραίκικης), ἐνῶ τὸ τοιοῦτο τῆς δεύτερης ἴσως νὰ συγγένευε μὲ τὸ Ὑπαχαιοί, ὅπως λέγονταν προγενέστερα οἱ κατοπινοὶ Κίλικες (Χιλάκου κατὰ τοὺς Ἀσσυρίους) ποὺ μεταβαφτίσθηκαν δῆθεν ἔτσι ἀπὸ τὸν Ποῦνο καὶ ἀδελφὸ τοῦ Κάδμου Κίλικα [218]. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνὰ τὴν Βαβυλωνία ἐμφάνισι τῆς Σημιτικῆς γλώσσας εἶναι μεταγενέστερη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ πέρασαν οἱ Φοίνικες γιὰ τὴν Μεσόγειο, μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ δεχθοῦμε ὅτι οἱ πανάρχαιοι αὐτοὶ ἑανοῦ (=νησιῶτες, Ἴωνες) τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ μιλοῦσαν ἀρχικὰ Ἰνδικὴ καὶ ὄχι Σημιτικὴ διάλεκτο. Στὸ συμπέρασμα τοῦτο μᾶς ὁδηγεῖ ἄλλωστε, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀνὰ τὴν Παλαιστίνη ὑπῆρχαν τοπωνυμίες προγενέστερες ἀπὸ τὴν ἐκεῖ κάθοδο τῶν Ἑβραίων (ποῦ φέρεται πῶς ἔγινε μεταξὺ 2000-1700 π. χ-), οἱ ὁποῖες ἑρμηνεύονται μὲ τὴν Λατινικὴ καὶ τὴν Ἀρβανίτικη. Ἐπίσης καὶ τὸ Ἀρβανίτικο ὄνομα Γολιὰθ (ἀπὸ τὸ gljat=μακρουλός, ὑψηλός, γίγας) τοῦ πασίγνωστου ἀρχηγοῦ τῶν Φι-

---

217—Ἴδε, Στραβ. XVI, 3, § 3 καὶ 4—Ὁμοίως Ἡρόδ. II, 44.
218—Ἴδε, Ἡροδ. VII, 91.

λισταίων, καὶ τέλος κάποια παράδοσι ([219]) στὴν ὁποία ἀναφέρονταν ὅτι ἡ κάστα τῶν σοφῶν τῆς Κοίλης Συρίας λέγονταν Ἰουδαῖοι, καὶ κατάγονταν ἀπὸ τὸ γένος τῶν *ἐν Ἰνδοῖς φιλοσόφων*. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ ἀνὰ τὴν Παλαιστίνη καὶ τὴν Ἀραβία ἐπικράτησι τῆς γλώσσας τῶν Βαβυλώνιων, ἐξαφάνισε τὶς προγενέστερες ἐκεῖ γλῶσσες ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες θὰ ὑπῆρχαν καὶ Ἰνδικὰ ἰδιώματα.

Ὡς πρὸς τοὺς Γεφυραίους πάλι οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν Ἡρόδοτο ([220]) ἦσαν μοῖρα τῶν Φοινίκων (δηλαδὴ Ἄραβες καθὼς γράφει καὶ ὁ Στράβων ([222]), παρατηροῦμε ὅτι τὸ ὄνομά τους παρουσιάζει μεγάλη ὁμοιότητα τόσο μὲ τὸ Ἔφυροι ἑνὸς Ὁμηρικοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλίας, ὅσο καὶ μὲ τὸ τοιοῦτο Ἑβραῖοι τῶν Ἰσραηλιτῶν. Κατὰ τὸν Στράβωνα ([22]) ὅμως Ἔφυροι ἦσαν οἱ Τυρρηνοὶ ἢ Τυρσηνοὶ (οἱ Ἐτροῦσκοι τῆς Λατινικῆς), ἐνῶ κατὰ τὴν Π. Διαθήκα Ἑβραῖοι λέγονταν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἔβερ, ὁ ὁποῖος κατάγονταν ἀπὸ τὸ Ἀρφαξάδ καὶ ἦταν ἀπόγονος τοῦ Σήμ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴ Π. Διαθήκη, ὁ Σὴμ ἦταν ἀδελφὸς τοῦ μυθικοῦ γενάρχη τῆς Μαύρης φυλῆς Χάμ καὶ τοῦ τοιούτου τῆς Λευκῆς φυλῆς Ἰάφεθ, ἄρα ὑποχρεωτικὰ μυθικὸς γενάρχης τῆς Κίτρινης φυλῆς ὁ ἴδιος. Τέκνα τῆς Κίτρινης φυλῆς (ἄρα Σουμέριοι) ὥστε ἦσαν οἱ ἀρχικοὶ ἀπόγονοι τοῦ Ἔβερ. γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἔμειναν οἱ Ἑβραῖοι τῆς φυλῆς Ἰσάχαρ, ἀφοῦ ἕνας τέτοιος παριστάνεται στὰ Αἰγυπτιακὰ μνημεῖα μὲ σαφέστατα μογγολικὰ χαρακτηριστικά. Ἄποικοι δὲ Σουμέριων ἐπίσης καὶ δίγλωσσοι ἴσως ὅπως οἱ γυναῖκες τούτων, πρέπει νὰ ἦσαν καὶ οἱ Τεῦκροι τῆς Τροίας καὶ οἱ ἀδελφοὶ μὲ αὐτοὺς Τυρρηνοὶ (ἢ Τυρσηνοί, ἢ Ἐτροῦσκοι) διάσημοι ὡς γνωστὸν λιθοξόοι οἰκοδόμοι καὶ μεταλλουργοί, ἄρα ὁμότεχνοι μὲ τοὺς Χαλλὰκ (=μεταλλουργούς, χαλκεῖς) τῆς Σημιτικῆς, ὅθεν καὶ τὰ χαλκεῖς Χαλκιδεῖς, Χαλκιδική, τῆς Γραίκικης.

Κατὰ τὰ ἀρχεῖα ἐξ ἄλλου τοῦ κράτους τῶν Χεταίων ([223]), Habiru καὶ Lulachu λέγονταν δύο φυλὲς ποὺ κατοικοῦσαν στὶς περιοχὲς τῶν βορειοανατολικῶν πηγῶν τοῦ Τίγρη καὶ Εὐφράτη, καὶ προμή-

219—Ἴδε, Ἰώσηπ. Ἀρχ. Ἰουδαίων, σελ. 179, ἔκδ. Παπύρου.

220—Ἴδε, Ἡροδ. V, 57, 62,

221—Ἴδε, Στραβ. X, I, § 8-«τὸ δὲ παλαιὸν καὶ Ἄραβες οἱ Κάδμω συνδιαβάντες».

222—Ἴδε, Στραβ. VII, Ἀποσπ. 14.

223—Ἴδε, Delaporte L, Les Hittites, p. 207. Σημ. Τὰ ἀρχεῖα αὐτὰ ἀνάγονται στὴν περίοδο 1750—1200, π.Χ. μετὰ τὴν ὁποία ἐξαφανίσθηκε τὸ κράτος τοῦτο ταυτόχρονα συνεπῶς μὲ τὸ τοιοῦτο τῶν Τρώων, ποὺ θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς σὰν τμῆμα τοῦ κράτους τῶν Χεταίων. Τέλος τὸ ὄνομα Habiru ποὺ συμπίπτει μὲ τὸ τοιοῦτο Ἴβηρες τοῦ γνωστοῦ Καυκάσιου λαοῦ. Ἴσως νὰ προῆλθε ἀπὸ τὴν λέξι haver =ἀνατολὴ τῆς Περσικῆς.

θευαν σ' αὐτοὺς μισθοφόρους. Στὶς ἴδιες περιοχὲς ὅμως τῶν σημερινῶν Κούρδων (τῶν Καρδούχων κατὰ Ξενοφῶντα καὶ Γορδυαίων κατὰ Στράβωνα), τοποθετοῦσαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι σχολιαστὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὴν 'Αρφαξάδ ἢ 'Αραπαχίτιδα, ἡ ὁποία φέρονταν σἂν κοιτίδα τῶν 'Εβραίων. Μᾶς ἐπιτρέπεται ὥστε νὰ ταυτίσουμε τοὺς προαναφερμένους Habiru τόσο μὲ τοὺς 'Εβραίους, ὅσο καὶ μὲ τοὺς Γεφυραίους καὶ τοὺς "Εφυρους "Οπως ἐπίσης μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ παραδεχθοῦμε, ὅτι καὶ οἱ προαναφερμένοι Loulahhu ἦσαν οἱ πρόγονοι τῆς φυλῆς τῶν Λελέγων, οἱ ὁποῖοι φέρονταν ἀπὸ τὴν προελληνικὴ μυθολογία σἂν περιπλανώμενοι μισθοφόροι, καὶ σἂν ἱδρυτὲς σωρείας πόλεων τῆς Μικρᾶς 'Ασίας, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Στερεᾶς. 'Από τὴν Καπαδοκία ἄλλωστε ποὺ ἀποτελοῦσε τὸν πυρῆνα τοῦ κράτους τῶν Χεταίων, ἦρθαν περὶ τὰ 2500—2200 π.Χ. καὶ οἱ φορεῖς τοῦ ἀρχικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Μακεδονίας ([224]), πρῶτοι καὶ πανάρχαιοι χρυσωρύχοι τῆς ὁποίας στάθηκαν οἱ ἄποικοι τῶν 'Αλιζώνων τῆς Τροίας, ποὺ κατάγονταν ὡς γνωστὸν ἀπὸ τοὺς μεταλλουργοὺς Χάλυβες ([225]) καὶ Χαλδαίους τοῦ Πόντου. Γιὰ τοὺς ὁποίους πάλι μᾶς πληροφορεῖ καὶ ὁ Ξενοφῶν ([226]) ὅτι καὶ στὰ χρόνια του πήγαιναν σἂν μισθοφόροι στὶς 'Ινδίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες καὶ μέσον τῆς περιοχῆς αὐτῶν ἦρθε κατὰ τὴν μυθολογία ἡ θρησκεία τοῦ Βάκχου ([227]), ἐνῶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴ τοῦ 'Ηρόδοτου τὴν ἔφερε στὴν 'Ελλάδα περὶ τὰ 2200 ὁ Ποῦνος (ἢ Χνᾶ, ἢ "Ιναχος)=Φοίνικας Κάδμος, πανάρχαιος καὶ αὐτὸς ἐκμεταλλευτὴς ([228]) τῶν χρυσωρυχείων τῆς Μακεδονίας, μὲ τοὺς Χαλκεῖς ἢ Χιλάκου ἢ Κίλικες ὁμόφυλούς του.

Συμπατριῶτες μὲ τοὺς Χάλυβες ἦσαν κατὰ τὴν μυθολογία καὶ οἱ 'Αμαζόνες, τὸ ὄνομα τῶν ὁποίων ἑρμηνευόμενο μὲ τὴν λέξι μ'ζὲ =ἥλιος τῶν Γεωργιανῶν καὶ anu=φῶς, θεός, ὄν ἄνθρωπος, τῶν Σουμεριοβαβυλώνιων, σημαίνει τοὺς ἀνατολῖτες. 'Ανατολικώτεροι ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς Γεωργιανούς, ἦσαν οἱ Μῆδοι τῆς Περσίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατάγονταν οἱ ταυτιζόμενοι μὲ τοὺς 'Αμαζόνες Σαυρομᾶτες, ἀκόμα πλησιέστεροι δὲ οἱ ἀμέσως πρὸς τὰ δυτικὰ τῶν Μήδων Ματιηνοὶ τοὺς ὁποίους οἱ 'Ασσύριοι ἔλεγαν Mitanu. Μιὰ μοῖρα τοῦ λαοῦ τούτου ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε ἀπὸ πολὺ παληὰ ἐποχὴ στὴν περιοχὴ ὅπου ἔζησαν καὶ οἱ Habiru μὲ τοὺς Lulahu, εἶχε προωθηθεῖ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν κατάρρευσι τῶν Χεταίων στὴν καμπὴ τοῦ "Αλυ τῆς

224—"Ιδε, Heurtley, Prehistoric Macedonia, p. 118—127.
225—"Ιδε, Στραβ. XII, 3, § 19—25 καὶ XIV, 5, § 22—28.
226—"Ιδε, Ξενοφ. Κύρου 'Ανάβασ. IV κεφ. 3 καὶ 5. 'Ομοίως Κύρου Παιδ. III, 1.
227—"Ιδε, Διονύσου Περιηγητου, στ. 695, ἐπίσης 'Ηρόδοτ. II, 145.
228—"Ιδε, Στραβ. XIV, 5, § 28—«ὁ δὲ Κάδμου (πλοῦτος) ἀπὸ τῶν περὶ Θράκην καὶ τὸ Παγγαῖον ὄρος μετάλλων...».

Καππαδοκίας, δηλαδὴ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Φρυγία. Στὸν γειτονικὸ παταμὸ Σαγγάριο, τῆς ὁποίας εἶχε σπεύσει ὁ σύμμαχος τῶν Φρύγων Πρίαμος γιὰ νὰ ἀποκρούσουν τοὺς Ἀμαζόνες, ἄρα τοὺς προαναφερμένους Ματιηνοὺς ἔποικους οἱ ὁποῖοι (καθὼς προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸν στίχο τοῦ Διογένη [114] Τραγικοῦ), ἦσαν ἀρχικοὶ Βάκτριοι. Καθὼς δὲ μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἡρόδοτος καὶ πάλι οἱ Ματιηνοὶ τοῦ Ἅλυ ποὺ ὑπάγονταν στὴν σατραπεία τῶν Παφλαγόνων, φοροῦσαν τὴν ἴδια στολὴ μὲ αὐτοὺς τὴν ὁποία καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Στεφ. Βυζάντιος, ἐξακολουθοῦσαν νὰ διατηροῦν οἱ κάτοικοι τῆς Ὑπώπης, ὅπως λέγονταν μία πόλις τῶν Ματιηνῶν ποὺ ἔμειναν στὰ βουνὰ τῶν Καρδούχων. Καὶ στὴν Παφλαγονία ὅμως ὑπῆρχαν Ὕπια ὄρη καὶ Ὕπιος ποταμός, ὅπου κατὰ τὸν Σκύμνο ζοῦσε λαὸς μὲ τὸ ὄνομα *Μάκαρες*, τμῆμα καὶ αὐτὸς τῶν Μυσῶν ὅπως ὀνομάζονταν εἰδικώτερα οἱ Ὕπιοι αὐτοὶ Παφλαγόνες. Οἱ ὁποῖοι συνεπῶς ἦσαν ἄποικοι τῶν Μούς, ὅπως λέγονταν μία μοῖρα τῶν Ματιηνῶν τῆς Καρδουχίας, ἡ περιοχὴ τῶν ὁποίων ὀνομάζονταν (κατὰ τὶς Ἀσσυριακὲς πηγές) Μούσρι.

Ἀπὸ τὴν Μικρὴ Μίσρ ἀκριβῶς λέγουν καὶ οἱ παραδόσεις τῶν Γύφτων [228] ὅτι κατάγεται ἡ φυλή τους, ἡ ὁποία ἔχει ἐπὶ πλέον σὰν μυστικὸ θρησκευτικό της ὄνομα τὸ τοιοῦτο Μοὺς καὶ θεωρεῖ σὰν γενάρχη αὐτῆς τὸν χαλκέα Σαμήρ. Κιεφτί=Γύφτοι (καὶ κατὰ σύγχυσι Αἰγύπτιοι) ἦσαν ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν Πορφυρογέννητο ([illegible]) οἱ Παφλαγόνες, καὶ ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὴν Ἀρβανίτικη ὀνομασία τούτων Γιέφγουτ οἱ Εὐχαῖται=Εὐχῖται=Ἐνθουσιασταὶ=Χορευταὶ Μασσαλιανοὶ τῶν Ὀρθοδόξων Βυζαντινῶν, μοῖρα Παφλαγόνων ἦσαν κατὰ τὸν Πτολεμαῖο καὶ οἱ Ζυγιανοὶ ποὺ φέρονταν καὶ μὲ τὸν τύπο Cingiani. Tshangen (=χορευταὶ) ἀποκαλοῦν τοὺς Γύφτους καὶ οἱ Πέρσαι, ἀπὸ αὐτοὺς προῆλθε καὶ ἡ Τουρκικη ὀνομασία τους Tshengene. Tshangara, Mangara [229], Prissina, Ghyftissa, Curbetissa, εἶναι ὀνόματα μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ὀνομάζει σὲ ὀνειδιστικό της ᾀσμάτιο καὶ ἡ Λατινομακεδονική, ταυτίζοντάς τους ὥστε μὲ τοὺς Μάκαρες καὶ Κύρβαντες ἢ Κορύβαντες ἢ Κουρῆτες, ποὺ κατὰ τὴν μεθολογία ἦσαν ὅλοι τέκνα τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Πέρσης (=αὐγῆς, ἀνατολῆς) τὴν ὁποία ἡ Λατινομακεδονικὴ λέγει Preàssa (ὅθεν καὶ τὸ Prissina). Sinte, Kalé, Mele, Manus, Kurbant, κ.τ.λ. ἦσαν διάφορα ἄλλα ὀνόματα φυλῶν τῶν τέκνων τούτων τῆς Ἰνδικῆς, ποὺ καταχωρήθηκαν στὴν Γραικικη μυθολογία μὲ τὰ ὀνόματα Σιντοί, Σίντιες, Γάλλοι (ἱερεῖς τῆς

228—Ἴδε, Paspati, Tshinghianes, p. 1—13.

229—Σημ. Στὶς γλῶσσες τῆς Μικρευρώπης τὰ χάλκινα νομίσματα λέγονται mangâr μὲ λέξι ποὺ πρέπει νὰ δήλωνε τὸ χαλκό. Τὸ Mangara ὥστε θὰ δήλωνε τὸν Χαλκέα.

Κυβέλης (230), Γαλεῶται (γένος μάντεων), Μιλύαι, Μηΐονες, Μινύαι, Μυσοί (231), κ.τ.λ. Ἀπό τίς φυλές αὐτές δέ διδάχθηκαν οἱ ἀπολίτιστοι τότε κάτοικοι τῆς Εὐρώπης τόν πολιτισμό καί τῆς γλῶσσες τους, τίς ὁποῖες συνεπῶς δέν τίς ἔφεραν οἱ ἀνύπαρκτοι Ἄρειοι τοῦ Τουρκεστάν (τό ὁποῖο καί σήμερα μεταμορφώνει σέ Τάταρους τά τέκνα τῆς Λευκῆς φυλῆς), ἀλλά οἱ πανάρχαιοι Ταταρομογγόλοι καί Ἰνδοί ἐξερευνητές καί κατακτητές τῆς βάρβαρης τότε Δύσης.

Μάκαρες ἀκριβῶς ἦσαν καί οἱ ἐκπολιτιστές τῆς Ρόδου μάγοι καί μαντικοί Τελχῖνες, τέκνα τοῦ Ἥλιου=Ἀνατολῖτες ἐπίσης συνεπῶς diel't—gjuni (=Ἡλίου γόνοι) καί κατά τήν Ἀρβανίτικη. Ὁμόφυλοί τους ἦσαν καί πρῶτοι ἐκπολιτιστές μεταλλουργοί τῆς Κρήτης Ἰδαῖοι, Δάκτυλοι, τό ἀρχικό ἀπό τά ὀνόματα τῶν ὁποίων συμπίπτει: μέ τό Χίδαι ὅπως κατά τόν Ἡσύχιο ὀνομάζονταν ἀρχικά οἱ Κρῆτες. μέ τό Hitiai (καί Itiai) ὅπως ἀποκαλοῦνται οἱ Ἀθιγγανίδες' καί τέλος μέ τό Βέδδα τῶν ἰθαγενῶν σπηλαιόβιων τῆς Κεϋλάνης, ἡ ὁποῖοι ἄν καί βρίσκονται σήμερα σέ πρωτόγονη κατάστασι πολιτισμοῦ, ἔχουν ὅμως τόν θεσμό τῆς μονογαμίας καί ἀντιλήψεις περί ἠθικῆς σάν αὐτές τῶν πολιτισμένων λαῶν. Οἱ Βέδδα αὐτοί εἶναι νάννοι (140), ἀλλά μέ χαρακτηριστικά προσώπου τά ὁποῖα τούς ἀποδεικνύουν ὁμόφυλους μέ τούς Σειληνούς (ἤ Σάτυρους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων). Ὁμιλοῦν ἐπί πλέον γλῶσσα ἡ ὁποία εἶναι ἀδελφική μέ τήν Σανσκριτική, καί ἴσως ἡ μητέρα ὅλων τῶν ὁμόρριζών της Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἡ Σανσκριτική μυθολογία τούς προσονόμαζε ἐπίσης Γιάκο καί τούς θεωροῦσε δαιμονικούς, ὅπως ἀκριβῶς καί ἡ Γραίκικη τούς Τελχῖνες, τούς Ἰδαίους, τούς Σειληνούς, τούς Κάβειρους, τούς Κορύβαντες κ.τ.λ.

Ἀπό τά ὅσα παρουσιάσαμε πείθεται νομίζουμε ὁ καθένας, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πού ἔφεραν τόν πολιτισμό ἀνά τό Αἰγαῖο καί τίς πέριξ αὐτοῦ περιοχές κατά τήν τρίτη π. χ. χιλιετηρίδα (3000-2000), προέρχονταν ἀπό τίς μεταξύ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καί Κασπίας περιοχές, καί πέρασαν ἄλλοι διά Μεσοποταμίας—Ἰσσικοῦ κόλπου=Νότιας Μικρᾶς Ἀσίας καί ἄλλοι μέσον Ἀρμενίας καί Βόρειας Μικρᾶς Ἀσίας. Ὅλοι τους συνεπῶς ἦσαν τέκνα τῆς Μαύρης φυλῆς (οἱ περισσότεροι) καί Κίτρινης (οἱ λιγώτεροι), ὅπως καί μιγάδες Μαυροκίτρινοι

230—Σημ. Ὅπως γράφουν οἱ ἀρχαῖοι, οἱ γυναῖκες τῶν ἱερέων τῆς Κυβέλης (Ἱερόδουλοι) φοροῦσαν ἐσθῆτα μέ κατακίτρινο χρῶμα κρόκου, τό ὁποῖο καί μέχρι πρίν ἀπό τό 1940 τό προτιμοῦσαν οἱ Γύφτισσες τῆς χερσονήσου μας. Τήν ἐσθῆτα αὐτή ἡ Λατινική τήν ἀποκαλοῦσε crocotula, ὅθεν ἀσφαλῶς καί ἡ προσωνυμία Curcuteala μέ τήν ὁποία ἐπίσης προσονομάζει τίς Ἀθιγγανίδες ἡ Βλάχικη.

231—Σημ. Ὅπως γράφει ὁ Ἡρόδοτος (VII, 20) οἱ Μυσοί κατέβηκαν στήν Μακεδονία πρίν ἀπό τόν Τρωϊκό πόλεμο καί μαζύ μέ τούς Παίονες. Ἦταν ὥστε οἱ Πελασγοί κάτοικοι αὐτῆς, τούς ὁποίους νίκησαν καί ὑπέταξαν οἱ ἐξ Ἰλλυριῶν Μακεδόνες (Ἡροδ. VIII, 137) ἀμέσως μετά τά Τρωϊκά.

(δηλ. σὰν τοὺς Δραβῖδες τῶν 'Ινδιῶν) κατὰ ἕνα ποσοστό. Κανένας τους ὅμως δὲν ἦταν τέκνο τῆς Λευκῆς φυλῆς ποὺ ἀκόμα δὲν εἶχε προχωρήσει σὲ 'Ασιατικὲς περιοχές. Τοῦτο διότι καὶ γιὰ τοὺς γρυπαίους (=ἄνθρωποι μὲ γρυπὴ μύτη) ἀκόμα οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν 3η π. χ. χιλιετηρίδα κατοικοῦσαν τὶς λεκάνες τοῦ Τίγρη καὶ Εὐφράτη, δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν κατάγονταν ἀπὸ "Αρειους (="Ασπρους ἀνθρώπους) καὶ δὲν ἦσαν ἀπόγονοι Νέγρων, ποὺ ἄσπρισαν ζῶντας στὰ βουνὰ τῶν Καρδούχων καὶ Ματιηνῶν, στὸ Αραράτ στὴν ὀροσειρὰ τοῦ Ταύρου κ.τ.λ. Μιὰ τέτοια ἄποψι στηρίζεται ἰσχυρότατα στὰ ἑξῆς ἐπιχειρήματα: Στὴν μέχρι καὶ σήμερα ὕπαρξι γρυπαίων ἀνὰ τὴν Πολυνησία, οἱ ὁποῖοι μάλιστα ἔχουν καὶ σγουρὸ τρίχωμα ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὸ τῆς Μαύρης φυλῆς ἀποκλειστικά. Στὴν ὕπαρξι γρυπαίων καὶ μεταξὺ τῶν Μάγια τῆς Κεντρικῆς 'Αμερικῆς (ὡς ἀνάγλυφά τους) ποὺ καὶ αὐτοὶ ἦσαν τέκνα τῆς Μαύρης φυλῆς. Στὶς εἰκόνες μαύρων γρυπαίων, ποὺ παριστάνουν 'Ελαμοκουσσῖτες τῆς ἐποχῆς τῶν Σουμέριων. Στὸ ὅμοιο μὲ ὀξείδιο σιδήρου ([232]) χρῶμα τῶν 'Ασσύριων (Καππαδόκων κ.τ.λ.), τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ, μιὰ ποὺ τέτοιο ἔχουν ἄτομα καταγόμενα ἀπὸ παλαιοὺς μαύρους πρόγονους, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἦλθαν σὲ συνεχῆ ἐπιμιξία μὲ ἄτομα τῆς λευκῆς φυλῆς. (Στοὺς γυφτομαχαλάδες τῆς Χερσονήσου μας, τὸ φαινόμενο τοῦτο παρατηρεῖται καὶ σήμερα).

Τελειώνοντας ἤδη μὲ τοὺς 'Ανατολῖτες τούτους ἔποικους τῆς Γραίκικης μυθολογίας, προσθέτουμε ὅτι καὶ πρὸ αὐτῶν ὑπῆρχαν στὶς περιοχὲς ποὺ ἐγκαταστάθηκαν αὐτόχθονες πληθυσμοί, τοὺς ὁποίους ἀλλοῦ ὑποδούλωσαν καὶ ἀλλοῦ ἐξόντωσαν. Καὶ γιὰ τοὺς γηγενεῖς ὅμως τούτους τῶν νήσων καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου, γνωρίζουμε ἀπὸ τὰ πορίσματα τῆς ἀνθρωπολογίας ὅτι ἦσαν μελαψοί. νεγροειδεῖς, δηλαδὴ μαῦροι ἄνθρωποι καὶ πάλι ἀλλὰ συγγενεῖς μὲ φυλὲς νέγρων τῆς 'Αφρικῆς. Οἱ περὶ τὰ 1700 π. χ. κάτοικοι τῶν νήσων καὶ τῶν ἀκτῶν Αἰγαίου καὶ τοῦ 'Ιόνιου ὥστε. ἦσαν κατὰ πλειοψηφίαν τέκνα τῆς Μαύρης φυλῆς μὲ νησῖδες Κίτρινων ἀνθρώπων καὶ μιγάδων Μαυροκίτρινων τέτοιων, ἴσως δὲ καὶ μὲ τέτοιες μιγάδων ἀπὸ διασταύρωσι μαύρων γηγενῶν μὲ τέκνα τῆς Λευκῆς φυλῆς, ἀλλὰ μόνον ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Θεσσαλίας, 'Ηπείρου, Μακεδονίας καὶ Μακεδονικῆς 'Ιλλυρίας. Στὴν Πελοπόννησο ἀντίθετα, ἀκόμα καὶ ἡ μυθολογία τῶν 'Αρκάδων πρέσβευε ὅτι ὁ πρωτάνθρωπος Πελασγὸς γεννήθηκε στὰ ψηλὰ βουνὰ ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Μέλαινα Γαῖα, παράδοσι βέβαια ποὺ μόνο τέκνα τῆς Μαύρης φυλῆς μποροῦσαν νὰ τὴν ἔχουν. 'Επὶ πλέον, ὅλες ἀνεξαίρετα οἱ Γραικοπελασγικὲς μυθολογικὲς ἀφη-

---

232—"Ιδε Διονυσίου Περιηγητοῦ στ. 1175, «ἄλλη δ' 'Ασσυρίης, ἐναλιγγίη ἄνθεῖ μίλτου..»., (πρβλ. χαλκάνθη=ὀξείδιο χαλκοῦ).

γήσεις, έχουν σάν άφετηρία τους τήν έποχή 2100 έως 1700 π.χ. Κατά τήν όποία ώς γνωστόν οί νομάδες 'Υξώς κατέκτησαν τήν Κάτω Αΐγυπτο, άφοΰ μιά μοίρα τους κατέλυσε τό κράτος πού είχαν ίδρύσει στήν Καππαδοκία οί Πρωτοχετΐτες. Γιά τούς 'Υξώς τούτους οί άρχαιολόγοι παραδέχονται σήμερα ότι ήσαν κατά ένα ποσοστό Σημιτόγλωσσοι γρυπαΐοι, άρα κάτοικοι τοΰ μεταξύ 'Αραράτ καί Περσικοΰ κόλπου όρεινοΰ όγκου τών Καρδούχων, κατά δέ τό ύπόλοιπο μάζες 'Ινδόγλωσσες άλλά άπροσδιόριστης άκόμα φυλετικής προέλευσης. Καί οί 'Ινδόγλωσσοι αύτοί ώστε κατέβηκαν ύποχρεωτικά άπό τίς ίδιες μέ τούς γρυπαίους περιοχές τοΰ Εύφράτη καί Τίγρη, όπου ξέρουμε έπίσης ότι ζοΰσαν τότε καί Μαΰροι (Χούς) καί Τουράνιοι (Σοΰμερ) καί μιγάδες. 'Η έποχή τής έπιδρομής τών 'Υξώς συμπίπτει έξ άλλου καί μέ τήν κατάκτησι τής Βαβυλώνος άπό τούς 'Ελαμοκουσσΐτες, μιά φυλή τών όποίων λέγονταν Δάρδανοι. 'Από προωθημένους πρός τήν Δύσι 'Ελαμοκουσσΐτες ώστε κατάγονταν οί Δάρδανοι Τρώες, άφοΰ μάλιστα κατά τήν μυθολογία τους ό Πρίαμος φέρονταν πώς ήταν άδελφός μέ τόν 'Ελαμοκουσσίτη τέτοιο Τιθωνό. 'Ο Τιθωνός πάλι ήταν πατέρας τοΰ Χούς=Αίθ'οπα Μέμνονα [234], καί άπόγονος τοΰ Κηφέα πού έκανε γαμβρό του τόν Περσέα (='Ανατολίτη) τόν όποΐο οί Αίγύπτιοι τόν ήθελαν όμόφυλό τους άρα μαΰρο, οί Πέρσες 'Ασσύριο [235] δηλαδή γρυπαΐο, καί άλλες παραδόσεις (κατά Αίλιανό) τόν ταύτιζαν μέ τόν Γίλγαμο τής Βαβυλωνιακής μυθολογίας. 'Η Γραικοπελαογική τέτοια έξ άλλου τόν ήθελε τέκνο τής Χρυσής βροχής, άρα καί άνθρωπο τής Κίτρινης φυλής άφοΰ μάλισμα βοάρχ στήν Βαβυλωνιακή ήταν ό χρυσός, τό βαράκι.

Σύγχρονοι μέ τόν Περσέα ή κατά μία δύο γενεές προγενέστεροί του ήσαν καθώς πρέσβευε ή Γραικοπελασγική μυθολογία καί οί άλλοι έκπολιτιστές, όπως π. χ. οί: Ίναχος τό όνομα τοΰ όποίου είναι γραικωμένος άνάστροφος τύπος τοΰ παρόμοιου Χνά (ή καί 'Αγήνωρ) πού έκπροσωποΰσε τούς Χαναναίους (=Φοίνικες, Πούνους), άρχικά δέ πιθανόν τούς 'Ινδούς άν όχι τούς Κίτρινους (οί όποΐοι είχαν κατέβει άπό πολύ προτήτερα στίς 'Ινδίες όπου οί έπίγονοί τους

234—Ίδε, 'Οδυσσ. Δ. 187, καί Λ. 522. Σημ. 'Ο θρΰλλος τοΰ Μέμνονα πρέπει νά ταυτισθή μέ τούς περί Νεμρώδ, Ξίσουθρου, Τεαρχώ καί Ναβουχοδονόσορος τέτοιους, στούς όποίους παρεισέφρυσε καί ό θρΰλλος τοΰ Ραμεσή Μιαμούν (=κραταιοΰ) ποΰ ταυτίσθηκε μέ τόν Μέμνονα καί τόν Ξίσουθρο (Σέσωστρι). Σ' όλα αύτά πάντως ύποκρύπτεται προέλασι τών Κίσσιων τοΰ 'Ελάμ, μέχρι τοΰ 'Ατλαντικοΰ 'Ωκεανοΰ, όπως άλλωστε καί ή παρόμοια τών Χνά (Φοινίκων, Καρχηδόνιων) κατά μήκος τών άκτών τής Μεσογείου. Στά χρόνια έκεΐνα ώστε πρέπει νά συνέβη καί ή μετοικεσία τών Φαιάκων, άπό τόν 'Ινδικό ώκεανό πού ήταν ή πατρίδα τοΰ Ποσειδώνα, στήν άπώτατη δυτική Μεσόγειο όπου τότε κατοικοΰσαν άγριάνθρωποι λευκοί (κύκλωπες).

235—Ίδε, 'Ηροδοτ. II, 91, VI, 54, VII, 61.

ἔγιναν μιγάδες καὶ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Δραβίδων). *Φορωνεύς*, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀποκαλεῖ ἐπίσης τοὺς Γύφτους ἡ Λατινομακεδονικὴ ποὺ τοὺς προσονομαζει καὶ Firaunji (ἡ Ρουμάνικη τοὺς λέγει Faraonji, ὅθεν καὶ ἡ Οὐγγαρέζικη Faraòn-nepe). *Δαναός*, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἦταν συνυφασμένο ([236]) μὲ τὰ νερὰ ἄρα καὶ ὁμόρριζο μὲ τὰ ὀνόματα Τάναϊς, Δὸν, Δούναβις τῶν γνωστῶν ποταμῶν τῆς Σκυθίας, Δείνη καὶ Τενεῖαι πηγῶν τῆς 'Αργολίδος καὶ 'Αρκαδίας, Τενέας ποταμοῦ 'Ομβρικῆς, Τῆνος τῆς νήσου τῶν Κυκλάδων ποὺ λέγονταν καὶ 'Υδρόεσσα κ.τ.λ. 'Ο Δαναός φέρονταν καταγόμενος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἡ ὁποία πῆρε τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοὺς Ἴωνες ([237]) ποὺ ἀποκαλοῦσαν ἔτσι τὸ δέλτα (περιοχὴ ἐκβολῶν) τοῦ Νείλου ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι τὴν ἔλεγαν Χέμ(ι) 'Αδδανία ἀντίθετα ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς Χεταίους ([238]) τὸ δέλτα=ἡ αἴγυπτος τῶν ποταμῶν Σάρου καὶ Πύραμου τῆς Κιλικίας, στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἀπὸ τότε ἡ μέχρι καὶ σήμερα ὑφιστάμενη πόλις Ἄδανα, ἀπὸ τὴν ὁποία ὥστε μποροῦσαν νὰ κατάγονταν οἱ Δαναΐδες ποὺ πέρασαν ἄλλωστε στὸ Ἄργος μέσον Ρόδου. 'Επὶ πλέον δὲ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω 'Αδδανία βρίσκεται καὶ ἡ νῆσος Κύπρος, ποὺ φέρονταν τότε μὲ τὰ ὀνόματα jatnan καὶ Yantanay κατοικοῦνταν δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ 'Ηρόδοτου ([239]) ἀπὸ Αἰθίοπες, Φοίνικες Ἴωνες, κ.τ.λ. Καὶ ἀπὸ τὴν Κύπρο ὥστε ποὺ καθὸ νῆσος ἦταν καὶ αἴγυπτος=ὑδάτων τόπος, ἦταν δυνατὸ νὰ κατάγονταν οἱ Δαναοὶ ἐκπολιτιστὲς τῆς 'Αργολίδος, ποὺ μποροῦσαν νὰ ἦσαν ὁμόφυλοι καὶ μὲ τὴν φυλὴ Δὰν τῶν 'Εβραίων, ἡ ὁποία κατοικοῦσε καὶ αὐτὴ παραλιακὴ ζώνη καὶ κατάγονταν συνεπῶς ἀπὸ Φοίνικες ἢ Χεταίους ποὺ κατέληξαν νὰ γίνουν 'Ισρηλῖται.

'Εκτὸς ἀπὸ ὅλα ταῦτα ὅμως στὴν βορειοδυτικὴ πλευρὰ τῆς ὀροσειρᾶς Ταύρου—'Αργαίου τῆς Κιλικίας, βρίσκονταν καὶ τὸ κατὰ τοὺς Χεταίους κράτος τῶν Arzawa ([240]), καὶ τὸ ὁποῖο εἶχε ἀνατολικοὺς γείτονες τοὺς Kitzu ὅπως λέγονταν ἀπὸ τοὺς Χεταίους οἱ Κατάονες τῶν ἱστορικῶν μας τῆς κλασικῆς ἐποχῆς. 'Απέναντι ἀκριβῶς ἀπὸ

236—Ἴδε, Στράβ. I, 2, § 15 καὶ VIII, 6, § 9,

237—Ἴδε 'Ηρόδοτ. II, 15, «'Ιώνων οἱ φάσι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἴγυπτον..».. Σημ. 'Η λέξι αὐτὴ αἴγυπτος τῶν 'Ιώνων εἶναι φανερὸ ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὶς τέτοιες αἶγες=ὕδατα, νερὰ καὶ πέδα=τόπος, γῆ, χώρα, ποὺ τὶς κατέγραψε ὁ 'Ησύχιος. 'Ομόρριζο ὄνομα συνεπῶς ἦταν καὶ τὸ κατὰ 'Ιορνάνδην (Gothica XVII) τοιοῦτο Gepidos, νήσου τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βιστούλα ἀπὸ τὴν ὁποία ὠνομάσθηκαν Γεπίδαι ἡ γνωστὴ φυλὴ τῶν Γότθων. 'Επίσης καὶ τὸ 'Ιαποδία ὅπως λέγονταν τὸ βορειότατο τμῆμα τῆς 'Ιλλυρικῆς ἀκτῆς. 'Αδελφικὲς λέξεις ἄλλωστε εἶναι καὶ οἱ 'Αρβανίτικες ue=νερὸ καὶ vend=τόπος, θέσις, καὶ ἡ Σανσκριτικὴ ogha=ποτάμι, ροῦς.

238—Ἴδε, Delaporte L. Les Hittites, p. 34,65,88.

239—Ἴδε, 'Ηρόδοτ. VII, 90.

240—Ἴδε, Delaporte L, Les Hittites, 54, 309. 'Ομοίως Cavaignac E Les Hittites p. 16,17,99.

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

MAGARUVA (ΜΕΓΑΡΟΒΟ)

Μαζὺ μὲ τὴν Τᾶρνουβα (Τύρνοβο) ἀποτελοῦν σιαμαῖο οἰκισμὸ ποὺ τὸν χωρίζει ἕνα ἐνδιάμεσο ποταμάκι. Βρίσκεται στὴν ρίζα τοῦ Περιστεριοῦ καὶ σὲ ἀπόσταση ὀκτὼ χιλιομ. πρὸς τὰ δυτικὰ τοῦ Μοναστηρίου (Βιτωλίων). Μνημονεύται ἀπὸ τὰ 1592 μὲ τὸν λανθασμένο τύπο Macofro, ὅπως τὴν σημείωσε ὁ Βενετὸς ταξειδιώτης Καβάτζα. Στὴν περιοχὴ αὐτῆς βρίσκεται ἡ πηγὴ Dobrida, ποὺ κατὰ τὸ χρονικὸ Μουζάκη ἦταν προγενέστερο ἀπὸ τοὺς Τούρκους σύνορο μεταξὺ Ἀλβανίας καὶ Βουλγαρίας. Τὸ ὄνομά της ποὺ θεωρεῖται Σλάβικο, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὀφείλονταν στὴν Κέλτικη (ὡς Ἰρλανδικὴ) λέξι tiobraid = πηγή, ἀφοῦ ἐπὶ πλέον καὶ οἱ ἐπίσης γείτονες αὐτῆς Μηλοβιστιᾶνοι εἶχαν στὴν διάλεκτό τους ἀρκετὰ Κελτικὰ στοιχεῖα, καὶ οἱ ἐγκλωβισμένοι μέσα σὲ Ἀρβανῖτες Σλαυόφωνοι τῶν χωριῶν Μπομποστσίτσα, Ντρενοβένοι τῆς Κορυτσᾶς, ἀκόμα περισσότερα. Μισοεκσλαυϊσμένη διάλεκτο τῶν Μηλοβιστιάνων μιλοῦσαν ἐξ ἄλλου καὶ οἱ ἀρχικοὶ κάτοικοι τοῦ οἰκισμοῦ τῆς Τᾶρνουβας—Μᾶγκάρουβας, οἱ ὁποῖοι ὅμως σκόρπισαν ἀπὸ τὶς Γκέγκικες ἐπιδρομὲς τῆς περιόδου 1680—1720. Τούτους αναπλήρωσαν κατόπιν (μεταξὺ 1715—1780) πρόσφυγες καταγόμενοι, ἀπὸ τὰ κατὰ τοὺς 16ο καὶ 17ο αἰῶνες μεγάλα, ἀκμαῖα, καὶ ἀποκλειστικὰ Λατινομακεδονόγλωσσα κέντρα, Γράμουστα' Λουντόπεα, Βᾶρτεάνικο (τῶν μυχῶν τοῦ Γράμμου), Μοσχόπολι, Σύπισκα, Γκράμπουβα (περιοχῆς Πισσαντίνων), ποὺ καὶ αὐτὰ τὰ διέλυσαν οἱ ληστρικὲς ἐπιδρομὲς τῶν

'Αλβανῶν. Οἱ νέοι αὐτοὶ ἔποικοι ἀνέδειξαν καὶ τὴν καινούργια τους πατρίδα, κυψέλη ἐμπόρων βιοτεχνῶν καρβανάρων κ.τ.λ. Περί τὰ 1840 δὲ ἵδρυσαν ἀξιόλογα ἐκπαιδευτήρια, ποὺ κατέστησαν τὸν οἰκισμὸ καὶ φυτώριο ἀπὸ ἐργατικὲς καὶ ταπεινοηρωϊκὲς δασκάλες, στὶς ὁποῖες ὀφείλεται κατὰ ἕνα μεγάλο ποσοστὸ καὶ ὁ ἐκπολιτισμὸς τῶν Σλαυόφωνων χωριῶν τῆς περιοχῆς Μοναστηρίου, καὶ ἡ συγκράτησί τους ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖο. 'Απὸ τὰ 1860 ὁ διώνυμος αὐτὸς οἰκισμὸς ἀνέπτυξε ἐντονώτατη ἐθνικὴ δρᾶσι κατὰ τῆς νεογέννητης τότε προπαγάνδας τῶν Βουλγάρων, καθὼς καὶ τῆς παρόμοιας τῶν Ρουμάνων· Στὰ χρόνια τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα στάθηκε ὁρμητήριο καὶ καταφύγιο τῶν ἀντάρτικων ὁμάδων ποῦ δροῦσαν στὴν περιοχὴ τοῦ Περιστερίου. Κατὰ τὸν Α' Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο συνέπεσε νὰ βρεθῆ στὴν ζώνη τῶν χαρακωμάτων, καὶ καταστράφηκε. 'Ο πληθυσμός του ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν Στατιστικὴ τοῦ Πατριαρχείου ἔφθανε τὶς χίλιες οἰκογένειες (περὶ τὰ 1905), ἄρχισε ἀπὸ τὰ 1912 νὰ φεύγη κυρίως πρὸς τὴν Φλώρινα καὶ Θεσσαλονίκη, ὅπου καὶ καταστάλαξε τὸ μεγολύτερο ποσοστό του.

τοὺς Κατάονες καὶ στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς λεκάνης τοῦ Εὐφράτη, ζοῦσαν τότε καὶ οἱ προαναφερμένοι Ματιηνοὶ (Mitanu κατὰ τοὺς 'Ασσύριους) ποὺ ἦσαν καθὼς εἴπαμε 'Ινδόγλωσσοι. Μοῖρα Κιλίκων ἐξ ἄλλου ἦσαν καὶ οἱ Arzawa, γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε σήμερα ὅτι μιλοῦσαν 'Ινδικὴ ἐπίσης γλῶσσα, ποὺ ἦταν ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν γλῶσσα τῶν Νεοχεταίων καὶ ἀδελφικὴ μὲ τὴν παρόμοια τῶν δυτικώτερά τους λαῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ 2000—1300 π. χ. Οἱ λαοὶ αὐτοὶ ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς Χεταίους Louwija ἢ Luji (²³⁹), καὶ κατοικοῦσαν τὶς περιοχὲς ὅπου κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους βρίσκονταν οἱ Λυκάονες, οἱ Πισίδαι, οἱ Σόλυμοι, οἱ Πάμφυλοι, οἱ Μιλύαι, οἱ Καβηλεῖς, οἱ Λύκιοι, οἱ Καύνιοι κ.τ.λ. Φέρονταν ἐπίσης ἀπὸ τὴν μυθολογία σᾶν ἀπόγονοι Λελέγων, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Σόλυμους γιὰ τοὺς ὁποίους μιὰ μαρτυρία (²⁴¹) λέγει ὅτι μιλοῦσαν «Φοίνισσαν γλῶσσαν». 'Επὶ πλέον ὅπως καὶ οἱ Azzawa ἔτσι καὶ αὐτοὶ ζοῦσαν μέσα σὲ λαξευμένες σπηλαιοκατοικίες γεγονὸς ποὺ μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ἦσαν ἀπὸ πάππου πρὸς πάππον λιθοξόοι καὶ ὑπονομοποιοί. Τέτοιοι δὲ ἦσαν καθὼς ἔλεγε ἡ μυθολογία καὶ οἱ *μετάπεμπτοι ἐκ Λυκίας* (²⁴²) *κύκλωπες ἢ ἐγχειρογάστορες ἢ γαστερόχειρες*, οἱ ὁποῖοι ἔχτισαν τὰ τείχη τῆς Τίρυνθος τῶν Μυκηνῶν, καὶ τοῦ Ναυπλίου μὲ τὰ σπήλαιά του. Οἱ τειχοδόμοι αὐτοὶ συνεπῶς εἶναι ὁλοφάνερο πῶς ἦσαν Louwija (²⁴³), καὶ ὑποχρεωτικὰ οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς δῆθεν ἀπὸ Λιβύης Λυγκεῖς ποὺ ἀκολούθησαν τοὺς ὑπὸ μητριαρχικὸ ἀσφαλῶς καθεστὼς Δαναούς. 'Αμφότεροι λοιπὸν πρέπει νὰ πῆγαν στὴν 'Αργολίδα ἀπὸ τὴν Κύπρο ἢ ἀπὸ τὴν Κιλικία, ἀφοῦ μάλιστα πέρασαν καὶ μέσον Ρόδου. Ἦσαν συνεπῶς ἔποικοι Κάφτ καὶ ὄχι Αἰγύπτιοι. 'Απὸ τοὺς Arzawa ὥστε καὶ τοὺς Louwija (τῶν Χεταίων) ἦρθαν οἱ ἀνὰ τὰ Δωδεκάνησα, Κυκλάδες, Κρήτη, Πελοπόνησο, 'Αττική, Βοιωτία, Εὔβοια, Λοκρίδα καὶ Φωκίδα φορεῖς τῆς Γραίκικης γλώσσας, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν ἀσφαλῶς καὶ ὁ μυθικὸς γενάρχης τῶν 'Ιώνων Ξοῦθος. 'Ο ὁποῖος ὅμως πρέπει νὰ ἦταν 'Ελαμοκουσσίτικης καταγωγῆς Τευκροτυρσηνός, ὅτι μᾶς πιστοποιοῦν: τὸ ὄνομά του Κουσσούτ(ος)· τὸ τοιοῦτο Κόδρος (ἀπὸ τὰ χούδδουρ]κούδδουρ: βασιλῆας)· τὰ ἀμυγδαλωτὰ (μογγολικὰ) μάτια ποὺ ἔχουν τὰ πειὸ παληὰ ἀγάλματα τῶν 'Αθηνῶν

241—Ἴδε, 'Αποσπ. Χοιρίλου Σαμίου 4 Κι, εἰς Fick A. Vorgriech. Ortsnamen.

242—Ἴδε, Στραβ. VIII, 6 § 11.

243—Σημ. Τὸ ὄνομα τοῦτο γράφεται ἀπὸ τὸν Cavaignac μὲ τοὺς τύπους Luwi, Luji, γεγονὸς ποὺ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τοὺς συνάψουμε καὶ μὲ τοὺς Λίγυες, οἱ ὁποῖοι καθὼς γράφει ὁ Ἡρόδοτος κατοικοῦσαν τὴν δυτικὴ Καππαδοκία καὶ τὴν Παφλαγονία. Οἱ ὡς ἄνω Luwi πρέπει νὰ σχετισθοῦν καὶ μὲ ἕνα λαὸ Lâbu τῆς Μεσοποταμίας, ὁ ὁποῖος ἦταν φυσικὸ νὰ συγχέεται μὲ τοὺς Λίβυες (L'bu κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴ) τῆς 'Αφρικῆς, ὅθεν καὶ ἡ λανθασμένη ἄποψι τῆς μυθολογίας τῶν Γραικοπελασγῶν γιὰ τὴν προέλευσι τῶν Δαναῶν καὶ Λυγκέων.

(κούρων)· τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ξοῦθος φέρονταν σὰν σύγχρονος τοῦ Δαναοῦ· τὸ παρόμοιο ὅτι στὶς Ἀθῆνες ἔζησαν Πελασγοὶ μὲ τοὺς ὁποίους ἦσαν συνυφασμένοι οἱ Τυρσηνοί· τὸ ὄνομα Ἀλκμαίων τοῦ μυθικοῦ γενάρχη μιᾶς βασιλικῆς γενηᾶς ποὺ ταυτίζεται μὲ τὴν λέξι λαουχούμε (Λατιν. lucumo - onis)=βασιληᾶς, ἄρχοντας τῶν Ἐτρούσκων, καὶ πλεῖστα ὅσα παρόμοια.

Συνοψίζοντας πλέον τὰ προαναφερμένα, ἔχουμε σὰν γεγονὸς τὸ ὅτι οἱ Προέλληνες φυλετικὰ ἦσαν κρᾶμα: ἀπὸ βραχύσωμες μᾶλλον φυλὲς μαύρων ποὺ εἶχαν ἄλλες εὐθὺ καὶ ἄλλες σγουρὸ τρίχωμα· ἀπὸ φυλὲς μελαχροινῶν ἢ καὶ μαύρων γρυπαίων ποὺ ἦσαν λίγο ψηλότεροι ἀπὸ τοὺς προηγούμενους· ἀπὸ λιγώτερες σχετικὰ φυλὲς Τουρανομογγόλων μὲ ἐπίσης χαμηλὸ ἀνάστημα. Ἀνάμεσα σὲ ὅλους αὐτοὺς ὑπῆρχαν: Ὁ τύπος τῶν Βέδδα (244). Ὁ τύπος τῶν Ἰνδονήσιων μὲ στενὸ πρόσωπο, ἐλαφρὸ προγναθισμό, λεπτὴ ὀστέωσι, καὶ τὸ πρασινόμαυρο χρῶμα (olivâtre τῆς Γαλλικῆς), ποὺ ὀνομάζεται ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ gangur (245) ὅθεν καὶ ἡ προσωνυμία αὐτῆς Ganguri (καὶ κατὰ παραφθορὰ Γκάγκαροι) ὅπως ἀποκαλεῖ τοὺς ἀπόγονους τῶν Γραικοπελασγῶν. Ὁ τύπος τῶν μελαγχροινογρυπαίων (246) ἀπὸ τὸν ὁποῖο φαίνεται πῶς προέρχονταν οἱ βασιλικὲς γενηὲς τῶν προελλήνων, ἂν κρίνουμε ἀπὸ κάποια περικοπὴ τοῦ Ἱπποκράτη. Ὁ τύπος τῶν Μινωϊκῶν ποὺ φαίνεται πῶς σχετίζεται μὲ τοὺς Κόλχους (247), στὶς περιοχὲς τῶν ὁποίων συναντᾶται ἕως σήμερα καὶ μά

---

244 Σημ. Πανομοιότυπους μὲ τοὺς Βέδδα παρίσταναν οἱ Αἰγύπτιοι τὸν Φθᾶ καὶ οἱ Φοίνικες τοὺς Παταΐκους (Ἡροδοτ. III, 37), δηλαδὴ τοὺς ἄλλως καὶ Πυγμαίους ἢ Τρισπιθάμους (Στρβ. Προλεγ. II, 1 § 9) καὶ κατὰ τὴν Λατινομακεδονικὴ Μονοσπιθάμους ἀλλὰ μὲ τρισπιθαμιαῖα γένεια (ἴδε ὑποσ κγ καὶ 140) Μὲ χαρακτηριστικὰ τῶν Βέδδα παρίσταναν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τοὺς Σειληνοὺς ἢ Σάτυρους δαιμονικοὺς καὶ σοφοὺς κατὰ τὴν μυθολογία, πανομοιότυπος ὑπῆρξε καὶ ὁ Σωκράτης γιὰ τὸν ὁποῖο γράφει καὶ ὁ Πλάτων στὸ Συμπόσιό του (215, α, β.), *Φημὶ γὰρ αὐτὸν ὁμοιότατον εἶναι τοῖς Σειληνοῖς τούτοις, τοῖς ἐν τοῖς ἑρμογλυφείοις καθημένοις.* Ὅτι μὲν οὖν τό γε εἶδος *ὅμοιος εἶ τούτοις ὦ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς δήπου ἀμφισβητήσαις..»*

245—Σημ. Στὴν Καλαβρέζικη διάλεκτο τῆς Ἰταλίας neâncaru εἶναι ὁ ὑπέργηρως, ὁ ἐσχατόγηρος.

246—Σημ. Μὲ χαρακτηριστικὰ μελαψοῦ γρυπαίου φαίνεται στὸ ἄγαλμά του ὁ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου Ἀμενεμχὲς ὁ γ' τῆς μακρυνῆς ἐκείνης ἐποχῆς.

247—Σημ. Κατὰ πῶς διεπίστωσε αὐτοπρόσωπα ὁ Ἡρόδοτος (II, 104), οἱ Κόλχοι ἦσαν πανάρχαιοι ἄποικοι Αἰγυπτίων, ποὺ ὑποχρεωτικὰ εἶχαν διασταυρωθῆ μὲ γρυπαίους τῆς ἄνω λεκάνης τοῦ Τιγροευφράτη. Κατὰ τὴν Γραικοπελασγικὴ μυθολογία ἦσαν συγγενεῖς μὲ τοὺς Μινύες τῆς Βοιωτίας καὶ Θεσσαλίας, κατὰ δὲ τὴν ἱστορία μὲ τὶς ὀρεινὲς μεταλλουργικὲς φυλὲς τῶν μεταξὺ Κολχικῆς καὶ Ἰσσικοῦ Κόλπου ὀρέων (Χάλυβες, Μάκρωνες, Θηβεῖς, Τιβαρινοί, Κίλικες κ.τ.λ.) ποὺ καὶ αὐτὲς εἶχαν τὸ Αἰγυπτιακὸ ἔθιμο τῆς περιτομῆς (ὅπως καὶ οἱ Ὀδόμαντοι τῆς Μακεδονίας). Τὸ γεγονὸς τοῦτο μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεχθοῦμε ὅτι καὶ ὅλοι αὐτοὶ μιλοῦ-

λιστα συχνότερα άπό ότι άνά τήν 'Ελλάδα. 'Ο τύπος τῶν Σουμέριων μέ τό μεγάλο καί στρογγυλό κεφάλι, τό φαρδύ πρόσωπο, τό εύρύ στῆθος καί γεροφιαγμένο κορμί. Οί διάφοροι ένδιάμεσοι μιγάδες τύποι κ.τ.λ

ΙΙ-ΠΟΙΑ ΗΣΑΝ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ (ΜΑΚΕΔΟΝΟΔΩΡΙΕΩΝ)

"Οποιος μελετᾶ κάπως προσεκτικώτερα τήν Γραικοπελασγική μυθολογία, διαπιστώνει ότι μέχρι στά 1400 π.χ. περίπου ύπῆρχε ένα άδιάκοπο ρεῦμα άνθρώπων πού προωθοῦνταν άπό τήν Μικρά 'Ασία πρός τήν νότιο Μικρευρώπη, καί δι' αύτῆς πρός τήν νότιο 'Ιταλία καί Σικελία. 'Ωρισμένες παραδόσεις μάλιστα έλεγαν ότι οί Πελασγοί τῆς Θεσσαλίας πέρασαν στήν 'Ιταλία έναν αίώνα μόλις πρίν άπό τήν καταστροφή τῆς Τροίας, γιά τήν όποία γράψαμε ότι συμπίπτει μέ τήν έξαφάνισι τοῦ κράτους τῶν Χεταίων πού συντελέσθηκε περί τά 1200 π. χ. 'Από τά άρχεῖα τους πού διασώθηκαν έξ άλλου, φαίνεται ότι τό κράτος τοῦτο τό διέλυσαν κυρίως, πολέμιοι προερχόμενοι άπό τίς βόρειες άκτές τῆς Μικρᾶς 'Ασίας καί άπό τά ύψίπεδα τῆς 'Αρμενίας, τούς όποίους ύποβοήθησαν άπό τά νοτιοανατολικά οί 'Ασσύριοι καί άπό τήν Καρία οί Γραικοί. 'Η προαναφερμένη μεταναστευτική κίνησι ώστε πού προέρχονταν άπό τίς περιοχές τοῦ κράτους τῶν Χεταίων άκριβῶς, όφείλονταν άρχικά στήν προσπάθειά τους νά περιλάβουν ύπό τήνκυριαρχία τους καί τήν Μικρευρώπη, καί κατόπιν στήν διαφυγή τους πρός έκείνη 'Η περίπτωσι τῶν Τρώων καί Μυσῶν έποικων τῆς Μακεδονίας καί Θεσσαλίας, καθώς καί τοῦ σύγχρονου μέ αύτούς Πέλοπα πού ῆταν γυιός βασιλῆᾶ ή πρίγκηπα τῶν Χεταίων (τό όνομα Τάνταλος εἶναι Γραίκικη γραφή τοῦ τοιούτου Dudalia, όπως λέγονταν άρκετοί Χεταῖοι βασιλῆάδες), στηρίζει ίσχυρότατα τήν έκδοχή μας αύτή. Καί τά 'Ομηρικά έπη άλλωστε παρουσιάζουν τόν Τρωϊκό πόλεμο σάν έμφύλιο τέτοιο μεταξύ άδελφικῶν φυλῶν, άπό τίς όποῖες ξεχωρίζουν κάπως οί Μυρμιδόνες πού ῆσαν καί οί μόνοι "Ελληνες κατά τόν άγῶνα τοῦτον. Καί άξίζει νά τονισθῆ ότι οί Μυρμιδόνες παρομοιάζονται άπό αύτά μέ λύκους, όπως άκριβῶς παρομοίαζε καί τούς Μακεδόνες ή άναφερόμενη στόν γενάρχη τους παράδοσι τῶν Αίγύπτιων, ή γλῶσσα τῶν όποίων όμως έλεγε evassi τούς λύκους καί ouvsh τούς λευκούς. Τά άνυπέρβλητα δέ ταῦτα έπη τῆς Γραίκικης, ῆταν φυσικό καί άναπόφευκτο νά άνα-

σαν άρχικά Αίγυπτιακά ίδιώματα, πού άργότερα δηλαδή μετά τό 2500 π.Χ. τά άντικατέστησαν μέ Σημιτικά καί 'Ινδικά τέτοια. Πόλις τῆς χώρας τῶν Κόλχων ῆταν ή Τραπεζοῦς καί φυλή τους οί Σόανοι (μετέπειτα Τζάνοι καί Λαζοί). 'Επί 'Ιουστινιανοῦ καί όπως μᾶς βεβαιώνει ό 'Αγαθίας (IV, 2) οί Κόλχοι εἶχαν προσλάβει τήν Γραίκικη γλῶσσα καί έγιναν έκτοτε Γραικόφωνοι

μίξουν τοὺς λαϊκοὺς θρύλλους γιὰ γεγονότα διάφορων ἐποχῶν καὶ λαῶν, ὅτι ἀκριβῶς συνέβη καὶ μὲ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη τῶν Ἑβραίων, καὶ μὲ τὸ Γερμανικὸ ἔτος τῶν Νίμπελοῦνγκεν καὶ μὲ τὸ Σέρβικο τέτοιο του Μαρκοκράλη ([248]). Ὅπως δὲ τὸ τελευταῖο κατέληξε νὰ ἀφορᾶ Σέρβο ἡγεμονίσκο δῆθεν, ἐνῶ εἶναι σύμφυρμα ἀπὸ Γραικο-πελασγικούς, Ἀρχαιομακεδονικούς, Ἀρχαιοθράκικους, καὶ Ρωμαϊκοὺς θρύλλους, ἔτσι καὶ ἡ Ἰλιάδα κατέληξε νὰ γίνη ἐθνικὸ ἔπος τῶν Ἑλλήνων τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, μολονότι προῆλθε ἀπὸ τοὺς θρύλλους καὶ παραδόσεις τῶν προελλήνων Αἰγύπτιων, Φοινίκων, Ἀσσύριων, Χεταίων, Γραικοπελασγῶν κ.τ.λ, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν στὶς Ἑλλαδικὲς περιοχὲς πρὶν ἀπὸ τὴν διάλυσι τοῦ κράτους τῶν Χεταίων.

Ξανθὸς καὶ γαλανὸς ἦταν κατὰ τὴν Ἰλιάδα ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μυρμιδόνων Ἀχιλλεύς, ἄρα γνήσιο τέκνο τῆς Λευκῆς φυλῆς ὁ ὁποία κοιτίδα της εἶχε τὴν βορειοδυτικὴ Εὐρώπη. Ἡ φυλὴ αὐτὴ ὅμως ποὺ γιὰ τοὺς βραχύσωμους προέλληνες ἦταν φυλὴ γιγάντων, βρίσκονταν τότε ἀκόμα σὲ ἄγρια κατάστασι ὅπως μᾶς βεβαιώνει ἡ Ὀδύσσεια. Στὶς ᾠδὲς τῆς ὁποίας εἶναι πασιφανέστατη ἡ ἀνάμιξη καὶ τὸ σύμπίλημα πανάρχαιων θρύλλων, ποὺ ἀναφέρονταν στὰ πρῶτα ἐξερευνητικὰ ταξείδια τὰ ὁποῖα πραγματοποίησαν ἀνὰ τὴν Μεσόγειο, ποντοπόροι προερχόμενοι ἀπὸ τὴν παλαιοπολιτισμένη περιοχὴ τῶν Σουμεριοβαβυλώνιων. Οἱ θρῦλλοι αὐτοὶ συνεπῶς ἦσαν ἀρχικὰ τέτοιοι τῶν Φοινίκων, γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε ὅτι πρωτοεγκαταστάθηκαν στὶς ἀκτὲς τῆς Συρίας περὶ τὰ 2750 π. χ, καὶ κατέληξαν νὰ ἀποικίσουν τὴν βόρειο Ἀφρικὴ καὶ νοτιοδυτικὴ Ἰσπανία πρὶν ἀπὸ τὴν περὶ τὰ 1200 π. χ. διάλυσι τοῦ κράτους τῶν Χεταίων. Φοίνικες μάλιστα ἀλλὰ ἴσως Ἰνδόγλωσσοι, πρέπει νὰ ἦσαν καὶ συμπατριῶτες τοῦ Ποσειδῶνα συνεπῶς καὶ Ἰνδοωκεανῖτες ([249]) Φαίακες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν καταλήξει στὴν εὐρύχωρη Ὑπέρεια ([250]) (τὴν κατοπινὴ Ἰβηρία) ὅπου κατοικοῦσαν τότε οἱ σπηλαιόβιοι ἀγριάνθρωποι Γίγαντες καὶ Κύκλω-

248 - Σημ. Ἴδε περὶ τούτου εἰς γρσφ. Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου σελ. 25, 127, 129, 130.

249 — Σημ. Κατὰ τὴν Ὀδύσσ (Ν. 130) οἱ Φαίακες κατάγονιαν ἀπὸ τὴν γενέτειρα τοῦ Ποσειδῶνα, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν μυθολογία (Διοδ. Σικελ. Ε. LY) μεγάλωσε στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀκριβῶς κατάγονταν καὶ οἱ Φοίνικες ποὺ εἶχαν κατακτήσει τὴν νότιο Ἰβηρία πρὶν ἀπὸ τὰ 600 π.χ. (Στραβ. ΙΙΙ, 1 § 6).

250 — Σημ. Καθὼς ξέρουμε ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια (Ι, 82) οἱ ἄνεμοι ἔρριξαν τὸν Ὀδυσσέα ἀπὸ τὸν Μαλέα στὴν δυτικά του χώρα τῶν Λωτοφάγων, μετὰ ἀπὸ τριχίμία ἐννέα ἡμερονυκτίων. Στὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα ὅμως καὶ καθὼς γράφει ὁ Ἡρόδοτος (iv, 86), τὸ καράβι του θὰ διήνυσε τοὐλάχιστο 2,000 χιλιόμ. καὶ ἔτσι θὰ κατέληξε ἀπὸ τὴν Πελοπόνησο στὴν περιοχὴ τοῦ Γιβραλτάρ. Ἡ χώρα τῶν Κυκλώπων Ὑπέρεια ὥστε πρέπει νὰ ταυτισθῆ μὲ τὴν Ἰβηρικὴ χερσόνησο, ἐφόσον μάλιστα καὶ ἡ Ὁμηρικὴ περιγραφὴ τῆς χώρας αὐτῆς (Θ. 109, 110, 111), συμπίπτει μὲ τὴν παρόμοια τῆς Βαιτικῆς (νοτιοδυτικὴ Ἰβηρία) ἀπὸ τὸν Στράβωνα (ΙΙΙ, 1 § 6).

πες. Τὰ δεινοπαθήματα ὅμως ποὺ τοὺς προξένησαν οὗτοι ἀνάγκασαν τοὺς Φαίακες νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν, καὶ νὰ ὀπισθοχωρήσουν στὴν Σχερία ποὺ γειτόνευε μὲ τὴν Ἰθάκη. Ἡ Ὀδύσσεια ἄλλωστε τοὺς παρουσιάζει σὰν Γραικοπελασγούς, ὅτι καθὼς εἴπαμε ἦσαν καὶ οἱ Φιλισταῖοι γείτονες τῶν Σημιτόγλωσσων Φοινίκων.

Τὸ ὄνομα τώρα Κύκλωπες τῶν ἀγριάνθρωπων τῆς Ὑπέρειας (=Δύσης) ποὺ φέρονταν καὶ σὰν μονόφθαλμοι, εἶναι φανερὸ ὅτι παρετυμολογοῦνταν ἀπὸ τὴν λέξι Cocles=μονόφθαλμος τῆς Λατινικῆς γεγονὸς ποὺ σημαίνει παραποίησι τῶν ὡς ἄνω θρύλλων καὶ ἀπὸ Λατινόγλωσσες μᾶζες. Ἡ προέλευσί του ὅμως πρέπει νὰ ἦταν διαφορετική, καὶ ἐπὶ πλέον ἐντελῶς ἄσχετη μὲ τὴν πανομοιότυπη λέξι κύκλωπες, ὅπως ἀποκαλοῦνταν οἱ περίφημοι λιθοξόοι καὶ τειχοδόμοι (ποὺ λέγονταν καὶ ἐγχειρογάστορες ἤ γαστερόχειρες) καθὼς καὶ οἱ μεταλλουργοὶ σύντροφοι τοῦ Ἥφαιστου. Ἡ περιγραφὴ τῆς Ὀδύσσειας, ἀποκλείει κάθε σχέσι τῶν ἰδικῶν της Κυκλώπων μὲ τοὺς δεύτερους. Τὸ ὄνομα τῶν ἀγριανθρώπων γιγαντόσωμων ποιμενόβιων τῆς Δύσης ποὺ ἀγνοοῦσαν τὴν κατασκευὴ ἀκόμα καὶ μονόξυλων, εἶναι πιθανώτατο ὅτι ὀφείλεται στὴν λέξι κύκνος ἡ ὁποία δήλωνε ἀρχικὰ τὸν ἄσπρο, τὸν λευκό, καὶ ἀργότερα τὸ συνυφασμένο μὲ τὴν λευκότητα ὁμώνυμο πτηνό. Ὁ ἀρχικὸς τύπος αὐτοῦ θὰ ἦτο κύκνωψ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐναλλαγὴ τῶν φθόγγων ν καὶ λ τοῦτο κατέληξε νὰ γίνη Κύκλωψ. Οἱ Κύκλωπες τῶν ὁμηρικῶν θρύλλων ὥστε ἦταν ἁπλῶς τὰ τέκνα τῆς Λευκῆς φυλῆς, τὰ ὁποῖα ἀγνοοῦσαν τότε ἀκόμα καὶ τὴν γεωργία, καὶ τὴν οἰκοδομικὴ τέχνη, καὶ τὴν ναυσιπλοΐα, καὶ τὴν ὑφασματοποιΐα κ.τ.λ, ποὺ ὅλα τοὺς τὰ δίδαξαν οἱ πολιτισμένοι Ἰνδοωκεανῖτες ἔποικοι.

Ἀγριάνθρωποι ἦσαν καὶ οἱ Κένταυροι τῆς Θεσσαλίας, οἱ κατὰ τὸν Ὅμηρο (251) ὀρεσκῷοι φῆρες τοὺς ὁποίους ἡ Γραικοπελασγικὴ μυθολογία μεταμόρφωσε σὲ ἀνθρωπόϊππους, ὅταν ἐξαφανίσθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα οἱ Σημιτόγλωσσοι πληθυσμοὶ ποὺ ἔλεγαν ιάπα τὸν λευκό, τὸν ἄσπρο, καὶ κατέληξαν νὰ προσλάβουν τὴν Γραίκικη τῶν σύντροφων τους Μινυολελέγων καὶ Τευκρομυσῶν. Οἱ Κένταυροι ὥστε, ἦσαν οἱ πρῶτοι λευκάνθρωποι ἐπιδρομεῖς ποὺ κατέβηκαν στὴν Θεσσαλία, ἀπὸ τὴν ὁποία οἱ Γραικοπελασγοὶ καὶ Σημῖτες κάτοχοί της κατόρθωσαν ἀρχικὰ νὰ τοὺς ἀπωθήσουν στὴν Πινδικὴ ὀροσειρά. Κάτοικοι τῆς ὁποίας ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς οἱ Παραυαῖοι Μακεδόνες, ἀφοῦ καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ Θουκυδίδη (252) ἦσαν γείτονες μὲ τοὺς Ὀρέστες τέτοιους, ὄντας ὑποχρεω-

251—Ἴδε, Ἰλ. Α, 262 καὶ Β, 743—Σημ. Φῆρες λέγονταν τὰ θηρία, τὰ ἄγρια οἱ fera καὶ beluae τῆς Λατινικῆς, γεγονὸς ποὺ πιστοποιεῖ ὅτι οἱ Κένταυροι αὐτοὶ ἦσαν ἄγριοι, ἀπολίτιστοι, βάρβαροι.

252—Ἴδε, Θουκυδ. Β. 80—Σημ. Ἀπὸ τὰ λεγόμενά του προκύπτει ὅτι οἱ Πα-

τικὰ νοτιώτεροί τους ἐφόσον κατὰ τὸν 'Αρριανό (253) γειτόνευαν καὶ μὲ τοὺς Στυμφαίους, τοὺς ὁποίους ἡ Λατινομακεδονικὴ προσονομάζει καὶ μέχρι σήμερα κατὰ πιστὴ μετάφρασι Κοπατσιάρους (254). Παραυαῖοι συνεπῶς ἦσαν οἱ τότε κάτοικοι τῆς σημερινῆς 'Ανασελίτσας, κατὰ δὲ τὸν Πλούταρχο (255) καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν τῆς ἀνώτατης λεκάνης τοῦ 'Αώου, ἡ ὁποία καὶ μέχρι σήμερα κατοικεῖται ἀπὸ Βλάχους.

Περραιβοὶ ἀκριβῶς λέγονταν καὶ ἄλλο ἕνα ἀρχαιότατο ἔθνος τῆς Θεσσαλίας, τὸ ὁποῖο κατεῖχε τὶς ἴδιες μὲ τοὺς Κένταυρους περιοχὲς αὐτῆς καὶ φέρονταν πῶς δοκίμασε τὶς ἴδιες περιπέτειες μὲ τούτους. Τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα ὥστε ἦσαν τέτοια ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι φανερὸ πῶς ἦταν ἀπόσπασμα τῶν Παραυαίων Μακεδόνων καὶ Ἠπειρωτῶν τῆς Πινδικῆς ὀροσειρᾶς. Καθὼς μᾶς πληροφορεῖ καὶ ὁ Στράβων ἄλλωστε, ἀκόμα καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του κατοικοῦσαν τὸν ὄγκο τῆς Πίνδου Περραιβοὶ (256), ***μετανάσται ἄνθρωποι*** (δηλαδὴ νομαδοκτηνοτρόφοι) καθὼς διευκρίνιζε.

Νομαδοκτηνοτρόφοι ἦσαν ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Φιλίππου καὶ οἱ Μακεδόνες, καθὼς μᾶς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Μέγας 'Αλέξανδρος (257), ***κάρτα πολυπλάνητον ἔθνος*** ἦσαν κατὰ τὸν Ἡρόδοτο (258) καὶ οἱ Δωριεῖς,

---

ραυαῖοι βρίσκονταν πρὸς τὰ ἀνατολικὰ τῶν Μολοσσῶν (ποὺ ἐκτείνονταν ἀπὸ τὴν Κόνιτσα ὡς τὰ Γιάννινα) καὶ πρὸς νότον τῶν Μακεδόνων 'Ορεστῶν (περιοχὴ Καστοριᾶς).

253—Ἴδε, 'Αρριανοῦ, Α, 7, § 4 - ἄρα στὴν περιοχὴ Σαμαρίνας—'Ανασελίτσης.

254—Σημ. Ἔτσι ἀποκαλεῖ ἡ Λατινομακεδονικὴ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς Γρεβενῶν (ποὺ μέχρι στὰ 1800 ἦσαν καὶ αὐτοὶ Βλαχόφωνοι), ἀπὸ τὴν λέξι τῆς cupatsh(u) ὅπως λέγει τὴν δρῦ ἀλλὰ καὶ τὴν λόχμη. Τὴν λόχμη ὅμως τὴν λέγει καὶ tufa ἢ stufa, μὲ λέξι ποὺ ἔδιδε στὸ ἀρχαιομακεδονικὸ ὄνομα Τυμφαῖοι καὶ Στυμφαῖοι τῶν κάτοικων τῆς περιοχῆς αὐτῆς τὴν ἑρμηνεία λοχμαῖοι, Κοπατσίαροι.

255—Ἴδε, Πλουτάρχ. Πύρρος 6 § 4. ***Αἰνιᾶνες*** (Περραιβοὶ) ***πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦντες περὶ τὸ Δώτιον πεδίον ἐξέπεσαν ὑπὸ Λαπιθῶν εἰς Αἴθικας*** ἐκεῖθεν τῆς Μολοσσίας τὴν παρ' 'Αούαν χώραν κατέσχον, ὅθεν ὠνομάσθησαν Παρασοῦοι.'. Σημ. 'Αούας καὶ Ἄβας καὶ Αἴας λέγονταν ἐπίσης ὁ 'Αῶος ποταμὸς τῆς Ἠπείρου, τὸν ὁποῖον οἱ Βλάχοι περίοικοι τῶν πηγῶν του ἐξακολουθοῦν νὰ ὀνομάζουν ἐλάχιστα παρεφθαρμένα Ὤου. Μὲ τὸ αὐτὸ δὲ ὄνομα ποὺ στὴν γλῶσσα τους δηλώνει τὸ αὐγό, ἀποκαλοῦν καὶ τὸν μεταξὺ τῶν χωριῶν Βωβούσας—Περιβολίου ὀρεινὸ ὄγκο, τὸν ὁποῖοι οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες (ποῦ σὰν τοὺς Λάκωνες εἶχαν τὴν ἐναλλαγὴ τῶν φθόγγων β καὶ ου) ὠνόμαζαν Βόϊον, καθὼς καὶ Ποῖον (Στραβ. VII, fr 6 καὶ VII, 7, § 9). Τὰ ὀνόματα Παραυαῖοι, Περραιβοὶ πάντως εἶχαν ἄλλη προέλευσι, καὶ ὄχι αὐτὴ ποὺ νόμιζε ὁ Πλούταρχος.

256—Ἴδε, Στραβ. IX, 5, § 12.

257—Ἴδε, 'Αρριανοῦ VII, 9. ***Φίλιππος γὰρ παραλαβὼν ὑμᾶς πλανήτας καὶ ἀπόρους, ἐν διφθέραις τοὺς πολλοὺς νέμοντας ἀνὰ τὰ ὄρη πρόβατα ὀλίγα καὶ ὑπὲρ τούτων κακῶς μαχομένους 'Ιλλυριοῖς τε καὶ Τριβαλλοῖς καὶ τοῖς ὁμόροις Θραξί..»***.

258—Ἡροδοτ. I, 56. ***Τὸ δὲ 'Ελληνικὸν ἔθνος πολυπλάνητον κάρτα. 'Επὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῆτιν, ἐπὶ δὲ Δώρου, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ 'Ιστιαιῆτιν. 'Εκ δὲ τῆς 'Ιστιαι-***

μόνοι καὶ πραγματικοὶ Ἕλληνες ποὺ λέγονταν Μακεδνοὶ ὅταν κατοικοῦσαν κάποτε στὴν Πίνδο. Καὶ οἱ Δωριεῖς ὅμως σημειώθηκαν στὶς ἴδιες ἀκριβῶς περιοχὲς μὲ τοὺς Κένταυρους=Περραιβοὺς=Αἰνιᾶνες, καὶ ἐπὶ πλέον φέρονταν πῶς εἶχαν τὶς ἴδιες ἀπόλυτα καὶ ταυτόχρονες συνάμα μετακινήσεις. Ἦσαν ὥστε καὶ αὐτοὶ τέκνα λευκάνθρωπων κτηνοτρόφων τοῦ Πινδικοῦ ὄγκου, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίσθηκαν σκληρὰ καὶ ἐπὶ ἀρκετοὺς αἰῶνες, ὡς ποὺ κατάφεραν τελικὰ νὰ νικήσουν διαδοχικὰ τοὺς πολιτισμένους Γραικοπελασγούς, καὶ νὰ ὑποδουλώσουν τοὺς μελαψοὺς αὐτοὺς γηγενεῖς. Κύματα ἀδελφικῶν τους φυλῶν στάθηκαν καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ (259) κατακτητὲς τῶν Σημιτόγλωσσων ποὺ κατεῖχαν τὴν Βοιωτία καὶ τὴν Εὔβοια καὶ οἱ Θεσσαλοὶ σύντροφοι τοῦ πυρροῦ (=ξανθοκόκκινου) Ἀλεύα κ.τ.λ. Δὲν μπόρεσαν ὅμως νὰ κατακτήσουν τὴν ὀρεινὴ Ἀρκαδία μὲ τὴν Ἀχαΐα στὴν Πελοπόννησο, καὶ τὴν ἀπρόσιτη ἀκρόπολι τῶν Ἀθηνῶν ὅπου καὶ κατέφυγαν τὰ καταγόμενα ἀπὸ Αἰγύπτιους, Χαλδαίους, καὶ Ἰνδοὺς μάγους ἱερατικὰ γένη τῶν Γραικοπελασγῶν. Οἱ μύστες δὲ αὐτοὶ τῆς τότε σοφίας, κατόρθωσαν κατόπιν σιγὰ σιγὰ νὰ δαμάσουν τοὺς ἀπολίτιστους λευκάνθρωπους κατακτητές, νὰ τοὺς μεταδώσουν τὴν Γραικοπελασγική τους γλῶσσα καὶ νὰ τοὺς πείσουν, ὅτι καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν Ἴωνες ἦσαν δῆθεν Ἕλληνες ἐπίσης, ἐνῶ ἦσαν ἁπλῶς καὶ μόνον ιλλάν=πολιτισμένοι. Ἡ κατάκτησι ἐξ ἄλλου τῶν Γραικοπελασγῶν ἀπὸ τοὺς Πινδαίους Δυτικομακεδόνες, πρέπει νὰ ὁλοκληρώθηκε μόλις περὶ τὰ 1000 π.χ. ἂν κρίνουμε ἀπὸς τὶς γενεαλογίες τοῦ Ἡρόδοτου. Χρειάσθηκαν δὲ ἄλλοι τρεῖς αἰῶνες γιὰ νὰ προκύψουν τὰ κράτη τῶν Γραικόφωνων πειὰ Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι βέβαια κατὰ τὸ 500χρονο μεταξὺ 1200 καὶ 700 π.χ. χρονικὸ διάστημα, ἦρθαν ὑποχρεωτικὰ σὲ ἐπιμιξία μὲ τοὺς ὑπόδουλους αὐτῶν Γραικοπελασγούς. Νόμιμο ἦταν ἄλλωστε τότε νὰ παίρνουν οἱ νικητὲς σὰν παλλακίδες τους τὶς γυναῖκες καὶ κόρες τῶν ἡττημένων, μὲ τὶς ὁποῖες καὶ τεκνοποιοῦσαν. Ἀπὸ τὴν διασταύρωσι ὥστε αὐτὴ προέκυψε ὑποχρεωτικὰ ὁ Μικρευρωπαϊκὸς Ἑλληνισμὸς τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς.

Ἐξετάζοντας τώρα τὴν προέλευσι τῶν Μακεδόνων τμῆμα τῶν ὁποίων ἦσαν καθὼς προαναφέραμε οἱ πραγματικοὶ Ἕλληνες (Δωριείς), ἐπαναλαμβάνουμε τὰ ὅσα γράψαμε ἀπὸ τὰ 1961 στὸ βιβλίο μας ***Τὰ 150 ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου*** (σελ. 14, 15), ὅτι δηλαδὴ κατέβηκαν ἀπὸ τὸν μυχὸ τῆς Ἀδριατικῆς. Τὴν ἄποψι αὐτὴ τὴν βασίσαμε στὸ διασωζόμενο καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡρόδοτου (259) θρησκευτικὸ ἔθιμο τῶν Περφερέων, τοῦς ὁποίους ὁ πατέρας τῆς ἱστορίας

τίδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. Ἐνθεῦτεν δ' αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν Δωρικὸν ἐκλήθη.».

259—Ἴδε, Ἡροδοτ. VI, 33.

ταύτιζε μὲ τοὺς 'Υπερβόρειους ὅπως λέγονταν τότε καὶ οἱ Γαλάτες. 'Από τὴν ὀνομασία "Ογμιος (='Ηρακλῆς) τῶν ὁποίων ἄλλωστε, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυφε τὸ ὄνομα Αἰγιμιὸς τοῦ μυθικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Δωριέων, ὁ ὁποῖος ταυτίζονταν ὡς γνωστὸν μὲ τὸν 'Ηρακλῆ. 'Ηρακλειδεῖς δὲ ἐπίσης αὐτοθεωροῦνταν καὶ οἱ Μακεδόνες, οἱ ὁποῖοι προσονομάζονταν ἐπὶ πλέον καὶ 'Αργεάδαι ([260]) ὄχι ὅμως διότι κατάγονταν ἀπὸ τὸ "Αργος τῆς Πελοπονήσου (ὅπως ἐξακολουθοῦν νὰ ἀναμηρυκάζουν καὶ πολλοὶ σύγχρονοι ἱστοριολόγοι μας ποὺ ἀγνοοῦν ὅτι οἱ Δωριεῖς ἦσαν φυλὴ Μακεδόνων), ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦσαν οἱ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν λευκάνθρωπων Δυτικοευρωπαίων ποὺ ὑποδούλωσαν τοὺς Γραικοπελασγούς. 'Ο μυθικὸς γενάρχης τους 'Ηρακλῆς ἄλλωστε, ἦταν ἡ θεότητα τῆς Δύσης καὶ τῶν λευκάνθρωπων κάτοικων αὐτῆς, ὁ ἄσπρος θεὸς τοῦ θανάτου κατὰ τοὺς μαύρους μύστες τῶν θρησκειῶν, ὁ αὐθέντης, ὁ ἄρχοντας τῆς Δύσης καὶ τῶν νεκρῶν, ὁ "Ανουβις ἤτοι τῶν Αἰγύπτιων. Κατὰ τοὺς μυθολόγους τῶν ὁποίων ὁ μυθικὸς Μακεδὼν ἦταν ἀδελφὸς τούτου καὶ φοροῦσε δέρμα λύκου, δηλαδὴ εἰκονίζονταν ἀπὸ τοὺς ἁγιογράφους αὐτῶν μὲ τὴν εἰκόνα λύκου ([261]). Πλὴν τούτων δέ, καὶ τὸ Σημιτικὸ ὄνομα Κιτίμ, Χετιείμ τῶν Μακεδόνων ταυτίζονταν μὲ τὴν ἔννοια Δυτικοί, καὶ τὸ ἀρχικὸ ὄνομα Μακετία τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας μὲ τὴν λέξι μακτοῦ=δύσις τῆς Σουμέρικης, καὶ τὸ ὄνομα Μακεδὼν μὲ τὸ μάκτου–ἀνου=Δύσης ἄνθρωπος τῆς αὐτῆς. Τὸ ὄνομα ὥστε 'Ηρακλῆς τοῦ μυθικοῦ γενάρχη τῶν Μακεδονοδωρίεων ἦταν σύμβολο τῆς Εὐρώπης (=Δύσης στὴν γλῶσσα τῶν Φοινίκων) καὶ τῶν ἄσπρων κάτοικων αὐτῆς, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προέρχονταν ἀπὸ τὶς λέξεις ἦρα ποὺ ἀρχικὰ δήλωνε τὴν νύχτα ([262]) καὶ κάλοϊς=ἄρχοντας, βασιλῆας, τοῦ 'Ησύχιου ([263]), ἂν δὲν ἦταν ὁμόρριζο μὲ τὸ Ιργκάλ, Νεργκάλ, ὅπως ἀποκαλοῦσαν οἱ Σουμέριοι [264]) τὸν "Αδη.

260—Σημ. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ποὺ εἶναι ὁμόρριζο μὲ τὴν λέξι ἀργέτης (=λευκός, ἄσπρος) τοῦ 'Ησύχιου, πρέπει νὰ ἦταν ἀδελφικὸ καὶ τὸ τοιοῦτο 'Εργάτεια (=*ἑορτὴ 'Ηρακλῆ τελουμένη παρὰ Λάκωσιν*) τοῦ 'Ησύχιου καὶ πάλιν. Τοῦτο βέβαια θὰ ἦταν ἀπόδειξι ὅτι οἱ Λάκωνες ὀνόμαζαν τὸν 'Ηρακλῆ καὶ 'Εργάτη, ἀσφαλῶς κατὰ παραφθορὰ τῶν ἀργέτη, ἀργεάδη, ἀργήτη κ.τ.λ.

261—Στὴν Αἰγυπτιακὴ γλῶσσα evassi λέγονταν οἱ λύκοι καὶ ouov-h οἱ λευκοί. Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι οἱ Μακεδόνες καὶ οἱ Μυρμιδόνες παρομοιάζονταν μὲ λύκους, μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἦσαν λευκοί. Γιαυ ὁ καὶ ὁ μυθικὸς Μακεδὼν φέρονταν κατὰ ἄλλη ἐκδοχὴ καὶ σἂν γυιὸς τοῦ Λυκάονος.

262—Σημ. 'Η λέξι ἦρα=νύχτα ἦταν ὁμόρριζη μὲ τὴν κατὰ 'Ησύχιο λέξι τῶν 'Ηλείων σερὸς=χθές, ἀδελφικῆς μὲ τὴν Λατινικὴ sero=ἀργά, βράδυ, καὶ τὶς Λατινομακεδονικὲς searâ=βράδυ, νύχτα καὶ aseara=χθὲς. 'Επίσης ὅμως καὶ μὲ τὴν 'Ασσυριοβαβυλωνιακὴ ἀχάρου=δύσις.

263—Σημ. 'Η λέξι αὐτὴ καλόϊς εἶναι ὁλοφάνερα ὁμόρριζη μὲ τὶς ταυτόσημες γέλα τῆς Καρικῆς καὶ κοαλδὴν (ἔναρθρα ἢ μισολανθασμένα ἴσως) τῆς Λυδικῆς.

264—Σημ. Οἱ λέξεις τῶν Σουμέριων, Βαβυλώνιων, 'Ελαμόκουσσιτῶν, Αἰγύ-

"Αμαντες καί 'Ορέσται λέγονταν ἐξ ἄλλου, οἱ Μακεδόνες πού κατεῖχαν τὴν περιοχὴ τῶν πηγῶν τοῦ 'Αλιάκμονα ὁ ὁποῖος χύνεται στὸν Θερμαϊκό κόλπο τοῦ Αἰγαίου, ὅπως καί τὴν γειτονικὴ τῶν πηγῶν τοῦ 'Εορδαϊκοῦ (νῦν Ντεβόλη) πού χύνεται στὴν 'Αδριατική. Δικός τους ἦταν καί ὁ αὐχένας τῆς Smârdishea (265), τὰ νερὰ τοῦ κεφαλόβρυσου τῆς ὁποίας διχαλώνονται καί ὡς τά σήμερα καί χύνονται μισά στὸν 'Αλιάκμονα καί μισά στὸν 'Εορδαϊκό. Δυτικό τους ὅριο εἶχαν τὸν ὀρεινὸ ὄγκο τῆς 'Ερίβοιας ὅπως ὠνόμαζαν τὴν σημερινή Μοράβα, καί δυτική τους πύλη τὴν στενωπὸ τῶν σημερινῶν χωριῶν Τσανγκὸν—Ζεμββλιάκ, στὴν εἴσοδό τῆς ὁποίας βρίσκονταν ἡ πόλις αὐτῶν Πήλιον (ὅθεν τὸ σημερινὸ χωριὸ Πύλιουροι).

"Αμαντες καί 'Ορέστες ὅμως λέγονταν ἐπί πλέον, καί οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ ἐκβολῶν 'Αώου, καί 'Ακροκεραυνίων παραλιακῆς περιοχῆς τῆς σημερινῆς 'Αλβανίας. Οἱ "Αμαντες αὐτοί ἦσαν κατὰ τὸν Σκύλλακα (266) καί τὸν Πλίνιο (267) 'Ιλλυριοί, ἐνῶ κατὰ τὸν Στράβωνα (85) ἦσαν ὁμόγλωσσοι καί ὁμοδίαιτοι μὲ τοὺς Μακεδόνες. Στὴν πραγματικότητα ὥστε ἦσαν Μακεδονοϊλλυριοί, ὅπως τοὺς χαρακτηρίσαμε πάντοτε στὰ ὅσα γράψαμε. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους οἱ "Αμαντες λέγονταν καί "Αβαντες, φέρονταν δὲ σἂν ἀπόγονοι τῶν "Αβαντων οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν τὴν Εὔβοια ἐπί τῆς ἐποχῆς τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. "Οπως γράφει καί ὁ Παυσανίας (268) ἕνα μικρό τμῆμα τούτων μαζὺ μὲ Λοκρούς, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Τροία ἔχασε τὸν δρόμο καί ξέπεσε στά 'Ακροκεραύνια ὅπου καί ἔμεινε. Κατὰ τὸν 'Αριστοτέλη (269) πάλι οἱ "Αβαντες αὐτοί τῆς Εὔβοιας οἱ ὁποῖοι στὰ χρόνια τοῦ 'Ηρόδοτου (270) εἶχαν καταλήξει νὰ εἶναι "Ιωνες, ἦσαν Θρᾶκες ἀλλὰ καταγόμενοι ἀπὸ τὴν πόλι "Αβαι τῆς Φωκίδος, ὅπου Θρᾶκες ἐπίσης ἦσαν καί οἱ παλαιοί κάτοικοι τῆς Δαυλίδος. Κατὰ τὸν 'Ησύχιο τέλος ἡ λέξι ἄβαντες δήλωνε τοὺς Εὐβοεῖς, ἀλλὰ καί τοὺς κολοσσοὺς

πτιων κ.τ.λ. τὶς ὁποῖες μνημονεύουμε, εἶναι παρμένες ἀπὸ τὴν Παγκόσμια ἱστορία τοῦ Καρολίδου. Αἰγυπτιακὲς πήραμε καὶ ἀπὸ τὸ λεξικὸ τοῦ Masperau.

265—Σημ. 'Η τοπωνυμία αὐτὴ πού θεωρεῖται προκύψασα ἀπὸ τὴν λέξι smârdi =βρωμᾶ τῆς Σλάβικης, ὀφείλεται στὴν μεσαιωνολατινικὴ samardacus=διχαλωμένος, μὲ παρετυμολόγησί της ἀπὸ τὴν Λατινομακεδονικὴ sâmàr—dissu=σαμάρι—μισό. Τὸ χωριὸ τοῦτο ἄλλωστε πού ἤδη μεταβαφτίσθηκε Κρυσταλλοπηγὴ ἦταν παληὸ Βλαχοχῶρι, τὸ ὁποῖο ἐκσλαβίσθηκε ὁλοκληρωτικὰ μόλις πρὶν ἀπὸ ἕναν αἰῶνα καί τοῦτο ἐπειδὴ οἱ κάτοικοί του πού ἦσαν τεχνῖτες, ξενιτεύονταν πρὸ πάντων ἀνὰ τὴν Βουλγαρία.

266—"Ιδε, Σκύλλ. Περιπλ. 10. «Οἱ δὲ 'Ωρικοὶ κατοικοῦσι τῆς 'Αμαντίας χώραν· οἱ δὲ 'Αμαντιεῖς εἰσὶ μέχρι ἐνταῦθα 'Ιλλύριοι ἀπὸ Βουλινῶν»

267—"Ιδε, Πλιν. III, 22—«celebre Nympheum Apolloniae accolunt barbari Amantes et Buliones...»

268—"Ιδε, Παυσ. V, 22,3

269—"Ιδε, Στραβ. X, 1, § 3

270—"Ιδε, 'Ηροδ. I, 146

(γίγαντες), καὶ τοὺς νεκρούς, μὲ τὴν τελευταία δὲ ἔννοια γίνονται ἀντιληπτοὶ καὶ οἱ στῖχοι τοῦ Τζέτζη ποὺ ἀναφέρονται στὸν ἡγέτη τῶν Ἄβαντων τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου Ἐλεφήνορα. Κατὰ τὴν μυθολογικὴ ἐποχὴ ὅμως οἱ λέξεις ποὺ δήλωναν τοὺς νεκροὺς ἦταν συνυφασμένες καὶ μὲ τὴν ἔννοια τῆς Δύσης, ὅπου κρύβονταν κάθε βράδυ ὁ ἥλιος καὶ ὅπου κατέληγαν καὶ οἱ νεκροί. Ἡ λέξι Ἄβαντες ὥστε τῶν Γραικοπελασγῶν δήλωνε ὑποχρεωτικὰ καὶ τοὺς δυτικούς, τοὺς κάτοικους δηλαδὴ τῆς a b e n d=ἑσπέρας τῶν Γερμανῶν καὶ emânt, ement, mant δύσης τῶν ἀρχαίων Αἰγύπτιων. Δυτικώτατη ἀκριβῶς περιοχὴ τῶν Μακεδόνων ἦταν καὶ ἡ Μακεδονοϊλλυρικὴ Ἀμαντία, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ὥστε ἦταν ταυτόσημο μὲ τὰ Ἤπειρος ([271]) καὶ Θεσπρωτία ([272]). Καὶ οἱ Ἄβαντες τῆς Εὔβοιας λοιπὸν οἱ ὁποῖοι διαδέχθηκαν τοὺς Ἄραβες καὶ Γεφυραίους προκάτοχους αὐτῆς, πρέπει νὰ ἦσαν μοῖρα Μακεδονοδωρίεων ποὺ κατέβηκε ἀπὸ τὴν Ἀμαντία καὶ μάλιστα ταυτόχρονα μὲ τοὺς Μυρμιδόνες. Γιὰ τοὺς ὁποίους ἔλεγε ἡ μυθολογία ὅτι εἶχαν κτίσει τὴν Βύλλι (ἢ Βυλλίδα), πρωτεύουσα ὁμώνυμης περιοχῆς ἡ ὁποία ἐκτείνονταν πρὸς τὰ ἀνατολικὰ τῶν Ἄμαντων καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν Ἀτιντάνων, ποὺ φέρονταν καὶ αὐτοὶ σὰν ἀδελφοὶ τῶν Μακεδόνων.

Ἡ προέλευσι τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ἀμαντίας ὅπου ἱδρύθηκε κατόπιν ἡ Ἀπολλωνία, πιστοποιεῖται ἐπὶ πλέον τόσο ἀπὸ ἀρκετὰ τεκμήρια ὅσο καὶ ἀπὸ δύο μαρτυρίες ποὺ τὶς κατέγραψε ὁ Στράβων. Κατὰ τὴν πρώτη, ([273]) ἡ Ἠμαθία δηλαδὴ ὁ μεταξὺ Θεσσαλονίκης—Ἔδεσσας καὶ Βέροιας—Πέλλας κάμπος, κατοικοῦνταν πρὸ τῶν Μακεδόνων κυρίως ἀπὸ Θρᾶκες καὶ Βοττιαίους, κατὰ μικρότερο δὲ ποσοστὸ ἀπὸ Ἰλλυριοὺς καὶ Ἠπειρῶτες. Οἱ τελευταῖοι βέβαια εἶχαν ἔρθει ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὶς δυτικὲς παράλιες περιοχὲς τῆς Χερσονήσου μας, ὅπου ἡ Ἀμαντία συνέδεε τὴν Ἰλλυρία μὲ τὴν Ἤπειρο. Κατὰ τὴν σχετικὴ παράδοσι ὅμως καὶ οἱ Βοττιαῖοι ἀκόμα (ποὺ ἦσαν δῆθεν μοῖρα Κρητῶν οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐκστρατεύσει στὴν Σικελία μὲ τὸν Μίνωα), ἦρθαν στὴν Μακεδονία ἀπὸ τὴν Ἰαπυγία τῆς Ἰταλίας ἡ ὁποία βρίσκεται ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἀμαντία. Κατὰ τὴν δεύτερη μαρτυρία ([274]) πάλι, οἱ Ἄβαντες ποὺ ἐπιστρέφον-

---

271—Σημ. Τὸ ὄνομα Ἤπειρος εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ θεωρήσουμε ὁμόρριζο μὲ τὸ τέτοιο Ἴβηρες τῶν κάτοικων τῆς Ἱσπανίας, τὴν λέξι ζέφυρος=δυτικὸς τῆς Γραίκικης, τὴν τοιαύτη haver=δύσι τῆς Πέρσικης κ.τ.λ.

272—Σημ. Τὸ ὄνομα Θεσπρωτία εἶναι φανερὰ πὼς προέκυψε ἀπὸ τὸ ἴδιο ἔτυμο μὲ τὶς ταυτόσημες λέξεις ἑσπέρα, vesper, τῆς Γραίκικης καὶ Λατινικῆς.

273—Ἴδε, Στραβ. VI, 3, § 2, VII, ἀποσπ. 11, Σημ. Τὸ ὄνομα Βοττιαῖοι πάντως μπορεῖ νὰ σχετισθῇ μὲ τὴν Ἀρβανίτικη λέξι buteja=κατάκλυσι ἀπὸ νερά, ἀφοῦ καὶ τὸ ὄνομά τους Βουνόμεια τῆς μετέπειτα Πέλλας ἑρμηνεύεται μὲ τὴν bunim=πηγὴ τῆς ἴδιας.

274—Ἴδε, Στραβ. X, 1 § 15

τας ἀπὸ τὸν Τρωϊκὸ πόλεμο ξέπεσαν στὴν 'Αμαντία, ἀνέβηκαν ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Μακεδονία γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα τους. "Οταν ἔφθασαν ὅμως περὶ τὴν "Εδεσσα φιλοξενήθηκαν ἀπὸ κάποιους μὲ τοὺς ὁποίους συμπολέμησαν κατόπιν, καὶ ἔμειναν μετὰ ταῦτα μαζύ τους ἀφοῦ ἔχτισαν πόλι τὴν ὁποία ὠνόμασαν Εὔβοια. Καὶ οἱ δύο μαρτυρίες αὐτὲς ὅμως ἐνισχύουν τὴν ἄποψί μας γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τὴν 'Αμαντία, ὅτι προσεπικυρώνει καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ 'Αππιανοῦ (275) ποὺ μᾶς ξεκαθαρίζει πῶς ἦρθαν ἀπὸ τὸ 'Ορεστικὸ "Αργος, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Πελοποννησιακὸ ὅπως νόμιζε ὁ 'Ηρόδοτος (276). Καὶ τοῦτος ἄλλωστε μᾶς ἐπιβεβαιώνει ὅτι κατέβηκαν ἀπὸ τοὺς 'Ιλλυριούς, πρῶτα στὴν Λεβαία τῆς "Ανω Μακεδονίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ σὲ κάποια ὑπώρεια τοῦ Βέρμιου, παρὰ τὴν ὁποία ὑπῆρχαν οἱ κῆποι τοῦ Μίδα μὲ τὰ ἑξηκοντάφυλλα τριαντάφυλλα, καθὼς καὶ ἡ πηγὴ ὅπου πιάσθηκε δῆθεν ἕνας μεθυσμένος Σιληνός. 'Ο Φρυγικὸς ὡς γνωστὸν θρῦλλος αὐτὸς ὀφείλονταν ἀσφαλῶς στοὺς Προμακεδόνες Παίονες (277) ποὺ ἦσαν ἄποικοι Τρώων, οἱ ὁποῖοι πάλι θεωροῦνταν σὰν μοῖρα τῶν Φρύγων. Καὶ οἱ Φρύγες ὅμως ἐπίσης φέρονταν σὰν παλαιοὶ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τοῦ Βερμίου (278), ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ ὁποίου εἶχε ἀποκομίσει δῆθεν τὰ πλούτη του ὁ Μίδας (279).

πρβ. καὶ [illegible] βηγή = πηγή, ἡ καὶ Λατινομακεδ. vie = πηγή.

Εὔϊα λέγονταν κατὰ τὸν Πτολεμαῖο (280) μία πόλις τῆς Δασσαρητίας παρὰ τὴν "Οχριδα, τὴν ὁποία εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ταυτίσουμε μὲ τὴν ἀναφερόμενη παρόμοια ἀπὸ τὸν Πολύβιο, (281) ἀλλὰ μὲ τὸν τύπο Βοιοὶ ὅπως λέγονταν ἀκριβῶς καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς τέσσερες πόλεις τῆς Δωρίδος. Οἱ Βοιοὶ ὅμως μόνο στὴν θέσι τῆς σημερινῆς Μονῆς τοῦ "Οσιου Ναοὺμ ἦταν δυνατὸ νὰ εὑρίσκονται, ὅπου

πρβ. vie = πηγὴ [illegible] Λατινομακεδ.

275—"Ιδε, 'Αππ. Συριακ. 63 *"Αργος τὸ ἐν 'Ορεστεία*, ὅθεν οἱ 'Αργεάδαι Μακεδόνες». Σημ. 'Η 'Αμαντία λέγονταν καὶ 'Ορεστεία, ἡ δὲ πρωτεύουσά της καὶ "Αργος.

276—"Ιδε, 'Ηροδ. VIII 138. *Οἱ δὲ Τημενῖδαι ἀπικόμενοι εἰς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίας, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα· ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. 'Υπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος.* Σημ. Καὶ σήμερα ἀκόμα ἡ ἀγριοτριανταφυλλιὰ εἶναι πυκνότατη στὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ Βερμίου.

277—"Ιδε, 'Ηρόδοτ. V, 13. Γιὰ τοὺς Παίονες ξέρουμε ὅτι ἔλεγαν "Ιννα τὴν πηγὴ μὲ λέξι προφανῶς ὁμόρριζη μὲς τὶς ταυτόσημες ain τῆς 'Αράβικης καὶ νόα τῆς Λακωνικῆς, τὴν λέξι ναΐος=ὑδάτειος τῆς Γραίκικης, τὸ ὄνομα Νόης ποταμοῦ τῆς βόρειας Θράκης, τὴν λέξι noian=ὠκεανὸς τῆς Ρουμάνικης κ.τ.λ.

278—"Ιδε 'Ηρόδοτ. VII, 185, ὅπου ἀπαριθμεῖ τοὺς Βρύγους μετὰ τοὺς Χαλκιδικοὺς καὶ Βοτιαίους καὶ μαζὺ μὲ τοὺς Πιέρες καὶ τοὺς Μακεδόνες—'Επίσης τὰ ὅσα λέγει περὶ αὐτῶν εἰς VII 73.

279—"Ιδε, Στραβ. XIV, 5, § 28, *ὁ δὲ Μίδου πλοῦτος ἐκ τῶν περὶ τὸ Βέρμιον ὄρος μετάλλων.*

280—"Ιδε, Πτολεμ. III, ιγ' 32

281—"Ιδε, Πολυβ. V. 108

ἀναβλύζουν μέσα στὴ λίμνη ἕνα σωρὸ πηγές. Τὸ ὄνομά τους ὥστε δήλωνε ἐπίσης τὶς πηγὲς τὶς Vajae (282) κατὰ τὴν Λατινική, ποὺ ἔτσι ἀποκαλοῦσε μιὰ πόλι τῆς Καμπανίας ἡ ὁποία ἦταν γνωστὴ γιὰ τὶς πολλὲς θερμοπηγὲς αὐτῆς. Καὶ τὸ ὄνομα Εὔϊα (καὶ Εὐΐα) ὥστε τῆς ἴδιας πόλης εἶχε τὴν αὐτὴ σημασία μὲ τὰ Βοιοί, Βαΐαι, Vajae, τὴν ὁποία πρέπει νὰ εἶχε καὶ τὸ τοιοῦτο Εὔβοια τῶν Πρωτομακεδόνων Ἄμαντων (ἢ Ἄβαντων).

Αἰγαὶ καλοῦνταν ὡς γνωστὸν καὶ ἡ πόλις τῶν Μακεδόνων ἡ ὁποία θεωροῦνταν ἑστία τοῦ κράτους αὐτῶν, ποὺ ἐκεῖ ἔθαπτε τοὺς βασιληάδες του. Τὸ ὄνομά τους αὐτὸ ὅμως συνέπιπτε ἀπόλυτα μὲ τὴν λέξι αἰγαί=πηγαὶ τοῦ Κύριλλου, ὄντας συνεπῶς ταυτόσημο μὲ τὸ τοιοῦτο Βοιοί, Εὔϊα, Εὔβοια, τῆς πόλης ποὺ ἔχτισαν οἱ πρωτομακεδόνες Ἄμαντες (=Δυτικοί) περὶ τὴν Ἔδεσσα. Τὸ Αἰγαὶ ὥστε εἶναι παραλλαγή, εἴτε διαφορετικὸς τύπος τῆς ἀρχικῆς ὀνομασίας Εὔβοια, πόλης ποὺ βρίσκονταν παρὰ τὴν Ἔδεσσα ἀλλὰ δὲν ἦταν καὶ ἡ ἴδια μὲ αὐτή, ὅπως νόμιζαν πολλοὶ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ παραδέχονται οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς τέτοιους. Ἡ Ἔδεσσα ἄλλωστε ἔχει βέβαια μεγάλο ποτάμι καὶ καταρράκτες, ὄχι ὅμως καὶ πηγές, ἀνάβρες, κεφαλόβρυσα. Τέτοιες ὑπάρχουν ἀντίθετα μεταξὺ Ἔδεσσας—Νιάουσσας, καὶ στὰ ἑξῆς σημεῖα: Μεταλλικὲς στὸ χωριὸ Μπάνια ποὺ μετωνομάσθηκε Λουτρὸ (πλησίον τῆς Σκύδρας). Ἀνάβρα (κεφαλόβρυσο) παρὰ τὸ χωριὸ Γιαννάκοβο ποῦ ἔχει στὴν περιοχή του καὶ ἐρείπια κάστρου, ἴσως δὲ νὰ ὀφείλη τὸ ὄνομά του στὴν λέξι καϊνάκ=πηγὴ τῆς Τούρκικης. Πηγὴ ὀνομαζόμενη Ζλάτα (283). ἡ ὁποία βρίσκεται μεταξὺ τῶν χωριῶν Ἐπισκοπὴ καὶ Ἄρσεν καὶ συνδέεται μὲ θρύλλους ὑπόγειων θησαυρῶν. Ἀνάβρα τῆς Ἀράπσας ὅπως λέγεται τὸ ποτάμι τῆς Νιάουσας, τὸ ὁποῖο χαμηλότερά της καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ὑπὲρ τὸ χωριὸ Λευκάδια τοποθεσία Γάστρα, ρέει ὑπόγεια καὶ ξαναβγαίνει στὴν ἐπιφάνεια περὶ τὰ 1500 μ. πρὸ αὐτῆς στὴν θέσι ποὺ ἐξ αἰτίας τούτου ἀποκαλεῖται Ἴζβορος (=ἀνάβρα, κεβαλόβρυσο). Στὴν τοποθεσία Γάστρα (284) ὑπάρ-

---

282—Ἴδε, Στραβ. V, 4, § 5,7,9. Σημ. Ὁμόρριζη μὲ τὸ ὄνομα Vajae, Εὔβοια, Εὔϊα. εἶναι καὶ ἡ σύγχρονη Evian τῆς τῆς γνωστῆς ἑλβετικῆς πόλης (Γαλλόφωνη ζώνη) μὲ τὶς φημισμένες ἰαματικὲς πηγές. Ἡ ἀρχικὴ λέξι vajae, βοιοί=πηγή, καὶ κατὰ τὸν Ἡσύχιο βυγή, διασώθηκε ἀπὸ τὴν Ρουμάνικη ποὺ λέγει καὶ σήμερα baie τὸ λουτρὸ καὶ τὸν λουτρότοπο, τὸ μπάνιο δηλοδή, ἀλλὰ καὶ κάθε μεταλλεῖο (πηγή, φρέαρ, βίνα=φλέβα μετάλλων). και στην [illegible] vie=πηγη, [illegible]

283—Ἴδε, Στουγιανάκη .., Ἔδεσσα ἡ Μακεδονική, σελ. 33.

284—Σημ. Οἱ περισσότεροι ἀρχαιολόγοι τοποθετοῦν στὴν Γάστρα τὴν ἀρχαιομακεδονικὴ πόλι Μίεζα, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς ἀρχαίους εἶχε σπήλαια μὲ σταλακτῖτες. Τέτοια σπήλαια ὅμως βρέθηκαν στὴν τοποθεσία Παληοσώτηρα τῆς Νιάουσας ποὺ βρίσκεται ἀρκετὰ μακρυὰ ἀπὸ τὴν Γάστρα.

χουν ἄφθονα ἐρείπια καθὼς καὶ μικρὸ τμῆμα τείχους, ποὺ δείχνουν πῶς ἐκεῖ ὑπῆρχε λαμπρὰ ἀρχαιομακεδονικὴ πόλις. Ἐπίσης δὲ καὶ ἄφθονα ὑπολείμματα ἀπὸ ἐκκαμίνευσι μετάλλων, τὴν ὕπαρξι τῶν ὁποίων προσμαρτυρεῖ καὶ ἡ τοπωνυμία Ρουδδίνες γειτονικῆς τοποθεσίας.

Συνοψίζοντας ὅσα εἴπαμε ἔχουμε τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ κοιτίδα τοῦ κράτους τῶν Μακεδόνων Εὔβοια]Αἰγαί, πρέπει νὰ βρίσκονταν σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς τοποθεσίες ποὺ κατονομάσαμε, δηλαδὴ εἴτε στὸ κάστρο τοῦ Γιανάκοβου, εἴτε στὸν λόφο τῆς Ζλάτας, εἴτε στὰ ἐρείπια τῆς Γάστρας. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ λοιπόν, ὅπου οἱ πλαγιὲς τοῦ Βερμίου ἐξακολουθοῦν καὶ μέχρι σήμερα νὰ διακρίνονται γιὰ τὴν ἀφθονία τῆς ἀγριοτριανταφυλλιᾶς, θὰ ὑπῆρχαν ὑποχρεωτικὰ καὶ οἱ κῆποι τοῦ Μίδα ἢ μᾶλλον τὰ μεταλλεῖα χαλκοῦ ἢ χρυσοῦ ποῦ μνημόνευσε ὁ Στράβων. Οἱ θησαυροὶ δὲ τούτων φαίνεται πῶς τράβηξαν πρὸς τὸ Βέρμιο τὴν ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν Ἰλλυριῶν ὅτι καὶ ἦσαν οἱ Ἄμαντες Μακεδόνες, τὴν προέλευσι τῶν ὁποίων ἀπὸ τὴν Ἀμαντία Βυλλίδα καὶ Ταυλαντία ([285]) μᾶς προσεπικυρώνουν καὶ τὰ ἀκόλουθα:

Βασικὴ γραμμὴ τῆς προώθησης τῶν Μακεδόνων στάθηκε ἡ ὅδευσι Ἀπολλωνία—Δαυλία (Δεάβολις)—Πήλιον (στενὰ Τσαγκόνης)—Κέλετρο (Καστορία) καὶ Χλερηνὸς (Φλώρινα) —Ἔδεσσα—Θεσσαλονίκη. Βορειότερα αὐτῆς ἔμειναν ἄθικτοι οἱ Πελαγόνες μὲ τοὺς Παίονες, ποὺ ἦσαν ἄποικοι Τρώων ὅπως καὶ οἱ πρὸς βορρᾶν αὐτῶν Δάρδανοι. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ συνέβαινε ἂν οἱ Μακεδόνες κατέβαιναν ἀπὸ τὸν Δούναβι, διότι θὰ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τοὺς καταβάλουν. Ὅτι ἀκριβῶς ἔπραξαν πρῶτα μὲ τοὺς Πελαγόνες τοῦ κάμπου τῆς Φλώρινας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο τοὺς ἔδιωξαν οἱ Λυγκέσται Μακεδόνες ποὺ ὡς γνωστὸν θεωροῦνταν καὶ σὰν Ἰλλυριοί ([286],. Ὕστερα μὲ τοὺς Ἐορδοὺς (ποὺ ἀρχικὰ λέγονταν Λέλεγες) τοὺς ὁποίους ἐξόντωσαν σχεδὸν ὁλοκληρωτικά. Κατόπιν μὲ τοὺς Ἀλμῶπες τοὺς ὁποίους ἐκτόπισαν ἀπὸ τὴν περιοχή τους κ ο.κ ε. Δὲν πείραξαν ὅμως τοὺς νοτιώτερα τῶν Ἐορδῶν Ἔλυμους (ποὺ ἦσαν ἐπίσης ἄποικοι Τρώων καὶ πιθανώτατα Τυρηνοί= Ετροῦσκοι), ἀσφαλῶς ἐπειδὴ δὲν πέρασαν ἀπὸ ἐκεῖ. Ἀργότερα μόνο τοὺς ὑποχρέωσαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν κυριαρχία τους, καὶ τελικὰ τοὺς ἀφομοίωσαν.

Ἀπὸ τὰ προαναφερμένα πιστοποιήθηκε νομίζουμε ἀτράνταχτα, ὅτι οἱ Μακεδόνες ἦρθαν στὴν Δυτικὴ Μακεδονία, ἀπὸ τὴν περιοχὴ ὅπου χύνονται στὴν Ἀδριατικὴ οἱ ποταμοὶ Γενοῦσος, Ἐορδαϊκὸς

285—Τημ. Ταυλαντία λέγονταν ἡ ἑλώδης καὶ πεδινὴ περιοχὴ τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας ἡ ὁποία ὀνομάζεται Μουζακία, καθὼς καὶ ἡ δυτικὰ τῆς Ἐδέσσας περιοχὴ τῆς βαλτολίμνης Βλάδοβον (Ἄγρα).

286—Ἴδε, Λιβάνιον καὶ Σουΐδα οἱ ὁποῖοι θεωροῦσαν Ἰλλυρίδα τὴν μητέρα τοῦ Φιλίππου, ποὺ ἦταν βασιλοποῦλα τῆς Λύγκου.

(Ντεβόλης), Άψος, καί Ἀῶος. Ἐκεῖ πάλι πρέπει νά κατέβηκαν ἀπό τόν μυχό τῆς Ἀδριατικῆς, ἀπό τόν ὁποῖο προέρχονταν καί οἱ Ἰλλυρικές φυλές τῶν ἀπέναντί τους Ἰταλικῶν ἀκτῶν, ὅπως π.χ. οἱ Μεσσάπιοι (πού λέγονταν καί Ἰάπυγες) κ.τ.λ. Στό μυχό τῆς Ἀδριατικῆς ἐξ ἄλλου θά βρίσκονταν ὁπωσδήποτε πρίν ἀπό τά 1500 π.Χ., δηλαδή ἀκριβῶς κατά τήν ἐποχή πού σύμφωνα μέ τά λεγόμενα τοῦ Ἡρόδοτου ([287]), πρωτοεμφανίσθηκαν ἀνά τήν σημερινή Ρωσσία οἱ Τουρκομάνοι Σκῦθαι. Δέν ἀποκλείεται ὥστε νά ὀφείλεται είς τήν ἄφιξι τῶν ξένων τούτων, ἡ πρός τήν Ἀδριατική καί τίς Ἄλπεις μετακίνησι ἀπειλούμενων ἀπό αὐτούς φυλῶν, οἱ ὁποῖες θά ἔσπρωξαν πρός τήν αὐτή κατεύθυνσι ὅσες φυλές εὕρισκαν στόν δρόμο τους. Ἔτσι Ἰλλυρικές φυλές πού ζοῦσαν τότε περί τόν μυχό τῆς Ἀδριατικῆς, ἀναγκάσθηκαν ἴσως νά κατέβουν νοτιώτερα ἀκολουθῶντας τά παράλια τῶν δύο πλευρῶν αὐτῆς.

Ἐξετάζοντας τώρα τά ἀνθρωπολογικά χαρακτηριστικά τῶν ἀρχαιομακεδόνων, τονίζουμε ὅτι ταῦτα μᾶς μεταδόθηκαν ἀρκετά πιστά ἀπό τίς εἰκόνες τῶν βασιληάδων τους πού ὑπάρχουν στά νομίσματα αὐτῶν. Εἶναι ἀξιοσημείωτη μάλιστα ἡ μεταξύ τούτων ὁμοιότητα ὡς καί μέχρι τρίτης γενεᾶς τῶν διαδόχων, γεγονός πού μᾶς πιστοποιεῖ ὅτι ἡ ἀρχοντική κάστα τῶν Μακεδόνων διατηροῦσε καί μέχρι τότε τήν φυλετική της καθαρότητα. Εὔκολα λοιπόν διαπιστώνει κανείς ὅτι οἱ Μακεδόνες (ἄρα καί οἱ Δωριεῖς) εἶχαν ἐντελῶς διαφορετικά χαρακτηριστικά ἀπό τούς Γραικοπελασγούς Ἴωνες, τούς ὁποίους οἱ Σπαρτιᾶται θεωροῦσαν ἀλλόφυλους ([86]) ἀκόμα καί στά χρόνια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Τοῦτο διότι ἦσαν μελαψοί, μέ ἀνάστημα μέτριο καί πρός τό χαμηλό, μέ ὀστέωσι λεπτή κ.τ.λ, ἄρα καί πανομοιότυποι μέ τούς Λιάπηδες ([288]) Ἀρβανῖτες τῆς Ἠπείρου, μέ τούς ἐπίσης ἀπόγονους Δάρδανων ἀλλά Σλαυόφωνους πεία σήμερα Μπᾶρτζιατσους ([289]) τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας, μέ τούς ἐκτουρκισμένους γλωσσικά Τσιομακλῆδες ([290]) καί Γιουρούκους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού εἶναι λείψανα Καρολελέγων κ.τ.λ. Ἀντίθετα οἱ Μακεδονοδωριεῖς ἦσαν ἀσπρόξανθοι, μέ ἀνάστημα κανονικό πρός τό ὑψηλό, μέ κορμί στερεό καί ὀστέωσι ἰσχυρή, μέ κεφάλι μᾶλλον στρόγγυλο (ἐλαφρά βραχυκεφαλία), μέ ἀρκετά εὐδιάκριτο ὑπεροφρυακό

287—Ἴδε, Ἡροδοτ VI, 7.

288—Σημ. Ὁ Πούκεβιλ (πρ VIII. κ. 4 σελ. 216) γράφει γιαυτούς τά ἑξῆς: Les Liapis. . . petits, maigres, rabourgis, hideux, malpropres..»

289—Σημ. Ἴδε περί αὐτῶν εἰς σελ. λη, λθ.

290—Σημ. Οἱ Τσιομακλῆδες φέρονται σἄν ἀπόγονοι τῶν Καύνιων τῆς Καρίας, πού κυνηγοῦσαν τούς ξένους θεούς χτυπῶντας μέ τά δόρατα τόν ἀέρα (ἴδε, Ἡροδ. I, 173). Τόσο αὐτοί ὅσο καί οἱ Γιουροῦκοι τῶν ὁποίων τό ὄνομα συσχετίζεται μέ τά ἀρχαῖα Καρικοί καί Γραικοί, διασώζουν λείψανα μητριαρχίας καί ἀρχαίων θρησκευτικῶν ἔθιμων τῆς Καρίας.

Νέα κόρη ἀπὸ τὴν Βωβοῦσα
—'Ο Μοσχοπολίτης μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας 'Ανδρ. Σιαγκούνα
— Μπλατσιώτισσα Βλάχα (ἐγγονὴ τοῦ Φαρμάκη)

Νεαρὸ ζευγάρι Φαρσιλιάτων

Φαρσιλιᾶτες (Fârshiljats) καὶ Τσίπανιοι ἀποκαλοῦν οἱ Δυτικομακεδόνες ἐμπορβιοτέχνες τοὺς δίγλωσσους 'Αρβανιτόβλαχους νομαδοκτηνοτρόφους. 'Από τὰ ὀνόματα αὐτὰ τὸ πρῶτο εἶναι ἄσχετο καὶ πρὸς τὰ Φάρσαλα καὶ πρὸς τὴν Φράσσιαρη, ἀπὸ τὸ ὁποῖο τὸ θέλουν προερχόμενο διάφοροι. Τοῦτο πρέπει νὰ προέκυψε, εἴτε ἀπὸ τὸ ὄνομα Χρυσήλιοι πατριᾶς ἡ ὁποία κατεῖχε τὸ Δυρράχιο ἐπὶ Σαμουὴλ καὶ ἴσως νὰ ἦταν ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἀρχαιοθράκικη φυλὴ Κράσαλοι, εἴτε ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Fratshuli ὑστερομεσαιωνικῆς πατριᾶς ἡ ὁποία ζοῦσε στὴν περιοχὴ Βράνιας τῆς Σερβίας. 'Ως πρὸς τὸ δεύτερο Tshipani, τοῦτο εἶναι ὁμόρριζο μὲ τὴν Γύφτικη ὀνομασία Tshiben Tshibanò τῶν 'Αλβανῶν.

τόξο, μὲ μέτωπο κανονικό, ἴσιο, καὶ πρὸς τὸ φαρδύ, μὲ μύτη καὶ πηγοῦνι σὰν τῶν Ρωμαίων, κ.τ.λ. Τὰ χαρακτηριστικά τους δὲ αὐτὰ τὰ βλέπει κανεὶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας ἀρκετὰ συχνά, ἀνὰ τὰ Βλαχοχώρια τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, Δυτικῆς Θεσσαλίας καὶ Ἀνατολικῆς Ἠπείρου, ὅπως βέβαια καὶ ἀνὰ τὰ Γραικόφωνα ἐκεῖνα τῶν αὐτῶν περιοχῶν τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πάτερ Κοσμᾶ ἢ καὶ προγενέστερα, ἦσαν καὶ αὐτὰ Βλαχόφωνα.

III - ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΟΥ κ. ΠΟΥΛΙΑΝΟΥ Α.

Κατὰ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1961 κυκλοφόρησε στὴν χώρα μας τὸ βιβλίο Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ τοῦ κ. Ἄρη Πουλιανοῦ, ὁ ὁποῖος σπούδασε ἀνθρωπολογία στὶς Ἡνωμ. Πολιτεῖες καὶ στὴν Σοβιετικὴ Ἕνωσι, εἶναι δὲ ἔκτοτε καθηγητὴς σὲ ειδικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς δεύτερης. Ἡ κυκλοφορία τοῦ βιβλίου τούτου ὅμως συνέπεσε νὰ εἶναι ταυτόχρονη μὲ τὴν παρόμοια τοῦ ἰδικοῦ μας ὑπὸ τὸν τίτλο: ΤΑ 150 ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΛΥΓΚΟΥ ***(τεκμήρια καταγωγῆς τῶν πρὸ τοῦ 1912 κάτοικων τῆς Μακεδονίας εἰδικά, καὶ τῆς Μικρευρώπης γενικά)***, στὸ ὁποῖο βασιζόμενοι στὴν τοπογραφικὴ καὶ γλωσσικὴ διερεύνησι ὑπὲρ τριακόσιων πενῆντα τοπωνυμίων τῆς χώρας μας, καταλήγαμε στὰ ἑξῆς ἐθνολογικὰ συμπεράσματα: 1) Ὅτι οἱ Μακεδονοδωριεῖς ἦσαν προωθημένη νοτιώτατα μοῖρα Ἰλλυριῶν καὶ φυλετικὰ ἄσχετοι πρὸς τοὺς Γραικοπελασγοὺς (Ἴωνες), γλωσσικὸ ἰδίωμα ὅμως τῶν ὁποίων εἶχαν προσλάβει. 2) Ὅτι καθαρόαιμοι ἀπόγονοι τῶν Μακεδονοδωριέων ἀλλὰ γλωσσικὰ ἐκλατινισμένοι, εἶναι μόνον οἱ Βλάχοι τῆς Ὀρεστίας (ἡ ὁποία ἐκτείνονταν κατὰ τὸν Στράβωνα ἀπὸ τὸν ὑπὲρ τὴν Ὄχριδα Πυλῶνα, μέχρι καὶ τὸν Παρνασσὸ) καθὼς καὶ οἱ καταγόμενοι ἀπὸ Βλάχους ἤδη Γραικόφωνοι τῆς αὐτῆς περιοχῆς. 3) Ὅτι ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς πρὸ τοῦ 1912 Γραικόφωνους τῆς χώρας μας κατάγεται ἀπὸ Κατσιαούνους, ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Βλάχοι τοὺς ἀπόγονους ἔποικων ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία, μὲ τοὺς ὁποίους καταπλημμύρισαν τὴν χερσόνησό μας οἱ Βυζαντινοί. 4) Ὅτι ἕνα πολὺ μεγάλο ποσοστὸ ἀπὸ τοὺς Σλαυόφωνους σήμερα πληθυσμοὺς τῆς Θράκης, Βουλγαρίας, καὶ Μακεδονίας, κατάγεται ἀπὸ Βλάχους καὶ Ἀρβανῖτες γηγενεῖς καθὼς καὶ ἀπὸ Γότθους ἢ Μικρασιᾶτες πρὸ ἢ μεσαιωνικοὺς ἔποικους. 5) Ὅτι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐπικρατήσασα θεωρία τοῦ Φαλμεράϋερ, οἱ Ἀρβανῖτες εἶναι λείψανα τοῦ Θρακικοῦ ἔθνους καὶ ὄχι τέτοιοι τῶν Ἰλλυριῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλατινίσθηκαν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου καὶ ἔγιναν ὅλοι τους Βλάχοι ἢ δίγλωσσοι Ἰλλυριόβλαχοι. 6) Ὅτι οἱ θεωρίες τῶν ἱστορικῶν μας Παπαρρηγόπουλου, Ἀμάντου κ.τ.λ. περὶ Θράκικης (Γετοδάκικης) καταγωγῆς τῶν Βλάχων, τοῦ Μπέη περὶ Λατινικῆς τέτοιας αὐτῶν κ.ο.κ.ε, εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμες καὶ συνεπῶς ἀνάξιες προσοχῆς κ.τ.λ.

'Η μελέτη τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Πουλιανοῦ μᾶς χάρισε τὴν δικαιολογημένη (φυσικώτατα) ἱκανοποίησι, νὰ διαπιστώσουμε ὅτι τὰ ὅσα ὑποστηρίζαμε ἡμεῖς βασιζόμενοι στὴν ἱστορία καὶ στὴν γνῶσι τῶν κάτοικων τῆς Χερσονήσου μας, ἐπικυρώνονταν σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀνθρωπολογικὰ πορίσματα ([290]) αὐτῆς. 'Ο κ. Πουλιανὸς βέβαια ἀγνοοῦσε ὁλότελα τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Δυτικὴ Μακεδονία, ἡ 'Ανατολικὴ Ἤπειρος, ἡ Δυτικὴ Θεσσαλία, καὶ ἡ Αἰτωλία ἦσαν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πάτερ Κοσμᾶ σχεδὸν ὁλοκληρωτικὰ Λατινομακεδονόγλωσσες, καὶ ξεχωρίζει (ἀβάσιμα συνεπῶς) τὶς Γραικόφωνες σήμερα μᾶζες αὐτῶν ἀπὸ τὰ ἐπιζῶντα λείψανα τῶν Βλάχων. 'Αγνοοῦσε ἐπίσης καὶ τὴν ὕπαρξι καὶ προέλευσι τῶν λεγόμενων Κατσιαούνων Γραικῶν (τῶν Σκουρογόνατων κατὰ τοὺς 'Ηπειρῶτες), τὴν Μικρασιατικὴ καταγωγὴ τῶν Πομάκων, τῶν Τορμπέσιων, τῶν Πουλίκ, κ.τ.λ, τὴν μέχρι καὶ Σφακίων Κρήτης κάθοδο 'Ιλλυριοβλάχικων φυλῶν, τὴν Θράκικη καταγωγὴ τῶν 'Αλβανῶν κ.τ.λ. 'Η ἄγνοιά του αὐτὴ ὅμως εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δὲν ὀφείλεται σὲ ὑπαιτιότητά του, ἀλλὰ στὴν σωβινιστικὴ διαστρέβλωσι τῆς ἱστορίας ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν χωρῶν τῆς χερσονήσου μας, ἀπὸ τοὺς ἱστορικούς αὐτῶν τῆς μετὰ τὰ 1800 ἐποχῆς. 'Η προμνημονευμένη ἐργασία του πάντως, τὴν ὁποία εὐχόμεθα ὁλόψυχα νὰ συμπληρώσῃ μὲ ἐπαρκέστερο ἀριθμὸ ἀπὸ ἀνθρωπολογικὲς καταμετρήσεις, καὶ μὲ ἐπέκτασι σ' ὅλες τὶς περιοχὲς τῆς χώρας μας ἄν ὄχι καὶ στὶς συνεχόμενες, θὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς κατοπινοὺς ἱστορικούς μας νὰ ἀπαλλάξουν τὴν ἱστορία, ἀπὸ ὅσες πλαστὲς σελίδες αὐτῆς ἀναφέρονται στὴν καταγωγὴ τοῦ ἀρχαίου, τοῦ μεσαιωνικοῦ, καὶ τοῦ σύγχρονου 'Ελληνισμοῦ. Μία μικρὴ (ὄχι ὅμως καὶ ἀσήμαντη) ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶναι καὶ ἡ ἀναφερόμενη στὴν καταγωγὴ τῶν Γραικόφωνων σήμερα Σαρακατσιάνων νομαδοκτηνοτρόφων, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Πουλιανὸς ([291]) ἐξέφρασε τὴν γνώμη ὅτι εἶναι τὸ πειὸ παληὸ καὶ πειὸ καθαρόαιμο τμῆμα τοῦ 'Ελληνικοῦ ἔθνους. Τοὺς Σαρακατσιάνους ὅμως, μὲ πρωτομάστορη τὸν 'Ηπειρώτη 'Αραβαντινὸ καὶ δευτεροπλάστη (μὲ τὴν ὑπογραφὴ ὅμως Δανοῦ φοιτητάκου) τὸν 'Ηπειρώτη καὶ πάλι 'Αναγνωστόπουλο, τοὺς παρουσιάζουν πειὰ σήμερα οἱ ἱστορικοί μας σὰν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου Γραικόφωνους. 'Αγνοοῦν φυσικὰ ὅτι ὡς καὶ σήμερα λένε σαρμανίτσα τὸ λίκνο σὰν τοὺς Βλάχους, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τοὺς Σαρακατσιάνους ἀπὸ τότε ποὺ βρίσκονταν στὴν σαρμανίτσα τῆς Γραικογλωσσίας τους. 'Αξίζει ὥστε τὸν κόπο νὰ παραθέσουμε καὶ τὶς ἐπιβαλλόμενες πληροφορίες γιὰ τοὺς γραικωμένους αὐτοὺς Βλαχόβλαχους, ποὺ σήμερα εἶναι μονάχα βλάχοι

290—Ἴδε, Α. Πουλιανοῦ. 'Η προέλευση τῶν 'Ελλήνων, σελ. 59, 72, 146.
291—Ἴδε, ἐφημ. 'Αθηνῶν Βῆμα καὶ Αὐγή, φύλλα 13]3]1965.

IV ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΡΧΑΙΑΣ ΓΡΑΙΚΟΓΛΩΣΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΑΡΚΑΤΣΙΑΝΩΝ

Πρῶτος ποὺ ὑποστήριξε ὅτι οἱ Σαρκατσιᾶνοι ἦσαν Γραῖκοι καὶ ὄχι Βλάχοι, ἦταν ὁ Ἠπειρώτης Ἀραβαντινὸς ὁ ὁποῖος στὴν Μονογραφία (292) του περὶ Βλάχων ποὺ δημοσίευσε κατὰ τὸ 1869 ἔγραψε τὰ ἑξῆς: *Τοιούτους Ἀρβανιτοβλάχους φερεοίκους ποιμενοβίους ὀλιγίστους ἀπαντῶμεν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ, Σαρακατσάνους καλουμένους καταχρηστικῶς διότι οἱ Σαρακατσᾶνοι ὁρμῶνται ἐξ Ἑλλήνων* (ἐννοοῦσε Γραικῶν) *καὶ αὐτόχρημα Ἕλληνες εἰσί.* Προσέθεσε δὲ ἀμέσως παρακάτω (σελ. 38) *ὅτι ἐπίσης φερέοικον ποιμενικὸν βίον διάγουσι καὶ οἱ αὐτόχθονες Ἠπειρῶται, οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰς κώμας τῶν Τζουμέρκων Θεοδωριανά, Μελισσουργοί, Πράμαντα καὶ Πεστανιανά.* Τέλος καὶ στὴν ἐργασία του μὲ τὸν τίτλο Χρονογραφία (293) Ἠπείρου ποὺ δημοσίευσε ταυτόχρονα μὲ τὴν προαναφερμένη, διευκρίνισε ὅτι: *Σαρακατσᾶνοι ἢ Σακαρετσᾶνοι ἔχοντες τὴν καταγωγὴν ἐκ Σακαρετσίου* καὶ ὅτι: *Τῶν ἐν Ἑλλάδι σκηνιτῶν ποιμένων τρία εἴδη διακρίνονται:* οἱ *Σαρακατσιᾶνοι, οἱ Πεστανιᾶνοι, καὶ οἱ Βλάχοι οἱ ἐκ τοῦ Συρράκου ἐκπατρισθέντες, οἵτινες καὶ ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων σκηνιτῶν βαρβαρίζουσιν. Διάφοροι δὲ τῶν τριῶν ἀνωτέρω εἰσὶν οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι λεγόμενοι Γκαραγκούνιδες ἢ Κορακούνηδες...*

Ἀπὸ ὅσα γράφει ὁ Ἀραβαντινὸς προκύπτει ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, Σαρακατσιᾶνοι λέγονταν ἀνὰ τὴν Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ὄχι μόνον οἱ Γραικόφωνοι Ἠπειρῶτες νομαδοκτηνοτρόφοι τοὺς ὁποίους μνημονεύει, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι τέτοιοι γεγονὸς ποὺ κατὰ τὴν γνώμη του ἀποτελοῦσε ἀνακρίβεια. Τοῦτο διότι καθὼς νόμιζε αὐτὸς τὸ ὄνομα Σαρακατσιᾶνοι προέκυψε ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Σακαρέτσι τοῦ γνωστοῦ χωριοῦ τῆς Ἀμφιλοχίας, γεγονὸς βέβαια ποὺ δὲν εὐσταθεῖ ἀφοῦ ἦταν πειὸ εὔκολο νὰ προκύψῃ π. χ ἀπὸ τὸ ὄνομα Sagartii φυλῆς τοῦ Καυκάσου ποὺ κατέβηκε στὴν Χερσόνησό μας ἐπὶ Οὔννων, ἢ ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Surgatsi ἐπίγονων Κουμανοπετσενέγων ἔποικων τῆς Ἀνατ. Ρωμυλίας, ποῦ ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ μισογραικώθηκαν. Ἐκεῖνο ποὺ ἀπέκρυψε ὅμως ὁ Ἀραβαντινὸς ἐνῶ τὸ γνώριζε πολὺ καλά, εἶναι τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του οἱ πρεσβύτες τῶν Γραικόφωνων νομαδοκτηνοτρόφων τοὺς ὁποίους κατωνόμασε, ἤξεραν τὰ Βλάχικα καὶ θυμοῦνταν ὅτι οἱ πρόγονοί τους ἦσαν Λατινομακεδονόγλωσσοι. Ὅπως θὰ ποῦμε καὶ παρακάτω ἄλλωστε, ὁ Κεκαυμένος πρῶτα πρῶτα μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τῆς ἐποχῆς του (οἱ βλάχοι ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ), κατάγονταν ὅλοι τους ἀπὸ τὶς περιοχὲς τοῦ Σάβου καὶ Δούναβι ἀπὸ τὶς ὁποῖες τοὺς *μετῴκισαν οἱ*

292—Ἴδε, Ἀραβαντινοῦ, Μονογραφία περὶ Βλάχων, σ. 37,38.
293—Ἴδε, Ἀραβαντίνω, Χρονογραφία Ἠπείρω, Β. σ. 146,147.

Ρωμαῖοι, καὶ τοὺς διέσπειραν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἤπειρον καὶ Μακεδονίαν, τοὺς δὲ πλείους αὐτῶ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Καντακουζηνός [294] κατόπιν μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι στὰ ὀρεινὰ τῆς Θεσσαλίας (ἄρα καὶ τῆς συνεχόμενης Ἠπείρου) ζοῦσαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (1340) οἱ νομάδες Μαλακάσιοι, Μπούϊοι καὶ Μεσσαρῖται (οἱ ἄλλως Μαζαράκοι), τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζει Ἀλβανοὺς ἐνῶ οἱ πρῶτοι ἦσαν Μακεδονοϊλλυριοὶ καὶ οἱ ἄλλοι καινουργιοφερμένοι Ἰλλυριόβλαχοι ἀπὸ τὴν σημερινὴ Ἄνω Ἀλβανία, Μαυροβούνιο, καὶ Ἐρζεγοβίνη. Ὅτι καὶ πιστοποιεῖται τόσο ἀπὸ τὸν ἄρχοντα τῆς Σαρδαρίας Βογκόην, ποὺ ὁ λογιώτατος χρονογράφος τὸν χαρακτήριζε Σερβαρβανιτοβουλγαρόβλαχο [149], ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν σύγχρονό του γαμβρὸ τοῦ Σπάτα (φύλαρχου τῶν Μπούϊων) Μύρτσια Μοκοσιᾶνο [295], ποὺ ἦταν φύλαρχος τῶν ἀπὸ Μαυροβουνίου Μουγκόσιων καὶ οἰκιστὴς τοῦ χωριοῦ Μοκόσιοι (μετέπειτα Σμόκουβα) τῶν Μαλακάσιων. Καθὼς προσθέτει δὲ ἡ ἱστορία [296], ἀπὸ τὰ 1358 ἀκόμα ἡ Αἰτωλία ἔπεσε στὰ χέρια τῶν Μπούϊων, Σπαταίων, Λιωσαίων κ.τ.λ, ποὺ ὅλοι τους ἦσαν Ἀρβανιτόβλαχοι.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ὅμως καὶ ἡ καταχωρημένη στὶς σελ. 49 καὶ 50 μαρτυρία τοῦ ἀνώνυμου χρονικογράφου, μᾶς πιστοποιεῖ σαφέστατα ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ κατέκτησαν τὴν Ἤπειρο μὲ τὴν Αἰτωλοακαρνανία οἱ Τοῦρκοι, μόνο στὶς πόλεις καὶ στὶς παράλιες περιοχὲς αὐτῶν κατοικοῦσαν Γραικοί. Ὅλες οἱ ἄλλες περιοχὲς αὐτῶν κατέχονταν ἀπὸ Ἀλβανοὺς καὶ ὀρθότερα ἀπὸ Ἀρβανιτόβλαχους, ὅπως μᾶς δείχνουν τὰ ὀνόματα τῶν πατριῶν τους Τζαμάντουρα [297], Κορτέση [298], Μουτζᾶδες [299], Βησσωτᾶ [300], Δίγεροι [301], κ.τ.λ. τὰ

294—Ἴδε, Καντακουζ. II, 28.

295—Ἴδε, Ἠπειρωτ. σ. 228—Σημ. Ὁ χρονογράφος τὸν γράφει λανθασμένα Μυρσιμακαζιᾶνο. Τὰ λείψανα τῆς Μαυροβουνιώτικης φυλῆς Μουγκόσιοι χωνεύθηκαν στὴν φυλὴ Piperi ποὺ ἐκσλαβίσθηκε ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ λείψανα τῶν φυλῶν Τσεράουνοι (Κεραύνιοι) ποὺ ἔγιναν Τσᾶρνοι=μαῦροι, τῶν Νιεγκούσιοι, Παστροβίτσοι κ.τ λ.

296—Ἴδε, Ἠπειρωτ. σ. 215.

297—Σημ. Τὸ ἐπώνυμο τοῦτο ποὺ τὸ εἶχαν ἀρκετοὶ τιτλοῦχοι Βυζαντινοὶ τῶν τελευταίων αἰώνων, ὀφείλονταν στὸ τοιοῦτο Cemandri Κέλτικης ἢ Γερμανικῆς φυλῆς ποὺ μὲ ἄδεια τοῦ Μαρκιανοῦ ἐγκαταστάθηκε στὰ νότια τῆς Σερβίας. Ἀνὰ τὰ Βλαχοχώρια φέρεται καὶ μὲ τοὺς τύπους Τσ ουμάντρ ι, Σιαμάντουρα.

298—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. Λύγκου, σ. 74,75.

299—Σημ. Μαιζαῖοι λέγονταν μιὰ Ἰλλυρικὴ φυλὴ τῆς Δαλματίας, μοῖρα τῆς ὁποίας φαίνεται πὼς κατέληξε στὴν Τριβαλλικὴ μαζὺ μὲ τοὺς Αὐταριᾶτες, καὶ σημειώνεται σὲ Λατινικὴ ἐπιγραφὴ (CIL, IX, 2524). Ὁ Προκόπιος (Κτισμ. 4) ἀναφέρει τὸ φρούριο Μουτζιανοκάστελλον περιωχῆς Νύσσας. καὶ Μουτζιπάρα περιοχῆς Ἀκυενισίας (ἐκβολὴ Τιμόκ). Μούτζιο - μπάμπα εἶναι χωριὸ τῆς ἴδιας περιοχῆς ἀλλὰ καὶ Ἀρβανίτικης πατριᾶς ποὺ πρέπει νὰ ἦταν συγγενικὴ μὲ τὴν τέτοια Μέτζιο-Χούτσιο τοῦ Ἀλῆ πασσιᾶ, καὶ μὲ τὶς Μέτζιο - Μοῦρτοι, Μέτζιο - μποῦνοι, κ.τ.λ. ἄλλων Ἀρβανίτικων καὶ Ἀρβανιτοβλάχικων τέτοιων. Τὸ ὄνομα Μουτζιᾶδες μπο-

ὁποῖα μνημονεύονται σὲ χρυσόβουλλα τοῦ αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικου Α (1319), καθὼς καὶ τὰ μεταγενέστερά τους ποὺ μνημονεύσαμε. Ὅταν οἱ Τοῦρκοι λοιπὸν κατέλαβαν περὶ τὰ 1432 τὴν Ἤπειρο καὶ Αἰτωλοακαρνανία, δὲν βρῆκαν ἐκεῖ Γραικόφωνους νομαδοκτηνοτρόφους. Δὲν ὑπῆρχαν συνεπῶς τέτοιοι οὔτε ἀνὰ τὰ Τζιουμέρκα (302) οὔτε καὶ στὸ γειτονικό τους Σακαρέτσι, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἄλλωστε εἶναι ὑπεργνήσιο Λατινομακεδονικό, ὅτι εἶναι ἐπὶ πλέον καὶ τὰ τέτοια Γκάμπρουβα, Κανάλια, Μιλογκίζι, Ρεσίωρια ὅπως κατὰ Κασομούλη (303) λέγονταν τοποθεσίες τοῦ Σακαρετσίου.

Γραικόφωνοι νομαδοκτηνοτρόφοι ἐξ ἄλλου δὲν ὑπῆρχαν οὔτε καὶ ἀνὰ τὴν Πελοπόνησο, ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ 1684—1715 ποὺ τὴν ξαναπῆραν οἱ Βενετοί. Καθὼς τονίζουν ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς Κυβερνῆτες (304) ποὺ τὴν διοίκησαν τότε, οἱ ἀνὰ τὴν Πελοπόνησο κτηνοτρόφοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦσαν ἀποκλειστικὰ μόνο Ἀρβανῖτες, ποὺ στὴν πραγματικότητα καὶ καθὼς τονίσαμε ἐπανειλημμένα ἦσαν Ἀρβανιτόβλαχοι (οἱ πραγματικοὶ Ἀρβανῖτες ἦσαν κυριώτατα γεωργοί). Βλάχους καὶ Ἀρβανῖτες χαρακτήριζαν τοὺς νομαδοκτηνοτρόφους τῆς Βοιωτίας καὶ Αἰτωλίας ἀπὸ τὰ 1675 ἀκόμα διάφοροι Εὐρωπαῖοι περιηγητὲς (305), στοὺς Λατινομακεδονόγλωσσους ὅμως πληθυ-

ροῦσε νὰ προέλθη ἐπὶ πλέον καὶ ἀπὸ τὸ Μαῖδοι, ὅπως λέγονταν ἡ μεγάλη φυλὴ τῶν Θρακοπαιόνων ποὺ κατεῖχαν τὴν Ἄνω λεκάνη τοῦ Στρυμόνα.

300—Σημ. Τὸ ὄνομα Βησσωτᾶ ὅθεν τὰ νεώτερα Μπζιώτα, Πισιώτα μεγάλων νομαδοκτηνοτροφικῶν πατριῶν, ὀφείλονταν σὲ τέτοιο πατριᾶς τῶν Βέσσων ἢ Βήσσων Θρακῶν.

301—Σημ. Δίγεροι λέγονταν μιὰ μεγάλη Θρακοπαιόνικη φυλὴ τῆς περιοχῆς τοῦ σημερινοῦ Μελένικου, ποὺ λέγονταν Ζαγόρια κατὰ παραφθορὰ τοῦ Τζιγκέρια= Διγερία. Οἱ Δίγεροι | Τζίγκεροι κατέληξαν καὶ Τζιγκουραῖοι, Τσεκουραῖοι καὶ βάφτισαν τὴν Ζαγορὰ καὶ Τσαγκαράδα τοῦ Πήλιου.

302—Σημ. Οἱ Βλάχοι τὴν ἔλεγαν Τζιουμέρνικα, ὅθεν τὸ Τζιουμέρκα. Ἐπὶ Πουκεβὶλ καὶ ἡ πρωτεύουσά της ἦταν Βλαχοχῶρι Προμν. Β.V,κ.5, σ. 299,300,306. Ἐπὶ Heuzey (1858) ὅμως φαίνεται πὼς οἱ Τζιουμερκιῶτες εἶχαν γραικωθεῖ πειά, ἀφοῦ ὁ Γάλλος αὐτός μᾶς πληροφορεῖ (προμν. σ. 109) ὅτι οἱ Γαρδικιῶτες εἶχαν ἐπιγαμίες μαζύ τους γιατὶ τοὺς ἤξεραν πὼς ἦσαν παλαιότερα Βλάχοι.

303—Ἴδε, Κασομούλη, Ἐνθυμ. Στρατ τ. Α, σ. 332 καὶ 333.

304—Ἴδε, ἔκθεσι Βενετ Διοικ. εἰς Δελτ. Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἑταιρ. τομ. Ε, τεῦχ. 19, σ. 497, ὅπου σημειώνεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν ὀρεινῶν χωριῶν τῆς Πελοποννήσου ἦσαν κρᾶμα ὀρθόδοξων πληθυσμῶν, γεγονὸς βέβαια ποὺ πιστοποιεῖ καὶ τὴν ὕπαρξι Βλάχων ὅτι προκύπτει καὶ ἀπὸ μιὰ διαταγὴ τῶν Ἐνετῶν (Ἑλληνομνήμων, τομ. ΚΑ, τεῦχ. δ' σ. 373) ἀπὸ 12)8)1668, καὶ ἀπὸ τὰ Μανιάτικα τραγούδια ποὺ στέλλουν στὸ διάβολο τὴν Βλάχικη γλῶσσα καὶ τὴν Μωραΐτικη γιατὶ κοροΐδευαν τὴν Μανιάτικη, καὶ ἀπὸ τὴν Μανιάτικη προσωνυμία Βλάχοι ὄχι μόνον τῶν Ἀρκάδων ἀλλὰ καὶ μοίρας Μανιατῶν (Ἴδε, Περιοδ. Νέον Κράτος, Τευχ. 4 τῆς 31)3)1940, σ. 473 κ.τ.λ.) Ὁμοίως ἴδε καὶ Μ. Λαμπρυνίδου, Οἱ Ἀλβανοὶ κατὰ τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ Πελοπόνησο, σελ. 30,31.

305—Σημ. Ἴδε, ταξ. Spon, Wheler, Sibthorp, Walpole. Ὁμοίως Robert de Dreux, p. 159. Lenorman, Pâtres Valaques κ.τ.λ.

σμοὺς κατέταξε τοὺς χριστιανοὺς νομαδοκτηνοτρόφους τῶν Ἑλληνικῶν περιοχῶν ὁ Πουκεβίλ ([306]). Ὁ Γαλάτης δὲ τοῦτος ποὺ χρημάτισε πρόξενος τῆς Γαλλίας στὰ Γιάννινα ἀπὸ τὰ 1805 ὡς τὰ 1815 καὶ κατόπιν στὴν Πάτρα ὡς τὰ 1817, περιόδευσε τὴν Δυτικὴ Μακεδονία, τὴν Ἤπειρο, τὴν Θεσσαλία, τὴν Αἰτωλοακαρνανία, τὴν Φθιώτιθα, τὴν Ἀττικοβοιωτία καὶ τὴν Πελοπόννησο, καὶ ἔγραψε τό τί εἶδε καὶ τί ἄκουσε σὲ πεντάτομη συγγραφή του ποὺ ἐπιγράφεται Voyages en Grèce (=Ταξείδια ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα). Καὶ στὸ δυσεύρετο σήμερα βιβλίο αὐτό, ὑπάρχουν ἀμέτρητες καὶ πολύτιμες πληροφορίες γιὰ τὴν τότε κατάστασι τῶν περιοχῶν μας ποὺ μνημονεύσαμε, καὶ θὰ ὑπῆρχαν ἀκόμα σοβαρώτερες ἂν δὲν προσβάλλονταν καὶ ὁ συγγραφέας του ἀπὸ τὴν κλασσικομανία, ποὺ ἦταν βέβαια τότε ἡ ἀρρώστια τῆς ἐποχῆς γιὰ τοὺς διανοούμενους. Ἂν καὶ πολύτιμο ὅμως ἔμεινε ἀμετάφραστο ἀπὸ τοὺς λόγιούς μας κυρίως (καθὼς πιστεύουμε) ἐπειδὴ οἱ στατιστικὲς ποὺ παραθέτει γιὰ τὸν πληθυσμὸ τοῦ κάθε οἰκισμοῦ, ἀποκαλύπτουν ὅτι ἀνὰ τὴν Πελοπόννησο, Ἀττικοβοιωτία, καὶ παραλιακὴ Ἤπειρο, οἱ Γραικόφωνοι δὲν ξεπερνοῦσαν τοὺς Ἀλβανόφωνους, ἀνὰ δὲ τὶς ὑπόλοιπες περιοχὲς ὅτι δὲν ξεπερνοῦσαν τοὺς Βλάχους. Μετὰ τὴν δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου κράτους ἄλλωστε οἱ μορφωμένοι Βλαχόφωνοι καὶ Ἀλβανόφωνοι, ἄρχισαν νὰ κρύπτουν ἐπιμελέστατα τὴν καταγωγή τους ὅπως καὶ κάθε τι ποὺ θὰ τὴν ἀποκάλυπτε, ἐνῶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ πειὸ ἐνδεδειγμένοι γιὰ τὶς σχετικὲς μὲ τοὺς πληθυσμοὺς τούτους ἐπιστημονικὲς ἔρευνες.

Ἐξὸν ἀπὸ τὸν Πουκεβίλ ὅμως καὶ ὁ ἐπίσης Γάλλος καὶ πρόξενος Θεσσαλονίκης Κουζινερὺ ([307]) μᾶς πληροφορεῖ ἀπὸ τὰ 1828, ὅτι ἀνὰ τὴν Πελοπόννησο ὑπῆρχαν καὶ Βλάχοι ἔμποροι καὶ Βλάχοι νομαδοκτηνοτρόφοι. Ὅπως γράφει στὸ βιβλίο του, ***Βλάχοι ὑπάρχουν ὄχι μόνο στὴν Βλαχία, στὴν Μολδαβία καὶ στὴν Μακεδονία, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ στὴν περιοχὴ τοῦ Ἄργους ὅπου ἀσκοῦν κυρίως τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ ἐμπόρου, καὶ τοῦ κτηνοτρόφου. Μπορῶ νὰ μιλήσω γιὰ τοὺς τελευταίους τοὺς ὁποίους γνώρισα πολὺ καλά. Μιὰ μέρα ποῦ βρισκόμουνα στὴν ἀγορὰ τοῦ Ἄργους, παρατήρησα μεγάλον ἀριθμὸ ἀπὸ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποὺ φοροῦσαν διαφορετικὴ στολὴ ἀπὸ τοὺς Γραικούς. Ὅταν τοὺς ρώτησα μὲ πληροφόρησαν ὅτι κατοικοῦσαν στὰ παρακείμενα βουνά, ὅτι ἦσαν ὅλοι κτηνοτρόφοι, καὶ ὅτι μιλοῦσαν τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Βλάχων τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ καὶ τὴν Γραικικὴ ὅμως.*** Καὶ ὁ Κουζινερὺ ὥστε μᾶς πιστοποιεῖ, ὅτι ἀκόμα καὶ ἀνὰ τὴν Πελοπόννησο οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι ἦσαν δίγλωσσοι Γραικόβλαχοι, ὄχι ὅμως μονόγλωσσοι Γραικόφωνοι. Τοῦτο ἐπὶ πλέον μᾶς τὸ βε-

306—Ἴδε, Προμν. Βιβλ. VI, σ. 369. Βιβλ. X, σ. 24,27. Βιβλ. XIII, σ. 111, 113. Βιβλ. XV, σ. 312, 314.

307—Ἴδε, Cousinery, Voyages en Macedoine, 1828, vol. 1, p. 18.

βαιώνουν καὶ τὰ ὅσα γνωρίζουμε γιὰ τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὴν πατριὰ αὐτοῦ τῶν Τσεργιναίων. Καθὼς γράφει ὁ Φιλήμων ([308]) ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ *ἔσχεν ἐκτεταμένην συγγένειαν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ ἐπιρροὴν ἰδίαν ἐπὶ τῶν λεγομένων Βλαχοποιμένων ταύτης*. Ὁ Τερτσέτης ([309]) δὲ προσέθεσε ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης *ἐγνώριζε καὶ ὡμιλοῦσε εἰς τοὺς ἐντόπιους τὴν γλῶσσαν των*, γεγονὸς ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ ἴδιος δὲν ἦταν Γραικόφωνος ἀφοῦ μάλιστα καθὼς λέγει καὶ ὁ Φραντζῆς ([310]), ὁ λαὸς τῆς Πελοπονήσου τὸν ἀποκαλοῦσε *Βλαχοβασιλῆᾶ*. Καὶ ὁ ἴδιος ἄλλωστε ἔλεγε στὰ ἀπομνημονεύματά του ὅτι οἱ Τσεργιναῖοι (ἀπὸ τὴν πατριὰ τῶν ὁποίων κατάγονταν) ἦσαν νομαδοκτηνοτρόφοι, καὶ γιαυτὸ ἐνδιαφέρονταν ([311]) κατὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο νὰ κατέχῃ τὸ Ναύπλιο καὶ τὰ ἄλλα παραλιακὰ κάστρα, ὥστε νὰ κατεβαίνουν ἐλεύθερα στὰ χειμαδιὰ οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τῶν βουνῶν τῆς Πελεπονήσου. Ἐπίσης ὅμως καὶ ὁ ἐχθρός του Δεληγιάννης ([312]) τὸν χαρακτηρίζει στὰ ἀπομνημονεύματά του πάντοτε Φερέοικο (=σκηνίτη), πληροφορῶντας μας ἀκόμα ὅτι τὸν καιρὸ ποὺ χάλασαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς Κολοκοτρωναίους, κρέμασαν 27 βοσκοὺς αὐτῶν καὶ τοὺς πῆραν πάνω ἀπὸ 20.000 γιδοπρόβατα καὶ 500 βώδια. Καὶ ὁ γραμματικὸς τοῦ Κολοκοτρώνη Φωτᾶκος ([313]) γράφει ἐπὶ πλέον ὅτι οἱ πολεμιστές τού του ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον τζιομπάνοι ἀπὸ τὶς φάρες τῶν *Βλαχοποιμένων, ποὺ λέγονταν καὶ σκηνῖται καὶ ἦσαν Ρουμελιῶται οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησαν, ἔζων κατὰ γενεὰς καὶ εὑρέθησαν ἐκεῖ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν*. Τέλος καὶ ὁ Ἰσούφ ([314]) πασιᾶς τῶν Πατρῶν ἔλεγε ὅτι ἀντίπαλοί του ἦσαν οἱ Βλάχοι=τζοπᾶνοι, καὶ ὁ ἔγγονος ([315]) τοῦ Κόλοκοτρώνη μᾶς διηγεῖται ὅτι φιλοξενήθηκε στὴν Βομπόκα ἀπὸ τὸν ὑπέργηρο (ἄνω τῶν 120 ἐτῶν) Ἀρβανιτόβλαχο ἀρχιτσέλιγκα Πούλιο, ὁ ὁποῖος εἶχε συμπολεμήσει μὲ τὸν προπάππο του Κων)νο καὶ κατόπιν μὲ τὸν πάππο του, τὸν ὁποῖο καὶ συνόδευσε στὴν Ζάκυνθο κατὰ τὸ 1805 (μὲ δύο ἄλλους). Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ ὅλα αὐτά, καὶ τὰ ὀνόματα Μπότσικας,Γεώργας, Δασκούλιας κ.τ.λ. ἄλλων Κολοκοτρωναίων μᾶς πιστοποιοῦν ὅτι ἡ πατριὰ τῶν Τσεργιναίων ἦταν Ἀρβανιτοβλάχικη τέτοια καὶ ὄχι Ἀρβανίτικη. Ἡ πατριὰ αὐτὴ ἄλλωστε ἦταν ἀπόσπασμα τῶν Ζαργκαναίων ἢ Σιαργκαναίων Ἀρβανιτόβλαχων τῆς βορειοηπειρώτικης περιοχῆς Ντανγκλῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία

308—Ἴδε, Δοκίμ. Ἑλλην. Ἐπαναστ. τ. Γ, σελ, 149.
309—Ἴδε, Τερτσέτη, Ἀπομ. Κολοκοτρώνη, σ. 223, ἔκδ. Παρθενῶν, Ἀθήνα 1958
310—Ἴδε, Φραντζῆ, Ἐπιτ. Ἱστορ. τομ. 4, σ. 131.
311—Ἴδε, Μ. Οἰκονόμου, Ἱστορ. Ἑλλην. Παλιγγενεσίας σ. 447.
312—Ἴδε, Κ. Δεληγιάνη Ἀπομνημ. τ. Α, σ. 32,33,38,42,98,135,275, τ. Β, 57 κτλ.
313—Ἴδε, Φωτάκου, Βίοι Πελοπονησίων ἀνδρῶν, σ. 289 καὶ 146.
314—Ἴδε, Φραντζῆ, Ἐπιτ. Ἱστορ. ἀναγ. Ἑλλάδος, τομ. Β, σ. 161
315—Ἴδε, περ. Ἑστία, τ. ΙΑ, σ. 276—279.

κατάγονταν καὶ ἡ ὁμώνυμη πατριὰ τοῦ Σουλίου, καὶ οἱ Φαρμακαῖοι τῆς Αἰτωλίας καὶ οἱ ἐξισλαμισμένοι Λαλιῶτες συνεπώνυμοί τους ποὺ ἐξαλβανίσθηκαν. Μὲ τοὺς ὁποίους ὡς γνωστὸν οἱ Κολοκοτρωναῖοι εἶχαν προγονικὴ ἀδελφοσύνη, ποὺ διαδέχθηκε τὴν παληά τους συγγένεια.

Τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τῆς Πελοποννήσου ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὁμιλοῦν καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι ἀκόμα τὴν Λατινομακεδονική τους γλῶσσα, (παράλληλα ὅμως καὶ τὴν Γραίκική), μολονότι διαβιοῦσαν ἐκεῖ ἀπὸ τὰ 1700 τοὐλάχιστο, (ὅπως συγκεκριμένα οἱ Τσεργιναῖοι) μᾶς πείθει ἀνενδοίαστα ὅτι καὶ ἀνὰ τὴν Στερεά (τόσον τὴν Ἀνατολικὴ ὅσο καὶ τὴν Δυτική) Ἑλλάδα, Θεσσαλία, Ἤπειρο καὶ Μακεδονία ἦταν ἀδύνατο νὰ ὑπάρχουν κατὰ τὴν αὐτὴ ἐποχή, πατριὲς νομαδοκτηνοτρόφων οἱ ὁποῖες μποροῦσαν νὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ Γραικόφωνες ὅπως εἶναι οἱ σημερινὲς Σαρακατσιάνικες. Τοῦτο διότι ἡ Πελοπόννησος εἶχε πάντοτε μεγαλύτερη ἀναλογία Γραικόφωνων κάτοικων, ἀπὸ ὅτι οἱ περιοχὲς της Στερεᾶς, Θεσσαλίας, Ἠπείρου κ.τ.λ. Δίγλωσσες ὅμως Γραικοβλάχικες πατριὲς νομαδοκτηνοτρόφων θὰ ὑπῆρχαν τότε ὁπωσδήποτε εἰδικὰ ἀνὰ τὴν Αἰτωλοακαρνανία, ὅπου ἀπὸ τὰ 1650 ἀκόμα εἶχε ἀρχίσει ἔντονη θρησκευτικὴ προπαγάνδα κατὰ τοῦ Καθολικισμοῦ, ἡ ὁποία ταυτόχρονα ἔπληξε βαρύτατα καὶ τὴν Λατινομακεδονική Αὐτὴν ἄλλωστε εἰδικά καταπολέμησε περὶ τὰ 1740-1780 μὲ ἄγριο φανατισμό, ὁ κατὰ Πουκεβίλ ([316]) ἀπόστολος τῶν Αἰτωλῶν Πάτερ Κοσμᾶς ποὺ ἦταν Αἰτωλὸς καὶ ὁ ἴδιος. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς προπαγάνδας ([317]) ταύτης ποὺ διεξήγαγε τὸ μοναχικὸ τάγμα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, στάθηκε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Πουκεβίλ ([318]) καὶ ὁ Λὴκ ([319]) χαρακτήρισαν περὶ τὰ 1810—1815 τὴν περιοχὴ Ἀγράφων τῆς Αἰτωλίας, σὰν τέτοια ποὺ κατοικοῦνταν ἀπὸ καθαρόαιμους Γραικοὺς οἱ ὁποῖοι οὔτε καὶ μὲ Βλάχους ἀκόμα δὲν εἶχαν διασταυρωθῆ. Καὶ οἱ δύο περιηγητὲς αὐτοί

316—Ἴδε, Πουκεβίλ, προαν. τομ. 4,1, βιβλ. Χ. κ. 7, σελ. 29-31. Ὁμοίως μονογραφίες περὶ Πάτερ Κοσμᾶ.

317—Σημ. Γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀντικαθολικῆς προπαγάνδας ἴδε, γραφόμενα τῶν Thevenot, Guilletiere, Mirabal. Lebrun Sonin, κ.τ.λ, ἀπὸ 1656—1790, εἰς Σάθα Τουρκοκρ. Ἑλλὰς (ἔκδ, 1962) σελ, 438, 439, 618, 629, Ὁμοίως, Πουκεβίλ, Voyages en Morèe, Constantinople, et Albanie, p. 246. Ἐπίσης Δ. Αἰνιᾶνος Ἅπαντα, (Ἀθῆναι 1962) σ. 308.

318—Ἴδε, Πουκεβίλ, προμν. τομ. IV, βιβλ. X, κ. 6, σ. 16. *Στὶς ρεμματιὲς τῶν Ἀγράφων ὑπάρχει πλῆθος ἀπὸ χωριὰ τὰ ὁποία κατοικοῦν καθαρόαιμοι Γραικοί.*

319—Ἴδε, Leak M. προαν, τ. 4ος, κεφ. 39, σ. 226. *Ἂν κρίνουμε ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία ἄλλης γλώσσας πλὴν τῆς Γραίκικης, συνάγεται ὅτι τὰ Ἄγραφα καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξι τῶν Τούρκων εἶχαν κατορθώσει νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐπιμιξία μὲ Βουλγάρους καὶ Βλάχοτς. περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη περιοχὴ τῆς Ἑλλάδας*—Σημ. Ἂν ὁ Λὴκ ἤξερε ἐλάχιστα μόνο Βλάχικα θὰ ἀντιλαμβάνονταν ἀμέσως τὴν πραγματικότητα.

ὅμως ποὺ βρῆκαν τὰ "Αγραφα περιβαλλόμενα ἀπὸ Βλαχόφωνες περιοχές, ἀγνοοῦσαν ὅτι στὰ 1680 δηλαδὴ περὶ τὰ 130 χρόνια πρὸ αὐτῶν ὁ ὑπέργηρος λόγιος Εὐγένιος (320) ὁ Αἰτωλός, ἔγραψε τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα γιὰ μιὰ βουνίσια 'Αγραφιώτικη πηγή: *Φοντάνα κικλήσκουσί με νῦν ἐγχώριοι ἄνδρες, φωνῇ τῇ Λατίνων κ' οὐκ 'Αχαΐδι φίλη*. "Αν ἤξεραν δὲ νὰ ἑρμηνεύσουν καὶ τὶς τοπωνυμίες καὶ τὰ ἐπώνυμα τῶν 'Αγράφων, ἄν κατέγραφαν τὰ παραμύθια τους, τὶς ἰδιωματικὲς λέξεις, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τὶς παραδόσεις κ.τ.λ, πρόσεχαν δὲ τέλος καὶ τὰ ἀνθρωπολογικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν κάτοικών τους, θὰ μᾶς περιέγραφαν λεπτομερέστατα καὶ τὸ πότε καὶ πῶς ἔγινε ἡ Γραίκωσι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ποὺ ὡς τὰ 1680 ἦταν ἀκόμα Λατινομακεδονόγλωσση, ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς τῶν Λὴκ καὶ Πουκεβὶλ ἀκόμα δίγλωσση Γραικοβλάχικη μιὰ ποὺ σύγχρονοι τοῦ Πάτερ Κοσμᾶ πρεσβύτες αὐτῆς, ἐπιζοῦσαν ἀκόμα ὁπωσδήποτε.

'Απέναντι ἀπὸ τὰ "Αγραφα ἀκριβῶς βρίσκεται καὶ τὸ Σακαρέτσι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο δῆθεν κατάγονταν οἱ Σαρακατσιᾶνοι καθὼς νόμιζε ὁ 'Αραβαντινός. Τοῦτο ὑπάγονταν στὴν περιοχὴ Βάλτου τῆς 'Ακαρνανίας, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύνατο νὰ προέρχονταν ἀπὸ τὴν λέξι βάλτος=τέναγος, καὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁμόρριζο μὲ τὴν 'Αρβανίτικη πύλ(ι)=δάσος (ἔναρθρα pul't), ἢ τὶς ταυτόσημες pla τῆς Παλαιογαλλικῆς, platonum τῆς μεσαιωνικῆς, walld τῆς Γερμανικῆς κ.τ.λ. 'Απὸ τὸ Σακαρέτσι κατάγονταν κατὰ τὸν Βλαχογιάννη (321) ὁ ἁρματωλὸς Λαλαγιῶργος "Ισκος, γαμβρὸς (ἀπὸ ἀδελφὴ) τοῦ ξακουστοῦ πολεμάρχου Γιάννη Σταθᾶ καὶ πατέρας τοῦ Ντελῆ—"Ισκου ἢ Καραΐσκου, ποὺ χρημάτισε πρωτοπαλλήκαρο τοῦ Γιωργοθώμου, τὸν ὁποῖο δολοφόνησε κατ' ἀπαίτησι τοῦ 'Αλῆ πασιᾶ. Κατὰ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι (322) ὅμως ὁ ***Ντελῆ—"Ισκος στὰ βουνά, τὰ παλληκάρια μάζευε ὅλ' 'Αρβανιτοπαίδια***, τὰ ὁποῖα διευκρινίζουμε ἡμεῖς ὅτι ἦσαν παιδιὰ τῆς 'Αρβανιτοβλάχικης φάρας αὐτοῦ, καὶ ὄχι 'Αρβανῖτες ἢ Γραῖκοι. Τὸ ὄνομά της ἄλλωστε ἄν δὲν προέρχονταν ἀπὸ τέτοιο παναρχαίας 'Ιλλυρικῆς, ἢ Κελτικῆς, ἢ Θράκικης φυλῆς πρέπει νὰ ὀφείλονταν στὴν λέξι hishcâ=κουρούνα τῆς Λατινομακεδονικῆς (323) ποὺ

320—"Ιδε, Σάθα Δ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τομ. Γ, σ. 470. Σημ. 'Ο Εὐγένιος Γιαννούλης κατάγονταν ἀπὸ τὸ Μέγα Δένδρο τῆς Αἰτωλίας, ὅθεν ἀκριβῶς καὶ ὁ Πάτερ Κοσμᾶς. 'Η μητέρα του λέγονταν Στάμω, ὅπως παραποιήθηκε ἀπὸ τὴν Γραίκικη τὸ ὄνομα Stamâ τῆς Λατινομακεδονικῆς, ποὺ εἶναι ἄσχετο πρὸς τὸ Σταμάτα καὶ μέχρι πρὸ αἰῶνος ὑπερσυνειθίζονταν στὰ Βλαχοχώρια μαζὺ μὲ τὸ τοιοῦτο Sultâ ("Ιδε. 'Ελλ. Φιλολ. Συλλ. Κων)πόλεως, τομ. ΙΔ (1879) σελ. 205.

321—"Ιδε, Βλαχογιάννη Γ. Καραϊσκάκης, Βιογρ. μελ, σ. 75

322—"Ιδε, 'Ελλην. Δημ. Τραγ. Βάσ. Βιβλ. 'Αθῆναι 1958, Α, σελ, 189

323—Σημ, 'Η λέξι αὐτὴ εἶναι φανερὸ ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν fusca=μαυρειδερή, μισόμαυρη τῆς Λατινικῆς, μιὰ ποὺ ἡ Λατινομακεδονικὴ τρέπει κατὰ κανόνα

χρησιμοποιεῖται σἂν παρατσοῦκλι μελαγχροινοπρόσωπων ἀτόμων. Οἱ κάτοικοι τοῦ Σακαρετσίου λοιπὸν ἀποδεικνύονται καὶ ἀπὸ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι τοῦ συγχωριανοῦ τους Ντελῆ—Ἴσκου, ὅτι καὶ περὶ τὰ 1800 ἀκόμα ἐξακολουθοῦσαν νὰ εἶναι Ἀρβανιτόβλαχοι, καὶ ὄχι μονόγλωσσοι Γραικόφωνοι ὅτι κατέληξαν νὰ εἶναι στὰ χρόνια τοῦ Ἀραβαντινοῦ. Ἐξ ἄλλου καὶ ὁ Πουκεβὶλ ([324]) γράφοντας γιὰ τὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του πληθυσμὸ τοῦ Βάλτου μᾶς πληροφορεῖ ὅτι εἶχε μόνο 1915 ψυχὲς (κἄπου 383 οἰκογένειες) *ὀρθόδοξων χριστιανῶν*, γιατὶ οἱ ὑπόλοιπες ἐξολοθρεύθηκαν κατὰ τὸ 1806.

Συμπληρώνοντας τοὺς προμνημονευμένους ξένους καὶ ὁ ἱστορικός μας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 Κασομούλης ([325]), ὁ ὁποῖος καθὸ Λατινομακεδονόγλωσσος καὶ Δυτικομακεδόνας ὁ ἴδιος γνώριζε τοὺς νομαδοκτηνοτρόφους πολὺ καλά, τριγύρισε δὲ ἐπὶ πλέον καὶ τὴν Θεσσαλία καὶ τὴν Στερεὰ καὶ τὴν Πελοπόνησο, γράφει τὰ ἑξῆς διευκρινιστικώτατα γιὰ τοὺς νομαδοκτηνοτρόφους ποῦ ὑπῆρχαν κατὰ τὴν ἐποχή του ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχές: ***Οὕτως ἐχόντων καὶ διαιροῦντες αὐτοὺς εἰς χωρικοὺς κατοίκους ποιμένας καὶ εἰς σκηνίτας, παρουσιάζεται ὅτι δύο φυλαὶ ὁμάδων Σκηνιτῶν ἦσαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ δώσωμεν κυρίως τὸ ὄνομα ὡς ποιμένων ἐκ συστήματος καὶ ἐπαγγέλματος· οἱ Ἀλβανιτόβλαχοι καὶ οἱ Γραικόβλαχοι.... οἱ Ἀλβανιτόβλαχοι....ὁμιλοῦντες μόνον τὴν Βλαχικὴν διάλεκτον καὶ τὴν Ἀλβανικήν.... δὲν συνέρχονται εἰς γάμον μὲ Γραικούς....Οἱ Γραικόβλαχοι ἐκ τουναντίον καταγόμενοι ἀπὸ χωριὰ τῆς Ἠπείρου, Μακεδονίας, καὶ Θεσσαλίας.. ὡς π. χ. τὸ Βασταβέτσι, τὸ Συρράκον, Ἀβδέλα, Σαμαρίνα.... συνερχόμενοι δὲ γαμικοὺς δεσμοὺς καὶ μὲ τοὺς Γραικούς.***

Ὅπως βλέπουμε ὁ Κασομούλης ἀφοῦ ξεχωρίζει πρῶτα πρῶτα τοὺς ἑδραίους χωρικοὺς οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνταν μὲ μικρὴ κτηνοτροφία, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι πραγματικοὶ κτηνοτρόφοι ἦσαν οἱ σκηνῖτες, οἱ φερέοικοι, οἱ ὁποῖοι κατανέμονταν σὲ δύο ὁμάδες καὶ μόνο: στοὺς δίγλωσσους Γραικόβλαχους, καὶ στοὺς δίγλωσσους Ἀρβανιτόβλαχους. Δὲν ξέχασε ὥστε τοὺς Σαρακατσιάνους ὅπως νόμιζε καὶ τὸν ἐπέκρινε ὁ Βλαχογιάννης ([326]), ἀλλὰ τοὺς περιέλαβε στὴν κατηγορία τῶν Γραικόβλαχων ἐπειδὴ μιλοῦσαν ἀκόμα καὶ τὴν προγενέστε-

τὸ f σὲ h (π,χ, hica ἀντὶ ficum, higu ἀντὶ figo, hicatu ἀντὶ fecatum, κ.τ.λ.) Καὶ ὁ Πουκεβὶλ ἄλλωστε ἔγραψε τὸ ὄνομα Ἴσκος μὲ τὸν τύπο Hyscos

324—Ἴδε, Πουκεβιλ, προαν, Βιβλ, Χ, κεφ, Γ, σ, 497

325—Ἴδε, Κασομούλη Στρατ, Ἐνθυμ, τ. Α, σ, 104

326—Ἴδε Κασομούλη ὡς ἄνω, σελ. 104, ὑποσ. 2 καὶ σελ. 105 ὑποσ. 3. Σημ. Ὁ Βλαχογιάννης δὲν ἀσχολήθηκε μὲ τὴν καταγωγὴ τῶν Σαρακατσιάνικων πατριῶν, οἱ ὁποῖες ἄλλωστε διασώζουν κατὰ κανόνα οἰκογενειακὲς παραδόσεις μέχρι καὶ 5ου πρόγονου (120-150 ἐτῶν), ὅπως ὅλοι γενικὰ ὅσοι ζοῦσαν κατὰ πατριὲς (φάρες). Οἱ περισσότερες μάλιστα ἀπὸ αὐτὲς λέγουν ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸ Συράκο, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Σαχαρέτσι.

ρή τους αὐτὴ γλῶσσα, καὶ δὲν τὴν εἶχαν ἐγκαταλείψει γιὰ νὰ καταντήσουν μονόγλωσσοι Γραικόφωνοι ὅπως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀραβαντινοῦ καὶ σήμερα. Ἂν ἦσαν τέτοιοι θὰ σημείωνε ὁπωσδήποτε καὶ τὴν δική τους ὁμάδα, ἄδικα ὥστε τὸν κατέκρινε ὁ μακαρίτης Βλαχογιάννης ποῦ ὁ ἴδιος δὲν μπόρεσε νὰ ἀντιληφθῆ τὴν προέλευσι τῶν Σαρακατσιάνων. Σ' αὐτὸ βέβαια φταίει λιγάκι καὶ ὁ Κασομούλης, ὁ ὁποῖος δὲν ξεχώρισε τοὺς Ἀρβανιτόβλαχους οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ἀπὸ αἰώνων ἀνὰ τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ ἦσαν μισογραικωμένοι τότε, ἀπὸ τὶς ἄλλες φάρες τους ποὺ κατέβηκαν ἀργότερα σ' αὐτὴ καὶ ἦσαν πειὸ ξένοι πρὸς τοὺς Γραικούς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὅσα σημειώσαμε, ὁ Κασομούλης μᾶς πληροφορεῖ ἐπὶ πλέον ὅτι καὶ τὸ Βασταβέτσι ποὺ γειτόνευε μὲ τὸ Συράκο καὶ τὶς Καλαρύτες, ἦταν καὶ αὐτὸ Βλαχοχῶρι σὰν τὰ ἄλλα Γραικοβλάχικα τέτοια ποὺ μνημόνευσε. Ἀπὸ τὸ χωριὸ τοῦτο ὅμως κατάγονταν κατὰ τὸν Λαμπρίδη ([326]) ἡ φάρα τῶν Πασσάτων, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Περραιβὸς ([327]) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες δύο ποὺ ἐγκαταστάθηκαν στὸ Σοῦλι, τὸ ὁποῖο καθὼς ἔχουμε γράψει ἐπανειλημμένα κατοικοῦνταν καὶ αὐτὸ ἀπὸ δίγλωσσους Ἀρβανιτόβλαχους. Ἀπὸ τὸ Βασταβέτσι ἐπίσης κατάγονταν κατὰ τὸν Ἠπειρώτη Σούλη ([328]) καὶ ὁ θρυλλικὸς Κατσαντώνης, ποὺ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους πῶς ἦταν Σαρακατσιᾶνος. Ὅπως συμπληρώνει δὲ ὁ Κασομούλης ([329]), ὁ Κατσιαντώνης ἦταν γυιὸς τοῦ ἀρχιτσέλιγκα Μακρυγιάννη ὁ ὁποῖος εἶχε δώσει τὴν ἀδελφή του σὲ κάποιον Πατσιούρα γόνον ὑποχρεωτικὰ τῆς μεγάλης καὶ πάμπλουτης ὁμώνυμης πατριᾶς τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τῆς Γράμμουστας, ([330]), ποὺ ἦταν ὅμως Λατινομακεδονόγλωση καὶ ὄχι Γραικόφωνη. Κατὰ τὸν ἴδιο ἄλλωστε οἱ Κατσιαντωναῖοι ὑπηρέτησαν ὑπὸ τοὺς ἁρματωλοὺς Κοντογιανναίους, ποὺ κατάγονταν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸν Βάλτο καὶ ἦσαν ἐπίσης Ἀρβανιτόβλαχοι ([331]). Καθὼς γράφει ἐπὶ πλέον καὶ ὁ Fauriel ([332]) σχετικὰ μὲ τὴν συνέλευσι τῶν ἁρματολῶν καπετάνιων, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στὴν Λευκάδα κατὰ τὸ 1805 ὅπου ὁ Κατσιαντώνης ἀνακηρύχθηκε γενικὸς ἀρχηγός, ὁ μητροπολίτης πρόεδρος αὐτῆς

326—Ἴδε, Λαμπρίδου Ἠπειρ. Μελετ. Σουλιωτικά, σ. 20

327—Ἴδε, Περραιβοῦ, Ἱστορ. Σουλίου, σ. 14, β' ἔκδ.

328—Ἴδε, Ἀρχεῖον Θρακ. Λαογρ. Θησαυροῦ, τομ. 14, σελ. 71

329—Ἴδε, Κασομούλη. Ἐνθυμ. τ. Α. σελ. 14

330—Ἴδε, Ἠπειρ. Χρον. τομ. 5ος, σελ. 27

331—Ἴδε, Κασομούλη προμ. σ. 30. *Κοντογιάννης καταγόμενος ἐκ Βάλτου* καὶ σ. 126 Ὁ *ἐξ Ἀρβανιτοβλάχων καταγόμενος καπετάνιος τῶν ἁρματωλῶν Μήτσιος Κοντογιάννης.*

332—Ἴδε, Fauriel Claude, Τὰ Ἑλλ. δημοτικὰ τραγούδια, σ. 138, ἔκδ. Νίκα Ἀθήνα 1956.

συνέστησε τότε σ' αὐτὸν νὰ συμπεριφέρεται ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τοὺς Γραικοὺς κατὰ τρόπον ἀδελφικόν, ὅτι δὲν εἶχε πράξει μέχρι τότε. Καὶ ἡ σύστασί του αὐτὴ ὅμως πιστοποιεῖ ὅτι ὁ Κατσιαντώνης δὲν ἦταν Γραικὸς ὁ ἴδιος. Τοῦτο ἄλλωστε μᾶς τὸ πιστοποιεῖ ρητὰ καὶ ξεκάθαρα καὶ ὁ Ἄγγλος ([333]) Οὔρκουαρτ, ὁ ὁποῖος τριγύρισε κατὰ τὸ 1830 τὴν Πελοπόνησο, τὴν Αἰτωλοακαρνανία, τὴν Ἤπειρο, καὶ τὴν Θεσσαλία καὶ ἔγραψε τὰ ἑξῆς: σελ. 13. ***Ἡ μικρὴ πεδιάδα τῆς Νεμέας... ὅπου ἡ κατασκήνωσι τῶν Βλάχων νομάδων*** σελ. 67. ***Οἱ Βλάχοι, μιὰ ἰδιαίτερη κατηγορία ποιμένων οἱ ὁποῖοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Βλαχία*** σ. 84. ***Μόνον ἕνας καπετάνιος ἦταν ἐκεῖ· ὁ Τσόγκας ἀρχηγὸς τῶν Βλάχων, πληθυσμοῦ ὁ ὁποῖος ἂν καὶ δὲν ἦταν ἀρματολίτικος ἔγινε ὅμως στρατιωτικὸς γληγορώτερα ἀπὸ τοὺς ραγιάδες Γραικούς. Τὰ νομαδικά του ἤθη καὶ ἡ ἐλάχιστη ἐπικοινωνία του μὲ τοὺς Τούρκους, κατέστησε αὐτὸν μὴ ὑποτελῆ σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐξοικείωσε μὲ τοὺς κινδύνους καὶ τὴν χρῆσι τῶν ὅπλων.. προσθέτω ὅτι οἱ Βλάχοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Βλαχία καὶ ἀνέρχονται σὲ μισὸ ἑκατομμύριο ψυχὲς ἀνὰ ὁλόκληρη τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία...ὁ δοξασμένος ἀρχηγός τους Κατσαντώνης, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἡρωϊκοὺς κλέφτες τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ-πασιᾶ,*** καὶ τέλος στὴν σελ. 85. ***Ὁ Τσιόγκας ἦταν τὸ πρωτοπαλλήκαρο τοῦ Κατσιαντώνη καὶ ὑποτάχθηκε*** (στὸν Ἀλῆ-πασᾶ) ***ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατό του. Οὗτος κληρονόμησε τὴν ὑπόληψι τοῦ ἀρχηγοῦ του ἀνάμεσα στοὺς Βλάχους*** (κτηνοτρόφους) ***ποὺ ἔγιναν γιὰ πρώτη φορὰ ἀρματωλοί. Μολονότι διαφέρουν ἀπὸ τοὺς Γραικοὺς καὶ κατὰ τὴν καταγωγὴ καὶ κατὰ τὴν γλῶσσα, ἔχουν ὅμως μὲ αὐτοὺς κοινὰ ὅλα τὰ ἄλλα καὶ γιαυτὸ ὅταν τέλειωσε ἡ κυριαρχία τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μεταμορφώθηκαν ταχύτατα ἀπὸ κλέφτες σὲ ἀρματωλοὺς καὶ ἀπὸ ἀρματωλοὶ σὲ πατριῶτες.... Ἡ συνειθισμένη ἄλλοτε προσωνυμία τους κλέφτες κατάντησε τώρα ὀνειδιστική, καὶ ἡ γενική τους τέτοια εἶναι πλέον Ἕλληνες ὅπως καὶ αὐτονομάζονται στὶς ἀνάμεσά τους συνομιλίες.***

Ὁ Οὔρκουαρτ ἀγνοοῦσε ὅπως φαίνεται, ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821 τὸ ὄνομα Ἕλλην δήλωνε καθὼς εἴπαμε στὴν Λατινομακεδονικὴ τὸν ἥρωα, τὸν γίγαντα (στὴν Παλαιογαλλικὴ τὸν εὐγενῆ, τὸν ἀριστοκράτη), γεγονὸς ποὺ συνετέλεσε στὸ νὰ αὐτοονομασθοῦν ἔτσι οἱ Βλάχοι ἀρματωλοί, ἐμποροβιοτέχνες, καὶ νομαδοκτηνοτρόφοι πρωταγωνισμὲς τῆς Παλιγγενεσίας. Μὲ τὶς πληροφορίες του πάντως ξεκαθάρισε ἀπὸ τότε τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν μετέπειτα Σαρακατσιάνων, τοὺς ὁποίους ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀραβαντινοῦ καὶ μέχρι τοῦ Γεώργακα ([334]) χορεία τῶν λογίων μας παραβλέποντας

333—Ἴδε, Urquuhart D. Der Geist des Orients, 1839 (Γερμαν. μεταφρ. buch), 1839.

334—Ἴδε, μελέτην αὐτοῦ περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Σαρακατσιάνων εἰς Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Γλωσσολ. καὶ Λαογρ. Θησαυροῦ, τόμ. 12 καὶ 14 (ἔτος 1949).

ἡ ἀγνοῶντας ὅσα προαναφέραμε, προσπάθησε νὰ τοὺς παρουσιάση σὰν πληθυσμὸ ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νὰ μείνη Γραικόφωνος καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀκτακοσιόχρονης Ρωμαιοκρατίας. Δὲν πρόσεξαν ὅμως οὔτε καὶ τὴν διαπίστωσι τοῦ Καραβίδα ([335]) ἀκόμα, ὁ ὁποῖος ἀσχολήθηκε μὲ τὴν οἰκονομικὴ τους ὀργάνωσι καὶ γράφει ὅτι *ἀνὰ τὴν Πελοπόννησο ὅπου εὑρίσκονται ἐπίσης, οἱ Σιρακατσιᾶνοι εἶναι γνωστοὶ μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα Ρουμελιῶται* 'Ακριβῶς δὲ ἔτσι ἔγραφε καὶ ὁ Φωτᾶκος ([313]) ὅτι λέγονταν κατὰ τὴν 'Επανάστασι οἱ βλαχοποιμένες τῆς Πελοπονήσου, οἱ δίγλωσσοι ἤτοι Γραικόβλαχοι τοῦ Κουζινερύ, οἱ ὁποῖοι ὅταν γύρισαν στὴν Θεσσαλία μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι ὠνομάσθησαν Μωραΐτες, ὅπως καὶ μέχρι σήμερα καλοῦνται ἐκεῖ οἱ Σαρακατσιᾶνοι. Καὶ οἱ φάρες τους ἄλλωστε ποὺ ζοῦσαν στὴν Βουλγαρία, πληροφόρησαν τὸν Τσέχο ἱστορικὸ Γίρετσεκ ([336]) ὅταν τοὺς μελετοῦσε, ὅτι ἦσαν παλαιοὶ Λατινομακεδονόγλωσσοι ποῦ εἶχαν Γραικωθεῖ.

Οἱ προαναφερμένοι λόγιοί μας τέλος, ἀγνοοῦσαν καὶ ὅτι στὴν Λατινομακεδονικὴ ποὺ τοὺς ἀποκαλεῖ Sârcâtsiani καὶ Sâcârtsiani, τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἦταν δυνατὸ νὰ προκύψουν:

1) 'Απὸ τὸ ὄνομα Scârtsiani παληᾶς πατριᾶς τῆς Σαμαρίνας ([336]) ἡ ὁποία ἦταν λείψανο τῶν Σκίρτιων ἢ Σκιρτιάνων 'Ιλλυριῶν, ποὺ κατὰ τὸν β! μ. Χ. αἰῶνα ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο ([337]) σὰν κάτοικοι τῆς σημερινῆς βόρειας Πρέσπας, ὅπου μνημονεύεται κατὰ τὸν πέμπτο αἰῶνα καὶ ὁ ὀδικὸς σταθμὸς τῆς 'Εγνατίας Σκιρτιάνα. 'Απόγονοι δὲ Σκίρτιων ἦσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ἡ μεγάλη 'Αγραφιώτικη πατριὰ τῶν Σκούρτων ([338]), ποὺ ἔπαυσε νὰ μνημονεύεται ἀπὸ τὰ 1800 καὶ ὕστερα.

2) 'Απὸ τὶς μεσαιωνολατινικὲς λέξεις Scartio, Scaritio=σημαία, φλάμπουρο, καὶ μεταφορικὰ πατριά. φυλή, φαλκάρι (=τσελινγκᾶτο), διότι οἱ φυλὲς εἶχαν στρατιωτικοπολιτικὴ ὀργάνωσι. Φλάμπουρο τῆς Μικρᾶς Βλαχίας ἄλλωστε λέγονταν ἡ Αἰτωλία κατὰ τὸν Φραντζῆ, ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ ποὺ ἦλθαν οἱ Τοῦρκοι.

3) 'Απὸ τὴν Καλαβρέζικη (νοτιοϊταλικὴ) λέξι Scarazzu=κτηνο-

335—Ἴδε, Καραβίδα Κ. 'Αγροτικά, εἰς παρ. Στ' τεύχους Γεωργ. Δελτίου 'Υπουργ. Γεωργίας, 'Αθῆναι 1931, σελ. 54

336—Ἴδε, Jirecek, Gesty pobulgarsky, Praze 1888, σ. 220 καὶ Das Fürstentum bulgariens 1891, σελ. 118.

336—Ἴδε, Carajani I. Studii Istorice ds. Aromanilor din Peninsula Balcanica, t. II, p. 272.

337—Ἴδε, Πτολεμ. Β, 16, 8 —

338—Ἴδε, Βασδραβέλη Ι. 'Ιστορ. 'Αρχ. Μακεδονίας, Α - 'Αρχ. Θεσ)νίκης 1695-1912 σελ. 109 (νο 87), σελ. 101 (νο 101)—

στάσιο, μάντρα, ἐφόσον κατὰ τὸν Heuzey ([339]) ἡ Αἰτωλοακαρνανία χρησιμοποιοῦσε ἀρκετὰ πολυάριθμες 'Ιταλικὲς λέξεις

4) 'Από τὸ ὄνομα Sacargia ἀρχαίας πόλης τῆς Σαρδηνίας, στὴν θέσι τῆς ὁποίας ὑπάρχει σήμερα ὁμώνυμο μοναστῆρι. Γιὰ μιὰ τέτοια περίπτωσι μάλιστα εἶναι ἄξιο τονισμοῦ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Σαρακατσιάνοι κατασκεύαζαν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον αὐτοὶ καλύβες πανομοιότυπες μὲ τοὺς ποιμένες τῆς Σαρδηνίας, ποὺ μοιάζουν βασικὰ μὲ τοὺς τρούλλους (=ἰδιότυπα κολουροκωνικὰ σπήτια) τῆς 'Ιταλίας.

'Από τὰ ὅσα παρουσιάσαμε πιστοποιεῖται νομίζουμε κατηγορηματικά, ὅτι οἱ Σαρακατσιᾶνοι ἦσαν ἀρχικὰ πατριὲς Λατινομακεδονόγλωσσων νομαδοκτηνοτρόφων οἱ ὁποῖες μὲ τὸ νὰ διαχειμάζουν στὰ παράλια, κατέληξαν νὰ γίνουν πρῶτα δίγλωσσες Γραικοβλάχικες καὶ μετὰ τὴν 'Επανάστασι μονόγλωσσες Γραικόφωνες· Καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἄλλωστε, οἱ 'Αγγελαῖοι π χ. θυμοῦνται καὶ λένε ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν 'Ασπροπόταμο. Οἱ Μπαλαῖοι λέγουν ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν Τζιούρτζια τοῦ 'Ασπροπόταμου ἐπίσης, πρᾶγμα ποῦ σημαίνει ὅτι ἦσαν παλαιὰ Γριβαῖοι. Οἱ Δημογιαναῖοι εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια γενηὰ μὲ τὸν Τάκο 'Αρβανιτάκη ποὺ διέπραξε στὰ 1870 τὴν ληστεία τοῦ Δήλεσι καὶ ἀναφέρεται σἂν Σαρακατσιᾶνος ([340]) ἀπὸ τὰ 1854. Οἱ Καπιταναῖοι λέγονταν Φαλεταῖοι ἀπὸ τὸν προπαππό τους καὶ σύντροφο τοῦ Κατσιαντώνη Φαλέτα· οἱ Κιερμελαῖοι ἦσαν Ριζαῖοι ἀπὸ τὴν Βωβοῦσα καὶ τὸ Περιβόλι· οἱ Λωλαῖοι ἦσαν ἀπὸ τὸ Συράκο· οἱ σύντροφοι τοῦ Κατσαντώνη Μπακογιαναῖοι λέγονταν Μπαγκουεᾶνοι καὶ ἦσαν ἀπὸ τὴν μεσαιωνικὴ φάρα Μπαγκοῦα (Βογκόη) ποῦ σώζεται στὴν 'Αβδέλα· οἱ Σιαμουρέλοι λέγονταν παλαιότερα Στεργιοῦλα καὶ ἦσαν 'Αρβανιτόβλαχοι· οἱ Σουλτογιαναῖοι κατάγονται ἀπὸ τὸ Συράκο· οἱ Τεμπλαλεξαῖοι ἦσαν συγγενεῖς τοῦ 'Αρβανιτάκη κ.τ.λ. Καὶ τὴν ἐπιβεβαίωσι πάντων τούτων τὴν δίδουν τὰ ἀναφερόμενα στὴν ληστεία ([341]) τοῦ Δήλεσι ἐπίσημα κρατικὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ὁμολογοῦν ὅτι οἱ Σαρακατσιᾶνοι (οἱ ὁποῖοι καὶ τὴν διέπραξαν) δὲν ἦσαν Γραικοὶ ἀλλὰ Βλάχοι καὶ 'Αρβανῖτες.

Κλείνοντας τὸ ζήτημα τῆς φυλετικῆς καταγωγῆς τῶν Σαρακατσιάνων προσθέτουμε ἐπιπρόσθετα καὶ τὰ ἑξῆς: ὅτι δὲν διασώζουν κανέναν ἀρχαιογραίκικο ποιμενικὸ ὅρο σἂν αὐτοὺς ποὺ ἔχουν οἱ

339—"Ιδε, Heuzey, Le Mont Olympe, p. 242 — ***Καμμιὰ ἄλλη περιοχὴ δὲν δανείσθηκε περισσότερες 'Ιταλικὲς λέξεις, ἀπὸ ὅσες ἡ Αἰτωλοακαρνανία. Καὶ τὸ πρωῒ ἀκόμα τὸ λένε μπουνόρα.***

340—"Ιδε, Κορδάτου Γ. 'Ιστορία τῆς ἐπαρχίας Βόλου καὶ 'Αγυιᾶς σ. 877.

341—Σημ. Καθὼς θὰ ποῦμε παρακάτω οἱ πατριὲς τῶν νομαδοκτηνοτρόφων ἦσαν λείψανα Θρακικῶν καὶ 'Ιλλυρικῶν φυλῶν, γιὰ πολλὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔγραφαν οἱ ἀρχαῖοι ***ὅτι ὑπὸ τῶν ληστῶν λησταὶ προσηγορεύοντο*** — "Ηταν φυσικὸ λοιπὸν νὰ ρέπουν πρὸς τὴν ληστεία καὶ νὰ γράφη ὁ Beaujour, ὅτι περὶ τὰ 1800 στὴν 'Ελλάδα μόνο ληστὲς καὶ κτηνοτρόφους συναντοῦσε κανείς.

ΕΚΣΛΑΥΙΣΜΕΝΟΙ ΚΕΡΑΥΝΙΟΙ ΙΛΛΥΡΙΟΒΛΑΧΟΙ

Οἱ Κεραύνιοι λέγονταν ἀπὸ τὴν Βλάχικη Τσεράουνοι ὅθει τὰ Τσερναῖοι ἢ Τσιουραναῖοι κατὰ δὲ Χαλκοκονδύλη Κερναῖοι, μοίρας αὐτῶν ποὺ κατέβηκε στὴν Θεσσαλία μαζὺ μὲ τοὺς Μπούϊους καὶ Μαζαρακαίους, καὶ κατέλαβε τὸ αὐθεντᾶτο Δομοκοῦ. Πατριὰ Τσεράουνων ἦσαν καὶ οἱ Caldashi *(Κλαδάδες καὶ Γιολδδασαῖοι), ἀπόσπασμα τῶν ὁποίων κατέβηκε στὴν Μάνη ὅπου ἀπόγονοί τους στάθηκαν, οἱ ἀρχικὰ Τσερνομίχαλοι καὶ μετέπειτα Μαυρομιχαλαῖοι. Μὲ τὸν ἐκσλαυϊσμὸ κατόπιν τῆς κοιτίδας τους οἱ Τσεράουνοι ἔγιναν Τσέρνοι, Τσερνόοι Τσερνόγεβ-ιτς κ.τ.λ. τὰ δὲ βουνά τους ἀπὸ* **κ ε ρ α ύ ν ι α = ἄ σ π ρ α** *ποὺ εἶναικαι έληξαν νὰ βαπτισθοῦν Τσᾶρνα-γκόρα (Μαῦραβουνά), ὅθεν καὶ τὸ σύγχρονο ὄνομα τῆς περιοχῆς αὐτῶν ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ.*

νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου, οἱ ὁποῖοι λέγουν π. χ. βοσκό, σηκό, σηκάζω κ.τ.λ. καὶ ὄχι τὸ Μικρασιατικὸ τσιοπάνος καὶ τὰ Βλάχικα στάνη, στροῦγκα κ.τ.λ. τῶν Σαρακατσιάνων. Οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πλέον, ἐνῶ ἔχουν σχεδὸν ὅλους τοὺς ποιμενικοὺς ὅρους τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων νομαδοκτηνοτρόφων, ἀγνοοῦν ὅπως καὶ ἐκεῖνοι τὴν λέξι carlaba= γκλίτσα, μακρὺ ραβδὶ μὲ γάντζο στὸ ἕνα ἄκρο, ποὺ τὴν διασώζουν οἱ ἐμποροβιοτεχνικοὶ οἰκισμοὶ τῶν Βλάχων. Ἡ λέξι αὐτὴ ὅμως εἶναι καταφανέστατο ὅτι προέκυψε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς ἀρχαιογραίκικης τέτοιας καλαῦροψ=ποιμενικὴ ράβδος, ποὺ στὴν αἰτιατικὴ γίνονταν καλαύροπα ὅθεν ἀκριβῶς τὸ καρλάμπα τῆς Βλάχικης. Ὁ Ἡσύχιος ἄλλωστε τὴν γράφει καὶ μὲ τὸν λειψὸ τύπο ***καϱ-άμβας*** καὶ μὲ τὸν τοιοῦτο καραβαία=δίκρουν ξύλον (φοῦρκα), ποὺ συμπίπτουν καὶ μὲ τὴν Ἀρβανίτικη Kerrabea=γκλίτσα, ποιμενικὴ ράβδος. Τὶς λέξεις αὐτὲς ὅμως θὰ τὶς εἶχαν ὁπωσδήποτε οἱ Σαρακατσιᾶνοι, ἂν ἦσαν ἀνέκαθεν καὶ πάντοτε Γραικόφωνοι ὅπως τοὺς παρουσιάζουν οἱ λόγιοί μας. Καὶ ἐπὶ πλέον στὴν περίπτωσι αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμιλοῦν νεογραίκικο ἰδίωμα, τὸ ὁποῖο θὰ προέρχονταν ἀπὸ τὴν Δωρικὴ διάλεκτο (ὅπως π.χ. τὸ Τσακώνικο).

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

Ε' ΒΟΡΕΙΟ - ΜΙΚΡΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ι - ΙΛΛΥΡΙΟΙ, ΘΡΑΚΕΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΣ ΕΠΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΠΟΧΗΣ

Οἱ ἑκατονπενηντάχρονοι ἀγῶνες τῶν Μακεδόνων γιὰ τὴν ἵδρυσι καὶ διατήρησι τῆς Κοσμοκρατορίας τους εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα μεγάλη φθορὰ καὶ σημαντικὴ μείωσι τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, τὴν ὁποία σημείωσε καὶ ὁ Ρωμαῖος ἱστορικὸς Λίβιος ([342]) ὁ ὁποῖος ἔγραφε σχετικά ὅτι : ***Ἔφθειραν ἐπίσης τοὺς Μακεδόνες οἱ πόλεμοί τους, ποὺ συνεχίσθηκαν ἐπὶ αἰῶνες.*** Συνοδεύθηκαν ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὴν ἀφαίμαξι τῆς ἀδιάκοπης μετανάστευσης τῶν ἐπίλεκτων νέων τῆς Μακεδονίας, ποὺ κατευθύνονταν πρὸς τὶς συγγενικές τους δυναστεῖες τὶς ὁποῖες εἶχαν ἱδρύσει οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Ἀλέξανδρου. Κατὰ πολὺ μεγαλύτερη ὅμως στάθηκε ἡ ἀφαίμαξι τῶν Ἑλλαδικῶν περιοχῶν, οἱ ἀνέκαθεν πτωχοὶ πληθυσμοὶ τῶν ὁποίων ξεχύθηκαν πρὸς τὶς πλούσιες καὶ ἀναρίθμητες ἀποικίες ποὺ ξεφύτρωσαν ἀνὰ τὸ τέως Περσικὸ κράτος. Τὰ κενὰ ταῦτα ἀκριβῶς ἔσπευσαν νὰ τὰ συμπληρώσουν ὅπως ἦταν ἀναπότρεπτο, Ἰλλυριοὶ Θρᾶκες καὶ Γαλάτες ἔποικοι ἀπὸ τὶς βόρειες περιοχὲς τῆς χερσονήσου μας, οἱ ὁποῖοι προσλαμβάνονταν σὰν μισθοφόροι πολεμιστές, σὰν μισθωτοὶ ποιμένες, καὶ σὰν κολλήγοι γεωργοί. Τέτοιοι ἦσαν π. χ. οἱ Αὐταριᾶτες Ἰλλυριοί, ἀρκετὲς χιλιάδες οἰκογένειες ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐγκατέστησε ὁ Κάσσανδρος στὴν Μαιδικὴ (σημερινὴ περιοχὴ Κιουστεντὴλ) σὰν ὁριοφύλακες, γεγονὸς ποὺ προϋποθέτει ὅτι ἦσαν νομαδοκτηνοτρόφοι ([343]) κατὰ πῶς συνειθίζονταν τότε. Διάδοχοι τοῦ Κάσσανδρου πάλι πρέπει νὰ ἔφεραν στὴν Ἠμαθία τοὺς Γαλάτες γεωργούς, ποὺ μαζὺ μὲ τοὺς παλαιότερους Ἰλλυριοὺς τέτοιους τὴν καλλιεργοῦσαν ὅταν ἦρθαν οἱ Ρωμαῖοι ([344]). Ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας μετὰ καὶ καθὼς γράφει ὁ Στράβων ([345]), βάρβαροι Θρᾶκες καταπλημμύρησαν μεγάλο μέρος τῆς Μακεδονίας (Ἀνατολικῆς καὶ Κεντρικῆς ὑποχρεωτικὰ) μαζὺ μὲ ἕνα τμῆμα τῆς Θεσσαλίας, ἐνῶ καθὼς προσθέτει στὸ αὐτὸ ἐδάφιο ***βάρβαροι*** ἐπίσης Κασσωπαῖοι, Ἀμφίλοχοι, Μολοσσοί, καὶ Ἀθαμᾶνες κατέκλυσαν τὴν Ἀκαρνανία καὶ τὰ βόρεια τῆς Αἰτωλίας. Γιὰ τοὺς Ἠπειρῶτες δὲ αὐτοὺς ὅπως καὶ γιὰ τοὺς Αἰτωλοακαρνᾶνες ποὺ ὅλοι τους ἦσαν ὁμό-

---

342—Ἴδε, Λίβιος XXXIII, 3
343—Ἴδε, Ἀριστοτέλ,—Πολιτικά, Β. 15, Ε, 12, Ζ, 2
344—Ἴδε, Λίβιος, XLV, 30
345—Ἴδε, Στραβ. VII, 7, § 1 — Ὁμοίως VII, ἀποσπ. 11.

γλωσσοι τῶν Μακεδόνων, δὲν πίστευε κἂν πῶς ἦσαν Ἕλληνες (346) ἀσφαλῶς ἐπειδὴ δὲν ἦσαν Γραικοί. Ὁ ἴδιος μεγάλος γεωγράφος μᾶς λέγει ἀκόμα ὅτι ἡ Ἤπειρος μὲ τὴν Δυτικὴ Μακεδονία κατοικοῦνταν ἀπὸ πληθυσμὸ ἀνάμικτο μὲ Ἰλλυριοὺς (347) καὶ κατὰ ἕνα ποσοστὸ δίγλωσσο κ.τ.λ. Ἐπὶ πλέον Ρωμαῖοι ὁπλῖτες καὶ ἄποικοι ὑπῆρχαν στὶς πόλεις τῆς Ἠπείρου, στὴν Δύμη, Πάτρα, καὶ Κόρινθο τῆς Πελοποννήσου, στὴν Δημητριάδα τῆς Θεσσαλίας, σὲ ὅλες τὶς παράλιες πόλεις τῆς Μακεδονίας καθὼς καὶ στὶς μεσόγειες αὐτῆς Βέρροια, Ἔδεσσα, Πέλλα, καὶ Στόβους. Τέλος ἐκτὸς ἀπὸ τὶς Ἀθῆνες ὅπου ὁ πληθυσμὸς ἀποτελοῦνταν ἀπὸ σύγκλυδα ὄχλον (190), στὶς μεγάλες πόλεις τῶν περιοχῶν μας εἶχαν συρρεύσει Γραικόφωνοι Ἑβραῖοι ἐμποροβιοτέχνες, καθὼς καὶ ὁμόγλωσσοί τους Ἀσιᾶτες ποὺ ἀσκοῦσαν κυρίως τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ μητραγύρτη καὶ πορνοβοσκοῦ, κατὰ πῶς γράφει ὁ Λουκιανός.

Ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο (*) ἐξ ἄλλου κατέχουμε ὅτι κατὰ τὴν ἐποχή του οἱ ΚελτοΪλλυριοὶ Σκίρτωνες, εἶχαν κατέβει στὸ λιμναῖο δυτικομακεδονικὸ λεκανοπέδιο τῶν Βρύγων οἱ ὁποῖοι φέρονταν καὶ μὲ τὸν τύπο Βρύξοι (348). Ὁ Χάραξ καὶ ὁ Φαβωρῖνος πάλι μνημόνευαν Αὐταριᾶτες Ἰλλυριοὺς στὴν Θεσπρωτία ποὺ βρίσκονταν ὥστε ἐκεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν γενεά τους, καθὼς καὶ οἱ ἐπίσης Ἰλλυριοὶ Πλάριοι ἢ Παλάριοι ἢ Πλαραῖοι τῆς Δαλματίας τοὺς ὁποίους μνημονεύει ὅπως καὶ τοὺς Αὐταριᾶτες ὁ Στέφ. Βυζάντιος. Οἱ πόλεις τῶν Μολοσσῶν τῆς Ἠπείρου ἄλλωστε καταστράφηκαν σχεδὸν ὅλες ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, καὶ ἦταν ἀναπόφευκτος ὁ ἐποικισμός τους κατόπιν ἀπὸ γειτονικὲς φυλὲς τῆς Μακεδονικῆς Ἰλλυρίας, καθὼς καὶ ἀπὸ Ἰλλυρικὲς τέτοιες ποὺ κατέβηκαν ἀπὸ τὴν Δαλματία. Τὸ ὄνομα Μαλακάσιοι μοίρας τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τῆς Θεσσαλίας, ποὺ ἀντικατάστησαν τοὺς Αἴθικες καὶ θεωροῦνταν Ἀρβανῖτες ἀπὸ τὸν Καντακουζηνὸ ἐνῶ μένουν καὶ μέχρι σήμερα Λατινομακεδονόγλωσσοι, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Μόλακες (349) ΜακεδονοΪλλυρι-

346—Ἴδε, Στραβ. Χ, 1, § 16 — Σημ. Γιὰ νὰ μὴ δέχεται ὁ Στράβων σὰν Ἑλληνικὲς τὶς προαναφερμένες φυλὲς τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, γιὰ τὶς ὁποῖες ξέρουμε πῶς ἦσαν ὁμόγλωσσες μὲ τοὺς Μακεδόνες, θὰ πῆ ὅτι ἡ γλῶσσα τους ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἀκατάληπτη ἀπὸ τοὺς Γραικοὺς ποὺ μιλοῦσαν τὴν κοινὴ Ἀττικὴ διάλεκτο. Καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὅμως καταρρίπτει τὸ παραμῦθι τῆς ἀνέκαθεν καὶ ἀδιατάρακτης Γραικογλωσσίας τῶν Σαρακατσιάνων.

347—Ἴδε, Στραβ. VII, 7, § 8

348—Σημ. Ὁ τύπος Βρύξοι ἀλλὰ καὶ Βρύγοι ἦταν πολὺ εὔκολο νὰ καταλήξη στὴν Λατινομακεδονικὴ Μπροῦτζοι, ὅπως προσονομάζονται οἱ Ἀσπροποταμῖτες Βλάχοι, Τμῆμα τῶν ὁποίων ὥστε ἴσως νὰ κατάγεται ἀπὸ Βρύγους Μακεδόνες, μὲ τοὺς ὁποίους μαζὺ θὰ κατέβηκαν στὰ Ἄγραφα καὶ οἱ Σκίρτιοι ΚελτοΪλλυροὶ γιὰ τοὺς ὁποίους μιλήσαμε

349—Ἴδε, γραφ. Μακεδ. Ἁρματωλισμός, εἰς περιοδ. Φλωρίνης Ἀριστοτέλης τεῦχ. 5, σελ. 44 ὑποσ. 148. Ἔτος 1957

κῆς φυλῆς τοῦ κάτω 'Αώου, ὅπου τὸ ὄνομά τους ἐπέζησε στὸ τέτοιο τῆς ἐκεῖ περιοχῆς Μαλακάστρα. Καὶ ἐπειδὴ γείτονες μὲ τοὺς Μύλακες ἦσαν οἱ Ἄμαντες, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν δεύτερων τούτων προέκυψε τὸ 'Αμίντσιου (350), ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι τὴν ἄλλως καὶ Μέτσιουβα (ὅθεν τὸ Μέτσοβο τῶν Γραικόφωνων). Ἔχουμε ὥστε καὶ ἀπὸ τὶς τοπωνυμίες αὐτὲς τὴν ἐπιβεβαίωσι, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα 150 χρόνια τῆς Ρωμαιοκρατίας ἂν ὄχι καὶ πρὸ αὐτῆς, ὡρισμένες Πινδικὲς 'Ιλλυρικὲς καὶ Θρακικὲς φυλὲς κατέβηκαν σὲ νοτιώτερες περιοχὲς ἀπὸ ἐκεῖνες ὅπου διαβιοῦσαν ἀρχικά. Γιὰ τὶς μᾶζες τῶν ἔποικων τούτων ὅμως ἐπιβάλλεται νὰ σημειώσουμε, ὅτι καὶ τότε καὶ πολὺ ἀργότερα ζοῦσαν μὲ τὴν πανάρχαια πολιτικοοικονομικὴ ὀργάνωσι τῆς φυλῆς, καὶ ἀσχολοῦνταν βασικὰ μὲ τὴν κτηνοτροφία. Αὐτὰ μᾶς πληροφορεῖ π. χ. γιὰ τοὺς Θρᾶκες ὁ Μαρκελλῖνος (351) ποῦ γράφει ***ὅτι ζοῦσαν περιπλανώμενοι χωρὶς πολιτισμὸ καὶ νόμους***, ὅπως ἀκριβῶς κατὰ τὸν 13ο αἰώνα οἱ 'Αλβανοὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγραψε ἕνας ἀνώνυμος (352) κατὰ τὸ 1308 ὅτι: ***δὲν ἔχουν πόλεις καὶ φρούρια ἀλλὰ κατοικοῦν σὲ σκηνές, καὶ μετακινοῦνται ἀπὸ τόπον σὲ τόπον μὲ τὶς οἰκογένειες καὶ τὰ κοπάδια τους***. Τὰ αὐτὰ δὲ ἐπανέλαβε μετὰ ἕναν αἰῶνα γιὰ τοὺς 'Αρβανῖτες τῆς 'Ηπείρου καὶ ὁ προαναφερμένος ἀνώνυμος (150) λόγιός μας, καθὼς καὶ γιὰ τοὺς 'Αρβανῖτες τῆς Πελοποννήσου ὁ Χαλκοκονδύλης (353), χωρὶς καὶ νὰ διευκρινίζουν ὅμως ὅτι οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι αὐτοὶ ἦσαν πειὰ τότε δίγλωσσοι 'Αρβανιτόβλαχοι καὶ ὄχι μονόγλωσσοι 'Αρβανῖτες.

Τὸν ἴδιο τρόπο ζωῆς εἶχαν ἐπίσης καὶ οἱ 'Ιλλυριοί, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔγραφε ὁ 'Αππιανὸς (354) ὅτι ***οὐ πόλεσιν ᾤκουν ἀλλ' ἀγροῖς ἢ κώμαις κατὰ συγγένειαν***, ὁ δὲ Πλίνιος (355) ὅτι ἦσαν ὠργανωμένοι κατὰ δεκουρίες (356). Πανομοιότυπα ἄλλωστε ζοῦσαν καὶ οἱ Γερμανικὲς φυλὲς (ὁμοδίαιτες μὲ τὶς ὁποῖες ἦσαν καὶ οἱ Κελτικὲς) γιὰ τὶς ὁποῖες γράφει καὶ ὁ Στράβων: (357) ***Κοινὸν δ' ἐστιν ἅπασι τοῖς ταύτη τὸ περὶ τὰς μεταναστάσεις εὐμαρές... διὰ τὸ μὴ γεωργεῖν μηδὲ θη-***

350—Ἴδε, σελ. 14 ὑποσ. 59 παρούσης. 'Ομοίως ὑποσημ. 349. 'Επίσης γραφ. εἰς ἐφημ. 'Αθηνῶν τὸ Βῆμα, φυλλ. 30]3]1929 μὲ τίτλο Πόθεν τὸ Μέτσοβο.

351—Ἴδε, Μαρκελλῖνος XXXII, 4

352—Ἴδε, Olgierd Gorka, Anonymi descriptio Europae Orientalis, anno MCCCVIII,

353—Ἴδε, Χαλκοκονδύλη, προμν. σ. 407, ἔκδ. Βονν.

354—Ἴδε, 'Αππιανοῦ Δ. III, 22

355—Ἴδε, Πλίνιος, III, 22

356—Σημ. Ἡ λέξι decuria κατέληξε στὴν 'Αρβανίτικη (ἀσφαλῶς μέσον τῆς Βλάχικης) ζογκορὶ=ἀγέλη ὅμιλος, συμμορία. Καὶ ἡ Μεσαιωνολατινικὴ ὅμως ἔλεγε scara καὶ schiera τὴν πατριὰ (=curia), τὴν φάρα καὶ τὸ φλάμπουρο, τὸ ἀσκέρι

357—Ἴδε, Στραβ. VII, 1, § 3

σαυρίζειν, ἀλλ' ἐν καλυβίοις οἰκεῖν ἐφήμερον ἔχοντες παρασκευήν·
τροφὴ δ' ἀπὸ τῶν θρεμμάτων ἡ πλείστη καθάπερ τοῖς Νομάσιν, ὥστ'
ἐκείνους μιμούμενοι τὰ οἰκεῖα ταῖς ἁρμαξάξαις ἐπάραντες ὅπη ἂν δόξη
τρέπονται μετὰ τῶν βοσκημάτων . . . Αὐτὸς λοιπὸν ἦταν ὁ τρόπος
ζωῆς καὶ τῶν πληθυσμῶν τῆς Χερσονήσου μας ποὺ ζοῦσαν ὀργα·
νωμένοι κατὰ γενεές, κατὰ *παλάχας* ὅπως τὶς ἔλεγε ἐπίσης ὁ Ἡσύ·
χιος, οἱ *παλάχειοι* ὥστε τῆς ἐποχῆς του καὶ *βλάχοι* τῆς μεσαιωνικῆς.
Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι δὲν εἶχαν ἁρμάμαξες σὰν τοὺς Γερμανοὺς καὶ
τοὺς Σκύθες, ἐπειδὴ ἀνὰ τὴν χερσόνησό μας πλεονάζουν τὰ βουνὰ
ὅπου καὶ μόνο εὕρισκαν τροφὴ τὰ κτήνη τους κατὰ τὸ θέρος. Καὶ
ἐπὶ πλέον μὲ τὴν ἄλλη τέτοια ὅτι ἡ μετακίνησί τους περιορίζονταν
στὸ νὰ κατεβαίνουν τὸν χειμῶνα πρὸς τὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν,
ὅπου ξεχειμώνιαζαν τὰ κτήνη τους σὲ ἠπιώτερο κλῖμα, καὶ νὰ ἐπα·
νακάμπτουν στὰ βουνά τους γιὰ νὰ περάσουν τὸ καλοκαῖρι ἀπὸ τὸν
Ἅη Γιώργη ὡς τὸν Ἅη Δημήτρη. Ὅτι δηλαδὴ πράττουν καὶ ἐπὶ
τῆς ἐποχῆς μας οἱ ἐπίγονοί τους νομαδοκτηνοτρόφοι.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ρωμαιοκρατίας ἐξ ἄλλου καὶ καθὼς ξέ·
ρουμε ἀπὸ τὸν Πλίνιο ([358]), Πτολεμαῖο καὶ ἄλλους, οἱ περιοχὲς τῶν
ἡμιαυτόνομων τούτων φυλῶν τῆς Θράκης, Ἰλλυρίας κ.τ.λ. ὠνομά·
σθηκαν στρατηγίες, ἐπειδὴ στὸ πλευρὸ τοῦ κάθε φύλαρχου ὑπῆρχε
ἀπὸ ἕνας Ρωμαῖος στρατηγὸς ποὺ ἐπιτηροῦσε τὴν ὑποτέλειά τους
καὶ διοικοῦσε τὶς δυνάμεις αὐτῶν ὅταν συμπολεμοῦσαν μὲ τὶς λεγε-
ῶνες, (ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐπεμβαίνη στὴν αὐτοδιοίκησί τους). Σιγὰ σιγὰ
ὅμως οἱ φύλαρχοί τους ἔγιναν Ρωμαῖοι πολῖτες, καὶ ἀναγνωρί·
σθηκαν σὰν φεουδάρχες μὲ τοὺς τίτλους κόμητες, δρουγγάριοι, καὶ
ἀρχηγοὶ βάνδων. Ἔτσι ἀναφαίνονται στὰ χρόνια τῆς μεσαιωνικῆς
ἐποχῆς ἀκόμα καὶ στὸ κράτος τῆς Βουλγαρίας, ὅπου π.χ. καὶ ὁ πα·
τέρας τοῦ Σαμουὴλ (ἀπὸ τὴν γενηὰ Μπελγκοὺν) ἦταν κόμης ἄγνω-
στης μέχρι σήμερα περιοχῆς τοῦ κράτους τούτου, καὶ οἱ προγενέστε·
ροί του Δρίστρος, Ταριδήνα κ.τ.λ, Ἀρβανῖτες κόμητες τῆς Παιονι-
κῆς Μακεδονίας, καὶ οἱ συμπολεμιστὲς τοῦ Σαμουὴλ Νικολίτσας,
Δοβρομηρός, Δραξᾶνος, Νεστορίτσας, Ἰβάτζης, Κρακρᾶς, Μπογδὰν
κ.τ.λ, Ἀρβανιτόβλαχοι φεουδᾶρχες τῶν περιοχῶν τους. Τέτοιοι φύ-
λαρχοι φεουδᾶρχες ἦσαν ἐπίσης, καὶ οἱ Μαλιασινοὶ τῆς Θεσσαλίας
ποὺ ἂν δὲν κατάγονταν ἀπὸ τοὺς Αἰνιᾶνες Μαλιεῖς πρέπει νὰ ἦσαν
Μολοσσοὶ ἔποικοι, καὶ οἱ Ρεντάκιοι τῆς Πελοπονήσου γιὰ τοὺς
ὁποίους μποροῦμε νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἦσαν γνησιώτατοι Ἀρβα-
νῖτες, καθὸ ἀπόγονοι τῶν Ρόντων ἢ Ρονταίων Θρακῶν. Κελτοϊλλυ-
ριὸς ἐξ ἄλλου ἦταν καὶ ὁ δῆθεν Σλαῦος Ἀκαμηρός, φύλαρχος τῶν

358—Ἴδε, Πλίνιος, IV, 11. Ἐπίσης Πτολεμ. III, 11, § 36

Βελζιτῶν τῆς Παννονίας, οἱ ὁποῖοι καταστάλαξαν στὴν περιοχὴ Φαρσάλων—Φερρῶν—Ἀλμυροῦ,

ΙΙ - ΘΡΑΚΟΚΕΛΤΟΪΛΛΥΡΙΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΤΟΥ Δ' ΑΙΩΝΑ (ΛΙΜΙΓΚΑΝΤΕΣ)

Γιὰ νὰ στηρίξη ὁ Παπαρρηγόπουλος τὴν ἀβάσιμη δοξασία του περὶ Δακογέτικης καταγωγῆς τῶν Βλάχων, καὶ ἀφοῦ παρουσίασε κολοβωμένη ([359]) τὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποσιώπησε ἐπιμελέστατα τὴν περικοπὴ ποὺ πιστοποιοῦσε τὸν γλωσσικὸ ἐκλατινισμὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρευρώπης, ἐπικαλέσθηκε ([360]) ἐπὶ πλέον καὶ τὴν μεταξὺ Μακεδονοβλάχικης καὶ Ρουμανοβλάχικης ὑπάρχουσα ἀδελφικὴ ὁμοιότητα. Εἶχε μελετήσει ὅμως βαθειὰ τὴν ἱστορία μας τοῦ καιροῦ τῆς Ρωμαιοκρατίας καὶ γνώριζε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ἱστορικόν μας, ὅτι τέσσαρες ([361]) ἀπὸ τὶς λεγεῶνες τῶν Ρωμαίων ποὺ φρουροῦσαν ἀρχικὰ τὰ σύνορα τοῦ Δούναβι, κατόπιν τὰ Γετοδάκικα τέτοια καὶ μετέπειτα πάλι τὰ Δουνάβικα, στρατολογοῦσαν ὁπλῖτες ἀνὰ τὴν Μακεδονία, Ἤπειρο, Θεσσαλία, Στερεὰ καὶ Πελοπόνησο. Γνώριζε ἐπὶ πλέον ὅτι στὴν Δακία εἶχε σταλεῖ καὶ μονάδα Ἰλλυρικῶν ([362]) οἱ ὁποῖοι ὅμως κατάγονταν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ λόχοι μὲ τὰ ὀνόματα Λακωνικὸς καὶ Πιτανάτης ([363]). Εὔκολα μποροῦσε νὰ ἀντιληφθῆ ὥστε τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ λεγεωνάριοι μεταφύτευσαν στὴν Δακία τὴν Λατινικὴ γλῶσσα, μὲ τὶς ἰδιοτυπίες ὅμως ποὺ προσέλαβε ἀνὰ τὶς διασχιζόμενες ἀπὸ τὴν Ἐγνατία Μακεδονικὲς περιοχές, ὅπου καὶ διαμορφώθηκε ἡ Λατινομακεδονικὴ ([87]). Ἡ ὁμοιότητα λοιπὸν ποὺ ἔχει μὲ αὐτὴ ἡ Ρουμανοβλάχικη ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ δεύτερη εἶναι παραφυάδα της, γεγονὸς ἄλλωστε πού τὸ ξεκαθάρισε πειὰ ὁριστικὰ ἡ μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὥστε παραποίησε τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ ὁποῖος γιὰ νὰ παραπλανήση τοὺς ἀναγνῶστες του ἐπικαλέσθηκε καὶ τὶς μαρτυρίες τοῦ Κίνναμου καὶ τοῦ Χαλκοκονδύλη. Ὁ Κίνναμος ([33]) ὅμως γράφει πεντακάθαρα ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ Βλάχοι τῆς Δακίας (ἢ πιθανῶς τῆς Θράκης) ***τῶν ἐξ Ἰταλίας ἄποικοι πάλαι εἶναι λέγονται***, καὶ θὰ πῆγαν συνεπῶς ἐκεῖ μέσον Μακε-

---

359—Ἴδε, Παπαρηγ. προμν. τομ. Γ. βιβλ. 9 κεφ. 9, σελ. 2, κεφ. γ. σελ. 155 καὶ 178, ἔκδ. 1925.

360—Ἴδε, Παπαρηγ. προμν. τομ. Δ. μερ. Α. κεφ. Ζ, σελ. 296,297,298

361—Ἴδε, Στραβ. XVII, 3, § 25, ὅπου γράφει ὅτι ἡ πέμπτη, ἕκτη καὶ ἑβδόμη ἀπὸ τὶς στρατηγικὲς ἐπαρχίες περιλάμβαναν τὶς Ἑλληνικὲς περιοχές. Σ' αὐτὲς δὲ ἀκριβῶς στρατολογοῦσαν οἱ λεγεῶνες Πέμπτη, Ἕκτη, καὶ Δίδυμη Ἑβδόμη, ὅπως πιστοποιοῦν καὶ ἕνα σωρὸ ἐπιγραφές. Ἐπίσης Tacitus I, 80

362—Ἴδε, Νικολαΐδου Κ. Ἐτυμ. λεξ. Κουτσοβλ. σ. λε'. Ὁμοίως Σάθα, Ἕλληνες Στρατ. ἐν τῇ Δύσει, σελ. 23

363—Ἴδε, Παπαρηγοπ. προμν. τομ. Β. μερ. β' βιβλ. 8, σελ. 67

δονίας ὑποχρεωτικά. Ἡ μαρτυρία του ἐξ ἄλλου μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν πανάρχαια λαϊκὴ παράδοσι τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν τῆς Χερσονήσου μας, τὴν ὁποία διέσωζαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πορφυρογέννητου ([364]) οἱ Δαλμᾶτες Βλάχοι, ὡς τὴν ἐποχὴ δὲ τοῦ Πουκεβὶλ ([365]) καὶ τοῦ Σούτσου ([12]) οἱ Ἑλληνόβλαχοι. Ἀλλὰ ἡ παράδοσι αὐτὴ εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι προέκυψε ἀπὸ τὴν Λατινικὴ προέλευσι τῆς γλώσσας τους καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάμνησι τῶν χρόνων τῆς Ρωμαιοκρατίας, οἱ ὁποῖες ὅμως δὲν ἀποτελοῦν καὶ πειστήρια γιὰ τὴν φυλετική τους καταγωγή. Ἡ μαρτυρία τοῦ Κίνναμου πάντως, ὄχι μόνο δὲν ἐνισχύει τὴν ἄποψι τοῦ Παπαρηγόπουλου περὶ Δακογέτικης καταγωγῆς τῶν ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς Βλάχων, ἀλλὰ ἀντίθετα τὴν καταρρίπτει. Ὡς πρὸς τὴν μαρτυρία τοῦ Χαλκοκονδύλη ([366]) πάλι τὴν ὁποία ἐπίσης ἐπικαλέσθηκε ἐνῶ γνώριζε ὅτι δὲν εἶχε καμμιὰ ἀξία μπροστὰ στὴν μαρτυρία τοῦ Λυδοῦ, σημειώνουμε ὅτι εἶναι τόσο ἀκατανόητη (ἀπὸ ἀσυνταξία καὶ κακὴ χρῆσι ἀρχαιογραίκικων τύπων) ὥστε ἑρμηνεύεται κατὰ δύο τρόπους τοὐλάχιστο, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας ἀναιρεῖ τὸν ἄλλο.

Ἀντιγράφοντας τὸν εὐρυμαθέστατο τοῦτον ἱστορικό μας, καὶ ἕνα σωρὸ μεταγενέστεροί του ἱστοριολόγοι μας τέτοιοι ἀναμάσσησαν κατόπιν τοὺς προαναφερμένους ἰσχυρισμούς του περὶ Βλάχων, τοὺς ὁποίους μάλιστα θεώρησαν στηριζόμενους ἀκλόνητα καὶ στὴν μαρτυρία τοῦ Γραικωμένου Ἀρμενόβλαχου ([367]) στρατηγοῦ τῶν Βυζαντινῶν Κεκαυμένου ([368]), ποὺ γράφει ὅμως πρῶτα πρῶτα τὰ ἑξῆς: *λέγων* (ὁ Νικολίτσας) *πρὸς τοὺς βλάχους· ποῦ εἰσὶ τὰ κτήνη ὑμῶν καὶ αἱ γυναῖκες νῦν; αὐτοὶ εἶπον εἰς τὰ ὄρη τῆς Βουλγαρίας* (ἔτσι ὠνόμαζαν τότε τὴν Μακεδονία διότι ἀποτελοῦσε παλαιότερα τμῆμα τῆς Βουλγαρίας). *Οὕτως γὰρ ἔχουσι τύπον ἵνα τὰ τῶν βλάχων κτήνη καὶ αἱ φαμελίαι αὐτῶν εἰσὶν ἀπὸ Ἀπριλίου μηνὸς ἕως Σεπτεμβρίου ἐν ὑψηλοῖς ὄρεσι καὶ ψυχροτάτοις τόποις.* Ὅποιος ξέρει Γραίκικα λοιπόν, ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως ὅτι ἡ μαρτυρία αὐτὴ τοῦ Κεκαυμένου δὲν ἀναφέρεται στοὺς Βλάχους=Λατινομακεδονόγλωσσους πληθυσμούς, ἀλλὰ στοὺς βλάχους=νομαδοκτηνοτροφικοὺς τέτοιους. Γιὰ τὴν καταγωγὴ δὲ τούτων μᾶς πληροφορεῖ ἐπὶ πλέον (στὸ αὐτὸ σελ, 74)

364—Ἴδε, Πορφυρογ. περὶ βασιλ. τάξ. κεφ. κθ καὶ λα

365—Ἴδε, Πουκεβίλ, προμν. βιβλ. VI, κεφ. 1, σελ. 328, 329, κεφ. 2 σελ. 369

366—Ἴδε, Χαλκοκονδύλη ἱστορ. σ. 35, ἔκδ. Βονν.

367—Σημ. Ὁ Κεκαυμένος εἶχε πάππο Ἀρμένιο στρατηγό, καὶ μάμμη μιὰ κόρη τοῦ Βλάχου Νικολίτσα ὁ ὁποῖος ἦταν δούκας τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τὰ 965 ὡς τὰ 985. Ὁ ἴδιος ὅμως ἦταν πειὰ Γραικωμένος στρατηγὸς τῆς Ρωμανίας. Ἔζησε μεταξὺ 1020—80.

368—Ἴδε, B. Wassiliewsky et V· Jernstedd, Cecaumeni Strategicon-Petropoli, 1896. σελ. 68.

τὰ ἀκόλουθα: *ἐπεὶ δὲ τὸ τῶν βλάχων γένος... οὐδέποτε ἐφύλαξε πίστιν πρός τινα, οὐδὲ πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους βασιλεῖς τῶν Ρωμαίων πολεμηθέντες παρὰ τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ καὶ παντελῶς ἐκτριβέντες ἑάλωσαν, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν τοῦ λεγομένου Δεκεβάλου ἀποσφαγέντος... Οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ λεγόμενοι Δᾶκοι καὶ Βέσσοι· ᾤκουν δὲ πρότερον πλησίον τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ καὶ τοῦ Σάου ὃν νῦν ποταμὸν Σάβον καλοῦμεν, ἔνθα Σέρβοι ἀρτίως οἰκοῦσιν ἐν ὀχυροῖς καὶ δυσβάτοις τόποις. Τούτοις θαρροῦντες ὑπεκρίνοντο ἀγάπην καὶ δούλωσιν πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν Ρωμαίων βασιλεῖς, καὶ ἐξερχόμενοι τῶν ὀχυρωμάτων ἐληΐζοντο τὰς χώρας τῶν Ρωμαίων. Ὅθεν ἀγανακτήσαντες κατ' αὐτῶν ὡς εἴρηται διέφθειραν αὐτούς. Οἳ καὶ ἐξελθόντες τῶν ἐκεῖσε διεσπάρησαν ἐν πάσῃ τῇ Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, οἱ δὲ πλείονες αὐτῶν ᾤκησαν τὴν Ἑλλάδα*

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ Κεκαυμένου, οἱ ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς νομαδοκτηνοτρόφοι τῆς ἐποχῆς του θεωροῦνταν ἀπόγονοι Θρακῶν ὅτι ἦσαν οἱ Βέσσοι μὲ τοὺς Γετοδᾶκες, ἀλλὰ καὶ Ἰλλυριῶν οἱ ὁποῖοι καὶ μόνο κατοικοῦσαν τὶς περιοχὲς ὅπου ἐγκαταστάθηκαν κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 7ου αἰώνα οἱ Σέρβοι. Λογίζονταν ἐπίσης σὰν νικημένες καὶ μετωκισμένες πρὸς τιμωρίαν φυλές, οἱ ὁποῖες συνεπῶς ὅταν κατέβηκαν στοὺς νέους τόπους τῆς διαμονῆς αὐτῶν μιλοῦσαν ἀκόμα τὶς μητρικές τους γλῶσσες. Ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς ὥστε προσέλαβαν τὴν σημερινὴ Λατινομακεδονικὴ τους τέτοια, διότι αὐτὴ ἦταν τότε ἡ κρατικὴ καὶ ἀπὸ τὸν περισσότερο πληθυσμό τους ὁμιλούμενη γλῶσσα. Μόνο ἀνίδεοι κολλυβογραμματισμένοι λοιπὸν μποροῦσαν νὰ πιστεύουν καὶ νὰ διαλαλοῦν, ὅτι οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τοῦ Κεκαυμένου ἔφεραν τὴν Λατινομακεδονικὴ στὶς περιοχὲς ὅπου ἀκριβῶς γεννήθηκε. Τέτοιοι λογιώτατοι ἐπίσης ἦταν δυνατὸ νὰ ἀγνοοῦν καὶ τὴν διαδικασία τῆς ἀλλαξογλωσσίας τῶν διάφορων λαῶν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη προαπαιτοῦσε συμβίωσι ἀρκετῶν αἰώνων καὶ ὑποχρεωτικὸ πέρασμα ἀπὸ στάδιο διγλωσσίας ποὺ διαρκοῦσε δυὸ τρεῖς τέτοιους τουλάχιστο. Ἱστορικὲς μαρτυρίες ἄλλωστε μᾶς πιστοποιοῦν ὅτι κατὰ τὸν 5ο αἰώνα ἐπιζοῦσε ἀκόμα ἡ Ἰλλυρικὴ (369), ὅπως καὶ ἡ Θρακικὴ (370) ποὺ ξέρουμε ὅτι μιλιοῦνταν ὡς καὶ κατὰ τὸν 7ο αἰώνα ἀκόμα. Ἐπίσης ὅτι οἱ Γαλάτες ποὺ καταστάλαξαν στὴν Μικρὰ Ἀσία ἀπὸ τὰ 225 π. Χ. ὡς καὶ κατὰ τὸν 5ο μ. Χ. αἰώνα δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ 700 ὁλόκληρα χρόνια, ἦσαν δίγλωσσοι Γαλλογραικοὶ (371) καὶ μόνο. Πανομοιότυπη ὥστε πρέπει νὰ στάθηκε καὶ ἡ γλωσσικὴ ἐξέλιξι τῶν Κελ-

---

369—Ἴδε, Ἱερώνυμου, Comment. ad Isaiam p. 19.

370—Ἴδε, Vita S. Theodosii, apud Shaffarik Abkunft der Slaven, p. 71. Ἐπίσης Μαλάλα Χρονογρ. σ. 410, 425 ἐκδ. Βονν.

371—Ἴδε, Ἱερώνυμου, Ad. Gall. I, 2.

ǂ-Πρβλ. σχετικῶς μὲ ἀπιστίαν τῶν ἄνω Δανουβίων α)-Τὴν Θρακία παρέυρεσι -β)- Τα... 46) Dacorum gens nunquam fida - γ)- Μενάνδρου (Βονν. σ. 440): Θρᾶκες ... σταν... - δ)- Amm. Marcellinus XXII, § VII - propinquos (Ἰστρῳ) Gothis (ἄνδρας) fallaces et perfidos-

τικῶν φυλῶν ποὺ κόνεψαν στὴν χερσόνησό μας, καὶ κατέληξαν νὰ γίνουν ἄλλες Κελτοϊλλυρικές, ἄλλες Κελτοθράκικες, καὶ ἴσως δυὸ τρεῖς Κελτογραίκικες. Κατὰ τὸν ἴδιο δὲ τρόπο ἀλλὰ σὲ πολὺ μικρότερο χρονικὸ διάστημα πραγματοποιοῦνταν ἡ ἀλλαξογλωσσία τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν, ὅπως προκύπτει π. χ. ἀπὸ τὴν περίπτωσι τῶν Ἑλλήνων τῆς Κάτω Ἰταλίας ἢ Μεγάλης Ἑλλάδος, γιὰ τοὺς ὁποίους μᾶς πληροφορεῖ ὁ Στράβων [372] ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του (ἄρα μέσα σὲ δυὸ αἰῶνες καὶ μόνο) εἶχαν ἐκλατινισθεῖ ὅλοι τους ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κάτοικους τῆς Νεάπολης, τοῦ Ρήγιου, καὶ τοῦ Τάραντα.

Γιὰ νὰ εἶναι ὅμως ἐγκυρότερα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς προαναφερμένους Κεκαυμενοβλάχους συμπεράσματά μας, ἔχουμε τὴν ὑποχρέωσι νὰ καθορίσουμε μὲ ὅσο τὸ δυνατὸ μεγαλύτερη ἀκρίβεια τὴν ἐποχή, ποὺ κατέβηκαν στὶς Ἑλληνικὲς περιοχές. Ὁ Κεκαυμένος βέβαια γράφει καθὼς εἴδαμε, ὅτι ἡ μετοικεσία τους ἔγινε ὅταν ὁ Τραϊανὸς κατέκτησε τὴν Δακία ἄρα περὶ τὰ 100 μ.Χ. Ἡ ἱστορία τοῦ Τραϊανοῦ ὅμως ποὺ μᾶς εἶναι ἐπαρκέστατα γνωστὴ δὲν σημειώνει μετοικεσία Δάκων πρὸς τὰ νοτιώτερα τοῦ Δούναβι, καὶ ἐπὶ πλέον ἡ περιοχὴ τοῦ Σάβου ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχονταν ἕνα μέρος τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τοῦ Κεκαυμένου, κατοικοῦνταν ἀπὸ Ἰλλυριοὺς καὶ ὄχι ἀπὸ Δᾶκες. Ἡ μετοικεσία τῶν Κεκαυμενοβλάχων ὥστε ἔγινε μετὰ ἀπὸ τὴν κατάκτησι τῆς Δακίας ἀφοῦ μάλιστα καθὼς προσθέτει ὁ Βυζαντινὸς στρατηγός, οὗτοι βασιζόμενοι στοὺς ὀχυροὺς καὶ δύσβατους τόπους ὅπου κατοικοῦσαν, ***ὑπεκρίνοντο ἀγάπην καὶ δούλωσιν πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους τῶν Ρωμαίων βασιλεῖς***, ἄρα εἶχαν ἀναγνωρίσει τὴν ἐπικυριαρχία τους.

Ἡ Δακία ἐξ ἄλλου ἐγκαταλείφθηκε περὶ τὰ 275 μ. Χ. ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, ποὺ μαζὺ μὲ τὸν στρατό τους πῆραν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ τοὺς ἀποίκους αὐτῶν, ὄχι ὅμως καὶ τὸν ἰθαγενῆ πληθυσμό. Οὗτος βέβαια καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα τονίσαμε πειὸ πάνω, ἦταν ἀδύνατο νὰ εἶχε ἐκλατινισθεῖ κατὰ τὸ διάστημα τῶν 170 ἐτῶν ὅσο καὶ κράτησε ἀνὰ τὴν Δακία ἡ Ρωμαιοκρατία, ἀφοῦ καθὼς σημειώσαμε ἀνὰ τὴν Θράκη ποὺ εἶχε κατακτηθεῖ 150 ὁλόκληρα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν Δακία, μιλιοῦνταν ἡ ἀδελφικὴ μὲ τὴν Γετοδάκικη γλῶσσα τῶν γηγενῶν αὐτῆς. Ἡ κάθοδος τῶν Κεκαυμενοβλάχων ὥστε πρέπει νὰ ἔγινε μετὰ καὶ ἀπὸ τὸ 275 μ. Χ. ἀκόμα, ὁπωσδήποτε ὅμως πρὶν ἀπὸ τὰ 410 ποὺ ἄρχισαν οἱ ἐπιδρομὲς τῶν Οὔννων, οἱ ὁποῖες ὑποχρέωσαν τὴν Ρωμανία νὰ περιορισθῆ σὲ ἄμυνα, καὶ μάλιστα ὄχι ἀποτελεσματική.

Κατὰ τὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα ἀκριβῶς καὶ συγκεκριμμένα κατὰ τὸ 354 ὁ γυιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου αὐτοκράτορας Κωνστάντιος, καταπολέμησε τὶς φυλὲς ποὺ κατοικοῦσαν τότε στὸ πρὸ τοῦ 1914 Μπανᾶτο τῶν Αὐστροούγκρων καὶ Τιμισιάνα ἢ

372—Ἴδε, Στραβ. VI, 1, § 2.

Τιμισιοάρα τῶν Ρουμάνων. Στὴν μεσοποταμία αὐτὴ κατοικοῦσαν τότε φυλὲς ποὺ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχία τῶν 'Ιάζυγων (373) Σαρμάτων (ἴσως ἀπὸ τὰ 180 ποὺ ἀποσύρθηκαν οἱ Ρωμαῖοι), μὲ τοὺς ὁποίους λήστευαν συνεταιρικὰ τὶς ἀπέναντί τους ἐπαρχίες τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. 'Αλλὰ στὰ 352 οἱ φυλὲς ποὺ ἀναγνώριζαν τὴν Σαρμάτικη ἐπικυριαρχία τὴν ἀποτίναξαν, καὶ ἀφοῦ κατανίκησαν τοὺς Σαρμάτες τοὺς ἔδιωξαν πρὸς τὶς σημερινὲς Γαλικία καὶ Σλοβακία. 'Αντὶ νὰ σταματήσουν ὅμως τὶς ἐπιδρομές τους κατὰ τῆς Ρωμανίας συνέχισαν καὶ ἐνήργησαν θρασύτερες τέτοιες. 'Αναγκάσθηκε τότε νὰ τοὺς ἀντιμετωπίση ὁ Κωνστάντιος στὸν ὁποῖο εἶχαν προσφύγει ἐν τῷ μεταξὺ καὶ οἱ Σαρμάτες, ἀλλὰ τὸν αἰφνιδίασαν κάπου καὶ λίγο ἔλειψε νὰ τὸν σκοτώσουν. 'Εξαγριωμένος πλέον τότε προσέβαλε πρῶτα τὴν φυλή τους τῶν 'Αμικήνσιων τὴν ὁποία καὶ ἐξολόθρευσε. Ἔτσι ἀναγκάσθηκαν καὶ οἱ ὑπόλοιπες φυλὲς νὰ ζητήσουν ἔλεος, καὶ νὰ δεχθοῦν τὴν μετοικεσία τους ἀνὰ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ρωμανίας.

Ὅπως βλέπουμε ὁ ἄθλος αὐτὸς τοῦ Κωνστάντιου συμπίπτει ἀπόλυτα μὲ τὰ ὅσα ἔγραψε ὁ Κεκαυμένος γιὰ τοὺς πρόγονους τῶν νομαδοκτηνοτρόφων. 'Ενῶ ὅμως ἡ ἀφήγησί του δέχονταν τούτους σὰν Δακογέτες καὶ 'Ιλλυριοὺς τὴν καταγωγή, μιὰ σύγχρονη μὲ τὸν Κωνστάντιο ἱστορικὴ μαρτυρία (374) χαρακτήρισε τοὺς πληθυσμοὺς ποὺ νίκησε καὶ μετώκισε στὸ κράτος του, σὰν ὁμόφυλους μὲ τοὺς ἐπικυρίαρχους αὐτῶν ἄρα καὶ Σαρμάτες. 'Η ἐκδοχὴ τούτη πάντως ἀναιρεῖται εὔκολα, ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴ τῆς μαρτυρίας αὐτῆς μὲ τὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τὸ ἴδιο θέμα καὶ ὁ ἱστορικὸς 'Αμμιανός (375). 'Η ἀντιπαραβολὴ αὐτὴ δὲ μᾶς πιστοποιεῖ ὅτι οἱ νικημένοι ἀπὸ τὸν Κωνστάντιο στασιαστές, ἦσαν γηγενεῖς τοῦ τόπου προερχόμενοι ἀπὸ ἀλληλοδιασταυρωμένες 'Ιλλυρικές, Κελτικές (376), καὶ Δάκικες (377)

373—Σημ. Οἱ 'Ιάζυγες Σαρμάται (ἢ κατὰ Πτολεμαῖον (III, 8) 'Ιάζυγες Μετανάσται) κατεῖχαν τὴν μεσοποταμία τοῦ Δούναβι ἀπὸ τὸν Α! αἰώνα, καὶ μισθοφοροῦσαν στοὺς Ρωμαίους σὰν ἱππεῖς γιατὶ ἦσαν καὶ ἱπποτρόφοι. 'Αργότερα ἔγιναν μάστιγα τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ρωμανίας.

374—Ἴδε, Amonymi Valesii παρ' 'Αμμιανῷ. 'Επίσης Hieronymi Chron. dd. α. 337.

375—Ἴδε, 'Αμμιανοῦ Μαρκελλίνου XVII, 12, 13.

376—Σημ. Κατὰ τὸν 'Αππιανὸ-III- οἱ Σκορδίσκοι Γαλάτες ποὺ μαζὺ μὲ τοὺς Αὐταριάτες κατέλαβαν τὴν Τριβαλλική, ὅταν μεταγενέστερα νικήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους κατέφυγαν στὴν ἀπέναντί τους προαναφερμένη μεσοποταμία. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μαζὺ μὲ τοὺς Δάκους ἐξακολούθησαν τὶς ληστρικὲς ἐπιδρομὲς κατὰ τῶν Ρωμαίων ὅπως γράφει καὶ ὁ Στράβων (VII, 5, § 2).

377—Ἴδε, Plinius, IV, 13. Campos et plana Iazyges Sarmatae, montes vero et saltus pulsi ab iis Daci ad Pathissium amnem—Σημ. Pathissius ποτὲ λέγονταν ὁ καὶ μέχρι σήμερα Τίσσα, ὁ ὁποῖος ἦταν ὥστε ὅριο τῶν 'Ιάζυγων (=Κοζάκων) μὲ τοὺς Δᾶκες ποὺ ἀρχικὰ εἶχαν τὰ δυτικά τους ὅρια πέραν καὶ ἀπὸ τὸ Οὐγγαρέζικο σήμερα τμῆμα τοῦ Δούναβι.

φυλές, οἱ ὁποῖες ἀναγνώριζαν τὸ προβάδισμα τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν στοὺς ἱππεῖς ἄλλωστε Σαρμάτες. Τὴν προέλευσί τους τούτη μᾶς τὴν πιστοποιοῦν ἐπὶ πλέον καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν τους τὶς ὁποῖες κατενίκησε ὁ Κωνστάντιος, ἀφοῦ π.χ. οἱ Picenses μνημονεύονται ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο ([378]) μὲ τὸν γραικωμένο τύπο Πικήνσιοι, καὶ σὰν κάτοικοι τῆς μεταξὺ σημερινῶν ποταμῶν Μοράβα—Τιμόκ καὶ μέχρι Νύσσας περιοχῆς τῆς καμπῆς τοῦ Δούναβι, ὅπου ἀκριβῶς βρίσκονταν πρὸ τῶν Ρωμαίων οἱ Σκορδίσκοι μὲ τοὺς Αὐταριᾶτες καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς οἱ Μαιζαῖοι. Οἱ Amicenses πάλι ποὺ ἔπαθαν τὴν πειὸ μεγάλη καταστροφὴ εἶναι φανερὸ ὅτι θὰ ἦσαν τμῆμα τῶν ἀνατολικώτερά τους Albocenses (Ἀλβοκήνσιοι), οἰκισμὸς τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἦταν ἕνας σύγχρονος ὀρεινὸς τέτοιος τῆς αὐτῆς περιοχῆς ὁ ὁποῖος ἔχει τὸ ὄνομα Lupoca. Τὸ ὄνομά τους ἄλλωστε μοιάζει καὶ μὲ τὸ τοιοῦτο Μουτζιανοκάστελλον, ὅπως κατὰ τὸν Προκόπιο λέγονταν ἕνα κάστρο τῆς περιοχῆς Νύσσας ὅπου ἔζησαν, καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Σκορδίσκοι καὶ Αὐταριᾶτες καὶ Μαιζαῖοι.

Πάντα ταῦτα πιστοποιοῦν ὅτι ἡ σχετικὴ μὲ τοὺς πρόγονους μεγάλης μάζας νομαδοκτηνοτρόφων μαρτυρία τοῦ Κεκαυμένου, ἀναφέρονταν στοὺς περὶ τὰ 350 κάτοικους τῆς περιοχῆς ποὺ μνημονεύσαμε, τοὺς ὁποίους μετώκισε ὁ Κωνστάντιος. Οἱ Λιμιγκάντες αὐτοὶ (ὅπως τοὺς ἔλεγαν οἱ Σαρμάτες), θὰ εἶχαν διασταυρωθεῖ ὑποχρεωτικὰ καὶ μὲ τοὺς αἰχμάλωτους ἀστοὺς ποὺ μάζευαν κουρσεύοντας τὶς ἀπέναντί τους ἐπαρχίες τῶν Ρωμαίων, μὲ τοὺς ὁποίους ἦσαν καὶ ἀγαπημένοι καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ἡ μαρτυρία γιὰ τὴν ὁποία μιλήσαμε. Ἐκτελῶντας τὶς διαταγὲς τοῦ αὐτοκράτορα πέρασαν τὸν Δούναβι καὶ διασκορπίσθηκαν ἀνὰ τὶς μέχρι καὶ Ἰταλίας ἐπαρχίες, κατόπιν δὲ σιγὰ σιγὰ ἢ τὸ πιθανώτερο ἀποφεύγοντες τὶς ἐπιδρομὲς τῶν Οὔννων κατέβηκαν στὶς Ἑλληνικὲς περιοχές, καὶ καθὼς τονίζει ὁ Κεκαυμένος ***διεσπάρησαν ἐν πάσῃ τῇ Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ᾤκησαν τὴν Ἑλλάδα.*** Οἱ περισσότεροί τους ὥστε κατέβηκαν στὴν Παληὰ Ἑλλάδα καὶ τοῦτο διότι (καθὼς τονίζουν καὶ οἱ σύχρονοί μας νομαδοκτηνοτρόφοι) ἔχει τὰ πειὸ καλὰ χειμαδιὰ ἀπὸ οἱαδήποτε ἄλλη περιοχὴ τῆς χερσονήσου μας. Ἐπὶ πλέον δέ, κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν καὶ ἡ πλέον ἀραιοκατοικημένη περιοχὴ τῆς Μικροευρώπης, καθὼς μᾶς τὸ βεβαιώνουν ἕνα σωρὸ μαρτυρίες. Ἡ ἐλάττωσι τοῦ πληθυσμοῦ της εἶχε ἀρχίσει ὅπως σημειώσαμε ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ οἱ Μακεδόνες κατέκτησαν στρατιωτικὰ τὴν Ἀσία, καὶ τὴν παρέδωσαν κατόπιν πρὸς ἐμπορικὴ ἐκμετάλλευσι στοὺς

378—Ἴδε, Πτολεμ. III, 9, 2.

Ἑλλαδικούς. Ὁ Πολύβιος ([379]), ὁ Στράβων ([380]), ὁ Παυσανίας ([381]), ὁ Συνέσιος, καὶ ἄλλοι πολλοί, τόνισαν τὴν μεγάλη μείωσι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Παληᾶς Ἑλλάδας γιὰ τὸν ὁποῖο γράφει καὶ ὁ Πλούταρχος ([382]), ὅτι κατὰ τὴν ἐποχή του ἦταν ἴσος μὲ τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν κάτοικους τῆς Μεγαρικῆς. Τοῦτο βέβαια εἶναι ὑπερβολικό, διότι σύμφωνα μὲ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ Ἡρόδοτου οἱ Μεγαρεῖς ὁπλῖτες τῆς μάχης ἐκείνης, ἀποτελοῦσαν τὸ ἕνα εἰκοστὸ πέμπτο ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν συμπολεμιστῶν τους. Ὁ Πλούταρχος ὥστε θὰ ἐννοοῦσε τοὺς ἐλεύθερους, καὶ μὲ πλήρη δικαιώματα πολῖτες ποῦ εἶχε ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Παληὰ Ἑλλάδα, ἀφοῦ ἄλλωστε ὁ μεταγενέστερός του λιγάκι Δίων Χρυσόστομος ([383]) ὑπολόγιζε τοὺς σύγχρονούς του κάτοικους τῆς Εὔβοιας, σὰν ἴσους μὲ τὸ ἕνα τρίτο τῶν πρόγονών τους τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς. Ἂν συσχετίσουμε πάντως τὶς δύο αὐτὲς μαρτυρίες μὲ τὰ ὅσα ἔγραψε καὶ ὁ Στράβων, μποροῦμε νὰ δεχθοῦμε σὰν πειὸ σίγουρο πόρισμα τὸ ἑξῆς: Ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ περὶ τὰ 105 οἱ Ρωμαῖοι κατέκτησαν τὴν Δακία, ὁ πληθυσμὸς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας καὶ τῆς Πελοποννήσου δὲν ξεπερνοῦσε τοὺς ἕξ κάτοικους κατὰ τετρ. χιλ. ἄρα τὶς 250.000 ψυχὲς συνολικά. Ἡ Παληὰ Ἑλλάδα συνεπῶς ἦταν καὶ κατὰ τοὺς ἑπόμενους δύο αἰῶνες ἡ πειὸ ἀραιοκατωκημένη περιοχὴ τῆς Μικρευρώπης, ὅπου ἦταν φυσικὸ καὶ ἀναπόφευκτο νὰ καταsταλάξουν οἱ προαναφερμένοι *ἔξουλοι* (=ἐκτοπισμένοι) ΚελτοΪλλυριοθρᾶκες τῆς νοτιοδυτικῆς Δακίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὸ σύνολό τους (ποῦ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς ὑπερέβαινε τὶς 300.000 ψυχὲς) ***οἱ πλείους ᾤκησαν τὴν Ἑλλάδα,*** ἀντιλαμβάνεται εὔκολα ὁ καθένας ὅτι οἱ νέοι ἔποικοί αὐτῆς ξεπερνοῦσαν τὰ 25 ο)ο τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ. Σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα παραδέχεται καὶ ἡ ἀνθρωπολογία ὥστε, ὁ μετὰ τὴν κάθοδο τῶν Λιμιγκάντων πληθυσμὸς τῆς Παληᾶς Ἑλλάδας, στάθηκε κρᾶμα: ἀπὸ γηγενεῖς Ἕλληνες τὸ ποσοστὸ τῶν ὁποίων δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ξεπερνᾶ τὰ 60 ο)ο, καὶ ἀπὸ μετωκισμένους ΚελτοθρακοΪλλυριοὺς τὸ ποσοστὸ τῶν ὁποίων δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὰ 40 ο)ο. Ὁ κατακλυσμός της ὥστε ἀπὸ ξένους ἔποικους εἶναι ἀδιάψευστο ἱστορικὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο ὅμως πραγματοποιήθηκε ἀπὸ Βορειομικρευρωπαίους γηγενεῖς, καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐμφάνισι τῶν Σλαύων ἀνὰ τὶς βορειότερα τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δούναβι περιοχές. Τοῦτο ἀλ-

---

379—Ἴδε, Παπαρηγοπ. προμν. τ. Δ' βιβλ. 11, σ. 293-294. Ὁμοίως τομ. Β. βιβλ. 8, σελ. 28,35.

380—Ἴδε, Στραβ. VIII, 8, § 1.

381—Ἴδε, Παυσαν' ΙΧ, Χ.

382—Ἴδε, Πλουταρχ. Περὶ ἐκλελειπότων Χρηστηρίων.

383—Ἴδε, Παπαρηγ. προμν. τομ. Β, μέρος 2, βιβλ. 8, σελ. 59. ἔκδ. 1925.

λωστε μᾶς τὸ πιστοποιοῦν καὶ οἱ ἀμέτρητες τοπωνυμίες τους, καὶ ἡ λαογραφία μὲ πολλὰ ἄλλα, τεκμήρια καὶ ἐπὶ πλέον ἡ ἱστορία.

Πράγματι καὶ καθὼς τονίζει ὁ Κεκαυμένος, οἱ Σαβοδουναβῖτες πρόγονοι τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τῆς ἐποχῆς του, κατακτήθηκαν, ἀρχικὰ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Τραϊανὸ καὶ ἐκτοπίσθηκαν κατόπιν ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχές, ἀπὸ τοὺς *ἀρχαιοτέρους τῶν Ρωμαίων βασιλεῖς*. Τέτοιοι βέβαια μποροῦσαν νὰ εἶναι γιὰ τὸν Κεκαυμένο καὶ τοὺς σύγχρονούς του, μόνον οἱ πρὸ τοῦ Μεγ. Κων)νου εἰδωλολάτρες αὐτοκράτορες ἢ τὸ πολὺ πολὺ οἱ μέχρι τοῦ Ἡράκλειου Λατινόγλωσσοι δηλαδὴ Βλάχοι τέτοιοι. Ἀπὸ τὰ 380 ὅμως ποὺ μπῆκαν βίαια στὴν Θράκη οἱ Γότθοι (τοὺς ὁποίους καταδίωκαν οἱ Οὖννοι), τὸ κράτος τῆς Ρωμανίας ἔπαυσε νὰ ἐνεργεῖ ἐπιθετικὲς ἐπιδρομὲς πέραν τοῦ Δούναβι καὶ περιωρίσθηκε σὲ ἄμυνα. Οἱ Σαβοδουναβῖτες πρόγονοι τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τοῦ Κεκαυμένου ὥστε ἐκτοπίσθηκαν ὁπωσδήποτε πρὶν ἀπὸ τὰ 380, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ 280 ποὺ ὁ Αὐρηλιανὸς ἐγκατέλειψε στοὺς Γότθους τὴν Δακία. Τοῦτο μᾶς πιστοποιοῦν τουλάχιστο οἱ ὅροι fălcăr(u) καὶ fâlcăre τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων νομαδοκτηνοτρόφων ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ δεύτερος δηλώνει τὴν πολιτοοικονομική τους ὀργάνωσι δηλαδὴ τὸ τσελινγκᾶτο τῶν Σαρακατσιάνων, καὶ ὁ πρῶτος τὸ κάθεμέλος τῆς φαλκάρεας. Οἱ ὅροι αὐτοὶ εἶναι ὁλοφάνερα ὅτι προέκυψαν ἀπὸ τοὺς μεσαιωνολατινικοὺς felcarii, folgarii=ἀκόλουθοι, συνοδοί, οἰκέται, σωματοφύλακες, κ.τ.λ, ποὺ ἦσαν ταυτόσημοι καὶ μὲ τοὺς παρόμοιους bucellarii, bucari, famuli, κ.τ.λ. Καὶ οἱ μεσαιωνολατινικοὶ ὅμως προέρχονταν ἀπὸ τὴν λέξι Völger= ἀκόλουθος, συνοδός, δορυφόρος, τῆς γλώσσας τῶν Γερμανῶν, τὴν ὁποία μιλοῦσαν: Οἱ Γότθοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους προσέλαβε ἀρχικὰ ὁ Μεγ. Κων)νος 40.000 μισθοφόρους ποὺ ἔμειναν γιὰ πάντα στὴν Μικρεurώπη καὶ Μικρὰ Ἀσία, ἐνῶ οἱ τριπλάσιοι ἄλλοι ποὺ μπῆκαν διὰ τῆς βίας στὰ 380 ἔφυγαν μετὰ ἕναν αἰώνα στὴν Ἰταλία. Οἱ Βαστάρνες ποὺ ζοῦσαν στὴν σημερινὴ Μολδαβία τῆς Ρουμανίας πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξι τῶν Ρωμαίων, καὶ ἐπὶ Πρόβου κατέβηκαν μὲ ἔγκρισί του σὲ ἄγνωστη περιοχὴ τῆς Θράκης. Οἱ Κουάδοι ποὺ γειτόνευαν μὲ τοὺς Σαρμάτες καὶ τοὺς Λιμιγκάντες, μὲ τοὺς ὁποίους καὶ λήστευαν συνεταιρικὰ τὶς παρακείμενες ἐπαρχίες τῶν Ρωμαίων. Τέλος οἱ Σουῆβοι, γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε ἀπὸ τὸν Δίωνα Κάσσιο [384] ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του εἶχαν κατέβει ἀκριβῶς στὴν περιοχὴ τῶν Λιμιγκάντων, ποὺ ἦταν φυσικὸ καὶ ἑπόμενο λοιπὸν νὰ εἶχαν κληρονομήσει ἀπὸ αὐτοὺς διάφορες Γερμανικὲς λέξεις.

Ἡ διαπίστωσι τῆς ταυτότητας τῶν Λιμιγκάντων, μὲ τοὺς Σαβοδουναβῖτες πρόγονους τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τῆς ἐποχῆς τοῦ

384—Δίων Κάσσιος, III, LI, 22 § 6.

Κεκαυμένου, ὅπως ἐπίσης καὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποία κατέβηκαν στὶς Ἑλληνικὲς περιοχές, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ξεκαθαρίσουμε ὁριστικὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας τὴν ὁποία μιλοῦσαν τότε. Ὅπως ξέρουμε, οἱ Ρωμαῖοι κατέκτησαν τὴν Δακία περὶ τὰ 105 μ. χ. ἀναγκάσθησαν ὅμως νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν περὶ τὰ 280, ἀφοῦ ἀπέσυραν ἀπὸ ἐκεῖ μαζὺ μὲ τὸν στρατὸ καὶ τοὺς ἄποικους αὐτῶν ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ, καὶ ἀνὰ τὰ δυτικὰ τῆς Δακίας ἦσαν Μακεδονικῆς καταγωγῆς κατὰ τὸ πλεῖστον. Οἱ Ρωμαῖοι ὥστε ἔμειναν στὴν Δακία περὶ τὰ 175 χρόνια καὶ μόνο, κατὰ τὰ ὁποῖα ἦταν ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ ἐκλατινισθοῦν οἱ μᾶζες τῶν Γετοδάκων ποὺ ὡς γνωστὸν ἦσαν Θρακόγλωσσες. Τοῦτο διότι ἀκόμα καὶ ἀνὰ τὴν Θράκη ποὺ εἶχε κατακτηθεῖ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους περὶ τοὺς δυὸ αἰῶνες πρὶν ἀπὸ Δακία, σώζονταν ἡ Θράκικη ([385]) γλῶσσα ὡς καὶ κατὰ ~~κατὰ~~ τὴν ἐποχὴ ποὺ κατέβηκαν οἱ Βούλγαροι (680). Καὶ οἱ Λιμιγκάντες λοιπὸν πρέπει νὰ μιλοῦσαν τὴν μητρική τους Γετοδάκικη διάλεκτο, ἡ ὁποία θὰ εἶχε ἀσφαλῶς ἄφθονα Ἰλλυρικὰ καὶ Κελτικὰ στοιχεῖα καθὼς καὶ ἀρκετὰ Γερμανικὰ καὶ Σαρμάτικα τέτοια. Ἐπειδὴ δὲ καθὼς σημειώσαμε (σελ. με) ἡ Θράκικη γλῶσσα ἦταν μητέρα τῆς Ἀρβανίτικης, Ἀλβανόγλωσσοι πρέπει νὰ ἦσαν ὡρισμένες πατριὲς ἀπὸ τοὺς Λιμιγκάντες, Κελτόγλωσσες δὲ καὶ Ἰλλυριόγλωσσες εἴτε καὶ δίγλωσσες οἱ ὑπόλοιπες. Ἀνὰ τὶς Ἑλληνικὲς περιοχὲς λοιπὸν ἔμαθαν τὴν Λατινομακεδονική, καὶ κατέληξαν, πρῶτα δίγλωσσοι ποὺ μιλοῦσαν ἐνδοοικογενειακὰ τὴν μητρική τους γλῶσσα καὶ ἐξωοικογενειακὰ τὴν Βλάχικη, καὶ ὕστερα μονόγλωσσοι Βλαχόφωνοι. Μονόγλωσσοι μάλιστα τέτοιοι κατέληξαν νὰ γίνουν πρὸ πάντων οἱ Ἰλλυρικὲς καὶ οἱ Κελτικὲς πατριὲς τῶν Λιμιγκάντων, γιατὶ οἱ μητρικὲς γλῶσσες αὐτῶν συγγένευαν μὲ τὴν Λατινικὴ περισσότερο ἀπὸ ὅτι ἡ Θράκικη. Οἱ Δᾶκες Λιμιγκᾶντες ἔμειναν κατὰ τὸ πλεῖστον δίγλωσσοι Ἀρβανιτόβλαχοι, ἢ καὶ Ἀρβανῖτες ἀκόμα, φυλὲς τῶν ὁποίων ὥστε κατέβηκαν καὶ στὴν Πελοπόνησο πρὶν ἢ μόλις ἄρχισαν οἱ Οὐννικὲς ἐπιδρομές.

III - ΞΕΝΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ 350 - 600 (ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ - ΣΚΛΑΒΗΝΟΙ)

Ἡ διασταύρωσι Λατινομακεδονόγλωσσων πληθυσμῶν μὲ ἐποίκους οἱ ὁποῖοι κατάγονταν ἀπὸ τὴν Σκυθία τῶν ἀρχαίων, μποροῦμε νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι στάθηκε μηδαμινὴ ἂν ὄχι ὁλοκληρωτικὰ ἀνύπαρκτη. Στὶς φλέβες τῶν Βλάχων δὲν ὑπάρχει ἄλλο αἷμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τοιοῦτο τῶν πέντε λαῶν ποὺ κατοικοῦσαν τὴν Μικρευρώπη πρὶν ἀπὸ τὸν Μεγάλο Κων)νο, καὶ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἰλλυριοί,

385—Ἴδε, Ἄμαντου Κ, οἱ Βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος.

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

ἀεροφωτογραφία

LIVADEA (ΛΙΒΑΔΙ)
(ΠΕΡΡΑΙΒΙΑΣ)

Εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ μεγάλου πολέμαρχου Γιωργάκη 'Ολύμπιου. Βρίσκεται σὲ ὀροπέδιο ὀρεινοῦ ὄγκου, ὁ ὁποῖος εἶναι σφηνωμένος μεταξὺ Πιερίων καὶ 'Ολύμπου καὶ κατὰ Πτολεμαῖον λέγονταν Τιτάριον. Ἔχει πανοραματικὴ ἄποψι τῆς Ἄνω Περραιβίας καὶ ἀπέναντί του τὴν δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου. Μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι κατέχει τὴν θέσι τῆς Δωδώνης ποὺ μνημονεύει ὁ Ὅμηρος, ὁ ὁποῖος ὅμως ὠνόμαζε ἔτσι περιοχὴ καὶ ὄχι οἰκισμό. Ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπαν στὸν Γάλλο Heuzey περὶ τὰ 1856 οἱ Λιβαδιῶτες, πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι τὸ Λιβάδι ἱδρύθηκε κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Σταυροφόρων (12ος αἰώνας), ἀπὸ φυγάδες τῶν χαμηλότερα κάστρων καὶ στὴν θέσι παληᾶς κατούνας νομαδοκτηνοτρόφων. Ἀνήκει ὥστε στὴν κατηγορία τῶν καταφυγιακῶν οἰκισμῶν. Στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰώνα τὸ ἐπισκέφθηκε ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς συνταγματάρχης Leak, ὁ ὁποῖος ἔγραψε γιαυτὸ καὶ τὴν περιοχή του τὰ ἑξῆς (Travels in Northern Greece, London, 1835, tom. III, p. 335): **Τὸ Λιβάδι εἶναι ἀρχαία ἀποικία Βλάχων καὶ γιαυτὸ ἀποκαλεῖται συνήθως Βλαχολίβαδο. Ἔχει 800 σπήτια. Ἄλλα γειτονικά του Βλαχοχώρια εἶναι ὁ Κοκκινοπλὸς στὸν Ὄλυμπο, ἡ Τσαρίτσανη, ἡ Φτέρη, ἡ Κατερίνα . . . ὁ Κοκκινοπλὸς ἔχει περὶ τὰ 200 σπήτια ἡ**

Φτέρη 100, ἡ Τσαρίτσανη 700 ἕως 800 (σελ. 347). Ὁ αὐτός, μιλῶντας γιὰ τὶς Καλλαρύτες καὶ τὸ Συρράκο λέγει καὶ τὰ ἑξῆς (προαναφ. τομ. 1 κεφ. VI. σελ. 274): **Ταῦτα εἶναι δύο ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα Βλαχοχώρια, τὰ ὁποῖα συμποσοῦνται σὲ πεντακόσια περίπου τὸν ἀριθμὸ μὲ οὔτε κἄν ἕνα τους πολὺ μικρό, καὶ εἶναι διασκορπισμένα στὰ βουνὰ τῆς Θεσσαλίας, Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας. Τὸ πλησίον τῆς Ἐλασσώνας Βλαχολίβαδο φέρεται σἄν τὸ πειὸ μεγάλο ἀπὸ ὅλα, καὶ κατόπιν αὐτοῦ τὸ Μέτσοβο.** Ἡ κατάταξί του αὐτὴ πάντως δὲν ἦταν πραγματικὴ διότι τὸ Μέτσοβο ἦταν καὶ τότε μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ Λιβάδι μαζὺ μὲ τὸ ὁποῖο ὅμως ἦσαν ἀπὸ τὰ Βλαχοχώρια γιὰ τὰ ὁποῖα ἔγραφε ὁ αὐτὸς περιηγητὴς (Researches in N. Greece, p. 372) ὅτι: **μολονότι βρίσκονται σὲ τοποθεσίες οἱ ὁποῖες δὲν παράγουν οὔτε ὅσα χρειάζεται διαβίωσι ἑνὸς ἕως δύο μηνῶν, ἐν τούτοις εἶναι οἱ μεγαλύτερες, οἱ τελειότερα διαρρυθμισμένες, καὶ οἱ ἀκμαιότερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος.** Στὰ 1863 ὁ Γερμανὸς Barth (ποὺ σημειώνει ὅτι καί ἡ Βροντοῦ τῆς ἀνατολικῆς ὑπώρειας τοῦ Ὀλύμπου ἦταν Βλαχοχῶρι) βρῆκε τὸ Λιβάδι μὲ 600 σπήτια, διαψεύδοντας τὸν Μάγνητα ὁ ὁποῖος περὶ τὰ 1860 τὸ ἔφερε μὲ 300 σπήτια. Ὁ Γεωργιάδης στὰ 1880 τὸ βρῆκε μόνο μὲ 450 οἰκογένειες, ἀλλὰ προσέθεσε ὅτι **πολλοὶ τῶν κατοίκων αὐτοῦ μετώκησαν μετὰ τὸ 1820 εἰς Λάρισσαν καὶ Θεσσαλονίκην** (ὁ αὐτὸς σημείωσε ὅτι καὶ ἡ γειτονικὴ μὲ τὸ Λιβάδι Μηλιὰ τῶν Πιερίων ἦταν ἐπίσης Βλαχοχῶρι, γεγονὸς ποὺ τὸ ἔγραψε ἀπὸ τὰ 1816 ἀκόμα ὁ Δ. Φιλιππίδης, καὶ στὰ 1856 ὁ Heuzey).

Τὸ Λιβάδι τροφοδότησε τὶς ἐμποροβιοτεχνικὲς τάξεις τῆς Ἐλασσώνας, Τσαρίτσανης, Τυρνάβου καὶ Λάρισσας στὴν Θεσσαλία, καθὼς καὶ τῶν Σερβίων, Κατερίνης, καὶ Θεσσαλονίκης στὴν Μακεδονία. Στὴν τελευταία μάλιστα καὶ ὡς τὰ 1903, οἱ Λιβαδιῶτες ἀποτελοῦσαν μαζὺ μὲ τοὺς Κρουσιοβίτες, Μοναστηριῶτες καὶ Κλεισουριῶτες ὁμόγλωσσους αὐτῶν τὸν κύριο ὄγκο τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας, ὅτι διεπίστωσε καὶ ὁ Βέλγος Laveley E. (Peninsule des Balkans Paris, tom. III, p. 204) ἀπὸ τὰ 1888. Γεγονὸς τὸ ὁποῖο καὶ κοκάρδισε κάποιον λόγιο Γραικόφωνο Ἑλλαδίτη, ὁ ὁποῖος δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβη τὸ γιατὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Θεσσαλονίκης μιλοῦσαν ὅλοι τους Βλάχικα (ἴδε ἐφημ. Θεσ)κης Ἀλήθεια, φύλλο 29)11)1903) - Λιβαδιώτης (ἄν ὄχι Κλεισουριώτης) νομίζω ἦταν καὶ ὁ γενάρχης τῆς οἰκογένειας Καυταντζόγλου.

Θρᾶκες, οἱ Γαλάτες, καὶ οἱ Ρωμαῖοι. Μοναδικὴ ἐξαίρεσι ἀποτελοῦν οἱ Μογλενῖτες Βλάχοι, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔχουμε σοβαρά τεκμήρια ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῶν Μικρευρωπαίων ποὺ εἶχαν πάρει αἰχμάλωτους οἱ Ἄβαροι, καὶ ποὺ ἐπαναστατῶντας κατάφεραν νικῶντας τους νὰ ξαναγυρίσουν στὴν Μακεδονία μὲ ἀρχηγὸ κάποιον Κοῦβερ ([386]).

Τὴν ἄποψί μας τούτη γιὰ τοὺς Βλάχους, τὴν στηρίζει βασικὰ τὸ γεγονὸς ὅτι μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο, ἀνακόπηκε σημαντικώτατα ἡ ἐπεκτατικὴ δυναμικότητα τῆς Λατινομακεδονικῆς. Τοῦτο διότι ὡς γνωστὸν οἱ πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου χριστιανικὲς κοινότητες τῆς χερσονήσου μας, εἶχαν ἱδρυθεῖ ὅλες ἀπὸ Ἑβραίους καὶ ἄλλους Γραικόφωνους Ἀσιᾶτες. Οἱ Μικρευρωπαῖοι λοιπὸν ποὺ προσηλυτίζονταν στὸν Χριστιανισμὸ κατέληγαν σιγὰ σιγὰ νὰ προσλαμβάνουν τὴν Γραίκικη γλῶσσα, γεγονὸς ποὺ πῆρε μεγάλες διαστάσεις ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς ἔγινε ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους. Ἡ Λατινομακεδονικὴ ἔμεινε τότε ἡ γλῶσσα τῶν μισητῶν ἐθνικῶν ποὺ εἶχαν διενεργήσει τοὺς μεγάλους διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἀργότερα τὸ ὄνομα Βλάχος κατέληξε νὰ δηλώνη στὴν Γραίκικη καὶ τὸν εἰδωλολάτρη. ***Εὐλογημένοι Χριστιανοὶ καὶ σεῖς οἱ Βλάχοι***, εἶναι φράσι ποὺ συνείθιζαν νὰ λέγουν οἱ Γραικόφωνοι παππάδες τῶν Ἠπειρώτικων χωριῶν, ἀκόμα καὶ μέχρι πρὶν ἀπὸ ἕναν αἰώνα.

Μὲ τὴν μεταφορὰ κατόπιν τῆς πρωτεύουσας τοῦ κράτους στὴν Κων)πολι, ἡ ἀνακοπὴ τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῆς χερσονήσου μας ἔγινε εὐρύτερη καὶ δραστικώτερη, διότι στὸ Βυζάντιο μιλιοῦνταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἡ Γραίκικη τὸ δὲ ἐμπορικώτατο λιμάνι αὐτῆς ἦταν γεμᾶτο πάντοτε ἀπὸ ταξειδιῶτες Γραικόφωνους ναυτικούς. Ἐπιπρόσθετα δὲ τοῦτο βρίσκονταν καὶ στὸ κατῶφλι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, χώρας δηλαδὴ ποὺ εἶχε παραμείνη ἐντελῶς ἄθικτη ἀπὸ τὸν ἐκλατινισμὸ καὶ εἶχε τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ της Γραικόφωνο. Καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Θράκης ἄλλωστε ὅπου βρίσκονταν τὸ Βυζάντιο, ἐπαρχία ποὺ περιλάμβανε κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ τμῆμα τῆς χερσονήσου μας τὸ ὁποῖο ἐκτείνεται ἀνατολικώτερα ἀπὸ τὶς λεκάνες τοῦ Ἴσκερ (στὴν βόρεια Βουλγαρία) καὶ τοῦ Νέστου (στὴν Μακεδονία), δὲν εἶχε θιγεῖ καὶ τόσο πολὺ ἀπὸ τὸν ἐκλατινισμό. Οἱ ὀρεινοὶ πληθυσμοὶ αὐτῆς ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὁμιλοῦν τὴν Θράκικη μητρική τους γλῶσσα καὶ πολὺ ἀργότερα, ἐνῶ οἱ παράλιοι ἦσαν καὶ μέναν Γραικόφωνοι. Μόνο στὰ μεσόγεια ἀστικὰ κέντρα εἶχαν σχηματισθεῖ Λατινόγλωσσες παροικίες, ἰσχυρότερες καὶ περισσότερες κάπως στὴν Δουνάβικη περιοχὴ ὅπου εἶχαν τὴν ἕδρα τους πολυά-

386—Ἴδε, Pafrol. Greca, τομ. 116, κεφ. V, σελ. 1361. Ὁμοίως, γραφ. Τὰ 150 ὀνόμ. οἰκ. Λύγκου, σελ. 95.

ριθμες στρατιωτικὲς μονάδες. Ἀντίθετα στὴν ἐπαρχία τοῦ Ἰλλυρικοῦ (ὅπως λέγονταν τὸ ὑπόλοιπο δυτικὸ τμῆμα τῆς χερσονήσου μας) ὁ ἐκλατινισμὸς ἦταν σχεδὸν ὁλοκληρωμένος, καὶ ἡ μεταφορὰ τῆς πρωτεύουσας στὴν Σαρδική (Σόφια) ἢ τὴν Θεσσαλονίκη ὅπως σχεδίαζε ἀρχικὰ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸν ἐκλατινισμὸ καὶ τῆς Θράκης ὅπως καὶ τὴν συγχώνευσι ὅλων τῶν λαῶν τῆς χερσονήσου μας σὲ ἕνα μοναδικὸ ἔθνος. Ὁ χριστιανισμὸς ὥστε, πῆρε τὴν ἐκδίκησί του γιὰ τοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑπέστη μὲ τὸ νὰ σβύσῃ τελικὰ τὴν Λατινομακεδονική, ἀλλά καὶ ξαναχώρισε τοὺς κάτοικους τῆς χερσονήσου μας ποὺ πλήρωσαν ἔκτοτε πανάκριβα τὸν χωρισμό τους αὐτό.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸ ὅμως ἔπληξαν βαρύτατα τὴν Λατινομακεδονικὴ καὶ οἱ ἐπιδρομὲς τῶν Οὔννων καὶ Γότθων, ποὺ κονιορτοποίησαν κυριολεκτικὰ τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀστικῶν κέντρων τῆς χερσονήσου μας, ὁ ὁποῖος τοὐλάχιστο κατὰ τὴν ἀπόλυτη πλειοψηφία του ἦταν Λατινομακεδονόγλωσσος. Τρίτο βαρὺ πλῆγμα τῆς κατάφεραν κατόπιν οἱ Ἀβαρικὲς ἐπιδρομές, καὶ τέλος τὴν χαριστικὴ βολὴ ἡ ἀνάδειξι ἀπὸ τὸν Ἡράκλειο σὲ κρατικὴ γλῶσσα τῆς Γραίκικης, τὴν ὁποία ἐπέβαλαν οὐσιαστικὰ οἱ κυνηγημένοι ἀπὸ τοὺς Πέρσες Ἁγιοτοπῖτες καὶ λοιποὶ Ἀσιᾶτες χριστιανοί,οἱ ὁποῖοι καταπλημμύρισαν τότε τὴν Κων)πολι καὶ τὸ Αἰγαῖο.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ πιστοποιεῖται νομίζουμε καθαρά, ὅτι ἡ Λατινομακεδονικὴ ἔπαυσε νὰ κατακτᾶ ξενόγλωσσες μᾶζες οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὰ 420. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ἄρχισε νὰ χάνῃ καὶ τοὺς δικούς της πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι λιγόστευαν συνεχῶς καὶ περισσότερο μεταβαλλόμενοι σὲ Γραικόφωνους ἢ (ἀπὸ τὰ 866) καὶ σὲ Σλαυόφωνους. Χρειάσθηκαν ὥστε δεκατέσσερες ὁλόκληροι αἰῶνες δηλαδὴ κάπου πενῆντα γενεές, γιὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν ἀπὸ τὴν γῆν τῶν πατέρων τους οἱ Βλάχοι. Οἱ γενεὲς αὐτὲς τῶν ὁποίων ἔμειναν ἀπὸ τὰ 420 καὶ μέχρι σήμερα σχεδὸν ἀπόλυτα καθαρόαιμες, μιὰ ποὺ τὰ ἄτομα εἴτε οἱ ὁμάδες ποὺ ἔρχονταν σὲ ἐπιγαμία μὲ ἀλλόγλωσσους, χαρακτηρίζονταν στιγματισμένες ([387]) καὶ ἀποβάλλονταν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Λατινομακεδονόγλωσσους σὰν νόθες. Οἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Βλάχοι ἄρα παρέμειναν φυλετικὰ ἀνόθευτοι καὶ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων τοῦ 6ου αἰώνα, ἂν ὄχι καὶ τοῦ 4ου ἀκόμα. Εἶναι συνεπῶς καὶ ἐξ αἰτίας τούτου γνησιώτεροι ἀπόγονοι τῶν ἀρ-

387—Σημ. Σχετικὰ μὲ τὴν ἀντίδρασι αὐτὴ τῶν Λατινομακεδονόγλωσσων κατὰ τῆς ἐπιμιξίας μὲ ξενόγλωσσους, παραθέτουμε παληὸ Πισοδερίτικο δίστιχο, ἀναφερόμενο σὲ νέο ποὺ ἀρραβωνιάσθηκε μὲ Γραικοποῦλα : Hilj lu al Vrèta mána sh' lji seaca, s' issussi pi feàta Greáca. δηλα δὴ σὲ μετάφρασι : Ὁ γυιὸς τοῦ Βρέτα ποὺ νὰ ξεραθῆ τὸ χέρι του (γιατὶ φοράει τὸ δαχτυλίδι), ἀρραβωνιάσθηκε μὲ κόρη Γραίκα.

χαίων Μακεδόνων Θεσσαλῶν, Ἠπειρωτῶν, Αἰτωλῶν, κ.τ.λ. ἀπὸ ὅτι οἱ Γραικόφωνοι, μιὰ ποὺ ἀπὸ τὰ 600 καὶ ὕστερα ἡ Γραίκικη γλῶσσα ἀφομοίωσε ἀναρίθμητα ξενικὰ πλήθη, τὸ αἷμα τῶν ὁποίων παροχετεύθηκε στὴν Γραικόφωνη μᾶζα.

Πάντα ταῦτα πείθουν νομίζουμε τὸν κάθε ἀμερόληπτο ἐρευνητή, ὅτι οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Σκυθία ἔποικοι ποὺ κατέβηκαν στὴν Χερσόνησό μας μετὰ τὴν περὶ τὰ 275 ἐγκατάλειψι τῆς Δακίας (σημερινῆς Ρουμανίας) ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, δὲν πρόλαβαν νὰ ἐκλατινισθοῦν στὸ μέχρι τοῦ 620 χρονικὸ διάστημα καὶ οὔτε χωνεύθηκαν στὶς Λατινομακεδονόγλωσσες μᾶζες. Διατηροῦσαν ἄλλωστε τὴν ξέχωρη φυλετική τους ὑπόστασι καὶ πολὺ μετὰ τὸ 620 ποὺ ἀναδείχθηκε κρατικὴ γλῶσσα ἡ Γραίκικη καὶ ἐπὶ πλέον ὅπως τονίσαμε, μόνο ὕστερα ἀπὸ πεντακοσιόχρονη τουλάχιστο συμβίωσι ἦταν δυνατὸ τότε νὰ ἀρχίση ἡ ἀφομοίωσί τους ἀπὸ συγγενικὴ ἢ κρατικὴ γλῶσσα. Ἀκόμα καὶ στὴν Πελοπόνησο ὅμως οἱ φερόμενοι σὰν ἔποικοι αὐτῆς τοῦ Στ' αἰῶνα Ἐζερῖται καὶ Μιληγγοί, ἐπιζοῦσαν ὡς καὶ κατὰ τὸν 15ο αἰῶνα ([388]). Οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοὶ τῆς ἐποχῆς 275—620 ὥστε, δὲν εἶχαν καμμιὰ φυλετικὴ διασταύρωσι μὲ τοὺς προαναφερμένους ξένους ἔποικους, ποὺ μπῆκαν στὴν Μικρευρώπη κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Ἡ ἄφιξι καὶ ἐγκατάστασί τους ὅμως πραγματοποιήθηκε τὴν ἐποχὴ ποὺ κυρίαρχοι αὐτῆς ἦσαν ἀκόμα οἱ Βλάχοι, ἡ ἱστορία τῶν ὁποίων παραποιήθηκε σημαντικὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ξένων τούτων ἐποίκων. Θεωρήσαμε συνεπῶς ἀπαραίτητο νὰ ἀσχοληθοῦμε καὶ μὲ αὐτοὺς στὶς τελευταῖες μας τοῦτες σελίδες, μὲ τὴν πρόθεσι νὰ ξεκαθαρίσουμε καὶ μερικὲς ἀκόμα σκοτεινὲς σελίδες τῆς ἱστορίας τῶν Βλάχων.

Ἐξετάζοντας ἤδη τὰ ὅσα ἔχουν γραφεῖ γιὰ τοὺς ξένους πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Μικρευρώπης ἔποικους τούτους, τονίζουμε ὅτι πρῶτοι ἀπὸ ὅλους στάθηκαν οἱ Βαστάρνες ποὺ ἦσαν μοῖρα Γότθων, ἡ ὁποία κατέβηκε στὴν Μολδαβία τῆς σημερινῆς Ρουμανίας ἀπὸ τὰ 250 πρὶν Χριστοῦ ἀκόμα. Τὰ λείψανα τούτων ποὺ εἶχαν διασταυρωθεῖ ὁπωσδήποτε μὲ Γετοδᾶκες, κατέβηκαν ἐπὶ Πρόβου (270 μ.Χ.) σὲ ἄγνωστη περιοχὴ τῆς Θράκης, ὅπου ἐξαφανίσθηκαν ἀργότερα περνῶντας στὴν Ἀλβανόφωνη μᾶζα πιθανώτατα (ἢ καὶ στὴν Γραικόφωνη ἀκόμα). Ὁ Μέγας Κων)νος κατόπιν προσέλαβε 40.000 Γότθους μισθοφόρους, τὶς οἰκογένειες τῶν ὁποίων ἐγκατέστησε ἀνὰ τὴν Μυσία δηλαδὴ ἀνὰ τὴν σημερινὴ βορειοανατολικὴ Βουλγαρία. Ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ προέρχονταν οἱ Μικροὶ Γότθοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ποὺ τελικὰ ἐκσλαβίσθηκαν, καὶ πῆραν καθὼς προαναφέραμε τὸ ὄνομα Τορλὰκ (ἴδε σελ. λγ, λδ). Μοῖρα τους πρέπει νὰ ἦσαν

388—Ἴδε, Μάζαρις ἐν Ἅδη, εἰς Boissonade Ἀνέκδοτα, σελ. 174.

καὶ οἱ Ροῦγκοι (ἢ Ρογοί) τῶν γειτονικῶν περιοχῶν τῆς Ντομπρουτζᾶς, ποὺ κατὰ τὸν Στ' αἰώνα φέρονταν μὲ τὸν τίτλο Loci de Regi ([389]). Γότθοι ἂν ὄχι Γαλάτες ἦσαν καὶ οἱ Cemandri ποὺ ἐποικίσθηκαν στὰ βορειοδυτικώτατα τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας, καθὼς καὶ οἱ Ἔρουλοι μοῖρες τῶν ὁποίων ἔμειναν στὴν λεκάνη τοῦ Ἴμπαρ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας, ὅπου ἡ μεσαιωνικὴ πατριὰ Χρέλια φαίνεται πὼς ἦταν ἐκσλαβισμένο λείψανό τους. Ὀστρογότθοι ἦσαν οἱ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κυρίαρχοι τοῦ Μαυροβουνίου, ὅπου τὸ ὄνομα Μαλονζίτσοι ὑστερομεσαιωνικῆς Σέρβικης φυλῆς τῆς Ζέτας πρέπει νὰ ὀφείλονταν στὸ φυλετικό τους τέτοιο Ἀμαλοῦνγκεν, ἀφοῦ στὴν γειτονικὴ Ἀλβανία φέρονταν μὲ τὸν τύπο Μαλοῦντζιοι. Ἀλυσσίδα δὲ ἀπὸ χωριὰ τῆς Ἀλβανίας, Ἠπείρου καὶ Αἰτωλοακαρνανίας ποὺ λέγονται Μιλίγγοι, Μελίγγοι, καὶ τὰ τοιαῦτα, μᾶς ὁδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἀπόσπασμα τῶν Ὀστρογότθων τούτων τοῦ Μαυροβουνίου στάθηκαν οἱ πρωτομεσαιωνικοὶ ἔποικοι τῆς Πελοπονήσου Μιλιγγοί.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Γότθους ὁ Μεγ. Κων)νος ἐγκατέστησε στὴν χερσόνησό μας καὶ κατανικημένους Σαρμάτες. Τέτοιους ἔσπειρε ἀργότερα καὶ ὁ Μ. Θεοδόσιος, μετὰ δὲ τοῦτον καὶ ὁ Μαρκιανὸς στὴν κάτω λεκάνη τοῦ Τιμὸκ καὶ περὶ τὸ Σιγγίδουνο, ποὺ ἔχουμε λόγους νὰ πιστεύουμε ὅτι μετωνομάσθηκε Βελιγράδι ἀπὸ Σαρμάτες ([390]). Ἀξίζει ὥστε νὰ ξαναθυμηθοῦμε καὶ ὅτι κάποια παληὰ μαρτυρία θέλει τοὺς Σέρβους ἀπόγονους Σαρμάτων, γεγονὸς ποὺ ἂν βεβαιώνονταν θὰ πιστοποιοῦσε πὼς τέτοιοι ἔποικοι πρωτόφεραν τὴν Σλάβικη ἀνὰ τὴν χερσόνησό μας. Τοῦτο ἄλλωστε θὰ συμφωνοῦσε καὶ μὲ τοὺς πρὶν ἀπὸ τὸν Δ' αἰώνα ἱστορικούς, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ Βεντοσλάβοι ἦσαν Σαρματόγλωσσοι. Ὁ Στράβων πάντως γράφει ὅτι οἱ Σαρμάτες κατανέμονταν : στοὺς Ἰάζυγες (Κοζάκους) ποὺ ἦσαν ἱπποτρόφοι, στοὺς Βασίλειους, καὶ στοὺς Οὔργους. Γιὰ τοὺς τελευταίους δὲ προσθέτει ὅτι ἦσαν γεωργοί, ὅπως δηλαδὴ καὶ οἱ κατὰ τὸν Ἡρόδοτο ([391]) δοῦλοι γεωργοὶ τῶν Σκύθων, καὶ οἱ κατὰ τὸν Πλίνιο ([392]) Ἀρραῖοι εἴτε Ἀρεᾶται Σαρμάτες, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν ἕνα τμῆμα τῆς Μικρᾶς Σκυθίας (Ντομπρουτζᾶς). Ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς (καὶ πιθανώτατα δούλους) τούτους Σαρμάτες ὅμως, ἦταν δυνατὸ νὰ προέλθουν οἱ ἀρχικοὶ Σλαυόγλωσσοι ἔποικοι τῆς χερσονήσου μας, μιὰ ποὺ τοῦτοι φέρονται στὶς παραδόσεις τῶν Λατινο-

389—Σημ. Τὸ ὄνομα Regi δυνατὸν νὰ ὀφείλονταν σὲ ἀντιγραφικὸ λάθος ἀντὶ τοῦ Rugi), ὅπως ἐπίσης καὶ στὴν λέξι rex, ρήγας, ἀφοῦ σὰν μισθοφόροι οἱ Γότθοι ἔπρεπε νὰ κατοικοῦν σὲ βασιλικὲς (κρατικὲς) περιοχές.

390—Σημ. Ἡ τοπωνυμία Βελιγράδι θὰ πρέπει νὰ προῆλθε ἀπὸ τὶς λέξεις pul=γέφυρα, καὶ gèrd=κάστρο, τῆς Πέρσικης.

391—Ἴδε, Ἡροδοτ. IV, 17,52,53.

392—Ἴδε, Πλιν. VI, 11.

μακεδονόγλωσσων σάν συνυφασμένοι μὲ τὴν γεωργία καὶ μόνο, καὶ ἐπὶ πλέον ἡ ἐμφάνισί τους συνάπτεται μὲ τὴν ἐξαφάνισι τῶν Σαρμάτων ἐποίκων.

Πλὴν τῶν Γότθων καὶ Σαρμάτων ἐγκαταστάθηκαν μὲ ἔγκρισι τοῦ Μαρκιανοῦ στὴν Ριπένσια Δακία (βορειοδυτικὴ Βουλγαρία) καὶ Οὖννοι, ποὺ βρῆκαν ἐκεῖ ὁμοεθνεῖς οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐποικισθεῖ λίγο παλαιότερα. Οἱ παλαιοὶ αὐτοὶ Οὖννοι τότε ἄφησαν τὸν τόπο στοὺς νέους καὶ κατέβηκαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ρωμανίας, ὅπου σώζονταν καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, προσονομαζόμενοι Σακρομοντίτσιοι ([393]) καὶ Φοσατίτσιοι. Τὸ ὄνομα τῶν πρώτων ὅμως, μᾶς ὑποχρεώνει νὰ τοποθετήσουμε τὴν νέα τους οἴκησι σὲ δυὸ τόπους καὶ μόνο : Στὴν περιοχὴ τοῦ μεταξὺ Σάππων καὶ Μάκρης Ἱεροῦ ὄρους (; Ρήσκινθου). καὶ στὴν παρόμοια τῆς σημερινῆς Ρίλας ἡ περιοχὴ τῆς ὁποίας εἶχε πρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου ἀκόμα τὸ ὄνομα Ράζλογκα, δηλαδὴ Ἱερὸ δάσος (στὴν ἀρχαιοθρακική). Καὶ ἐπειδὴ ὁ Προκόπιος σημειώνει Οὔννους σωματοφύλακες τοῦ Βελισσάριου (ὁ ὁποῖος κατάγονταν ἀπὸ τὴν γειτονικὴ μὲ τὴν Ρίλα Γερμανίκεια), εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ Σακρομοντίτσιοι βρίσκονταν τότε στὴν Ράζλογκα, ἄρα σὲ κάποια γειτονικὴ περιοχὴ ἂν ὄχι στὴν ἴδια καὶ οἱ Φοσατίτσιοι. Ἀπόγονοι τῶν Οὔννων τούτων ὥστε ἦσαν ὑποχρεωτικὰ καὶ οἱ κατὰ τὸν Πορφυρογέννητο ([394]) Σκύθαι, τοὺς ὁποίους *ἐγκατοίκησε* εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς διαβάθρας τοῦ θέματος Στρυμόνος ὁ Ρινότμητος Ἰουστινιανός. Οἱ Σκύθαι ἄλλωστε ἦσαν Τουρκόγλωσσοι, καὶ Τοῦρκοι ζοῦσαν ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλέξιου Κομνηνοῦ στὴν περιοχὴ τῆς Ροδόπης Ἀχριδῶ, ἡ ὁποία ἐκτείνονταν ἀνατολικὰ τῆς Ράζλογκας καὶ ἀπὸ τὸν αὐχένα Γιακουρούδα ὡς τὸ Δοσπάτ, ἄρα πάνω ἀπὸ τὰ στενὰ τοῦ Νέστου. Στενὰ ἀκριβῶς στὰ ὁποῖα κατὰ τὸ 688, *ὁδοστάτησαν* (τοῦ ἔκλεισαν τὸν δρόμο) τὸν Ρινότμητο ([395]) καὶ τοῦ προξένησαν μεγάλες ἀπώλειες οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι ἀποκλείεται νὰ ἦσαν ἀπὸ τοὺς προσφατομπασμένους στὸ λεκανοπέδιο τῆς Βάρνας ὁμώνυμους τοῦ Ἀσπαρούχ, ποὺ ἦσαν ἄλλωστε ἀλογάρηδες. Οἱ ἐνεδρευτὲς Βούλγαροι πρέπει νὰ ἦσαν ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς Σακρομοντίτσιους καὶ Φοσατίτσιους Οὔννους, ἢ ἀπὸ τέτοιους γηγενεῖς Θρᾶκες ποὺ μέναν εἰδωλολάτρες, ἢ ἀπὸ ἐπίγονους Γότθων μισθοφόρων (Φοιδεράτων), ἢ τέλος ἀπὸ ἐπίγονους τῶν Κουτούργουρων ([396]) Οὔννων οἱ ὁποῖοι ἀνερχόμενοι σὲ δυὸ χιλιάδες οἰκογένειες, κατέφυγαν σὰν *οἰκέται* στὸν Μεγάλο Ἰουστινιανό, καὶ ἐποικίσθηκαν ἀπὸ αὐτὸν σὲ ἀγνω-

393—Ἴδε, Iornand, Gotlı, L.
394—Ἴδε, Πορφυρογ. II, 15.
395—Ἴδε, Θεοφαν. Χρονογρ. σ. 557, ἔκδ. Βόννης.
396—Ἴδε, Προκοπ. Γοτθ. VI, 19. σελ. 555, ἔκδ. Βόνν.

στη περιοχή τῆς Θράκης. Τὸ ὄνομα Τσιετσίεν ὁμάδας χωριῶν τῆς Ροδόπης, ἐνισχύει τὴν τελευταία ἐκδοχή.

Περιοριζόμενοι στοὺς προαναφερμένους καὶ μόνο ξένους αὐτοὺς ἔποικους, βλέπουμε ὅτι στὰ χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπῆρχαν πάνω ἀπὸ εἴκοσι περιοχὲς τῆς χερσονήσου μας, οἱ ὁποῖες κατέχονταν ἀπὸ φυλὲς Γότθων, Σαρμάτων καὶ Οὔννων, γιὰ τὸν ὑπολογισμὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὁποίων μποροῦμε νὰ βασισθοῦμε στὰ ἑξῆς: Οἱ Σαγουδᾶτοι καὶ Δρουγουβῖται (ὅπως λέγονταν δυὸ φυλὲς Σκλαβήνων, οἱ ὁποῖοι βρίσκονταν στὸν κάμπο τῆς Ἠμαθίας ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἡράκλειου τοὐλάχιστο) κατεῖχαν μιὰ ἔκτασι ἀπὸ 2.000 τετρ. χιλιόμετρα, ποὺ καλύπτονταν ὅμως ἀπὸ λιμνοβαλτοπεριοχὲς κατὰ τὰ 400/0 περίπου. Μὲ πυκνότητα ὥστε 20 ψυχῶν κατὰ τετργ. χιλιομ. ὁ κάμπος αὐτός, πρέπει νὰ εἶχε τότε περὶ τὶς 24.000 κάτοικους συνολικά. Καὶ ἐπειδὴ τὰ ὀλόγυρα βουνὰ καὶ κάστρα κατέχονταν ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς, οἱ ξενοφερμένοι αὐτοὶ ἔποικοι τῶν δύο φυλῶν ἀνέρχονταν σὲ 4.000 οἰκογένειες συνολικά, ἄρα σὲ 2.000 κατὰ φυλή. Αὐτὸς λοιπὸν μποροῦσε νὰ εἶναι κατὰ μέσον ὅρο ὁ πληθυσμὸς τῆς κάθε φυλῆς, ἀφοῦ μάλιστα καὶ οἱ Μανιᾶτες στὴν περιοχὴ τῶν ὁποίων εἶχαν ζήσει οἱ μεσαιωνικοὶ καὶ ἐπίσης Σκλαβῆνοι Ἐζερῖται καὶ Μιληγγοί, δὲν ξεπερνοῦσαν τὶς 3.700 οἰκογένειες (15.000 ψυχές), ὅταν στὰ 1685 ἔκαναν τὴν ἀπογραφή τους οἱ Βενετοὶ ([397]). Ὁ ὑπολογισμός μας αὐτὸς βέβαια ἀντιφάσκει πρὸς τὰ λεγόμενα τοῦ Κανταιουζινοῦ ([398]), ποὺ γράφει ὅτι οἱ τρεῖς μεγάλες νομαδοκτηνοτροφικὲς φυλὲς τῆς Θεσσαλίας τῶν Μαλακάσιων Μπουΐων καὶ Μαζαράκιων, εἶχαν συνολικὰ 12.000 πολεμιστὲς ἄρα ἀπὸ 4.000 οἱ κάθε μιὰ καὶ συνεπῶς ἄλλες τόσες οἰκογένειες. Εἶναι φανερὸ ὅμως ὅτι παρέλειψε νὰ μνημονεύση καὶ πολλὲς ἄλλες φυλὲς ποὺ συμμαχοῦσαν, ὅπως π.χ. τοὺς Μουτζιᾶδες, τοὺς Δίγερους, τοὺς Μπίμπους (Βύβους), τοὺς Τσεράουνους (Κεραύνιους, Κερναίους), τοὺς Μοκόσιους, κ.τ.λ. Καὶ ἡ μεγάλη φυλὴ τῶν Ἔρουλων ([399]) Γότθων ἄλλωστε, δὲν ξεπερνοῦσε τὶς 4.500 οἰκογένειες, ἐνῶ ὁ ἀριθμός μας τῶν 2.000 οἰκογενειῶν λαμβάνεται σὰν μέσος ὅρος.

Οἱ ἐνδεικτικοὶ αὐτοὶ ἀριθμοὶ μᾶς ξεκαθαρίζουν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ξένων ἔποικων γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν κατέχουμε ἀριθμούς, ὅπως ἀντίθετα γιὰ τοὺς Οὔννους τοῦ Σινίωνα καὶ γιὰ τοὺς Γότθους μισθοφόρους (ἀπὸ τούτους τὸ ἕνα τρίτο ἔφυγε στὴν Ἰταλία, καὶ τὸ ἄλλο μεταφέρθηκε στὴν Μικρὰ Ἀσία ὅπου γραικώθηκε). Μᾶς παρέχουν ἐπίσης σαφέστατη ἔνδειξι καὶ τοῦ πλήθους τῶν Οὐννομπού-

397—Ἴδε, Σάθα Κ, Τουρκοκρ. Ἑλλάς, σ. 366, ἐκδ. 1869.
398—Ἴδε, Καντακουζ. II, 28.
399—Ἴδε, Προκοπ. Γοτθ. III, 34, σελ. 426, ἐκδ. Βονν.

γκαρων τοῦ 'Ασπαρούχ, οἱ ὁποῖοι τρύπωσαν στὸ λεκανοπέδιο τῆς Βάρνας καὶ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ὑπερτεροῦν: οὔτε τοὺς Σακρομοντίτσιους μὲ τοὺς Φοσατίτσιους ὁμόφυλούς των· οὔτε τοὺς δῆθεν Σλάβους Σαγουδάτους μὲ τοὺς Δρουγουβῖτες· οὔτε τοὺς ἐπίσης δῆθεν Σλάβους Ἐζερῖτες μὲ τοὺς Μιληγγούς· οὔτε τοὺς Ἔρουλους Γότθους· καὶ κατὰ πολὺ περισσότερο οὔτε τοὺς 12000 ὁπλῖτες τῶν νομαδοκτηνοτροφικῶν πατριῶν τῆς Θεσσαλίας.

Ξαναγυρίζοντας πάλι στοὺς Γότθους μισθοφόρους οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἀπὸ τὸν Μεγ. Κων)νο στὴν Μυσία, δηλαδὴ στὴν ἀνατολικὰ τῆς λεκάνης τοῦ Ἴσκερ σημερινὴ βορειοανατολικὴ Βουλγαρία, ἔχουμε νὰ προσθέσουμε ὅτι ἡ ἔκτασι τῆς χώρας αὐτῆς ἀνέρχεται (κατὰ χονδρικὸ ὑπολογισμὸ) σὲ 32.000 τετρ. χιλιόμετρα. Ὁ τότε πληθυσμός της λοιπὸν θὰ κυμαίνονταν γύρω στὶς 500.000 ψυχές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 240.000 περίπου ἦσαν τέτοιες τῶν Γότθων μισθοφόρων ποὺ καθὼς σημειώσαμε παραπάνω, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ 'Αναστάσιου ἦσαν μειωμένοι στὸ ἥμισυ ἂν ὄχι στὸ ἕνα τρίτο. Κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα δὲ τούτου ἀκριβῶς στασίασε στὴν Μυσία ὁ γυιὸς τοῦ κόμητα τῶν φοιδεράτων αὐτῶν Γότθων Βιταλιανός, ἔχοντας καθὼς γράφει ὁ σύγχρονος χρονογράφος Μαλάλας (400) ***Οὐννικὴν καὶ Γοτθικὴν*** δύναμι, ἢ ὅπως λέγει ἀλλοῦ ***μεθ' ὧν εἶχεν Γότθων, Οὔννων, καὶ Σκυθῶν,*** ἢ καθὼς τονίζει σὲ ἄλλο σημεῖο ***ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος Οὔννων καὶ Βουλγάρων.*** Ὅποιος κατέχει τὰ Γραίκικα ὥστε, ἀντιλαμβάνεται εὐκολώτατα ἀπὸ τὴν ἀντιπαραβολὴ τῶν λεγόμενων τοῦ Μαλάλα, ὅτι ὁ χρονογράφος οὗτος ἀποκαλοῦσε Βούλγαρους τοὺς ἐντόπιους πλέον τότε Γότθους φοιδεράτους τῆς Μυσίας, καὶ ὄχι τοὺς Οὐννομπούγκαρους τοὺς ὁποίους καὶ ξεχώριζε. Μᾶς ἐπιβάλλεται δὲ νὰ τονίσουμε ὅτι ὁ χρονογράφος αὐτοὺς γνώριζε τὰ Λατινικά, καὶ εἶχε ζήση στὴν Θεσσαλονίκη.

Ὅπως γράφουμε ὅμως στὴν σελίδα 64, ὁ αὐτὸς Μαλάλας (177) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι Βούλγαροι ἀποκαλοῦνταν τότε καὶ οἱ παλαιοὶ Μυρμιδόνες, ἄρα οἱ Αἰνιᾶνες Μηλιεῖς γιὰ τοὺς ὁποίους ξέρουμε ἀπὸ τὸν 'Ηλιόδωρο (179), ὅτι ἐπιζοῦσαν καὶ κατὰ τὸν πέμπτο αἰώνα ὄντας ἀκόμα εἰδωλολάτρες. Οἱ ἔκτοτε τοπωνυμίες τους ἐξ ἄλλου ἦσαν μόνο Βλάχικες καὶ 'Αρβανίτικες, γεγονὸς ποῦ πιστοποιεῖ ὅτι στὴν περιοχή τους δὲν κατέβηκαν οὔτε Γότθοι οὔτε Οὖννοι. Ἡ προσωνυμία τους Βούλγαροι ὥστε σὲ δυὸ λόγους καὶ μόνο μποροῦσε νὰ ὀφείλεται: ἢ στὸ ὅτι ἦσαν ἀκόμα εἰδωλολάτρες, ἢ στὸ ὅτι τὸ προγονικό τους ὄνομα Μυρμιδόνες ἦταν συνυφασμένο μὲ τὴν ἔννοια τοῦ πολεμιστοῦ, ἀφοῦ ταίριαζε κιόλας ἠχητικὰ καὶ μὲ τὸ Μαμερτῖνος ἀνήκων στὸν θεὸ τοῦ πολέμου Ἄρη, τὸν Mamers καὶ μετέπειτα

400—Ἴδε, Μαλάλα, σελ. 404, 405 καὶ 402, ἔκδ Βονν.

Mars τῆς Λατινικῆς. Μισθοφόροι ἀκριβῶς καὶ ἐπαγγελματίες πολεμιστὲς ἦσαν καὶ οἱ Γότθοι φοιδερᾶτοι τοῦ Μ. Κων)νου, οἱ Βούλγαροι ἤτοι κατὰ τὸν Μαλάλα κάτοικοι τότε τῆς Μυσίας. Γιὰ τὴν ὁποία ὅμῶς ξέρομμε ἐπὶ πλέον, ὅτι ἀπὸ τότε ποὺ τὴν πῆραν οἱ Ρωμαῖοι ἀνάθεσαν τὴν φρούρησί της σὲ Θρᾶκες φοιδεράτους ('Οδρύσσες, Σαπαίους, Βέσσους, Λαισίους κ.τ.λ.), ὅπως μᾶς πληροφορεῖ καὶ ὁ Αἰλιανὸς ([401]) ποὺ ἔγραφε τὰ ἑξῆς: *Μυσοὶ οἱ πρὸς τῷ Πόντῳ τῷ κάτω, οἵπερ οὖν καὶ γῇ τῇ Σκυθίδι προσοικοῦσι, τὰς Σκυθῶν ἐπιδρομὰς ἀνείργοντες καὶ τῇ Ρώμῃ τὸν χῶρον τὸν προειρημμένον φρουροῦντες πάντα.* 'Απὸ τὸν πρῶτο αἰώνα ὥστε ἡ Μυσία στάθηκε περιοχὴ Φοιδεράτων (ἤ πακτιωτῶν), ἐπίκουρων, ποὺ στὴν γλῶσσα τῶν Γότθων λέγονταν Völgers=συνοδοί, ἐπίκουροι, καὶ στὴν Κελτικὴ buccelarii. Ὅπως λοιπὸν κατὰ τοὺς πρωτομεσαιωνικοὺς αἰῶνες, οἱ ἐπαρχίες τῆς Μικρᾶς 'Ασίας ὅπου στάθμευαν τὰ τάγματα τῶν Βουκελλάριων καὶ 'Οψίκιων (τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσαν τὴν αὐτοκρατορικὴ φρουρά) πῆραν τὰ ὀνόματα τούτων, ἔτσι καὶ ἡ Μυσία ὅπου στάθμευαν ἀνέκαθεν Folgarii μετωνομάσθηκε καὶ αὐτὴ Βουλγαρία, μόλις ἐγκαταστάθηκαν σ' αὐτὴ οἱ Γότθοι Φοιδερᾶτοι, ἄν ὄχι καὶ προγενέστερα ἀκόμα. Διότι στὴν χώρα αὐτὴ εἶχαν κατέβει ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μεγ. 'Αλέξανδρου καὶ Γαλάτες, οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν βραχύβιο κράτος μὲ πρωτεύουσα τὴν Τύλλι, καὶ κληροδότησαν ἕνα σωρὸ τοπωνυμίες. Οἱ Γαλάτες ὅμως ἔλεγαν ὅπως οἱ 'Ιρλανδοὶ Amsa τοὺς μισθοφόρους καὶ μαχητές, τοὺς mesh κατὰ τὴν γλῶσσα τῶν Χεταίων ([402]) καὶ mishe τῆς Αἰγυπτιακῆς, μὲ λέξι ποὺ ταυτίζονταν ἠχητικὰ μὲ τὸ ὄνομα Μυσοί, ποὺ καὶ αὐτὸ ἦταν συνυφασμένο στὴν Γραίκικη μὲ τὴν ἔννοια τοῦ λεηλάτη, τοῦ ληστοῦ, τοῦ wargur κατὰ τὴν Γερμανική. 'Η μετωνομασία ὥστε τῆς Μυσίας σὲ Βουλγαρία ἦταν φυσικώτατη καὶ φαίνεται πῶς πραγματοποιήθηκε πρὶν ἀπὸ τὸν Μεγάλο Κων)νο ἀκόμα. Τὸ ὄνομα Βούλγαροι λοιπὸν δήλωνε ἀρχικὰ καὶ τοὺς ἡμιαυτόνομους Θρᾶκες, ποὺ στάθηκαν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ Φοιδερᾶτοι, πακτιῶται, ἐπίκουροι τῶν Ρωμαίων. Αὐτοὶ δὲ μαζὺ μὲ τοὺς Γότθους τὸ μεταβίβασαν κατόπιν καὶ στοὺς Οὔννους τοῦ 'Ασπαρούχ, μὲ τοὺς ὁποίους ἵδρυσαν συνεταιρικὸ ληστρικὸ κράτος. Οἱ Μπούγκαροι τοῦτοι ἄλλωστε ἦσαν ὁμόφυλοι μὲ τοὺς Σακρομοντίτσιους καὶ Φοσατίτσιους ὅπως καὶ μὲ τοὺς Κουτούργουρους τοῦ Σινίωνα, οἱ ὁποῖοι θὰ μνημονεύονταν μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἄν τὸ εἶχαν. Εἶναι βέβαια γεγονός, ὅτι μετὰ τὴν διάλυσι τοῦ κράτους τοῦ 'Αττίλα οἱ ὁμόφυλοί του Οὔννοι ἄρχισαν νὰ μνημονεύονται μὲ τὸ ὄνομα Βούλγαροι, ἔτσι ὅμως λέγονταν πρὸ αὐτῶν καὶ οἱ Γότθοι προτοῦ νὰ γίνουν χριστια-

401—Ἴδε, Αἰλιανοῦ, Ποικιλ. Ἱστορ. XIV, 25.
402—Ἴδε, Delaporte L, Les Hittites, p. 169, 305.

νοί. 'Από τούτους ὥστε κληρονόμησαν τὴν προσωνυμία τους αὐτή, ποὺ πρέπει νὰ προῆλθε ἀπὸ τὴν Λατινικὴ Vulgari=ὄχλειοι, ἐθνικοί, εἰδωλολάτρες, κατὰ μετάφρασι τοῦ goim τῆς 'Εβραΐκης, ὅπως πιστοποιεῖται καὶ ἀπὸ τὴν χρησιμοποίηση τῆς ὀνομασίας Ποπολάροι ἀντὶ τῆς παρόμοιας Βούλγαροι σὲ μαρτυρία ([403]) τῶν μέσων τοῦ 8ου αἰώνα.

Τὸ γεγονὸς ὅτι μὲ τὸ ὄνομα Βούλγαροι ὀνομάζονταν ταυτόχρονα καὶ κατὰ τὸ διάστημα ἀρκετῶν αἰώνων οἱ Γετομυσοὶ Θρᾶκες, οἱ φοιδερᾶτοι Γότθοι, καὶ οἱ Οὐννομπούγκαροι, εἶχε σὰν τελικὸ ἀποτέλεσμα σημαντικώτατη διαστρέβλωσι τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν τῆς Χερσονήσου μας, καὶ τοῦτο διότι πάντα τὰ ἀναφερόμενα στὸ ὄνομα τοῦτο κατέληξαν νὰ καταχωρηθοῦν ἀνακριβέστατα στὶς σελίδες τῆς Οὐννομπουγκάρικης τέτοιας. Τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ὅμως ἀφοροῦσαν τοὺς Γότθους φοιδεράτους τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ ἰδίως τοὺς Γετομυσούς. 'Από τοὺς τελευταίους ἄλλωστε προέρχονταν τρεῖς ἢ τέσσερες ἡγεμόνες τοῦ Πρωτομπουγκάρικου κράτους, πιθανώτατα δὲ καὶ ὁ διαβόητος Κροῦμος· τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἑρμηνεύεται πληρέστατα μὲ τὴν Οὐαλλέζικη λέξι grymus=δυνατός, ἰσχυρός, καὶ ἐπὶπλέον συμπίπτει κατὰ τὴν τρισύμφωνη ρίζα μὲ τὸ Χρόμις, ὅπως λέγονταν ἕνας μυθικὸς βασιλῆας τῆς Θράκης ὁ ὁποῖος ἔτρεφε δῆθεν τὰ ἄλογά του μὲ ἀνθρώπινες σάρκες. Τὸ Χρόμις πάλι συνέπιπτε καὶ μὲ τὸ ὄνομα 'Ερμῆς (Hermes) τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἦταν συνυφασμένος μὲ τὸ λευκὸ χρῶμα καὶ φέρονταν ἀπὸ τοὺς Θρᾶκες σὰν γενάρχης αὐτῶν, καὶ μὲ τὸ τοιοῦτο Σύρμος τοῦ βασιλῆα τῶν Τριβαλλῶν τὸν ὁποῖο νίκησε ὁ Μέγας 'Αλέξανδρος ἀκριβῶς στὴν Μυσία. Μὲ τὸ Σύρμος τοῦτο δὲ σχετίζονταν πιθανώτατα καὶ τὸ γνωστὸ Σαρμισιγέθουσα τῆς πρωτεύουσας τοῦ Δεκέβαλου, τὸ 'Αρβανίτικο καλοῦπι (Sârmʊs-gjatâs ; ; βασίλεια μεγάλα) τῆς ὁποίας εἶναι καταφανέστατο. Καὶ ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλά, ὑπάρχει ἐπὶ πλέον τὸ ἐπιτιθέμενο ἄρθο to τῆς Βουλγάρικης, ἡ 'Αρβανίτικη προέλευσι τοῦ ὁποίου εἶναι ὁλοφάνερη καὶ πιστοποιεῖ κατηγορηματικὰ ὅτι 'Αλβανόγλωσσοι στάθηκαν οἱ Βούλγαροι ([404]) συνέταιροι τῶν Πρωτομπούγκαρων τοῦ 'Ασπαρούχ. ΣΚΛΑΒΗΝΟΙ

'Αμέσως πρὶν ἀπὸ τὴν ἵδρυσι τοῦ κράτους τούτων ὅμως, παρουσιάζονται σὰν νὰ εἶχαν καταπλημμυρίσει τὴν Χερσόνησό μας ὅταν συνόδευαν δῆθεν τοὺς "Αβαρους οἱ Σκλαβῆνοι, ὅπως κατὰ τὸν ἱστορικὸ Προκόπιο ([405]) λέγονταν μιὰ φυλὴ τοῦ λαοῦ τῶν Βένεδων ποὺ στάθηκαν οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Σλάβων. Κατὰ τὸν Γότθο

403—"Ιδε, Patrol. gr. t. 116, c. V. p. 1361.
404—"Ιδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. Λύγκου σ. 7, 17, 18, 19, 24.
405—"Ιδε, Προκόπιου, Γοτθικ. III, 14, σελ. 335, ἔκθ. Βονν.

ἱστορικὸ Ἰορνάνδη ([406]) ὅμως ὁ ὁποῖος τοὺς γνώριζε πληρέστερα, στὰ χρόνια του οἱ Βένεδοι κατεῖχαν: ὁλόκληρη τὴν λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα μαζὺ μὲ τὴν ἀνατολικώτερα περιοχὴ τῶν ἑλῶν τοῦ Πρίπετ καὶ τὶς νοτιώτερα λεκάνες τῶν ποταμῶν Μπούγκ καὶ Δνείστερου. Κατοικοῦσαν ἄρα μιὰ ὁλικὴ ἔκτασι ἀπὸ 500.000 τ. χ. περίπου, ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ζοῦν περισσότερα ἀπὸ δύο ἄτομα κατὰ τ. χ. Ὅλοι μαζὺ οἱ Βενδοσλαῦοι συνεπῶς δὲν μποροῦσαν νὰ ὑπερβαίνουν τὸ ἕνα ἑκατομμύριο ψυχές, ἄρα οὔτε καὶ τὰ δυὸ τρίτα τῶν Γότθων ([407]) ποὺ ἦσαν προγενέστεροι ἀπὸ τοὺς Σλάβους κάτοχοι τῆς Βεσαραβίας, Ἀνατολ. Γαλικίας, Βολυνίας, Ποδδολίας καὶ Οὐκρανίας, καὶ δὲν ξεπερνοῦσαν οὔτε τοὺς νοτιοδουνάβικους Θρᾶκες.

Κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν Σλαβολόγων τῆς σύγχρονης ἐποχῆς ὅμως οἱ ὡς ἄνω Βεντοσλάβοι καταπλημμύρισαν δῆθεν μεταξὺ 550—650 μ.Χ., ὁλόκληρη τὴν λεκάνη τοῦ Δούναβι ὅπου ὁ πληθυσμὸς θὰ ἀνέρχονταν σὲ ὀκτὼ ἄτομα κατὰ τ.χ. τοὐλάχιστο, καθὼς καὶ τὴν νοτιώτερα Μικρευρώπη ὅπου ἡ πυκνότητα πληθυσμοῦ ἔφθανε τὰ εἴκοσι ἄτομα κατὰ τ.χ. Οἱ περιοχὲς τοῦτες λοιπὸν ποὺ κατὰ τὴν ἔκτασι ἦσαν διπλάσιες τῶν Σλάβικων κοιτίδων τοῦ Ἰορνάνδη, εἶχαν ἐπιπρόσθετα καὶ πληθυσμὸ ὁ ὁποῖος ὑπερτεροῦσε κατὰ δώδεκα φορὲς τὸ σύνολο τῶν Σλάβων. Ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπὶ πλέον τὸ ἕνα τρίτο κατ' ἐλάχιστο δὲν ἐγκατέλειψαν τὶς κοιτίδες τους, ἀφοῦ αὐτὲς ἀπὸ τὸν στ' αἰώνα καὶ μέχρι σήμερα εἶχαν καὶ ἔχουν Σλαβόφωνους κάτοικους. Οἱ Σλάβοι ὥστε οἱ ὁποῖοι τὶς ἄφισαν τότε καὶ μετανάστευσαν στὴν λεκάνη τοῦ Δούναβι καὶ τὴν νοτιώτερη αὐτῆς Μικρευρώπη, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ξεπερνοῦν τὶς 660.000 ψυχὲς ἄρα τὰ πέντε ἑκατοστὰ καὶ μόνο τῶν ἰθαγενῶν ποὺ βρῆκαν σ' αὐτές. Ἄλλα αἴτια συνεπῶς προυκάλεσαν τὸν ἐκσλαβισμὸ τῆς λεκάνης τοῦ Δούναβι ὡς καὶ συνεχόμενων μὲ αὐτὴ περιοχῶν, καὶ ὄχι ἡ φανταστικὴ καταπλημμύρισί τους ἀπὸ Σλάβους ἔποικους.

Οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ τοῦ ἕβδομου αἰώνα ἄλλωστε, μᾶς πιστοποιοῦν ὅτι καὶ νοτιώτερα ἀκόμα ἀπὸ τὴν λεκάνη τοῦ Δούναβι ὑπῆρχαν ἀνὰ τὴν χερσόνησό μας ἕνα σωρὸ Σκλαβηνίες, δηλαδὴ περιοχὲς ποὺ κατοικοῦνταν ἀπὸ Σλαύους ὅπως νομίζουν καὶ διδάσκουν ὡς καὶ κορυφαῖοι μεσαιωνολόγοι τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ σοφώ-

---

406—Ἴδε, Jornand. Gothica, Y.

407—Ἴδε, Προκοπ. Γοτθ, I, 12, σελ. 63, 64, 66 — ἔκδ. Βόνν. Σημ. Ἀπὸ τα ὅσα λέγει Προκόπιος προκύπτει, ὅτι ἡ ὁλικὴ μάχιμη δύναμι τῶν Γότθων τῆς ἐποχῆς του ἀνέρχονταν σὲ 200.000 ὁπλῖτες ποὺ μαζὺ μὲ τὶς 40.000 τῶν φοιδεράτων ἀντιστοιχοῦσιν σὲ 1.500.000 πληθυσμοῦ. Ἦσαν ὥστε ἰσάριθμοι μὲ τοὺς Γετοδᾶκες τῆς πρὸ Χριστοῦ ἐποχῆς (Στραβ. VII, 3, § 13) καὶ τοὺς Θρᾶκες τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ (Στραβ. VII, ἀποσπ. 48).

τατοι αὐτοὶ κύριοι ὅμως ἐπιμένουν νὰ ἀγνοοῦν τὸ βεβαιώμενο πλέον γεγονός, ὅτι οἱ Σκλαβῆνοι Ρηχῖνοι ([408]) τῆς βόρειας Χαλκιδικῆς ἦσαν μοῖρα τῶν Κελτοϊλλυριῶν Ἑρκύλιων ἢ Ἑρκύνιων, καὶ ὄχι Σλάβοι ἔποικοι. Παραβλέπουν ἐπίσης καὶ τὸ ὅτι τὸ ὄνομα Σαγουδᾶτοι τῶν ἐπίσης Σκλαβήνων τοῦ κάμπου τῆς Θεσσαλονίκης, εἶναι ἐντελῶς ἄσχετο πρὸς τὴν Σλάβικη γλῶσσα καθὼς παραδέχθηκαν καὶ Σλάβοι ἱστορικοὶ ἀκόμα. Ἂν προσέτρεχαν ὅμως στὴν Ἀρβανίτικη γλῶσσα θὰ ἀντιλαμβάνονταν ἀμέσως, ὅτι Segeta't (=οἱ Σεγέται) ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ Θρᾶκες κάτοικοι τῆς Σεγετικῆς ([409]) ὅπως λέγονταν ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Σκιέτ τῆς βορειοδυτικῆς Βουλγαρίας, ὅπου καθὼς σημειώσαμε εἶχαν πρωτοεγκατασταθεῖ οἱ Σακρομοντίτσιοι καὶ Φοσατίτσιοι Οὖννοι. Γεγονὸς ποὺ μᾶς πιστοποιεῖ καὶ ὅτι οἱ ὡς ἄνω Σεγέται, εἶχαν ἐγκαταλείψει τὴν γενέτειρά τους πρὶν ἢ ὅταν κατέβηκαν ἐκεῖ οἱ ὡς ἄνω Οὖννοι. Ἔχουμε ὥστε ἔτσι ἄλλη μιὰ φυλὴ τῆς λεκάνης τοῦ Δούναβι, ἡ ὁποία κατέβηκε στὴν Μακεδονία πρὶν καὶ ἀπὸ τὰ 454 ἀκόμα καὶ μολονότι ἦταν κατακάθαρα Θράκικη ἄρα καὶ Ἀλβανόγλωσση, φέρονταν ὅμως καὶ μέχρι στὰ 900 μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ Σκλαβῆνοι.

Μὲ τοὺς Σαγουδάτους ἐξ ἄλλου συγκατοικοῦσαν κατὰ τὸν Καμενιάτη στὰ μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Βέροιας χωρία καὶ οἱ Δρουγουβῖται, ***παρακείμενοι*** καθὼς γράφει ὁ συναξαριστὴς τοῦ ***δυτικὰ*** τῆς Θεσσαλονίκης εὑρισκόμενου ***Κεραμήσιου κάμπου***, ὁ ὁποῖος ὑποχρεωτικὰ ἦταν ὁ κάμπος τῆς Κύρρου-μάνσιο ὅπως λέγονταν ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας ἡ ἀρχαιομακεδονικὴ πόλις Κύρρος, τὰ ἐρείπια τῆς ὁποίας βρίσκονται στὸ σημερινὸ χωριὸ Παληόκαστρο (μεταξὺ Σκύδρας καὶ Γιαννιτσῶν) βορειότερα τῆς ὁδικῆς ἀρτηρίας καὶ στοὺς πρόποδες τοῦ ὄγκου Πάϊκου. Οἱ προαναφερμένοι τοῦτοι Δρουγουβῖται ὅμως ἦσαν συνώνυμοι μὲ μιὰ φυλὴ τῆς σημερινῆς Ρωσσίας, γιὰ τὴν ὁποία μᾶς πληροφορεῖ ὁ Πορφυρογέννητος ([411]) ὅτι μαζὺ μὲ τοὺς Κριβιτζοὺς (ἢ Κριβητσιάνους), τοὺς Λενζιανίνους, τοὺς Βερβιάνους, τοὺς Σέρβιους καὶ ἄλλους, ἦσαν πακτιῶται τῶν Ρὼς τοὺς ὁποίους καὶ διέτρεφαν τὸν χειμώνα. Ἐφοδίαζαν ἐπὶ πλέον αὐτοὺς μὲ μονόξυλα ποὺ κατασκεύαζαν τὸν χειμώνα στὰ δάση τους, καὶ ὅταν ἔλυωναν τὰ

408—Ἴδε, σελ. 3 καὶ 4 παρούσης. Ὁμοίως Χρονικὰ Χαλκιδικῆς τομ. 2ος, σελ. 238--39, ἔτος 1961

409—Ἴδε, Δίων Κάσσιος, 23,2, ὅπου ἡ Σεγετικὴ φέρεται σὰν βορειότερη τῆς Δενθηλητικῆς καὶ ὅμορη τῆς Μυσίας ἄρα δυτικώτερη τῆς λεκάνης τοῦ Γιάντρα.

410—Ἴδε, Patrol Gr. τομ, 116, σ. 1361. ***Κεραμήσιον κάμπον, κακεῖσε αὐτῶν ἐγκαθεσθέντων*** (τῶν ἀπόφυγων τοῦ Κοῦβερ)... ***τὰ παρακείμενα ἡμῖν τῶν Δρουγουβιτῶν ἔθνη δαπάνας αὐτοῖς*** (τοῖς ἀποφύγοις) ***ἐπιχορηγῆσαι καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ εἰσελθόντων πλείστων*** (τῶν ἀποφύγων) ***εἰς τὰς τῶν Σκλάβων σκηνάς...***

411—Ἴδε, Πορφυρογ. θεματ. σελ. 74 καὶ 79, ἔκδ. Βονν.

χιόνα τὴν ἄνοιξι τὰ ἔριχναν στὶς γειτονικὲς λίμνες ἀπὸ τὶς ὁποῖες κατόπιν διὰ ποταμῶν τὰ πήγαιναν στὸ Κίεβο ὅπου εἶχαν τὴν ἕδρα τους οἱ Ρώς. Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι οἱ παραπάνω φυλὲς ἦσαν ὑποτελεῖς τέτοιες στοὺς Ρώσσους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀκόμα Σκανδιναβόγλωσσοι καὶ ὄχι Σλαβόγλωσσοι ὅπως ἀντίθετα οἱ ὡς ἄνω πακτιῶτες αὐτῶν.

Ἀπὸ τὴν περιγραφὴ αὐτὴ τοῦ Πορφυρογέννητου προκύπτει ἐπὶ πλέον, ὅτι οἱ Δρουγουβῖτες μὲ τοὺς ἄλλους Σκλαβήνους κατοικοῦσαν τὴν σημερινὴ Βολυνία, καὶ μάλιστα τὴν ἄνω λεκάνη τοῦ ποταμοῦ αὐτῆς Gorun ἀφοῦ καθὼς γράφει τὰ πολίδιά τους λέγονταν Γύρα. Γειτόνευαν ὥστε μὲ τὴν Ποδδολία ποὺ κατέχει τὴν ἄνω λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Bug, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ἡρόδοτος ([412]) ποὺ τὸν ὠνόμαζε Ὕπανι ἔγραφε ὅτι κατοικοῦνταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀπὸ τοὺς Ἀροτῆρες (γεωργοὺς) Σκῦθες. Περὶ τούτων προσθέτει ἀκόμα ὅτι καλλιεργοῦσαν σιτάρι γιὰ νὰ τὸ πουλᾶν καὶ ὅτι εἶχαν πρὸς νότον τοὺς Ἀλαζῶνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους νοτιώτερα καὶ μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου κατοικοῦσαν οἱ Καλλιπίδαι, ποὺ ἦσαν Σκύθαι ἀλλὰ Γραικόγλωσσοι. Οἱ προαναφερμένες φυλὲς τοῦ Σκλαβήνων τοῦ Πορφυρογέννητου λοιπὸν πρέπει νὰ ἦσαν ἀπόγονοι τῶν Ἀροτήρων Σκύθων, ἀφοῦ μάλιστα εἶχαν τὴν εὐχέρεια νὰ διατρέφουν κάθε χειμώνα τοὺς Ρώσσους.

Ἀπὸ τὸν Πλίνιο ([413]) ὅμως κατέχουμε ὅτι δίπλα στοὺς Ἀλαζῶνες κατοικοῦσαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του οἱ Κρώβυζοι, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Στράβων ([414]) ἔγραφε ὅτι στὰ χρόνια του ἦσαν κάτοικοι τῶν νοτιώτερων περιοχῶν τῆς Μικρᾶς Σκυθίας (δηλαδὴ τῆς σημερινῆς Ντοββρουτζᾶς), ἐνῶ ὁ κατὰ πέντε αἰῶνες προγενέστερος αὐτοῦ Ἡρόδοτος ([415]) τοὺς βρῆκε νὰ κατοικοῦν τὴν λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ἄθρυ (δηλαδὴ τοῦ σημερινοῦ Γίαντρα) τῆς τότε Μυσίας καὶ ἤδη βορειοανατολικῆς Βουλγαρίας, καθὼς καὶ τὶς γειτονικές του τῶν ποταμῶν Νόη καὶ Ἀρτάνη. Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸν ὅτι οἱ Κρώβυζοι Θρᾶκες προωθήθηκαν βορειοανατολικώτερα καὶ κατέληξαν στὴν περιοχὴ τῶν Ἀροτήρων Σκύθων, ὅπου ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πορφυρογέννητου ζοῦσαν οἱ Κριβιτζοὶ Σκλαβῆνοι. Οἱ ὁποῖοι συνεπῶς ἦσαν ἀπόγονοι Κρώβυζων Θρακῶν, γεγονὸς ποὺ πιστοποιεῖται ἀπὸ Σλάβικες παραδόσεις καταχωρημένες στὸ Χρονικὸ τοῦ Νέστορα καὶ στὴν Μικρὴ Βιογραφία τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος, κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ Σλάβοι ἦσαν ἀπόγονοι διωγμένων ἀπὸ τὴν Μυσία Θράκικων φυλῶν. Ἐνῶ ὅμως

412—Ἴδε, Ἡροδοτ. IV, 17, 52.

413—Ἴδε, Πλιν. IV 13, σελ. 338 ἔκδ. Teubner.

414—Ἴδε, Στραβ. VII, 5, § 12. *Ὑπεροικοῦσι δ' οὗτοι τε καὶ Κρώβυζοι·, τῶν περὶ Κάλλατιν καὶ Τομέα καὶ Ἴστρον τόπων..*

415—Ἴδε, Ἡρόδοτ. IV, 49.

οἱ Κρώβυζοι Μυσοὶ ἦσαν Θρακόγλωσσοι ἄρα 'Αλβανόφωνοι, οἱ ἐπίγονοί τους Κριβιτζοὶ εἶχαν καταλήξει στὰ χρόνια τοῦ Πορφυρογέννητου Σλαβόγλωσσοι, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται καὶ τὸ ὅτι ἴσως νὰ διέσωζαν τὴν προγονικὴ τους 'Αρβανίτικη διάλεκτο σὰν ἐνδοοικογενειακὴ τους γλῶσσα.

Μοῖρα Κρώβυζων Θρακῶν καὶ ἀδελφοὶ μὲ τοὺς Κριβιτζοὺς πρέπει νὰ ἦσαν καὶ οἱ Δρουγουβῖτες Σκλαβῆνοι τῆς Βολυνίας, ἐκσλαβισμένοι Θρᾶκες καὶ αὐτοὶ ἴσως δὲ καὶ δίγλωσσοι 'Αλβανοσλάβοι ἐπίσης. Σὲ ἕνα τέτοιο συμπέρασμα τοὐλάχιστο μᾶς ὁδηγεῖ τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ὑπῆρχε καὶ στὴν Θράκη περιοχὴ ποὺ ὀνομάζονταν Δραγουβητία, καὶ ἡ ὁποία βρίσκονταν στὴν περιοχὴ τῆς κωμόπολης Κριτσὶμ (146) καθὼς ὑποστηρίζουν οἱ Βούλγαροι ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸ θέμα τοῦτο. Οἱ ἐρευνητὲς οὗτοι στηρίζουν τὴν ἄποψὶ τους αὐτὴ στὸ ὅτι ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως τιτλοφοροῦνταν καὶ ἔξαρχος Θρακίας Δρουγουβητίας, καθὼς καὶ στὸ γεγονὸς ὅτι νοτιοδυτικὰ τῆς Φιλιπούπολης καὶ παρὰ τὸ Κριτσὶμ ὑπάρχει παλαιὸ κάστρο μὲ τὸ ὄνομα Dragovets (416) καθὼς καὶ ὁμώνυμο ποτάμι, νοτιοανατολικά της δὲ ὀρεινὸς ὄγκος ποῦ ἔχει τὸ ὄνομα Dragoina. Παρέλειψαν ὅμως νὰ προσέξουν, ὅτι καὶ στὴν ἄνω λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Panega (ἀνατολικοῦ παραπόταμου τοῦ "Ισκερ) ὑπάρχει ὀρεινὸς ὄγκος ποὺ ὀνομάζεται Dragovitsa (ἔτσι λέγονται καὶ δυὸ κατούνες του), καὶ στὴν ἀνατολικά της λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Vid μιὰ κατούνα ἀποκαλούμενη Drakola μιὰ κοιλάδα λεγόμενη Dragolindol, καὶ ἕνα παληὸ κάστρο μὲ τὸ ὄνομα Dragana. 'Η Δρουγουβητία τῆς Θράκης ὥστε μποροῦσε νὰ εἶναι καὶ ἐδῶ, ἀφοῦ μάλιστα οἱ τρεῖς τελευταῖες συλλαβὲς τῆς ὀνομασίας της συμπίπτουν μὲ τὸ Utus ἢ Vtus ὅπως κατὰ τὸν Πλίνιο (417) λέγονταν ὁ καὶ σήμερα ποταμὸς Vid τῆς Μυσίας. 'Απὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι λέγονταν Οἰτήνσιοι (418) μιὰ ἀπὸ τὶς Γετοδάκικες φυλὲς τῆς Μυσίας, ποὺ πρέπει νὰ κατοικοῦσαν καὶ τὴν ***'Ιτώνη, χώραν ὑπὸ τὸν Αἷμο*** καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Στεφ. Βυζάντιος. Τὸ ὄνομα τοῦτο 'Ιτώνη δὲ συμπίπτει μὲ τὸ πανάρχαιο 'Υττηνία τῆς 'Αττικῆς ποὺ ἑρμηνεύονταν τετράπολις (ἀπὸ τὸ huth=τέσσερα τῶν 'Ετρούσκων), ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν 'Αρβανίτικη λέξι butini=τετράδα, ποὺ προϋποθέτει ἀρχικὸ but=τέσσερα. Αὐτὰ ὅμως μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ συμπεράνουμε καὶ ὅτι κάτοικοι τῆς 'Ιτώνης τοῦ Αἵμου ἦσαν οἱ Τετράκωμοι ἢ Τετρακωμῖται Βέσσοι τῶν ἀρχαίων. Οἱ πηγὲς τοῦ προαναφερμένου ποταμοῦ

416—Σημ. 'Η κωμόπολις αὐτὴ βρίσκεται περὶ τὰ 32 χιλιομ. καὶ πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Φιλιπούπολης.

416—"Ιδε, Obolensky D. The Bogomils, s. 158.

417—"Ιδε, Plinius, III, 26.

418—"Ιδε, Πτολεμαῖος III, 9, § 4.

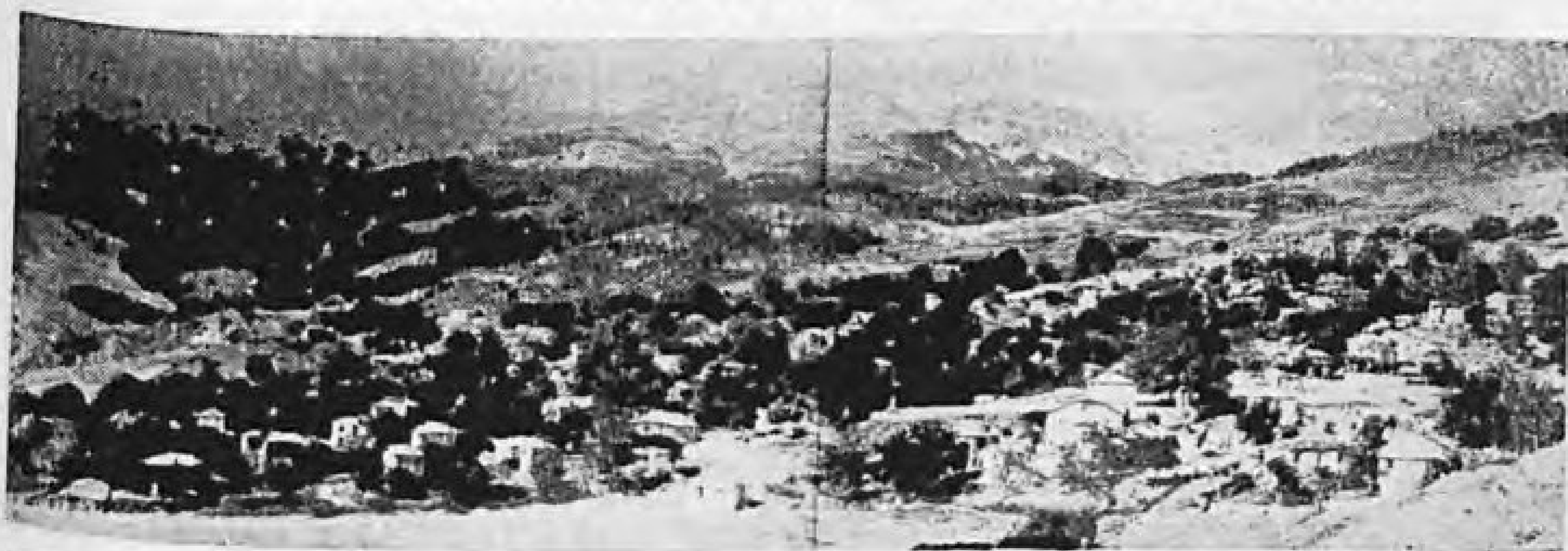
Utus (Vid) ἄλλωστε περιβάλλουν ἕνα ἀντέρεισμα (πρόβουνο) τοῦ Αἵμου ποὺ φέρεται μὲ τὸ ἐκσλαβισμένο ὄνομα Tshetiri poljani (=Τέσσαρα ὀροπέδια), ἐνῶ τὸ ὑπὲρ τὴν συμβολὴ τοῦ Λευκοῦ καὶ Μαύρου Vid ἀνορθούμενο τέρμα του, ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρεῖ ἐλάχιστα παραποιημένα τὴν πρὸ τοῦ ἐκσλαβισμοῦ τῆς περιοχῆς ταύτης Βλάχικη ὀνομασία του Petrajil (ἀπὸ τὸ patru=τέσσερα).

Στὴν κάτω λεκάνη τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ Vid βρίσκεται καὶ ἡ γνωστὴ ἀπὸ τὸ Ρωσσοτούρκικο πόλεμο τοῦ 1878 Πλέβνα, παρὰ τὴν ὁποία στὰ χρόνια τῆς Ρωμαιοκρατίας ὑπῆρχε ὁδικὸς σταθμὸς ποὺ λέγονταν Storgosia ἢ κατὰ μιὰ ἄλλη ἐπιγραφὴ Storgovia. Παίρνοντας τὴν δεύτερη γιὰ πραγματικὴ καὶ τὸ ἀρχικὸ S σὰν εὐφωνικὸ καταλήγουμε στὸν τύπο Torgovia, ἀπὸ τὸν ὁποῖο οἱ κάτοικοι τοῦ σταθμοῦ τούτου καὶ τῆς περιοχῆς του μποροῦσαν νὰ λέγονταν Torgovii καὶ μὲ τὸ ὁριστικὸ ἄρθρο t τῆς Ἀρβανίτικης Torgov't, ὅθεν κατόπιν τὸ Torgovitae—Δρουγουβῖται. Ἡ περιοχὴ τῶν ὁποίων ἐπὶ πλέον βρίσκονταν μέσα ἢ δίπλα στὴν Σεγετική, ποὺ καθὼς προαναφέραμε περιλάμβανε τὴν λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Σκιὲτ ὅπως καὶ τοῦ τοιούτου Οἴσκου (σημ. Ἴσκερ). Ἀπὸ τὴν Τοργκόβια τῆς λεκάνης τοῦ π. Βίδδ ὥστε κατάγονταν καὶ οἱ συγκάτοικοι μὲ τοὺς Σαγουδάτους σκλαβῆνοι Δρουγουβῖτες τοῦ κάμπου τῆς Ἠμαθίας, οἱ ὁποῖοι συνεπῶς πρέπει νὰ ἦσαν καὶ αὐτοὶ κρᾶμα ἀπὸ Γαλάτες καὶ Θρακομυσούς. Μοῖρα αὐτῶν ποὺ ἀκολούθησε τοὺς Κρώβυζους ὅταν ἐγκατέλειψαν τὴν ἀρχική τους κοιτίδα καὶ ἔφυγαν πρὸς τὴν Σκυθία, ἦσαν ὑποχρεωτικὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πορφυρογέννητου Δρουγουβῖται σκλαβῆνοι τῆς Βολυνίας, ποὺ εἶχαν προσλάβει ἐκεῖ τὴν γλῶσσα τῶν Ἀροτήρων Σκύθων ἀλλὰ ἴσως νὰ διέσωζαν ἐνδοοικογενειακὰ καὶ τὴν μητρική τους Ἀρβανίτικη τέτοια.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς τρεῖς αὐτὲς φυλὲς Σκλαβήνων τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας ὅμως, ποὺ τὰ ὅσα γράφουμε τοὺς ἀποδεικνύουν ἄσχετους πρὸς τοὺς Βεντοσλάβους καὶ τὴν γλῶσσα τους, τέτοιοι ἦσαν καθὼς προαναφέραμε (σελ. λη, λθ) καὶ οἱ Μπᾶρζιατσοι τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας οἱ ὁποῖοι ἐκσλαβίσθηκαν ὁλοκληρωτικὰ μόλις κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ Βλάχοι τῶν βοϊνικοχωριῶν τοῦ Αἵμου καὶ Ἀνθαίμου καὶ οἱ Μορλᾶκοι τῆς Δαλματίας. Πανάρχαια ἐξ ἄλλου Κελτοϊλλυρικὴ φυλὴ τῆς Κάτω Παννονίας ἦσαν οἱ μνημονευμένοι ἀπὸ τὸν Πλίνιο (419) Belzites (Βελζῆται ἢ Βερζῆται), οἱ ὁποῖοι κατέβηκαν στὴν Θεσσαλία ὅπως καὶ ὅταν καταστάλαξαν στὴν βόρειο Χαλκιδικὴ οἱ Ἑρκύνιοι (Ρηχῖνοι). Τὸ ὄνομα Ἀκάμηρ(ος) τοῦ ἀναφερμένου ἀπὸ τὴν ἱστορία

419—Ἴδε Plinius, σελ. 293, ἔκδ. Tenbner.

ΥΣΤΑΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙΑ

(ΑΝΩ) ΚΛΙΝΟΥΒΑ (ΚΛΕΙΝΟΒΟΣ) — Μνημονεύεται ἀπὸ τὴν πρὸ τῶν Τούρκων ἐποχὴ καὶ εἶναι πατρίδα τοῦ καπετὰν Λιακατᾶ ὁ ὁποῖος ἔπεσε ὑπερασπίζοντας τὸ ὀχύρωμα Ντολμᾶ στὸ Μεσολόγγι. Βρίσκεται στὴν ἄνω λεκάνη τοῦ Πηνειοῦ καὶ περὶ τὰ δέκα πέντε χιλιόμετρα δυτικὰ τῆς Καλαμπάκας.

(ΚΑΤΩ) ΠΕΡΤΟΥΛΙ — Εἶναι τὸ Πρωτόλιο ποῦ μνημονευεται στὸν Θρῆνο τῆς Κων)πολης — Βρίσκεται σὲ ἀνώτατη μητρικὴ κοιλάδα τοῦ Ἀχελώου, τῆς νοτιοδυτικῆς περιοχῆς τοῦ βουνοῦ Κόζιακα. Ἀμέσως χαμηλότερά του καὶ πλησιέστατα εἶναι ὁ Βετερνίκ (ου), πατρίδα τοῦ πολέμαρχου τῆς Ἐπαναστάσεως Χατζηπέτρου καὶ χωρίο ποὺ κατὰ τὸν Κασομούλη ἦταν ἐπίσης ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τοῦ Ἀσπροπόταμου, μὲ μεγαλοπρεπῆ πυργόσπιτα ἡλικίας τριῶν αἰώνων, ἄρα τῆς ἐποχῆς ποῦ συντελέσθηκε ἡ Τούρκικη κατάκτησι. Κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821 ἀμφότερα καὶ ἄλλα γειτονικά τους ληστεύθηκαν καὶ κάηκαν ἀπὸ

τοὺς Ἀρβανῖτες. Λάφυρα τούτων δέ, ἀποτελούμενα ἀπὸ μεταξωτά, χρυσαφασημικὰ καὶ πανικὰ φορτωμένα σὲ 150 μεταγωγικά, τὰ ἅρπαξαν οἱ Σουλιῶτες καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Κασομούλης καὶ πάλι, ἀποκαλύπτοντάς μας ἔτσι τὸν τότε πλοῦτο τῶν Βλαχοχωριῶν τοῦ Ἀσποπόταμου. Χωριῶν ποὺ καθὼς ἔγραφε στὰ 1858 καὶ ὁ Γάλλος ἐρευνητὴς Heuzey, **ὑπολογίζονταν σὲ τριάντα δύο ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἦσαν μεγάλες Κωμοπόλεις καὶ σχεδὸν πόλεις.**

φύλαρχου αὐτῶν, ἔχει τὸ ἴδιο δεύτερο συνθετικὸ marus, merus, mirus, μὲ τὰ μνημονευόμενα ἀπὸ τὸν Τάκιτο παρόμοια Inguiomerus, Segimerus, Catumerus, ἡγεμόνων Κελτογερμανικῶν φυλῶν, ὅπως καὶ μὲ τὸ τοιοῦτο Combolomarus τοῦ βασιλῆα τῶν Τρόκμων Γαλατῶν τῆς Μικρᾶς 'Ασίας κατὰ τὸν Λίβιο. Τὰ συνθετικὰ δὲ ταῦτα εἶναι ὁμόρριζα μὲ τὰ ἀμαρὺς=ἄπλετος, πολὺς τοῦ 'Ησύχιου, μωριεῖς= βασιλεῖς τῶν 'Ινδῶν (κατὰ τὸν ἴδιο), mare=μέγας, ἄρχοντας τῆς Λατινομακεδονικῆς, mor=μέγας, πλατύς, χοντρὸς τῆς 'Ιρλανδέζικης κ.τ.λ. Καὶ τὸ ὄνομα ὥστε τοῦ φύλαρχου τούτου τῶν δῆθεν Σλάβων Βελζήτων τῆς Θεσσαλίας εἶναι ἐπίσης ἄσχετο πρὸς τὴν Σλάβικη γλῶσσα, ὅπως ἐπὶ πλέον καὶ τὸ τοιοῦτο Δοβρόμηρ(ος) τοῦ ἄρχοντα τῆς Βέροιας ὅταν τὴν κατέκτησε ὁ Σαμουήλ. Τοῦτο εἶναι πανομοιότυπο μὲ τὰ ὀνόματα Bocumir, Gruemir, Kratshimar, κ.τ.λ. νομαδοκτηνοτροφικῶν φυλῶν τῆς σημερινῆς βόρειας 'Αλβανίας (μοῖρες τῶν ὁποίων κατέβηκαν καὶ στὴν Ἤπειρο ὅπου γραικώθηκαν σὲ Βῶκοι, Γηρόμεροι κ.τ.λ.), καὶ διασώθηκε μέχρι σήμερα σὰν ὄνομα τοποθεσίας τοῦ βορειοδυτικοῦ Βέρμιου ὅπου εἶχε τὴν κατούνα (θερινὸ καταυλισμό) του τὸ φερώνυμο φαλκάρι (τσελινγκᾶτο). Τὸ ὁποῖο εἶναι αὐταπόδεικτο πὼς ἦταν λείψανο τῆς Γαλάτικης φυλῆς τῶν Μεγάλων Ταύρων (ἢ Ταυρίσκων) ποὺ μαζὺ μὲ ἄλλες πολλὲς κατέβηκε στὴν χερσόνησό μας. Γόνος αὐτῆς λοιπὸν ἦταν ὁ προαναφερμένος πριμικύρης, σκουτέρης (τσέλινγκας) τοῦ Βέρμιου, συνεπαναστάτης τοῦ Σαμουὴλ καὶ ἐντελῶς ἄσχετος ὅπως καὶ ἐκεῖνος πρὸς τοὺς Σαρμάτες καὶ Οὐννομπούγκαρους ἔποικους, στὶς τάξεις τῶν ὁποίων ὅμως ἐνέταξαν καὶ τοὺς δυὸ ἀνύποπτοι ἱστορικοί.

'Εκτὸς ἀπὸ τοὺς Σκλαβήνους τούτους τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας ποὺ μνημονεύσαμε, ἄσχετοι πρὸς τοὺς Σλάβους ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ πρωτομεσαιωνικοὶ Σκλαβῆνοι ἔποικοι τῆς Πελοπονήσου καθὼς προκύπτει ἀπὸ τὰ ὅσα γράψαμε στὸ κεφάλαιο ποὺ διερευνήσαμε τὶς πρωτομεσαιωνικὲς τοπωνυμίες αὐτῆς. Ταῦτα δὲ ἀναιροῦν καὶ τὴν μαρτυρία τοῦ Χαλκοκονδύλη ([420]), κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ ὁποίου ὑπῆρχαν τότε Σλαβόγλωσσοι πληθυσμοὶ καὶ ἀνὰ τὸν Ταΰγετο, ὅπου ὡς γνωστὸν εἶχαν μετωκισθεῖ οἱ πρωτομεσαιωνικοὶ Σκλαβῆνοι ἔποικοι τῆς 'Αχαΐας 'Εζερῖται καὶ Μιληγγοί. Γιὰ τὴν Σλαβογλωσσία τῶν ὁποίων ὅμως δὲν ἔχουμε ἄλλες ἀποδείξεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δῆθεν Σλάβικες τοπωνυμίες (γιὰ τὶς ὁποῖες μιλήσαμε) καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομά τους Σκλαβῆνοι ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ καὶ ἡ διήγησι τοῦ Μάζαρι. Ξέρουμε ἀντίθετα ὅτι ὁ περὶ τὰ 1294 φύλαρχος τῶν Μιληγγῶν εἶχε τὸ ἐπώνυμο Span(i) ἀρχοντικῆς γενηᾶς τῆς πόλης Δρίβαστου (ὅπου τὸ νῦν Drishti, περὶ τὰ 13 χιλ. πρὸς τὰ βορειοανατολικὰ τῆς Σκό-

---

420—Ἴδε, Χαλκοκονδύλη, σ. 35 ἐκδ. Βονν,

δρας), 'Ιλλυριοβλάχικου μέχρι καί τότε οἰκισμοῦ ἀπό τήν περιοχή τοῦ ὁποίου κατέβηκε στήν Θεσσαλία καί Πελοπόνησο, μαζύ μέ ἄλλες καί ἡ ἀρχοντική γενηά τῶν Ραλλαίων ([421]).

Ἄσχετα πρός τήν Σλάβικη γλῶσσα ἦσαν καί τά ὀνόματα δύο ἄλλων σύγχρονων μέ τόν Σπάν(ι) προεστῶν τῶν Σκλαβήνων τῆς γειτονικῆς μέ τήν Καλαμάτα Γιάνιτσας. Κατακάθαρα 'Αρβανίτικο ἐπίσης ἦταν καί τό τοιοῦτο τοῦ 'Ελεαβούλκου τῆς Γραίκικης καί Lavulge τῆς Φράγκικης, ὅπως κατέληξε τό πραγματικό Ljav'i uljeu's τῶν 'Αλβανῶν. Οἱ Σκλαβῆνοι τῆς Πελοπονήσου ὥστε δέν ἦσαν Σλαβόγλωσσοι ἔποικοι, ἀλλά Κελτόγλωσσοι, 'Ιλλυριόγλωσσοι, Θρακόγλωσσοι τέτοιοι ἴσως δέ καί μερικοί Γερμανόγλωσσοι. Τέτοιους μάλιστα ἄν ὄχι Κελτόγλωσσους ἴσως νά ἐννοοῦσε ὁ Κανανός Λάσκαρης ([422]) πού ἐπεσκέφθηκε κατά τόν 15ο αἰώνα μέ καράβι τήν Δανία καθώς καί τήν πόλι αὐτῆς Λυβέκη, γιά τήν ὁποία μᾶς πληροφορεῖ ὅτι εἶχε ἀρκετά γειτονικά χωριά πού μιλοῦσαν τήν ἴδια γλῶσσα μέ τούς Ζυγιῶτες τῆς Μάνης, πού κατ' αὐτόν πρέπει νά κατάγονταν ἀπό ἐκεῖ. Τό ποτάμι τῆς περιοχῆς της ὅμως λέγεται Trave, ἔχοντας ὥστε ὄνομα ἀδελφικό μέ τό ΚελτοΙλλυρικό καί προσλάβικο Δράβος τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Ἄνω Παννονίας, ὁ ὁποῖος χύνεται στόν Δούναβι. Τοῦτο βέβαια ἀποτελεῖ μιά σοβαρή ἀπόδειξι ὅτι στήν περιοχή τῆς Λυβέκης πού κατά τόν Κανανό λέγονταν Σθαβουνία ([423]), δέν κατοικοῦσαν Σλαβόγλωσσοι πληθυσμοί ἀλλά Γερμανόγλωσσοι ἤ Κελτόγλωσσοι τέτοιοι, ἀφοῦ μάλιστα γειτονεύει καί μέ τά νησιά πού ἦσαν κοιτίδες τῶν Ρόγων ἤ Ρούγων Γότθων.

'Ολότελα ξένοι πρός τούς Σλάβους ἐπίσης ἦσαν καθώς εἴπαμε (σελ. 49) οἱ Βαγιουνῖται πρωτομεσσαιωνικοί ἔποικοι τῆς 'Ηπείρου, ἀπόσπασμα τῶν 'Ιλλυριῶν οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν τήν λεκάνη τοῦ ποταμοῦ τῆς Δαλματίας Νάρωνα (ἤ Ναρέντιου) καί λέγονταν Μάνιοι καί 'Αρδαῖοι (ἤ Οὐαρδαῖοι, Βαρδαῖοι). Κατά τόν Πορφυρογέννητο ([424]) οἱ πληθυσμοί αὐτοί ***τῇ Ρωμαίων διαλέκτω 'Αρενtανοὶ ἐκαλοῦντο, καὶ εἰς δυσβάτους καὶ κρημνώδεις τόπους κατελείφθησαν ἀβάπιστοι***, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου προσονομάσθηκαν ὅπως συνεχίζει Παγανοί, ὄχι ὅμως ἀπό τήν γλῶσσα τῶν Σκλάβων καθώς νόμιζε ἀλλά

421—Σημ. Πολλοὶ θεωροῦν ὅτι τὸ ἐπώνυμο Spany προῆλθε ἀπὸ γραίκικη μετάφρασι τῆς ὀνομασίας Ράλλη, ποὺ οἱ 'Αρβανῖτες ἦταν φυσικὸ νὰ τὸ παρετυμολογοῦν ἀπὸ τὴν Βλάχικης προέλευσης λέξι τους ράλλ(ε)=σπανός, ἀραιός, κ.τ.λ. Τὸ ὄνομα Ράλλη ὅμως προέρχονταν ἀπὸ τὸ τοιοῦτο Wriol καὶ Rrioli τῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους Βόλουρων 'Ιλλυριῶν. Εἶναι δὲ ἄσχετο καὶ μὲ τοὺς ὑποθετικοὺς Φράγκους Ραούλ.

422—Ἴδε, περιοδ. Παρνασσός, τομ. Ε. ἔτ. 1881, σελ. 707.

423—Σημ Οἱ Βυζαντινοὶ ἀπέδιδαν τὸν φθόγγο sh, ch, sch τῆς 'Αγγλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς μὲ τὸ σύμπλεγμα σθ. Τὸ ὄνομα Σθαβουνία ὥστε ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁμόρριζο μὲ τὸ Sshwaben καὶ ὄχι μὲ τὸ Σλαβουνία.

424—Ἴδε, Πορφυρ. περὶ θεμ. κ. 29 σελ. 129, 163.

ἀπὸ τὴν Λατινική. Οἱ 'Αρεντανοὶ ἦσαν γνησιώτατοι 'Ιλλυριοὶ ὀρεινοὶ οἱ ὁποῖοι εἶχαν παραμείνει αὐτόνομοι καὶ εἰδωλολάτρες, μέχρι τὸν καιρὸ ποὺ κατέβηκαν στὴν 'Ιλλυρία οἱ "Αβαρες καὶ οἱ Σερβοκροάτες μὲ τοὺς ὁποίους ἦσαν καὶ γλωσσικὰ καὶ φυλετικὰ ἄσχετοι. Τέτοιοι ἦσαν ἐπὶ πλέον καὶ οἱ Τερβούνιοι ὅπως κατέληξε ἐπὶ Πορφυρογέννητου τὸ ὄνομα Δερβανοὶ τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν, καὶ οἱ Διοκλητιανοὶ δηλαδὴ οἱ Δοκλεᾶται τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, ἰθαγενεῖς Κελτοϊλλυριοὶ ὅλοι τους ποὺ κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς καθόδου τῶν 'Αβάρων βρίσκονταν στὸ στάδιο τῆς διγλωσσίας, μιλοῦσαν δηλαδὴ ἐνδοοικογενειακὰ τὴν 'Ιλλυρικὴ καὶ ἐξωοικογενειακὰ τὴν Λατινική. 'Απόγονοι τῶν αὐτόχθονων τούτων πληθυσμῶν ἦσαν οἱ Μορλᾶκοι (='Ιλλυριόβλαχοι) δηλαδὴ οἱ Βλάχικες πατριὲς τῶν κτηνοτρόφων τῆς Δαλματίας καὶ λοιπῆς 'Ιλλυρίας, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν τὴν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ράσκας (νῦν 'Ερζεγοβίνης) καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κράλη Ντουσίαν ἀκόμα. Μόλις κατὰ τὸν 18ο αἰώνα δὲ ὁλοκληρώθηκε ὁ ἐκσλαβισμὸς ([425]) τούτων, τὴν παλαιότερη ὕπαρξι τῶν ὁποίων ὅμως ἐξακολουθοῦν νὰ πιστοποιοῦν τὰ ὀνόματα Τσερνόοι τῶν Κεραύνιων 'Ιλλυριῶν τοῦ Μαυροβουνίου, καὶ "Ερα τῶν Ράων ἢ Ράτων ἢ "Αραξων τέτοιων τῆς Ράσκας τοὺς ὁποίους οἱ Σέρβοι ἐξακολουθοῦν νὰ τοὺς προσονομάζουν Stari—Vlashi=Παλαιοὶ - Βλάχοι. Καὶ οἱ Τούρκικες μαρτυρίες ([426]) ἄλλωστε μᾶς πιστοποιοῦν ρητά, ὅτι καὶ στὰ 1478 ἀκόμα ὑπῆρχαν στὴν δῆθεν κοιτίδα αὐτὴ τῶν μεσαιωνικῶν Σέρβων ἑκατὸν ἑφτὰ Βλαχοχώρια, καθὼς καὶ ὅτι ὅλοι γενικὰ οἱ κάτοικοι τῆς Ράσκας ('Ερζεγοβίνης) Μαυροβουνίου καὶ βορειότατης 'Αλβανίας φέρονταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους μὲ τὸ ὄνομα Βλάχοι ([427]), ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Βλαχία ὅπως ἐπίσης ὀνομάζονταν οἱ περιοχὲς αὐτὲς καὶ μέχρι στὰ 1650. Πάντα ταῦτα ὅμως καταρρίπτουν τὸν μῦθο τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς 'Ιλλυρίας ἀπὸ τοὺς Σλάβους Κροατοσέρβους, ἀφοῦ μάλιστα ἐκτὸς τῶν ἰθαγενῶν 'Ιλλυριῶν ξέρουμε ἀπὸ τὸν Πορφυρογέννητο ([428]) κίολας, ὅτι στὰ βουνὰ τῆς Δαλματίας σώζονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ μία μοῖρα 'Αβάρων, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἦσαν οἱ Polizza ([429]) ποὺ μέχρι καὶ στὰ 1807 εἶχαν τὰ μαλλιά τους πλεγμένα σὲ

425—"Ιδε, Cvijits Peninsule Balfonique p, 29,71,159,181,357,372. 'Επίσης Jorga N. Histoire des Roumains de la Penin des Balkans, Bucarest 1919, p' 23,33

426—"Ιδε, Südost. Forschungen Banh XIV, 1955, 2 Halfband, s. 448. 'Ομοίως Todorof N. Za Demografskoto Sâstojanie na Balkanskija Poluostrov prez XV—XVI b. Sofia 1960 (Extrait de Godisnik na Sofiiskija Universitet, tom. LIII, p. 193—226).

427—"Ιδε, Glasnik Zemaljskog Muzeia u Sarajevu. N.S. XV - XVI. 1960-61 str. 3 - 330.

428—Ἴδε, Πορφυρογ. Θεματ. σ. 144, ἔκδ. Βον.

429—"Ιδε, D'Avril Ad, Saints Cyrille et Methode, Paris 1885, p. 255.

κοτσίδες, όπως ακριβώς οἱ Ἄβαροι. Ἐξὸν ἀπὸ αὐτοὺς στὴν Ἰλλυρία καταστάλαξε καὶ μιὰ μοῖρα Οὐννομπούγκαρων τοὺς ὁποίους ἐξαπέστειλαν ἐκεῖ οἱ Ἄβαροι, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν οἱ πρόγονοι τῆς Σέρβικης μεσαιωνικῆς ζιούπας Bihor. Ἐπίσης ἀπὸ μαρτυρία τῆς Καθολικῆς ([430]) ἐκκλησίας κατέχουμε, ὅτι στὴν Πρεβαλιτάνα ζοῦσαν Ὀστρογότθοι ποὺ ἔγιναν Χριστιανοὶ ἐπὶ Βασιλείου Α! δηλαδὴ ταυτόχρονα μὲ τοὺς Κροατοσέρβους. Ὁ κατακλυσμὸς τῆς Ἰλλυρίας ὥστε ἀπὸ τοὺς Κροατοσέρβους τὸν ὁποῖο εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ δεχθῇ κανεὶς διαβάζοντας τὸν Πορφυρογέννητο, στάθηκε στὴν πραγματικότητα μιὰ περιωρισμένη ἐγκατάστασι Σλάβων ἐποίκων καὶ μάλιστα ἀνὰ τὶς περιοχὲς τὶς ὁποῖες εἶχαν ἐγκαταλείψει οἱ ἰθαγενεῖς πληθυσμοί, οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς ἀδιάλειπτες ἐπιδρομὲς τῶν βάρβαρων λαῶν κατέβηκαν στὶς νοτιώτερα Ἑλληνικὲς περιοχὲς καὶ ἁπλώθηκαν ὡς τὸ Ταίναρο. Ἐντελῶς φανταστικὴ ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ ἀφήγησί του γιὰ τὴν τοπωνυμία Σέρβια τῆς νοτιομακεδονικῆς πόλης, ποὺ κατ' αὐτὸν τὴν καθιέρωσαν δῆθεν Σέρβοι μισθοφόροι τοῦ Ἡράκλειου. Ὅπως ἔχουμε γράψει πρὸ πολλοῦ ἡ τοπωνυμία αὐτὴ ποὺ προῆλθε ἀπὸ συνύφανσι τῆς ἀρχαιομακεδονικῆς λέξης κάραβος=πύλη, μὲ τὴν λατινικὴ cervix=αὐχένας, λαιμός, καὶ ὀχύρωμα αὐχενοδιάβασης, εἶναι κατακάθαρα Λατινομακεδονικὴ ([431]) καὶ συνεπῶς πέρα γιὰ πέρα ἄσχετη καὶ πρὸς τοὺς Σέρβους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Σλάβους.

Ἀπὸ τὰ προαναφερμένα πείθεται νομίζουμε κάθε ἀμερόληπτος ἀναγνώστης, ὅτι καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Ἰλλυρία Σκλαβηνίες τῆς πρωτομεσαιωνικῆς ἐποχῆς δὲν ἦσαν ὅλες τους περιοχὲς κατοικούμενες ἀπὸ Σλάβους, ὅπως ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν καὶ νὰ διαλαλοῦν διάφοροι μεσαιωνολόγοι. Ὁ ὅρος ὥστε Σκλαβηνία τῶν Βυζαντινῶν ἦταν ἄσχετος πρὸς τοὺς Σλάβους καὶ εἶχε διαφορετικὴ προέλευσι καὶ ἔννοια, ἀφοῦ ἄλλωστε Σκλαβῆνοι ἦσαν κατὰ τὸν Θεοφύλακτο Σιμοκάτη ([432]) καὶ ἄνθρωποι ποῦ εἶχαν ἔρθει ἀπὸ τὸ τέρμα τοῦ Δυτικοῦ Ὠκεανοῦ, ἄρα ἀπὸ τὴν Δανία ἢ τὴν Νορβηγία ὅπου βέβαια οὔτε πρὶν οὔτε καὶ κατὰ τὸν ἕκτο αἰῶνα ὑπῆρχαν Σλάβοι. Σκλαβινικὸ ἔθνος ἦσαν ἐπὶ πλέον κατὰ τὸν Πορφυρογέννητο ([433]) καὶ οἱ Ἄβαροι, γιὰ τοὺς ὁποίους λέγει ὅμως ὅτι κατοικοῦσαν τὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ Δούναβι ὅταν τὸν πέρασαν οἱ Ρωμαῖοι κατὰ τὸν Α! αἰῶνα. Οἱ Ἄβαροι αὐτοὶ ὥστε πρέπει νὰ ἦσαν γηγενεῖς Κελτοδᾶκες τῆς λεκάνης τοῦ Δούναβι, καὶ ἄσχετοι πέρα γιὰ πέρα πρὸς τοὺς ὁμώνυμους

430—Ἴδε, Patsch C. Bosnien und Herzegovina im Romischer Zeit, s. 36.

431—Ἴδε, γραφ. Μακεδ. Ἀρματολισμός, σ. 4. ὑπομν. 4. Ὁμοίως. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκισμοῦ τῆς Λύγκου, σ. 52,118.

432—Ἴδε, Θεοφ. Σιμοκ. VI, 2.

433—Ἴδε, Πορφυρ. Θεματ. σ. 126,127, Βονν.

'Ασιᾶτες ἐπιδρομεῖς οἱ ὁποῖοι πρωτοέφθασαν ἐκεῖ κατὰ τὰ μέσα τοῦ ἕκτου αἰώνα. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι λοιπὸν νὰ τοὺς ταυτίσουμε μὲ τοὺς μνημονευόμενους ἀπὸ τὸν Λέοντα Σοφὸ ([434]) Ἄραβους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ μαζὺ μὲ τοὺς Ἄβαρους, τοὺς Σλάβους, τοὺς Σκῦθες καὶ ἄλλους, τὶς παρόχθιες περιοχὲς τοῦ κεντρικοῦ Δούναβι στὰ τότε βορειοανατολικὰ ὅρια τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Στὶς περιοχὲς αὐτὲς ὅμως ζοῦσαν κατὰ τὸν Πτολεμαῖο ([435]) οἱ Ἀραβίσκοι, τὸ ὄνομα τῶν ὁποίων ἔχει τὴν γνωστὴ Κελτικὴ κατάληξι—σκοι ποῦ τοὺς ἀποκαλύπτει πρόγονους τῶν Ἄραβων τοῦ Λέοντος Σοφοῦ, καὶ ἐπὶ πλέον κρᾶμα Κελτοδάκων. Τούτους τοὺς μνημονεύει ἐπίσης καὶ ὁ Πλίνιος ([436]) μὲ τὸν τύπο Eravisci καὶ σἂν γείνονες τῶν Βελζήτων, τῶν Ἐρκύνιων καὶ τῶν Ὀζεριάτων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καθὼς γράψαμε οἱ πρῶτοι κατέβηκαν στὴν Θεσσαλία καὶ οἱ δεύτεροι στὴν Μυγδονία (βόρειο Χαλκιδική). Εἶναι ὁλοφάνερο λοιπὸ ὅτι μοῖρα Ὀζεριάτων πρέπει νὰ ἦσαν καὶ οἱ Ἐζερῖται σκλαβῆνοι τῆς Πελοπονήσου, Ἄραβοι δὲ τέτοιοι οἱ πρόγονοι τῶν Ἀραβαίων Ἀλβανῶν τοῦ Χαλκοκονδύνη ([437]) τοὺς ὁποίους οἱ διάφοροι χρονικογράφοι μεταβάφτισαν σὲ Ἄβαρους. Σκλαβῆνοι ἄλλωστε ἦσαν κατὰ τὸν σύγχρονο τοῦ Ἡράκλειου Θεοφύλακτο ([438]) κυρίως οἱ Γετοδᾶκες κάτοικοι τῆς σημερινῆς Ρουμάνικης Βλαχίας, ἡγεμόνες τῶν ὁποίων φέρονται μὲ τὰ ὀνόματα: Ἀλέξανδρος, ποὺ καθὸ Δαρδανοτρωϊκὸ μποροῦσαν νὰ τὸ ἔχουν Θρακόγλωσσοι τέτοιοι· Δαυρίτας ἢ Δαβρίτας, ποὺ πρέπει νὰ σχετίζονταν εἴτε μὲ τὰ Δρῶβυς, Δαβρείας, Διβρέος κ.τ.λ. ὅπως λέγονταν ἕνα σωρὸ Θρᾶκες, εἴτε μὲ τὴν λέξι dewr=ἰσχυρός, δυνατός, τῆς Κελτικῆς (πρβλ. νεογραίκικο ρῆμα νταβραντῶ) καὶ Δουβρίτιος Οὐαλλοῦ ὅσιου τοῦ στ! αἰώνα· Ἀρδάγαστος, καὶ Πειράγαστος, ποὺ εἶναι ἐπίσης ἄσχετα πρὸς τὴν Σλάβικη γλῶσσα καὶ πανομοιότυπα μὲ τὰ Ἀρβιόγαστος, Νεβιόγαστος δύο Γαλατικῆς ([439]) καταγωγῆς στρατηγῶν καὶ Ἀνάγαστος ἑνὸς Κελτοθρακιώτη τέτοιου· Μουσόκιος, ποῦ μποροῦσε νὰ προέλθη ἀπὸ τὰ Ἀρβανίτικα Musha-gjuss, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ maiseac=ὡραῖος τῆς Κέλτικης (ὡς Ἰρλανδέζικη) τὸ ὁποῖο εἶναι ταυτόσημο μὲ τὸ Ἀρβανίτικο Bucur, ὅπως λέγονταν κατὰ τὴν παράδοσι ὁ μυθικὸς ἱδρυτὴς τοῦ Βουκουρεστίου, στὴν περιοχὴ τοῦ ὁποίου ἀκριβῶς αὐθέντευε ὁ προαναφερμένος Μουσόκιος.

434—Ἴδε, Patrol. Gr. τομ. 107, σ. 353
435—Ἴδε, Πτολεμ. II, ΙΓ § 2.
436—Ἴδε, Plinius II, p. 293. Teubner.
437—Ἴδε, Χαλκοκονδύλη, σ. 319. Bονν.
438—Ἴδε, Θεοφύλακτου, σ. 9,14,47,253,272,323,324, Bονν.
439—Ἴδε, Εὐναπίου ἀποσπ. σ. 111, Bονν. Ὁμοίως Ζωσιμ. σ. 318.

Σκλαβῆνοι τέλος λέγονταν κατὰ μία μαρτυρία ([440]) τοῦ 350 ἕως 440 μ. Χ. *οἱ ἄλλως καὶ Δανούβιοι προσαγορευόμενοι* σὲ ἐποχὴ ποὺ οἱ Σλάβοι προσονομάζονταν ἀκόμα Σαρμάται καὶ Βένεδοι, Δουναβῖτες δὲ ἀκριβῶς ἦσαν καὶ οἱ κάτοικοι οἰκισμοῦ ὁ ὁποῖος λέγονταν Sclavino Rumunensis καὶ καθὼς γράφει ὁ Γότθος Ἰορνάνδης ([441]) βρίσκονταν μεταξὺ Νοβιόδουνου (νῦν Ἰσάκτσεα) καὶ Μουρσιάνας λίμνης. Ἡ λίμνη αὐτὴ εἶναι φανερό πῶς ἦταν ἡ λίμνη τῆς περιοχῆς τῶν Μορισηνῶν τοῦ Πλίνιου τὴν ὁποία οἱ Γραικόφωνοι Ἰστριανοὶ ἀποκαλοῦσαν Ἁλμυρίδα, ὁ προαναφερμένος οἰκισμὸς ὥστε πρέπει νὰ βρίσκονταν μεταξὺ Μουρσιάνας λίμνης καὶ Νοβιόδουνου, ἄρα στὸν νότιο βραχίονα τῆς ἐκβολῆς τοῦ Δούναβι καὶ πιθανώτατα στὴν θέσι τοῦ σημερινοῦ οἰκισμοῦ Dunavâtsh)u τῆς Ρουμανίας. Τὸ ὄνομά του ὥστε εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Σκλαυηνοὶ τοῦ Ψευδοκαισάριου, καὶ ἀσφαλῶς ὁμόρριζο μὲ τὸ Σκλάβοι καὶ Σκλαβῆνοι τῶν Βένεδων οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν τὰ ἕλη τοῦ Πρίπετ. Οἱ ὁποῖοι ὅμως τὸ χρωστοῦσαν καὶ αὐτοὶ στὶς λέξεις shcol, iscla, viscla=νῆσος, βαλτότοπος, τόπος τρυγυρισμένος ἢ πλημμυρισμένος μὲ νερά, τῆς Ἰλλυρικῆς καὶ Κελτικῆς, ὅθεν ἀσφαλῶς καὶ οἱ λέξεις clapea, sclapea=νερόλακκος, λασπόλακκος τῆς Ἀρβανίτικης, καὶ sliabh=βάλτος, τέναγος, τῆς Ἰρλανδέζικης. Σὲ βαλτότοπους ἀκριβῶς κατοικοῦσαν οἱ Ἰλλυριοί, Γαλάτες καὶ Γετοδᾶκες τῶν τεναγοπεριοχῶν τοῦ Δούναβι, ὄντας συνεπῶς σκλάβοι καὶ σκλαβῆνοι ὄχι ὅμως καὶ Σλάβοι.

Σκλάβοι τέλος καθὼς ἐξηγήσαμε ἦσαν καὶ ὅλες οἱ φυλὲς ποὺ νικήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἔγιναν πακτιῶται, φοιδερᾶτοι, φολγκάριοι, ἐπίκουροι, αὐτῶν, μὲ τὴν ἔγκρισί τους δὲ ἐγκαταστάθηκαν σὲ διάφορες ἐρημωμένες περιοχὲς τῆς Χερσονήσου μας. Τέτοιες ἦσαν κυριώτατα οἱ ἰθαγενεῖς Θράκικες, Ἰλλυρικὲς καὶ Γαλάτικες φυλὲς κατόπιν δὲ οἱ βορειότερες Γετοδάκικες, Γοτθικές, Σαρμάτικες, καὶ Οὐννικές. Οἱ τελευταῖες ὅμως γνώριζαν ὅλες τουςκαὶ τὴν γλῶσσα τῶν Ἀροτήρων Σαρμάτων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν καὶ τὴν γεωργικὴ κάστα τῶν περιοχῶν ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐξώρμησαν κατὰ τῆς Χερσονήσου μας. Τὴν χρησιμοποίησαν λοιπὸν σἂν διεθνική τους γλῶσσα τὴν ὁποία κατέμαθαν καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοὺς ὁποίους ἅρπαζαν ἀπὸ τὴν Χερσόνησό μας, ὅπου ἄρχισαν νὰ τὴν διαδίδουν καὶ ὅσοι τους ἐξαγοράζονταν καὶ ἐπέστρεφαν στὶς ἑστίες τους. Στὴν γλῶσσα δὲ αὐτὴ εἶχε κατόπιν τὴν Ἑλληνοκτόνο ἔμπνευσι νὰ μεταφράση τὸ Εὐαγγέλιο ὁ ὑπερλόγιος πατριάρχης Φώτιος, μὲ ὄργανά του δυὸ γεννημένους στὴν Θεσσαλονίκη ἀδελφούς(;)γιὰ τοὺς ὁποίους μιὰ Λατινικὴ

440—Ἴδε, Ψευδοκαισάριου διάλογοι.
441—Ἴδε, Zornandes, Gothia V.
442—Ἴδε, Patrol, Lat tom 129, p. 1273. Expertum e libello de conversione Carentanorum.. supervenit quidam Sclavus ab Hystriae et Dalmatiae

πηγή ([442]) λέγει, ὅτι ἦσαν Σλάβοι ποὺ πῆγαν στὴν Τσέχικη Μοραβία διὰ Δαλματίας καὶ Ἰστρίας. Ὑπάρχει ὥστε πρόβλημα καταγωγῆς αὐτῶν, τὸ ὁποῖο εἶναι δυνατὸν νὰ διαλευκανθῇ ἂν οἱ Σλαυολόγοι μελετοῦσαν τὰ Κελτικά, Θράκικα, Ἰλλυρικά, καὶ Βλάχικα δανείσματα ποὺ ὑπάρχουν ατὴν μετάφρασι τῶν Κύριλλου καὶ Μεθόδιου. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦταν ἀρεστὸ στοὺς Σλάβους σωβινιστὲς γιατὶ θὰ κατέρρεε ἀμέσως ὁ μῦθος τοῦ Σλάβικου κατακλυσμοῦ. Προσαπαιτεῖ ἄλλωστε πολὺ βαθειὲς μελέτες καὶ ἀκόμα μεγαλύτερους κόπους.

Τελειώνοντας προσθέτουμε ὅτι παλαιότατη σκλαβηνία τῆς χερσονήσου μας στάθηκε ἡ παρόμοια τῶν Ἀροτήρων Σκύθων ποὺ κατέβηκαν στὴν Ντοββρουτζᾶ ἀπὸ τὸν Α! μ. Χ. αἰῶνα ἀκόμα. Τὸ ὄνομά της Σκυθία ὅμως (καὶ γιὰ λόγους ἀντιδιαστολῆς Μικρὰ Σκυθία) προῆλθε ἀπὸ παρετυμολόγησι Γραίκικης ὀνομασίας της καὶ ὄχι ἀπὸ πανάρχαιους δῆθεν Σκύθες κάτοικους. Οἱ Γραικόφωνοι ἔποικοι καὶ ναυτικοὶ ὠνόμασαν τὴν περιοχὴ αὐτὴ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δοόναβι ἀπὸ τὴν λέξι τους σκύτα=αὐχένας, λαιμός, (ποὺ καὶ στὴν Ἀρβανίτικη λέγεται σγέδδεα=ζυγός, αὐχένας), ἀφοῦ καθὼς γράφει καὶ ὁ Ἡρόδοτος ([443]) εἶναι ἡ περιοχὴ ὅπου βρίσκεται ὁ ***αὐχὴν τοῦ ποταμοῦ, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου.*** Ὅθεν ἀκριβῶς καὶ τὸ Λατινικό της ὄνομα divortium, divergia καὶ κατὰ παραφθορὰ Ντοββρουτζᾶ ὅπως λέγεται σήμερα. Τὸ ἀρχικὸ Σκυτία ἔγινε κατόπιν Σκυθία καὶ γιὰ νὰ ξεχωρίζῃ Μικρὰ Σκυθία.

IV - ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΜΑΡΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΘΕΝ ΕΚΣΛΑΒΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ

Ἀπὸ τὰ ὅσα γράψαμε μέχρι τώρα, ἐκεῖνα ποὺ ἀναφέρονται εἰδικὰ στὴν Πελοπόνησο, ἔρχονται σὲ ἀντίφασι μὲ δύο μεσαιωνικὲς μαρτυρίες οἱ ὁποῖες κατὰ ὅλους ἀνεξαίρετα τοὺς ἱστορικούς, πιστοποιοῦν ὅτι τὸ δυτικό της ἥμισυ (κυρίως) καταπλημμυρίσθηκε ἀπὸ Σλαύους ἢ Ἄβαρες. Ἐπιβάλλεται ὥστε νὰ ἐξετάσουμε καὶ τὶς μαρτυρίες αὐτὲς ποὺ περιέχονται στὶς τιτλοφορούμενες ***Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος Γεωγραφικῶν*** καὶ θεωροῦνται ὅτι γράφηκαν πρὸ τοῦ 803. Ἀπὸ τοὺς δύο τους ἡ μία λέγει ὅτι ***νῦν οὐδὲ ὄνομα ἔστι Πισατῶν καὶ Καυκώνων καὶ Πυλίων· ἅπαντα γὰρ ταῦτα Σκύθαι νέμονται...*** ἡ δὲ ἄλλη ὅτι «***νῦν δὲ πᾶσαν Ἤπειρον, καὶ Ἑλλάδα, καὶ Πελοπόνησον, καὶ Μακεδονίαν Σκύθαι Σκλάβοι νέμονται...***

Στὰ λεγόμενά τους ταῦτα ἀντιπαρατηροῦμε πρῶτα πρῶτα, ὅτι καθὼς ἀποδείξαμε πειὸ μπροστὰ ἕνα σωρὸ τοπωνυμίες τῆς Ἠλείας, Τριφυλλίας καὶ λοιπῆς Πελοπονήσου, προέρχονται ἀπὸ τὴν Μεσαι-

partibus nomine Methodius qui adinvenit Sclavicas litteras et Sclavice celebravit divinum officium et vilescere fecit Latinum...»

443—Ἴδε, Ἡροδοτ. IV, 89.

ωνολατινική, τὴν Κελτικὴ καὶ τὴν Ἀρβανίτικη, ἀρκετὲς δὲ ἀπὸ αὐτὲς κατὰ πιστὴ μετάφρασι τῶν προγενέστερων τῆς Ρωμαιοκρατίας ἀρχαιογραίκικων. Ἡ διαπίστωσι αὐτὴ ὅμως συνεπάγεται καὶ ὅτι οἱ Σκύθαι ποὺ κατὰ τὸν ὡς ἄνω σχολιαστὴ τοῦ Στράβωνα κατοικοῦσαν κατὰ τὸν 9ο αἰώνα τὶς περιοχὲς τῶν ἀρχαίων Πισατῶν, Καυκώνων καὶ Πυλίων, δὲν μιλοῦσαν οὔτε τὴν Σλάβικη γλῶσσα οὔτε τὴν Τουράνικη (πρωτοτούρκικη) τῶν Ἀβάρων. Σκύθες ἐξ ἄλλου προσονομάζονταν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας ὄχι μόνο οἱ κάτοικοι τῆς πραγματικῆς Σκυθίας (σημερινῆς Ρωσσίας) ἀλλὰ καὶ οἱ τοιοῦτοι τῆς πέραν τοῦ κεντρικοῦ καὶ κάτω Δούναβι Δακογέτιας (σημερινῆς ἀνατολικῆς Οὐγγαρίας καὶ Ρουμανίας). Ἀπὸ τὴν μεσοποταμία Δούναβι καὶ Τίσσα ὅμως καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς γειτονικὲς περιοχὲς τῆς νοτιοδυτικῆς Δακίας, προέρχονταν καθὼς εἴδαμε οἱ ὑπόδουλοι τῶν Ἰάζυγων Σαρμάτων Δακοκελτοϊλλυριοὶ Λιμιγκάντες, τοὺς ὁποίους ὁ αὐτοκράτορας Κωνστάντιος ξεσήκωσε ἀπὸ τὶς ἑστίες τους καὶ διασκόρπισε ἀνὰ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Χερσονήσου μας. Αὐτοὶ ἐπίσης στάθηκαν οἱ Δακοβέσσοι τοῦ Κεκαυμένου οἱ ὁποῖοι καθὼς γράφει ***διεσπάρησαν ἐν πάσῃ Ἠπείρῳ καὶ Μακεδονίᾳ, οἱ δὲ πλείους αὐτῶν ᾤκησαν τὴν Ἑλλάδα***· τὰ ἴδια ἀκριβῶς λόγια χρησιμοποιεῖ καὶ ἡ δεύτερη ἀπὸ τὶς προαναφερμένες μαρτυρίες ἀφοῦ λέγει, ὅτι ***νῦν δὲ πᾶσαν Ἤπειρον, καὶ Ἑλλάδα, καὶ Πελοπόννησον, καὶ Μακεδονίαν, Σκῦθαι σκλάβοι νέμονται.***

Σκλάβοι ἐξ ἄλλου λέγονταν καθὼς εἴδαμε κατὰ τὸν ἕκτο μ. Χ. αἰώνα : καὶ ἡ φυλὴ τῶν Βεντοσλάβων ποὺ κατοικοῦσε τὴν περιοχὴ τῶν σημερινῶν ἑλῶν τοῦ Πρίπετ (Πολωνίας καὶ Ρωσσίας)· καὶ κάθε νικημένη καὶ μὲ συνθῆκες παραδοθεῖσα ὑπόδουλη τέτοια ὅτι ἀκριβῶς ἦσαν οἱ φυλὲς τῶν προαναφερμένων Λιμιγκάντων (μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες κατοικοῦσαν καὶ σὲ βαλτοπεριοχές)· καὶ κάθε φυλὴ ποὺ προέκυπτε ἀπὸ κρᾶμα ἄλλων καὶ εἶχε συνεπῶς ξύγκλυδα=πολυφυλικό, παμφυλιακὸ πληθυσμό, ὅτι ἦσαν ἐπίσης οἱ Λιμιγκάντες ποὺ κατάγονταν ἀπὸ διασταύρωσι Δάκων, Γαλατῶν, Ἰλλυριῶν, καὶ ἁρπαγμένων ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Χερσονήσου μας αἰχμάλωτων. Οἱ προαναφερμένες μεσαιωνικὲς μαρτυρίες ὥστε δὲν ἀναφέρονταν σὲ Σλαβόγλωσσους ἔποικους ὅπως παραδέχθηκαν καὶ οἱ δικοί μας ἱστορικοὶ ἀκόμα, ἄλλα στοὺς ἐκτοπισμένους, ἐξουλαίους, σκουλούαρ (κατὰ τὴν Ἀρβανίτικη) Λιμιγκάντες νομαδοκτηνοτρόφους. Καὶ ἡ γνωστὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου ([444]) ἄλλωστε (στὴν ὁποία καὶ βασίσθηκε τὸ Χρονικὸ τῆς Μονεμβασίας), καθορίζει ὅτι μοῖρα Ἀβάρων κατέκτησε δῆθεν τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὸ ἔτος 587, γεγονὸς ποῦ σημαίνει ὅτι Ἄβαροι καὶ ὄχι Σλαῦοι

444—Ἴδε, Κορδάτου Γ. Ἱστορ. Βυζαντ. αὐτοκρ. σ. 244.

πρέπει νά ἦσαν οἱ μεσαιωνικοί Σκλάβοι αὐτῆς. Ἡ κάθοδος Ἀβάρων ὅμως δέν πιστοποιεῖται ἀπό σύγχρονές της πηγές, διότι καί στίς μαρτυρίες ποῦ ἐπικαλέσθηκε μαζύ μέ πολλούς ἄλλους καί ὁ δικός μας Κορδᾶτος ([445]), τό ὄνομα Ἑλλάς χρησιμοποιήθηκε ἀντί τοῦ πραγματικοῦ καί ἀκριβέστερου τοιούτου Ἰλλυρικόν. Μόλις μετά τό 600 ἄλλωστε, οἱ Ἄβαροι κατόρθωσαν νά καταλάβουν τήν κατά πολύ γειτονικώτερη μέ τά ὁρμητήριά τους Δαλματία. Δέν ἦταν δυνατό λοιπόν νά κατέβηκε μοῖρα τους στήν Πελοπόνησο ἀπό τά 587 ἀκόμα, δηλαδή πέντε χρόνια καί μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἄφιξί τους ἀνά τήν σημερινή Οὐγγαρία.

Ἀβάρ ἐπί πλέον κατά τούς Τουρκόγλωσσους Οὐννομπούγκαρους, Ἄβαρους κ.τ.λ. ἦταν ὁ φυγάς, ὁ δραπέτης, ὁ ἀπόφυγος (κατά τούς συναξαριστές), ἀπόφυγες ἔγιναν πλεῖστες ὅσες ἀπό τίς ὑπόδουλες στούς Οὔννους καί τούς Μπούγκαρους φυλές τῆς Παννονίας καί Δακίας, οἱ ὁποῖες φεύγοντας τόν ζυγό τους ἐγκατέλειψαν τίς ἑστίες τους καί κατέβηκαν πρός τίς νοτιώτερες περιοχές τῆς χερσονήσου μας. Σχεδόν ὅλες τους ὅμως εἶχαν παραμείνει ἐπί ἀρκετούς αἰῶνες ὑπό τήν ἐπικυριαρχία τῶν Ρωμαίων, καί τούς εἶχαν ὑπηρετήσει σάν μισθοφόροι ἐπίκουροι προσονομαζόμενοι ἀπό αὐτούς πακτιῶται καί φοιδερᾶτοι, μετά τήν κάθοδο δέ τῶν Γότθων καί φαλγκάριοι ἤ βούλγαροι (κατά τόν ὅρο τῶν νομαδοκτηνοτρόφων φολκᾶροι). Ἀρκετές ἀπό αὐτές μάλιστα ὅπως π.χ. οἱ Σκίροι, οἱ Κάρποι, οἱ Βαστάρναι κ.τ.λ. μετοικίσθηκαν στίς νοτιώτερα τοῦ Δούναβι ἐπαρχίες τῶν γενικῶν διοικήσεων Ἰλλυρικοῦ καί Θράκης ἀπό τούς αὐτοκράτορες τῶν Ρωμαίων. Ἀπό τίς μέτοικες τοῦτες Δάκικες καί Παννόνικες φυλές λοιπόν κατάγονταν καθώς εἴπαμε οἱ Ἀβαροσκλάβοι τῆς Πελο-

---

445—Ἴδε, Κορδάτου Γ, προαναφ. σ. 243. Ὁ Κορδᾶτος ἐπικαλέσθηκε τήν μαρτυρία τοῦ ἀββᾶ J. Biclarensis πού ἔγραφε ὅτι περί τά 577—578 οἱ Ἄβαροι κατεῖχαν τμήματα τῆς Ἑλλάδος καί Παννονίας καί λεηλατοῦσαν τίς ἀκραῖες περιοχές τῆς Θράκης. Οὗτοι ὅμως εἶχαν τό στρατόπεδό τους στήν ἀνατολικά τοῦ Δούναβι σημερινή Οὐγγαρία, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἦταν ἡ Παννονία καί πρός νότον ἡ διοίκησι Ἰλλυρικοῦ πού περιλάμβανε τό δυτικό τμῆμα τῆς χερσονήσου μας (μέχρι καί λεκανοπέδιων Ἴσκερ - Νέστου) μαζύ μέ τίς Ἑλληνικές χῶρες. Γιά νά φθάσουν στίς ἀκραῖες περιοχές τῆς διοίκησης Θράκης ὥστε οἱ Ἄβαροι ἔπρεπε νά κατέχουν τήν Παληά Σερβία τοὐλάχιστο, (τότε ἄνω Μοισία) ὅτι γνωρίζουμε καί ἀπό ἄλλες μαρτυρίες. Αὐτή ἦταν συνεπῶς τό τμῆμα τῆς Ἑλλάδας ὅπως κατέγραψε τό Ἰλλυρικόν ὁ προμνημ. ἀββᾶς, τήν περιοχή τοῦ ὁποίου ἐννοοῦσε καί ὁ Μένανδρος ὅταν ἔγραφε *κεραϊζομένης τῆς Ἑλλάδος ὑπό Σκλαβηνῶν*, καί ὁ Ἐφέσου Ἰωάννης πού ἔλεγε ὅτι κατά τό 578 ὁ καταραμένος λαός τῶν Σκλάβων *διῆλθεν ὅλην τήν Ἑλλάδα τήν ἐπαρχίαν τῆς Θεσσαλίας καί ὅλην τήν Θράκην*. Οἱ Σκλάβοι προέρχονταν ἀπό τήν Ρουμανία καί ὄχι ἀπό τήν Πελοπόνησο, γιά νά φθάσουν ὥστε στήν ἐπαρχία Θεσσαλίας (πιθανώτατα ἀντί Μακεδονίας) καί νά καταλήξουν στήν Θράκη θά πῆ ὅτι κατέβηκαν μέσον τῆς Δακίας Ριπένσιας καί Μεσόγειας ἄρα διά τοῦ Ἰλλυρικοῦ καί ὄχι διά τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

πονήσου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ τὸ Χρονικὸ τῆς Μονεμβασίας τοὺς ἀποκαλεῖ πάντοτε Ἄραβους καὶ ὄχι Ἄβαρους, Ἀραβαῖοι δὲ προσονομάζονταν καθὼς σημειώσαμε καὶ μέχρι τὴν ἐποχὴ τῆς καθόδου τῶν Τούρκων οἱ ἐπίγονοί τους Ἀρβανῖτες. Ἡ αὐτονομασία Arben (ὅθεν τὸ Ἀρβανοὶ τῆς Ἄννας Κομνηνῆς καὶ Arbinèshi τῆς Λατινομακεδονικῆς) τῶν ὁποίων συγγένευε ἴσως μὲ τὴν Σαμνιτικὴ λέξι ἴρπος=λύκος, ἀφοῦ καὶ τὸ ὄνομα Δᾶκοι παρετυμολογοῦνταν ἀπὸ τὴν λέξι τῆς Φρυγικῆς δάος=λύκος καὶ τὴν παρόμοια τοῦ Ἡσύχιου δάκη=θηρία, ὅτι σημαίνουν ἡ Ρουμανοβλάχικη dihânie καὶ οἱ Ἀρβανίτικες bishea (πρβλ. Βεσσοι) καὶ tshulàpi=θηρίο, λύκος, ζλάπι. Κεφάλι καὶ οὐρὰ λύκου ἄλλωστε ἦταν ἡ πολεμικὴ σημαία τῶν Δάκων τοῦ Δεκέβαλου ([446]), Λύκους προσωνόμαζε καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ Ἡράκλειου Πισίδης ([447]) τοὺς Σκλάβους ἢ Σκλαβήνους λεηλάτες τῆς Χερσονήσου μας, ποὺ ὁ σύγχρονός του Θεοφύλακτος τοὺς ταύτιζε μὲ τοὺς Γετοδᾶκες. Πάντα ταῦτα λοιπὸν πιστοποιοῦν ὅτι οἱ Ἀραβαῖοι Ἀρβανῖτες τῆς Ἀχαΐας ἦσαν πρωτομεσαιωνικοὶ ἔποικοι αὐτῆς καὶ ὄχι τέτοιοι τῆς ἐποχῆς τῶν Φράγκων. Πρὶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἄλλωστε αὐθέντευε στὴν Κόρινθο ὁ φημισμένος Λέων Σγουρός, ἐπίγονος Σκίρων ἐποίκων ἀπὸ τὴν Δακία ἂν ὄχι Δίγερων Παιόνων, καὶ συνεπῶς γνήσιος Ἀρβανίτης ὅσο καὶ οἱ ἐπίγονοι τῶν Ρόντων ἢ Ρονταίων Θρακῶν, συμπατριῶτες αὐτοῦ Ρέντηδες.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δύο μαρτυρίες ποὺ ἀναφέραμε ἔχουμε ἐπὶ πλέον καὶ τὴν πολυθρύλλητη τέτοια τοῦ Πορφυρογέννητου, ποῦ καὶ αὐτὴ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους γενικὰ τοὺς ἱστορικοὺς ὅτι πιστοποιεῖ κατηγορηματικὰ τὸν κατὰ τὴν μεσαιωνικὴ ἐποχὴ ἐκσλαυϊσμὸ τῆς Πελοπονήσου. Τοῦτο ἐπειδὴ ὁ Πορφυρογέννητος ([448]) γράφει ὡς γνωστὸν τὰ ἑξῆς : ***«Πᾶσα ἡ Ἑλλάς τε καὶ ἡ Πελοπόνησος ὑπὸ τὴν τῶν Ρωμαίων σαγήνην ἐγένετο, ὥστε δούλους ἀντὶ ἐλευθέρων γενέσθαι. Ἐσθλαβώθη δὲ πᾶσα ἡ χώρα καὶ γέγονε βάρβαρος, ὅτε ὁ λοιμικὸς θάνατος πᾶσαν ἐβόσκετο τὴν οἰκουμένην, ὁπηνίκα Κωνσταντῖνος ὁ τῆς κοπρίας ἐπώνυμος τὰ σκῆπτρα τῆς τῶν Ρωμαίων διεῖπεν ἀρχῆς, ὥστε τινα τῶν ἐκ Πελοπονήσου μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ εὐγενείᾳ ἵνα μὴ***

446—Ἴδε, Δάκικα τρόπαια στὴ στήλη τοῦ Τραϊανοῦ.

447—Ἴδε, Πισίδη, Ἡρακλειὰς β' στ' 72 - 75. Καὶ πῆ μὲν ἡ Χάρυβδις ἡ Σκυθοτρόφος σιγᾶν δοκοῦσα ληστρικῶς ὠδοστάτει, πῆ δ' αὖ συνεκθέοντες οἱ Σκλάβοι λύκοι τῇ γῇ συνῆπτον τῆς θαλάττης τὸν σάλον. Σημ. Σὲ παληὸ κατάλογο ἐθνῶν ποὺ ἴσως νὰ γράφηκε κατὰ τὸν 13ο αἰώνα παρίστανται οἱ Μπούγκαροι μὲ εἰκόνα βουβάλου (ὅτι καὶ δηλοῖ ἡ Τούρκικη λέξι μπουγᾶ), οἱ Σέρβοι μὲ εἰκόνα κάστορος, οἱ Ἀρβανῖτες μὲ εἰκόνα λύκου καὶ οἱ Βλάχοι μὲ τέτοια γάτας (ἀσφαλῶς ἐπειδὴ οἱ Ἀρβανῖτες τοὺς λέγουν V'là καὶ feles, felis στὴν Λατινικὴ εἶναι ἡ γάτα ἢ διότι τὸ ὄνομα Ἰλλύριοι ταυτίσθηκε μὲ τὸ αἴλουροι=γάτες). Ἴδε Γίρετσεκ Ἱστορ. Βουλγ. σ. 215, ὑποσημ. 8. Γερμαν.

448—Ἴδε, Πορφυρογ. περὶ Βασιλ. ταξ. II, 15.

εἴπω δυσγενεία, Εὐφήμιον ἐκεῖνον τὸν περιβόητον γραμματικὸν ἐπισκῶψαι εἰς αὐτὴν τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον ἰαμβεῖον γαρασδοειδὴς ὄψις ἐσθλαβωμένη. *Ἦν δὲ οὗτος Νικήτας ὁ κηδεύσας ἐπὶ θυγατρὶ Σοφία, Χριστόφορον τὸν υἱόν τοῦ καλοῦ Ρωμανοῦ καὶ ἀγαθοῦ βασιλέως»*.

Ἐξετάζοντας ὅμως τὰ ὅσα λέγει ὁ Πορφυρογέννητος παρατηροῦμε πρῶτα πρῶτα, ὅτι ἡ λέξι ἐσλαβώθη ποῦ χρησιμοποίησε ὁ συγγραφέας αὐτὸς αὐτοκράτορας δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ εἶχε στὴν προκείμενη περίπτωσι τὴν ἔννοια τοῦ ἐκσλαβισμοῦ, ἀφοῦ ὁ λοιμικὸς θάνατος (δηλαδὴ ἡ πανοῦκλα) ἦταν φυσικὸ νὰ θερίση περισσότερο τοὺς Σλαύους οἱ ὁποῖοι δὲν ἦσαν μπολιασμένοι ἀκόμα μὲ τὸ μικρόβιό της. Προστρέχοντας κατόπιν στὴν Λατινομακεδονικὴ ἔχουμε τὴν λέξι της slab(u), ἡ ὁποία ἔχει τὶς ἔννοιες λιγνός, ἄπαχος, ἄτονος, ἀδύνατος ἄγονος (ἐπὶ ἐδάφους), καὶ κακκός, ὀλέθριος κακοῦργος, ἐλεεινός. Ἡ λέξι αὐτὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὸν Νικολαΐδη (στὸ λεξικό του) προερχόμενη ἀπὸ τὴν μεσαιωνολατινικὴ sclabus, ἡ ὁποία λέγονταν καὶ slabus. Συμπίπτει ὅμως ἐπὶ πλέον καὶ μὲ τὶς λέξεις τοῦ Ἡσύχιου ἄθλιβος=κακκός, σιφλός=κακκός, σιφλῶσαι=ἀφανῖσαι, σαῦλος=μικρός, ἀσήμαντος, τιποτένιος, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μποροῦσε ἐπίσης νὰ προέλθη, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν Λατινικὴ labes=ὄλεθρος, καταστροφὴ λώβη. Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω λέξι καὶ τὸ παράγωγό της ρῆμα slâbire (slagire)=ἀδυνατίζειν, ἐξασθενεῖν, κ.τ.λ, ἡ Λατινομακεδονικὴ ἔχει τὸ ρῆμα lupussire=δυστυχεῖν, ἀφανίζειν, ἐξολοθρεύειν κ.τ.λ. (ἀπὸ τὰ labes, λώβη, ἂν ὄχι ἀπὸ τὸ lupu=ἀποθνήσκειν τῶν Ἐτρούσκων), ὅθεν καὶ ἡ παθητικὴ μορφὴ s' lupussi=ἀφανίσθηκε, δυστύχησε, καταστράφηκε, ὅτι ἀκριβῶς πάθαινε κάθε τόπος ποῦ προσβάλλονταν ἀπὸ πανοῦκλα καὶ ἄλλες τέτοιες ἐπιδημίες. Ἀπὸ τὶς λέξεις αὐτὲς ὅμως καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν νεογραίκικη ζλαπώθηκε=ἀγρίεψε, ἔγινε θηρίο, ἦταν εὔκολο νὰ προέλθη ἡ περιβόητη *«ἐσλαβώθη»* τοῦ Πορφυρογέννητου, ὁ ὁποῖος καθὼς προκύπτει καὶ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα ἤθελε νὰ πῆ ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κοπρώνυμου ἐπιδημία, ἡ Ἑλλάδα μὲ τὴν Πελοπόνησο ἔχασαν τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν καὶ ἔγιναν ἔρημες δασοσκέπαστες καὶ βάρβαρες χῶρες, ὄχι δὲ ὅτι καταπλημμυρίσθηκαν ἀπὸ Σλαύους. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε μᾶς δίδει ἀμέσως παρακάτω καὶ μιὰ ἄλλη σημασία της, προσθέτοντας ὅτι κατὰ τὸν περιώνυμο γραμματοδιδάσκαλο Εὐφήμιο, ὁ πεθερὸς τοῦ Χριστόφορου Πελοπονήσιος ἄρχοντας Νικήτας Ρεντάκιος[449]εἶχε *«γαρασδοειδῆ ἐσθλαβωμένη ὄψι»*. Στὴν Ἀρβανίτικη ghershet εἶναι ἡ κόμη, ὁ πλόκαμος, ghershetiss' δὲ ὁ καρηκομόων, αὐτὸς ποῦ ἔχει μεγάλη κόμη. Σθλάβος ([450]) ἐξ ἄλλου

449—Σημ. Τὸ ὄνομα τοῦτο Ρυντάκιος μνημονεύεται σὲ ἀρκετὲς ἐπιγραφὲς τῆς Θράκης. Ἴδε σχετ. εἰς Dacia II, 1958, σ. 322 ὅπου ἡ ἐπιγραφὴ Iulius Iulianus qui et Rundacio.

450—Ἴδε, Σάθα Δ. Documents inedits—tom. I vii.

λέγονταν ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ ὁ ζαλμώδης, ζαλμὸς δὲ ἀπὸ τοὺς Θρᾶκες ἡ δορά, τὸ σκῦτος, τὸ τομάρι· ἐσθλαβωμένος ὥστε πρέπει νὰ ἦταν καὶ κάθε ἄτομο ποῦ εἶχε τριχωτὴ ἐπιδερμίδα, ὁ λάσιος, ὁ δασύς, ὁ μαλλιαρός. Τέτοιος λοιπὸν θὰ ἦταν ὁ καρηκομόων Νικήτας, ὁ γραστοειδὴς ἢ γαρσατοειδὴς ἀσφαλῶς κατὰ τὸν λεξιπλάστη μύστη τῆς γραμματικῆς δυσφήμιο Εὐφήμιο, καὶ γαρασδοειδὴς κατὰ λανθασμένη ἀναγραφὴ τῆς σόλοικής του αὐτῆς λέξης. Λέξης ποῦ μαζὺ μὲ τὴν γραίκικη μεταγραφὴ ἐσθλαβώθη τῆς Λατινομακεδονικῆς s'lupussi (ποῦ μὲ παρετυμολόγησί της ἀπὸ τὴν lupus=λύκος, μποροῦσε νὰ νομισθῆ ὅτι δήλωνε καὶ τὴν λυκοποίησι), ἔγιναν αἰτία νὰ πιστεύουν οἱ ἱστορικοί, ὅτι ἡ Παληὰ Ἑλλάδα μὲ τὴν Πελοπόνησο καταπλημμυρίσθηκαν ἀπὸ Σλαύους. Σ' αὐτὲς ὅμως εἶχαν κατέβει Ἄραβοι (ἢ Ἀραβαῖοι ἢ Ἄρπιοι ἢ Ἄρμπερ ἢ Ἄρμπεν ἢ Ἀρβανοί) ἴρποι (=λύκοι, ζλάπια) τῶν δασῶν τῆς Δακίας καὶ τῶν στεππῶν τῆς Γετίας, γλωσσικὰ στοιχεῖα τῶν ὁποίων ἔχει προσλάβει καὶ ἡ Τσακώνικη. Οἱ ἔποικοι δὲ αὐτοὶ εἶχαν καὶ τὴν λέξι ber, per, por= υἱός, παῖς, ἀδελφικὴ μὲ τὶς ταυτόσημες Λατινικὴ ποῦερ καὶ Λακωνικὴ πόϊρ καὶ μητρικὴ τῆς Ἀρβανίτικης bir(i), ὅπως καὶ τὴν ἔκφρασι per—Scorila ἢ Scorila—per, por—Lape ἢ Lape—por, por—Avlu ἢ Avlu—por, por—Raescu ἢ Raescu—por, por—Nato ἢ Nato—por, κ.τ.λ, κ.τ.λ. Καὶ ἀπὸ τὴν Γετοδάκικη αὐτὴ ἀπογονικὴ κατάληξι, εἶναι φανερὸ ὅτι προέκυψε ἡ παρασυνειθιζόμενη ἀνὰ τὴν Πελοπόνησο ἐπωνυμιακὴ τέτοια—πουλος, ἡ ὁποία ἦταν δυνατὸ βέβαια νὰ προκύψη καὶ ἀπὸ τὴν Λατινικὴ λέξι pullus=γόνος, βλαστός, νεοσσός, κ.τ.λ. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ὅμως τὴν κατάληξι τούτη θὰ τὴν εἶχαν καὶ θὰ τὴν χρησιμοποιοῦσαν πρὸ πάντων οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι πληθυσμοί, οἱ ὁποῖοι ἀντίθετα τὴν ἀγνοοῦν ἀπόλυτα καὶ τοῦτο ἐνῶ διασώζουν τὴν λέξι pullus μὲ τὸν παρεφθαρμένο τύπο pùlj(u).

ΠΟΣΟΙ ΗΣΑΝ ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΜΕΤΑΞΥ 1700-1800

(ἀντὶ ἐπίλογου)

Κρίνοντας ἀπὸ τὴν περὶ τὰ 1900 γλωσσικὴ κατάστασι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας κυριώτατα, ὁ πολιτευτὴς συμπατριώτης καὶ φίλος κ. Μόδης Γ. (τέκνο Μοσχοπολίτισας καθὼς ὁμολογεῖ) ἐπέκρινε πρόσφατα (453) τὸν Σέρβο Πόποβιτς, διότι στὸ περισπούδαστο βιλίο (7) του γιὰ τοὺς Βλάχους ἐμποροβιοτέχνες ποὺ μετανάστευσαν στὶς Δουνάβικες περιοχὲς μεταξὺ 1550—1900, χαρακτήρισε τέτοιους ὅλους γενικὰ τοὺς Μακεδόνες, Ἠπειρῶτες καὶ Θεσσαλοὺς ποὺ καταστάλαξαν ἐκεῖ. Καὶ γιὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ἐπίκρισί του αὐτή, ἐπικαλέσθηκε τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἕνα σωρὸ ἀπὸ τοὺς μετανάστες ἐκείνους κατάγονταν ἀπὸ τὴν Καστοριά, τὴν Σιάτιστα, τὴν Κοζάνη, τὴν Κατράνιτσα, τὴν Νιάγουστα, τὴν Ἀχρίδα, τὸν Περλεπὲ κ.τ.λ., ἀπὸ οἰκισμοὺς δηλαδὴ ἀνὰ τοὺς ὁποίους περὶ τὰ 1850 κατέληξαν νὰ πλειοψηφοῦν οἱ Γραικόφωνοι στοὺς νοτιώτερους καὶ οἱ Σλαβόφωνοι στοὺς βορειοτέρους. Πιστεύει ἤτοι ὁ κ. Μόδης, ὅτι ἡ ἴδια γλωσσικὴ κατάστασι ἐπικρατοῦσε σ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τὰ 1550 ἀκόμα, ἀσφαλῶς ἐπειδὴ καὶ ἡ ἱστορία τῆς Μακεδονίας εἶναι γραμμένη στὶς δύο γλῶσσες τῆς Ὀρθοδοξίας : τὴν Γραίκικη καὶ τὴν Σλάβικη.

Ἡ πεποίθησι αὐτὴ τοῦ κ. Μόδη ὅμως, μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι δὲν μελέτησε ποτὲ τὴν προέλευσι τῆς ἐμποροβιοτεχνικῆς κάστας τῶν οἰκισμῶν τούτων γιατὶ ἂν διάβαζε π.χ. τὴν Ἱστορία Κοζάνης, τοῦ Λιούφη (454) θὰ πληροφοροῦνταν ὅτι πρῶτος οἰκιστὴς αὐτῆς στάθηκε ὁ τσέλινγκας Τράντας, Ἀρβανιτόβλαχος ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη φάρα τῆς Βάλιανης ὅθεν καὶ ἡ Μπελκαμενιώτικη. Ἐπίσης καὶ ὅτι δεύτερος τέτοιος ἦταν ὁ παπᾶς Γκίκας ἀπὸ τὴν Κόστιανη, ποὺ εἶναι χωρίο τῆς περιοχῆς Ντοσκερὶ (περὶ τὰ 27 χιλ. βορειοδυτικὰ τοῦ Τεπελενίου) καὶ ἐντελῶς ἄσχετο πρὸς τὴν Καστάνιανη τῆς Ἠπείρου. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲ (ποῦ εἶχε ἐπαναστατήσει στὰ 1565), ἦσαν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο Ἀρβανῖτες καὶ Βλάχοι, ὅπως μᾶς τὸ ἀποδεικνύουν ἡ μαρτυρία τοῦ ἀνώνυμου (150) καὶ ἡ Γεωγραφία τοῦ Ψαλλίδα (455) (ποὺ σὰν βέρος λόγιος ἔκρυβε καὶ αὐτὸς ὅσο μποροῦσε τὴν Βλάχικη καταγωγή του καὶ τοὺς Βλάχους). Θὰ ἔβλεπε ἐπίσης ὅτι τὸ ἑπόμενο κῦμα τῶν ἐποίκων τῆς Κοζάνης προέρχονταν ἀπὸ τὶς περιοχὲς τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου οἱ ὁποῖες ἐπαναστάτησαν κατὰ τὸ 1612 μὲ τὸν Σκυλόσοφο (456), ἄρα ἀπὸ τέτοιες ὅπου καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀληπασιᾶ ἐπιζοῦσαν Βλάχοι. Θὰ ἐξακρίβωνε ἀκόμα ὅτι καταστάλαξαν ἐκεῖ καὶ Πινδικοὶ Βλάχοι, καὶ Νικολιτσιᾶνοι

453—Ἴδε, περιοδ. Φλωρίνης Ἀριστοτέλη, τ. 5]41 σελ. 2,3.
454—Ἴδε, Λιούφη Ἱστορ. Κοζάνης, 6,13,14.
455—Ἴδε, Ἠπειρωτ. Χρονικά, τομ. v, σελ, 48,59.
456—Ἴδε, προμνημ. Ἱστορ. Κοζάνης, 6.43.

πρόσφυγες, όπως καὶ Πισοδερῖτες ἔποικοι (σἂν τοὺς Μεγδάνηδες, καὶ τοὺς Τσαμαίους Κασομούληδες) καὶ Μπλατσιῶτες καὶ Κλεισουριῶτες καὶ Νεβεσκιῶτες τέτοιοι. Θὰ πείθονταν τέλος ὅτι ἐντελῶς πρόσφατα καὶ μετὰ τὸ 1821 ἐγκαταστάθηκαν στὴν Κοζάνη καὶ Σλαβόφωνοι ἀπὸ τὸ Φραγκότσι (ὅπως καὶ στὴν Βέροια), τὴν Κατράνιτσα, τὸ Παληοχῶρι, κ.λ.τ., οἱ πρόγονοι τῶν ὁποίων ὡς γνωστὸν (ὅταν δὲν προέρχονταν ἀπὸ ἐκσλαβισμένους Βλάχους ἢ Ἀρβανῖτες ἢ καὶ ἐνίοτε Γραικοὺς) ἦσαν ἀνέκαθεν πρίγκηπες τοῦ ἀρότρου καὶ μόνο, ποὺ δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέσι μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴν βιοτεχνία. Διότι ὅπως ἔγραψε ἀπὸ τὰ 1815 καὶ ὁ Λήκ (457), οἱ Βλάχοι κυρίως ἦσαν οἱ βιοτέχνες στὶς πόλεις τῆς Τουρκίας, ὅτι σὰν πειὸ ἡλικιωμένος ἀπὸ τὸν γράφοντα τὸ ξέρει καλύτερα ὁ κ. Μόδης, ποὺ πρόλαβε τέτοιους σὲ ὅλα τὰ Σλαβόφωνα χωριὰ τῆς περιοχῆς μας τουλάχιστο.

Ἂν μελετοῦσε ἐπίσης καὶ τὴν ἱστορία τῆς Σιάτιστας ὁ ὡς ἄνω φίλος, θὰ ἤξερε τὶ ἔγραψε γιαυτὴν ὁ Πουκεβίλ (57) καθὼς καὶ ὅτι μέχρι καὶ σήμερα οἱ κάτοικοί της λέγουν σἂν τοὺς Βλάχους, τσὶ καὶ ὄχι τί. Θὰ ἀντιλαμβάνονταν τότε πληρέστερα τὴν βαρύτητα τῆς περικοπῆς τοῦ Μελέτιου (458), ὁ ὁποῖος ἔγραψε πρὸ τοῦ 1714 ἀκόμα ὅτι χάρις εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἰωαννίνων ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα διεδόθη εἰς τὴν καταβαρβαρωμένην πρότερον Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Καὶ ἐπειδὴ καθὼς ὁμολογοῦσε ὁ μέγας πολέμιος τῆς Βλάχικης Νεόφ. Δούκας (459), οἱ Βλάχοι ἦσαν πανταχοῦ προθυμότεροι εἰς τὰς πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολὰς καὶ κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ πλείονες τωόντι πεπαιδευμένοι, θὰ ἀντιλαμβάνονταν εὔκολα τὸ ποὺ ὀφείλονταν ἡ κατοπινὴ Γραικογλωσία τῶν κατοίκων τῆς Καστοριᾶς, Σιάτιστας, Κοζάνης Νιάγουστας, Τσαριτσάνης, Τυρνόβου, Μακρυνίτσας, Πορταρίας, Ζαγορᾶς (τοῦ Πηλίου) κ.τ.λ., ὅπως καὶ τῶν περιοχῶν Καρπενησίου, Ἀγράφων, Ραντοβίτσας, Τσουμέρκων, Κατσανοχωρίων, Ζαγοροχωρίων, Κοπατσάρων κ.τ.λ. Καθὼς μᾶς βεβαιώνουν ἄλλωστε γιὰ τὰ Ζαγορίτικα π.χ. χωρία ἕνα σωρὸ μαρτυρίες (460), ταῦτα παράτησαν τὴν μητρικὴ Λατινομακεδονική τους γλῶσσα κατὰ προτροπὴν Πάτερ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος ἵδρυσε ἀναρίθμητα σχολεῖα καὶ μὲ τὴν διδαχή του πέτυχε ὅπως γράφει καὶ βιογράφος του Φ. Μιχαλόπουλος, νὰ ἀρχίση ἡ Βλάχικη γλῶσσα νὰ ὑποχωρῇ στὴν Ἑλληνική. Θὰ ἔχει ἀκούσει δὲ πιστεύω ὁ κ. Μόδης, ὅτι ὁ Πάτερ Κοσμᾶς δίδαξε ἐπανειλημμένα σὲ ὅλους τοὺς οἰκισμοὺς τῆς Μακεδονίας ποὺ ἐπικαλέσθηκε (πλὴν τοῦ Περλεπὲ νομίζω), ὅπου τελειώνοντας τόνιζε (462), ὅτι ἔδιδε ἄφεσι ἁμαρτιῶν σὲ ὅσους θὰ παρατοῦσαν τὴν γλῶσσα

457—Ἴδε, Leak M, προανεφερ. τομ. I, κεφ. 6, σ. 275.

458—Ἴδε, Ἠπειρ. Χρονικά, τομ. IV, 6.62.

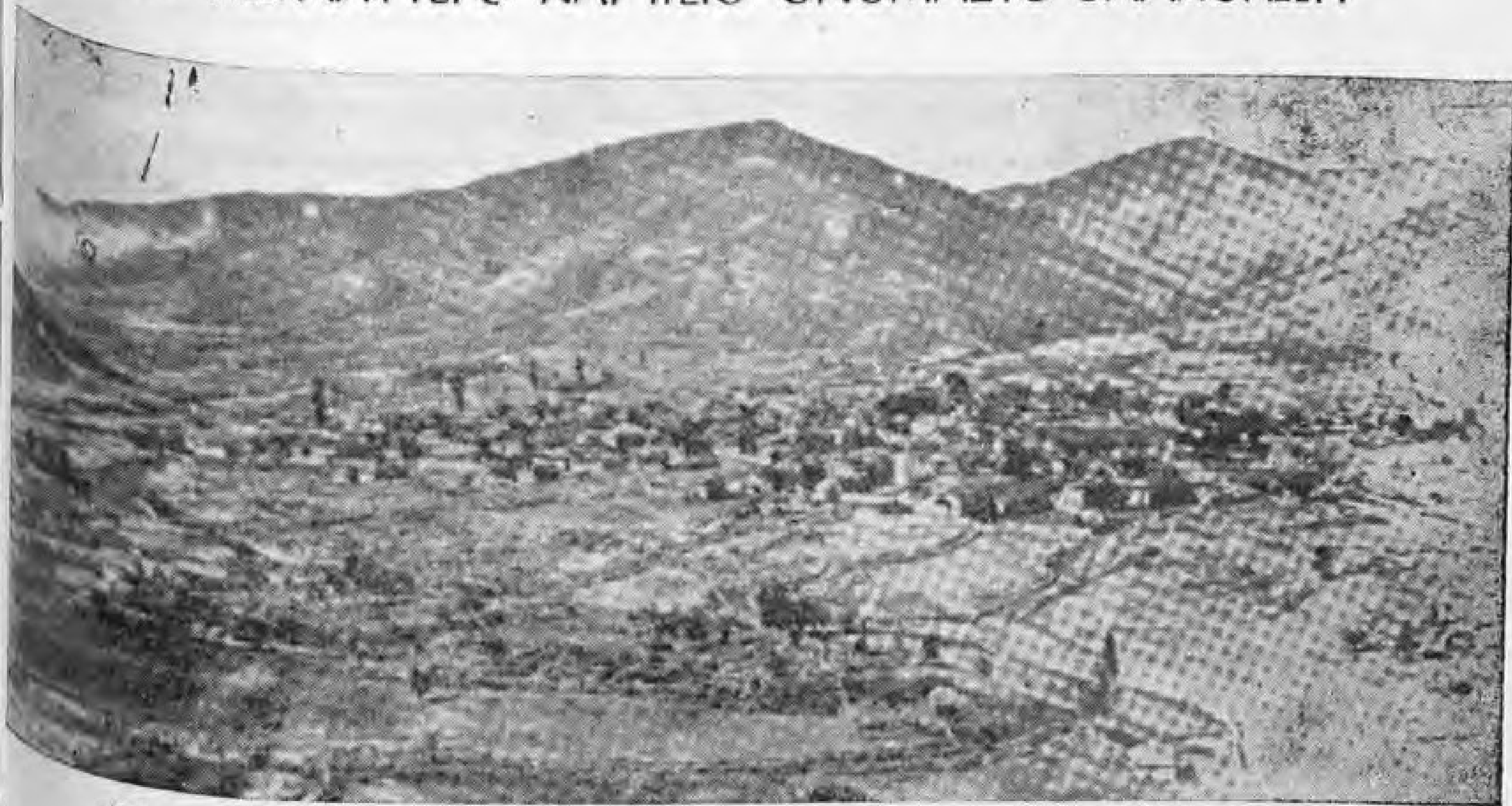
459—Ἴδε, Νεοφ. Δοῦκα, Μαξίμου Τυρίου λόγοι.

460—Ἴδε, ὑποσ. 72 - Ὁμοίως Λαμπρίδου, Ἠπειρ. Μελετήματα, VIII, 6.35. Ἐπίσης Περιοδ. Χρυσαλλίς, τομ. Δ, φυλ. 73, σ. 16 ἀπὸ 15]1]1866.

461—Ἴδε, Περιοδ. Νέον Κράτος, σελ. 1078.

462—Ἴδε, Προαναφ. σελ. 726, 727.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΚΑΙ ΠΕΙΟ ΟΝΟΜΑΣΤΟ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙ

Πῶς κατάντησε στὰ 1899 (φωτογρ. Βάϊγκαντ

VASCOPULEA (ΜΟΣΧΟΠΟΛΙ)

Οἱ γειτονικοὶ 'Αρβανῖτες τὴν λέγουν Voscopòje, ἐνῶ οἱ λογιώτατοι νόμιζαν τὸ ὄνομά της προερχόμενο ἀπὸ τὰ βοσκοῦ—πόλις μιὰ ποῦ ἦταν Βλάχικη πόλι. 'Αποκαλύπτοντας τὶς γνώσεις τους ὁ γεωγράφος μητροπολίτης Μελέτιος ἔγραφε μωρότατα στὰ 1684 ὅτι οἱ **πλείους τῶν κατοίκων αὐτῆς βοσκοὶ προβάτων εἶναι,** ἀγνοῶντας ὁ εὐλογημένος ὅτι σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσι οἱ Μοσχοπολῖτες δὲν μποροῦσαν νὰ ὑπερβαίνουν τὶς 65 οἰκογένειες, οἱ ὁποῖες καὶ μόνο ἦταν δυνατὸ νὰ ζήσουν μὲ 6 ἕως 8000 αἰγοπρόβατα ποὺ μποροῦν νὰ ξεκαλοκαιριάσουν ἁπλῶς, στὰ 40.000 στρ. ποὺ ἔχει ἡ Μοσχόπολι. Καὶ τὴν ἀνόητη ὡς ἄνω γνώμη τοῦ Μελέτιου τὴν ἀναμάσησε ὁ Μιχαλόπουλος, ὅταν παρέστησε τὸν ἱστορικὸ τῆς Μοσχόπολης.

Ρίχνοντας στὸν κάλαθο ἀχρήστων καὶ τὶς φλυαρίες Σλάβων, ποὺ θέλουν τὴν ὡς ἄνω Βλάχικη τοπωνυμία προερχόμενη δῆθεν ἀπὸ τὶς λέξεις τοὺς vissoco (ὑψηλὸς) ἢ voisco (στρατιωτικὸς)—polje (=κάμπος, πεδίον), σημειώνουμε ὅτι ἡ Vâscòpulea προέκυψε ἀπὸ τὸ ὄνομα Vâscòp(u) ἀνατολικώτερού της γειτονικοῦ (περὶ τὰ 12 χιλιομ.) οἰκισμοῦ, ὁ ὁποῖος μνημονεύεται ἀπὸ τὸ Χρονικὸ Μουζάκη σὰν κατεστραμμένος περὶ τὰ 1350. Ἡ τοποθεσία της ἄλλωστε ποὺ εἶναι περιοχὴ συμβολῆς πηγῶν ὀρεινοῦ ποταμίσκου, ἦταν δασοπεριοχὴ μὲ ἀλπικὸ βοσκότοπο (καὶ κατούνα συνεπῶς) τοῦ Vâscòp(u) ὅπου κατέψυγαν καὶ κρύφθηκαν, ὅσοι ἀπὸ τοὺς κάτοικους αὐτοῦ διασώθηκαν ὅταν καταστράφηκε. Τὸ καταφύγιό τους ἐκεῖνο λοιπὸν ἐξελίχθηκε στὴν κατοπινὴ Vâscòpulea, ἡ ὁποία ἀπέχει 21 χιλιομ. ἀπὸ τὴν ἀνατολικά

τῆς Κορυτσᾶ καὶ περὶ τὰ δέκα πέντε ἀπὸ τὴν βορειότερά της μεσαιωνικὴ Δεάβολι (ὑπέρ τὴν σημερινὴ γέφυρα Μαλίκι), ποὺ ἦταν τότε πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς καὶ ἕδρα ἐπισκόπου. Τὴν Δεάβολι δὲ ἀκριβῶς (ποὺ ἔσβυσε μὲ τὴν περὶ τὰ 1480 ἀνάδειξι τῆς Κορυτσᾶς σὲ διοικητικὸ κέντρο ἀπὸ τοὺς Τούρκους) διαδέχθηκε ἡ Vâscòpulea, ἀπὸ τὴν ὁποία περνοῦσε ἡ παρακαμπτήρια δδευσε ποὺ συνέδεσε τὴν Κορυτσᾶ μὲ τὴν πανάρχαια ἐμπορικὴ ἀρτηρία 'Απολλωνία—Βεράτι—Δεάβολι—Καστορία ἢ Πισοδέρι—Θεσσαλονίκη. Λείψανα λοιπὸν τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ὡς ἄνω Vâscop(u) ἀρχικὰ καὶ πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Δεάβολι καὶ ἄλλα γειτονικὰ κάστρα κατόπιν, στάθηκαν οἱ οἰκισταὶ τῆς Vâscopulea κατὰ τὴν μεταξὺ 1380—1463 ἐποχὴ ποὺ οἱ Τοῦρκοι ἀγωνίζονταν νὰ κατακτήσουν καὶ τὶς περιοχὲς, αὐτές. Πλὴν τούτων ὅμως, καὶ καθὼς μᾶς βεβαιώνει τὸ ὑπόμνημα ποὺ ὑπέβαλαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰώνα οἱ Μοσχοπολῖτες τῆς Αὐστρίας στὴν κυβέρνησί τους, στὴν Μοσχόπολι κατέφυγαν μετὰ τὴν ἅλωσι τῆς Κων)πολης καὶ πολλὲς ἀρχοντικὲς οἰκογένειες αὐτῆς. Τοῦτο δὲ στηρίζεται καὶ στὴν ἱστορικὴ πληροφορία, ὅτι ὁ ἀρνησίθρησκος γειτονοχωρίτης 'Ιλιὰζ Παναρίτι ποὺ ἀνέβηκε πρῶτος στὸ τεῖχος τῆς Κων)πολης καὶ πῆρε σὰν ἀμοιβὴ τσιφλίκι του καὶ τὴν Κορυτσᾶ ὅπου καὶ πέθανε, διέσωσε (ἔναντι λύτρων φυσικὰ) ἀρκετὲς τέτοιες. Αὐτὴ λοιπὸν στάθηκε ἡ καταγωγὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μοσχόπολης, γιὰ τὸν ἀριθμὸ τοῦ ὁποίου ἔχουν γραφεῖ ἐπίσης ἕνα σωρὸ ἀνακρίβειες. Τὸ προαναφερμένο ὑπόμνημα πάντως γράφει ὅτι ἡ Μ. εἶχε 12.000 σπήτια καὶ μάλιστα διώροφα, τριώροφα καὶ τετραώροφα καθὼς λέγουν ἄλλες πηγές. 'Αναλογικὰ μὲ τὰ Γιάννινα ὥστε τὰ ὁποῖα ἐπὶ 'Αληπασιᾶ εἶχαν 3200 σπήτια εὐτελέστερα μὲ 22.500 ψυχὲς (ὡς Πουκεβίλ), ἡ Vâscòpulea εἶχε ὁπωσδήποτε πάνω καὶ ἀπὸ 84.000 ψυχὲς καὶ ἀσφαλῶς 100 000 (Βλάχους μὲ ἐλάχιστους 'Αρβανῖτες). Καὶ ὅπως ἔγραφε ἕναν αἰώνα μετὰ ἀπὸ τὸν Μελέτιο ἡ Νεωτερικὴ Γεωγραφία τῶν Δημητριέων Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου αὐτὴ ἡ πόλι προτήτερα δὲν ἦταν τίποτες παρὰ μόνο 16 καλύβες βοσκῶν μετὰ ταῦτα ὅμως αὔξησε καὶ ἔγινε αὐτὸ ὅπου ἀκούομεν, μάλιστα εἰς τὸν τρέχοντα αἰώνα εἰς τέτοιαν ἀκμὴν ἦταν ὁποῦ εἶχε 12.000 σπίτια, 14 ρουφέτια (συντεχνίες) τεχνῶν, σχολεῖο καλὸ ('Ακαδημία) ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐπρόκοψαν πολλοὶ καὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι, τυπογραφίαν, πλοῦτον πολύν, καὶ ἑνὶ λόγῳ ἦταν εἰς τὴν Τουρκίαν μία πόλι στολισμένη μὲ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου στολίζουν μιὰ πόλι Εὐρωπέϊκη. 'Η ἀκμαία αὐτὴ μεγαλούπολις διαλύθηκε μεταξὺ 1767—1770 καὶ λόγῳ τῆς τότε 'Επανάστασης.

τῶν Παπιστάνων καὶ τοῦ Σατανᾶ (ὅπως ἀποκαλοῦσε τὴν Βλάχικη), πρᾶγμα ποὺ ἐπαναλάμβαναν καὶ οἱ Σλάβοι κληρικοί. Καὶ μόνο οἱ Πισοδερῖτες ἁρματωλοὶ καθὼς διηγοῦνταν οἱ γέροι, δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ κηρύξῃ καὶ τὸν ἔβγαλαν ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχή τους, μὲ τὴν σύσταση νὰ μὴ ξαναπεράσῃ. Ὅτι ἔπραξαν καὶ στὴν Ἤπειρο, ἀποκλειστικὰ οἱ ἐπίσης πολεμικώτατοι Ἀλβανόφωνοι κάτοικοι τῆς Ζόριστας (463).

Τὸ προαναφερόμένο τέλος ἐπιχείρημα τοῦ κ. Μόδη μᾶς πιστοποιεῖ ἀκόμα ὅτι ἀγνοοῦσε τὴν μαρτυρία τοῦ Ἀραβαντινοῦ γιὰ τὴν Βλάχικη καταγωγὴ τῶν Κοπατσιάρων, καθὼς καὶ τὴν παρόμοια ὅπου ἀναγνώριζε ὅτι Βλαχοχώρια ἦσαν παλαιότερα, τὸ Βαρόσι (ἐμπορικὴ συνοικία) τῆς Κορυτσᾶς, τὸ Μπλάτσι (ποὺ προσονομάζονταν ὡς γνωστὸν Βλαχομπλάτσα), ἡ Ἀλιστράτη τῆς Δράμας, ἡ Μακρυνίτσα μὲ τὴν Πορταριὰ τοῦ Βόλου κ.τ.λ. Πολὺ δὲ περισσότερο ἀγνοοῦσε καὶ τὴν ἔκθεσι τοῦ Σέρβου Πατριάρχου Barkits (464), ὁ ὁποῖος ἔγραψε στὰ 1771 ὅτι ἀνὰ τὸ πασσαλίκι τῆς Ὀχρίδας οἱ Βλάχοι ἦσαν πολυάριθμοι ὅσο καὶ οἱ Βούλγαροι. Ὅτι πιστοποιοῦν καὶ οἱ παραδόσεις τῶν κατοίκων τῆς Μπεάλας ποὺ θυμοῦνταν π.χ. ὅτι τὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς αὐτῶν Μπέλεστα, Μορούνιτσα, Ζεββίνιοι, μὲ τὶς γειτονικὲς τῆς Ὀχρίδας, Πέστσιανη καὶ Τραπεζίτσα καὶ τὰ βορειοανατολικώτερά τους Μάβρουβα, Νιτσπούρ, Γκαλισνὶκ κ,τ.λ., ἦσαν παλαιότερα Βλαχόφωνοι ἐπίσης οἰκισμοί. Παραδόσεις τῶν ὁποίων ἡ ἀλήθεια προπεπικυρώνεται καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ Farlati. (134)

Πάντα ταῦτα καὶ ἄλλα περισσότερα, τὰ ἤξερε ἀπὸ οἰκογενειακὲς παραδόσεις ἢ τὰ εἶχε διαισθανθεῖ ὁ ἐπικριθεὶς ἀπὸ τὸν κ. Μόδη Βλάχος τὴν καταγωγὴ Σέρβος ἐπιστήμων, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον εἶχε μελετήσει προσεκτικὰ καὶ τὶς ἀναφερόμενες στὴν ἐθνολογία τῆς Χερσονήσου μας ἐργασίες τοῦ ἐπίσης Σέρβου γεωγράφου καὶ ἐθνολόγου Ι. Τζβίγιτς. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῶν ὁποίων ὡς γνωστὸν προέκυψε τὸ ἀγνοούμενο ἀπὸ τὸν κ. Μόδη ξεκαθαρισμένο πόρισμα, ὅτι ἀνὰ τὴν Χερσόνησό μας καὶ μὲ μόνη ἐξαίρεσι τὴν ἀνατολικὰ τοῦ Ἕβρου καὶ Τούντζα Θράκη, ὑπῆρξε προγενέστερα πολυπληθέστατος Λατινομακεδονόγλωσσος πληθυσμός, ὁ ὁποῖος ἐκσλαβίσθηκε στὶς βορειότερα τῆς Ἐγνατίας περιοχὲς καὶ γραικώθηκε στὶς νοτιώτερά της τέτοιες. Βασιζόμενος δὲ π.χ. στὶς παραδόσεις, στὴν στολὴ ποὺ φοροῦσαν, στὶς ἀσχολίες ποὺ εἶχαν κ.τ.λ. οἱ Σλαβόφωνοι (ὅταν τοὺς ἐπισκέφθηκε) κάτοικοι τῆς Κατράνιτσας καὶ Γραμματίκουβας, ἀναγνώρισε ὁ Τζβίγιτς (465) ὅτι οἱ οἰκισμοί τους ἦσαν ἀρχικὰ μεγάλοι Βλαχόφωνοι τέτοιοι. Οἱ ὁποῖοι (προσθέτουμε καὶ ἡμεῖς) ἐγκαταλείφθησαν ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπανά-

---

463—Ἴδε. Λαμπρίδου, Ἠπειρ. Μελετ. τευχ. III, σελ. 51.

464—Ἴδε, Ischircof A, Les confins occident, des Terres bulgares, Lausanne 1916, p. 167.

465—Ἴδε Cvijic J. geogr. und. geolog. Mazedoniens und Alt Serbiens I, teil, Gotha 1908, s. 278.

σταση τοῦ 1821, μετὰ τὴν ὁποία κατέληξαν νὰ γίνουν γεωργοὶ τέτοιοι κα Σλαβόγλωσσοι. Παρὰ ταῦτα διέσωσαν καὶ τὰ ἀρχικά τους Βλάχικα ὀνόματα καὶ ἕνα σωρὸ μερικώτερες ἄλλες προσλάβικες τοπωνυμίες, ὅπως π.χ. τὶς Sanderi, Pulitsa (ὄνομα λιμνούλας), Lum, κ.τ.λ. ἡ πρώτη, τὴν Sângiorgi ("Αγιος Γεώργιος) μιᾶς ἐκκλησίας της ἡ δεύτερη κ.τ.λ. Ἀποτελοῦσαν ἄλλωστε καὶ αὐτὰ λείψανα τῶν Βλαχοχωριῶν τοῦ δυτικοῦ Βερμίου, ὅπου ὡς τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 σώζονταν τὰ ἐπίσης Βλαχόφωνα χωρία Κουτσούφλιανη, Περισιόρ, Φοῦρκα κ.τ.λ. Παρόμοια δὲ λείψανα ἦσαν ἐπίσης καθὼς ἀναγνωρίζει καὶ ὁ Τζβίγιτς (466), ὡς καὶ τὰ ὑπὸ εἰδικὸ προνομιακὸ καθεστὼς Βοϊνικοχώρια (στρατιωτικὰ) τοῦ Αἵμου καὶ Ἀνθαίμου στὴν Βουλγαρία, γιὰ τὰ ὁποῖα προσθέτει ἐπὶ πλέον ὅτι κατέληξαν νὰ γίνουν ὁλοκληρωτικὰ Σλαβόγλωσσα μόλις περὶ τὰ 1800. Τὰ παραδείγματα αὐτὰ λοιπὸν θὰ πρέπει νὰ πείσουν τὸν κ. Μόδη, ὅτι κατὰ τὴν ἴδια καὶ μόνο ἐποχὴ ἦταν δυνατὸ νὰ καταντήσουν Σλαβόφωνοι καὶ οἱ Μοριχοβῖτες του τῆς νότιας ἡμιλεκάνης τοῦ Ἐριγώνα, γιὰ τοὺς ὁποίους ἄλλωστε παραδέχεται καὶ ὁ Τζβίγιτς ὅτι παλαιότερα ἦσαν Βλάχοι.

Βασιζόμενος σὲ ἀξιόπιστα σχετικὰ στοιχεῖα ὁ Τζβίγιτς, κατέληξε νὰ παραδεχθῇ (467) ἐπίσης, ὅτι περὶ τὰ 1800 οἱ Βλάχοι τῆς Μακεδονίας, Ἀλβανίας, Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Παληᾶς Ἑλλάδας, ἀνέρχονταν σὲ τετρακόσιες ἕως πεντακόσιες χιλιάδες ψυχές. Πρὸ αὐτοῦ ἄλλωστε ὁ Lejean (468) τοὺς ὑπολόγιζε περὶ τὰ 1861 σὲ 200.000 ψυχές. ἀλλὰ χωρὶς τοὺς Γραικωμένους, ἢ μισογραικωμένους τέτοιους τοὺς ὁποίους δὲν μποροῦσε νὰ ὑπολογίσῃ καθὼς τόνισε. Λίγο προτήτερα δὲ καὶ ὁ Ami boué (469) τοὺς λογάριαζε περὶ τὰ 1848 σὲ 250 ἕως 300.000 ψυχές, ἐνῷ περὶ τὰ 1815 ὁ Ἄγγλος Λὴκ (470) ἔγραψε γιὰ τὸ σύνολό τους τὰ ἑξῆς : οἱ κωμοπόλεις τῶν Βλάχων εἶναι διασκορπισμένες ἀνὰ τὰ ὄρη τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ἀνέρχονται δὲ σὲ πεντακόσιες περίπου ἀπὸ τὶς ὁποῖες καμμιὰ δὲν εἶναι πολὺ μικρή. Καὶ γιὰ τὸ μέγεθος τούτων σχετικὰ μὲ τὸ ὁποῖο μᾶς βεβαιώνει καὶ ὁ Τζβίγιτς (471) ὅτι τὰ Βλαχοχώρια ἦσαν οἱ μεγαλύτερες κωμοπόλεις τῆς Χερσονήσου, μποροῦμε νὰ κρίνουμε ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ Πουκεβίλ. Σύμφωνα μὲ αὐτὴ (472), τὰ σαρανταένα χωριὰ τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου εἶχαν συνολικὰ 5340 σπήτια, ἄρα ἀπὸ ἑκατὸν τριάντα τὸ καθένα κατὰ μέσον ὅρο. Τὰ χωριὰ αὐτὰ ἐξ ἄλλου εἶχαν ὁπωσδήποτε ἀπὸ ἑφτὰ ψυχὲς στὸ κάθε σπῆτι, δηλαδὴ ὅσες καὶ τὰ σπήτια τῶν Ντερβενοχωρίων τοῦ Ἰσθμοῦ κατὰ τὸν ΠουκεβίλΛ καὶ πάλι. Ἀπὸ τὸν

466—Ἴδε Cvijits J, Peninsule des balkans, p. 255, 472, 475—ὁμοίως Kanitz, bulgarie Danubiènne p. 278, 288 335, 393, 397.
467—Ἴδε προμν. p. 163.
468—Ἴδε Lejean.., Ethnographie de la Turquie d' Europe.
469—Ἴδε Ami boué, Turquie d' Europe, t, II, p. 22.
470—Ἴδε Leak M, Travels in Northern Greece, t. I, c. 6, p. 274
471—Ἴδε μνημον. Peninsule balcanique, p. 225.
472—Ἴδε Pouquevill, προμν. Βιβλ. II, κεφ. 3, σελ. 209.

ἴδιο Γάλλο (473) περιηγητὴ ἐπὶ πλέον κατέχουμε ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴ ἐποχὴ τὰ Γιάννινα εἶχαν 3420 οἰκογένειες χριστιανῶν (διότι ἀνάμεσά τους ὑπῆρχαν καὶ Γραίκικες, καὶ Βλάχικες, καὶ 'Αρβανίτικες), οἱ ὁποῖες εἶχαν 17.100 ψυχὲς καὶ ζοῦσαν σὲ 2000 σπήτια. Σὲ κάθε σπῆτι ὥστε ἀντιστοιχοῦσαν κατὰ μ. ὅ. ὀκτώμισυ ψυχὲς ἢ 1,7 οἰκογένειες, ὅτι συνεπῶς συνέβαινε καὶ ἀνὰ τὰ Ζαγοροχώρια ποὺ καὶ αὐτὰ ἦσαν ἐμποροβιοτεχνικοὶ οἰκισμοὶ κυρίως. Κάθε Βλαχοχῶρι λοιπὸν ποῦ εἶχε 130 σπήτια καὶ μόνο, ξεπερνοῦσε τὶς χίλιες ψυχές. Τὰ κατὰ τὸν Λῆκ πεντακόσια τέτοια συνεπῶς, εἶχαν συνολικὰ πάνω ἀπὸ 500.000 ψυχὲς ὁπωσδήποτε.

Μὲ τὴν ὡς ἄνω στατιστικὴ τοῦ Λῆκ ὅμως, διαφωνεῖ ριζικὰ ἡ συνοπτικὴ στατιστικὴ τοῦ σύγχρονου μὲ αὐτὸν Πουκεβὶλλ (474) ὁ ὁποῖος ἔμεινε πολλὰ χρόνια στὰ Γιάννινα καὶ σπούδασε μάλιστα ἐκεῖ τὰ Γραίκικα στὸν Ψαλλίδα. Οὗτος λοιπὸν γράφει ὅτι οἱ Βλάχοι ποῦ ζοῦσαν στὸ κράτος τοῦ 'Αληπασιᾶ (τὸ ὁποῖο ἔφθανε πρὸς βορρᾶν ὡς τὴν 'Εγνατία) ἀνέρχονταν σὲ 63.720 ψυχὲς ἑδραίων (μὴ μετακινούμενων) καὶ σὲ 11.200 ψυχὲς νομάδων. 'Αλλὰ καθὼς σημειώσαμε, ἡ Μοσχόπολι καὶ μόνο εἶχε κατὰ τὸ 1765 δώδεκα χιλιάδες σπήτια ἄρα (ἀναλογικὰ μὲ τὰ Γιανιώτικα) καὶ 102.000 ψυχές. Πενῆντα χρόνια μετὰ τὴν καταστροφή της λοιπόν, ὁ Πουκεβὶλλ ἔβγαζε τὸν συνολικὸ πληθυσμὸ τῶν Βλάχων ποῦ ζοῦσαν στὶς 'Ελληνικὲς χῶρες, μικρότερο κατὰ 27.000 ψυχὲς ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῆς Μοσχόπολης καὶ μόνο. 'Η στατιστική του αὐτὴ ὥστε εἶναι ἐντελῶς ἀναξιόπιστη (ἂν ὄχι καὶ πλαστὴ) ἀφοῦ ἐπὶ πλέον ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς τρωτά: α) 'Ωρισμένοι ἀριθμοὶ αὐτῆς δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸ ἐξαγόμενο ποὺ δίδει τὸ ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ ἑνὸς ἕκαστου ἀπὸ τὰ μνημονευόμενα ὑπὸ τοῦ Πουκεβὶλλ Βλαχοχώρια. β) Δὲν συμπεριλαμβάνει οὔτε μιὰ ἀπὸ τὶς παροικίες τῶν Βλάχων ἐμποροβιοτεχνῶν ποὺ ζοῦσαν σὲ ὅλες τὶς πόλεις, ὅπου καὶ ἀποτελοῦσαν τὸν κύριο ὄγκο τῆς κάστας αὐτῆς. γ) Παρέλειψε πέντε—ἕξ χωριὰ τοῦ 'Ασπροπόταμου, ἄλλα τόσα τοῦ Ζαγορίου, τοὺς Βλάχους τῶν μικτῶν χωριῶν (Κατσανοχώρια, Τζουμέρκα, Ραντοβίτσι, Χάσια, Κοπατσιάρικα κ,τ.λ.), τοῦ Σουλίου, τῆς Καρδίτσας, τοῦ Βόλου, τῆς 'Αγιᾶς, τοῦ Ὄλυμπου, τῶν Πιερίων, τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, 'Αλβανίας, κ.τ.λ. Καὶ τέλος δ) ὑπολόγισε τοὺς νομάδες Βλάχους μόνο σὲ 11.200 ψυχὲς (ἢ 2240 οἰκογένειες), ἐνῶ ὁ συντάκτης αὐτῆς γράφει σὲ ἄλλη σελίδα (475) ὅτι τὰ γιδοπρόβατα ποὺ εἶχαν οὗτοι, ἄξιζαν ὑπὲρ τὰ σαράντα ἑκατομμύρια γρόσια, ὄντας συνεπῶς πάνω ἀπὸ πέντε ἑκατομμύρια κεφάλια, ἀφοῦ καθὼς σημειώνει (476) ἡ ἀξία τους ἦταν ἀπὸ δέκα γρόσια τὸ πρόβατο καὶ ἕξ ἡ γίδα, ἄρα κατὰ μέσον ὅρο ἀπὸ ὀχτὼ γρόσια τὸ κεφάλι. Τὰ κτήνη αὐτὰ ὅμως χρειάζονταν καθὼς σημειώνει ὁ ἴδιος 25.000 βοσκοὺς καὶ μόνο, ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν

473—Ἴδε Πουκεβὶλ προμν. βιβλ. II, ch, 1, σελ. 160.
474—Ἴδε Πουκεβὶλ προμν. VI,κ.3 σελ. 394—396
475—Ἴδε, Πουκεβὶλ, προανεφ. ch βιβλ. YI, κεφ. 3, σελ. 392.

ὀργάνωσι τῶν Φαλκαριῶν (τσελιγκάτων) συνοδεύονταν καὶ ἀπὸ ἰσάριθμες οἰκογένειες, τῶν ἑπτὰ ψυχῶν τότε κατ' ἐλάχιστον. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Βλάχων νομαδοκτηνοτρόφων στοὺς ὁποίους ἀναφέρονταν ὥστε, ξεπερνοῦσε ὁπωσδήποτε τὶς 175.000 ψυχές, ἄρα κατὰ δέκα ἕξ φορὲς τὸν ἀριθμὸ τῶν 11.200 ψυχῶν. Ἡ προαναφερμένη συνοπτική του κατάστασι ὥστε εἶναι λανθασμένη πέρα γιὰ πέρα, ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸ τοῦ Ἀσπροπόταμου δὲ ἀναιρεῖται καὶ ἀπὸ τὸν σύγχρονό του Κασομούλη (477), ὁ ὁποῖος τὸν ὑπολόγιζε συμποσούμενο σὲ 24.000 ψυχὲς ἀντὶ τῶν 11.150 ὅπως τὸν παρουσίασε ὁ Πουκεβίλλ.

Εὐτυχῶς ὅμως ὁ Πουκεβίλλ μᾶς δίνει καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ προσδιορίσουμε μόνοι μας τὸν ἀριθμὸ τοῦ Βλάχικου πληθυσμοῦ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ξεκαθαρίζει δηλαδὴ πρῶτα πρῶτα ὅτι οἱ Βλάχοι νομάδες τῆς ἐποχῆς του ἦσαν ὅλοι τους Λατινομακεδονόγλωσσοι (πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς βέβαια μιλοῦσαν καὶ τὴν Γραίκικη ἢ ἄλλοι καὶ τὴν Ἀρβανίτικη). Μᾶς πληροφορεῖ κατόπιν ὅτι ὑπῆρχαν καὶ Ἀρβανῖτες νομαδοκτηνοτρόφοι καὶ μάλιστα ἐξισλαμισμένοι, μὲ τοὺς ὁποίομς τσακώνονταν πολλὲς φορὲς οἱ πρῶτοι. Καὶ ἐπὶ πλέον μᾶς παρέχει τὴν πληροφορία (478) ὅτι τὰ γιδοπρόβατα τῶν νομαδοκτηνοτρόφων τοῦ κράτους τοῦ Ἀλῆ-Πασιᾶ (τὰ ὁποῖα καὶ μόνο διακινούμενα πλήρωναν τὸν σχετικὸ φόρο) περιλάμβαναν 11.200.000 κεφάλια, χωρὶς τὰ 2.100.000 τοῦ Ἀλῆ-Πασιᾶ καὶ ἄλλων μπέηδων. Τὸ στοιχεῖο τοῦτο ὅμως μᾶς πιστοποιεῖ ὅτι οἱ Βλάχοι καὶ Ἀρβανῖτες ἀποκλειστικὰ νομαδοκτηνοτρόφοι ποῦ ζοῦσαν μὲ αὐτά, ἀνέρχονταν σὲ 80.000 οἰκογένειες ἂν κρίνουμε μὲ βάσι τὰ κτήνη ποὺ εἶχαν οἱ Λιβαδιῶτες (479) τοῦ Πάϊκου περὶ τὰ 1900, ἢ 400.000 ψυχὲς (ἂν κρίνουμε μὲ βάσι τὰ κτήνη τοῦ τσελιγκάτου Μπάτζιου περὶ τὰ 1922 κ.τ.λ.). Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸν Πουκεβίλλ (480) καὶ πάλι ὁ ὁλικὸς πληθυσμὸς τῶν περιοχῶν ὅπου ζοῦσαν οἱ ὡς ἄνω, ἀνέρχονταν σὲ 1.200.000 ψυχές, ἔχουμε σὰν ἐξαγόμενο τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι ξεπερνοῦσαν τότε τὸ ἕνα τρίτο τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Ἡ ἴδια ἀναλογία βέβαια ὑπῆρχε καὶ μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοπονήσου, ὅπου καθὼς ἔγραφαν οἱ Βενετοὶ (304) διοικητὲς οἱ κτηνοτρόφοι ἦσαν ἀποκλειστικὰ Ἀρβανῖτες. Στὴν πραγματικότητα ὅμως οἱ περισσότεροί τους ἦσαν Φαρσιλιᾶτες (=Ἀρβανιτόβλαχοι) καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν πατριὰ τῶν Ζιάρκανων (ἢ Σιαργκαναίων, ἢ Τσεργιναίων, ὅθεν οἱ Κολοκοτρωναῖοι) ποὺ κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821 ἔπαθαν τρομακτικὴ φθορά, ὅπως π.χ. τὸ φαλκάρι τους τοῦ Προύντζιου ἀπὸ τὸ ὁποῖο καθὼς διηγεῖται ὁ Φωτᾶκος (481) σκοτώθηκαν πολεμῶντας καὶ οἱ

476—Ἴδε, Πουκεβίλ, προαν. βιβλ. XIII, κ. 7, σ. 114, 115.
477—Ἴδε, Κασομούλη, ἐνθυμ. στρατιωτικά, τομ. Α, σελ. 333.
478—Ἴδε, Πουκεβίλ, προμν. βιβλ. XI, κ. 5, σελ. 261.
479—Ἴδε, J. Cvijic, προμν. Grund... Mazediniens κ.τ.λ. s. 299.
480—Ἴδε, Πουκεβίλ, προμν. βιβλ. XI, κεφ. 5, σελ. 251.
481—Ἴδε, Φωτάκου, Βίοι Πελοποννησίων ἀνδρῶν, σελ. 154.

ὀγδόντα πολεμιστές του. Στὴν φθορὰ δὲ αὐτὴ ἀναφέρεται καὶ ἕνα παληὸ Φαρσιλιάτικο δίστιχο ποῦ λέει : Màràs' lji di Sàrgànjots' s' dùssira Mureàua tots', ἤτοι κατὰ μετάφρασι : Οἱ δύστυχοι οἱ Σαργκαναῖοι, χάθηκαν ὅλοι στὸν Μωρηᾶ.

Πέντε χρόνια καὶ μόνο πρὶν ἀπὸ τὸν Πουκεβίλλ, ὁ ἐπίσης Γάλλος καὶ πρόξενος στὴν Θεσσαλονίκης Beaujour (482) ὑπολόγιζε τὸν πληθυσμὸ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἀλλὰ μαζὺ μὲ τὴν ἀνατολικὰ τοῦ Ἀξιοῦ Μακεδονία καὶ τὴν Παιονικὴ τέτοια (λεκάνες Ἐριγώνα καὶ Μπρεγκάλνιτσας) σὲ 1.600.000. Προσθέτοντας δὲ σ' αὐτὲς καὶ τὶς 300.000 ποῦ εἶχε ἡ Πελοπόνησος, ἔχουμε σἂν σύνολο 1.900.000 ψυχές, ἔναντι τῶν 1.500.000 τὶς ὁποῖες εἶχαν κατὰ τὸν Πουκεβίλλ μαζὺ μὲ αὐτὴ οἱ περιοχὲς τοῦ Ἀληπασιᾶ, ποῦ ἔφθαναν ὡς τὴν Ἐγνατία καὶ τὸν Ἀξιό. Οἱ δυὸ στατιστικὲς αὐτὲς ὥστε συμφωνοῦν μεταξύ τους καὶ πρέπει νὰ τὶς θεωρήσουμε ἀξιόπιστες. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Beaujour τονίζει, ὅτι ἐνῶ ἡ γεωργία τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν ἦταν πολὺ περιωρισμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα ἡ νομαδικὴ εἶχε πολὺ μεγάλη ἀνάπτυξι, πειθόμεθα καὶ ἀπὸ αὐτὸν ὅτι τὸ ἕνα τρῖτο τοῦ πληθυσμοῦ τους τὸ ἀποτελοῦσαν οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι. Προσθέτει (483) ἄλλωστε ἐπιγραμματικώτατα ὅτι ἡ Ἑλλάδα ξαναγύρισε στὴν ἡρωϊκὴ ἐποχή, καὶ ὅτι μόνο κτηνοτρόφους καὶ ληστὲς ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖ. Καὶ ὡς γνωστόν, οἱ Θράκικες καὶ Ἰλλυρικὲς φυλὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες κατάγονται οἱ Ἀρβανῖτες καὶ οἱ Βλάχοι νομαδοκτηνοτρόφοι (Γραῖκοι ἢ Σλάβοι νομαδοκτηνοτρόφοι δὲν ὑπῆρξαν), φημίζονταν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἀκόμα σἂν ληστρικώτατες τέτοιες, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Βέσσους ποὺ κατὰ τὸν Στράβωνα (484) ὑπὸ τῶν ληστῶν λησταὶ προσηγορεύοντο, καὶ τοὺς Δάρδανους (485), ποὺ οἱ Ρωμαῖοι προτίμησαν νὰ τοὺς πάρουν στὸν στρατό. Τόσο δὲ ὁ Πουκεβίλλ ὅσο καὶ ὁ Κασομούλης καὶ πολλοὶ ἄλλοι τόνισαν ὅτι νομαδοκτηνοτρόφοι ἦσαν οἱ ἡρωϊκοὶ κλέφτες τῆς ἐποχῆς αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ὅμως κόλακες τῆς γεωργικῆς τάξης ἱστοριολόγοι τοὺς παρουσιάζουν σήμερα καὶ σἂν τέκνα τῆς κάστας τῶν κολληγογεωργῶν, ἡ ὁποία ὡς τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 δὲν ἐπιτρέπονταν καὶ νὰ ἀτενίση τὰ ὅπλα ἀκόμα. πρβλ. Καλλικλείδην Τ,39 – «Γεωργικὸν ἄνδρα πολιζόμενοις ἀνθρώποις οὐκ ἔδοξαν πλεμεῖν»

Ἀπὸ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω Beaujour (486) πληροφορούμεθα ἐπίσης, ὅτι ἡ ἀντιστοιχία τοῦ πληθυσμοῦ ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε στὶς πόλεις μὲ τὸν τοιοῦτο ποῦ κατοικοῦσε τὰ χωριά, ἦταν ἕνα πρὸς δύο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι ἀποτελοῦσαν τὸ ἕνα τρίτο τοῦ συνολικοῦ, συμπεραίνουμε ὅτι τὰ ἄλλα δύο τρίτα συμπληρώνονταν ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς ἐμποροβιοτέχνες. Ἀπὸ τὶς δύο κάστες αὐτὲς ὅμως οἱ γεωργοὶ μποροῦσαν νὰ εἶναι τὸ πολὺ

482—Ἴδε, F. beaujour, Tableau du commerce de la Grèce, t. I, p. 22.
483—Ἴδε, Προμνημ. σελ. 135.
484—Ἴδε, Στραβ. VII, 5 § 12.
485—Ἴδε, Histor. Aug. Marc. Aurel. 21, § 7.
486—Ἴδε, F. Beaujour, προμν. t. I, p. 22, 24 128, 130, 135, 137.

πολὺ διπλάσιοι ἀπὸ τοὺς ἐμποροβιοτέχνες καὶ νὰ περιλαμβάνουν συνεπῶς τὰ 44.4 ο)ο τοῦ συνελικοῦ πληθυσμοῦ, ἐνῶ οἱ ἐμποροβιοτέχνες θὰ ἀποτελοῦσαν τὰ 22.25 ο)ο τοῦ συνολικοῦ. Καὶ ἐπειδή, τόσο οἱ ἐμποροβιοτέχνες ὅσο καὶ οἱ νομαδοκτηνοτρόφοι τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν ἦσαν κατὰ τὰ δυό τους τρίτα τουλάχιστο Βλάχοι, προκύπτει (μὲ τὸν συνυπολογισμὸ μάλιστα καὶ τοῦ μικροῦ σχετικὰ ἀριθμοῦ τῶν ὁμόγλωσσων γεωργῶν) τὸ μαθηματικὸ συμπέρασμα: ὅτι περὶ τὰ 1810 καὶ κατὰ τοὺς μετριώτερους ὑπολογισμούς, οἱ Λατινομακεδονόγλωσσοι ξεπερνοῦσαν τὰ τριάντα ἑπτὰ ἑκατοστὰ τουλάχιστον τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ, ἄρα τὶς 700 000. Ἀποτελοῦσαν συνεπῶς τότε τὸ ἕνα τρίτο καὶ πλέον ἀπὸ τοὺς κάτοικους τῆς Μακεδονίας, Κεντρικῆς καὶ Νότιας Ἀλβανίας, Ἠπείρου, Θεσσαλίας, Στερεᾶς Ἑλλάδας καὶ Πελοπονήσου (χωρὶς τὰ νησιά). Κατὰ τὸν Μοναστηριώτη Ρόζα (487) ἄλλωστε, πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Μοσχόπολης (μεταξὺ 1767—1770) οἱ Βλάχοι ἀποτελοῦσαν τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας καὶ τὴν πλειοψηφία τῶν κάτοικων τῆς Ἀλβανίας (Κεντρικῆς καὶ Νότιας) καὶ Ἀνατολικῆς Ἠπείρου. Ἡ ἀναρχία ὅμως ποὺ ἐπικράτησε ἀνὰ τὴν Ἀλβανία μετὰ τὸν ἐξισλαμισμὸ τῶν Ἀλβανῶν (καὶ πολλῶν Ἀρβανιτόβλαχων), κατέληξε στὴν καταστροφὴ τῶν μεγάλων Βλαχόφωνων οἰκισμῶν αὐτῆς καὶ τῆς παρακείμενης Δυτικῆς Μακεδονίας, ἰδίως ὅταν οἱ ἐξισλαμισμένοι λησμόνησαν τὴν κοινὴ προγονικὴ τους καταγωγή, καὶ ἀπέκτησαν τὴν νοοτροπία ξενικῆς κάστας. Ἐγκαταλείφθησαν τότε (μεταξὺ 1630 — 1730) ἀπὸ ὅσους ἀρνήθηκαν νὰ ἐξομώσουν, ἡ Φρασιάρη μὲ τὴν Ζαβαλιάνη τῆς περιοχῆς Ντανγκλῆ (Ἀτιντανίας), ἡ Μπιθκούκια (488), ἡ Ντούσιαρη, ἡ Γκόπισια τῆς Δεάβολης, καὶ διαλύθηκαν ἡ Ἄρζα μὲ τὴν Νικολίτσα τῶν πηγῶν τοῦ Ντεβόλη, οἱ νοτιώτερες Γράμουστα, Βατεάρνικο, Λουντόπεα (Λινοτόπι) τῶν μυχῶν τοῦ Γράμμου καὶ πλεῖστες ἄλλες, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁποίων σκόρπισε πρὸς κάθε κατεύθυνσι καὶ τελικὰ κονιορτοποιήθηκε. Κατὰ τὸ 1689 διαλύθηκαν ἐπίσης καὶ τὰ Βλάχικα ἀστικὰ χωρία τῶν περιοχῶν Κοσσυφοπεδίου, Πριζρένης, καὶ Σκοπίων, ὁ πληθυσμὸς τῶν ὁποίων (ἀνερχόμενος σὲ 10.000 οἰκογένειες τουλάχιστο) ἀκολούθησε τὰ ἀποχωροῦντα Αὐστριακὰ στρατεύματα ποὺ εἶχαν καταλάβει τὶς περιοχὲς (489) αὐτές, καὶ ἔτσι χάθηκε ἔκτοτε ἐκεῖ ὁ ἑδραῖος ἐντόπιος Λατινομα-

---

487—Ἴδε, Ρόζα Γ. Ἔρευναι περὶ τῶν λεγομένων Βλάχων ἢ Ρωμάνων. Πέστη, 1805, σελ. 12,90.

488—Σημ. Τὸ μεγάλο καὶ πανάρχαιο αὐτὸ Βλαχοχῶρι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατάγονταν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ κατὰ παρετυμολογημένη μετάφρασι κατοπινοὶ Κολοκοτρωναῖοι, διεκδικεῖται σήμερα ἀπὸ τοὺς Ἀρβανῖτες ἐπειδὴ καὶ μόνο μετὰ τὸ 1700 κατέληξε Ἀλβανόφωνο. Στηρίζονται δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ στὴν σημερινή του γλωσσικὴ κατάστασι.

489—Ἴδε, Τζβίγιτς, Peninsule balcanique p, 118 καὶ 131, ποὺ γράφει ὅτι ἀπὸ τὶς προαναφερμένες περιοχὲς ἔφυγαν τότε στὴν Αὐστρία περὶ τὶς 35 ἕως 40.000 οἰκογένειες, τὶς ὁποῖες ἔχρισε ὅλες Σέρβικες. Οἱ περισσότερες ἀπὸ αὐτὲς ὅμως ἦσαν ἐμποροβιοτεχνικές, ἄρα κατὰ τὸ μεγαλύτερό τους ποσοστὸ τουλάχιστο Βλάχικες καὶ Ἀρβανίτικες. Τὸ ἕνα τέταρτο ὥστε ἀπὸ αὐτὲς ἦσαν ὁπωσδήποτε Βλάχικες.

κεδονόγλωσσος πληθυσμός.

Τέλος κατὰ τὴν ἐπαναστατικὴ περίοδο 1765—1770 οἱ ληστρικὲς ὀρδὲς τῶν ἐξισλαμισμένων 'Αλβανῶν, διέλυσαν τὴν Μοσχόπολι, ποὺ κατὰ τὸν Κούμα (490) ἦτο ὅλη Βλάχικη καὶ ἐνόσω ἤκμαζεν ἡμιλλᾶτο νὰ γίνη ἔξαρχος τοῦ φωτισμοῦ τῶν 'Ελλήνων, καὶ μαζὺ μὲ αὐτὴ τὴν γειτονικὴ Σύπισκα καὶ ἄλλα Βλαχοχώρια. Δημιουργήθηκε τότε πελώριο καὶ ἀκατάσχετο μεταναστευτικὸ ρεῦμα κυρίως πρὸς τὴν Αὐστροουγγαρία, ὅπου καθὼς καὶ στὴν Ρουμανία καὶ Ρωσσία κατέφυγαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πάνω ἀπὸ 80.000 οἰκογένειες Βλάχων (τὸ ἐλάχιστο κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα) μὲ ὑπὲρ τὶς 550.000 ψυχές. Μὲ τὸ πλῆγγα τοῦτο ἔχασε τὴν μέχρι τότε πλειοψηφία του ὁ Λατινομακεδονόγλωσσος πληθυσμὸς τῆς Κεντρικῆς Δυτικῆς Μικρευρώπης, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον καθοδηγοῦνταν πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὴν 'Ορθόδοξο 'Εκκλησία (ποὺ ἀσκοῦσε ἀπεριόριστη ἐπιρροὴ στοὺς ἐμποροβιοτέχνες Βλάχους) πρὸς τὴν ἀλλαξογλωσσία. Ἄρχισε ἔτσι ἡ ἀντικατάστασι τῆς Λατινομακεδονικῆς ἀπὸ τὴν Γραίκικη καὶ τὴν Σλάβικη ἢ καὶ τὴν 'Αρβανίτικη ἀκόμα, γλῶσσες ποὺ τὶς γνώριζαν ἄλλωστε ὅλοι οἱ ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη ἄρρενες ἐμποροβιοτέχνες Βλάχοι, καθὼς καὶ οἱ νομαδοκτηνοτροφικὲς πατριὲς ποὺ σιγὰ σιγὰ καταντοῦσαν δίγλωσσες.

Αὐτὴ ὑπῆρξε λοιπὸν ἡ διαμόρφωσι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δυτικοκεντρικῆς Μικρευρώπης, ὅπου ἀπὸ τὰ 870 ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ἔμπνευσι τοῦ Λατινομάχου Πατριάρχου Φώτιου, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ ἐξαφανίση τὴν Λατινική, ἱδρύθηκε τὸ τὸ πρῶτο διδασκαλεῖο τῆς Σλάβικης στὴν Δεβρίτζα (492) ἤγουν Βελίτζα τῆς περιοχῆς Ὄχριδας, καὶ ἐγκαταστάθηκε σὰν πρῶτος Βουλγάρων γλώττη ἐπίσκοπος, ὁ Μαραβοτσέχος μαθητὴς τοῦ Κύριλλου Κλήμης. 'Η Βελίτζα αὐτὴ ὅμως εἶναι ἡ Μπέαλα τῆς Λατινομακεδονικῆς Βλαχοχῶρι καὶ μέχρι σήμερα, ὅπου (στὴν Ἄνω) σώζονται καὶ τὰ ἐρείπια τῆς μονῆς ποὺ ἵδρυσε ἐκεῖ ὁ Κλήμης. Μαζὺ μὲ αὐτὴ δὲ διατηρήθηκαν ἀμετάβλητες καὶ οἱ Λατινομακεδονικὲς κατὰ τὸ πλεῖστον τοπωνυμίες τῶν ὁλόγυρά της περιοχῶν, γεγονὸς ποῦ πιστοποιεῖ ὅτι πολὺ πρόσφατα κατακτήθηκαν ἀπὸ τὴν Σλάβικη καὶ αὐτές. Καὶ τὸ ὄνομα Κουτμητζιβίτσα ἄλλωστε (ὅπως κατὰ τὴν βιογραφία τοῦ Κλήμη λέγονταν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἡ Νοτιοδυτικὴ Βουλγαρία) εἶναι ἀπὸ τὰ ἀδιαμφισβήτητα Λατινομακεδονικὰ (493). Τέτοιο ἐπίσης ἦταν καὶ τὸ σύγχρονό του Τασηπιάτου, ὅπως κατὰ μιὰ ἄλλη μαρτυρία λέγονταν τὸ τρίτον μέρος τῆς βασιλείας τῶν Βουλγάρων, ἤγουν τὸ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἄχρις 'Ιεριχοῦ καὶ Κανίνων. Ἦταν συνεπῶς τὸ δυτικώτατο τμῆμα αὐοῦ ἄρα κατὰ τὸν ὅρο τῆς Λατινομακεδονικοῦ Tu—ascapit(u) = Στὴν Δύσι, Δυτικὰ μέρη, ἀπὸ λανθασμένη γραφὴ

490—Ἴδε, Κοῦμα Κ. 'Ιστορ. ἀνθρωπ. πραξ. τομ. 16, σελ. 531.

491—Ἴδε, Π. Κοντογιάννη, Οἱ Ἕλληνες. σ. 393. 'Ομοίως, Περιοδ. Παρνασσὸς τομ. 5, 6. 536—539.

492—Ἴδε, Patrol, Grec, t. 126, p. 1227

493—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀν. οἰκ. Λύγκου, σελ.

τοῦ ὁποίου προέκυψε τὸ ὡς ἄνω Τασηπιάτου. Ἀπὸ τὸ Γραίκικο κολοφὼν ἐξ ἄλλου ἂν ὄχι ἀπὸ τὸ Λατινικὸ Calventia (=γυμνότοπος, ἄδενδρος) προέκυψε πιθανώτατα καὶ τὸ μεσαιωνικὸ ὄνομα Γλαβενίτσα τῶν Ἀκροκεραύνιων, (ὅπως π.χ. ἀπὸ τὸ ὄνομα Βάργαλλα τῆς Παιονικῆς πόλης καὶ μὲ τὰ διαδοχικὰ Vargalentia, Vargalentsia, Vargalintsa Βαργαληνίτσα (494) προῆλθε τὸ σύγχρονο Μπρεγκάλνιτσα τοῦ ποταμοῦ αὐτῆς) ἀφοῦ οἱ Ἐνετοὶ καὶ ὡς τὸ τέλος τους τὴν ὠνόμαζαν Culphum. Προσλάβικες εἶναι καὶ οἱ περισσότερες τοπωνυμίες τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, καθὼς ἔχουμε ἀποδείξει διερευνῶντας τὰ ὀνόματα οἰκισμῶν τῆς Λύγκου, Ἀρβανῖτες ἦσαν καθὼς ἔχουμε γράψει στὸ σχετικό μας βιβλίο (495) οἱ περὶ τὰ 840—850 κατακτητὲς τῆς Κουτμητζιβίτσας (ἢ Τάσκάπιτου) ποὺ φέρονταν ὅμως τότε μὲ τὸ ὄνομα Βούλγαροι τῶν Μυσῶν. Ἀκόμα καὶ μέχρι σήμερα ἄλλωστε ἐπικρατοῦν στὶς ἀνώτατες λεκάνες τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τοῦ παραπόταμου αὐτοῦ Τρέσκα, καὶ μόνο στὴν ἄνω λεκάνη τοῦ Ἐριγῶνα, στὸ λεκανοπέδιο τῆς Πρέσπας, καὶ στὸ βορειοανατολικὸ τμῆμα τοῦ Ὀχριδινοῦ τέτοιου τοὺς ξεπερνοῦν οἱ Σλαβόφωνοι, ποὺ ἀπορρόφησαν σ' αὐτὲς καὶ τοὺς πολυάριθμους ἄλλοτε γηγενεῖς Βλάχους. Ὁ κατὰ τὸν ἕβδομο ὥστε αἰώνα δῆθεν κατακλυσμὸς καὶ τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας ἀπὸ Σλάβους, εἶναι ἀποκύημα τῆς φαντασίας ἀνίδεων ἱστοριολόγων, οἱ ὁποῖοι νόμιζαν ὅτι τὸ μεσαιωνικὸ κράτος τῆς Βουλγαρίας κατοικοῦνταν ἀπὸ Σλαβόγλωσσους ἀποκλειστικὰ κάτοικους, ὅπως ἀντίστοιχα παρουσιάζουν Γραικόγλωσσους τοὺς ὑπήκοους τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους οἱ δικοί μας. Ἀκόμα καὶ στὶς περιοχὲς αὐτὲς ὅμως ποὺ τὶς θέλουν ἱερές τους τέτοιες, οἱ Σλαβόγλωσσοι κατέληξαν νὰ πλειοψηφοῦν μόλις κοτὰ τὸν 19ον αἰώνα, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ δὲν μετανάστευαν καὶ ἐπὶ πλέον διότι μὲ τὴν ἐπικρατήσασα κατὰ τὴν διάρκειά του σχετικὴ τάξι στὶς Τούρκικες ἐπαρχίες, προόδευσαν οἰκονομικὰ καὶ διπλασιάσθηκαν σχεδὸν ἀριθμητικά. Ἀρβανιτόβλαχοι ἄλλωστε ἦσαν καθὼς ἔχουμε γράψει (496) προεισαγωγικὰ καὶ προσεχῶς θὰ τὸ ἐκθέσουμε μὲ πληρέστερα τεκμήρια, τόσο ὁ Σαμουὴλ (ἢ Στέφανος) Μπελγκοὺν ὅσο καὶ οἱ λοιποὶ συνεπαναστάτες του, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν καὶ ὁ Φεουδάρχης τῆς Πρέσπας Ἰβάτζης. Γιὰ τὸν ὁποῖο μᾶς πληροφορεῖ ὁ Κεδρηνός, ὅτι στάθηκε ὁ πειὸ ἄκαμπτος, ἐπίμονος, σκληρός, τολμηρὸς κ.τ.λ. ἀντίπαλος τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἄρα ὁ ivaccio κατὰ τὴν Παλαιοϊταλικὴ μὲ τὴν ὁποία ὅμως εἶναι ἀδελφικὴ ἡ Βλάχικη καὶ ὄχι ἡ Σλάβικη. Καὶ ἐπειδὴ κάποιος Γάλλος Σλαβολόγος, (497) ποὺ μελέτησε δύο ἐγκλωβισμένα σὲ Ἀρβανῖτες Σλαβόγλωσσα χωρία τῆς Κορυτσᾶς, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ κάτοικοί τους ἦσαν ἐπίγονοι τῶν Σλάβων ἔποικων ποὺ κατέβηκαν στὴν πε-

---

494—Ἴδε, Patrol. Grec, t. 126, p. 201 (λζ).

495—Ἴδε, γραφ. Τὰ 150 ὀνομ. οἰκ. Λύγκου, σ. 17,18,24.

496—Ἴδε, προμν. σελ. 18,19,24.

497—Ἴδε. André Mazon, Documents, contes et chansons Slaves de l' Albanie du Sud εἰς billiotheque d' Etudes balkaniques. 1936—p.

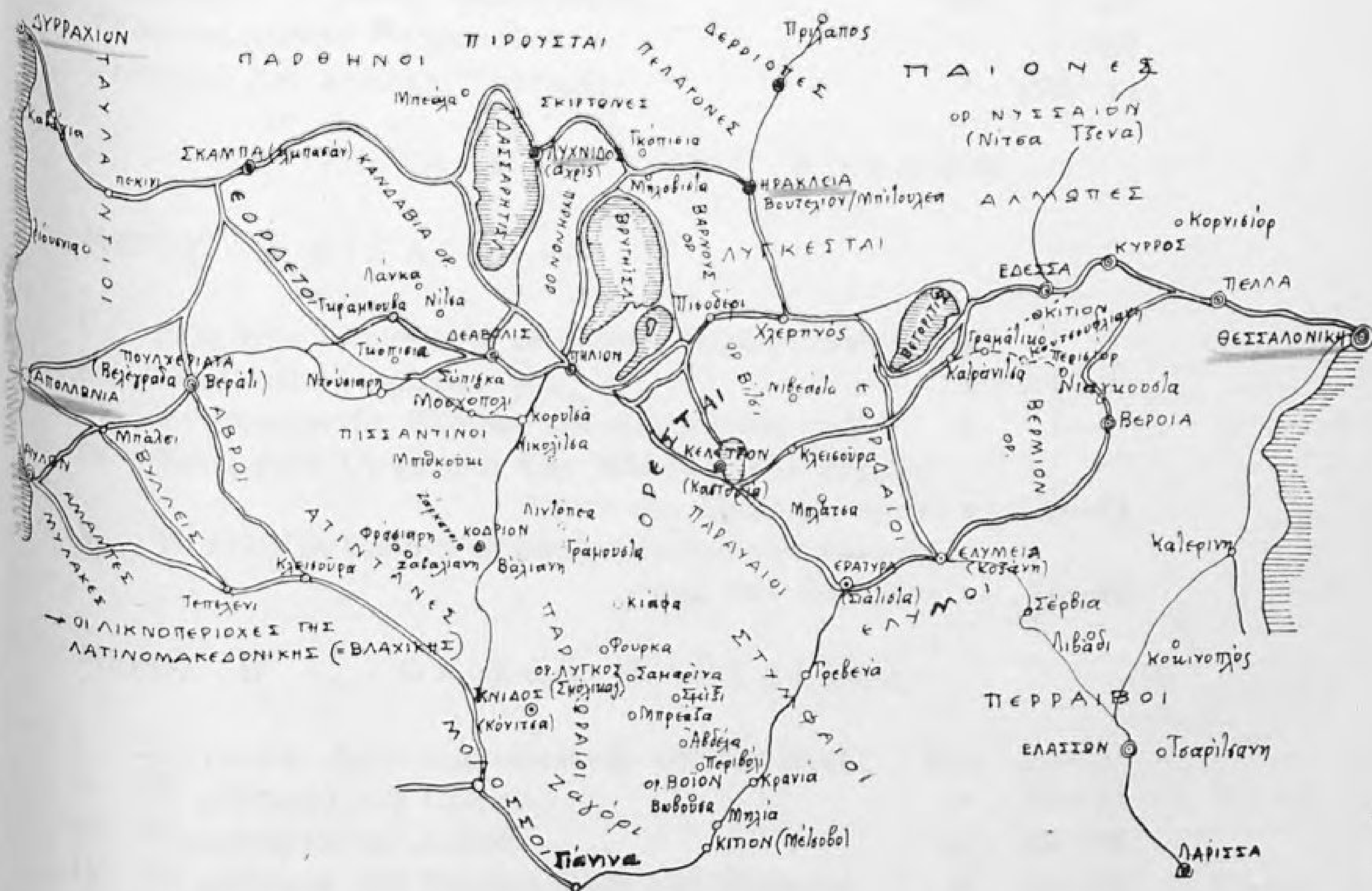
ριοχὴ αὐτὴν κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα, προσθέτουμε καὶ γιὰ τὰ πορίσματά του τὰ ἑξῆς: Οἱ παραδόσεις τῶν ὡς ἄνω πρῶτα ἔλεγαν ὅτι ἦσαν μέτοικοι ἀπὸ τὰ μέρη τῆς βορειοθράκικης Βουλγαρίας, τοὺς ὁποίους ἔφεραν στὴν γειτονιὰ τῆς Κορυτσᾶς κάποιος ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες τῶν τελευταίων αἰώνων. Στὴν Κορυτσᾶ ἐξ ἄλλου πέρασαν καὶ στρατοπέδευσαν, καὶ ὁ Βουλγαροκτόνος καί ὁ 'Αλέξιος Κομνηνός, ἴσως δὲ καὶ ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς καὶ ὁ Καντακουζηνός. Στὴν διάλεκτό τους ἐπὶ πλέον ὁ ὡς ἄνω Γάλλος Mazon A, ὁ ὁποῖος περιγράφει ὡς καὶ τοὺς μορφασμοὺς τῶν Σλαβόγλωσσων τούτων κατὰ τὴν προφορὰ τῶν φθόγγων τους, ξεχώρισε καθὼς τονίζει (498) καὶ πέντε ἕξ λέξεις ἀποκλειστικὰ δικές τους, ὅπως καὶ ὅτι λέγουν Nikul τὸν μῆνα Δεκέμβριο. Τὸ τελευταῖο ὅμως εἶναι φανερὸ ὅτι προῆλθε ἀπὸ παραφθορὰ τῆς Ρουμάνικης ὀνομασίας του Ningiul = Χιονιᾶς, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ὄνομα Νικόλαος τοῦ ἅγιου τῶν ὑδάτων. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Μακεδονόβλαχοι ὀνομάζουν τὸν μῆνα αὐτὸν 'Ndreu (=Χιονιᾶ ἐπίσης, καὶ πιθανὸν ἀπὸ παραφθορὰ τοῦ ἀρχαιομακεδονικοῦ Αὐδναῖος), συμπεραίνουμε ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν ὡς ἄνω Σλαβόγλωσσων ἦρθαν ἀπὸ ἐκσλαβισμένες Ρουμάνικες περιοχές ἀφοῦ μάλιστα λέγουν καὶ Com— boga χρησιμοποιῶντας τὴν Λατινικὴ ἀντωνυμία Com = σύν. 'Ως πρὸς τὶς ἀποκλειστικὰ δικές τους λέξεις πάλι ἡ ita=ἀγαπῶ, συμπίπτει μὲ τὴν Οὐαλλέζικη awawydd = ἐπιθυμία, πόθος· ἡ bolif = ἀγαπητός, μὲ τὴν ταυτόσημη 'Αγγλικὴ beloved· ἡ masen = ὡραῖος, masna = ὡραία, μὲ τὶς 'Ιρλανδέζικες maise = ὡραιότης, maiseac = ὡραῖος, χαριτωμένος· ἡ men, mentok = μικρός, μὲ τὴν Οὐαλλέζικη main = main = λεπτός, ἀδύνατος, ὅτι σημαίνει καὶ ἡ Λατινομακεδονικὴ mingo. Καὶ οἱ δεικτικὲς ἀντωνυμίες τους soj, sos, συμπίπτουν ἀπόλυτα μὲ τὶς 'Ιρλανδέζικες so, seo, ὅπως καὶ οἱ λέξεις τους: glusec = ποντικὸς μὲ τὴν ταυτόσημη 'Ιρλανδέζικη luc (καὶ στὴν Ρουμάνικη clotsan = εἶδος ποντικοῦ), lijot = πτηνό, μὲ τὴν 'Ιρλανδέζικη eanlait = πτηνό, τέλος τὸ ὄνομα Projdina τῆς νύφης ἑνὸς τραγουδιοῦ μὲ τὸ Priodas γάμος τῆς Οὐαλλέζικης, bride, brautigam = νύφη τῆς 'Αγγλικῆς καὶ Γερμανικῆς, κ.τ.λ. κ.τ.λ. Πάντα ταῦτα ὅμως πιστοποιοῦν ὅτι οἱ Σλαβόφωνοι τοὺς ὁποίους μελέτησε ὁ Mazon, πρέπει νὰ ἦσαν ἀπόγονοι Κελτόγλωσσης ἀρχικὰ φυλῆς ποὺ ἐκσλαβίσθηκε σὲ Ρουμανόγλωσσες περιοχές, οἱ ὁποῖες καθὼς μᾶς ἀποκαλύπτουν καὶ ἄλλα στοιχεῖα γειτόνευαν μὲ τέτοιες ποὺ τὶς κατοικοῦσαν μισογραικωμένοι Τουρκόγλωσσοι. Θὰ ἦρθαν ὥστε ἀπὸ τὶς γειτονικὲς μὲ τὴν Ντοββρουτζᾶ περιοχὲς τῆς Μυσίας καὶ λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἄφιξι τῶν Τούρκων. 'Η ἄποψί μας αὐτὴ δὲ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἑξῆς ἀκόμα: 'Απὸ τὸ ὄνομα Κουμανίτσ(ιοι) ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Βλάχοι ἕνα Σλαβόφωνο μέχρι τοῦ 1912 χωρίο, τὸ ὁποῖο βρίσκεται μεταξὺ λίμνης Καστοριᾶς καὶ Κλεισούρας καὶ ὀνομάζονταν Κουμανίτσοβο ἀπὸ τοὺς Γραικόφωνους καὶ Σλαβόφωνους (ἤδη μετονομάσθηκε Λιθία). 'Ο τύπος αὐτὸς Κουμανίτσιοι σημαίνει τοὺς

498—Ἴδε, Προμν. σελ. 99.

Κουμανικούς, τὰ Κουμανάκια, δηλαδὴ ἀνθρώπους προερχόμενους ἀπὸ τὴν μεσαιωνοτούρκικη φυλὴ τῶν Κουμάνων ἡ ὁποία κατέληξέ στὴν σημερινὴ Βεσσαραβία, ὅθεν κατέβηκε στὴν Χερσόνησό μας κατὰ τὸν 11ο αἰώνα, περνῶντας μέσω Ρουμανίας καὶ Ντοββρουτζᾶς. Ἀπὸ αὐτοὺς λοιπὸν προέρχονταν οἱ οἰκιστὲς τοῦ προαναφερμένου χωριοῦ τῆς περιοχῆς Καστοριᾶς, ὅπου καὶ στὸ ἐπίσης πλησιέστατο αὐτῆς χωριὸ Πρέσταvη (499) οἱ μέχρι τὰ 1912 ὡσαύτως Σλαβόφωνοι κάτοικοι αὐτοῦ, μιλοῦσαν καὶ αὐτοὶ ἰδίωμα τὸ ὁποῖο εἶχε ὑπέρμετρο ἀριθμὸ ἀπὸ Τούρκικες λέξεις. Τέτοιες δὲ παρατηροῦνται ἐπίσης καὶ στὸ ἰδίωμα τῶν νοτιώτερων Γραικόφωνων κάτοικων τῆς Ἀνασελίτσας, ὅπου κατὰ τὸν ΠουκεβίλΛ οἱ Τοῦρκοι εἶχαν μετοικίσει Βαρδαριῶτες ἀπὸ τὴν περιοχὴ Θεσσαλονίκης–Δοϊράνης. Ὡς γνωστὸν δὲ καὶ οἱ Βαρδαριῶτες ἦσαν ἀπόγονοι Τουρκομάνων οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦσαν στὸ Περσικὸ κράτος, ἀπὸ τὸ ὁποῖο λιποτάκτησαν καὶ κατέφυγαν ἐπὶ Θεοφίλου στὸ Βυζάντιο μαζὺ μὲ τὶς οἰκογένειες αὐτῶν. Οἱ Τουρκόγλωσσοι αὐτοὶ ἔποικοι κατανεμήθηκαν τότε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τοῦτο στὰ διάφορα θέματα (ἐπαρχίες) τοῦ κράτους μὲ ἀναλογία δυὸ χιλιάδες οἰκογένειες στὸ καθένα, καὶ σχημάτισαν τὸ ἱππικὸ τῆς κάθε ἐπαρχίας διότι ἦσαν πανάρχαια φυλὴ ἱπποτρόφων. Καὶ αὐτοὶ ὥστε ἀρχικὰ ἦσαν Τουρκόγλωσσοι πληθυσμοί.

499—Ἴδε, Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον, ἔτος 1911, σελ. 133.

ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΟΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑΝ:

1) Τὸ ἀρχαῖο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ἔθνος μεταξὺ 1200 – 700 π.χ. καὶ

2) Ἡ ΛΑΤΙΝΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ (ΒΛΑΧΙΚΗ) γλῶσσα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Ρωμαιοκρατίας (160 π.χ. – 330 μ.χ.).

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ Β' ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΜΕΡΟΣ Γ' ΤΟΠΩΝΥΜΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

ΜΕΡΟΣ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

ΜΕΡΟΣ Ε' ΒΟΡΕΙΟΜΙΚΡΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

